VOL. XLV.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST

SAMANTHAPĀSĀDIKĀ

OR

VINAYATTHAKATHA

PART II

විනයට්ඨකථා.

දුතියෝ භාගෝ

විමලධම්ම හෙවාවිතාරණ,
සිරිනාථ කුමාරදස මුනසිහාභිධානෙහි
'විහි මහාසයෙහි'
තිපිටකමුද්දලයෙ මුද්‍රාපිතා.

Rs. 110/=

බු: ව: 2544
ක්‍රි: ව: 2000

VOL. XLV.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHA THERA'S

SAMANTAPASADIKA

OR

VINAYATTHAKATHA

(PART II)

REVISED AND EDITED BY

VEN. WELIWITIYE PEMARATANA THERO

of the tutorial staff

Vidyodaya Pirivena.

FINLLY REVISED BY

VEN. BADDEGAMA SIRI PIYARATANA MAHA THERO

Principal, Vidyodaya Pirivena

AND

VEN. PANDIT WELIWITIYA SORATA NAYAKA THERO

Vice Principal, Vidyodaya Pirivena.

PUBLISHED BY THE TRUSTEES

WIMALA DHAMMA HEWAVITARANE. ESQ.

AND

SIRINATHA KUMARADASA MOONESINGHE, ESQ

THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS

MALIGAKANDA

COLOMBO, (CEYLON)

B. E. 2488

C. E. 1945

(තිපිටකමුද්දණකතෙ පඤ්චවත්තනාළිසතිමං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරියබුද්ධඝොසමහාථෙරවරවිරචිතා

සමන්තපාසාදිකා

නාම

විනයට්ඨකථා.

දුතියො භාගො

විජෙජාදය මහාවිජ්ජාලයෙ උපාචරියපදපත්තෙන

වැලිවිටියෙ පෙමරතනත්ථෙරපාදෙන

ස ං සො ධි නා.

විජෙජාදය මහාවිජ්ජාලයාධිපතිනා

සිරිමතා බද්දෙගම පියරතනාභිධානෙන

මහාථෙරපාදෙන වෙව

උපජ්ඣායාචරියෙන

පණ්ඩිත සොරතනත්ථෙරපාදෙන ච

මසාන සුද්ධිපත්තානි සම්ඵොලොකිතානි.

සයිමත් හෙවාවිතාරණ මහාසයාණතෙහි

විමලධම්ම හෙවාවිතාරණ, සිරිනාථ කුමාරදස

මුනසීහාභිධානෙහි මහාසයෙහි

තිපිටකමුද්දණලයෙ මුද්දාපිතා.

බු: ව: 2488
කි: ව: 1945

FIRST EDITION - 1945
SECOND EDITION - 1985
THIRD EDITION - 2000

PREFATORY NOTE

With the publication of the Samantapasadika, Part 2, the Commentary to the Vinaya Pitaka, we have great pleasure in placing before the Public the 45th Volume of the Simon Hewavitarne Bequest Series. The editing of this book has been done by the Ven'ble Welivitiye Pemaratana Thero, of the tutorial staff of the Vidyodaya Pirivena, Maligakande, Colombo, and has been finally revised by the Ven'ble Baddegama Piyaratana Nayka Thero, (D. Litt.) the Principal of Vidyodaya Pirivena, and the Ven'ble Pandit Welivitiye Sorata Nayaka Thero, the Vice Principal of the same Pirivena.

We are deeply indebted to the above Ven'ble Theras for the great pains they have taken in the compilation of this Volume in spite of the pressure of work in their other duties. We beg to convey our sincere gratitude to the Ven'ble Theras.

It is our intention to bring out by the end of 1945, the 3rd Part of the Samantapasadika which is now being edited by the same Ven'ble Theras. This will complete the Commentary to the Vinaya Pitakas. We hope, at the same time, to publish the 3rd Part of the Papancasudani, which is being edited by the Ven'ble Lunupokune Dhammakitti Siri Dhammananda Nayake Thero, (D. Litt) Principal of the Vidyalankara Pirivena, Peliyagoda, Kelaniya, and this will complete the Commentary to the Majjhima Nikaya.

On the 17th January 1945 falls the 32nd anniversary of the death of our dear Uncle, the late Mr. Simon Hewavitarane, the Founder of this Bequest. May be attain Nibbana by the great merit gained by his noble work.

W. D. Hewavitarana
S. K. Moonesinghe

Tripitaka Publication Office
Maligakanda, Colombo.
17 th January, 1945.

PUBLISHER'S NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his death. He died suddenly on 17th January, 1913 and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 volumes. After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs. SOMAWATI HEWAVITARANE who passed away on 10th january 1982 at the age of 94, had prior to her death, created the Somawathi Hewavitarane Trust to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertaken this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarne and Somawati Hewavitarne Maha Upasikawa in Samsara and towards their final attainment of Nibbana.

Noel Wijenaike
Nanda Amarasinghe
Tissa Ratnatunga

23rd July 1985,
Somawati Hewavitarne Trust Office,
130, Maligakanda Road,
Colombo 10.
SRI LANKA.

- විසඳුම් පත්‍රය -

සම්මාසම්බුද්ධස්ස පරිනිබ්බාණසම්භවතෝ වතුපඤ්ඤාසාධිකෙ නවසත-
සංවච්ඡරෙ මහානාම රජෙඤ්ඤ සමයෙ ජම්බුදීපා ලඞ්කාදීපමාගතෙනා පරම
විසුද්ධ සද්ධාබුද්ධිපතිමණ්ඩිතෙනා අනුබුද්ධබුද්ධඝොසත්ථෙරවරෙනා ච ධම්ම-
පාලත්ථෙරෙන ච උපසෙනත්ථෙරෙන ච මහානාමත්ථෙරෙනා ච බුද්ධදත්ත-
ත්ථෙරෙනචා'ති බුද්ධිමහන්තෙහි එසහි ථෙරවරෙහි කිණ්ණං පිටකානා
මට්ඨවණ්ණනාවසෙනාඨ්ය කථායො ලිඛිපාති වදන්ති. තා පෙනෙතා අඨ්ඨකථා
නෙවමුදාහිතා. තස්මා ඉච්චස්ස කාලෙ තා අඨ්ඨකථාඝසා'ති දුල්ලභා අභාසුං.
තස්මා ඉච්ඡන්තාසස ධම්මස්ස පරිපුණ්ණත්ථස සගිමත් හේවාවිහාරණ
මහාසයසසජ්ඣාසයවසෙන තස්ස ධනඛඛයෙන ඝත්‍යාත්ථෙනෙන ආඛ්‍යාලවෙ-
ජ්ජාචරියෙන සිරිමෙතා යි ඒ. හේවාවිහාරණ මහාසයනෙ ච සිරිනාථමුණිඝ
මහාසයෙහ ච ඛඛිලිවු. ඛී හේවාවිහාරණ මහාසයෙන ච. පාලඨඨකථාඝයා
මුදාහිතා ච පාකටී කතා ච. තථාපි මුදාහිතා තා අඨ්ඨකථාඝයෙපි ඉදනි
සුදුලභා භවන්ති. තස්මා තාසම්ඨඨකථාතා සුලභතාවමපෙඛඛමාතාන
සද්ධාබුද්ධිසම්පන්නෙන සද්ධම්මට්ඨිතිකාමෙන සිරිලඞ්කාරජෙජ ලඤ්ඤ
පරිඛඛකාධිකාරිනා නිතිවෙදිනා නොයෙල් විජ්ජායක මහාසයෙන ච
තිසසරන්නතුඛඛා මහාසෙනවා'ති එසෙති ඤිත මහාසයෙන නතු ධම්මසිංහ
මහාසයසස සාධිකයකතෙනාන සම්බුද්ධසාසන චිරට්ඨිතිකාම ස සද්ධාබුද්ධි
සම්පත්තානාඝ මහාපඨසිකාය දිවඛාතාය සෝමාවති හේවාවිහාරණ මනතිනිසා
ධනඛඛයෙන සම්බුද්ධපරිනිබ්බාණ දියහසස පඤ්චසතාධිකෙ අට්ඨවිසති-
මෙවසෙ එසාපනඨඨකථා කිලකවුද්දණාලයෙ මුදාපිතා ච පාකටිකතා ච,
භවති.

ලිඛිතමිදම්පඨං ඉදයියන්දර වැවලපියද්දේ සුවිසුද්ධාරාමාධිපඩිනා
විජ්ජාකිනින්ති පරිවෙණාධිකෙඛන විජෙජාදය පරිවෙණෙ උපපඩ්ඩා-
චරියෙන රාජකියපණ්ඩිත සද්ධාජති උපධිධාරිනා පවිනාචරියෙන පලාණවල
සිරිසද්ධාතිස්සතිධානෙහා නායකතෙරෙනාති.

සූචිපත්‍රය.

CONTENTS.

අංකය.	විෂයය.	පිටුව අංකය.
	පෙරසඟවණනා.	**367-455**
1.	සුකකවිසටඨි ශික්ඛාපද වණණනා	367-378
2.	භෙසජ්ජසංසඟහ ,, ,,	378-389
3.	දුට්ඨුල්ලවාචා ,, ,,	389-392
4.	අත්තකාමී ,, ,,	393-394
5.	සඤ්චරිත්ත ,, ,,	395-401
6.	කුටිකාර ,, ,,	402-412
7.	විහාරකාර ,, ,,	412-413
8.	I. දුට්ඨදෝස ,, ,,	413-430
9.	II. දුට්ඨදෝස ,, ,,	430-434
10.	I. සඞ්ඝභෙද ,, ,,	434-440
11.	II. ,, ,, ,,	440-441
12.	දුබ්බච ,, ,,	441-442
13.	කුලදූසක ,, ,,	442-454
	අනියතවණණනා.	**455-458**
1.	පඨමානියත ශික්ඛාපද වණණනා	455-457
2.	දුතියානියත ,, ,,	458
	නිස්සග්ගවණණනා.	**458-536**
	පඨමවග්ගවණණනා.	
1.	I. චීවර ශික්ඛාපද වණණනා	458-469
2.	II. (උද්දෙසිත) ,, ,,	469-474
3.	III. චීවර ,, ,,	474-475
4.	පුරාණචීවර ,, ,,	475-477
5.	චීවරපටිග්ගහණ ,, ,,	478-479
6.	අඤ්ඤාතවිඤ්ඤත්ති ,, ,,	479-482
7.	නතුත්තරි ,, ,,	482-483
8.	I. උපක්ඛට ,, ,,	483-484
9.	II. ,, ,, ,,	484
10.	රූප ,, ,,	485-494
	දුතියවග්ගවණණනා.	**496-509**
1.	ඒණෙය්‍ය ශික්ඛාපද වණණනා	494
2.	සුද්ධිකාලක ,, ,,	,,

අංඩකා.	විසයා.		පිටඩකා.
3.	දොභාග	සිකඛාපද වණණනා	494
4.	ඡබබසස	,, ,,	495
5.	නිසිදනඔසඕන	,, ,,	495–497
6.	එළකලොම	,, ,,	497–498
7.	,, ධොවාපන	,, ,,	498
8.	රූපිය	,, ,,	498–504
9.	රූපියසංවොහාර	,, ,,	504–506
10.	කායවිඤඤය	,, ,,	507–509
		නතිසවගහවණණනා.	509–534
1.	පත්ත	සිකඛාපද වණණනා	509–513
2.	ඌනපඤචබඬන	,, ,,	513–515
3.	හෙසජජ	,, ,,	515–523
4.	වසසිකසාටික	,, ,,	523–525
5.	චීවරඅවසිඤන	,, ,,	525–526
6.	සුත්තවිඤඤත්ති	,, ,,	526–529
7.	මහාපෙසකාර	,, ,,	529
8.	අවෙචකචීවර	,, ,,	529–530
9.	සාඝඩා	,, ,,	531–532
10.	පරිණත	,, ,,	532–534
		2. පාචිත්තියඋඩඤකථා.	
		1. මුසාවාදවගහවණණනා.	535–554
1.	මුසාවාද	සිකඛාපද වණණනා	535–537
2.	ඔමසවාද	,, ,,	537–539
3.	පෙසුඤඤ	,, ,,	539
4.	පදසොධම්ම	,, ,,	539–542
5.	I. සහසෙය්‍ය	,, ,,	542–546
6.	II. සහසෙය්‍ය	,, ,,	547
7.	ධම්මදෙසනා	,, ,,	547
8.	භූතාරොචන	,, ,,	548
9.	දුට්ඨුල්ලාරොචන	,, ,,	549
10.	පඨවිඛණන	,, ,,	550–554
2.		සෙනාසනවගහවණණනා.	554–575
1.	භූතගාම	සිකඛාපද වණණනා	554–561
2.	අඤඤවාදක	,, ,,	561
3.	උජ්ඣාපන	,, ,,	563
4.	I. සෙනාසන	,, ,,	561–568
5.	II. සෙනාසන	,, ,,	568–570

අඩ්ඛා.	විෂයයා.	පිටඩ්ඛා.
6.	අනුපඛජ්ජ සික්ඛාපද වණ්ණනා	570
7.	නික්කඩ්ඪන ,, ,,	571
8.	වෙහාසකුටි ,, ,,	572
9.	මහල්ලකවිහාර ,, ,,	573-575
10.	සපාණක ,, ,,	575
3.	භික්ඛුණීවගගවණ්ණනා.	575-596
1.	ඔවාද සික්ඛාපද වණ්ණනා	575-587
2.	අට්ඨකත ,, ,,	589
3.	භික්ඛුණීඋපස්සය ,, ,,	589
4.	ආමිස ,, ,,	590
5.	චීවරදාන ,, ,,	590
6.	චීවරසිබ්බන ,, ,,	590
7.	සංවිධාන ,, ,,	591-593
8.	නාවාභිරුහණ ,, ,,	593
9.	පරිපාචිත ,, ,,	594
10.	රහොනිසජ්ජ ,, ,,	594
4.	භොජනවගගවණ්ණනා.	595-630
1.	ආවසථපිණ්ඩ සික්ඛාපද වණ්ණනා.	595
2.	ගණභොජන ,, ,,	596-600
3.	පරම්පරභොජන ,, ,,	600-602
4.	කාණමාතු ,, ,,	602
5.	I. පවාරණ ,, ,,	604-612
6.	II. ,, ,, ,,	612
7.	විකාලභොජන ,, ,,	612-617
8.	සන්නිධිකාර ,, ,,	617-619
9.	පණීතභොජන ,, ,,	619
10.	දන්තපෝන ,, ,,	620-630
5.	අචෙලකවගගවණ්ණනා.	631-634
1.	අචෙලක සික්ඛාපද වණ්ණනා	631
2.	උය්‍යොජන ,, ,,	631
3.	සභොජන ,, ,,	632
4.	5. ——— ,, ,,	632
6.	චාරිත්ත ,, ,,	633
7.	මහානාම ,, ,,	634
8.	උය්‍යුත්ත ,, ,,	634
9.	සෙනාවාස ,, ,,	634
10.	උය්‍යොධික ,, ,,	634

අඩංකා.	විෂයය	පිටුඅංකා.
6.	සුරාපානවගඟවණ්ණනා.	635-639
1.	සුරාපාන සික්ඛාපද වණ්ණනා	635
2.	අඞ්ගුලිපතොදක ,, ,,	636
3.	ඔඝඨම්ම ,, ,,	636
4.	අනාදරිය ,, ,,	637
5.	හිංසාපන ,, ,,	637
6.	ජොති ,, ,,	637
7.	නහාන ,, ,,	638
8.	දුබ්බණ්ණකරණ ,, ,,	638
9.	භිකපපන ,, ,,	639
10.	චීවරපතිඛාන ,, ,,	639
7.	සපපාණකවගඟවණ්ණනා.	639-645
1.	සඤ්චිච්චපාණ සික්ඛාපද වණ්ණනා	639
2.	සපපාණක ,, ,,	640
3.	උකෙකාටන ,, ,,	640
4.	දුට්ඨුල්ල ,, ,,	641
5.	ඌනවීසති වස්ස ,, ,,	642
6.	ථෙය්‍ය සත්ථ ,, ,,	643
7.	සංවිධාන ,, ,,	643
8.	අරිට්ඨ ,, ,,	643
9.	උක්ඛිත්තානුවත්තිකා ,, ,,	644
10.	කණ්ටක ,, ,,	645
8.	සහධම්මිකවගඟවණ්ණනා.	645-653
1.	සහධම්මික සික්ඛාපද වණ්ණනා	645
2.	විලෙඛන ,, ,,	646-650
3.	මොහන ,, ,,	650
4.	පහාර ,, ,,	650
5.	තලසත්තික ,, ,,	651
6.	අමූලක ,, ,,	651
7.	සඤ්චිච්ච ,, ,,	651
8.	උපස්සුති ,, ,,	652
9.	ඤත්තිම්මපටිබාහන ,, ,,	652
10.	ඤත්තිං අදත්වා ගමන ,, ,,	653
11.	දබ්බ ,, ,,	653
12.	පරිණාමන ,, ,,	653

THE LATE
MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875. DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාවිතාරණ මැතිනිය

THE LATE

VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.

(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)

Director of Tripitaka Muddhana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER, 1864. DIED 29TH APRIL, 1933

අංකය.	විෂයය.	පිටුව.
9.	රාජවග්ගවණ්ණනා.	653-657
1.	රාජනෙත පුර සික්ඛාපද වණ්ණනා	653
2.	රතන ,, ,,	654
3.	විහාරේ ගාමප්පවෙසන ,, ,,	655
4.	සුවිසර ,, ,,	656
5.	මඤ්ච ,, ,,	656
6.	තූලෝනද්ධ ,, ,,	656
7.	නිසීදන ,, ,,	656
8.	කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදි ,, ,,	657
9.	වස්සිකසාටික ,, ,,	657
10.	නන්දත්ථේර ,, ,,	657
	බුද්ධභාවණ්ණනා සමත්තා.	
1.	2. 3. 4. 5. පාමොක්ඛනිස්ස වණ්ණනා.	658-660
	සෙඛියවණ්ණනා	660-669

	ගිහිබ්‍යාකරණ විභඞ්ග වණ්ණනා	670-711
	1. පාරාජිකණ්ඩ වණ්ණනා	670-676
	2. සඤ්චරිත්ත (සඞ්ඝාදිසෙස) වණ්ණනා	675-682
	3. නිස්සග්ග (නිස්සග්ගිය) වණ්ණනා	682-685
	4. පාචිත්තිය වණ්ණනා	685-710
1.	ලසුණ වග්ග වණ්ණනා	685-691
2.	අභිඤ්ඤා ,, ,,	691-693
3.	නග්ග ,, ,,	693-696
4.	තුවට්ට ,, ,,	699-698
5.	විකාලගාර ,, ,,	698-700
6.	ආරාම ,, ,,	700-703
7.	ගබ්භිණී ,, ,,	703-705
8.	කුමාරීභූත ,, ,,	705-708
9.	ඡත්ත ,, ,,	708-710
	5. පාටිදේසනීය වණ්ණනා.	711

THE PALI ALPHABET

IN SINHALESE CHARACTERS.

VOWELS.

අ a ආ á ඉ i ඊ ī උ u ඌ ū එ é ඔ ó

CONSONANTS.

කka	ඛkha	ගga	ඝgha	ඞña
චca	ඡcha	ජja	ඣjha	ඤña
ටṭa	ඨṭha	ඩḍa	ඪḍha	ණṇa
තta	ථtha	දda	ධdha	නna
පpa	ඵpha	බba	භbha	මma
යya	රra	ලla	වva	සsa	හha	ළḷa	අංaṇ

කka	කාká	කිki	කීkī	කුku	කූkú	කොké	කෝkó
ඛkha	ඛාkhá	ඛිkhi	ඛීkhī	ඛුkhu	ඛූkhú	ඛෙkhé	ඛෝkhó
ගga	=	=	=	=	=	=	=

ක්ක kka	ඤ්ඤ ññ a	ත්ව tva, ත්‍ර tra	ම්ප mpha
ක්ඛ kkha	ණ්හ ñha	ද්ද dda	ම්බ, ම්භ mba
ක්ය kya	ඤ්ච, ච ñca	ද්ධ, ඬ ddha	ම්භ mbha
ක්‍රි kri	ඤ්ඡ ñcha	ද්‍ර dra	ම්ම mma
ක්ව kva	ඤ්ජ, ඤ්ඣ ñja	ව්ව, ද්ව dva	ම්හ mha
ඛ්‍ය khya	ඤ්ඣ jha	ධ්ව dhva	ය්‍ය, ය්‍ය yya
ඛ්ව khva	ට්ට ṭṭa	න්හ nta	ය්හ yha
ග්ග gga	ට්ඨ, ඨ ṭṭha	න්ථ ntha	ල්ල lla
ග්ඝ ggha	ඩ්ඩ ḍḍa	න්ද nda	ල්ය lya
ග්‍ර gra, ඬ්ක ṇka	ඩ්ඪ ḍḍha	න්ධ ndha	ල්හ lha
ඬ්ඛ ṅkha	ණ්ණ ṇṇa	න්න nna, න්හ nha	ව්හ vha
ඬ්ග ṅga	ණ්ට ṇṭa	ප්ප ppa	ස්ස ssa
ඬ්ඝ ṅgha	ණ්ඨ ṇṭha	ප්ඵ ppha	ස්ම sma
ච්ච cca	ණ්ඩ, ඬ් ṇḍa	බ්බ bba	ස්ව sva
ච්ඡ ccha	ණ්ඪ ṇha	බ්භ bbha	හ්ම hma
ජ්ජ jja	ත්ත tta	බ්‍ර bra	හ්ව hva
ජ්ඣ jjha	ත්ථ ttha	ම්ප mpa	ළ්හ ḷha

ඉ් á ෙ i ෛ ī ු u ූ ú ෙ é ෝ ó

සමන්තපාසාදිකා
නාම
විනයසංවණ්ණනා.

දුතියෝ භාගෝ.

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

යං පාරාජිකභණ්ඩස්ස සඞ්ගීතං සම්භාහතරං,
තස්ස තෙරසභස්සායමපුබ්බපදවණ්ණනා.

යෙන සමයෙන බුද්ධෝ භගවා සාවත්ථියං විහරති ජේතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛෝ පන සමයෙන ආයස්මා සෙය්යසකෝ අනභිරතෝ බ්‍රහ්මචරියං වරතීති එත්ථ[1] **ආයස්මා**ති පියවචනං; **සෙය්යසකෝ**ති තස්ස භික්ඛුනෝ නාමං; **අනභිරතෝ**ති විකිත්තවිතෙනා කාමරාගපරිළාහෙන පරිඩය්හමානෝ, න පන ගිහිභාවං පත්ථයමානෝ; **සෝ තෙන කිසෝ හොතී**ති සෝ සෙය්‍ය සකෝ තෙන අනභිරතභාවෙන කිසෝ හොති; **අද්දසා ඛෝ ආයස්මා උදායී**ති එත්ථ උදායීති තස්ස ථෙරස්ස නාමං; අයං හි සෙය්‍යසකස්ස උපජ්ඣායෝ **ලාළුදායී** නාම හත්තමිගසපටිභාගෝ නිඝරමතාදිමනුයුත්තානං අඤ්ඤතරෝ ලොලභික්ඛු; **සවිඤ්ඤං ඛෝ සවන්තී** කවිඤ්ඤුභවං; **යාවදත්ථං භුඤ්ජිත්වා**ති ආදිසු යාවතා අත්ථෝති යාවදත්ථං; ඉදං වුත්තං හොති:-'යාවතා තෙ හොජනෙන අත්ථෝ, යත්තකං භවං ඉච්ඡති, තත්තකං භුඤ්ජ්, යත්තකං කාලං රත්තිං වා දිවා වා සුඛිතුං ඉච්ඡති, තත්තකං සුප, මත්තඤ්ඤුතාදීහි කායං උබ්බෙජෙත්වා වුණ්ණාදීහි සංසිඤ්චා යත්තකං නහානං ඉච්ඡති, තත්තකං නහාහි. උදෙසෙන වා පරිපුච්ඡාය වා වත්තපටිපත්තියා වා කම්මට්ඨානෙන වා අත්ථෝ නත්ථී'ති. **සදෙවෙ අනාගාරෙති උපජ්ජතී**ති යස්මිං කාලෙ තව කාමරාගවසෙන උභතොබ්‍යඤ්ජනතාය විකිත්තවිත්තතා උපජ්ජති; **රාගෝ චිත්තං අනුද්ධංසෙතී**ති කාමරාගෝ චිත්තං ධංසෙති පධංසෙති විකිපති වෙව මිලාපෙති ච; **තදහෙවෙන උපක්කමිත්වා අසුචිං මොචෙතී**ති තස්මිං කාලෙ හත්ථෙන වායමිත්වා අසුචිමොචනං කරොති; එවං හි තෙ[2] චිත්තෙ කාගතා හවිස්සති. ඉති නං උපජ්ඣායෝ අනුඝාසි, යථා තං බාලෝ බාලං මූගෝ මූගං.[3]

1. සී. & ම. වරතීති ආයස්මාති. 2. සී. & ම. එවං තෙ. 3. සභා & ම. මූගොමූගං.

නෙසං මුට්ඨස්සනීනං අසම්පජානානං නිද්දං ඔක්කමන්තා නාහෝති සතිසම්පජඤ්ඤං පහාය නිද්දං ඔතරන්තානං; තස්ස කිඤ්චාපි නිද්දං ඔක්කමන්තානං අබ්‍යාභතෝ හවඞ්ගචාරෝ පවත්තති, සති සම්පජඤ්ඤවාරෝ ගලති. තථාපි සයනකාලේ මනසිකාරෝ කාතබ්බෝ. දිවා සුපන්තෙන යාව නහානස්ස හිතත්ථෝ කෙසා න සුක්ඛන්ති, තාව සුපිනං වුට්ඨහිස්සාමීති සහුස්සාහෙන සුපිතබ්බං. රත්තිං සුපන්තෙන "එත්තකං නාම රත්තිභාගං සුපිත්වා වන්දන වා තාරකාය වා ඉදං නාම ඨානං පත්තකාලේ වුට්ඨහිස්සාමී"ති සහුස්සාහෙන සුපිතබ්බං. බුද්ධානුස්සතිආදීසු ච දසසු කම්මට්ඨානෙසු එකං අඤ්ඤං වා චිත්තරුචියං කම්මට්ඨානං ගහෙත්වාව නිද්දා ඔක්කමිතබ්බා. එවං කරොන්තෙනා හි සතෝ සම්පජානෝ සතිඤ්ච සම්පජඤ්ඤඤ්ච අවිජහිත්වාව නිද්දං ඔක්කමතීති වුච්චති. නෙ පන නිද්දූපගා බාලා ලොලා හනන මිගසපපටිභාගා හ එවමිධංසු. තෙන වුත්තං:- "නෙසං මුට්ඨස්සනීනං අසම්පජානානං නිද්දං ඔක්කමන්තානං"ති. **අත්ථි චෙතා වෙතනා ලබ්භනීති[1] එත්ථ ච සුපිනන්තෙ අස්සාදං[2]වෙතනා අත්ථි උපලබ්භති; **අත්ථෙසා භික්ඛවෙ වෙතනා සා ච ඛො අබ්බොහාරිකාති** භික්ඛවෙ එසා අස්සාද[2]වෙතනා අත්ථි, සා ච ඛො අවිසයෙ උපපන්නත්තා අබ්බොහාරිකා, ආපත්තියා අඞ්ගං න හොති.

ඉති භගවා සුපිනන්තවෙහාසාය අබ්බොහාරිකභාවං දස්සෙත්වා **එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ ඉමං සික්ඛාපදං උද්දිසිතබ්බං: සඤ්චරිත්තං සමුට්ඨාපෙය්‍ය සුපිනන්තෙපි සුක්කවිසට්ඨි අඤ්ඤත්‍ර සුපිනන්තා සඞ්ඝාදිසෙසොති** සාභුපපත්තිඤ්ඤත්තිඤං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙති.[3] තත්ථ සංචිජ්ජතීති චෙතනා අස්සාති=සඤ්චෙතනා, සඤ්චිච්චභාවෝ=සඤ්චෙතනිකා; සඤ්චෙතනා වා අස්ස අත්ථීති=සඤ්චෙතනිකා; යඤ්ච පන යස්ස සඤ්චෙතනිකා සුක්කවිසට්ඨි හොති, සො ජානනෙහා සඤ්ඤානෙහා හොති. සා වස්ස සුක්කවිසට්ඨි වෙවච්[4] අභිමිනරිච්චා විගිකතමො හොති. තස්මා ව්‍යඤ්ජනෙ ආදරං අකත්වා අත්ථමෙව දස්සෙතුං **ජානනෙනා සඤ්ඤානෙනා චෙවච අභිවිතරිච්චා විනිකතමොති** එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං. තත්ථ **ජානනෙනාති** උපක්කමංමිනි ජානනෙනා; **සඤ්ඤානෙනාති** සුක්කං මොචෙමීති සඤ්ඤානෙනා; තෙනෙව උපක්කමජානනාකාරෙන සද්ධිං ජානනෙනාති අත්ථො. **චෙවච්චාති** මොචනස්සාදචෙතනාවසෙන චෙතොතා පකාසපතා; **අභිවිතරිච්චාති** උපක්කමවසෙන මද්දනෙනා නිරාසඞ්කචිත්තං පෙසෙත්වා; **විනිකතමොති** එවං පවත්තස්ස යොගිනිකතමො, අයං සඤ්චෙතනිකාසද්දස්ස ඛිඩාපථෙනා අත්ථොති වුත්තං හොති.

ඉදානි **සුක්කවිසට්ඨිති** එත්ථ[5] යස්ස සුක්කස්ස විසට්ඨි, තං තාව සඞ්ඛ්‍යාතො වණ්ණභෙදතො ච දස්සෙතුං **සුක්කානෙති දස සුක්කානීති** ආදිමාහ. තත්ථ සුක්කානං[6] ආසයභෙදතො ධාතුනානත්තතො ච

1. සබ්බ. උපලබ්භති.
2. සබ්බ. අස්සාදවා.
3. සබ්බ. පඤ්ඤපෙති.
4. ?. විච්ඡස්සංඤකුම්ඵවා.
5. සී. යත්ථ.
6. සී. සත්තාහං.

නීලාදිවණ්ණභෙදෙ, වෙදිතබ්බා. **විසට්ඨිනී** විසඟෙහා; අත්ථතො පනෙතං යානා වාවනං හොති. තෙනාහ: **විසට්ඨිනී යානා[1] වාවනං වුච්චතීති.**

තත්ථ වත්තිසීසං කාටි කායොගි තිධා සුඛසස්ස යානං පඤපෙනති. එකො තිරා'වරියො වත්තිසීසං සුඛසස්ස යානන්ති ආහ. එකො කාටිති. එකො සඛලො කායොගි. තෙසු තතියස්ස භාසිතං සුභාසිතං. කෙසලොමනඛදන්තානං ගි මංසචිනිම්මුත්තට්ඨානං–උච්චාර පස්සාව–ඛෙළ–සිඞ්ඝාණිකා–ථද්ධසුඛවමනි ච වජ්ජෙත්වා අවසෙසො ශ්‍රීමංසලොහිතානුගතො සබ්බොපි කායො කායපසාදභාවජීවිතින්ද්‍රියාබද්ධපිතානං සම්භවස්ස ච යානමෙව. තථා හි රාගපරියුට්ඨානෙ නාහි භුනානං ගත්තිනං උහොහි කණ්ණචූළිකානි සම්භවො නිකඛමති. **මහාසෙනරාජා** ච රාගපරියුට්ඨිතො සම්භවවෙගං අධිවාසෙතුං අසක්කොනෙතා සත්ථෙන බාහුසීසං ථලෙත්වා වණමුඛෙන නිකඛන්තං සම්භවං දස්සෙසිති. එත්ථ පන පඨමස්ස ආවරියස්ස වාදෙ මොව නස්සාදෙන නිමිත්තෙන උපක්කමතො යත්තකං එකා බුද්ධකමක්ඛිකා පිවෙය්‍ය, තත්තකෙ අසුවිමගි වත්තිසීසතො මුඤ්චිත්වා දකසොතං ඔගිණ්ණමත්තෙ ඛගි නිකඛන්තෙන වා අනිකඛන්තෙන වා සඞ්ඝාදිසෙසො. දුතියස්ස වාදෙ තථෙව කාටිතො මුඤ්චිත්වා දකසොතං ඔගිණ්ණමත්තෙ. තතියස්ස වාදෙ තථෙව සඝාලකායං සඤ්ඛොහෙත්වා තතො මුඤ්චිත්වා දකසොතං ඔගිණ්ණමත්තෙ ඛගි නිකඛන්තෙන වා අනිකඛන්තෙ වා සඞ්ඝාදිසෙසො. දකසොතොරොහණං වෙත්ථ අධිවාසෙත්වා අන්තරා නිවාරෙතුං අසක්කුණෙය්‍යතාය වුත්තං. යානා වුතං ගි අවස්සං දකසොතං[2] ඔතරති. තස්මා යානා වාවනමත්තෙනෙවෙත්ථ ආපත්ති වෙදිතබ්බා. සා ච ඛො නිමිත්තෙ උපක්කමන්තසෙව. හත්ථපරිකම්ම–පාදපරිකම්ම ගහත්තපරිකම්මාකාරණෙන සවෙපි අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. අයං සබ්බා වරියසාධාරණො විනිච්ඡයො. **අසඤ්ඤතු සුපිනන්තෙනාති** එත්ථ සුපිනො එව=සුපිනන්තෙනා; තං ඨපෙත්වා; අපනෙත්වාති වුත්තං හොති.

තඤ්ච පන සුපිනං පස්සන්තො චතූහි කාරණෙහි පස්සති: ධාතුකොභතො වා අනුභූතපුබ්බතො වා දෙවතොපසංහාරතො වා පුබ්බනිමිත්තතො වාති. තත්ථ පිත්තාදීනං ඛොභකරණපච්චය යොගෙන ඛුභිතධාතුඛොභතො සුපිනං පස්සති. පස්සන්තො ච නානාවිධං සුපිනං පස්සති: පබ්බතා පතන්තො විය, ආකාසෙන ගච්ඡන්තො විය, වාලමිගහත්ථිවොරාදිහි අනුබද්ධො විය හොති. අනුභූතපුබ්බතො පස්සන්තා පුබ්බෙ අනුභූතපුබ්බං ආරම්මණං පස්සති. දෙවතොපසංහාරතො පස්සන්තස්ස දෙවතා අත්ථකාමතාය වා අනත්ථ කාමතාය වා අත්ථාය වා අනත්ථාය වා නානාවිධානි ආරම්මණානි උපසංහරන්ති. සෙ තාසං දෙවතානං ආනුභාවෙන තානි ආරම්මණානි පස්සති. පුබ්බනිමිත්තතො පස්සන්තා පුඤ්ඤුප්පත්තිදවසෙන උපපජ්ජිතු කාමස්ස අත්ථස්ස වා අනත්ථස්ස වා පුබ්බනිමිත්තභූතං සුපිනං පස්සති.

1. යානභන්තා–සී. මූලදීපනීපාළි. 2. සී. උදකසොතං.

බොධිසත්තමාතා විය පුත්තපටිලාභනිමිත්තං, බොධිසත්තෝ විය පඤ්ච මහාසුපිනෙ, කොසලරාජා විය සොළස සුපිනෙති. තත්ථ යං ධාතුක්ඛොභතෝ අනුභූතපුබ්බතෝ ච සුපිනං පස්සති, න තං සච්චං හොති. යං දෙවතොපසංහාරතෝ පස්සති, තං සච්චං වා හොති, අලිකං වා. කුද්ධා හි දෙවතා උපායෙන විනාසෙතුකාමා විපරිතමපි කත්වා දස්සෙන්ති. යා පන පුබ්බනිමිත්තතෝ පස්සති, තා එකන්තෙන සච්චමෙව හොති. එතෙසං චතුන්නං මූලකාරණානං සංසග්ගභෙදතොපි සුපිනභෙදෙ, හොත් යෙව. තඤ්ච පනෙතං චතුබ්බිධම්පි සුපිනං සෙඛපුථුජ්ජනාව පස්සන්ති, අපගතණ්ඨපල්ලාසත්තා. අසෙඛා[1] න පස්සන්ති, පහීණත්ථපල්ලාසත්තා.

කිං පනෙතං පස්සන්තා සුත්තා පස්සන්ති? පටිබුද්ධා? උදාහු නෙව සුත්තා න පටිබුද්ධාති?[2] කිඤ්චෙත්ථ: යදි තාව සුත්තා පස්සන්ති, අනිධම්මවිරොධො ආපජ්ජති. භවඞ්ගවිත්තෙන හි සුපති. තං රූපනිමිත්තාදි ආරම්මණං රාගාදිසම්පයුත්තං වා න හොති. සුපිනං පස්සන්තස්ස ච ඊදිසානි චිත්තානි[3] උප්පජ්ජන්ති. අථ පටිබුද්ධා පස්සන්ති, විනයවිරොධො ආපජ්ජති. යං හි පටිබුද්ධා පස්සන්ති, තං සබෙඛාහාරික[4]චිත්තෙන පස්සන්ති. සබෙඛාහරික[5]චිත්තෙන ච කතෙ චීනිකකමෙ අනාපත්ති නාම නත්ථි. සුපිනං පස්සන්තෙන පන කතෙ චීනිකකමෙ එකන්තෙනාපත්ති එව. අථ නෙව සුත්තා න පටිබුද්ධා පස්සන්ති, න නාම පස්සන්ති. එවඤ්ච සති සුපිනස්ස අභාවොව ආපජ්ජති? න අභාවො. කස්මා? යස්මා සාපිමිද්ධපරෙතා පස්සන්ති. වුත්තං හෙතං "සාපිමිද්ධපරෙතා ඛො මහාරාජ! සුපිනං පස්සන්ති"ති. සාපිමිද්ධපරෙතොති මක්කටනිද්දූප ස්සුත්තෙතා; යථා හි මක්කටස්ස නිද්දූ ලහුපරිවත්තා හොති, එවං යා නිද්දූ පුනපපුනං කුසලාදිවිත්තවොකිණ්ණත්තා ලහුපරිවත්තා, යස්සා පවත්තියං පුනපපුනං භවඞ්ගතෝ උත්තරණං හොති. තාය සුත්තා[5] සුපිනං පස්සති. තෙනායං සුපිනෝ කුසලොපි හොති අකුසලොපි අබ්‍යාකතොපි. තත්ථ සුපිනන්තෙ වෙනියවත්ථූන-ධම්මසවණ-ධම්මදෙසනාදිනි කරොන්තස්ස කුසලං. පාණාතිපාතාදීනි කරොන්තස්ස අකුසලං. ඒගි අන්තොගි මූතෙතා ආවජ්ජන-තදාරම්මණක්ඛණෙ අබ්‍යාකතොති වෙදිතබ්බා. සචායං දුබ්බලවත්ථුකත්තා වෙත්තායෙව පටිසඞ්ඛිං ආකඞ්ඛිතුං අසමත්ථො. පවත්තෙ පන අඤ්ඤතරිගි කුසලාකුසලෙගි උපත්ථම්භිතො විපාකං දෙති. කිඤ්චාපි විපාකං දෙති, අථ ඛො අවිසයෙ උපපන්නත්තා අබෙඛාහාරිකාව සුවිනන්තවෙතනා. තෙනාහ: "ඣපෙන්වා සුපින"න්ති. **සඞ්ඝාදිසෙසොති** ඉමස්ස ආපත්තිනිකායස්ස නාමං; තස්මා යා අඤ්ඤත්ර සුපිනන්තා සඤ්චරිත්තනිකා ථුල්ලච්චයපාචිත්තියා අයං සඞ්ඝාදිසෙසො නාම අපත්තිනිකායොති එවමෙත්ථ සම්බන්ධො වෙදිතබ්බා. වචනත්ථො පනෙත්ථ:- සඞ්ඝා ආදිම්හි චෙව සෙසෙ ච ඉච්ඡිතබ්බා අස්සාති- සඞ්ඝාදිසෙසො. කිං වුත්තං හොති? ඉමං

1. සී. ඉ. අසෙඛා පන 3. සී. ඉ. නිමිත්තානි. 5. ස්‍යා. සුත්තෙතා.
2 සී. ම. න පටිබුද්ධා 4. සී. ඉ. සංවොහාරික.

ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වා වුට්ඨාතුකාමස්ස යත්තකං ආපත්තිවුට්ඨානං, තස්ස ආදිමඟි වෙව පරිවාසදානස්ස, ආදිතො සෙසෙ මජ්ඣෙ මානත්තදානස්ස මූලාය පටිකස්සනෙන වා සහ මානත්තදානස්ස, අවසානෙ අබ්භානස්ස ච සඞ්ඝං ඉච්ඡන්තෙබ්බා. නහෙව එකම්පි කම්මං විනා සඞ්ඝස්ස සඞ්ඝා කාතුනත්ති සඞ්ඝා ආදිමඟි වෙව සෙසෙ ච ඉච්ඡිතබ්බා **අස්සාති සඞ්ඝාදිසෙසො.** ඛ්‍යඤ්ජනං පන අනාදියිත්වා අත්ථමෙව දස්සෙතුං **සඞ්ඝොව නස්සා ආපත්තිඤ්ච පරිවාසං** දෙති, **මූලාය පටිකස්සති, මානත්තං** දෙති, **අබ්භෙති; න සම්ඛලුලා, න ඒත සුගතලෝ; තෙන වුච්චති සඞ්ඝාදිසෙසෝති** ඉදමස්ස පදභාජනං.

සඞ්ඝාදිසෙසොති යං වුත්තං-තං සුණොති යථා තථං[1],
සඞ්ඝොව දෙති පරිවාසං-මූලාය පටිකස්සති;
මානත්තං දෙති අබ්භෙති-තෙනෙතං ඉති වුච්චතීති.

පරිවාරෙ වවත්ථාරණඤ්ච වුත්තං. තත්ථ පරිවාසදානාදීනි සමුච්චය යකඛඩ්ඩො විත්ථාරතො ආගතානි. තත්‍රෙව පනෙසං සංවණ්ණනං කරිස්සාම. **තස්සෙව[2] ආපත්තිනිස්සායස්සාති** තස්ස එව ආපත්තිසමූහස්ස; තත්ථකියඤ්චාපි අයං එකාව ආපත්ති, රුළ්හිසද්දෙන පන අවයවෙ සමූහ වොහාරෙන වා නිස්සායොති වුත්තො. "එකො වෙදනාඛන්ධො එකො විඤ්ඤාණඛන්ධොති" ආදිසු විය.

එවං උද්දිට්ඨසික්ඛාපදං පදානුක්කමෙන විභජිත්වා **ඉදානි** ඉමං සුක්කවිසට්ඨිං ආපජ්ජන්තස්ස උපායඤ්ච කාලඤ්ච අධිප්පායඤ්ච අධිප්පායවත්ථුඤ්ච දස්සෙතුං **අජ්ඣත්තරූපෙ මොවෙතීති** ආදිමාහ. එත්ථ හි අජ්ඣත්තරූපාදීහි වත්තුහි පදෙහි උපායො දස්සිතො. **අජ්ඣත්ත රූපෙ** වා මොවෙය්‍ය, **බහිද්ධාරූපෙ** වා, උභයත්ථ වා, **ආකාසෙ වා කට්ඨං කම්මඤ්ඤෙනා**; ඉතො පරං අඤ්ඤෙසු උපායො නත්ථි. තත්ථ රූපෙ ඝට්ටෙන්ථා[3] මොවෙන්තොපි රූපෙන ඝට්ටෙන්ථා[3] මොවෙන්තොපි "රූපෙ මොවෙති" වෙව වෙදිතබ්බා. රූපෙ හි සති සෙ මොවෙති, න රූපං අලභිත්වා**ති. රාගූපත්ථම්භාදීහි** පන පඤ්චහි කාලො දස්සිතො. රාගූපත්ථම්භාදිකාලෙසු හි අඞ්ගජාතං කම්මනියං හොති. **යස්ස කම්ම නියතෙන** සති මොවෙති. ඉතො පරං අඤ්ඤෙසු කාලො නත්ථි. න හි විනා රාගූපත්ථම්භාදීහි පුබ්බණ්හාදයො කාලභෙදූ මොවනෙ **නිමිත්තං**[4] හොන්ති. **ආරොග්‍යත්ථායා**ති ආදීහි දසහි අධිප්පායො දස්සිතො. එවරූපෙන හි අධිප්පායභෙදෙන මොවෙති, න අඤ්ඤථා. නීලාදීහි පන දසහි නවම්සු අධිප්පායස්ස වත්ථු දස්සිතං. වීමංසනෙනා හි නීලාදිසු අඤ්ඤතරවසෙන වීමංසති. න තෙහි විනිමුත්තතනති.

ඉතො පරං[5] ඉමෙසං යෙව අජ්ඣත්තරූපාදීනං පදානං පකාස නත්ථං **අජ්ඣත්තරූපෙති අජ්ඣත්තං උපාදින්නරූපෙති**[6] ආදි වුත්තං. තත්ථ **අජ්ඣත්තං උපාදින්නරූපෙති**[6] අත්තනො හදයාදිභෙදෙ රූපෙ;

1. සී., ඵ.පබන්ධ. 3, සී. සමවත්ථා. 5. ම. ඉතොපරං පන. 6. සී. ඉ. උපාදිත්තො රූ
2. සී., තස්සෙව වා 4. සී. ක්ම. නිමිත්තං. [පෙති& සී., අජ්ඣත්ත උපාදිත්තරූපෙති.

ඔකිඩ්ඩා **උපාදිනෙනති** පරස්ස තාදිසෙ යෙව; **අනුපාදිනෙනති** තාලච්ඡිද්දූදිහෙදෙ; **තදුභයෙති** අත්තනො ච පරස්ස ච රූපෙ; උභයඝට්ටනවසෙනෙතං වුත්තං. අත්තනො රූපෙන ච අනුපාදින්න රූපෙන ච එකතො ඝට්ටනෙපි ලබ්භති. **ආභාසෙ වාසමන්නත්තාති** සෙතාදි රූපෙන අඝට්ටෙත්වා ආභාසෙයෙව කට්ඨකම්පනපයොගෙන අඞ්ගජාතං වාලෙන්තස්ස; **රාගුප්පත්තිමහති** රාගස්ස බලවභාවෙ; රාගෙ න වා අඞ්ගජාතස්ස උපත්ථම්භෙ ඵුඩිභාවෙ **සඤ්ඤාතෙති** වුත්තං හොති. **කම්මනියං හොතීති** මොචනකම්මසඞ්ඛාතං අජ්ඣත්තරූපාදිසු උපනෙතබ්බං රහං හොති. **උච්චාලිඞ්ගපාණකදට්ඨපත්තිමෙහති** උච්චාලිඞ්ගපාණක දට්ඨෙන අඞ්ගජාතෙ උපත්ථම්භෙ; උච්චාලිඞ්ගපාණකා නාම ලොමස පාණකා හොන්ති, තෙසං ලොමෙහි ඵුට්ඨං අඞ්ගජාතං කණ්ඩූ ගහෙත්වා ඵුඨං හොති, තත්ථ යස්මා තානි ලොමානි අඞ්ගජාතං ඛංසන්තානි විය විජ්ඣන්ති, තස්මා "උච්චාලිඞ්ගපාණකදට්ඨොතා"ති වුත්තං. අත්ථතො පන උච්චාලිඞ්ගපාණකා ලොමවෙධනෙනාති වුත්තං හොති. **අරොගො භවිස්සාමීති** මොචෙත්වා අරොගො භවිස්සාමි; **සුඛං වෙදනං උපපාදෙස්සාමීති** මොචනෙන[1] ච මුඤ්චනපච්චයා ච මුත්තපච්චයා ච යා සුඛා වෙදනා හොති, තං උපපාදෙස්සාමීති අත්ථො. **හෙඨජ්ජං භවිස්සතීති** ඉදං මෙ මොචිතං කිඤ්චිදෙව හෙඨජ්ජං භවිස්සති; **දුනං දස්සාමීති** මොචෙත්වා කිටකිටිලිකාදීනං දුනං දස්සාමි; **පුඤ්ඤං භවිස්සතීති** මොචෙත්වා කීටාදීනං දෙන්තස්ස පුඤ්ඤං භවිස්සති; **සඤ්ඤං ඝපිස්සාමීති** මොචෙත්වා කීටාදීනං ඝාතඤ්ඤං ඝපිස්සාමි; කිඤ්චි කිඤ්චි මන්තපදං වත්වා දස්සාමීති වුත්තං හොති. **සඟඟං ගමිස්සාමීති** මොචෙත්වා කීටාදීනං දින්නදුන්නෙන[2] වා පුඤ්ඤත්ථාය වා යඤ්ඤත්ථාය වා සඟඟං ගමිස්සාමි; **ඛිප්පං භවිස්සතීති** බාලවංඝඛ්ඩුරස්ස දුරාකස්ස ඛිප්පං භවිස්සති; "ඉමිනා ඛීජෙන[3] පුත්තො නිබ්බත්තිස්සති"ති ඉමිනා අධිප්පායෙන මොචෙතීති අත්ථො. **විමංසත්ථායාති** ජානනත්ථාය; නිලං භවිස්සතීති ආදිසු "ජානිස්සාමි තාව කිං මෙ මොචිතං නිලං භවිස්සති? පීතාදිසු අඤ්ඤතරවණ්ණ"නති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **ඔඛ්ඩාධිප්පායොති** ඔඛ්ඩාපනුහො; තෙන තෙන අධිප්පායෙන නිළනෙහා මොචෙතීති වුත්තං හොති.

ඉදානි යදිදං අජ්ඣත්තරූපෙ මොචෙතීති ආදි වුත්තං, තත්ථ යථා මොචෙතබ්බා ආපත්තිං ආපජ්ජති, තෙසඤ්චි පදානං වසෙන යත්තකෙහි ආපත්තිභෙදෙ, භොගි, තං සබ්බං දස්සෙතුං **අජ්ඣත්තරූපෙ වෙතෙති, උපක්කමති, මුච්චති, ආපත්තිං සඞ්ඝාදිසෙසස්සාති** ආදිමාහ. තත්ථ **වෙතෙතීති** මොචනසඞ්ඛාතස්ස උපක්කමස්ස වෙතනාය 'මුච්චා'ති වෙතේති; **උපක්කමතීති** තදනුරූපං වායාමං කරොති, මුච්චතීති එවං වෙතෙන්තස්ස තදනුරූපෙන වායාමෙන වායමන්තස්ස සුක්ක... යා වා වත්ථි; **ආපත්තිං සඞ්ඝාදිසෙසස්සාති** ඉමෙහි තීහි අඞ්ගෙහි **අස්ස** පුග්ග ලස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො නාම ආපත්ති හොතීති අත්ථො. එස නයො ඔකිඩ්ඩා රූපෙහි ආදිසුපි අවසෙසෙසු අට්ඨවිසතියා පදෙසු.

---

1. සී. මුඤ්චනාපපත්තියා & ඉ. ඤා. මුච්චනුප්පත්තියා. 2. ම. කීටාදිනං දුනෙන.
3. ඤා. ඉමිනා මෙ බීජෙන.

එවඤ පන වෙ ආපත්තිසඟස්සානි නීහරිත්වා දස්සෙතබ්බානි. කථං? අජ්ඣත්තරූපෙ තාව රාගුපත්ථම්භෙ ආරොග්‍යත්ථාය නීලං මොචෙන්තස්ස එකා ආපත්ති,[1] අජ්ඣත්තරූපෙ යෙව රාගුපත්ථම්භෙ ආරොග්‍යත්ථාය පීත කාදීනං මොචනවසෙන අපරා නවාති දස. යථා ච ආරොග්‍යත්ථාය දස, එවං සුඛාදීනං නවන්නං පදානං අත්ථාය එකෙකපදෙ[2] දස දස කත්වා නවුති. ඉති ඉමා ච නවුති පුරිමා ච දසාති රාගුපත්ථම්භෙ තාව සතං. යථා පන රාගුපත්ථම්භෙ එවං වචනූපත්ථම්භොදිසුපි වත්තුං එකෙකසම්මං උපත්ථම්භෙ සතං සතං කත්වා වත්තාරි සතානි, ඉති ඉමානි චත්තාරි පුරිමසඤ්ච එකතෝ[3] අජ්ඣත්තරූපෙ තාව පඤ්චන්නං උපත්ථම්භානං වසෙන පඤ්ච සතානි. යථා ච අජ්ඣත්තරූපෙ පඤ්ච, එවං බහිද්ධා රූපෙ පඤ්ච, අජ්ඣත්තබහිද්ධාරූපෙ පඤ්ච ආකාසෙ කථිං කථෙත්වා කථිතසස පඤ්චාති සබ්බානිපි චත්තාරිපි පඤ්චසතානං වසෙන දෙ ආපත්ති සහස්සානි වෙදිතබ්බානි.

ඉදානි **ආරොග්‍යත්ථායා**නි ආදිසු තාව දස්සනූ පදෙසු පරිපාටියා වා උපපරිපාටියා වා හෙට්ඨා වා ගන්ත්වා උපරි ගණ්හන්තස්ස උපරි වා ගන්ත්වා හෙට්ඨා ගණ්හන්තස්ස උභතො ගන්ත්වා මජ්ඣෙ ඨපෙන්තස්ස මජ්ඣෙ වා ගන්ත්වා උභතො හරන්තස්ස සබ්බමූලකං වා[4] කත්වා ගණ්හන්තස්ස වෙතනූපක්කමමොචනෙසු විසඞ්ඛාතො නාම නත්ථි ති දස්සෙතුං **ආරොග්‍යත්ථායඤ්ච සුඛත්ථායා**ති ඛණ්ඩචක්ක-බද්ධචක්කාදි භෙදවිචිත්තං[5] පාළිමාහ. තත්ථ ආරොග්‍යත්ථඤ්ච සුඛත්ථඤ්ච ආරොග්‍යත්ථඤ්ච හෙසජ්ජත්ථඤ්චාති එවං ආරොග්‍යපදං සබ්බපදෙහි යොජෙත්වා වුත්තමෙතං ඛණ්ඩචක්කං; සුඛපදාදීනි සබ්බපදෙහි යොජෙත්වා යාව අත්තනො අත්තනො අභිඤ්ඤානන්තරපදං, තාව ආනෙත්වා වුත්තානි තාව බද්ධචක්කානීති එවං එකමූලකානි දස චක්කානි හොන්ති. තානි දුකමූලකාදිහි[6] සද්ධිං අසමෙමාහතො විත්ථාරෙත්වා වෙදිතබ්බානි. අපෙතා පනෙත්ථ පාඨතො යෙව. යථා ච **ආරොග්‍යත්ථායා**ති ආදිසු දසසු,[7] එවං නීලාදීසුපි **නීලඤ්ච පීතඤ්ච වෙනෙති, උපක්කමතීති** ආදිනා නයෙන චක්කානි[8] වුත්තානි, තානිපි අසමෙමාහතො විත්ථාරෙත්වා වෙදිතබ්බානි. අපෙතා පනෙතෙත්ථාපි පාඨතො යෙව. පුන "ආරොග්‍යත්ථඤ්ච නීලඤ්ච; ආරොග්‍යත්ථඤ්ච සුඛත්ථඤ්ච නීලඤ්ච[9] පීතඤ්චා"ති එතෙනෙතං විඝි වෙ-පෙ-දයිඝි දසාති එවං පුරිම පදෙහි සද්ධිං පච්ඡිමපදානි යොජෙත්වා එතං මිස්සකං චක්කං වුත්තං. ඉදානි යස්මා 'නීලං මොචෙස්සාමී'ති වෙනෙත්වා උපක්කමනන්තස්ස පීතාදීසු මුත්තසුපි පීතාදිවිසෙසං වෙනෙත්වා උපක්කමනන්තස්ස ඉතරෙසු මුත්තසුපි නෙවත්ථි විසඞ්ඛතා. තස්මා එතමපි නයං දස්සෙතුං **නීලං මොචෙස්සාමීති වෙනෙති, උපක්කමති, පීතඤ්ච මුච්චතීති** ආදිනා නයෙන චක්කානි වුත්තානි. තතො පරං **සබ්බ**

1. සී. එකාපත්ති. 4. ම. සබ්බමූලං කත්වා. 7. සී. මූ. ම. සඤ්ඤා. දසසුපදෙසු.
2. සඤ්ඤා. & සී. එකෙකපදෙසා. 5. සී. භෙදං විචිත්තං. 8 ම. දසචක්කානි.
3. සඤ්ඤා. & සී එකං. 6. සඤ්ඤා. & ම දුමූලකාදීහි. 9. ම. සී. මූ. නීලඤඤ්ච.

පච්ඡිමපදං නීලාදීහි නවහි පදෙහි[1] යොජෙත්වා කුච්ඡිවක්කං නාම වුත්තං. තතො පීතකාදීනි නව පදානි එකෙන නීලපදෙනෙව සද්ධිං යොජෙත්වා පිට්ඨිවක්කං නාම වුත්තං. තතො ලොහිතකාදීනි නව පදානි එකෙන පීතකපදෙනෙව සද්ධිං යොජෙත්වා දුතියං පිට්ඨිවක්කං වුත්තං. එවං ලොහිතකපදාදීහි සද්ධිං ඉතරානි නව නව පදානි යොජෙත්වා අඤ්ඤානිපි අට්ඨ වක්කානි වුත්තානීති එවං දසගණිකං පිට්ඨිවක්කං වෙදිතබ්බං. එවං ඛණ්ඩවක්කාදීනං අනෙකසතං වක්කානං වසෙන විත්ථාරතො ගරුකාපත්තිමෙව දස්සෙත්වා අඛණ්ඩවසෙනෙව ගරුකාපත්තිඤ්ච ලහුකාපත්තිඤ්ච අනාපත්තිඤ්ච දස්සෙතුං **චෙතනෙති උපක්කමතී මුච්චතී**ති ආදිමාහ. තත්ථ පරිමන්තයෙන අජ්ඣත්තරූපාදීසු රාගාදිඋපත්ථම්භෙ සති ආරොග්‍යාදීනං අත්ථාය චෙතෙන්තස්ස උපක්කමිත්වා අසුචිමොචනෙ නිබ්බත්තසම්පත්තා ගරුකාපත්ති වුත්තා. දුතියෙන නයෙන චෙතෙන්තස්ස ච උපක්කමන්තස්ස ච මොචනෙ අසති දුබ්බලසම්පත්තා ලහුකා ථුල්ලච්චයාපත්ති; **චෙතනෙති, න උපක්කමනි, මුච්චතී**ති ආදීහි ඡහි නයෙහි අනාපත්ති.

අයං පන ආපත්තානාපත්තිභෙදෙ සණ්හා සුඛුමෝ, තස්මා සුට්ඨු සල්ලක්ඛෙතබ්බෝ. සුට්ඨු සල්ලක්ඛෙත්වා කුක්කුච්චං පුච්ඡිතෙන ආපත්ති වා අනාපත්ති වා ආචික්ඛිතබ්බා. විනයකම්මං වා කාතබ්බං. අසල්ලක්ඛෙත්වා කරොන්තො හි රොගනිදානං අජානිත්වා භෙසජ්ජං කරොන්තො වෙජ්ජො විය විඤ්ඤූසුඤ්ච ආපජ්ජති; න ච තං පුග්ගලං නික්කිලෙසීතුං සමත්ථො හොති. තත්‍රායං සල්ලක්ඛණවිධි: කුක්කුච්චෙන ආගතො නික්ඛු යාවතතියං පුච්ඡිතබ්බෝ: කතරෙන[2] පයොගෙන කතරෙන රාගෙන ආපන්නොසීති. සචෙ පඨමං අඤ්ඤං වත්වා පච්ඡා අඤ්ඤං වදති, න එකමගෙහන කාතෙති, සො වත්තබ්බො "එවං න එකමගෙහන කාතෙබ්බි, පරිහරසි, න සක්කා තව විනයකම්මං කාතුං, ගච්ඡ සොත්ථිං ගවෙසා"හි. සචෙ පන නික්ඛිත්තුම්පි එකමගෙහනෙව කාතෙති, යථාභූතං අත්තානං ආවිකරොති, අථස්ස ආපත්තානාපත්තිගරුකලහුකාපත්තිවිනිච්ඡයත්ථං එකාදසන්නං රාගානං වසෙන එකාදස පයොගා සම්වෙක්ඛිතබ්බා. තත්‍රිමෙ එකාදස රාගා: මොචනස්සාදෙ, මුච්චනස්සාදෙ, මුත්තස්සාදෙ, මෙථුනස්සාදෙ, එස්සස්සාදෙ, තණ්හාවනස්සාදෙ, දස්සනස්සාදෙ, නිසජ්ජස්සාදෙ, වාචස්සාදෙ, ගෙහසිතපෙමං, වනභඞ්ගියන්ති. තත්ථ මොචෙතුං අස්සාදෙ මොචනස්සාදෙ; මුච්චනෙ[3] අස්සාදෙ මුච්චනස්සාදෙ; මුත්තෙ අස්සාදෙ මුත්තස්සාදෙ; මෙථුනෙ අස්සාදෙ මෙථුනස්සාදෙ; එස්සෙ අස්සාදෙ එස්සස්සාදෙ; තණ්හාවනෙ අස්සාදෙ තණ්හාවනස්සාදෙ; දස්සනෙ අස්සාදෙ දස්සනස්සාදෙ; නිසජ්ජාය අස්සාදෙ නිසජ්ජස්සාදෙ; වාචාය අස්සාදෙ වාචස්සාදෙ; ගෙහසිතං පෙමං ගෙහසිතපෙමං; වනභඞ්ගියන්ති යං කිඤ්චි පුප්ඵඵලාදි වනතො භඤ්ජිත්වා ආහටං. එත්ථ ච නවහි පදෙහි

1. ම. & සී. මූ. පදෙහිපි. 2. සභා. සාහත්ථිකා. 3. සී. & ම. මූ. මුච්චමානෙ.

සම්පයුත්තඅස්සාදසීසෙන රාගො වුත්තො. එකෙන පදෙන සරූපෙ නෙව, එකෙන පදෙන වත්ථුනා වුත්තො. වනභඞ්ගා හි රාගස්ස වත්ථු, න රාගො යෙව. එතෙසං පන රාගානං වසෙන එව* පයොගා සම්වෙක්ඛිතබ්බා.

මොචනස්සාදෙ- මොචනස්සාදවෙතනාය වෙතෙන්තො වෙව[1] අස්සාදෙන්තො ව උපක්කමති, මුච්චති, සඞ්ඝාදිසෙසො. තථෙව වෙතෙන්තො ව අස්සාදෙන්තො ව උපක්කමති, න මුච්චති, ථුල්ලච්චයං. සචෙ පන සයනකාලෙ රාගපරියුට්ඨිතො හුත්වා ඌරුනා වා මුට්ඨිනා වා අඞ්ගජාතං ගාළ්හං පීළෙත්වා මොචනත්ථාය සහුස්සාහොව සුපති, සුපන්තස්ස වස්ස අසුචි මුච්චති, සඞ්ඝාදිසෙසො. සචෙ රාගපරියුට්ඨානං අසුභමනසිකාරෙන වූපසමෙත්වා සුද්ධචිත්තො සුපති, සුපන්තස්ස මුත්තෙපි අනාපත්ති.

මුච්චනස්සාදෙ අත්තනො ධම්මතාය මුච්චමානං අස්සාදෙති, න උපක්කමති, මුච්චති; අනාපත්ති. සචෙ පන මුච්චමානං අස්සාදෙන්තො උපක්කමති, තෙන උපක්කමෙන මුත්තෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. අත්තනො ධම්මතාය මුච්චමානෙ මා කාසාවං වා සෙනාසනං වා දූසෙසීති අඞ්ගජාතං ගහෙත්වා ජග්ගනත්ථාය උදකට්ඨානං ගච්ඡති, වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං.

මුත්තස්සාදෙ-අත්තනො ධම්මතාය මුත්තෙ ඨානා චුතෙ අසුචිම්හි පච්ඡා අස්සාදෙන්තස්ස විනා උපක්කමෙන මුච්චති, අනාපත්ති. සචෙ අස්සාදෙත්වා පුන මොචනත්ථාය නිමිත්තෙන උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

මෙථුනස්සාදෙ-මෙථුනරාගෙන මාතුගාමං ගණ්හාති, තෙන පයොගෙන අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. මෙථුනධම්මස්ස පයොගත්තා පන තාදිසෙ ගහණෙ දුක්කටං; සීසං පත්තෙ පාරාජිකං. සචෙ මෙථුන රාගෙන රත්තො පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙන උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

එස්සස්සාදෙ- ද්වීහි ඵස්සෙහි අජ්ඣත්තිකෙ බාහිරෙ ච. අජ්ඣත්තිකෙ තාව අත්තනො නිමිත්තං එඩං මුදුකන්ති ජානිස්සාමීති වා ලොලභාවෙන වා කීළාපයතො අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. සචෙ කීළාපෙන්තා අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙන උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො. බාහිරඵස්සෙ පන කායසංසග්ගරාගෙන මාතුගාමස්ස අඞ්ගමඞ්ගානි පරාමසතො වෙව ආලිඞ්ගතො ච අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. කායසංසග්ගසඞ්ඝාදිසෙසං පන ආපජ්ජති. සචෙ කායසංසග්ගරාගෙන රත්තා පුන අස්සාදෙත්වා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙන උපක්කමිත්වා මොචෙති, විඤ්ඤත්තිවචියාපිස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො.

---

*. එව· 1. සී. වෙතෙත්වා තමේව· 2. සයං. විඤ්ඤත්තිවචියාපි.

කණ්ඩුවනස්සාදෙ-දදු-කණ්ඩු-කච්ඡු-පිළක-පාණකාදීනං අඤ්ඤතරවසෙන කණ්ඩුවමානං නිමිත්තං කණ්ඩුවනස්සාදෙනෙව කණ්ඩුවතො අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. කණ්ඩුවනස්සාදෙන රත්තො පන අස්සාදෙවා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

දස්සනස්සාදෙ-දස්සනස්සාදෙන පුනප්පුනං මාතුගාමස්ස අනො කාසං උපනිජ්ඣායතො අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. මාතුගාමස්ස අනො කාසූපනිජ්ඣානෙ පන දුක්කටං. සචෙ දස්සනස්සාදෙන රත්තා පුන අස්සාදෙවා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

නිසජ්ජස්සාදෙ-මාතුගාමෙන සද්ධිං රහො නිසජ්ජස්සාදරාගෙන නිසීදනස්ස අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. රහො නිසජ්ජපච්චයා පන ආපත්තියා ආපත්තියා කාරෙතබ්බා. සචෙ නිසජ්ජස්සාදෙන රත්තා පුන අස්සාදෙවා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති සඞ්ඝාදිසෙසො.

වාවස්සාදෙ- වාවස්සාදරාගෙන මාතුගාමං මෙථුනසන්නිස්සිතාහි වාචාහි ඔභාසෙනතස්ස අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. දුට්ඨුල්ලවාචා සඞ්ඝාදිසෙසං පන ආපජ්ජති. සචෙ වාවස්සාදෙන රත්තා පුන අස්සාදෙවා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

ගෙහසිතපෙමෙ-මාතරං වා මාතුපෙමෙන භගිනිං වා භගිනිපෙමෙන පුනප්පුනං පරාමසතො වෙව ආලිඞ්ගතො ච අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. ගෙහසිතපෙමෙන පන දුඝනපච්චයා දුක්කටං. සචෙ ගෙහසිතපෙමෙන රත්තා පුන අස්සාදෙවා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො.

වනභඞ්ග-ඉත්ථිපුරිසා අඤ්ඤමඤ්ඤං කිඤ්චිදෙව තඤ්ඤ[1] ගන්ධ පුප්ඵාහාදිපහාරං පණ්ණාහාරං මිත්තසන්ථවභාවස්ස දළ්හභාවත්ථාය පෙසෙන්ති, අයං වනභඞ්ගො නාම. හසෙඤ්ච මාතුගාමො හසාවි සංසට්ඨ විහාරිස්ස භූතුපඝාතිකඛ්ඩා පෙසෙති, හස්ස ච 'අපුත්තාය නාම ඉදං පෙසිත'න්ති සාරත්තස්ස පුනප්පුනං හරන්තී හං වනභඞ්ගං කීළාපයතො අසුචි මුච්චති, අනාපත්ති. සචෙ වනභඞ්ග සාරත්තා පුන අස්සාදෙවා මොචනත්ථාය නිමිත්තෙ උපක්කමිත්වා මොචෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො. සචෙ උපක්කමන්තොපි න මුච්චති, ථුල්ලච්චයං.

එවමෙතෙසං එකාදසන්නං රාගානං වසෙන ඉමේ එකාදස පයොගෙ සමවෙක්ඛිත්වා ආපත්ති වා අනාපත්ති වා සල්ලක්ඛෙතබ්බා. සල්ලක්ඛෙත්වා සචෙ ගරුකා හොති, ගරුකාති ආවික්ඛිතබ්බා. සචෙ ලහුකා හොති, ලහුකාති ආවික්ඛිතබ්බා. තදනුරූපඤ්ච විනයකම්මං කාතබ්බං. එවං හි සත්ථා සුසත්ථා හොති. රොගනිදානං ඤත්වා වෙජ්ජෙන කතභෙසජ්ජමිව හස්ස ච පුග්ගලස්ස සොත්ථිභාවාය සංවත්තති.

---

1. සී. ඉ. තඤ්ඤාල. සී. I. තඤ්ඤාල.

වෙතෙති න උපක්කමතීති ආදිසු මොචනස්සාදවෙතනාය වෙතෙති, න උපක්කමති මුච්චති, අනාපත්ති, මොචනස්සාදපිළිලතො අහොවත[1] මූවෙවය්‍යාති වෙතෙති, න උපක්කමති, නමුච්චති, අනාපත්ති. මොචනස්සාදෙන න වෙතෙති, ඵස්සස්සාදෙන භණ්ඩුවනස්සාදෙන වා උපක්කමති, මුච්චති, අනාපත්ති. තථෙව න වෙතෙති, උපක්කමති, න මුච්චති, අනාපත්ති. කාමමිත්තක්කං විහක්ඛෙතෙතා මොචනත්ථාය න වෙතෙති, න උපක්කමති, මුච්චති, අනාපත්ති. සවෙ පනස්ස චිත්තක්කය හොති න මුච්චති, ඉදං ආගතමෙව හොති; **න වෙතෙති න උපක්කමති න මුච්චති අනාපත්තීති.**

අනාපත්ති සුපිනෙනාති සුත්තස්ස සුපිනෙ මේථුනං ධම්මං පතිසෙවනත්ථස්ස විය කායසංසග්ගාදීනි ආපජ්ජනත්ථස්ස විය සුපිනතොත තෙව කාරණෙන යස්ස අසුචි මුච්චති, තස්ස අනාපත්ති. සුපිනෙ පන උපඝාතාය අස්සාදවෙතනාය සච්චස්ස විසයො හොති, නිච්චලෙන භවිතබ්බං. න හත්ථෙන නිමිත්තං ගිලාපෙතබ්බං. කායවිපච්චත්තරූප රක්ඛණත්ථං පන හත්ථපුටෙන ගහෙත්වා ජඝනත්ථාය උදකට්ඨානං ගන්තුං වට්ටති. **න මොචනාධිප්පායස්සාති** යස්ස හෙට්ඨාජඝන වා නිමිත්තං ආලිඹිපනත්ථස්ස උච්චාරාදීනි වා කරොනතස්ස න මොචනාධිප්පා යස්ස මුච්චති, තස්සාපි අනාපත්ති. උම්මත්තකස්ස දුවිධස්සාපි අනාපත්ති. ඉධ සෙය්‍යසකො ආදිකම්මිකො; තස්ස අනාපත්ති **ආදිකම්මිකස්සාති.**

පදභාජනියවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

සඞ්ඛ්‍යාදීසු ඉදං සිඤ්චාපදං පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං, කාය චිත්තතොසමුට්ඨානි. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. විවෙදනං[2] සුඛමජ්ඣත්තවෙදනාති.

විනීතවත්ථුසු-**සුපිනන්තෙ** අනුපසම්පදූපනිස්සයෙ වුත්තනයමෙව. **උච්චාර පස්සාවෙ** උභතොසම්භවෙ. විනිච්ඡයකථාසු-**කාමමිත්තක්කෙ** හානි ගෙහසිතඤාණවිප්පයුත්තං, තස්ස කිඤ්චාපි අනාපත්ති වුත්තා. අට්ඨකථා චිත්තක්කගතියෙන න භවිතබ්බං. **උණ්හොදකවත්ථුස්මිං** පඨමං උත්තානමෙව. දුතියෙ-සො හිතබ්බ මොවෙතුකාමො උණ්හොදකෙන නිමිත්තං පහරිත්වා පහරිත්වා නහායි; තෙනස්ස ආපත්ති වුත්තා. තතියෙ-උපක්කමිස්ස අත්ථිතාය ථුල්ලච්චයං. **හෙට්ඨාජත්තුකණ්ඩුවනවත්ථුස්මිං** උත්තානත්ථා නෙව. **ඔගාහිකපිළුස්මිං** පඨමස්ස-ථුල්ලවජ්‍රස්ස මිගං ගච්ඡන්තස්ස සම්බාධ ට්ඨානෙ ඝට්ටනාය අසුචි මුච්චි; තස්ස න මොචනාධිප්පායත්තා අනාපත්ති. දුතියස්ස තථෙව මුච්චි; මොචනාධිප්පායත්තා පන සඞ්ඝාදිසෙසො. තතියස්ස න මුච්චි; උපක්කමසම්භවතො පන ථුල්ලච්චයං. තස්මා මිගං ගච්ඡන්තෙන උපපත්තෙ පරිළාහෙ න ගන්තබ්බං. ගමනං උපච්ඡිජ්ජිත්වා අසුභාදිමනසිකාරෙන චිත්තං වූපසමෙත්වා සුද්ධචිත්තෙන කම්මට්ඨානං ආදාය ගන්තබ්බං. සවෙ කිඤ්චි විනොදෙතුං න සක්කොති,

1. සී. අහොවතථතං 2. සී. දුක්ඛවෙදනං.

මඤ්ඤා ඔකාසමම නිසීදිත්වා විනොදෙත්වා භම්මට්ඨානං ආදාය සුඤ්ඤාගාරං පවිසිත්වා විතක්කයතෙව ගන්තබ්බං. **චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙසු**-තෙ නිසින්නා වත්ථිං දළ්හං ගහෙත්වා පුරෙත්වා පුරෙත්වා විස්සජ්ජෙන්තා ගාමදූරතා ඒව පඤ්ඤවමකංසු. **ඡණ්ණාඝරවත්ථුස්මිං**-උදරං තාපෙන්තස්ස මොචනාධිප්පායස්සාපි අමොචනාධිප්පායස්සාපි මුත්තෙ අනාපත්තියෙව. පරිකම්මං කරොන්තස්ස නිමිත්තවාලනවසෙන අසුචි මුච්චි;[1] තස්මා ආපත්තිට්ඨානෙ ආපත්ති වුත්තා. **ඌරුඋච්චාපනවත්ථුස්මිං**-යෙසං ආපත්ති වුත්තා, තෙ අඞ්ඝ ජානාමි[2] පුඤ්ඤපෙසුනාති වෙදිතබ්බාති එවං **කුරුන්දට්ඨකථාසං** වුත්තං. **සාමණෙරාදිවත්ථූනි** උත්තානත්ථානෙව. කායසංසග්ගවත්ථුස්මිං-**කායං එමෙහනත්ථාය** විරං නිසීදිත්වා වා නිපජ්ජිත්වා වා නවකම්මං වා කත්වා ආලස්‍යවිමොචනත්ථං ච්ඡජ්ජෙත්තත්ථ. **උපනිජ්ඣායනවත්ථුස්මිං**-සචෙපි පටඝතං නිවත්ථා හොති, පුරතො වා පච්ඡතො වා ඨත්වා ඉමස්මිං නාමොකාසෙ නිමිත්තන්ති උපනිජ්ඣායනත්තස්ස දුක්කටමෙව. අනිවත්ථානං ගාමදූරිකානං නිමිත්තං උපනිජ්ඣායනත්තස්ස පන කිමෙව වත්තබ්බං. නිරවඣානගතානම්පි නිමිත්තෙ එසෙව නයො. ඉතො විතො ච අවිලොකෙත්වා පන දිවසම්පි එකපයොගෙන උපනිජ්ඣායනත්තස්ස එකමෙව දුක්කටං. ඉතො විතො ච විලොකෙත්වා පුනපපුනං උපනිජ්ඣායනත්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං. උම්මිලනනිම්ලනවසෙන පන න කාරෙතබ්බො.[3] සඝසා උපනිජ්ඣායිත්වා පුන පවිසිත්වා නිසීදිත්වා පුරිමනයෙනෙව උපනිජ්ඣායනත්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං. **නාලපෙති** උත්තානත්ථානෙව. **නහානවත්ථුස්මිං**-යෙ උදකසොහං නිමන්තෙත්වා පහරිංසු, තෙසං ආපත්ති වුත්තා. **උදකසප්පවත්ථුස්මිං** එසෙව නයො. එත්ථ **උදකසප්පෙ**හි උදකාවහකල්ලොලා වුච්චන්ති; එතෙනෙව උපායෙන ඉතො පරානි සබ්බානෙව **උදකෙ ඩහනාදිවත්ථූනි** වෙදිතබ්බානි. අයං පන විසෙසො, **සුප්පවාලිසවත්ථුස්මිං**-සචෙපි න මොචනාධිප්පායස්ස අනාපත්ති. කිලන්නපච්චයා පන දුක්කටං හොතීති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය
සඞ්ඝාදිසෙසකණ්ඩස්ස පදවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

1. 3. 2.

නෙත සම්මෙන ඛුද්ධා භගවන්ති කායසංසග්ගසික්ඛාපදං. තත්‍රායං අනුත්තානපදවණ්ණනා: **අරඤ්ඤෙ විහරන්තියා** හ ආවෙණියෙ අරඤ්ඤෙ; ජෙතවනවිහාරඤ්ඤෙව පච්චොහන එකපඤ්ඤෙ; **මජ්ඣිමගබ්භොති** තස්ස ච විහාරස්ස මජ්ඣිම ගබ්භො හොති; **සමන්තා පරියාගාරොති** සම්පතා පනස්ස මණ්ඩලමාලපරික්ඛෙපො හොති; සො කිර මජ්ඣිම චතුරස්සං ගබ්භං කත්වා බහි මණ්ඩලමාලපරික්ඛෙපෙන කතො, යථා සඝසා හොති අඤ්ඤොඤ්ඤෙව ආසිඤ්ජන්තෙහි චීවරිතුං **සුප්පසාරිතන්තාදීහි** සුඨපිතං,[4] යථා යථා යසමිඤ්ඤව ඔකාසෙ ඨපිතං

1. සී. ම. & සං. නුම්මනි. 3. සඝා. න කාතබ්බා. 4. සඝා. & ම.
2. සඝා. තෙ අඞ්ඝජානාසාමිච්චාදාසවචනානා හා අඞ්ඝජානාසං. සුට්ඨුඨපිතං.

පාසාදිකං හොති, ලොකසඤ්ඤං, තථා තථා තස්මිං තස්මිං ඔකාසෙ ඨපිතං; වත්තසීසෙන හි සො එකසීවමපි න කරොති. **එකෙවෙව වානපානෙ විවරණෙනාති** යෙසු විවරෙසු අඞ්කාරෙ හොති, තානි විවරණෙනා; යෙසු විවරෙසු ආලොකො හොති, තානි **එකෙකෙනෙනා**; **එවං වුත්තෙ සා බ්‍රාහ්මණී තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචාති** එවං වුත්තෙ සා බ්‍රාහ්මණී පසන්නා අයං බ්‍රාහ්මණො පබ්බජිතුකාමො මඤ්ඤති සල්ලක්ඛෙත්වා නිගුහිතබ්බම්පි තං අත්තනො විපකාරං පකාසෙන්තී කෙවලං තස්ස සද්ධාවඩ්ඪනා පෙක්ඛා හුත්වා එතං **කුතො නාසස ඵලාරත්තනානි** ආදි වචනමවොච. තත්‍ර ඵලාරෙ අත්තා අස්සාති ඵලාරත්තා; ඵලාරත්තනො භාවො ඵලාරත්තනා. **කුලිත්ථිනී** ආදිසු කුලිත්ථියො නාම ඝරසාමිනියො; **කුලධීතරෙ** නාම පුරිසන්තරගතා කුලධීතරො; **කුලකුමාරිකා** නාම අනිබ්බිද්ධා වුච්චන්ති, **කුලසුණ්හා** නාම පරකුලතො ආනීතා කුලඝරූ කානං වඩ්ඪියො.

ඔතිණෙණාති යක්ඛාදීහි විය සත්තා අනෙතා උපජ්ඣාන්නෙන රාගෙන වා ඔතිණෙණා; කුපාදීනි විය සත්තා අසමවෙක්ඛිත්වා රජ්ජනියෙ ඨානෙ රජ්ජනෙනා සයං වා රාගං ඔතිණෙණා; යස්මා පන උභයථාපි රාගසම්බන්ධියෙවෙතං අධිවචනං, තස්මා **ඔතිණෙණා නාම සාරත්තා අපෙක්ඛවා පටිබද්ධචිත්තෙනාති** එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං. තත්‍ර **සාරත්තාති** කායසංසග්ගරාගෙන සුට්ඨු රත්තා; **අපෙක්ඛවාති** කාය සංසග්ගාපෙක්ඛාය අපෙක්ඛවා; **පටිබද්ධචිත්තාති** කායසංසග්ගරාගෙ නෙව තස්මිං වත්ථුස්මිං පටිබද්ධචිත්තා, **විපරිණතෙනාති** පරිසුද්ධ භවඞ්ගසන්තතිසඞ්ඛාතං පකතිං ජහිත්වා අඤ්ඤථා පවත්තෙන; විරූපං වා පරිණතෙන විරූපං පරිවත්තෙන; යථා පරිවත්තමානං විරූපං හොති, එවං පරිවත්තිත්වා ඨිතෙනාති අධිප්පායො. යස්මා පනෙතං රාගාදීහි සම්පයොගං නාතිවත්තති, තස්මා **විපරිණතන්ති රත්තම්පි චිත්තන්ති** ආදිනා නයෙනස්ස පදභාජනං වත්වා අත්තෙන ඉධාධිප්පෙත මත්ථං දස්සෙන්නො **අපි ච රත්තං චිත්තං ඉමස්මිං අත්ථෙ අධිප්පෙතං විපරිණතන්ති** ආහ.

තදහු ජානාති නං දිවසං ජානා ජානමත්තා අල්ලමංසපෙසි වණ්ණං; එවරූපායපි හි සද්ධිං කායසංසග්ගෙන සඞ්ඝාදිසෙසො. මෙථුන පීතිකකමෙ පාරාජිකං. රහොනිසජ්ජස්සාදෙ පාචිත්තියඤ්ච හොති. **පගෙවානි** පඨමමෙව; **කායසංසග්ගං සමාපජ්ජිස්සානි** හත්ථග්ගහණාදිං කායසම්පයොගං කායසම්සිනාවං සමාපජ්ජිස්ස; යස්මා පනෙතං සමාපජ්ජන්නස්ස යො සො කායසංසග්ගො නාම; සො අත්ථතො අජ්ඣාචාරෙ හොති, රාගවසෙන අභිභවිත්වා සඤ්ඤමවෙලං ආචාරෙ,[2] තස්මාස්ස සඤ්ඩෙපෙනත්ථං දස්සෙන්නො **අජ්ඣාචාරෙ වුච්චතීති** පද භාජනමාහ.

1. සී. & ඵූ. සසා. රාගෙන. 2. සී ඵූ. අජ්ඣාචාරෙ.

හත්ථගාහං වාති ආදිභෙදං පනස්ස විත්ථාරෙනත්ථදස්සනං. තත්ථ හත්ථාදීනං විභාගදස්සනත්ථං **හත්ථෝ නාම කප්පරං උපාදාය**ාති ආදිමාහ. තත්ථ **කප්පරං උපාදාය**ාති දුතියං මහාසද්ධිං උපාදාය;අසුද්ධත්ථේ පන මණිබන්ධතෝ පට්ඨාය යාව[1] අග්ගහත්ථා හත්ථෝ. ඉධ සද්ධිං අග්ගහත්ථාය කප්පරතෝ පට්ඨාය අධිප්පෙතෝ. **සුද්ධසෙසා වාති** සුත්තාදිනා අම්සිත්වානං සුද්ධානං සෙසානංයෙව, **වෙණීති** තීහි සෙසවට්ටීහි විනද්ධිත්වා කතසෙසභාලාපසෙසතං නාමං; **සුත්තමිස්සාති** පඤ්ච වණ්ණෙහි සුත්තෙන සෙසෙ මිස්සෙත්වා කතා; **මාලාමිස්සාති** වස්සික පුප්ඵාදිනි මිස්සෙත්වා තීහි සෙසවට්ටීහි විනද්ධිත්වා කතා; අථවා ඒකොපි වා කෙවලං පුප්ඵමිස්සතෝ සෙසභාලාපෝ ඉධ වෙණීති වෙදිතබ්බා. **හිරඤ්ඤමිස්සාති** කහාපණමාලාය මිස්සෙත්වා කතා; **සුවණ්ණමිස්සාති** සුවණ්ණවිරළෙහි වා පාමඞ්ගාදීහි වා මිස්සෙත්වා කතා; **මුත්තාමිස්සාති** මුත්තාවලීහි මිස්සෙත්වා කතා; **මණිමිස්සාති** සුත්තාරුළ්හෙහි මණිහි මිස්සෙත්වා කතා; එහාසු හි යං කිඤ්චි වෙණිං ගණ්හන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසෝ යෙව. අහං මිස්සකවෙණිං අග්ගහෙසිනති වදන්තස්ස මොහෝ නත්ථි. වෙණිගහණෙනෙවෙත්ථ සෙසාපි ගහිතාව හොන්ති. තස්මා යෝ එකම්පි සෙසං ගණ්හාති, තස්සාපි ආපත්තියෙව. **හත්ථඤ්ච වෙණිඤ්ච ඨපෙත්වා**ති ඉධ වුත්තලක්ඛණං හත්ථඤ්ච සබ්බපකාරඤ්ච වෙණිං ඨපෙත්වා අවසෙසං සරීරං **අඞ්ගන්ති** වෙදිතබ්බං. එවං පරිච්ඡින්නෙසු හත්ථාදීසු හත්ථස්ස ගහණං **හත්ථග්ගාහෝ**. වෙණියා ගහණං **වෙණිග්ගාහෝ**. අවසෙසස්ස සරීරස්ස පරාමසනං **අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඞ්ගස්ස පරාමසනං**. යෝ තං හත්ථග්ගාහං වා වෙණිග්ගාහං වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඤ්ඤතරස්ස වා අඞ්ගස්ස පරාමසනං සමාපජ්ජෙය්‍ය, තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසෝ නාම ආපත්තිනිකායෝ හොතීති අයං සික්ඛාපදස්ස අත්ථෝ.

යඤ්හි පන යෝ ච හත්ථග්ගාහෝ යෝ ච වෙණිග්ගාහෝ, යඤ්ච අවසෙසස්ස අඞ්ගස්ස පරාමසනං, තං සබ්බම්පි භෙදතෝ චාදසවිධං හොති. තස්මා තං භෙදං දස්සෙතුං **ආමසනා පරාමසනාති** ආදිනා නයෙන තස්ස පදභාජනං වුත්තං. තත්ථ යඤ්ච වුත්තං: **ආමසනා නාම ආමට්ඨමත්තතා**නි, යඤ්ච **ඵුසනං නාම ඵුට්ඨමත්තතා**නි, ඉමෙසං අයං විසෙසෝ:-**ආමසනා**ති ආමජ්ජනා; ඵුට්ඨාකාසං අනතික්කමිත්වාපි තත්ථෙව සඤ්ඤට්ඨතා; අයං හි ආමට්ඨමත්තතාති වුච්චති. **ඵුසන**න්ති අසඤ්ඤට්ඨෙත්වා ඵුට්ඨමත්තං; යම්හි **උම්මිසනායං** ච **උල්ලිඛනායං** ච නිද්දෙසෙ **උද්ධං උච්චාරණා**ති එතමෙව පදං වුත්තං. තත්‍රාපි අයං විසෙසෝ:-පඨමං අත්තනෝ භායස්ස ඉච්ඡියා කායෙ උද්ධං පෙසන වසෙන වුත්තං; දුතියං ඉච්ඡියා භායං උක්ඛිපනවසෙන; සෙසං පාකටමෙව.

1. සී. ස්‍යා. & ම. මණිබන්ධතෝ යාව.

ඉදානි යවායං ඔතිණ්ණෝ විපරිණතෙන චිත්තෙන කායසංසග්ගං සමාපජ්ජති, තස්ස එතෙසං පදානං වසෙන විත්ථාරතෝ ආපත්ති භෙදං දස්සෙතුං **ඉත්ථී ච හොති ඉත්ථිසඤ්ඤී සාරත්තෝ ච භික්ඛු ච නං ඉත්ථියා කායෙන කායන්ති** ආදිමාහ. තත්ථ **භික්ඛු ච නං ඉත්ථියා කායෙන කායන්ති** සෝ සාරත්තෝ ච ඉත්ථිසඤ්ඤී ච භික්ඛු අත්තනෝ කායෙන; කන්ති නිපාතමත්තං. අථ වා එතං තස්සා ඉත්ථියා හත්ථාදිභෙදං **කායං. ආමසන්ති පරාමසතීති** එතෙන වෝ[1] එකෙනාපි ආකාරෙන අජ්ඣාචරති, ආපත්ති සඞ්ඝාදිසෙසස්ස. තත්ථ සකිං ආමසතෝ එසා ආපත්ති. පුනපපුනං ආමසතෝ පයොගෙ පයොගෙ සඞ්ඝාදිසෙසෝ. පරාමසන්තොපි සචෙ කායතෝ අමොචෙත්වා ඉතොචිතෝ ච අත්තනෝ හත්ථං වා කායං වා සඤ්චොපෙති[2] හරති පෙසෙති, දිවසම්පි පරාමසතෝ එකාව ආපත්ති. **සචෙ** කායතෝ මොචෙත්වා මොචෙත්වා පරාමසති, පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. **ඔමසනාපි** සචෙ කායතෝ අමොචෙත්වාව ඉත්ථියා මත්ථකතෝ පට්ඨාය යාව පාදපිට්ඨිං ඔමසති, එකාව ආපත්ති. සචෙ පන උදරාදීසු[3] තං තං ඨානං පත්වා මුඤ්චිත්වා මුඤ්චිත්වා ඔමසති පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. **උම්මසනාසූ**ති පාදතෝ පට්ඨාය යාව සීසං උම්මසනත්ථස්ස එසෙව නයෝ. **බලඛ්සනාස** මාතුගාමං සෙසෙසු ගහෙත්වා නාමෙත්වා වුම්බනාදිසු යං අජ්ඣාචාරං ඉච්ඡති, තං සත්වා මුච්චතෝ එකාව ආපත්ති. උපනිතං පුනපපුන නාමයතෝ පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. **උල්ලඛ්සනාසූ**ති සෙසෙසු වා හත්ථෙසු වා ගහෙත්වා වුට්ඨාපයතෝ එසෙව නයෝ. ආසඞ්සනාය අත්තනෝ අභිමුඛං ආසඞ්සන්තෝ යාව න මුඤ්චති, එකාව ආපත්ති. මුඤ්චිත්වා මුඤ්චිත්වා[4] ආසඞ්සන්තස්ස පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. **පතිඛඛ්සනාසූ**ති පරම්මුඛං පිට්ඨියං ගහෙත්වා පතිපණාමයතෝ එසෙව නයෝ, **අභිනිසීදනාස** හත්ථෙ වා ඛාහාය වා දළ්හං ගහෙත්වා ඔත්ථරන්තම්පි ගච්ඡතෝ එකාව ආපත්ති. මුඤ්චිත්වා පුනපපුනං ගණ්හතෝ පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. අමුඤ්චිත්වා පුනපපුනං ථුසතෝ ච ආලිඛතෝ ච පයොගෙ පයොගෙ ආපත්තීති **මහාසුමත්ථෙරෝ** ආහ. **මහාපදුමත්ථෙරෝ** පනාහ: මූල නහණමෙව පමාණං. තස්මා යාව න මුච්චති, තාව එකාව ආපත්තීති. **අභිනිපීළනාස** වත්ථෙන වා ආහරණෙන වා සඳ්ධිං පීළයතෝ[5] අඞ්ගං අඵුසන්තස්ස ථුල්ලච්චයං. ථුසන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසෝ. එසා පයොගෙන එකා ආපත්ති. නානා පයොගෙහි නානා. **ගහණං ඵුසනෙසු** අඤ්ඤං කඤ්චි විකාරං අකරොන්තොපි ගහිතමත්තෙ ඨිත්වාපි මත්තෙනාපි ආපත්තිං ආපජ්ජති.

එවමෙතෙසු ආමසනාදීසු එකෙනාපි ආකාරෙන අජ්ඣාචරතෝ **ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිස්ස සඞ්ඝාදිසෙසෝ.** වෙමතිකස්ස ථුල්ලච්චයං. **පණ්ඩකාපුරිසතිරච්ඡානගතසඤ්ඤිස්සාපි** ථුල්ලච්චයමෙව.

1. සී. එතෙසුව & සී ඉ එතෙසු චෙව. 4 සභා. මුඤ්චිත්වා මුඤ්චිත්වා පුනපි.
2. සී. ඉ· සඤ්ඣාරෙති. 3 පී. & ම. උරාදීසු. 5. සභා. නිපීළයතෝ.

පණ්ඩකෙ පණ්ඩකසඤ්ඤිස්ස ථුල්ලච්චයං. වෙමතිකස්ස දුක්කටං. පුරිස-තිරච්ඡානගත-ඉත්ථිසඤ්ඤිස්ස දුක්කටමෙව.

පුරිසෙ පුරිසසඤ්ඤිස්සාපි වෙමතිකස්සාපි ඉත්ථිපණ්ඩකතිරච්ඡානගතසඤ්ඤිස්සාපි දුක්කටමෙව. තිරච්ඡානගතෙපි සබ්බපසාරෙන දුක්කටමෙවාති.

ඉමා එතාවූලක්ඛණයෙ වුත්තා ආපත්තියො සල්ලක්ඛෙත්වා ඉමිනාව උපායෙන **මෙ ඉත්ථියො විඤ්ඤූ** ඉත්ථිනපුංසකා ආදිවසෙන වුත්තෙ විමූලක්ඛණයෙපි විභූණා ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. යථා ච ඉත්ථීසු වෙ සඞ්ඝාදිසෙසා, එවං සම්බහුලාසු සම්බහුලා වෙදිතබ්බා. යො හි එකතො ඨිතා සම්බහුලා ඉත්ථියො බාහාහි පරික්ඛිපිත්වා ගණ්හාති, සො-යත්තකා ඉත්ථියො ඵුට්ඨා, තාසං ගණනාය සඞ්ඝාදිසෙසෙ ආපජ්ජති. මජ්ඣගතානං ගණනාය ථුල්ලච්චයෙ. තා හි තෙන කායපටිබද්ධෙන ආමට්ඨා හොන්ති. යො පන සම්බහුලානං අඞ්ගුලියො වා කෙසෙ වා එකතො කත්වා ගණ්හාති, සො අඞ්ගුලියො ව ඵුසෙ ව අගණෙත්වා ඉත්ථියො ගණෙත්වා සඞ්ඝාදිසෙසෙහි කාරෙතබ්බො. යාසඤ්ච ඉත්ථීනං අඞ්ගුලියො වා කෙසා වා මජ්ඣගතා හොන්ති, තාසං ගණනාය ථුල්ලච්චයෙ ආපජ්ජති, නා හි තෙන කායපටිබද්ධෙන ආමට්ඨා හොන්ති. සම්බහුලා පන ඉත්ථියො කායපටිබද්ධෙහි රජ්ජුවත්ථාදීහි පරික්ඛිපිත්වා ගණ්හන්තො **සබ්බාසංයෙව** අන්තො පරික්ඛිපගතානං ගණනාය ථුල්ලච්චයෙ ආපජ්ජති. **මහාපච්චරියං** අට්ඨකථාසු දුක්කටං වුත්තං. තත්ථ යස්මා පාළියං කායපටිබද්ධපටිබද්ධෙන[1] ආමසනං නාම නත්ථි, තස්මා සබ්බම්පි කායපටිබද්ධපටිබද්ධං කායපටිබද්ධෙනෙව සඞ්ගහෙත්වා **මහාඅට්ඨකථාසඤ්ච කුරුන්දියඤ්ච** වුත්තං. පුරිමනයොව වෙත්ථ සුන්දරතරෙ දිස්සති.

යො හි හත්ථෙන හත්ථං ගහෙත්වා පරිපාටියා ඨිතාසු ඉත්ථීසු සමීපරුගෙ එකං හත්ථෙ ගණ්හාති. සො ගහිතිත්ථියා වසෙන එකං සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජති, ඉතරසං ගණනාය පුරිමනයෙනෙව ථුල්ලච්චයෙ. සචෙ සො තං කායපටිබද්ධෙ වත්ථෙ වා පුප්ඵෙ වා ගණ්හාති, සබ්බාසං ගණනාය ථුල්ලච්චයෙ ආපජ්ජති. සචෙව හි රජ්ජුවත්ථාදීහි පරික්ඛිපනත්තෙන සබ්බාපි කායපටිබද්ධෙන ආමට්ඨා හොන්ති, තථා ඉධාපි සබ්බාපි කායපටිබද්ධෙන ආමට්ඨා හොන්තීති. සචෙ පන තා ඉත්ථියො අඤ්ඤමඤ්ඤං වත්ථකොටියං ගහෙත්වා ඨිතා හොන්ති, තත්ර වෙ සො පුරිමනයෙනෙව පඨමං ඉත්ථිං ගහෙත්වා ගණ්හාති, ගහිතාය වසෙන සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජති. ඉතරාසං ගණනාය දුක්කටානි. සබ්බාසං හි තාපං තෙන පුරිමනයෙනෙව කායපටිබද්ධෙන කායපටිබද්ධං ආමට්ඨං හොති. සචෙ පන සොපි තං කායපටිබද්ධෙයෙව ගණ්හාති, තාසං වසෙන ථුල්ලච්චයං ආපජ්ජති. ඉතරාසං ගණනාය අනන්තරායෙනෙව දුක්කටානි.

1. සී. කායපටිබද්ධ. කායපටිබද්ධෙන.

යො පන සභාවත්තිවත්ථං ඉත්ථිං කායසංසග්ගරාගෙන වත්ථේ සඨෙති, ථුල්ලවච්චං. චිරලවත්තිවත්ථං සඨෙති, තන්ත වෙ වත්ථන්ත රෙති ඉත්ථියා වා නිකඛන්තලොමානි නිකන්තිං, නිකන්තුනො වා පච්ඨිත්ථ ලොමානි ඨත්ථිං ඵුසන්ති, උභින්නං ලොමානියෙව වා ලොමානි ඵුස න්ති, සංඝාදිසෙසො. උපාදින්නකෙන හි තම්මජ්ඣරූපෙන උපාදින්නකං වා අනුපාදින්නකං වා අනුපාදින්නකෙනපි නෙසාදිනා[1] උපාදින්නකං වා අනුපාදින්නකං වා ඵුසනෙනාපි සංඝාදිසෙසං ආපජ්ජතියෙව. තත්ථ **කුරුන්දියං** ලොමානි ගණ්හෙය්‍ය සංඝාදි සෙසොති වුත්තං. **මහාඅට්ඨකථායං** පන 'ලොමානි ගණ්හෙය්‍ය ආපත්තියා න භාරෙතබ්බා, එකමෙව සංඝාදිසෙසං ආපජ්ජති, සංඝිකමඤ්ච පන අපවත්තරිත්වා නිපන්නො ලොමානි ගණ්හෙය්‍ය භාරෙතබ්බා,ති වුත්තං. තදෙව යුත්තං. ඉත්ථිවසෙන හි අයං ආපත්ති, න හොථඨාසවසෙනාති. **එත්ථාහ**:- යො පන කායපටිබද්ධං ගණ්හිස්සාමීති කායං ගණ්හාති, කායං ගණ්හිස්සාමීති කායපටිබද්ධං ගණ්හාති, සො කිං ආපජ්ජති? **මහාසුමත්ථෙරෙන** තාව ඡඨාවත්ථු තමෙවාති වදති. අයං කිරස්ස ලෙඛ:-

"එත්ථ සඤ්ඤාය ච රාගො ච-එස්ස[2] පටිවිජානනා,
යථා නිද්දිට්ඨනිද්දෙසෙ-ගරුකං තෙන භාරයේ"ති.

එත්ථ "චත්තූ"ති ඉත්ථි; "සඤ්ඤාය"ති ඉත්ථිසඤ්ඤාය; "රාගො"ති කාය සංසග්ගරාගො; "එස්ස පටිවිජානනා"ති කායසංසග්ගඵස්සප්පටිවිජානනා. තස්මා යො ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤාය කායසංසග්ගරාගෙන කායපටිබද්ධං ගහෙස්සාමීති පවත්තොපි කායං ඵුසති, ගරුකං සංඝාදිසෙසං යෙව ආපජ්ජති. ඉතරොපි ථුල්ලවච්චමෙවාති. **මහාපදුමත්ථෙරෙන** පනාහ:-

"සඤ්ඤාය විරාගිතමහි-ගහණෙ ච විරාගිතෙ,
යථා නිද්දිට්ඨනිද්දෙසෙ-ගරුකං තත්ථ න දිස්සති"ති.

අස්ස පනා'යං ලෙඛ:- ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤාදිනො හි සංඝාදිසෙසො වුත්තො, ඉමිනා ච ඉත්ථිසඤ්ඤාය විරාගිතා. කායපටිබද්ධෙ කායපටි බද්ධසඤ්ඤා උපපාදිතා. තං ගණ්හනතස්ස පන ථුල්ලවච්චං වුත්තං. ඉමිනා ච ගහණමපි විරාගිතං. තං අගහෙත්වා ඉත්ථි ගහිතා. තස්මා එත්ථ ඉත්ථිසඤ්ඤාය අභාවතො සංඝාදිසෙසො න දිස්සති, කාය පටිබද්ධස්ස අගහිතත්තා ථුල්ලවච්චං න දිස්සති. කායසංසග්ග රාගෙන ඵුසනත්තා පන දුක්කටං. කායසංසග්ගරාගෙන හි ඉමං භාමං වත්ථුං ඵුසතො අනාපත්තීති නත්ථි. තස්මා දුක්කටමෙවාති. ඉදඤ්ච පන වචනං ඉදං වත්තුකාමෙන:- 'සාරත්තො ගණ්හිස්සාමීති සාරත්තං ගණ්හි, සංඝාදිසෙසො. විරත්තං ගණ්හිස්සාමීති විරත්තං ගණ්හි,

1. ම්. නෙසාදිනා 2. ම්. එස්ස.

දුක්කටං. සාරත්තං ගණ්හිස්සාමීති විරත්තං ගණ්හි, විරත්තං ගණ්හිස්සාමීති සාරත්තං ගණ්හි, දුක්කටමේවා'හි. කිඤ්චාපි එවමාහ, අථ ඛෝ **මහාසුම්මත්ථේරවාදෙ**, යෙවෙත්ථ **"ඉත්ථී ච හොති, ඉත්ථිසඤ්ඤී, සාරත්තෝ ච, භික්ඛු ච නං ඉත්ථියා කායෙන කායපටිබද්ධං ආමසති පරාමසති-පෙ-ගණ්හාති ඵුසති, ආපත්තිං ථුල්ලච්චයස්සා**'හි ඉමාය පාළියා "යො හි එකාහං සීතා සබ්බහුලා ඉත්ථියො බාහාහි පරිකඩ්ඪිත්වා ගණ්හාති, සො යත්තකා ඉත්ථියෝ ථුවඨා, තාසං ගණනාය සාංඝාදිසෙසෙ ආපජ්ජති. මච්ඡබන්ධානං ගණනාය ථුල්ලච්චය"න්ති ආදීහි අට්ඨකථාවිනිච්ඡයෙහි ච සමෙති. යදි හි සඤ්ඤාදී විරාගෙන විරාගිතං නාම හවෙය්‍ය, **"පණ්ඩකෝ ච හොති, ඉත්ථිසඤ්ඤී**"ති ආදිසු විය "කායපටිබද්ධඤ්ච හොති, කායසඤ්ඤී"ති ආදිනාපි නයෙන පාළියං විසෙසං වදෙය්‍ය, යස්මා පන සො න වුත්තො, තස්මා ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤාදිගය සති ඉත්ථිං ආමසනාදිස්ස සංඝාදිසෙසෝ. කායපටිබද්ධං ආමසනාදිස්ස ථුල්ලච්චයන්ති යථාවුත්තමෙව යුජ්ජති. **මහාපච්චරියම්පි** චෙතං වුත්තං- "නීලං පාරුපිත්වා සඤ්ඤාය කාලිත්තියා 'කායං ඝට්ටෙස්සාමීති කායං ඝට්ටෙති, සංඝාදිසෙසෝ. කායං ඝට්ටෙස්සාමීති නීලං ඝට්ටෙති, ථුල්ලච්චයං. නීලං ඝට්ටෙස්සාමීති කායං ඝට්ටෙති, සංඝාදිසෙසෝ. නීලං ඝට්ටෙස්සාමීති නීලං ඝට්ටෙති, ථුල්ලච්චය"න්හි. යොපායං **"ඉත්ථී ච පණ්ඩකෝ චා**"ති ආදිනා නයෙන වත්ථුම්ඝාතනයෝ වුත්තෝ, තස්මෙපි වත්ථුඝාතදා ඒමනිවත්තෙන්‍ය ඉච්ඡිතබ්බා.

කායෙන කායපටිබද්ධවාරෙ පන ඉත්ථියා ඉත්ථිසඤ්ඤිස්ස කාය පටිබද්ධං ගණ්හතෝ ථුල්ලච්චයං. සෙසෙ සබ්බත්ථ දුක්කටං. **කාය පටිබද්ධෙන කායවාරෙපි** එසෙව නයෝ. **කායපටිබද්ධෙන කාය පටිබද්ධවාරෙ** ච නිස්සග්ගියෙන කායවාරාදිසු වස්ස සබ්බත්ථ දුක්කටමෙව.

ඉත්ථී ච හොති ඉත්ථිසඤ්ඤී, සාරත්තෝ ච, ඉත්ථි ච නං භික්ඛුස්ස කායෙන කායනති ආදිවාරෙ පන භික්ඛුම්හි මාතුගාමස්ස රාග වසෙන වුත්තෙපි. **නත්ථ ඉත්ථි ච නං භික්ඛුස්ස කායෙන කායනති** භික්ඛුම්හි සාරත්තා ඉත්ථී තස්ස නිසීදනාකාසං වා නිපජ්ජනාකාසං වා ගන්ත්වා අත්තනෝ කායෙන තං භික්ඛුස්ස කායං ආමසති ඵුසති, සෙවනාධිප්පායෝ කායෙන වායමති; **එසං පටිවිජානාතී**ති එවං තාය ආමට්ඨා වා ඵුසිතෝ වා සෙවනාධිප්පායෝ ඤත්වා සවෙ එසං පටිවිජානනක්ඛණෙ රූසකාමිපි කායං චාලෙති එඤ්ජති, සංඝාදි සෙසං ආපජ්ජති. **මෙ ඉත්ථිකායෝති** එත්ථ වෙ **සංඝාදිසෙසෙ ආපජ්ජති**; ඉත්ථියා ච පණ්ඩකස්ස ච සංඝාදිසෙසෙනා සහ දුක්කටං. එතෙන උපායෙන යාව **නිස්සග්ගියෙන නිස්සග්ගියං ආමසති, සෙවනාධිප්පා යෝ කායෙන වායමති, න ච එසං පටිවිජානාතී**ති, **ආපත්ති**

දුක්කටවත්ථූනි තාව පුරිමනයෙනෙව ආපත්තිභෙදෙ, වෙදිතබ්බා. එත්ථ ච **කායෙන වායමති, න ච ඵස්සං පටිවිජානාතී**ති අත්තනා නිස්සග්ගියං පුප්ඵං වා ඵලං වා ඉත්ථිං අත්තනො **නිස්සග්ගියෙන** පුප්ඵෙන වා ඵලෙන වා පහරනත්ථං දිස්වා කායෙන වා විකාරං කරොති, අඞ්ගුලිං වා වාලෙති, භමුකං වා උක්ඛිපති, අක්ඛිං වා නිඛණති, අඤ්ඤං වා එවරූපං විකාරං කරොති, අයං වුච්චති "කායෙන වායමති, න ච ඵස්සං පටිවිජානාති"ති. අයම්පි කායෙන වායමිතත්තා දුක්කටං ආපජ්ජති. සිවූ ඉත්ථීසු වෙ. පණ්ඩකඋභතොබ්‌යඤ්ජනෙසුපි වෙ එව දුක්කටෙ ආපජ්ජති.

එවං වත්ථුවසෙන විකාරතො ආපත්තිභෙදං දස්සෙත්වා ඉදානි ලක්ඛණවසෙන සඤ්ඤාපනතො ආපත්තිභෙදඤ්ච අනාපත්තිඤ්ච දස්සෙතුං **සෙවනාධිප්පායො**ති ආදිමාහ. තත්ථ පුරිමනයෙන ඉත්ථියා ච්‌ඡේ‌ඩා සමානො සෙවනාධිප්පායො කායෙන වායමති ඵස්සං පටිවිජානාතීති තිවඞ්ගසමපත්තියා සංසාදිසෙසො. දුතියෙ[1] නයෙ **නිස්සග්ගියෙන නිස්සග්ගියාමසනෙ** විය වායම්භා අවත්‍රූපනෙ විය ච ඵස්සස්ස අපටිවිජානනතො චඞ්ගසමපත්තියා දුක්කටං. තතියෙ කායෙන අවායමනතො අනාපත්ති. යො හි සෙවනාධිප්පායොපි නිච්චලෙන කායෙන කෙවලං ඵස්සං පටිවිජානාති, සාදියති, අනුභොති, තස්ස විත්‍රූපපදමත්තෙන ආපත්තියා අභාවතො අනාපත්ති. විත්‍රූපෙ පන **නිස්සග්ගියෙන නිස්සග්ගියාමසනෙ** විය ඵස්සපටිවිජානනම්පි[2] නත්ථි, කෙවලං චිත්‍රූපපදමත්තමෙව, තස්මා ආනාපත්තියෙව. මොක්ඛාධිප්පායස්ස සබ්බාකාරෙසු අනාපත්ති. එත්ථ පන යො ඉත්ථියා ගහිතොහං අත්තනො සරීරං මොචෙතුකාමො පටිපණාමෙති වා, පහරති වා, අයං කායෙන වායමති; ඵස්සං පටිවිජානාති. යො ආගච්ඡනතිං දිස්වා තතො මුඤ්චිතුකාමො උත්තාසෙන්ථා පලාපෙති, අයං කායෙන වායමති, න ච ඵස්සං පටිවිජානාති, යො තාදිසං දීඝජාතිං කායෙ ආරුළ්හං දිස්වා සනිසං ගච්ඡතු, සට්ටියමානා අත්තභාවඤ්ච මා විනෙත්‍වාති න ඝට්ටෙති, ඉත්තිමෙව වා අඞ්ගං ඵුසමානං ඤත්වා ඵසා 'අත්තභිභො අයං මයා'ති සයමෙව පඤ්ඤාමිස්සතිති අජානනතො විය නිච්චලො හොති, බලවතිච්ඡියා වා ගාළ්හං ආලිඞ්ගිත්වා ගහිතො දහරභික්ඛු පලාතිතුකාමොපි සුට්ඨු ගහිතත්තා නිච්චලො හොති, අයං න ච කායෙන වායමති, ඵස්සං පටිවිජානාති. යො පන ආගච්ඡනිං දිස්වා "ආගච්ඡතු නාම, තතො නං පහරිත්වා වා පඤ්ඤාමෙත්වා වා පඤ්ඤාමිස්සාමී"ති නිච්චලො හොති, අයං මොක්ඛාධිප්පායො න ච කායෙන වායමති, න ච **ඵස්සං පටිවිජානාතී**ති වෙදිතබ්බා.

අසඤ්චිච්චාති ඉමිනා උපායෙන ඉමං ඵුසාමීති අවෙතත්වා; එවං හි අවෙතත්වා පත්තපරිග්ගහණාදීසු මාතුගාමස්ස අඞ්ග ඵුට්ඨොපි

1. සී 1. දුතියෙන 2. සී II අපපටිවිජානනතො.
3. සී. 1. ඵස්සපටිවිජානනාපි

අනාපත්ති. **අසනියා**ති අසද්දවිහිතා හොති, මාතුගාමං ඵුසාමීති සති නත්ථි, එවං අසනියා ගහට්ඨාදපසාරණාදිකාලෙ ඵුසන්තස්ස අනාපත්ති; **අජානන්තස්සා**ති දූරතාවෙතෙන සීතං දූරිතං ඉත්ථීති අජානන්තා කොචිදෙව කරණියෙන ඵුසති; එවං ඉත්ථීති අජානන්තස්ස ඵුසතො අනාපත්ති. **අසාදියන්තස්සා**ති කායසංසග්ගං අසාදියන්තස්ස; තස්ස ඛණෙ පරමපරමතාය නිත්තණ්හක්ඛස්ස විය අනාපත්ති. උම්මත්තකාදයෝ වුත්තනයා එව. ඉධ පන **උදායි**ත්ථෙරෝ ආදි කම්මිකෝ. තස්ස **අනාපත්ති ආදිකම්මිකස්සා**ති.

පදභාජනියවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

සමුට්ඨානාදීසු ඉදං සික්ඛාපදං පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං, කාය චිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියා; සඤ්ඤාවිමොක්ඛං; සචිත්තකං, ලොක වජ්ජං, කායකම්මං, අකුසලචිත්තං, විවෙදනා සුඛමජ්ඣත්තඤ්ච යෙනාති.

විනීතවත්ථුස්මිං– **මාතුසා මාතුපටිබද්ධෙනා**ති මාතුපෙමෙන මාතුයා කායං ආමසි; එස නයො ධීතුභගිනීවත්ථූසු. තත්ථ යස්මා මාතා වා හොතු ධීතා වා, ඉත්ථී නාම සබ්බාපි බ්‍රහ්මචරියස්ස පාරිපන්ථිකාව. තස්මා 'අයං මෙ මාතා, අයං ධීතා, අයං භගිනී'ති ගෙනිසිතපෙමෙන ආමසතොපි දුක්කටමෙව වුත්තං. ඉමං පන භගවතො ආණං අනුස්සරන්තෙන සබ්බෙපි නදීසොතෙන වුය්හමානං මාතරං පස්සති, නෙව හත්ථෙන පරාමසිතබ්බා. දණ්ඩකෙන පන නික්ඛිත්තා නාවා වා ඵලකං වා කදලික්ඛන්ධො වා දුරුක්ඛන්ධො වා උපසංහරිතබ්බා. තස්මිං අසති කායවමපි උපසංහරිත්වා පුරතො ඨපෙතබ්බං. එත්ථ ගණ්හාහීති පන න වත්තබ්බා. ගහිතෙ පරික්ඛාරං කඩ්ඪාමීති කඩ්ඪනෙනෙන ගන්තබ්බා. සචෙ භායති, පුරතො පුරතො ගන්ත්වා 'මා භායී'ති සමස්සාසෙතබ්බා. සචෙ භායමානා [1]පුත්තස්ස සහසා ඛන්ධෙ වා අභිරුහති, හත්ථෙ වා ගණ්හාති, න 'අපෙහි මහල්ලිකෙ'ති නිද්ධුනිතබ්බා. ඵලං පාපෙතබ්බා. භද්දමෙ ලභායපි සුපෙ පතිතායපි එසෙව නයො. තත්‍රාපි හි යොතතං වා වත්ථං වා පක්ඛිපිත්වා හත්ථෙන ගහිතභාවං ඤත්වා උඩ්ඩරිතබ්බා. න නෙව ආමසිතබ්බා. න කෙවලඤ්ච මාතුගාමස්ස සරීරමෙව අනාමාසං, නිවාසන පාපුරණම්පි ආහරණ හණ්ඩම්පි තිණණ්ඩුපකං වා තාලපණ්ණාදිකං වා උපාදාය අනාමාස මෙව. තඤ්ච ඛො නිවාසනපාරුපණං පිලන්ධනත්ථාය ඨපිතමෙව. සචෙ පන නිවාසනං වා පාරුපණං වා පරිවත්තෙත්වා විවරත්ථාය පාදමූලෙ ඨපෙති, වට්ටති. ආභරණභණ්ඩෙසු පන සීසපසාධනකං දන්තසූචිආදි සුපටියත්තඤ්ච 'ඉමං හත්තෙන තුම්හාකං; ගණ්හාථා'ති දියමානං සිපාටිකා

1. සී. I & II. මියමානා

සුවිආදි උපකාරණත්ථාය ගහෙතබ්බං. සුවණ්ණරජතමුත්තාදිමයං පන අනාමාසමේව. දියමානම්පි න ගහෙතබ්බං.

න කෙවලඤ්චු එතාසං සරීරූපගමේව අනාමාසං, ඉත්ථිසණ්ඨා නෙන භතා භාඩ්රූපම්පි, දන්තරූපම්පි, අයරූපම්පි, ලොහරූපම්පි, නිපුරූපම්පි, පොත්ථරූපම්පි, සබ්බරතනරූපම්පි අන්තමසෝ පිට්ඨ මයරූපම්පි අනාමාසමේව. පරිභොගත්ථාය පන 'ඉදං තුම්හාකං හොතූ'ති ලභිත්වා, ඨපෙත්වා සබ්බරතනමයං, අවසෙසං භින්දිත්වා උප කාරණං උපධාරණේ පරිභොගාරහං පරිභොගෙ උපනෙතුං වට්ටති.

යථා ච ඉත්ථිරූපකං, එවං සත්තත්විධම්පි ඨඤ්ඤං අනාමාසං. තඤ්ච ඛෙත්තමජ්ඣෙන ගච්ඡන්තා තත්ථ ජාතකම්පි ඨඤ්ඤථලං න ආමසනෙන ගණන්තබ්බං. සචෙ ඝරවාරෙ වා අන්තරාමග්ගෙ වා ඨඤ්ඤං පඤ්ඤරිතං හොති, පසෙන්න ච මග්ගො අත්ථි, න මඤ්ඤෙන ගණන්තබ්බං. ගමනමග්ගෙ අසති මග්ගං අධිට්ඨාය ගන්තබ්බං. අන්තරඝරෙ ඨඤ්ඤස්ස උපරි ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා දෙන්ති, නිසීදිතුං වට්ටති. සචෙ ආසනසාලාය ඨඤ්ඤං ආහරන්ති, සචෙ සක්කා හොති හරාපෙතුං, හරාපෙතබ්බං. නො චෙ, එකමන්තං ඨඤ්ඤං අමඤ්ඤෙන්ත පීඨකං පඤ්ඤපෙත්වා නිසීදිතබ්බං. සචෙ ඔකාසො න හොති, මනුස්සා ඨඤ්ඤමජ්ඣෙයෙව ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා දෙන්ති, නිසීදිතබ්බං. තත්ථ ජාතකානි මූලගන්ධාදීනි අපරණ්ණ නිපි තාලපණ්ණාදීනි වා ඵලානි ඛීළනෙන්ත න ආමසිතබ්බානි. මනුස්සෙහි රුක්ඛාතෙසුපි එසෙව නයො. අරඤ්ඤෙ පන රුක්ඛපෙ පතිතානි ඵලානි අනුපසම්පන්නානං දස්සාමීති ගණ්හිතුං වට්ටති.

මූත්තා මණී වෙළුරියො සඞ්ඛා සිලා පවාළං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඞ්ගො මසාරගල්ලන්ති ඉමෙසු දසසු රතනෙසු මූත්තා අඩොතා අනිවිද්ධා යථාජාතාව ආමසිතුං වට්ටති. සෙසා අනාමාසානි වදන්ති. **මහාපච්චරියං** පන "මූත්තා ඩොතාපි අඩොතාපි අනාමාසා, හත්ථෙ මූලත්ථාය ච සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති. භූතඤ්ඤෙගස්ස හෙඨාජත්තාය පන වට්ටතී"ති වුත්තං. "අත්තනොසො ජාතිඵලිතං උපාදාය සඞ්ඛාදි නීලපීතාදිවණ්ණහෙතුයේ මණී ඩොතවිද්ධවට්ටිතො අනාමාසො. යථා ජාතො පන ආකරමූත්තා පත්තාදිහණ්ඩමූලත්ථං සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටතී"ති වුත්තෙතා, **සොපි මහාපච්චරියං** පටික්ඛිත්තෙතා. "පච්චා භාවො සාවම්භණියෙවෙසො වට්ටතී"ති වුත්තෙතා. වෙළුරියෙපි මණිසදිසොව විනිච්ඡයො. සඞ්ඛා ඛමනසඞ්ඛා ච ඩොතවිද්ධා ච රතනමිස්සා අනාමාසා. පානීයසඞ්ඛා ඩොතොපි අඩොතොපි ආමාසොව. සෙසඤ්ච අසුත්තාදිහෙඨාජත්ථායපි හණ්ඩමූලත්ථායපි සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. සිලා ඩොතවිද්ධා රතනසංයුත්තා මූගඤ්චණ්ණාව අනාමාසා. සෙසා සත්ථ නීසාහාදිඅත්ථාය ගණ්හිතුං වට්ටති. එත්ථ ච "රතනසංයුත්තා"ති **සුවණ්ණඤ්ච සඛිං යොජෙත්වා පවිද්ධා භාතාති වදන්ති.** පවාළං.

ධොතවිද්ධං අනාමාසං. සෙසං ආමාසං. හණ්ඩමූලත්ථඤ්ච සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. **මහාපච්චරියං** පන "ධොතම්පි අධොතම්පි සබ්බං අනාමාසං, න ච සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටතී"ති වුත්තං. රජතඤ්ච ජාතරූපඤ්ච ඝනහණ්ඩම්පි අඝනහණ්ඩම්පි සබ්බං සබ්බං බීජතෝ පට්ඨාය අනාමාසඤ්ච අසම්පටිච්ඡියඤ්ච. **එත්තාවරජතපුඤ්ඤතා** කිර සුවණ්ණවෙතියං කාරෙත්වා **මහාපදුමත්ථේරස්ස** පෙසෙසි. ථෙරෝ න ඝාපත්තීති පටික්ඛිපි. වෙතියඝරේ සුවණ්ණපදුමසුවණ්ණබුබ්බුළාදීනි හොන්ති, එතානිපි අනාමාසානි. වෙතියඝරගොපකා පන රූපියඡඩ්ඩකට්ඨානෙ සීතා. තස්මා තෙසං කෙළාපයිතුං වට්ටතීති වුත්තං. **කුරුන්දියං** පන තං පටික්ඛිත්තං. සුවණ්ණවෙතියෙ ඨාවවරමෙව හරිතුං වට්ටතීති එත්තකමෙව අනුඤ්ඤාතං. "හාරකූට ලොහමපි ජාතරූපගතිකමෙව. අනාමාස"න්ති සබ්බට්ඨකථාසු වුත්තං, සෙනාසනපරිභොගෙ පන සබ්බෝ කප්පියෝ. තස්මා ජාතරූපරජත මයා සබ්බම්පි සෙනාසනපරික්ඛාරා ආමාසා. භික්ඛූනං ධම්මවිනය වණ්ණනට්ඨානෙ රතනමණ්ඩපෙ කරොන්තා එළිසන්ථම්භෙ රතනදාමපති මණ්ඩිතෙ; තත්ථ සබ්බූපඛාරණානි භික්ඛූනං පටිජග්ගිතුං වට්ටති. ලොහිතඛයවිසාරගල්ලා ධොතවිද්ධා අනාමාසා. ඉතරෙ ආමාසා. හණ්ඩමූලත්ථාය වට්ටනතීති වුත්තං. **මහාපච්චරියං** පන ධොතාපි අධොතාපි සබ්බසෝ අනාමාසා, න ච සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටතීති වුත්තං.

සබ්බං ආවුධභණ්ඩං අනාමාසං. හණ්ඩමූලත්ථාය දීයමානම්පි න සම්පටිච්ඡිතබ්බං. සත්ථවණිජා නාම න වට්ටති. සුඛුනුදණ්ඩොපි ධනුජ්යාපි පහොදෙපි අඞ්කුසොපි අනන්තමසෝ වාසිඵරසුආදීනිපි ආවුධසඞ්ඛෙපෙන ඝතානි අනාමාසානි. සචෙ කෙනචි විහාරෙ සත්ති වා තොමරෝ වා. ඨපිතෝ හොති, විහාරං ජග්ඝනෙනෙන 'හරනත්තූ'ති සාමිකානං පෙසෙතබ්බං. සචෙ න හරන්ති, තං අවාලෙනෙනෙන විහාරෙ පටිජග්ගිතබ්බෝ. යුද්ධභූමියං පතිතං අසිං වා සත්තිං වා තොමරං වා දිස්වා පාසාණෙන වා ඛෙනචි වා සමඟ්ඝට්ටෙත්වා සත්ථඝත්ථාය ගහෙතුං වට්ටති. ඉතරානිපි වියොජෙත්වා කිඤ්චි සත්ථඝත්ථාය, කිඤ්චි ඝනතරදණ්ඩාදි අත්ථාය[1] ගහෙතුං වට්ටති. ඉදං ගණ්හථාති දීයමානං පන විනාසෙත්වා කප්පියභණ්ඩං කාරිස්සාමීති සබ්බම්පි සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. මච්ඡජාලපක්ඛිජාලාදීනිපි ඵලඝ ජාලිකාදීනි සරපරිත්තාණානිපි සබ්බානි අනාමාසානි. පරිභොගත්ථාය ලභිත්වානෙසු පන ජාලං තාව ආසන්නස්ස වා වෙතියස්ස වා උපරි බන්ධිස්සාමි, ඡත්තං වා වෙයෙය්‍යාමීති ගහෙතුං වට්ටති. සරපරිත්තාණං සබ්බම්පි හණ්ඩමූලත්ථාය සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. පරූපරොධ නිවාරණං හි එතං, න උපරොධකරණන්ති. ඵලඝං දන්තඝට්ඨහාජනං කාරිස්සාමීති ගහෙතුං වට්ටති.

1. සී I & II. ඝනතරදණ්ඩත්ථාය

වම්මවිත්තඛ්ගානි විණාහෙරිආදීනි අනාමාසානි. **කුරුඤ්චිසං** පන හෙරිසඞ්ඝාටොපි විණාසඞ්ඝාටොපි තුච්ඡපොක්ඛරමපි මුඛවට්ටියං ආරොපිතං වම්මමපි විණාදණ්ඩකොපි **සඛඛං** අනාමාසනති වුත්තං. ඔනහිතුං වා ඔනහාපෙතුං වා වාදෙතුං වා වාදාපෙතුං වා න ලබ්භතියෙව. **වෙතියඔගණෙ** පූජං කත්වා මනුස්සෙහි ඡඩ්ඩිතං දිස්වාපි අවාලෙත්වාව අනන්තරනහරෙ සම්මජ්ජිතබ්බං. කවචවරඡඩ්ඩනකාලෙ පන කවචවරනියා මෙනෙව හරිත්වා එකාමන්තං නීහරිත්වා වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. භණ්ඩභූමලඤ්ඡනාය සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. පරිභොගත්ථාය ලබ්භමානෙපි පන විණාදණ්ඩිකඤ්ච හෙරිපොක්ඛරඤ්ච දන්තකාරාව භාජනං කාරිස්සාම, වම්මං සප්පිකඤොඝඤානි එවං තස්ස තස්ස පරික්ඛාරස්ස උපකාරණත්ථාය ගහෙතුං තථා තථා කාතුං වට්ටති.

සුරාණද්ධනිඝිකා වත්ථු උත්තානත්ථමෙව. **සකටිවඤ්ඣඤ්ඣං**–සවෙපි පරනිම්මිතවසවත්තිදෙවියා කායසංසග්ගං සමාපජ්ජති, ථුල්ලවච්චයමෙව. **පණ්ඩඤවඤ්ඣ** ච **ඝුනතිත්තිවඤ්ඣ** ච පාකටමෙව. **මණිසප්පිවඤ්ඣඤ්ඣං**–පාරාජිකපහොනඤ කාලෙ ථුල්ලවච්චයං; තතො පරං දුක්කටං. **නිරවඤාණඤාණවඤ්ඣඤ්ඣං**–නාගමාණවිකායපි සුපණ්ණමාණවිකායපි කින්නරියාපි ගාවියාපි දුක්කටමෙව. **දුරුඩිතලිඛාවඤ්ඣඤ්ඣං**–න කෙවලං දුරුත්තා එව, අත්තනොපි චිත්තඤමලිඛිතකොපි ඉත්ථිරූපෙ දුක්කටමෙව. **සඤ්ඣිලනාවඤ්ඣ** උත්තානත්ථමෙව. **සඛඛමවඤ්ඣඤ්ඣං**–එකපදිගසඛඛමෙව හොතු, සඛඛමගඝසඛඛමෙව, වාලෙස්සාමීති පයොගෙ කත මත්තෙව වාලෙතු වා, මා වා; දුක්කටං. **මණිගවඤ්ඣ** පාකටමෙව. **රූකඛවඤ්ඣඤ්ඣං**–රුක්ඛා මහන්තා වා හොතු මහාජම්බුපමාණා, ඛුද්දකා වා, තං වාලෙතුං සක්කොතු වා, මා වා, පයොගමත්තෙන දුක්කටං. **නාවාවඤ්ඣඤ්ඣම්පි** එසෙව නයො. **රජ්ජුවඤ්ඣඤ්ඣං**–යං රජ්ජුං ආමිසඤ්ඣත්තෙනා යානා වාලෙතුං සක්කොනති, තත්ථ ථුල්ලවච්චයං. යා මහාරජ්ජු හොති, ඊසකාමපි යානා න වලති, තත්ථ දුක්කටං. දණ්ඩෙපි එසෙව නයො. භූමියං පතිතමහාරුක්ඛොපි හි දණ්ඩගහණෙනෙව ඉධ ගහිතො. **පත්තවඤ්ඣ** පාකටමෙව. **වඤ්ඣනවඤ්ඣඤ්ඣං**–ඉත්ථි පෘදෙ සඛාහිත්වා වන්දිතුකාමා වාරෙතබ්බා. පාදෙ වා පට්ඨිච්ඡාදෙතබ්බා. නිච්චලෙන වා භවිතබ්බං. නිච්චලස්ස හි චිත්තෙනෙව සාදියතොපි අනාපත්ති. අවසානෙ වත්ථු පාකටමෙවාති.

ඉති සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය
කායසංසග්ගවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

1. 8. 3.

නෙන සමයෙන ඛුද්ධා භගවන්ති දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදං. තත්ථ **ආදියන්ති** අපදිසිත්වා; **වණ්ණම්පි භණන්තීති** ආදීනිපි පරතො

ආවිභවිස්සතීති. **ජිගුච්ඡාතීති** ජිගුච්ඡනීයපුග්ගලා; **ඛුත්තිසාතීති** සඤ්; **අතිසිතායොතීති** නිල්ලජ්ජා; **උහසන්තතීති** සිතං කත්වා මඤ්ඤිතං හසන්තී; **උල්ලපන්තීති** අහං අය්‍යාති ආදීනා නයෙන උච්චාරණීං නානාවිධං පලෝභනභාවං කථෙන්ති; **උජ්ඣග්ඝන්තීති** මහාහසිතං හසන්ති; **උපඛණ්ඩන්තීති** 'පණ්ඩකෝ අයං, නායං පුරිසෝ'ති ආදීනා නයෙන පරිහාසං කරොන්ති; **සාරෙන්තීති** දුට්ඨුල්ල වාචස්සාදරාගෙන සාරෙන්තා; **අපෙකඛවා පවිඛදඛවිත්තන්තීති** වුත්ත නයමෙව. කෙවලං ඉධ වාචස්සාදරාගෝ යොජෙතබ්බෝ. **මාතුගාමං දුට්ඨුල්ලොති වාචාගිති** එත්ථ අධිප්පෙතං මාතුගාමං දස්සෙන්තෝ **මාතුගාමොති** ආදිමාහ. තත්ථ **විඤ්ඤූ පණ්ඩිතා දුට්ඨුල්ලාදුට්ඨුල්ලං ආජානිතුන්ති** යා පණ්ඩිතා සාත්ථකනිරත්ථක කථං අසද්ධම්මපටිසංයුත්තං කථෙඤ්ච ජානිතුං පටිබලා, අයං ඉධ අධිප්පෙතා. යා පන මහල්ලිකාපි බාලා එළමූගා, අයං ඉධ අනධිප්පෙතා නි දස්සෙති. **ඔහාරකසය්‍යාති** අවහාරසෙය්‍ය, නානාපත්තාරහං අසද්ධම්මවචනං වදෙය්‍ය; යස්මා පනෙවං ඔහාරණත්තස්ස යෝ සෝ ඔහාරෝ නාම, සෝ අත්ථතෝ අජ්ඣාචාරෝ හොති. රාගවසෙන අභිභවිත්වා සඤ්ඤමවෙලං අජ්ඣාචාරෝ, තස්මා තම්පත්ථං දස්සෙන්තෝ **ඔහාරකසය්‍යාති අජ්ඣාචාරෝ වුච්චතීති** ආහ. **යථා නන්ති** එත්ථ **'න'**න්ති නිපාතමත්තං; යථා ඛුවා යුවතිනන්ති අත්ථෝ.

මං මඤ්ඤ ආදිස්සාති ආදි යෙනාකාරෙන ඔහාරකතෝ සංඛාදි සෙසෝ හොති, තං දස්සෙතුං වුත්තං. තත්ථ **මං මඤ්ඤාති** මවමඤ්ඤාදි පස්සාවමඤ්ඤාඤ්ච. සෙසං උත්තානමෙව. **නිද්දෙසෙ පන එථාමෙතීති** ඉත්ථිලක්ඛණෙන සුභලක්ඛණෙන සමන්නාගතාසීති වදති; න තාව සීසං එති. තව වවත්ථමඤ්ඤා ව පස්සාවමඤ්ඤා ච ඊදිසෝ, හෙන නාම ඊදිසෙන ඉත්ථිලක්ඛණෙන සුභලක්ඛණෙන සමන්නා ගතාසීති වදති, සීසං එති. සංඛාදිසෙසෝ. **වණ්ණන්ති පසංසතීති** ඉමානි පන එථාමනපදසෙසෙව වෙවචනානි. **ඛිංසෙතීති** වාචාපතෝ දෙන ඔට්ටෙති; **වම්භෙතීති** අපසාදෙති; **ගරහතීති** දොසං දස්සෙති[1]; පරතෝ පන පාළියං ආගතෙහි **අනිමිත්තාසීති** ආදීහි එකාදසහි පදෙහි අඤ්ඤතෙ සීසං න එති. ඝටතෙපි තෙසු ඔබරිණී'සි, සම්භින්නාසි, උභතොබ්‍යඤ්ජනා'සිති ඉමෙහි තීහි ඝටතෙයෙව සඞ්ඝාදිසෙසෝ. **දෙහි මෙති** යාවතායපි එත්තකෙනෙව සීසං න එති. මෙථුනං ධම්මං දෙහීති එවං මෙථුනධම්මෙන ඝටතෙ එව සඞ්ඝාදිසෙසෝ. **භදෘ තෙ මාතා පසිදිස්සතීති** ආදිසු ආයාචන වවත්තෙසුපි එත්තකෙ නෙව සීසං න එති. භදෘ තෙ මාතා පසිදිස්සති, භදෘ තෙ මෙථුනං ධම්මං ලභිස්සාමීති වා, තව මාතරි පසන්නාය මෙථුනධම්මං ලභිස්සාමීති වා ආදිනා පන නයෙන මෙථුනධම්මෙන ඝටතෙයෙව සංඝාදිසෙසෝ. **කථං ත්වං භාමිනියා දෙසීති** ආදිසු පුච්ඡාවවත්තෙසුපි මෙථුන

1. සී 1. උද්දෙසෙ නාව. 2. සී 1. දෙති.

ධම්මනති චුත්තෙතයෙව සංඝාදිසෙසො, න ඉතරථා. **එවං කිර භො සාමිකස්ස දෙසිති** පටිපුච්ඡාවචනෙසුපි එසෙව නයො. **ආචික්ඛති නාම[1] පුථෙථා හණතීති*** කථං දදමානා සාමිකස්ස පියා හොතීති එවං පුථෙථා ආචික්ඛති; එත්ථ ච 'එවං දෙති, එවං දදමානා'ති චුත්තෙපි සිඝං න එති. 'මෙථුනධම්මං එවං දෙති, එවං උපනෙති, එවං මෙථුනධම්මං දදමානා උපනයමානා පියා හොති'නි* ආදිනා පන නයෙන මෙථුනධමෙමන ඝටිතෙ යෙව සංඝාදිසෙසො. අනුඝාසනි වචනෙසුපි එසෙව නයො.

අකෙකාඝනිදෙසෙ-**අනිමිත්තා**'ති නිමිත්තරහිතාති; කුඤ්චිය පණිළිමත්තමෙව තව දඝසොතනති වුත්තං හොති. **නිමිත්තමත්තාති** තව ඉත්ථිනිමිත්තං අපරිපුණ්ණං, සඤ්ඤමත්තමෙවෙති වුත්තං හොති. **අලොකිතාති** සුඛසොතා;[2] **ධුවලොකිතාති** නිච්චලොකිතා, කිලින්නාදඝසොතා; **ධුවචොලානි** නිච්චං පඤ්චකාණ්ඩචොලා; සඳ, ආණිචොලඛං සෙවසීති වුත්තං හොති. **පඤ්ඣරාතීති** ඝවනති; සඳ, තෙ වුත්තං ඝවතීති වුත්තං හොති. **ඔඛරිණීති**[3] ඔහි නිකඛන්ත ආණිමංසා; **ඉත්ථිපණ්ඩකාති** අනිමිත්තතාව වුච්චති; **වෙපුරිසිකානි** සම්සුදධිසා පුරිසරූපා ඉත්ථි; **සම්භින්නාති** සම්භින්නාවච්චමග්ගපස්සාව මග්ගා; **උභතොබ්‍යඤ්ජනාති** ඉත්ථිනිමිත්තෙනත්ත ව පුරිසනිමිත්තෙනත්ත වාති උභොහි[4] බ්‍යඤ්ජනෙහි සමන්නාගතා; ඉමෙසු ව පන එකාදසසු පදෙසු 'ඔඛරිණියා, සම්භින්නායා, උභතොබ්‍යඤ්ජනාසූ'ති ඉමානි තීණි යෙව පදානි සුද්ධානි, සිඝං එනති. ඉති ඉමානි ච තීණි පුරිමානි ච වච්චමග්ගපස්සාවමග්ගමෙථුනධම්මපදානි තීණීති ඡපදානි සුද්ධානි **ආපත්තිකරානි**. සෙසානි 'අනිමිත්තා'ති ආදීනි 'අනිමිත්තෙන මෙථුනං ධම්මං මෙ දෙතී'ති වා 'අනිමිත්තායි, මෙථුනං ධම්මං මෙ දෙහී'ති වා ආදිනා නයෙන මෙථුනධමෙමන ඝටිතානෙව **ආපත්තිකරානි** හොන්තීති වෙදිතබ්බානි.

ඉදානි යඤ්'යං ඔතිණ්ණං විපරිණතෙන[5] චිත්තෙන ඔභාසති, තස්ස වච්චමග්ගපස්සාවමග්ගෙ ආදිස්ස එතෙසං වණ්ණභණනාදීනං වසෙන විත්ථාරතො ආපත්තිභෙදං දස්සෙතුං **"ඉත්ථී ච හොති ඉත්ථිසඤ්ඤී"**ති ආදිමාහ. තෙසං අත්ථො කායසංසග්ගෙ වුත්ත නයෙනෙව වෙදිතබ්බො. අයං පන විසෙසෝ:-**අඛණ්ඩඛණතති** අඛණ්ඩතො පඨාය අඛො; **උඛසාණුමණ්ඩලතති**[6] ජාණුමණ්ඩලතො පඨාය උද්ධං; **අඛා**

1. සී 1. ඤසා: මී: ආචික්ඛණාය.
2. සී. I. ඵූ. සොණිතා.
3. සී 1. ඔඛරණීසිති.
4. සී 1. උභතො.
5. සී I, II ඔතිණ්ණං විපරිණතෙන.
6. සී 1. උඛං-ජාණුමණ්ඩලතති.
7. සී 1, II. තඛතොපඨාය අඛඛාඋඛං

- 1. මී: පුපඵානතරීභ පාඨො නත්ථි.

ජාණුමණ්ඩලන්ති ජාණුමණ්ඩලතො පට්ඨාය අධො; අක්ඛකං පන ජාණුමණ්ඩලසඤ්ච එත්ථෙව දුක්ඛටක්ඛෙත්තෙ සඞ්ගහං ගච්ඡති, භික්ඛුණියා කායසංසග්ගෙ විය. න හි බුද්ධා ගරුකාපත්තිං සාවෙසෙසං පඤ්ඤපෙන්ති. **කායපටිබද්ධන්ති** වත්ථං වා පුප්ඵං වා ආභරණං වා; **අත්ථපුරෙක්ඛාරස්සාති** අනිමිත්තාති ආදිනා පදුභං අත්ථං ඤත්වෙන්තස්ස; අට්ඨකථං වා සජ්ඣායං කරොන්තස්ස; ධම්මපුරෙක්ඛාරස්සාති පාළිං වාචෙන්තස්ස වා සජ්ඣායන්තස්ස වා; එවං අත්ථඤ්ච ධම්මඤ්ච පුරක්ඛත්වා භණන්තස්ස අත්ථපුරෙක්ඛාරස්ස ච ධම්මපුරෙක්ඛාරස්ස ච අනාපත්ති. **අනුසාසනීපුරෙක්ඛාරස්සාති** "ඉදානිපි අනිමිත්තාසි. උභතොබ්‍යඤ්ජනාසි. අපපමාදත්ථිනි කරෙය්‍යාසි. යථා ච ආයතිම්පි එවරූපා මා හොසී"ති එවං අනුසිට්ඨිං පුරක්ඛත්වා භණන්තස්ස අනුසාසනීපුරෙක්ඛාරස්ස අනාපත්ති. යො පන භික්ඛුණිනං පාළිං වාචෙන්තො පකතිවාචනාමග්ගං පහාය හසන්තො හසන්තො 'සිඛරිණියො, සමඛින්නාසි, උභතොබ්‍යඤ්ජනාසී'ති පුනප්පුනං භණති, තස්ස ආපත්තියෙව. උම්මත්තකස්ස අනාපත්ති. ඉධ ආදිකම්මිකො **උදුම්බරෙරෝ**. තස්ස **අනාපත්තී ආදිකම්මිකස්සාති**.

පදභාජනියවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

සම්භවඨානාදිසු ඉදං සික්ඛාපදං නිසම්භවඨානං, කායවිත්තතතොවාචාවිත්තතතො කායවාචාවිත්තතතො ච සම්භවන්ති. කිරියා;[1] සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සච්චිත්තකං, ලොකවජ්ජං, කායකම්මං, වචීකම්මං, අකුසලචිත්තං, විවෙදනන්ති.

විනීතවත්ථුසු-**ලොහිතවත්ථුස්මිං** සො හිකඛු ඉවච්චා ලොහිතකං නිමිත්තං සඤ්ඤාය. ඉතරා න අඤ්ඤසි. තස්මා දුක්කටං. **කක්කසස ලොමන්ති** රස්සලොමෙහි බහුලොමං; **ආකිණ්ණලොමන්ති** ජටිත[2] ලොමං; **බරලොමන්ති** ඵඬලොමං; **දීඝලොමන්ති** අරස්සලොමං; සබ්බං ඉත්ථිනිමිත්තමෙව සඤ්ඤාය වුත්තං. **වාසිතං වා නෙති** අඞ්ගමඞ්ගං සඤ්ඤාය. සා අසල්ලක්ඛෙත්වා **නො ච වා පටිවුත්තන්ති** ආහ. **පටිවුත්තං** නාම උදාහවපෙප[3] බීජෙහි අපපතිට්ඨිතොකාසෙ පාණකොහි විනාසිතබීජෙ වා ඔකාසෙ පුන බීජං පතිට්ඨාපෙත්වා උදකෙන ආසිඤ්චනං; ථලවපෙප[4] විසමපතිට්ඨානං වා බීජානං සම කරණත්ථාය පුන අවට්ඨන්තාහෙන සම්කාහං[5]; තෙසු අඤ්ඤතරං සඤ්ඤාය එසා ආහ. **මඝවත්ථුස්මිං මඝවා සංසිදතීති**[6] අඞ්ගජාතමඝවං සඤ්ඤායාහ. සෙසං උත්තානමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය
දුට්ඨුල්ලවාචාසික්ඛාපදවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

1. ම-කිරියං.
2. ම ජටිල.
3. මූ. උදකවපෙපහි.
4. සී. 1. II. ඛලිවපෙප.
5. සී. 1. සම්භනං.
6. සය්‍ය. මඝවතං සංසිරතීති.

1. 3. 1.

තෙන සමයෙන බුද්ධෝ භගවාති අත්තඝාමඝිඛාපදං. **තස්ස කුලූපගෝති** කුලූපසිරූපායනසෝ; වත්තුනෝ පච්චයානං අත්ථාය කුලූපසඞ්කමනෙ නිවාසපයුත්තෝ;[1] **චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසන ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙනාති** චීවරඤ්ච පිණ්ඩපාතඤ්ච සෙනාසනඤ්ච ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරඤ්ච; ගිලානපච්චය භෙසජ්ජපරික්ඛාරෙනාති වෙව පනි[2]ඛරණවෙච්න පච්චයෝ; **යස්ස** නස්සව් සපායසෙසතං අධිවචනං. **නිසක්කසස්ස** නාමං තෙන අනුඤ්ඤාතත්තාති-**භෙසජ්ජං**, ගිලානපච්චයොව භෙසජ්ජං=ගිලාන පච්චයභෙසජ්ජං; යං කිඤ්චි ගිලානස්ස සපායං **නිසක්කකාමං**; තෙලමධුඵාණිතාදීනි වුත්තං හොති. **පරික්ඛාරෙති** පන "සත්තහි නගරපරික්ඛාරෙහි සුපරික්ඛතං* හොතී[a]"ති ආදිසු පරිවාරෙ වුච්චති. "රථෙ සෙතපරික්ඛාරෙ ඛ්ගානකෙඛ වක්ඛවිරියෙ[b]"ති ආදිසු අලඞ්කාරෙ. "යෙ විමෙ[3] පබ්බජිතෙන ජීවිතපරික්ඛාර සමුදානෙ තබ්බා[c]"ති ආදිසු සම්භාරෙ. ඉධ පන සම්භාරෙපි පරිවාරෙපි වට්ටති. තං හි ගිලානපච්චයභෙසජ්ජං ජීවිතස්ස පරිවාරෙපි හොති, ජීවිත විනාසඋපාඛ්‍යුපත්තියා අන්තරං අදත්වා රක්ඛණතෝ. සම්භාරෙපි, යථා චිරං පවත්තති, එවමස්ස භරණභාවතෝ[4]. තස්මා පරික්ඛාරෙති වුච්චති. එවං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජඤ්ච තං පරික්ඛාරා චාති **ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා**. තං ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛා රානඤ් එවමත්ථෝ දට්ඨබ්බෝ. **වසලානඤ්** ගිහං ලාමකං; අථවා වස්සතීති වසලං; පගබ්භරතීති අත්ථෝ. තං වසලං. අසුවිපගබ්භරණ ඤානඤ් වුත්තං හොති. **නිමන්තිතොතිං** ඛෙළං පාතෙත්වා; **සඞ්ඝත්ථෙරං භන්තෙ භාගෝති** අහං භස්සා අඤ්ඤස්සා ඉත්ථියා භොන හොගෙන වා අලඞ්කාරෙන වා රූපෙන වා පරිභායාමි; භා නාම මයා උත්තරි තරානි දීපෙති.

සන්තිස්සතීති උපචාරෙ ඨත්වා සාමන්තා අවිදූරෙ; පදභාජනෙපි[6] අයමෙවත්ථෝ දීපිතොව. **අත්තකාමපාරිවරියාති** මෙත්තඣමසඞ්ඛා තෙන භාමෙන පාරිවරියා **කාමපාරිවරියා**, අත්තනෝ අත්ථාය භාමපාරිවරියා **අත්තකාමපාරිවරියා**; අත්තනා වා භාමිතා ඉච්ඡිතානි අත්තකාමා; සයං මෙත්තභරගවසෙන පත්ථිතානි අත්තෝ. **අත්තකාමා** ච සා

---

* සුපරිඝට්ටිතං.

1. සී. 1. නිවත්‍යුත්තෝ, 2. සී. 1. පිනි.
3. සී. 1. යෙසඤවිමෙ, 4. සඤ. ම. ඉ-ඣාරණභාවතෝ.
5. ම. නිවත්‍යුත්තිවා. 6. සඤ. පදභාජනෙපි.

a. අඞ්ගුත්තරනිකාය-සත්තකනිපාත [682]
b. සං: නි: මහාවග්ග.
c. මජ්ඣිමනිකාය-වතපදසුත්ත.

පාරිවරියා වාති [1] අත්තකාමපාරිවරියා. තස්සා අත්තකාමපාරිවරියාය. **වණ්ණං භාසෙය්‍යාති** ගුණං ආනිසංසං පකාසෙය්‍ය; තත්‍ර යස්මා අත්තනෝ අත්ථාය කාමපාරිවරියාති ඉමස්මිං අත්ථවිකප්පෙ කාමෝ වෙව හෙතු ච [2] පාරිවරියා වාති අත්ථො. සෙසං බ්‍යඤ්ජනං. අත්තකාමා ච සා පාරිවරියා වාති අත්තකාමපාරිවරියාති ඉමස්මිං අත්ථවිකප්පෙ අධිප්පායො වෙව පාරිවරියා වාති අත්ථො, සෙසං බ්‍යඤ්ජනං. තස්මා බ්‍යඤ්ජනෙ ආදරං අකත්වා [3] අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං **අත්තනෝ කාමං අත්තනෝ හෙතුං අත්තනෝ අධිප්පායං අත්තනෝ පාරිවරියන්ති** පදභාජනං වුත්තං. අත්තනෝ කාමං අත්තනෝ හෙතුං අත්තනෝ පාරිවරිය"න්ති හි වුත්තෙ ජානිස්සන්ති පණ්ඩිතා: 'එත්තාවතා අත්තනෝ අත්ථාය කාමපාරිවරියා වුත්තා'ති. 'අත්තනෝ අධිප්පායං අත්තනෝ පාරිවරියන්ති වුත්තෙපි ජානිස්සන්ති: 'එත්තාවතා අත්තනා ඉච්ඡිතකාමිතථෙන අත්තකාමපාරිවරියා වුත්තා,ති.

ඉදානි තස්සා අත්තකාමපාරිවරියාය වණ්ණහාසනාකාරං දස්සෙන්තො **එතදග්ගන්ති** ආදිමාහ. තං උද්දෙසතොපි නිද්දෙසතොපි උත්තානත්ථමෙව. අයං පනෙත්ථ පදසම්බන්ධො ච ආපත්තිවිනිච්ඡයො ච:-**එතදග්ගං-පෙ-පරිචරෙය්‍යාති** යා මාදිසං සීලවන්තං කල්‍යාණධම්මං බ්‍රහ්මචාරිං එතෙන ධම්මෙන පරිචරෙය්‍ය, තස්සා එවං මාදිසං පරිවරනකියා යා අයං පාරිවරියා නාම, එතදග්ගං පාරිවරියානන්ති. **මෙථුනූපසංහිතෙනා සඞ්ඝාදිසෙසොති** එවං අත්තකාමපාරිවරියාය වණ්ණං භාසන්තො [4] ඒ මෙථුනූපසංහිතෙනෙව මෙථුනධම්මපටිසංයුත්තෙනෙව වචනෙන යො භාසෙය්‍ය, තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසොති. ඉදානි [5] යස්මා මෙථුනූපසංහිතෙනෙව භාසන්තස්ස සඞ්ඝාදිසෙසෙ වුත්තෙ, තස්මා "අහම්පි ඛත්තියො, ත්වම්පි ඛත්තියා, අරහති ඛත්තියා ඛත්තියස්ස දාතුං, සම්ජාතිකත්තා"ති එවමාදිනි වචනෙහි පාරිවරියාය වණ්ණං භාසමානස්සාපි සඞ්ඝාදිසෙසො නත්ථි. "අහම්පි ඛත්තියො [6]"ති ආදිකෙ පන බහූසු [7] පරියායෙ වත්වා "අරහසි ත්වං මය්හං මෙථුනධම්මං දාතු"න්ති එවං මෙථුනපටිසංයුත්තෙනෙව භාසමානස්ස සඞ්ඝාදිසෙසොති. **ඉමාපි ච භොතී**ති ආදි පුබ්බෙ වුත්තනයමෙව. ඉධ **උදායිත්ථෙරො** ආදිකම්මිකො. තස්ස **අනාපත්තී ආදිකම්මිකස්සා**ති.

පදභාජනියවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

සමුට්ඨානාදි සබ්බං දුට්ඨුල්ලවාචාසදිසං. චීනිතවත්ථූනිපි උත්තානත්ථානෙවාති.

චතුත්ථසඞ්ඝාදිසෙසවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

1. සී. 1. ම. වාති ච
2. මූ. කාමොවෙව හෙතුච.
3. සී. I. II. කත්වා.
4. සී: 1. ම. භාසතො.
5. ම. ඉධාපි.
6. සයා: ත්වම්පි ඛත්තියා-අදීසු.
7. ම. බහුසෙපි,

1. 3. 5.

තෙන සමයෙන බුද්ධෝ භගවාති සඤ්චරහනං. තස්ස පණ්ඩිච්චාති පණ්ඩිච්චෙන. සමන්නාගතා, ගබ්භමාහා; **වයෙනාති** වෙය්‍යත්තියෙන සමන්නාගතා, උපායෙන සමන්නාගතා[1] උපායඤ්ඤූ වීසාරදූ; **මෙධාවිනීති** මෙධාය සමන්නාගතා; දිට්ඨං දිට්ඨං චාරෙතී. **දකඛාති** ඡෙකා; **අනලසාති** උට්ඨානවීරියසම්පන්නා; **ඡනනාති** අනුච්ඡවිකා; **කිඤ්චිං විඤාති** කිඤ්චං විය කිලෙසෝ විය ගිරි විය අමිහානං හොතීති අධිප්පායෝ; **කුමාරිකාය වතතුනති** ඉමං භූමෙහ ගණ්හථාති කුමාරිකාය චාරණා වත්තුං; **ආවාහාදීසු ආවාහොති** දූරකඤ්ඤ පරකුලතෝ දූරිකාය ආහරණං; **විවාහොති** අත්තනෝ දූරිකාය පරකුල පෙසනං. **වාරෙය්‍යතාති** දෙථ නෝ දූරකඤ්ඤ දූරිකන්ති යාචනං; දිවසකඛත්තමුහුත්තපරිවෙජ්දභාරණං වා; **සුණිසාගණකිණාති** එකඤ්ඤ ගණකඤ්ඤ භරියාය; සා තඤ්ඤිං ජීවමානෙ ගණකිකී පඤ්ඤයිත්ථ. මතෙ පන පුරාණගණකිනී **සඞ්ඛං ගතා. නිගමගාමොති** බහි ගාමෙ; අඤ්ඤෙසු ගාමොති අධිප්පායෝ. **මනුඤ්ඤාති** උදයිස්ස ඉමං සඤ්චරිත්තසමෙමෙ යුත්තපයුත්තභාවං ජානනකමනුඤ්ඤා; **සුණිසා හොගෙනාති**[2] යෙන හොගෙන සුණිසා භුඤ්ජිතබ්බා හොති රක්ඛා පනවාපනපරිවෙසනාදිනා,[3] තෙන භුඤ්ජිංසු; **තතො අපරෙන දිවසභාගෙනාති** මාසානිකකමෙ යෙන හොගෙන දූසි භුඤ්ජිතබ්බා හොති ඛෙත්තඤ්ඤමඤ්ඤවවරඡඩ්ඩනඋදඤ්ඤාහරණාදිනා,[4] තෙන භුඤ්ජිංසු; **දුග්ගතාති** දළිද්දූ; යත්ථ වා ගතා දුග්ගතා හොති, තාදිසං කුලං ගතා; **මායෙය්‍ය ඉමං කුමාරිකන්ති** මා අය්‍යෙය්‍ය ඉමං කුමාරිකං; **ආහාරූපහාරෙති** ආහාරෙ ච උපහාරෙ ච, ගහණඤ්ඤ දූනඤ්ඤ; න අමෙහනි කිඤ්චි ආහටං, න උපහටං,[5] තඤ්ඤ සඤ්ඨං චායවිඤ්ඤයෙ[6] වොහාරෙ අමිහානං නත්ථීති පෙතන්ති. **සමණෙන නාම නවිනබ්බං අබ්‍යාවටෙන සමණෙන අස්ස සුසමණෙනාති** සමණෙන නාම ඊදිසෙසු කමෙමසු අබ්‍යාවටෙන අබ්‍යාපාරෙන හවිතබ්බං; එවං භවන්තෙහා හි සමණෙ සුසමණෙ අස්සාති. එවං නං අපසාදෙන්ති "ගච්ඡ ත්වං. න මයං තං ජානාමා"**ති** ආහංසු. **සඤ්ජීනොති** සඤ්ඡපඨරණසමපන්නා, මණ්ඩිත පසාධිතා වා; **ඝුත්තාති** ඉත්ථිධුත්තා; **පරිචාරෙනතාති** මනාපියෙසු රූපාදීසු ඉතොචිතො ච සමන්තා ඉඤ්ජයන්ති චාරෙන්තා; **කීළන්තා අභිරමන්තාති**[7] වුත්තං හොති. **අබහුනාඛඤ්ඤති** 'යදි හරිස්සති, එවං එත්තකං ජීතං. යදි න හරිස්සති, අහං එත්තකා'නති පණ්ණිතකං අඛඤ්ඤ. **නිඛ්බුනං** පන අබහුනං ඛාතුං න වට්ටති. **යො කරොති, පරාජිතෙන දූතබබ[8]න්ති මහාපච්චරියං** වුත්තං. **සචං කි නාම**

---

1 සය. & ම්. උපායෙන සමන්නාගතා-ඉති නත්ථි.
2. ඉ. සුණිසඤ්ඤභොගෙන. 3. සී. I. & සය., පරිවෙසනාදිනා.
4. ම්. උදඤ්ඤාහරණාදිනා, 5. සී. I. & ම්. උපහටං.
6. සය., තයාඛයවිඤ්ඤයෙ. 7. සී. රත්තාති.
8. සී. I. පරාජිතං න දූතබබන්ති.

අඤ්ඤා උදපි නඛඛණ්ඩනාති එත්ථ 'තං ඛණෝ'ති අවිරකාලෝ වුච්චති; **නඛඛණ්ඩනාති** අවිරකාලාධිකාරිකං; **සඤ්චරිත්තං සමා පඤ්ඤත්තා**ති සඤ්චරණභාවං සමාපජ්ජිත්ථ; යස්මා පන තං සමා පජ්ජනෙන්ත කෙනචි පෙසිතෙන හත්ථේ ගහිතබ්බං හොති, පරතො ච "ඉත්ථියා වා පුරිසමනී"තිආදිවචනතො ඉධ ඉත්ථිපුරිසා අධිප්පෙතා, තස්මා තමත්ථං දස්සෙතුං **"ඉත්ථියා වා පහිණෙය්‍ය පුරිසස්ස සන්තිකං ගච්ඡති; පුරිසෙන වා පහිණෙය්‍ය ඉත්ථියා සන්තිකං ගච්ඡති"**ති එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං. **ඉත්ථියා වා පුරිසමනිං පුරිසස්ස වා ඉත්ථිමනින්ති** එත්ථ "ආරොවෙය්‍යා"ති පාඨසෙසො දට්ඨබ්බා. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "පුරිසස්ස මනිං **ඉත්ථියා ආරොවෙති, ඉත්ථියා මනිං පුරිසස්ස ආරොවෙති**"ති වුත්තං.

ඉදානි, යදත්ථ,[1] තං තෙසං මතිං අධිප්පායං අජ්ඣාසයං ඡන්දං රුචිං ආරොවෙති, තං දස්සෙන්තො **"ජායත්තනෙ වා ජාරත්තනෙ වා"**තිආහ.[2] තත්ථ **ජායත්තනෙ**ති ජායාභාවෙ;[3] **ජාරත්තනෙ**ති ජාරභාවෙ; පුරිසස්ස හි මතිං ඉත්ථියා ආරොවෙන්තො ජායත්තනෙ ආරොවෙති; ඉත්ථියා මතිං පුරිසස්ස ආරොවෙන්තො ජාරත්තනෙ ආරොවෙති. අපි ච පුරිසස්සෙව මතිං ඉත්ථියා ආරොවෙන්තො ජායත්තනෙ වා ආරොවෙති නිබද්ධභරියාභාවෙ. ජාරත්තනෙ වා මිච්ඡාචාරභාවෙ. යස්මා පනෙතං ආරොවෙන්තෙන "ඒහං කිර තස්ස[4] ජායා භවිස්සාමී"තිආදි වත්තබ්බං හොති, තස්මා තං වත්තබ්බාකාරං දස්සෙතුං **"ජායත්තනෙ වා නි ජායා භවිස්සසි, ජාරත්තනෙ වා නි ජාරී භවිස්සසී"**ති අස්ස පදභාජනං වුත්තං. එතෙනෙව ච උපායෙන ඉත්ථියා මතිං පුරිසස්ස ආරොවනෙපි "පනි භවිස්සසි; සාමිකො භවිස්සසි; ජාරො භවිස්සසී"නි වත්තබ්බාකාරෝ වෙදිතබ්බෝ. **අනනමඤ්ඤං නඛඛණ්ඩාසපී**ති සබ්බනහිමෙන පරිච්ඡෙදෙන යා අයං නඛඛණ්ඩ මුහුත්තමත්තෙන පවිසංවසිතබ්බතො 'නඛඛණ්ඩා'නි වුච්චති, මුහුත්තිකානි අත්ථෙ; තස්සාපි "මුහුත්තිකා භවිස්සසී"නි එවං පුරිසමතිං ආරොවෙනත්ථස්ස සංඝාදිසෙසො. එතෙනෙව උපායෙන "මුහුත්තිකො භවිස්සසී"නි එවං පුරිසස්ස ඉත්ථිමතිං ආරොවෙන්තොපි සඞ්ඝාදිසෙසං ආපජ්ජතීති වෙදිතබ්බා.

ඉදානි **"ඉත්ථියා වා පුරිසමනී"**තිආදීසු එත්ථ අධිප්පෙතා ඉත්ථියෝ පභෙදතො දස්සෙන්ථා තාසු සඤ්චරිත්තවසෙන ආපත්තිභෙදං දස්සෙතුං **'දස ඉත්ථියෝ'**තිආදිමාහ. තත්ථ **මාතුරක්ඛිතාති** මාතරා රක්ඛිතා; යථා පුරිසෙන සංවාසං න කප්පෙති, එවං මාතරා රක්ඛිතා; තෙනස්ස පදභාජනෙපි වුත්තං **"මාතා රක්ඛති, ගොපෙති, ඉත්ථිරියං කාරෙති, වසං වත්තෙතී"**ති. තත්ථ **රක්ඛතී**ති සත්ථේ ගහතුං න දෙති; **ගොපෙතී**ති යථා අඤ්ඤෙ න පස්සන්ති, එවං ගුත්තට්ඨානෙ

1. සී. යදත්ථං. 2. ම. ආදිමාහ.
3. සී, 1, ජායභාවෙ. 4. සී1. ම. කිරස්ස.

ඵපෙති; **ඉස්සරියං කාරෙතීති** ඝරිණිභාරමස්සා නියෙධෙනති අති හරිත්වා පවත්තති; **වසං වත්තෙතීති** 'ඉදං කරොහි, ඉදං මා අකාසී'ති එවං අත්තනො වසං තස්සා උපරි වත්තෙති; එතෙනුපායෙන පිතුරක්ඛිතාදයොපි සඞ්ගහිතා වෙදිතබ්බා. ගොත්තං වා ධම්මො වා න රක්ඛති; සගොත්තෙනපි පන සඞ්ඝධම්මෙහි ච එතං සඤ්ඤාරං උද්දිස්ස පබ්බජිතෙහි එකාගණපරියාපන්නෙහි ච රක්ඛිතා **"ගොත්තරක්ඛිතා ධම්මරක්ඛිතා"**ති වුච්චති. තස්මා තෙසං පදනං **"සගොත්තා රක්ඛන්තී"**ති ආදිනා නයෙන පදභාජනං වුත්තං. සහ ආරක්ඛෙන[1] **සාරක්ඛා**; සහ පරිදණ්ඩෙන **සපරිදණ්ඩා**; නාසං නිද්දෙසා පාකටොව. ඉමාසු දසසු පච්ඡිමානං විඤ්ඤාතමෙව පුරිසන්තරං ගච්ඡන්තීනං මිච්ඡාචාරො හොති; න ඉතරාසං.

ධනක්කීතාදිසු අපෙත්ත වා බන්ධුනා වා ධනෙන කීතා **ධනක්කීතා**; යස්සා පන සා න කීතමත්තා එව,[2] සංවාසත්ථාය පන කීතත්තා භරියා, තස්මාස්ස නිද්දෙසෙ **"ධනෙන කිණිත්වා වාසෙනී"**ති වුත්තං. ඡන්දෙන අත්තනො රුචියා වසතීති **ඡන්දවාසිනී**; යස්මා පන සා න අත්තනො ඡන්දමත්තෙනෙව භරියා හොති, පුරිසෙන පන සම්පටිච්ඡිතත්තා; තස්මාස්ස නිද්දෙසෙ **"පතිනා සීසං වාසෙනී"**ති වුත්තං. භොගෙන වසතීති **භොගවාසිනී**; උදුක්ඛලමුසලාදිඝරූපකරණං ලභිත්වා භරියාභාවං ගච්ඡන්තියා ජනපදිත්ථියා එතං අධිවචනං. පථෙන වසතීති **පථවාසිනී**; නිවාසනමත්තම්පි පාපුරණමත්තං වා ලභිත්වා භරියාභාවං උපගච්ඡන්තියා දළිද්දිත්ථියා එතං අධිවචනං. **ඔදපත්තකිනීති** උභින්නං එකිස්සා උදකපාතියා හරෙපි ඔහාරෙත්වා "ඉදං උදකං මය සංසට්ඨා අභෙජ්ජා හොථා"ති වත්වා පරිභාගිතාය වොහාරත්තාමෙතං. නිද්දෙසෙ පිස්ස තාය සහ **උදකපත්තං ආමසිත්වා නං වාසෙනී**ති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො. ඔහතං[3] ඔරොපිතං වුම්බටං මස්සානි **ඔහතවුම්බටා**; ඝටඨාගාරිභාදීනං අඤ්ඤතරා; යස්සා සීසතො වුම්බටං ඔරොපෙත්වා ඝරෙ වාසෙති, තස්සා එතං අධිවචනං. **දූසිවාති අත්තනො එව දූසිං ව හොති භරියා ව**; **ඝම්මකාරී** නාම ගෙහෙ භරියා ඝම්මං කරොති. තාය සද්ධිං කොචි ඝරාවාසං නාපෙති අත්තනො භරියාය අනභිරතො හුත්වා, අයං වුච්චති **ඝම්මකාරී ච භරියා**. විත්ථි. ධජෙන ආහටා **ධජාහටා**; ලද්ධභධජාය සෙනාය ගන්ත්වා පරිච්ඡදං ථෙරුම්පිත්වා ආනීතාති වුත්තං හොති තං කොචි භරියං කරොති, අයං ධජාහටා නාම. **මුහුත්තිකා** වුත්තනයා එව. එතාසං දසන්නම්පි පුරිසන්තරගමනෙ මිච්ඡාචාරො හොති. පුරිසානං පන විසතියාපි එතාසු මිච්ඡාචාරො හොති. නික්ඛිත්තා ච සඤ්ඤරිත්තාම්පි[4] හොතීති.

ඉදානි "පුරිසො හිංසත්ථං පහිණාති"ති ආදීසු **පහිණකානී**ති සො භික්ඛු තස්ස පුරිසස්ස **"ගච්ඡ තෙනෙව ඉත්ථන්නාමං මාතුරක්ඛිතං**

1. ම. ආරක්ඛෙනාති. 2. සබ්බා සී. 1. ඛනක්කීතමත්තා එව.
3. සබ්බා. ම. ඔහතං. 4. සබ්බා. සඤ්ඤරිත්තාම්පිති.

බ්‍රූහි: හොති කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා ධනකාකිත්තා"ති එවං වුත්ත වචනං "සාධු උපාසකා"ති වා, "හොතූ"ති වා, "ආරොචෙස්සාමී"ති වා යෙන කෙනචි ආකාරෙන වචිභෙදං කත්වා වා සීසකම්පාදීහි වා සම්පටිච්ඡති; ඛිමංසහිති එවං පතිගණ්හිත්වා තස්සා ඉත්ථියා සන්තිකං ගන්ත්වා තං සාසනං ආරොචෙති; **පචවාහරතීති** තෙන ආරොචිතෙ සා ඉත්ථී සාධූනි සම්පටිච්ඡතු වා, පටික්ඛිපතු වා, ලජ්ජාය වා තුණ්හී හොතු, පුන ආගන්ත්වා තස්ස පුරිසස්ස තං පවත්තිං[1] ආරොචෙති; එත්තාවතා ඉමාය පටිඤ්ඤාණාරොචනපවවාහරණසඞ්ඛාතාය තිවඞ්ග සම්පත්තියා සඞ්ඝාදිසෙසො හොති. සා පන තස්ස භරියා හොතු වා, මා වා, අභාරණමෙතං. යවෙ පන සො මාතුරක්ඛිතාය සන්තිකං පෙසිතො, සං අදිස්වා තස්සා මාතුයා තං සාසනං ආරොචෙති, ඛහිධා භීමඩ්ඨං නාම හොති, තස්මා විසඞ්කෙතන්හි **මහාපදුමත්ථෙරෙ** ආහ. **මහාසුමත්ථෙරෙ**රෙ පන "මාතා වා හොතු, පිතා වා, අත්තමසෙ ගෙහදාසීපි, අඤ්ඤො වාපි යො කොචි තං කිරියං සම්පාදෙස්සති, තස්ස වුත්තෙපි භීමඩ්ඨ[2]මෙව හොති. තිවඞ්ගසම්පත්තිකාලෙ ආපත්තියෙව. නනු යථා 'බුද්ධං පවවක්ඛාමී'ති වත්තුකාමො විරජ්ඣිත්වා 'ධම්මං පවවක්ඛාමී'ති වදෙය්‍ය, පවවක්ඛාතාවස්ස සික්ඛා, යථා වා 'පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජාමී'ති වත්තුකාමො විරජ්ඣිත්වා 'දුතියජ්ඣානං සමාපජ්ජාමී'ති වදෙය්‍ය, ආපත්තෙවා වස්ස පාරාජිකං, එවං සම්පදමිදං"නති ආහ. තං පනෙතං "**පතිගණ්හාති, අනෙනවාසිං ඛිමංසාපෙත්වා අත්තනා පවවාහරති, ආපත්තිං සංඝාදිසෙසස්සා**"ති ඉමිනා සමෙති. තස්මා සුභාසිතං. යථා ච "මාතුරක්ඛිතං බ්‍රූහි"ති වුත්තස්ස ගන්ත්වා තස්සා ආරොචෙතුං සමත්ථභාවං මාතාදීනමපි වදතො විසඞ්කෙතො නත්ථි. එවමෙව "හොති කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා ධනකාකිත්තා"ති වත්තබ්බෙ "හොති කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා ඡන්දවාසිනී"ති එවං පාළියං වුත්තෙසු ඡන්දවාසිනිආදීසු පවවනෙසු අඤ්ඤතරවසෙන වා අවුත්තෙසුපි "හොති කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා ජායා පජාපති පුත්තමාතා ඝරණී ඝරසාමිනි **භත්තරක්ඛිකා** සුස්සූසිකා කාම පරිවාරිකා[3]"**ති** එවමාදීසු සංවාසපරිදීපකෙසු වචනෙසු අඤ්ඤතර වසෙන වා වදන්තස්සාපි විසඞ්කතො නත්ථි තිවඞ්ගසම්පත්තියා ආපත්තියෙව. "මාතුරක්ඛිතං බ්‍රූහි"ති පෙසිතස්ස පන ගන්ත්වා අඤ්ඤෙසු පිතුරක්ඛිතාදීසු අඤ්ඤතරං වදන්තස්ස විසඞ්කතං. එස නයො "පිතුරක්ඛිතං බ්‍රූහි"ති ආදීසුපි. කෙවලං හෙට්ඨ එකමූලක විමූලකාදිවසෙන "පුරිසස්ස මාතා නික්ඛිං පහිණාති, මාතුරක්ඛිතාය මාතා නික්ඛිං පහිණාති, මාතුරක්ඛිතා නික්ඛිං පහිණාති"ති එවමාදීනං මූලට්ඨානඤ්ච වසෙන පෙය්‍යාලහෙදෙයෙව විසෙසො. සොපි පුබ්බෙ වුත්තනයතතා පාළිඅනුසාරෙනෙව සක්කා ජානිතුනති නාස්ස විභාගං දස්සෙතුං ආදරං කරිම්හා.

---

1. සී., පවුත්තිං. 2 ම. භීමට්ඨං නාම න හොති.
3. ම. පරිවාරිකාති.

පටිගණ්හාතීති ආදිසු පන ඒසු චතුක්කෙසු පඨමචතුක්කෙ ආදිපදෙන තිවඞ්ගසමඵපත්තියා සංඝාදිසෙසො. මජ්ඣිමේ ච්ඡි දුවඞ්ග සමඵපත්තියා ථුල්ලච්චයං. අනෙන එකෙන එකඞ්ගසමඵපත්තියා දුක්කටං. දුතියචතුක්කෙ ආදිපදෙන වඞ්ගසමඵපත්තියා ථුල්ලච්චයං. මජ්ඣිමේ ච්ඡි එඞ්ගසමඵපත්තියා දුක්කටං. අනෙන එකෙන අඞ්ගාභාවතො අනාපත්ති.

තඤ්ච **පටිගණ්හාතී**ති ආණාපකස්ස සාසනං පතිගණ්හාති; **විමංසතීති** පතිගච්ඡනං ගහෙතුං හං ආරොවෙති; **පච්චාහරතීති** පුන ආගන්ත්වා මූලට්ඨස්ස ආරොවෙති; **න පච්චාහරතීති** ආරොවෙත්වා එත්තකා ව පක්කමති, **න විමංසති පච්චාහරතීති** පුරිසෙන 'ඉත්ථන්නාමං ගන්ත්වා බ්‍රූහි'ති වුච්චමානො 'සාධූ'ති තස්ස සාසනං පතිගණ්හිත්වා තං පමුස්සිත්වා වා අපපමුස්සිත්වා වා අඤ්ඤථා කරණ්ඩියෙන තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා කිඤ්චිදෙව කථං කථෙන්තො නිසීදති, එත්තාවතා **'පටිගණ්හාති න විමංසති** නාමා'ති වුච්චති. අථ නං සා ඉත්ථී සයමෙව වදති: 'පුබ්බාහං කිර උපට්ඨාසෙ මං ගෙහෙ කාතුකාමෝ'ති. එවං වත්වා ච 'අහං තස්ස භරියා භවිස්සාමී'ති වා 'න වා භවිස්සාමී'ති වදති, සො තස්සා වචනං අනාදියිත්වා අපපටික්ඛිපිත්වා තුණ්හී භූතොව උට්ඨායාසනා තස්ස පුරිසස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා තං පච්චාහරති ආරොවෙති, එත්තාවතා 'න විමංසති පච්චාහරති නාමා'ති වුච්චති. **න විමංසති න පච්චාහරතීති** සොළසන්නං සාසනාරොචනකාලෙ පතිගණ්හාති යෙව. ඉතරං පන වයං න කරොති. **න පතිගණ්හාති විමංසති පච්චාහරතීති** නොචි පුරිසො භික්ඛුස්ස සීතච්ඡායෙ වා නිසින්නට්ඨානෙ වා තථාරූපිං කථං කථෙති, භික්ඛු නෙන අපපති තොපි පතිතො විය ඤත්වා ඉත්ථියා සන්තිකං ගන්ත්වා "හොති කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියා"ති ආදිනා නයෙන විමංසිත්වා තස්සා රූපං වා අරූපං වා පුන ආගන්ත්වා ඉමස්ස ආරොවෙති; තෙනෙව නයෙන විමංසිත්වා අපච්චාහරනෙනා **"න පතිගණ්හාති විමංසති න පච්චාහරති"**ති වුච්චති. තෙනෙව නයෙන ගතො අවිමංසිත්වා තාය සමුට්ඨාපිතං කථං සුත්වා පඨමචතුක්කස්ස තතියපදෙ වුත්තනයෙන ආගන්ත්වා ඉමස්ස ආරොවෙනෙනා **"න පතිගණ්හාති, න විමංසති, පච්චාහරති"**ති වුච්චති. චතුත්ථං පදං පාකටමෙව.

සම්බහුලෙ භික්ඛූ ආණාපෙතීති ආදි තාය පාකටායෙව. යථා පන සම්බහුලාපි එකාවජ්ජනිං ආපජ්ජන්ති, එවං එකස්සපි [1]සම්බහුල වත්ථූසු සම්බහුලා ආපත්තියො වෙදිතබ්බා, කථං? පුරිසො භික්ඛූං ආණාපෙති: "ගච්ඡ භන්තෙ අසුකස්මිං නාම පාසාදෙ සට්ඨිමත්තා වා සත්තතිමත්තා වා ඉත්ථියො සීතා. තා වදෙහි-හොථ කිර ඉත්ථන්නාමස්ස භරියායොා"ති. සො සම්පටිච්ඡිත්වා [2]තත්ථ ගන්ත්වා ආරොවෙත්වා ඉන තං සාසනං පච්චාහරති, යත්තකා[3] ඉත්ථියො, තත්තකා[4] ආපත්තියො ආපජ්ජති. වුත්තං හෙතං පරිවාරෙපි:-

1. සී. සම්බහුලෙසු. 2. සී. තත්රෙව.
3. සී. ඩි. ඩි. යත්තකා. 4. සී. ඩි. තත්තකා.

"පදභීනිහාරමත්තෙන-වාචාය භඤ්ඤමානේන ච
සබ්බානි ගරුකානි සපත්තිකම්මානි,
වතුඝට්ඨි ආපත්තියෝ ආපජ්ජේය්‍ය එකතෝ
පඤ්ඣාමේසා කුසලෙහි විණ්ණිතා"ති.

ඉමං කිර අත්ථවසං පටිච්ච අයං පඤ්ඣා වුත්තෝති. ථෙරානඤ්ච තාය වෙළේ වතුඝට්ඨි ආපත්තියෝති වුත්තං. එවං කාරෙන්තෝ පන සතම්පි සහස්සම්පි ආපජ්ජතීති. යථා ච එකෙන පෙසිතස්ස එකස්ස සම්බහුලාසු ඉත්ථීසු සම්බහුලා ආපත්තියෝ, එවං එකෝ පුරිසෝ සම්බහුලේ භික්ඛූ එකිස්සා සන්තිකං පෙසෙති, සම්බඤ්ච සංඝාදිසෙසෝ. එකෝ සම්බහුලේ භික්ඛූ සම්බහුලානං ඉත්ථීනං සන්තිකං පෙසෙති, ඉත්ථිගණනාය සංඝාදිසෙසා, සම්බහුලා පුරිසා එකං භික්ඛුං එකිස්සා සන්තිකං පෙසෙන්ති, පුරිසගණනාය සංඝාදිසෙසා. සම්බහුලා එකං භික්ඛුං සම්බහුලානං ඉත්ථීනං සන්තිකං පෙසෙන්ති, වත්ථුගණනාය සංඝාදිසෙසා.[1] සම්බහුලා සම්බහුලේ එකිස්සා සන්තිකං පෙසෙන්ති, වත්ථුගණනාය සංඝාදිසෙසා.[1] සම්බහුලා පුරිසා සම්බහුලේ භික්ඛූ සම්බහුලානං ඉත්ථීනං සන්තිකං පෙසෙන්ති, වත්ථුගණනාය සංඝාදිසෙසා.[1] එස නයෝ "එකා ඉත්ථි එකං භික්ඛූ"නි ආදිසුපි. එවඤ්ච සභාගමෝසභාගතා නාම අපඤ්ඤාණං. මාතාපිතුභෙදම්පි පඤ්චසඝභේදම්භාණම්පි සඤ්චරිත්තභේදම්පි කාරෙන්තස්ස ආපත්තියෙව.

"පුරිසෝ භික්ඛුං ආණාපෙති ගච්ඡ භණෙ"ති වචනක්කමං අඞ්ග වසෙන ආපත්තිභෙදදස්සනත්ථං වුත්තං. තස්ස පඨමපදෙ **අභණන්තෝ වා සිඛං අප්පටිවිජ්ඣිත්වා** ඉතිදුක්කටං පවත්තෝවාති ආගන්තුකා, ආචරියස්ස අනාරොචෙත්වා එතෙනාව ගන්ත්වා තස්ස පුරිසස්ස ආරොචෙති; **ආපත්ති උභින්නං ථුල්ලච්චයස්සාති** ආචරියස්ස පටිග්ගහිතත්තා ච සීමංඝට්ටනා ච ඉතරස්ස පටිග්ගහිතත්තා ච උභින්නම්පි ථුල්ලච්චයං. අනාපත්තිවාරේ තස්ස සීමංඝට්ටනා ච පච්චාහරණා ච ඉතරස්ස පටිග්ගහිතත්තා ච ඉමස්මිං ථුල්ලච්චයං; සෙසං පාඨවසෙනෙව.

ගච්ඡණෙනා සම්පාදෙතීති පතිග්ගණ්හාති වෙව සීමංඝට්ටති ච; **ආගච්ඡණෙනා විඝාටෙතීති** න පච්චාහරති; **ගච්ඡණෙනා විඝාටෙතීති** න පතිග්ගණ්හාති; **ආගච්ඡණෙනා සම්පාදෙතීති** සීමංඝට්ටති වෙව පච්චාහරති ච; එවං උභයත්ථ ඉමස්මිඤ්ඤේව ථුල්ලච්චයං. තතියපදෙ ආපත්ති. වතුත්ථේ අනාපත්ති. **අනාපත්ති ඝඤ්ඤස්ස වා චෙතියස්ස වා ගිලානස්ස වා කරණීයෙන ගච්ඡතෝ උම්මත්තකස්ස ආදි කම්මිකස්සාති** එත්ථ භික්ඛුසංඝස්ස උපොසථාගාරං වා භික්ඛූ වා විපජ්ජනතෝ භොතී, තතෝ භාරුඤ්ඤතං හරන්තෙවතනත්ථාය උපාසකෝ වා උපාසිකාය සන්තිකං භික්ඛුං පහිණෙය්‍ය, උපාසිකා වා උපාසකස්ස; එවරූපෙන සංඝස්ස කරණීයෙන ගච්ඡන්තස්ස අනාපත්ති. චෙතිය කම්මෙ කසිරමත්තෙපි[2] එසෙව නයෝ. ගිලානස්ස හෙට්ඨිමපරිච්ඡෙදෙපි

1. සබ්බත්ථ සී. ම්. සඞ්ඝාදිසෙසෝ. 2. සබ්බත්ථ, කරියමානෙපි.

උපාසනෙන වා උපාධිභාවය සනහිතං, උපාසිභාවය වා උපාසනස්ස සනහිතං පහිතස්ස ගච්ඡතො අනාපත්ති. උම්මත්තකාදිනමම්භා වුත්තනයා එව.

සමුට්ඨානාදිසු ඉදං සික්ඛාපදං ඡසමුට්ඨානං. සීසුක්කිපනාදිනා භාවවිභාරෙන සාසනං ගහෙත්වා ගනත්වා හත්ථමුද්‍රාය වීමංසිත්වා පුන ආගනත්වා හත්ථමුද්‍රාය එව ආරොචෙනතස්ස භාවතො සමුට්ඨාති. ආසනසාලාය නිසිනතස්ස "ඉත්ථන්නාමා ආගමිස්සති, තස්සා චිත්තං ජානෙය්‍යාථා'ති කෙනචි වුත්තො 'සාධූ'ති සම්පටිච්ඡිත්වා තං ආගතං වත්වා තස්සා ගනායං. පුන තස්මිං පුරිසෙ ආගතෙ ආරොචෙනතස්ස වාචතො සමුට්ඨාති. වාචාය 'සාධූ'ති සාසනං ගහෙත්වා අඤ්ඤෙන කරණියෙන තස්සා ඝරං ගනත්වා අඩ්ඩියත්ථ වා ගමනකාලෙ තං දිසවා වවිහෙදෙනෙව වීමංසිත්වා පුන අඤ්ඤෙනෙව කරණියෙන තතො අපක්කමම කදාචිදෙව තං පුරිසං දිසවා ආරොචෙනතස්සාපි වාචතොව සමුට්ඨාති. පණ්ණත්තිං අජානනතස්ස පන ඛීණාසවස්සාපි භාවතොව සමුට්ඨාති. කථං? සවෙ හිස්ස මාතාපිතරෙ කුජ්ඣිත්වා අලංවචනීයා හොනති; භණ්ඩ හිඤ්ඣිං ඝරං උපගතං ථෙරපිතා වදති: "මාතා තෙ භාත මං මහල්ලකං ඡඩ්ඩෙත්වා ඤතිකුලං ගතා. ගච්ඡ; තං මං උපට්ඨාතුං පෙසෙහී"ති. සො වෙ ගනත්වා නං වත්වා, පුන පිතුනො තස්සා ආගමනං වා අනාගමනං වා ආරොචෙති, සංඝාදිසෙසො. ඉමානි තීණි අවිත්තකාසමුට්ඨානානි. පණ්ණත්තිං පන ජානිත්වා එතෙහෙව තීහි නයෙහි සඤ්චරිත්තං සමාපජ්ජිතො කායවිත්තතතො වාචාවිත්තතතො කායවාචාවිත්තතතො වා[1] සමුට්ඨාති. ඉමානි තීණි පණ්ණත්තිජානනකවිත්තෙන සවිත්තකාසමුට්ඨානානි. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කාමභොගිමං. වෙදි සුඛාදිවසෙන තිසොා වෙදනාති

මිනිතවත්ථුසු ආදිතො වත්ථුපඤ්චකෙ පරිඝඝගිතමනතනතා දුක්කටං. කලඹවත්ථුසමිං-**සමෙමාදනිසං අභාසිති** තං සඤ්ඤාපෙත්වා පුන ගෙහගමනියං අභාසි; **නාලංවචනියාති** න පරිවතතනාති අත්ථො. යා හි යථා යථා යෙසු යෙසු ජනපදෙසු පරිවතතනාව හොති, හරියාභාවං අතික්කමති, අයං 'අලංවචනියා'ති වුවචති. එසා පන න අලංවචනියා, සා භොනවිදෙව කාරණෙන කලහං කත්වා ගතා. තෙනෙවෙත්ථ භගවා "අනාපත්තී"ති ආහ. යසමා පන භාවසංසග්ගෙ යක්ඛියා ථුල්ලවචයං වුත්තං, තස්මා දුට්ඨුල්ලාදිසුපි යක්ඛිපෙතියො ථුල්ලවචයවත්ථුමෙවාති වෙදිතබබා. අවත්ථුකාසු පනෙතා න විචාරිතා. සෙසං සබබත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

සඤ්චරිත්තවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

1. සබබපි- කායවාචාචිත්තතතො.

1. 3. 6.

තේන සමයේනාතිආදි කුටිකාරසික්ඛාපදං. **ආළවකා**නි ආළවිරට්ඨේ ජාතා දූරකා ආළවකා නාම. තේ පබ්බජිතකාලේපි ආළවකාතේවේව පඤ්ඤායිංසු. තේ සඤ්ඤාය වුත්තං **ආළවකා භික්ඛවෝ**ති. **සඤ්ඤාචිඤ්ඤාසේ**නි සයං යාචිත්වා ගහිතූපකරණාසෝ; **කාරාපේනතී**ති කරොනතීපි කාරාපේනතීපි; තේ කිර සාසනේ පිපඤ්ඤතාධුරඤ්ච ගන්ථධුරඤ්චාති මෙපි ධුරානි ඡඩ්ඩෙත්වා නවකම්මමේව ධුරං කත්වා පග්ගණ්හිංසු; **අසඤ්ඤාචිඤ්ඤාසේ**නි අනිස්සරාසෝ; කාරේන්ති දායකේන විරහිතායෝති අත්ථෝ. **අත්තුද්දසිඤ්ඤාසේ**නි අත්තානං උද්දිස්ස අත්තනෝ අත්ථාය ආරද්ධායෝති අත්ථෝ. **අපමාණිඤ්ඤාසේ**නි එත්තකේන නිට්ඨං ගච්ඡිස්සනතීති එවං අපරිච්ඡින්නපමාණායෝ; වුද්ධපමාණායෝ මහන්තපමාණායෝ වාති අත්ථෝ. යාවතා එව බහුලා එතේසං මඤ්ච අඤ්ඤේ කම්මනති **යාවතබහුලා**; එවං **විඤ්ඤත්තිබහුලා** වේදිතබ්බා. අත්ථතෝ පනේත්ථ නානාකරණං නත්ථි. අනේකක්ඛත්තුං "පුරිසං දේථ. පුරිසත්ථකරං දේථා"ති යාවතතානමේතං අධිවචනං. තත්ථ මූලච්ඡේජ්ජාය පුරිසං යාචිතුං න වට්ටති. සඞ්ඝත්ථාය කම්මකරණත්ථාය '**පුරිසං දේථා**'ති යාචිතුං වට්ටති.

පුරිසත්ථකාරනාති පුරිසේන කාතබ්බං හත්ථකම්මං වුච්චති, තං යාචිතුං වට්ටති. හත්ථකම්මං නාම කිඤ්චි වත්තුං න හොති. තස්මා, ඨපේත්වා[1] මිගලුද්දකම්මච්ඡබ්බන්ධාදීනං සඤ්ඤාවම්මං, අවසේසං සබ්බං කප්පියං. "කිං හරොත ආගතත්ථ? කේන කාරිත?නති" පුච්ඡිතේ වා අපුච්ඡිතේ වා යාචිතුං වට්ටති. විඤ්ඤත්තිපච්චයා දෙසෝ නත්ථි. තස්මා මිගලුද්දකාදයෝ සඤ්ඤාවම්මං න යාචිතබ්බා. "හත්ථකම්මං දේථා"ති අනියාමේත්වාපි න යාචිතබ්බා. එවං යාචිතා හි තේ "සාධු හරොත"ති හික්ඛුං උජ්ඣායිත්වා මිගේපි මාරේත්වා ඇහරෙයුං. නියමේත්වා පන "විහාරේ කිඤ්චි කාතතබ්බං අත්ථි. තත්ථ හත්ථකම්මං දේථා"ති යාචිතබ්බා. ඵාලකඛණ්ඩාදීනි උපකරණානි ගහේත්වා කසිතුං වා වපිතුං වා ලායිතුං වා ගච්ඡන්තානං සඤ්ඤාවපස්සතමපි කස්සචි භාණ්ඩං වා අඤ්ඤං වා භාණ්ඩි[2] හත්ථකම්මං යාචිතුං වට්ටතේව. යෝ පන විඤ්ඤාණේ වා අඤ්ඤේසු වා කොචි නික්කම්මෝ නිරත්ථකභාවං වා කත්වේනෝ නිඤ්ඤනෝ වා විහරති, එවරූපං අඤ්ඤාවාපි "එහි රෙ; ඉදං වා ඉදං වා කරොහී"ති යදිච්ඡකං කාරාපේතුං වට්ටති.

හත්ථකම්මස්ස පන සබ්බකප්පියභාවදීපනත්ථං ඉමං නයං කත්වේනති:-සචේ හි භික්ඛු පාසාදං කාරේතුකාමෝ හොති, ථම්භත්ථාය පාසාණත්ථොට්ඨානානං සරං ගන්ත්වා වත්තබ්බං: "හත්ථකම්මං ලද්ධුං වට්ටති උපාසකා"ති. "කිං කාතබ්බං හරොත?"ති. "පාසාණත්ථම්භා

1. සී, ඉ. .I නං ඨපේත්වා. 2. ඉ. කිඤ්චි.

උද්ධරිත්වා දාතබ්බා"ති. සචෙ තෙ උද්ධරිත්වා වා දෙනති, උද්ධරිත්වා නිඛණ්ඩෙත්වා අත්තනො ථමෙන වා දෙනති, වට්ටති. අථාපි වදෙය්‍ය:- "අම්හාකං භණ්ඩෙ හත්ථකම්මං නත්ථි. අඤ්ඤං උද්ධරාපෙථ. තස්ස මූලං දස්සාමා"ති. උද්ධරාපෙත්වා "පාසාණත්ථම්භෙ උද්ධරිත්වා දෙථා"ති වත්තුං වට්ටති එතෙනෙව උපායෙන පාසාදඋරුභඤ්ඤාදීසු අත්ථාය වඞ්කාදීනං සන්තිභාං ඉට්ඨකත්ථාය ඉට්ඨකවඞ්කාදීනං ථිරභාවාය ගෙහඡාදනානං[1] විත්තකම්මත්ථාය විත්තකාරාගතානි යෙන යෙන අත්ථො හොති, තස්ස තස්ස අත්ථාය තෙසං තෙසං සිප්පභාරභාණං සන්තිභං ගන්ත්වා හත්ථකම්මං යාචිතුං වට්ටති. හත්ථකම්මයාචනවසෙන ච මූලච්ඡේජ්ජාය වා භණ්ඩවෙතනානුප්පදානෙන වා ලද්ධම්පි සඞ්ඝං ගහෙතුං වට්ටති. අරඤ්ඤතො ආහරාපෙන්තෙන ච සඞ්ඝං අනාපුච්ඡිත්වාපි ආහරාපෙතබ්බං. න කෙවලඤ්ච පාසාදං භාරෙතුකාමෙන මඤ්චපීඨ පත්තපරිස්සාවනඩම්මභාරභාණ්ඩාදීනි භාරාපෙතුකාමෙනාපි දූරලොහ සුත්තාදීනි ලභිත්වා තෙ තෙ සිප්පභාරෙ උපඨඞ්කාමිත්වා වුත්ත නයෙනෙව හත්ථකම්මං යාචිතබ්බං. හත්ථකම්මයාචනවසෙන ච මූලච්ඡේජ්ජාය වා භණ්ඩවෙතනානුප්පදානෙන වා ලද්ධම්පි සඞ්ඝං ගහෙතබ්බං. සචෙ පන භාතුං න ඉච්ඡන්ති, භණ්ඩවෙතනං පච්චා සිංසන්ති, අකප්පියඅකඞ්කණාදිං න දාතබ්බං. නිකඛාවාරවත්තෙන භණ්ඩලාදීනි පරියෙසිත්වා දාතුං වට්ටති. හත්ථකම්මවසෙන පත්තං භාරෙත්වා තථෙව පාවෙත්වා නවපකඞ්කස්ස පත්තස්ස පුඤ්ඤත්ථං තෙලත්ථාය අඤ්ඤගාමං පවිට්ඨෙන 'නිඛණ්ඩාය ආගතොම්හී'ති සල්ලක්ඛෙත්වා යාගුයා වා භත්තෙන වා ආභතෙ භත්තෙන පත්තො පිධාතබ්බො. සචෙ උපාසිකා "කිං භන්තෙ?"ති පුච්ඡන්ති, "නවපකඞ්කා පත්තා, පුඤ්ඤතෙලෙන අත්ථෝ"ති වත්තබ්බං. සචෙ ඤා "දෙථ භන්තෙ"ති පත්තං ගහෙත්වා තෙලෙන පුඤ්ඡිත්වා යාගුයා වා භත්තස්ස වා පූරෙත්වා දෙන්ති, විඤ්ඤත්තිං නාම න හොති. ගහෙතුං වට්ටති. නිඛණ්ඩෙ පගෙව පිණ්ඩාය චරිත්වා ආසනසාලං ගන්ත්වා ආසනං අපඤ්ඤාපෙත්වා තිට්ඨන්තිපි, තත්‍ර වෙ උපාසකා[3] නිඛණ්ඩෙ සීතෙ දිස්වා සයමෙව ආසනානි ආහරාපෙන්ති, නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තෙහි ආපුච්ඡිත්වා ගන්තබ්බං. අනාපුච්ඡා ගහානම්පි නවඨ්ඨං හිවා න හොති. ආපුච්ඡිත්වා ගමනං පන වත්තං. සචෙ නිඛණ්ඩෙ "ආසනානි ආහරථා"ති වුත්තෙහි ආහරන්ති හොන්ති, ආපුච්ඡිත්වාව[4] ගන්තබ්බං. අනාපුච්ඡා ගතානං වත්තභෙදෙ ච, නවඨ්ඨෙ ච හිවානි. අවඩ්ඩරණදොජ්ජාදීසුපි එසෙව නයො. මඤ්චි භායො[5] බහූසු හොන්ති. 'මඤ්චභා[5]ජිකං ආහරථා'ති වත්තබ්බං. පුබ්බූපජ්ඣායාදීනි ආහරන්ති, සාපියං භාරාපෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බානි. ආසනසාලායං උදකභාජනං රිත්තං හොති, "ධම්මභරකං ගණ්හා"ති

1. සෲ. ගෙහච්ඡාදනඤ්ච. 2. සෲ. අකපපියං.
3. උපාසිකා 4. සෲ. ආපුච්ඡිත්වා.
5. සෲ. මඤ්චිකං.

න වත්තබ්බං. ධම්මකරකං හි රිත්තභාජනෙ පක්ඛිපනෙනා හිඤ්ඤෙය්‍ය. "නදිං වා තළාකං වා ගන්ත්වා පන උදකං ආහරා"ති වත්තුං වට්ටති. "ගෙහතො ආහරා"ති නෙව වත්තුං වට්ටති. න ආගතං පරිභුඤ්ජිතබ්බං.[1] ආසනසාලාය වා අරඤ්ඤෙ වා හත්ථකිච්චං කරොනෙනා ගිහිනඞ්ග ජානිතබ්බං අනජ්ඣාවුත්ථකං යං කිඤ්චි උත්තරිභඞ්ගාරහං පත්තං වා ඵලං වා සබෙ කිඤ්චි සාමණෙරෙහි ආහරාපෙති, හත්ථකම්මවසෙන ආහරාපෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. අලජ්ජීහි පන නිසිඤ්චිහි වා සාමණෙරෙහි වා හත්ථකම්මං න කාරෙතබ්බං. අයං තාව පුරිසහත්ථකරෙ නයො.

ගොණං පන අඤ්ඤභාගකඅපපවාරිතට්ඨානතො ආහරාපෙතුං න වට්ටති. ආහරාපෙන්තස්ස දුක්කටං. ඤත්තිපවාරිතට්ඨානතොපි මූලච්ඡෙජ්ජාය යාචිතුං න වට්ටති. තාවකාලිකනයෙන සඞ්ඝස්ස වට්ටති. එවං ආහරාපිතඤ්ච ගොණං රක්ඛිත්වා ජග්ගිත්වා සාමිකානං පටිච්ඡාපෙතබ්බං.*[2] සචස්ස පාදෙ වා සිඞ්ගං වා නිජ්ජාති වා, නස්සති වා, සාමිකා වෙ සම්පටිච්ඡන්ති, ඉච්චෙතං කුසලං. නො වෙ සම්පටිච්ඡන්ති, ගීවා හොති. සචෙ "තුම්හාකං යෙව දෙමා"ති වදති, න සම්පටිච්ඡිතබ්බං. "විහාරස්ස දෙමා"ති වුත්තෙ පන "ආරාමිකානං ආචික්ඛථ, පටිජග්ගනත්ථායා"ති වත්තබ්බං.

සඞ්ඝිකං දෙථානිපි අඤ්ඤභාගක අපපවාරිතෙ වත්තුං න වට්ටති. විඤ්ඤත්තිඤ්ච හොති. දුක්කටං ආපජ්ජති. ඤත්තිපවාරිතට්ඨානෙ පන වට්ටති. තාවකාලිකා වට්ටති. කම්මං කත්වා පුන දාතබ්බං. සචෙ නොමියාදිනි නිජ්ජාති, පාකතිකානි කත්වා දාතබ්බං. නථෙ ගීවා හොති. "තුම්හාකඤ්ඤෙව දෙමා"ති වුත්තෙ දුරුහණඞ්ගං නාම සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. එසෙව නයො **වාසිථරසුකුඨාරිකුඤ්ඡල නිඛාදනෙසු.**

වල්ලිආදිසු ච-පරපරිග්ගහිතෙසු ගරුභණ්ඩපහොනකෙසු යෙව ච වල්ලිආදීසු විඤ්ඤත්ති හොති. න තතො ඔරං. අනජ්ඣාවුත්ථකං පන යං කිඤ්චි ආහරාපෙතුං වට්ටති. රක්ඛිතගොපිතට්ඨානෙ යෙව හි විඤ්ඤත්ති නාම වුච්චති. සා ඵලූපගෙසු සබ්බෙසු සඞ්ඝිකෙ න වට්ටති. සෙනාසනපච්චයෙ පන "ආහර, දෙහී"ති විඤ්ඤත්තිමත්තමෙව න වට්ටති. පරිකථොභාසනිමිත්තභාණකානි වට්ටන්ති. තත්ථ උපොසථාගාරා වා හොජනසාලා වා අඤ්ඤෙ වා කිඤ්චි සෙනාසනං ඉච්ඡන්තෙන "ඉමස්මිං වත ඔකාසෙ එවරූපං සෙනාසනං කාතුං වට්ටතී"ති වා "යුත්ත"න්ති වා "අනුරූප"න්ති වා ආදිනා නයෙන වචනං පරිණාථා නාම. "උපාසකා, තුම්හෙ කුහිං වසථා?"ති. "පාසාදෙ හෙත්ථා"ති. "නිඛ්ඛනං පන උපාසකා පාසාදෙ න වට්ටතී?"ති එවමාදිවචනං ඔභාසො නාම. මනුස්සෙ දිස්වා රජ්ජුං වා පඝාරෙති, බීලෙ

---

* එවං ආහරාපිතෙ ච ගොණෙ-පෙ-ද විපච්චාපෙතබ්බා ඉති සම්මතබ්බං.

1. ම. පරිභුඤ්ජිතුං. 2. පවිච්ඡාදෙතබ්බං.

ආහොවාපෙති, "කිං ඉදං ගහෙත්ථ?"ති වුත්තෙ "ඉධ ආවාසං කරිස්සාමා"ති එවමාදිභරණං පන නිම්මත්තභාවං ඤාම. ගිලානපච්චයෙ පන විඤ්ඤත්තිපි වට්ටති. පගෙව පරිභාථාදීනි.

මනුස්සා උපඩුනා යාවනාය උපඩුනා විඤ්ඤත්තියාති තෙසං හිඤ්චිනං හාය යාවනාය ච විඤ්ඤත්තියා ච පිළිබා; **උපසජ්ජනීති** කිහාහු ආහරාපෙස්සනීති උබෙඛගං ඉඤ්ජනං චලනං පවිලහනති; **උත්තසෙනීපිති** අගිං විය දිස්වා සහසා තසිත්වා උහාහමනති;[1] **පලායනීපිති** දූරතොව යෙන වා තෙන වා පලායනති; **අඤ්ඤතොපි ගච්ඡනීති** යං මඤ්ඤං පටිපන්නා තං පහාය නිවත්තිත්වා වාමං වා දඤ්ඛිණං වා ගහෙත්වා ගච්ඡනති; වාරමපි ඨහෙනති.

භූතපුබ්බං භික්ඛවෙති ඉති හගවා ගෙ හිඤ්චිං ගරහිත්වා තදනුරූපි ඤාඤ්ච ධම්මිං කථං කත්වා පුනපි විඤ්ඤත්තියා දොසං පාභවං කුරුමාහෝ ඉමිනා "භූතපුබ්බං භික්ඛවෙ"ති ආදිනා නයෙන තීණි වත්ථූනි දසෙසති. තත්ථ **මණ්ඩඨගණිකා**ති සෝ කිර නාගරජා සබ්බභාමදදං **මහග්ඝං** මණිං භාණ්ඩෙ පිලඩ්ඩිත්වා චරති, තසමා "මණ්ඩභාණ්ඩා"ත්වෙව පඤ්ඤායිත්ථ. **උපරි මුද්ධනි මහන්තං එණිං ඨපිත්වා අට්ඨාසීති** සෝ කිර තෙසං චිත්තං ඉඤ්ඤාය භාතිටෙඨා ඉඤි මෙත්තාවිහාරිං අහොසි. තසමා සෝ කිර නාගරජා නදිතො උත්තරිත්වා දෙවවණ්ණං නිම්මිණිත්වා තස්ස සන්තිකෙ නිසිදිත්වා සමෙමාදනීයං කථං කත්වා තං දෙවවණ්ණං පහාය **සභාවණ්ණමෙව** උපගන්ත්වා තං ඉඤිං පරිඤ්ඤිපිත්වා පඤ්ඤත්තාසාරං භාරුණෙත්වා උපරි මුද්ධනි මහන්තං එණිං භත්වා ත්ථතං විය ධාරයමාහෝ මූඤුත්තං ඨත්වා පඤ්ඤාමනි. තෙන වුත්තං "උපරි මුද්ධනි මහන්තං එණිං භරිත්වා අට්ඨාසී"ති. **මණ්ඩස්ස භාණ්ඩෙ පිලඩ්ඩභාහනි** මණි අස්ස භාණ්ඩෙ පිලඩ්ඩිතං; ආමුත්තභාහනි අත්ථො. **එභමාගතං අට්ඨාසීති** තෙන දෙවවණ්ණෙන ආගන්ත්වා තාපසෙන සද්ධිං සමෙමාදමාහෝ එභස්මිං පදෙසෙ අට්ඨාසි; **මමන්නපානාභනි** මම අභ්‍යාසඤ්ච පාභසඤ්ච; **විපුලාහනි** බහුලං; **ඵලාරභනි** පණිතං, **අතිඤාවඩ්ඩෙ'සිති** අති විය යාවහෝ; පුනපපුනං යාවසීති[2] වුත්තං හොති. **සුඤුති** තරුණෙ; **ථාමසම්පන්නෙ** යොබ්බනපත්තපුරිසෙ; සක්කරු වුවචති භාළසිලා; තත්ථ ඩොතෙ අයි සක්කරඩොහෝ නාමාති වුවචති. සක්කරඩොතෙ පාණිමති අස්සාති **සක්කරඩොතපාණි**; ථාසාමෙ ඩොහනියිතබ්බග්ග හස්සොති අත්ථෙ. යථා සෝ අඤ්ඤෙ පුරිසෙ හාසෙය්‍ය, එවං **භාසෙඞි මං සෙලං යාවමාහනා**; මණිං යාවහෙහාති අත්ථෙ. **න හං යාවෙති** හං හ යාවෙය්‍ය; කහරං? **යස්ස පියං ජීවිංසෙති** යස්ස සන්තස්ස පියහති ජාහෙය්‍ය; **කිමඞ්ග පන මනුස්සභූතාභනි** මනුස්ස භූතානං අමනාපාති කිමෙවෙත්ථ වත්තබ්බං.

1. ස්‍ය. I. උහාහමනති 2. ස්‍යා. යාවිතොසීති.

සකුණසඛ්‍යස්ස සදෙදන උඛ්‍ඛලොහොති සෝ කිර සකුණ සඛ්‍යෝ පඨමයාමඤ්ච පච්ඡිමයාමඤ්ච නිරන්තරං සද්දමේව කරොති. සෝ නිඛ්‍බු තෙන සද්දෙන පිළිතොා හුත්වා භගවතොා සන්තිකං ආගමාසි. තෙනාහ: **"සකුනාහං තෙනුපසඛ්‍කමිං"**ති. **කුතො ච ත්වං භික්ඛු ආගච්ඡසීති** එත්ථ නිසිත්තොා සෝ නිඛ්‍බු න ආගච්ඡතීති, වත්තමානසමීපෙ පන එවං වත්තුං ලබ්භති. තෙනාහ "කුතො ච ත්වං භික්ඛු ආගච්ඡසී"ති. කුතොා ආගතොසීති අත්ථොා. **නනොහං භගවා ආගච්ඡාමීති** එත්ථාපි සෝ එව නයොා. **උඛ්‍ඛලොහොති** පිළිතොා; උක්කණ්ඨාපිතොා හුත්වාති අත්ථොා. **සෝ සකුණසඛ්‍යා භික්ඛු පනහං ඣාචනීති** එත්ථ න තෙ සකුණා භික්ඛුතොා වචනං ජානන්ති. භගවා පන අත්තනොා ආනුභාවෙන, යථා ජානාති, තථා අඛ්‍යාසි. **අජාහං තෙ න ජානාමීති** අපි අහං තෙ ජනෙ 'කෙ වා ඉමෙ? කස්ස වා ඉමෙ?'ති න ජානාමි; **සඛ්‍ගම්ම ඣාචනීති** සමාගන්ත්වා වඤ්චවඣා හුත්වා යාවන්ති; **ඣාවඛ්‍ධා අපච්චා හොන්තීති** යොා යාවති, සෝ අපච්චා හොති; **ඣාවං අදදමපච්චොති** 'ඣාව'න්ති යාචිතං වුච්චති; යාචිතම්පි අදදනොාපි අපච්චා හොති; අථවා **ඣාවන්ති** යාවනස්ස; **අදදමපච්චොති** අදෙනොාා අපච්චා හොති; **මා මෙ විදෙදඣ්ඣනා අහූති** මා මෙ අපච්චභාවොා අහු; අහං වා තව, ත්වං වා මම, විදෙදසා අපච්චා මා අහොසීති **අත්ථොා. දුඣංහරණීති** තඞ්ගොරකඛ්‍ණාදීහි උපායෙහි දුතෙඛ්‍න සංහරණියා.

සඤඤුවිඛ්‍යාය පන භික්ඛූ'නාති- එත්ථ **සඤඤුවිඛ්‍යා** නාම සයං පවත්තිතා යාචනා වුච්චති; තස්මා **සඤඤුවිඛ්‍යාඣාති** අත්තනොා යාචනායාති වුත්තං හොති; සයං යාචිතඤෙහි උපකරණෙහීති අත්ථොා. යස්මා පන සයං යාචිතඤෙහි කරියමානා සයං යාචිච්චා කරියමානා හොති, තස්මා තං අත්ථපරියායං දස්සෙතුං **සයං ඣාචිච්චා පුරිසමපීති** එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං. **උල්ලිත්තානීති** අත්තනා ලිත්තා; **අවලිත්තානීති** බහි ලිත්තා; **උල්ලිත්තාවලිත්තානීති** සන්තරබාහිරලිත්තානි වුත්තං හොති. **භාරසමාහනනානීති** ඉමස්ස පදභාජනෙ **භාරාපහනනානීති** එත්තකමෙව වත්තබ්බං සියා. **එවං හි ඛ්‍යඤ්ජනං සමෙති.** යස්මා පන සඤඤුවිඛ්‍යාය කුටිං භාරොනෙත්තාපි ඉධ වුත්තනයෙනෙව පරිපජ්ජිතබ්බං, තස්මා භාරොනෙත්තා වා හොතු, භාරාපෙනෙත්තා වා; උභොපෙතෙ භාරයමානෙත්‍යාති ඉමිනාව පදෙන සඞ්ගහිතාති. එතඤ්චං දස්සෙතුං **භාරොනෙත්තා වා භාරාපෙනෙත්තා වා'ති** වුත්තං හොති. යදි පන භාරොනෙත්තා වා භාරාපෙනෙත්තා වා'ති වදෙය්‍ය, ඛ්‍යඤ්ජනං විලොමිතං භවෙය්‍ය. න හි භාරාපෙනෙත්තා භාරොනෙත්තා නාම හොති. තස්මා අත්ථමත්තමෙවෙත්ථ දස්සිතනන්ති වෙදිතබ්බං. **අත්තුදදසනන්ති** මයඤං එඝාති එවං **අත්තනා** උදෙසො අස්සාති අත්තුදදෙසො, තං අත්තුදදෙසං; යස්මා පන යස්සා අත්තා උදදෙසො, සා අත්තනොා අත්ථාය හොති; තස්මා අත්ථපරියායං දස්සෙන්නොා **අත්තුදදසනන්ති අත්තනොා අත්ථායාති ආහ. පමාණිකා භාරෙතබ්බාති** පමාණයුත්තා භාරෙතබ්බා.

නත්ථිදං පමාණන්ති තස්සා කුටියා ඉදං පමාණං; **සුගතඞ්ගවිදත්ථියාති** සුගතවිදත්ථි නාම ඉදානි මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස තිස්සෝ විදත්ථියෝ, වඩ්ඪකීහත්ථෙන දියඩ්ඪෝ හත්ථෝ හොති; **බාහිරිමෙන මානෙනාති** කුටියා බහිභූතඞ්ගමානෙන වාදස විදත්ථියෝ; ඕමානෙන පන සඞ්ඝපඨමං දින්නා මහාමත්තියාපරියන්තා න ගහෙතබ්බා. ථූසපිණ්ඩපරියන්තන්ති මිත්තබබං. ථූසපිණ්ඩසසුපරි සෙතකම්මං අබ්බොහාරිකං. සචෙ ථූසපිණ්ඩෙන අනත්ථිකො මහාමත්තිකාය එව නිට්ඨාපෙති, මහාමත්තිකාව පරිවෙජ්ජෙ. **නිසීදනන්ති** විස්තාරතො; **සන්තානි** සන්ත සුගතවිදත්ථියෝ; **අනන්තරාති** ඉමස්ස පන අයං නිදස්සනං: **අඞ්ගණතිමෙන මානෙනාති** බුද්ධස්ස බහි අන්තං අගහෙත්වා අඞ්ගණතරිමෙන අන්තෙන මිනියමානෙ **තිරියං** සත්ත සුගතවිදත්ථියෝ පමාණන්ති වුත්තං **හොති**. යෝ පන ලෙසං ඔඩ්ඩෙත්තෙවා යථා වුත්තපපමාණමෙව කරිස්සාමීති දීඝතෝ එකාදස විදත්ථියෝ, තිරියං අට්ඨ විදත්ථියෝ, දීඝතෝ වා තෙරස විදත්ථියෝ, **තිරියං** ඡ විදත්ථියෝ කරෙය්‍ය, න වට්ටති. එසතෝ හාගෙන අනිඤ්ඤාතත්තාපි හි පමාණං අනිඤ්ඤාතමෙව හොති. තිට්ඨතු විදත්ථි, කෙසග්ගමත්තම්පි දීඝතෝ වා හාපෙත්වා තිරියං තිරියතෝ වා හාපෙත්වා දීඝං වඩ්ඪෙතුං න වට්ටති. කෙ පන වාදෙ උභතෝ වඩ්ඪනෙ? වුත්තං හෙතං:- "**ආයාමතෝ වා විත්ථාරතෝ වා අනනුමසා කෙසග්ගමත්තම්පි අනිඤ්ඤාතං හරති වා හාරාපෙති වා, පඤ්චාහික දුක්කටං**" න්ති ආදි. යථාවුත්තපපමාණා එව පන වට්ටති. යා පන දීඝතෝ සට්ඨිහත්ථාපි හොති, තිරියං තිහත්ථා වා, උභතෝ චතුහත්ථා වා, යත්ථ පමාණයුත්තෙනා මඤ්චෝ ඉතො චිතො ච න පරිවත්තති, අයං කුටිති සඞ්ඛ්‍යං න ගච්ඡති. තස්මා අයම්පි වට්ටති. **මහාපච්චරියං** පන පච්ඡිමදොරියා චතුහත්ථවිත්ථාරා වුත්තා. තතො හෙට්ඨා අකුට්. පමාණිකාපි පන අදෙසිතවත්ථුකා වා සාරම්භා වා අපරික්කමනා වා න වට්ටති. පමාණිකා දෙසිතවත්ථුකා අනාරම්භා සපරික්කමනාව වට්ටති. පමාණතො උභතොරම්පි වීතහත්ථං[1] පඤ්ච හත්ථම්පි කාරෙතෙත්ත දෙසිතවත්ථුකාව කාරෙතබ්බා. පමාණං **තික්කනත්තඤ්ච** පන කාරෙතෙත්තා ලෙපපරියොසානෙ ගරුකං ආපත්තිං ආපජ්ජති. තත්ථ ලෙපො ව අලෙපො ව ලෙපොකාසො ව අලෙපොකාසොති[2] ව වෙදිතබ්බා. කෙසඤ්චිදං? 'ලෙපොති වෙ ලෙපොමත්තිකාලෙපො ව සුධාලෙපො ව; ඨපෙත්වා පන ඉමෙ වෙ ලෙපෙ අවසෙසො හසඞ්ගොමයාදිභෙදෙ ලෙපො අලෙපො. සචෙපි කාලලෙලෙපෝ[3] හොති, අලෙපො එව. 'ලෙපොකාසොති හිත්තියෝ වෙව ඡදනඤ්ච; ඨපෙත්වා පන හිත්තිවිඡදනෙ අවසෙසො ථම්භාදුලා පිට්ඨිසඞ්ඝාටවාතපානඛුම්මවජ්ජාදි අලෙපාරහො ඔකාසො සබ්බොපි අලෙපොකාසොති වෙදිතබ්බා.

1. සී. & ඤා. වීතහත්ථං- 2. සී. අලෙපොකාසසා ච. 3. සී. කාලලකාලෙ ලෙපො.

භික්ඛූ අභිනෙතබ්බා වත්ථුදෙසනාසාති යස්මිං ඨානෙ කුටිං කාරෙතු කාමෝ හොති, තත්ථ වත්ථුදෙසනත්ථාය භික්ඛූ නෙතබ්බා; **නෙත කුටිකාරඛෙත්තානි** ආදි පන යෙන විධිනා නෙ භික්ඛූ අභිනෙතබ්බා, තස්ස දස්සනත්ථං වුත්තං. තත්ථ **කුටිවත්ථුං සොධෙත්වාති** න විසමං අරඤ්ඤං භික්ඛූ ගහෙත්වා ගන්තබ්බං; කුටිවත්ථුං පන පයිරමෙව සොධෙත්වා සමතලං සීමමණ්ඩලසදිසං කත්වා පච්ඡා සඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා යාචිත්වා නෙතබ්බාති දස්සෙති. **එවමස්ස වචනීයොති** සඞ්ඝා එවං වත්තබ්බා[1] අස්ස. පරතො පන **දුතියම්පි සාවිතබ්බාති** භික්ඛූ සඞ්ඝාය බහුවචනං වුත්තං. **යො වෙ සඞ්ඝා සඞ්ඝා උස්සහතීති** සවෙ සඞ්ඝා සඞ්ඝා න ඉච්ඡති; සජ්ඣායමනසිකාරාදිසු උය්‍යුත්තා තෙ තෙ භික්ඛූ හොන්ති; **කාරමහං අනාරමහන්ති** සඋපදවං අනුපදවං; **සපරික්කමනං අපරික්කමනන්ති** සඋපචාරං අනුපචාරං; **පත්තඛල්ලන්ති** පත්තො කාලො ඉමස්ස ඔලොකනස්සාති පත්තකාලං; පත්තකාලමෙව පත්තඛල්ලං; ඉදඤ්හි වත්ථු ඔලොකනත්ථාය **සම්මුඛී** භාවිමං අනුසාවිණාතයෙන ඔලොකෙතබ්බාපි කාතුං වට්ටති. පරතො පන වත්ථුදෙසනාසාවිමං යථාවුත්තනාය එව ඤත්තියා ච අනුසාවිණාය ච කාතබ්බං. ඔලොකෙත්වා කාතුං න වට්ටති. **කිපිල්ලිකානන්ති** රත්තකාල පිඩගලාදිභෙදුනං යාසං කාසඤ්චි කිපිල්ලිකානං; "කිපිලිකාන"න්තිපි[2] පාඨො. **ආසයෙසාති** නිබද්ධවසනට්ඨානං; යථා ච කිපිල්ලිකානං එවං උපවිසාදීනම්පි නිබද්ධවසනට්ඨානමෙව ආසයො වෙදිතබ්බා. යත්ථ පන[3] ගොචරත්ථාය ආගන්ත්වා ගච්ඡන්ති, සබ්බසම්පි තාදිසො සඤ්ඣරණපදෙසො අවාරිතොං[4]. තස්මා තත්ථ **අපනෙත්වා** සොධෙත්වා කාතුං වට්ටති. ඉමානි තාව ඡ ඨානානි සත්තානුද්දයාය පරිකප්පිතානි. **හත්ථිනං වාති** හත්ථිනං පන නිබද්ධවසනට්ඨානමපි නිබද්ධගොචරට්ඨානමපි න වට්ටති; සීහාදීනං ආසයො ච ගොචරා‍ය පක්කමනට්ඨානං නිබද්ධගමනමග්ගො ච න වට්ටති. එතෙසං පන ගොචරභූමිං[5] න ගණිතා. **සෙසං සෙසඤ්චීති** අඤ්ඤසඤ්ඤම්පි වාළානං තිරච්ඡාන ගතානං; ඉමානි සත්තට්ඨානානි සපපටිභයානි භික්ඛූනං ආරොග්‍යත්ථාය පරිකප්පිතානි. සෙසානි නානාඋපද්දවෙහි සඋපද්දවානි.

තත්ථ **පුබ්බණ්හනිස්සිතන්ති** පුබ්බණ්හං නිස්සිතං; සන්තත්තං ඨඤ්ඤනං විරාධනකෙඛන්තඤාමන්තා ඉතං; එසෙව නයො **අපරණ්හනිස්සිතාදිසුපි**. එත්ථ පන **අඛාණාතන්ති** කාරණාකරං වෙරිකරං; වොරණං මාරණත්ථාය කත්තන්ති **කුරුතෙ** ආදිසු.[6] **ආඝාතනන්ති** ධම්මගණ්ඩිකා වුච්චති; **සුසානන්ති** මහාසුසානං; **සඤ්චරණන්ති** අනිබ්බිජ්ඣ ගමනීයො ගතපච්චාගතමග්ගො වුච්චති; සෙසං උත්තානමෙව. **න සක්කා හොති යථා යුත්තෙන සඞ්ඝමෙනාති** විධි බලිවද්දෙහි යුත්තෙන සකටෙන එකං වකකං නිම්බොදකපතනට්ඨානෙ එකං

1, සී I & ඤාවිතබ්බා. 2. සඤ්. කාපිලකානන්තිපි
3 සඤ්, පන තෙ. 4, සී, I අනිවාරිතො.
5, සඤ්, සී. II & III වාරභූමි. 6, සඤ්. කුරුඤ්ඣාදිසු වුත්තං.

බහි හත්වා ආවිඤ්ඡිතුං හ සක්කා හොති; **කුරුන්දියං** පන වත්තුම් යුත්තෙහනාහි වුත්තං. **සම්මන්නා නිස්සයනිස්සා අනුපරිගණ්හනූනි** නිස්සෙණියං ඨත්වා ගෙහං ඡාදෙන්තෙහි හ සක්කා හොති සම්මන්නා නිස්සෙණියා ආවිඤ්ඡිතුං; ඉති එවරූපෙ සාරම්භෙ ච අපරික්ඛම්මනෙ ච යානෙ න භාරෙතබ්බා. අනාරම්භෙ පන සපරික්ඛම්මනෙ භාරෙතබ්බා. තං වුත්තපරිපක්ඛනයෙන පාළියං ආගත මෙව. පුන **සඤ්ඤාචිකා නාමාති** එවමාදි "සාරම්භෝ වෙ භික්ඛු වජ්ජසම්මි අපරික්ඛම්මනෙ සඤ්ඤාචිකාය කුටිං භාරෙය්‍ය[1]"ති එවං වුත්තසඤ්ඤාචිකාදීනං අත්ථපකාසනත්ථං වුත්තං.

පමාණෙ දුක්කටන්ති එවං අදෙසිතවත්ථුකං වා පමාණං **නික්කන්තං** වා කුටිං භාරෙස්සාමීති **අරඤ්ඤං** රුක්ඛාහරණත්ථාය වාසිං වා ඵරසුං වා නිසෙති, දුක්කටං. අරඤ්ඤං පවිසති, දුක්කටං. **තස්ස ඵල්ලනිණ්ණානි ඡින්දති**, දුක්කටෙන සද්ධිං පාචිත්තියං. **ඝනක්ඛානි ඡින්දති**, දුක්කටං. රුක්ඛෙසුපි එසෙව නයො. භූමිං සොධෙති, **ඛණති**, පංසුං උද්ධරති, **විනාති**,[2] එවං යාව පාචිරං ඛණති, තාව පුබ්බපයොගො නාම හොති. **එතස්මිං**[3] පුබ්බපයොගෙ **සබ්බත්ථ** පාචිත්තියට්ඨානෙ දුක්කටෙන **සද්ධිං** පාචිත්තියං. දුක්කටට්ඨානෙ දුක්කටං. තතො පට්ඨාය සහපයොගො නාම. තස්ථ ථම්භෙහි ඛාතබ්බායං ථම්භං[4] උස්සාපෙති, දුක්කටං. ඉට්ඨකාහි විනිතබ්බාය ඉට්ඨකං ආවිනාති, දුක්කටං. එවං යං යං උපකරණං යොජෙති, සබ්බත්ථ පයොගෙ[5] පයොගෙ දුක්කටං. තච්ඡනාදිසු ගත්ථවාරෙ **ගත්ථවාරෙ**, තදත්ථාය ගච්ඡනාදිසු පදෙ පදෙ දුක්කටං. එවං ඛාතං පන දීඝතාඛණ්ඩං වා සීලාතාඛණ්ඩං වා ඉට්ඨකාඛණ්ඩං වා අත්තනොසො පණ්ණසාලමපි සන්ධාතුවට්ටනං ලිම්පිස්සාමීති සුධාය වා මත්තිකාය වා ලිම්පනත්ථාය පයොගෙ පයොගෙ **යාව** ථුල්ලච්චයං[6] න හොති, තාව දුක්කටං. එතං පන දුක්කටං මහාලෙපෙනෙව වට්ටති.[7] සෙසතත්තවණ්ණභාරණෙ වා විඤ්ඤත්තිමෙව වා අනාපත්ති. **එකං පිණ්ඩං අනාගතන්ති** යො සබ්බපච්ඡිමො එකො ලෙපපිණ්ඩො තං එකං පිණ්ඩං අසම්පත්තෙ කුටිකරණමෙව; ඉදං වුත්තං හොති:- ඉදානි ඉමිනා පිණ්ඩෙන නිට්ඨානං ගමිස්සතීති තෙසු පඨමපිණ්ඩද්ධනෙ ථුල්ලච්චයං; **තස්මිං පිණ්ඩෙ අනාගතෙ** යං එකං පිණ්ඩං අනාගතෙ කුටිකරණමෙව ථුල්ලච්චයං හොති, තස්මිං අවිඤ්ඤාපිණ්ඩෙ ආගතෙ දින්නෙ ඨපිතෙ ලෙපස්ස ඝටිතභාවා ආපත්තිභෙදෙ **සඞ්ඝාදිසෙසස්ස**; එවං ලිම්පනත්ථස්ස ච අත්තනාලෙපෙ වා, අත්තනාලෙපෙන සද්ධිං නිට්ඨානඤ්ච ඡිදනත්ථඤ්ච එකාබද්ධං භාවා ඝටිතෙ බහිලෙපෙ වා බහිලෙපෙන සද්ධිං ඝටිතෙ සඞ්ඝාදිසෙසො.

---

1. ම. භාරෙය්‍යාති. 2. ස්‍යා. මිනාති. 3. ම. තස්මිං.
4. ස්‍යා. තත්ථ ථම්භං. 5. සී. සබ්බපයොගෙ. 6. ස්‍යා. යාවදුක්කටං.
7. ස්‍යා. වට්ටති.

සචෙ පන වාරබ්භං වා වාතපානං වා අඨපෙති‍වා මත්තිකාය ලිම්පති, තඤ්ඤෙව තෙසෙසාභාසං පුන වඩෙඪබ්බා අවඩෙඪබ්බා වා ඨපිතෙ ලෙපො න ඝරීයති, රක්ඛති තාව. පුන ලිම්පන්තස්ස පන ඝටිතමත්තෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. සචෙ තං යථියමානං පඨමං දින්නලෙඛපන සද්ධිං නිරන්තරමෙව ගුම්බා තිට්ඨති, පඨමමෙව සඞ්ඝාදිසෙසො. උප විකාමොචනත්ථං අවඩ්ඪගුලමත්තෙන අපථත්තවජ්ජනං කත්වා හිත්තිං ලිම්පති, අනාපත්ති. උපවිකාමොචනත්ථමෙව හෙට්ඨා පාසාණකුඩ්ඩං කත්වා තං අලිම්පිත්වා උපරි ලිම්පති, ලෙපො න ඝරීයති තාම, අනාපත්තියෙව. ඉට්ඨකාකුඩ්ඩකාය[1] ඉට්ඨකාහි යෙව වාතපානෙ ච ධූමනෙත්තානි ච කරොති, ලෙපඝටනෙනෙව ආපත්ති. පණ්ණ සාලඤ්ච ලිම්පති, ලෙපඝටනෙනෙව[2] ආපත්ති. තත්ථ ආලොකත්ථාය අට්ඨඞ්ගුලමත්තං ඨපෙත්වා ලිම්පති, ලෙපො න ඝරීයති තාම, අනාපත්තියෙව. සචෙ වාතපානං ලද්ධා එත්ථ ඨපෙස්සාමීති කරොති, වාතපානෙ ඨපිතෙ ලෙපඝටනෙන ආපත්ති, සචෙ මත්තිකාය කුඩ්ඩං කරොති, ඡදනලෙපෙන සද්ධිං ඝටනෙ ආපත්ති. එකො එකපිණ්ඩාව සෙසං කත්වා ඨපෙති, අඤ්ඤං තං දිස්වා දුක්කටං. ඉදනන්ති එත්ථ සීසෙන ලිම්පති, උත්තරන්තම්පි අනාපත්ති.

ගිහිඝු කුටිං කරොන්තීති එවමාදීනි ඡත්තිංස වත්ථුකානි ආපත්ති හෙදදස්සනත්ථං වුත්තානි. තත්ථ සාරම්භාය දුක්කටං. අපරික්කමනාය දුක්කටං. පමාණාතික්කමනාය සඞ්ඝාදිසෙසො. අදෙසිතවත්ථුකාය සඞ්ඝාදිසෙසො. එතෙසං වසෙන වොමිස්සභාපත්තියො[3] වෙදිතබ්බා. **ආපත්ති විභඞ්ගෙ සඞ්ඝාදිසෙසෙන[4] විභඞ්ගෙ දුක්කටාතන්ති** ආදිසු ච විභඞ්ගෙ සඞ්ඝාදිසෙසෙහි සද්ධිං විභඞ්ගෙ දුක්කටාභාවන්ති ආදිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො.

සො වෙ විප්පඨානෙ ආගච්ඡතීති ආදිසු ච අයං අත්ථවිනිච්ඡයො; **සොති** සමාදිසිත්වා[5] පක්කන්තභික්ඛු; **විප්පඨානෙති** අනිට්ඨිතෙ කුටිකම්මෙ; **අඤ්ඤස්ස වා දූතබ්බන්ති** අඤ්ඤස්ස පුග්ගලස්ස වා සඞ්ඝස්ස වා වචීභෙදං දූතබ්බං; **ගිලිත්වා වා පුන ඨානබ්බන්ති** කිත්තකෙන නිට්ඨා හොති? සචෙ එම්හා භූමියං නිඛාතා, උද්ධරිතබ්බා. සචෙ පාසාණානං උපරි ඨපිතා, අපනෙතබ්බා. ඉට්ඨකාචිනාය යාව මඤ්ඤලිට්ඨඤ්ච තාව කුඩ්ඩා අපවිනිතබ්බා. සඤ්ඣපනො භූමිසමං කත්වා විනාසිතා නිට්ඨා හොති. භූමිතො උපරි චතුරඞ්ගුලමත්තෙපි සීතෙ අනිට්ඨාව. සෙසං සබ්බවතුකෙකසු පාකටමෙව. න හෙව අඤ්ඤං කිඤ්චි අත්ථි, යං පාළිඅනුසාරෙනෙව දුවිඤ්ඤෙය්‍යං සියා. **අනන්තා විප්පඨානන්ති** ආදිසු පන අනන්තා ආරද්ධා කුටිං; **අනන්තා පරියොසාපෙතීති** මහාමත්තනිකාය වා චූළමත්තනිකාය වා යාය ඤත්තිපරියොසිතභාවං

---

1. ම. කුටිකාය.
2. සී. ඝටිතමත්තෙව.
3. සී., ම. ඔමිස්සකාපත්තියො.
4. සී., ස්‍යා. සඞ්ඝාදිසෙසානං.
5. ම. සො වෙති.

පාපෙතුකාමෝ හොති, තාය අවඤ්ඤාපිණ්ඩං දෙතෙනා පරියෝසාපෙති; **පරෙහි පරියොසාපෙනීති** අත්තනොව අත්ථාය පරෙහි පරියොසාපෙති; අත්තනා වා හි විපඤ්ඤා හොතු පරෙහි වා උභයෙහි වා, තඤ්ඤේව අත්තනො අත්ථාය අත්තනා වා පරියෝසාපෙති; පරෙහි වා පරියොසාපෙති; අත්තනා ච පරෙහි වාති යුගනද්ධං වා පරියොසාපෙති; සඞ්ඝාදිසෙසො යෙවාති. අයමේත්ථ විනිච්ඡයෝ. **කුරුඤ්ඡිසං** පන වුත්තං: වෙ තයෝ නිසජ්ජා එකතෝ වසිස්සාමාති කරොනති, රක්ඛති තාව, අවිහතනත්තා අඤ්ඤා. ඉදං ඨානං තව ඉදං මමාති විභජිත්වා කරොනති, ආපත්ති. සාමණෙරෝ ච භික්ඛු ච එකතෝ කරොනති, යාව අවිහතනත්තා තාව රක්ඛති. පුරිමනයෙන විභජිත්වා කරොනති, භික්ඛුස්ස ආපත්තිති. **අනාපත්ති ලෙණෙනි** ආදිසු ලෙණං මහන්තම්පි කරොනතස්ස අනාපත්ති; න හෙත්ථ ලෙපෝ ඝටියති. ගුහම්පි ඉට්ඨකාගුහං වා සිලාගුහං වා දාරුගුහං වා භූමිගුහං වා **මහන්තම්පි**[1] කරොනතස්ස අනාපත්ති. **තිණකුටිකායාති** සන්තභූමියොපි පාසාදෙ තිණපණ්ණච්ඡදනො තිණකුටිකාති වුච්චති. අට්ඨකථාසු පන භූමියුවඡිඤගෙහන්ති ඡදනං දණ්ඩකෙහි ජාලබද්ධං කත්වා තිණෙහි වා පණ්ණෙහි වා ඡාදිතකුටිකාව වුත්තා. තත්ථ අනාපත්ති. මහන්තම්පි තිණච්ඡදනගෙහං කාතුං වට්ටති. උල්ලිත්තාදිභාවො එව හි කුටියා ලක්ඛණං. සො ච ඡදනමෙව සඤ්ඤාය වුත්තොනි වෙදිතබ්බො. වඩ්ඪමානසාලාය තිණපුණ්ණං[2] පරිපතති. "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඔගුම්පෙත්වා[3] උල්ලිත්තාවලිත්තං කාතු"නති ආදිනි වෙත්ථ සාධකානි. තස්මා උභතොපකඛං වා කුටබද්ධං වා වට්ටං වා චතුරස්සං වා යං ඉමං එතස්ස ගෙහස්ස ඡදනනති ඡදන[4]සඞ්ඛෙපෙන කතං හොති, තස්ස තිතිලෙපෙන සද්ධිං ලෙපෙ ඝටිතෙ ආපත්ති. සවෙ පන උල්ලිත්තාවලිත්තච්ඡදනස්ස ගෙහස්ස ලෙපරක්ඛණත්ථං උපරි තිණෙන ඡාදෙනති, න එත්තාවතා තිණකුටි නාම හොති. නිං පනෙත්ථ අදෙසිතවත්ථුප්පමාණාතික්කන්ත පච්චයාව අනාපත්ති? උදාහු සාරම්භඅපරික්කමනපච්චයාපීති? **සබ්බ** ථාපි[5] අනාපත්ති. තථා හි තාදිසං කුටිං සඞ්ඝාය පරිවාරෙ වුත්තං:-

"භික්ඛු සඤ්ඤුවිඤාය කුටිං කරොති
අදෙසිතවත්ථුකං පමාණාතික්කන්තං,
සාරම්භං අපරික්කමනං අනාපත්ති
පඤ්ඤාමෙසා කුසලෙහි විනිත්තා"නි.

යං පන "ආපත්තිසාරඤ්ඤාතා තිණඤ්ඤං දුක්කටාන"නති ආදි පාළියං වුත්තං, තං යථා සමාදිඨාය අසාරණපච්චයා වුත්තං. **අසඤ්ඤස්සපථොයාති** කුටිලක්ඛණපථත්තමත්තේ කුටිං අසඤ්ඤස්ස උපජීඛා

1 සී. මෙහන්තම්පි. 2. සෘ. තිණපණ්ණං.
3. සෘ. ඔඛණෙපෙත්වා. 4. ම. තිණච්ඡදන.
5. සෘ. සබ්බථාපි.

යස්ස වා ආවරියස්ස වා සඞ්ඝස්ස වා අත්ථාය කරොන්තස්ස අනාපත්ති; **වාසාගාරං ඣපෙත්වා සඞ්ඛත්ථාගි** අන්තමසො වසන්තස්ස අගාරං ඣපෙත්වා අඤ්ඤං උපොසථාගාරං වා ජන්තාඝරං වා හොජනසාලා වා අග්ගිසාලා වා හවිස්සතීති කාරෙති, සඞ්ඛත්ථ අනාපත්ති. සචෙපිස්ස හොති: 'උපොසථාගාරඤ්ච හවිස්සති, අඤ්ඤ වසිස්සාම්'ති 'ජන්තා ඝරඤ්ච හොජනසාලා ව අග්ගිසාලා ව හවිස්සති, අඤ්ඤ වසිස්සාම්'ති, කාරිතෙපි ආපත්තියෙව. **මහාපච්චරියං** පන අනාපත්තීති වත්වා අත්තනො වාසාගාරත්ථාය කරොන්තස්සෙව ආපත්තීති වුත්තං. උම්මත්තකස්ස ආදිකම්මිකානඤ්ච ආළවකානං නිකඛිත්තං අනාපත්ති. සමුට්ඨානාදිසු ඡසමුට්ඨානං. කිරියා ව කිරියාකිරියා ව. ඉදං හි වත්ථුං දෙසාපෙත්වා පමාණාතික්කකාහං කරොතො කිරියතො සමුට්ඨාති, වත්ථුං අදෙසාපෙත්වා කරොතො කිරියාකිරියතො. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

කුටිකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

---

1. 3. 7.

මහල්ලකන්ති විහාරකාරසික්ඛාපදං. තත්ථ **සඞ්ඝසම්බිස්සන්ති** එවංනාමිකෙ නගරෙ; **සොසිතාරාමෙති** සොසිතස්ස **ආරාමෙ**; සොසිතනාමකෙන කිර සෙට්ඨිනා සො කාරිතො; තස්මා සොසිතාරාමොති වුච්චති. **ජනපදෙසූති** බොධිසත්තකාලෙ උපට්ඨාකඤ්ඤස්ස; **විහාරවත්ථුං හරණත ජානාගීති** විහාරස්ස පතිට්ඨානට්ඨානං හරෙත ජානාති; එත්ථ ව විහාරොති න සඤ්ඤවිහාරො; එසො ආවාසො. තෙනෙවාහ: '**අය්‍යස්ස විහාරං කාරාපෙස්සාම්**'ති. **වෙහිසරුක්ඛන්ති** එත්ථ විත්තඤ්ඤතොඨෙන වෙතියං; පූජාරහානං දෙවට්ඨානන්තෙතං අධිවචනං. වෙතියන්ති සම්මතං රුක්ඛං **වෙහිසරුක්ඛං**; ගාමෙන පූජිතං ගාමස්ස වා පූජිතන්ති **ගාමපූජිතං**. එස නයො සෙසපදෙසුපි. අපි චෙත්ථ **ජනපදෙති** එතස්ස රඤ්ඤො රජ්ජෙ එසෙසො[1] නොට්ඨාසො; **රට්ඨෙ**ති සකලරජ්ජං.[2] වෙදිතබ්බං; සකලරජ්ජමෙපි හි සදෙවි සදෙවි[3] තස්ස රුක්ඛස්ස පූජං කරොති. තෙන වුත්තං: '**රට්ඨපූජිත**න්ති. **එකිඤ්චිසන්ති** කාසිඤ්චිදං සඞ්ඛාය වදති. **ජීවසඤ්ඤිනොති** සත්ත සඤ්ඤිනො; **මහල්ලකෙ**ති සස්සාමිකභාවෙන සඤ්ඤිවිකබුද්ධිනො මහන්තභාවො එතස්ස අත්ථීති මහල්ලකො; යස්මා වා වත්ථුං දෙසාපෙත්වා පමාණාතික්කකමෙනාපි කාතුං වට්ටති, තස්මා පමාණමහන්තතායපි මහල්ලකො; තං මහල්ලකං. යස්මා පනස්ස තං පමාණ මහත්තං සස්සාමිකත්තභාව ලබ්භති, තස්මා තදත්ථදස්සනත්ථං **මහල්ලකො**

1, සී. එසො. 2, සී. සකලරට්ඨං. 3, සී. සදෙවි තස්ස.

නාම විහාරෙ සසඞ්ඝාමිකෙ බුද්ධමිති පදභාජනං වුත්තනං. සෙසං සබ්බං ඛුට්ඨාරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙවෙව වෙදිතබ්බං සදධිං සමුට්ඨාහාදීහි. සසඞ්ඝාමිකභාවමත්තමෙව හි එත්ථ කිරියතො සමුට්ඨාහනභාවො පමාණනියමාහාවෙ ව විසෙසො. පමාණනියමාහාවා ව වතුක්කපරිහානීති.

විහාරඛාරසික්ඛාපදවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

1. 3. 8.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති දුට්ඨදොසසික්ඛාපදං. තත්ථ **වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙති** වෙළුවනන්හි තස්ස උය්‍යානස්ස නාමං; තං කිර වෙළුහි ච පරිඛිත්තං අහොසි, අථාරසහත්ථෙන ච පාකාරෙන. ගොපුරට්ටාලකයුත්තං නිලොභාසං මහාරමං. තෙන වෙළුවනන්ති වුච්චති. කලන්දකානං වෙත්ථ නිවාපං අදංසු; තෙන **කලන්දකනිවාපොති** වුච්චති. පුබ්බෙ කිර අජාසත්තරෙ රාජා තත්ථ උය්‍යානෙ කීළන්ත්ථං[1] ආගතො සුරාමදෙන මත්තො දිවාසෙය්‍යං සුපි. පරිජනොපිස්ස 'සුත්තො රාජා'ති පුප්ඵඵලාදීහි පලොභියමානො ඉතො විතො ච පක්කාමි. අථ සුරාගන්ධෙන අජාසත්තරඤ්ඤො සුඝිරරුක්ඛා භණ්ඩාගපෙපා නික්ඛමිත්වා රත්තෙසු අභිමුඛා ආගච්ඡන්ති. තං දිස්වා රුක්ඛදෙවතා රත්තෙසු ජීවිතං දස්සාමීති[1] කාළාවෙසෙන ආගන්ත්වා කණ්ණමූලෙ සද්දමකාසි. රාජා පටිබුජ්ඣි. භණ්ඩාගපෙපා නිවත්තෙත්වා. සො තං දිස්වා 'ඉමාය කාළකාය මම ජීවිතං දින්නා'නති කාළකාතං තත්ථ නිවාපං පට්ඨපෙසි. අභයඤ්ඤාසත්තඤ්ච ඝොසාපෙසි. තඤ්ඤා තං තත්ථපපභුති කලන්දකනිවාපනති සඤ්ඤා ගහං. කලන්දකානි හි කාළකානං එතං නාමං. **දබ්බොති** තස්ස ථෙරස්ස නාමං; **මල්ලපුත්තොති** මල්ලරාජස්ස පුත්තොත; **ජාතියා සත්තවස්සොව අරහත්තං සච්ඡිකතොති** ථෙරො කිර සත්තවස්සොව සංවෙගං ලභිත්වා පබ්බජිත්වා බුද්ධුප්පාදෙයෙව අරහත්තං පාපුණිත්ථ වෙදිතබ්බා. **යං කිඤ්චි සාවකෙන පත්තබ්බං සබ්බං තෙන අනුප්පත්තන්ති** සාවකෙන පත්තබ්බං නාම නිස්සොා විජ්ජා වතස්සොා පටිසම්භිදා ඡ අභිඤ්ඤා නව ලොකුත්තරධම්මාති ඉදං ගුණජාතං, තං සබ්බං තෙන අනුප්පත්තං හොති; **නත්ථි වස්ස කිඤ්චි උත්තරිං කරණීයන්ති** වත්තුඤ්ඤෙව සොළසවිධස්ස කිච්චස්ස කතත්තා ඉදානිස්ස කිඤ්චි උත්තරිං කරණීයං නත්ථි; **ඛතස්ස වා පතිචයොති** තස්සෙව කතස්ස කිච්චස්ස[3] පුන වඩ්ඪනම්පි නත්ථි; ඛොතස්ස විය වඩ්ඪස්ස පටිඛොතනං පිට්ඨස්ස[4] විය ගන්ථස්ස පටිපිංසනං පුප්ඵිතස්ස විය ච ප්‍රුප්ඵස්ස පතිප්‍රුප්ඵ නත්ථි. **රහොගතස්සාති** රහසි ගතස්ස; **පතිසල්ලීනස්සාති** තතො තතො පටික්කමිත්වා සල්ලීනස්ස; එකීභාවං ගතස්සාති වුත්තං හොති.

1. ම. උය්‍යානභූමිඤ්ඤ. 2. සී, ම, දමෙත්ථ.
3. සයා. කතස්ස. 4. ම. පිසිතස්ස, සී, පං.සිතස්ස.

අථ ඛෝ ආයස්මතෝ දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස එතදහෝසි සඤ්ඤාහං සඞ්ඝස්ස සේනාසනං ච පඤ්ඤපේය්‍යං හන්තානි ච උද්දිසෙය්‍යන්ති ථෙරෝ කිර අත්තනෝ කතූපකිච්චභාවං දිස්වා "අහං ඉමං අනත්තිමසරීරං ධාරේමි. තඤ්ච ඛෝ වාතමුඛෙ සීතපදීපෝ විය අනිච්චතාමුඛෙ ඨිතං. න චිරස්සෙව නිබ්බායනධම්මං. යාව න නිබ්බායති, තාව කිඤ්චාපි ඛෝ අහං සඞ්ඝස්ස වෙය්‍යාවච්චං කරෙය්‍ය"න්ති විත්තෙත්තෙතා ඉති පටිසඤ්චික්ඛති:-"නිරෙරථෙසු බහූ කුලපුත්තා භගවන්තං අදිස්වාව පබ්බජන්ති. තෙ 'භගවන්තං පස්සිස්සාම වෙව වන්දිස්සාමා වා'ති දූරතොපි ආගච්ඡන්ති. තත්‍ර යෙසං සේනාසනං නප්පහොති, තෙ සිලාපට්ටසෙපි සෙය්‍යං කප්පෙන්ති. පහොමි ඛෝ පනාහං අත්තනෝ ආනුභාවෙන තෙසං කුලපුත්තානං ඉච්ඡා වසෙන පාසාදවිහාරඅඩ්ඪයොගාදීනි සම්පඤ්චපිඨත්ථරණානි සේනාසනානි නිම්මිනිත්වා දාතුං. පුන දිවසෙ වෙත්ථ එතෙවෙව අති විය කිලන්තරූපා හොන්ති. තෙ ගාරවෙන නිසජ්ජනං පුරතෝ ඨත්වා හත්තානිපි න උද්දිසාපෙන්ති. අහං ඛෝ පන තෙසං හත්තානිපි උද්දිසිතුං පහොමි"ති. ඉති පටිසංවික්ඛන්තස්ස **අථ ඛෝ ආයස්මතෝ දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස එතදහෝසි සඤ්ඤාහං සඞ්ඝස්ස සේනාසනඤ්ච පඤ්ඤපේය්‍යං හන්තානි ච උද්දිසෙය්‍යන්ති**. නනු ච ඉමානි වෙ ඨානානි හස්සාරාමතාදීහි අනුයුත්තස්ස යුත්තානි? අයඤ්ච බිම්බිසාවෝ නිප්පපඤ්චාරාමෝ. ඉමිස්ස කස්මා ඉමානි පටිහංසූති? පුබ්බපත්ථනාය වොදිතත්තා. සබ්බබුද්ධානං කිර ඉමං ඨානන්තරං පත්තා සාවකා හොන්ති යෙව.

අයඤ්ච **පදුමුත්තරස්ස** භගවතෝ කාලෙ අඤ්ඤතරස්මිං කුලෙ පච්චාජාතෝ ඉමං ඨානන්තරං පත්තස්ස භික්ඛුනෝ ආනුභාවං දිස්වා අට්ඨසට්ඨියා භික්ඛුසතසහස්සෙහි සද්ධිං භගවන්තං **සත්ත** දිවසානි නිමන්තෙත්වා මහාදානං දත්වා පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා 'අනාගතෙ තුම්හාදිසස්ස බුද්ධස්ස උපට්ඨාකෝ අහම්පි ඉච්ඡිතාමෝ තුම්හාකං සාවකෝ විය සෙනාසනපඤ්ඤාපකෝ ච හත්තුද්දෙසකෝ ච අස්සං"න්ති පත්ථනං අකාසි. භගවා අනාගතංසඤ්ඤිණං පෙසෙත්වා අදදසඃ දිස්වා ච "ඉතෝ කප්පසතසහස්සස්ස අච්චයෙන **ගොතමෝ** නාම බුද්ධෝ උප්පජ්ජිස්සති. තදා ඒවං **දබ්බෝ** නාම **මල්ලපුත්තෝ** හුත්වා ජාතියා සත්තවස්සෝ නික්ඛම්ම පබ්බජිත්වා අරහත්තං සච්ඡිකරිස්සති. ඉමඤ්ච ඨානන්තරං ලච්ඡති"න්ති ව්‍යාකාසි. සෝ තතොපභුති දානසීලාදිනි පූරයමානෝ දෙවමනුස්සසම්පත්තිං අනුභවිත්වා අම්හාකං භගවතෝ කාලෙ තෙන භගවතා ව්‍යාකතසදිසමෙව අරහත්තං සච්ඡිකාසි. අථස්ස රහොගතස්ස "කිඤ්චාපි ඛෝ අහං සඞ්ඝස්ස වෙය්‍යාවච්චං කරෙය්‍ය"න්ති චින්තයතෝ තාය පුබ්බපත්ථනාය වොදිතත්තා ඉමානි වෙ ඨානානි පටිහංසූති. අථස්ස එතදහොසි:- "අහං ඛෝ අනිස්සරෝ

1. සී්‍ය. නිපතිත්වා.

අහන්තානි, සඤ්චරා සද්ධිං එකට්ඨානෙ වසාම. සචෙ මං භගවා අනුජානිස්සති, ඉමානි චෙ ඨානානි සමාදියිස්සාමීති භගවතො සන්තිකං අගමාසි. තෙන වුත්තං:- **අථ ඛො ආයස්මා දබ්බො මල්ලපුත්තො-පෙ-හන්තානි ච උදඞ්ගච්ඡතූ**නි. අථ නං භගවා **සාධු සාධු දබ්බා**නි සම්පහංසිත්වා, යස්මා අරහති එවරූපො අගතිගමනපරිබාහිරො **භික්ඛු ඉමානි චෙ ඨානානි** විවාරෙතුං, තස්මා **"නෙතං හි දබ්බ සඞ්ඝස්ස සෙනාසනඤ්ච පඤ්ඤපෙතබ්බං, සන්තානි ච උදඞ්ගා"**නි ආහ. **භගවතො පවච්ඡෙස්සාමීති** භගවතො වචනං පතිඅස්සොසි; අභිමුඛො අස්සොසි; සම්පටිච්ඡීති වුත්තං හොති. **පඨමං දබ්බා යාචනඛබ්බා**නි කස්මා භගවා යාචාපෙති? ගරහමොචනත්ථං. පස්සති හි භගවා: "අනාගතෙ දබ්බස්ස ඉමං ඨානං[1] නිස්සාය මෙත්තියභුම්මජ්ඣානං වසෙන මහා උපද්දවො උපජ්ජිස්සති. තත්‍ර කෙචි ගරහිස්සන්ති: 'අයං භූණහූ භූතො අත්තනො කම්මං අනාවා භාසමා ඊදිසං ඨානං[1] විවාරෙති'නි. තතො අඤ්ඤෙ වක්ඛන්ති: 'කො ඉමස්ස දොසො? එතෙහෙව[2] යාචිතා ඨපිතො'නි. එවං ගරහතො මුච්චිස්සන්ති"නි.

එවං ගරහමොචනත්ථං යාචාපෙත්වාපි පුන, යස්මා අසම්මතෙ භික්ඛුස්මිං සඞ්ඝසම්ජෙඤ්ඣ කිඤ්චි භණ්ඩයමානෙ බියන්ඛමෙමා උපජ්ජන්ති: 'අයං භාසමා සඞ්ඝසම්ජෙඤ්ඣ උච්චාසද්දං කරොති? ඉස්සරියං දස්සෙති?'නි. සම්මතෙ පන භාණෙනෙත 'මා ආයස්මන්තො කිඤ්චි අවචුත්ථ. සම්මතො අයං භික්ඛු යථා සුඛ'න්ති වත්තාරො හවන්ති. අසම්මතඤ්ච අභූතෙන අභාවිකඤ්ඤත්තස්ස ලහුකා ආපත්ති හොති දුක්කටවත්ථුකා. සම්මතං පන අභාවිකඤ්ඤතො ගරුතරා පාචිත්තියාපත්ති හොති. අථ සම්මතො භික්ඛු ආපත්තියා ගරුභාවෙන වෙරීහිපි දුප්පඨාසියතරො හොති. තස්මා තං ආයස්මන්තං සම්මන්නාපෙතුං **ව්‍යඤ්ජනතුන භික්ඛූනාති** ආදි මාහ. කිං පන වෙ සම්මුතියො එතාසං දාතුං වට්ටන්තීති? න කෙවලං වෙ; සචෙ පහොති තෙරාසාපි දාතුං වට්ටන්ති. අපපහොතානං පන එකාපි චිත්තං වා තිණ්ණං වා දාතුං න වට්ටති.[3]

සභාගානන්ති ගුණසභාගානං; න මිත්තසන්ථවසභාගානං. හෙතෙ වාහ: **සෙ නෙ භික්ඛු සුත්තාගතිකා සෙසං එකාදිකන්ති** ආදි. යාවතිකා හි සුත්තන්තිකා හොන්ති, නෙ උච්චිනිත්වා[4] එතාහෙතං තෙසං අනුරූපමෙව සෙනාසනං පඤ්ඤපෙති. එවං සෙසානං. **කායදළ්හිං බහුලානි** කායස්ස දළහභාවකරණබහුලා; කායපොඝනබහුලානි අත්ථො. **ඉමාය පිමෙ[5] ආයස්මන්තා රහියාති** ඉමාය සගහමිඤ්ඤස්ස තිරච්ඡානභූතාය තිරච්ඡානකථාරහියා; **අවක්ඛිස්සන්තීති** විහරිස්සන්ති; **නෙපජ්ජාතුං සම්පජ්ජිත්වා නෙතෙහවාලොකෙතාති** තෙජොධාතුඤ්ච වතුඤ්ච[6] ඛානං සම්පජ්ජිත්වා වුට්ඨාය අභිඤ්ඤාසමුදාගතෙන අඛුලිජ්ජනං අවිධාය

1. සී. ඉ. ඨානන්තරං.
2. සයා. එතෙහෙ ඝසඤ්ඤාව.
3. සී. ඉ. ක. එවවති
4. සී. ඉ. ක. උච්චිනිත්වා.
5. සී. ඉ. කායදළ්හි.
6. සී. ඉ. ඉමිනාපි චෙව ක. ඉමිනාපි.

තෙනෙව් තෙජෝධාතුසමාපත්තිං සමාපජ්ජිත්වා අඞ්ගුලිජාලාලොකෙනාති අත්ථෝ. අයං පන ථෙරස්ස ආනුභාවෝ න චිරස්සෙව සකලජම්බුදීපෙ පාකටෝ අහොසි. තං සුත්වා ඉද්ධිපාටිහාරියං දට්ඨුකාමා[1] අපිසු හික්ඛූ සඤ්ඣිවව විකාලෙ ආගච්ඡන්ති. **තෙ සඤ්ඣිවව දූරෙ අපදිසන්තීති** ජානන්තාව දූරෙ අපදිසන්ති. කථං? **අම්හාකං ආවුසො දබ්බ ගිජ්ඣකූටෙනි ඉමිනා නයෙන. අඞ්ගුලිසා ජ්‍වලමානාය පුරතො පුරතො ගච්ඡතීති** සබෙ එකො හික්ඛු හොති, සයමෙව ගච්ඡති. සබෙ බහූ හොන්ති, බහූ අත්තභාවෙ නිම්මිණාති. සබෙ අත්තනා සදිසං[2] එව සෙනාසනං පඤ්ඤපෙන්ති. **අයං මඤ්චොති** ආදිසු පන ථෙරෙ, අයං මඤ්චොති වදන්තෙ නිම්මිතාපි අත්තනො අත්තනො ගතගතට්ඨානෙ[3] 'අයං මඤ්චොති වදන්ති. එවං සබ්බපදෙසු. අයං හි නිම්මිතානං ධම්මතා.

"එකයම්හාසමාසම්-සබ්බෙ හාසන්ති නිම්මිතා,
එකස්මිං තූණ්හිමාසිනෙ-සබ්බෙ තූණ්හී භවන්ති තෙ"ති.

යස්මිං පන විහාරෙ මඤ්චපීඨාදීනි න පරිපූරන්ති, තස්මිං අත්තනො ආනුභාවෙන පූරෙති. තෙන නිම්මිතානං අවහ්‍රුඞ්කං වචනං න හොති. **සෙනාසනං පඤ්ඤපෙත්වා පුනදෙව[4] වෙළුවනං පච්චාගච්ඡතීති** තෙහි සද්ධිං ජනපදකථං කථෙන්තො න නිසීදති; අත්තනො වසනට්ඨානමෙව පච්චාගච්ඡති.

මෙඝනිඝතුම්මජ්ඣාති මෙඝනියො වෙව භුම්මජ්ඣො ච; ඡබ්බග්ගියානං අග්ගපුරිසා එතෙ. **ලාමකානි ච හත්ථානීති** සෙනාසනානි තාව නවකානං ලාමකානි පාපුණන්තීති අනවජ්ජමෙතං. හත්ථානි පන සලාකායො පවිජියං වා චීවරභොගෙ වා පකඛිපිත්වා ආලොළෙත්වා එකමෙකං උද්ධරිත්වා පඤ්ඤපෙතුනි. තානිපි තෙසං මන්දපුඤ්ඤතාය ලාමකානි සබ්බපඨමානෙව පාපුණන්ති. යම්පි එකවාරිකභත්තං හොති,[5] තම්පි එතෙසං පත්තදිවසෙ ලාමකං වා හොති. එතෙ වා දිස්වාව **පණීතං** අදත්වා ලාමකමෙව දෙන්ති. **අභිසඞ්ඛාරිකන්ති** නානාසම්භාරෙහි අභිසඞ්ඛරිත්වා කතං; සුසජ්ජිතං සුසම්පාදිතන්ති අත්ථෝ. **කණාජකන්ති** සකුණඤ්ඣභත්තං; **බිළඞ්ගදුතියන්ති** කඤ්ජිකදුතියං; **කල්‍යාණකන්ති** ඉත්ථිති කල්‍යාණං සුන්දරං අති විය පණීතං භත්තමිස්සාති කල්‍යාණභත්තිකො, පණීතද්ධඤ්ඣභත්තා නමෙතෙනෙව පඤ්ඤපෙතා. **චතුක්කභත්තං** දෙතීති චත්තාරි භත්තානි දෙති; තදධිත්‍වොහාරෙන පන චතුක්කභත්තන්ති වුත්තං. **උපනික්ඛිත්තා[6] පරිවිසන්තීති** සබ්බකම්මනෙත්වා විස්සජ්ජෙත්වා මහන්තං පූජාසක්කාරං කත්වා සම්පෙ ඨත්වා පරිවිසති; **ඔදනෙන පුච්ඡන්තීති** ඔදනහත්ථා උපසඞ්කමිත්වා 'කිං හන්තෙ ඔදනං

1. සය්‍ය. දට්ඨුකාමා අගමිංසු.
2. සය්‍ය. සදිසෙ.
3. සය්‍ය. ගතට්ඨානෙ.
4. සය්‍ය. පුනාරෙව.
5. සය්‍ය, භත්තං එකවාරිකභත්තාහාරා ච පණීතපණීතං සම්මාබාහෙත්වා ථෙරතො යාව නවකා ගාහාපෙතබ්බං.
6. උපඨිතා?

දෙමා?'ති පුච්ඡනත්ථි; එවං සාරණ්ඩමේවෙයෙව එතං සාරණ්ඩවචනං හොති. එස නයෝ සුපාදිසු. **සඤ්චාතඤ්ඤායා**ති සෙට්ඨා හවෝ හත්ථපරිභොගෝ සත්තනෝ; තස්සවිඤ්ඤා සත්තනාය; සෙට්ඨා තත්තබබස්ස හත්ථපරිභොගස්සවිඤ්ඤායාති වුත්තං හොති. **උද්දිස්ස මණ්ඩිතා**ති පාපෙත්වා දින්නා හොති. **මම හතිස්සහම්මජ්ඣානං වෝ භගවතී**ති ඉදං ථෙරා අසම්මන්නා හරිත්වා ආහ. එවං බලවති හි තෙසං මිත්තසුඤ්ඤතා, යං සතිවෙපුල්ලප්පත්තානම්පි අසම්මන්නාහාරෝ හොති. **ඉඤ්ඝ ත්වේති** එත්ථ 'ත්වේ'ති නිපාතමත්තං. **ගිලෙසා ඛෝ ආවුසෝ අම්හාකන්ති** රත්තිං සම්මන්නනයෙනා අතීත දිවසභාගං සඤ්ඤාය ගිලෙය්‍යාති වදන්ති; **න විඤ්ඤාපෙන්ති** න විඤ්ඤාපනරූපං; යථා පුබ්බෙ යත්තකං ඉච්ඡන්ති, තත්තකං සුපනන්ති, න එවං සුවිංසු. **අපපකමෙව සුවිංසූති** වුත්තං හොති. **බහාතම්බකාඨඤ්ඤන්ති** මෙළුවනභිහාරස්ස බහිවාරකොට්ඨකෙ; **පත්තඝබ්බාති** පතිතක්ඛණා; ඛණ්ඩිතිඤං නාමෙස්ස නිඝිත්තා. **පඤ්ඣායන්තී**ති පඤ්ඣායනත්තා; **සබ්බා නිවාතං නත්තා පවාතන්ති** යත්ථ නිවාතං, අපපකොපි වාතෝ නත්ථි, තත්ථ මහාවාතෝ උට්ඨිහොති අධිප්පායෝ;[1] **උදඣං මණ්ඩසුඤ්ඤ ආදි නත්තන්ති** උදඤං මිය ආදිත්තං; **සරසි නං දබ්බ එවරූපං භත්තන්ති** නං දබ්බ එවරූපං භත්තං සරසි? අථවා සරසි නං දබ්බ එවරූපං, යථායං නිසබ්බනී ආහ? භත්තං වාසි[2] එවරූපං, යථායං නිසබ්බනී ආහාති එවං යොජෙත්වාපෙත්ථ අත්ථෝ දට්ඨබ්බෝ. යෙ පන 'භණ්ඩා'නී පඨන්ති, තෙසං උජුභමෙව.

සථා මං භගෙන භගවා ජානාතීති ථෙරෝ කිං දසෙසති?[3] භගවා භණෙන සබ්බඤ්ඤූ; අභඤ්ච බ්‍රාහ්මණසමෝ; නාහි මිත්‍යා වචනු[4]පථිසෙවිතා, තං මං **භගවා ජානාති**. තත්‍රාහං කිං වක්ඛාමි? යථා වා තං භගවං ජානාති, තථෙවාහං දට්ඨබ්බොති. **න ඛෝ දබ්බ දබ්බා එවං නිබ්බඛ්ඣන්තී**ති **එත්ථ** න ඛෝ දබ්බ **දබ්බා** පණ්ඩිතා, යථා එවං පරපපවචනෙන නිබ්බඛ්ඣෙයි, එවං නිබ්බඛ්ඣෙනති. අපිච ඛෝ යදෙව සාමඤ්ඤතං, තෙන නිබ්බඛ්ඣෙනතීති එවමෙත්ථ දට්ඨබ්බා. **යංව නඤ්ඤා භණං භණන්ති**[5] ඉමිනා කිං දසෙසති? න හි සක්‍යා පරිසබලෙන වා පඤ්ඤවන්තෙන වා අභාරකෙ භාරකෙ කාතුං, භාරකෙ වා අභාරකෙ කාතුං; තස්මා යං යථං භණා වා අභණා වා, තදෙව වත්තබ්බන්ති දසෙසති. තඤ්ච පන භගවා ජානන්නොපි 'අහං ජානාමි; ඛීණාසවෝ නම්, නත්ථි තුයහා දෝසෝ. අයං භික්ඛුනී මුසාවාදිනී'ති නාමොවාචි? පරානුද්දයතාය. සචෙ හි භගවා යං යං ජානාති, තං තං වදෙය්‍ය, අඤ්ඤෙසඤ්ච පාරාජිකං ආපත්තිඤ්ච පුබ්බෙව 'අයං ජානාමි; ඉමං පාරාජිකෝ'ති වත්තබ්බං භවෙය්‍ය. තඤ්ච ඝෝ පුඤ්ඤබලා 'අයං පුබ්බ දබ්බං මිලලුප්පත්තං සුද්ධං සත්තා ඉදානි මං අසුද්ධං කරොති. තඤ්ඤදානි කිං වදුමි? යත්‍ර සත්තාපි සාවඤ්ඤු ශ්‍රාද්ධගණිං ගර්හති. කුතෝ ඉමිස්ස **සබ්බඤ්ඤූභාවෝ?'ති ආඤාතං බබ්බං අපාපුණිස්සති භවෙය්‍ය, තස්මා** භගවා ඉමාය පරානුද්දයතාය ජානන්නොපි නාමොවි. **කිඤ්චි[6]'ති** යෙය්‍ය,

1. සී. අත්ථෙ. 2. ම. සත්තාවාඛි. 3. සී. දසෙසසි.
4. සී, ම්‍යා. වඤ්චකාති. 5. සී. තයා සත්තාහති. 6. ස්‍යා. & ම. කිඤ්චි.

උපවාදපරිවජ්ජකතොපි නාවොච. යදි හි භගවා එවං වදෙය්‍ය, එවං උපවාදෙ හවෙය්‍ය: ''දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස වුට්ඨානං නාම භාරියං; සම්මාසම්බුද්ධං පන සක්‍ඛිං ලභිත්වා වුට්ඨිතොතී. ඉදඤ්හි වුට්ඨානලක්‍ඛණං මඤ්ඤමානා ''බුද්ධාලෙපි සක්‍ඛිතා සුද්ධි වා අසුද්ධි වා හොති මයං ජානාම අයං පුග්ගලො අසුද්ධොති එවං පාපනිකන්ති උප්පජ්ජති විනා සෙඨ්ඨ''නති. අපි ච අනාගතෙපි භික්‍ඛු ඔතිණ්ණ වත්‍ථුසම්ං චොදෙත්වා සාරෙත්වා 'සවෙ තයා කතං, කතනති වදෙහී'ති උජ්ජිතං පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා කම්මං කරිස්සන්තීති විනයලක්‍ඛණෙ තන්තිං ඨපෙන්තො අහං ජානාමීති අවත්වා ''සවෙ තයා කතං, කතනති වදෙහි''ති ආහ. **නාභිජානාමි සුදිනෙනපි මෙථුනං ධම්මං පතිසෙවිතාති** සුට්ඨු නන්‍තෙනපි මෙථුනං ධම්මං න අභිජානාමි; න පතිසෙවිතා අහන්ති වුත්තං හොති. අථවා පතිසෙවිතා හුත්වා සුදිනන්‍තෙනපි මෙථුනං ධම්මං න ජානාමීති වුත්තං හොති. යෙ පන **''පතිසෙවිත්වා''**ති පඨන්ති, තෙසං උප්‍පඤ්ඤමෙව. **පගෙව ජානෙය්‍යාති** ජාගරන්තො පන පඨමං යෙව න ජානාමීති;

තෙන හි භික්‍ඛවෙ මෙථුනියං භික්‍ඛුනිං නාසෙථාති යස්මා දබ්බස්ස ච ඉමිස්සා ච වචනං න සුච්චති,[1] තස්මා මෙථුනියං භික්‍ඛුනිං නාසෙථාති වුත්තං හොති. තස්ස තිස්සො නාසනා; ලිඞ්ගනාසනා සංවාසනාසනා දණ්ඩකම්මනාසනාති. තාසු ද්‍වඞ්ගතො නාසෙතබ්බොති අයං ලිඞ්ගනාසනා; ආපත්තියා අදස්සනෙ වා අප්පටිකම්මෙ වා පාරාජිකාය ච දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සග්ගෙ වා උක්ඛිත්තානුවත්තිකාය කම්මං කරොන්ති, අයං සංවාසනාසනා. ''වර පරෙ[2] මා නස්සා''ති දණ්ඩකම්මං කරොන්ති, අයං දණ්ඩකම්මනාසනා; ඉධ පන ලිඞ්ගනාසනං සන්ධායාහ: ''මෙථුනියං භික්‍ඛුනිං නාසෙථා''ති. **ඉමෙ ච භික්‍ඛු අනුසුඤ්ඤාථාති** ඉමිනා ඉමං දීපෙති: අයං භික්‍ඛුනී අත්තනො ධම්මතාය අකාරිකා; අඤ්ඤා අඤ්ඤන්ති උග්ගෙය්‍යාදීනා; තස්මා යෙහි උග්ගෙය්‍යාදීනා, ඉමෙ භික්‍ඛූ අනුසුඤ්ඤථ ගවෙසථ ජානාථාති. යං පන භගවතා මෙථුනියා භික්‍ඛුනී පටිඤ්ඤාය නාසිතා අපටිඤ්ඤාය නාසිතාති? කිඤ්චාපි? යදි තාව පටිඤ්ඤාය නාසිතා, **තෙරො සාරකො හොති සදෙසො.** අථ අපටිඤ්ඤාය, **තෙරො අකාරකො හොති නිද්දොසො.**

භාතියරාජකාලෙපි මහාවිහාරවාසීනං ච අභයගිරිවාසීනං ච තෙරානං ඉමස්මිංයෙව පදෙ විවාදෙ අහොසි. අභයගිරිවාසිනොපි අත්තනො සුත්තං වත්වා 'තුම්හාකං වාදෙ තෙරො සාරකො හොතී'ති වදන්ති. මහාවිහාරවාසිනොපි අත්තනො සුත්තං වත්වා 'තුම්හාකං වාදෙ තෙරො සාරකො හොතී'ති. පස්සෙඛා න ජිරන්ති. රාජා සුත්වා තෙරෙ සන්නිපාතෙත්වා දීඝභාණකරාජානං නාම ඛ්‍රාහ්මණජාතියං අමච්චං තෙරානං කථං සුණාහීති ආණාපෙසි. අමච්චොපි කිර පණ්ඩිතො, භාසන්තරකුසලො. සො ආහ: වදන්තු[3] තෙරා සුත්තන්නති. තතො අභයගිරිතෙරා අත්තනො සුත්තං වදිංසු: ''තෙන හි භික්‍ඛවෙ මෙථුනියං භික්‍ඛුනිං සඞ්ඝා

1. සය්‍ය, සවති, ම, සවයති, 2. සය්‍ය, ක ම, පිරෙ, 3, සය්‍ය, වදන්තු තෙනෙත.

පටිඤ්ඤාය නාසෙථා"ති. අථවෙවා, 'හන්නෙ තුම්හාකං වාදෙ ථෙරො කාරකො හොති, සඞ්ඝොං,ති ආහ. මහාවිහාරවාසිනොපි අත්තනො සුත්තං වදිංසු: "නෙත හි භික්ඛවෙ මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙථා"ති. අථවෙවා 'හන්නෙ තුම්හාකං වාදෙ ථෙරො අකාරකො හොති, නිදොසොති ආහ. කිං පනෙත්ථ යුත්තං? යං පඨමං වුත්තං. විවාරිතං හෙතං අට්ඨකථාවරියෙහි: භික්ඛු භික්ඛුං අමූලකෙන අනනිමව්හඤ්ඤා අනුද්ධංසෙති සඞ්ඝාදිසෙසොති දූසකතවං. කුරුඤ්ඩියං පන මුසාවාදෙ පාචිත්තියනති වුත්තං.

තත්‍රායං විවාරණා:- පුරිමනයෙ භාව අනුද්ධංසනාධිප්පායතා දූසකතමෙව යුජ්ජති. යථා සති පි මුසාවාදෙ භික්ඛුනො භික්ඛුසඞ්ඝං සඞ්ඝාදිසෙසො. සතිපි ච මුසාවාදෙ අසුද්ධං සුද්ධදිට්ඨිනො අක්කොසාධිප්පායෙන වදතොඤ්ඤ ඔමසවාදෙනෙව පාචිත්තියං. න සම්පජානමුසාවාදෙන. එවං ඉධාපි අනුද්ධංසනාධිප්පායතා සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියං න යුජ්ජති. දූසකතමෙව යුත්තං. පඨමනයෙපි මුසාවාදතා පාචිත්තියමෙව යුජ්ජති. වචනප්පමාණතො හි අනුද්ධංසනාධිප්පායෙන භික්ඛුස්ස භික්ඛුසඞ්ඝං සඞ්ඝාදිසෙසො. අක්කොසාධිප්පායස්ස ච ඔමසවාදෙ.[1] භික්ඛුස්ස පන භික්ඛුනියා දූසකටතනි වචනං නත්ථි. සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියනති වචනමත්ථි තස්මා පාචිත්තියමෙව යුජ්ජති. තත්‍ර පන ඉදං උපපරික්ඛිතබ්බං. අනුද්ධංසනාධිප්පායෙ අසති පාචිත්තියං. තස්මිං සති කෙන හවිතබ්බනති? තත්‍ර යස්මා මුසා භණන්තස්ස පාචිත්තියෙ සිද්ධෙපි අමූලකෙන සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසනෙ විසුං පාචිත්තියං වුත්තං; තස්මා අනුද්ධංසනාධිප්පායෙ සති සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියස්ස ඔකාසො න දිස්සති. න ච සක්කා අනුද්ධංසෙනන්තස්ස අනාපත්තියා හවිතුනති. පුරිමනයොවෙත්ථ පරිසුද්ධතරො බාහති. තථා හික්ඛුනි භික්ඛුනිං අමූලකෙන අනනිමව්හඤ්ඤා අනුද්ධංසෙති, සඞ්ඝාදිසෙසො. භික්ඛුං අනුද්ධංසෙති, දූසකතං. තත්‍ර සඞ්ඝාදිසෙසො වුට්ඨානගාමි. දූසකතං දෙසනාගාමි. එතෙහි නානත්තං[2] නත්ථි.[3] යඤ්ච පන සා පඤ්ඤත්තියාව දූසසීලා පාපනිකභික්ඛුනි, ඉදුනි ව සයමෙව දූසසීලමෙත්ථි වදති, තස්මා තං භගවා අසුද්ධත්තායෙව නාසෙසි.

අථ ඛො මෙත්තියභුම්මජකාති "එවං මෙත්තියං භික්ඛුනිං නාසෙථ. ඉමෙ ව භික්ඛූ අනුයුඤ්ජථා"ති වත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං පවිට්ඨෙ භගවති තෙහි භික්ඛූහි "දෙථ දානි ඉමිස්සා සෙනකානී"ති නාසියමානං තං භික්ඛුනිං දිස්වා තෙ භික්ඛූ නං මොචෙතුකාමතාය අත්තනො අපරාධං ආවිකරිංසු. එතමත්ථං දස්සෙතුං "අථ ඛො මෙත්තියභුම්මජකා"ති ආදි වුත්තං. **දුට්ඨොසා දොසොති** දූසිතො වෙව දූසකො ච; උපපන්නො හි දොසෙ පුග්ගලො නෙන දොසෙන දූසිතො හොති. පකතිභාවං ජහාපිතො. තස්මා දුට්ඨොසාති වුච්චති. පරඤ්ච දූසෙති විනාසෙති, තස්මා

1. සී. ඔමසවාදෙ. 2. සී 3. & ම. නානත්තං.
3. සී. "යම්පි සා භගවතො පුරතො ඨත්වා මුසා අභණි, නෙනඤ්ඤං සම්පජානමුසාවාදෙ පාචිත්තියං, ඉමිනාපි නානත්තං නත්ථි" ඉති අධිකං.

දෙසොති වුච්චති. ඉති දුට්ඨෝ දෙසොති එකස්සෙවෙතං පුග්ගලස්ස ආකාරනානත්තෙන දස්සනං.[1] තෙන වුත්තං,"දුට්ඨෝ දෙසොති දූසිතෝ වෙව දූසකෝ ච"ති. තත්ථ සද්දලක්ඛණං පරියෙසිතබ්බං. යස්මා පන සෝ දුට්ඨෝ දෙසොති සංඛං ගතෝ, පරිසසම්භී පුග්ගලෝ කුපිනාදිභාවෙ සීතෝව හොති. තෙනස්ස පදභාජනෙ "කුපිතෝ"ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **කුපිනොති** කුපභාවං පකතිතෝ වචනභාවං පතෝ; **අනත්තමනොති** න සභාවතෝ අත්තනෝ වසෙ අට්ඨිතචිත්තෝ; අපිච පිතිසුඛෙහි න අත්තමනෝ; න අත්තචිත්තොති අනත්තමනෝ; **අනභිරද්ධොති** න සුඛිතො න වා පසාදිතොති අනභිරද්ධො. පරිසෙන ආහතං චිත්තමස්සාති **ආහතචිත්තො**; චිත්තඨද්ධභාව චිත්තකචවරඝාතෙන පටිඝබ්බිං ජාත මස්සාති **ඛිලජාතො**, **අපතීතොති** නපපතීතෝ; පිතිසුඛාදිහි වජ්ජිතෝ; න අභිසටොති අත්ථො. පදභාජනෙ පන යෙසං ධම්මානං වසෙන අපප තීතෝ හොති, තෙ දස්සෙතුං 'තෙන ව කොපෙනා'ති ආදි වුත්තං.

තත්ථ **තෙන ව කොපෙනාති** යෙන දුට්ඨෝති ව කුපිතොති ච වුත්තො, උභයම්පි හෙතං පකතිජහාපනතෝ[2] එකාකාරං හොති. **තෙන ව දොසෙනාති** යෙන දොසෙන[3] දොසොති වුත්තො. ඉමෙහි ච්හි සඛාරක්ඛන්ධමෙව දස්සෙති. **නාස ව අනත්තමනතාසාති** යාය අනත්තමනොති වුත්තො **නාස ව අනභිරද්ධිසාති** යාය අනභිරදොති වුත්තො. ඉමෙහි ච්හි වෙදනාක්ඛන්ධං දස්සෙති. **අමූලකෙන පාරාජිකෙනාති** එත්ථ නාසස මූලනති අමූලකං; තං පනස්ස අමූල කත්තං යස්මා වොදභවසෙන අභිපෙතං, න චුදිතභවසෙන, තස්මා තමත්ථං දස්සෙතුං පදභාජනෙ "අමූලකං නාම අදිට්ඨං අසුතං අපරි සඞ්කිත"න්ති ආහ. තෙන ඉමං දීපෙති: යං පාරාජිකං වොදකෙන චුදිත කාමහි පුග්ගලෙ නෙව දිට්ඨං, න සුතං, න පරිසඞ්කිතං, ඉදං එතෙසං දස්සනසවණපරිසඞ්කා[4] සඞ්ඛාතානං මූලානං අභාවතො අමූලකං නාම; තං පන සෙ ආපත්තියා වා හොතු, අනාපත්තියා වා, එතං ඉධ අපප මාණන්ති. තත්ථ **අදිට්ඨං** නාම අත්තනො පසාදචක්ඛුනා වා දිබ්බචක්ඛුනා වා අදිට්ඨං; **අසුතං** නාම තථෙව සොතවි්ඤාණෙන වා සුතං; **අපරිසඞ්කිතං** නාම විතෙතන අපරිසඞ්කිතං; **දිට්ඨං** නාම අත්තනා වා පරෙන වා පසාදචක්ඛුනා වා දිබ්බචක්ඛුනා වා දිට්ඨං; **සුතං** නාම තථෙව සුතං; **පරිසඞ්කිතමපි**[5] අත්තනා වා පරෙන වා පරිසඞ්කිතං; තත්ථ අත්තනා දිට්ඨං දිට්ඨමෙව; පරෙහි දිට්ඨං, අත්තනා සුතං, පරෙහි සුතං, පරෙහි පරි සඞ්කිතන්ති ඉදං පන සබ්බමපි අත්තනා සුතඨානෙයෙව තිට්ඨති. පරි සඞ්කිතං පන තිවිධං: දිට්ඨපරිසඞ්කිතං සුතපරිසඞ්කිතං මුතපරිසඞ්කි තන්ති. තත්ථ දිට්ඨපරිසඞ්කිතං නාම එකො භික්ඛු උවොරපසාවකමෙමා ගාමසමීපෙ එකං ගුම්බං පවිට්ඨෝ. අඤ්ඤතරාපි ඉත්ථී සොතවි දෙව කාරණී යෙන තං ගුම්බං පවිසිත්වා නිවත්තා. නාපි භික්ඛු ඉත්ථිං අද්දස. න ඉත්ථී

1, සය්‍ය. & ම. නිදස්සනං.
2, සය්‍ය. පකතිසභාවං ජහාපනතෝ-ම-පකතිජහනතෝ.
3, සය්‍ය. & ම. යෙන. 4, සී. ඉ & ම. පරිසඞ්කිත.
5, සය්‍ය. පරිසඞ්කිතං නාම.

හිකඛූං. අදිසවාව උහොපි යථාරුචිං පඨඤ්ඤන්තා. අඤ්ඤතරෝ හිකඛු උභින්නං තතෝ නිකඛමනං සල්ලක්ඛෙත්වා 'අද්ධා ඉමෙසං කතං වා; හරියිස්සති වා'ති පරිසඞ්කති ඉදං දිට්ඨපරිසඞ්කිතං නාම. සුතපරිසඞ්කිතං නාම ඉඛෙඛවෙලා අඞ්ඛාරෙ වා පටිච්ඡන්නෙ වා ඔභාසෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං නිකඛූනෝ භාදිසං පටිසඨාරවචනං සුණාති. සම්පෙ අඤ්ඤං විජ්ජමානම්පි අත්ති භාසතීති න ජානාති. සෝ 'අද්ධා ඉමෙසං කතං වා, හරිස්සතති වා,'ති පරිසඞ්කති. ඉදං සුතපරිසඞ්කිතං නාම. ඉති පරිසඞ්කිගං නාම සම්බහුලා ඛුත්තා රහනිභාගෙ පුප්ඵගණ්ඩිමංසසුරාදීනි ගහෙත්වා ඉසිගි සද්ධිං එකං පවචනතඔභාරං ගන්ත්වා මණ්ඩපෙ වා හොජනසාලාදීසු වා යථා සුඛං කීළිත්වා පුප්ඵාදීනි විකිරිත්වා ගතා. පුන දිවසෙ භික්ඛූ තං විපකාරං දිසවා භාසිංසු. භාමණති විචිනන්ති. තත්‍ර ච භොනවි භිකඛූනා පගෙව වුට්ඨහිත්වා වත්තසීසෙන මණ්ඩපං වා හොජනසාලං වා පටිජඝණෙන්ත පුප්ඵාදීනි ආමට්ඨානි හොන්ති. **කෙනචි** උපට්ඨාකඛුලතො ආහතෙහි[1] පුප්ඵාදීහි පූජා කතා හොති. කෙනවි භෙසජ්ජත්ථං අරිට්ඨං පීතං හොති. අථ තෙ භාසිංසු භාමණති විචිනන්තා භික්ඛූ ගන්ධගණ්ඨිඤ්ච මුඛගණ්ඨිඤ්ච ඣායිත්වා තෙ භික්ඛූ පරිසඞ්කන්ති. ඉදං මූලපරිසඞ්කිතං නාම.

තත්‍ර දිට්ඨං අත්ථි සමූලකං, අත්ථි අමූලකං, දිට්ඨමෙව අත්ථි සඤ්ඤං **සමූලකං, අත්ථි සඤ්ඤං අමූලකං.** එස නයො සුතෙපි. පරිසඞ්කිතෙ පන දිට්ඨපරිසඞ්කිතං අත්ථි සමූලකං, අත්ථි අමූලකං, දිට්ඨපරිසඞ්කිතමෙව **අත්ථි සඤ්ඤං** සමූලකං, අත්ථි **සඤ්ඤං** අමූලකං. එස නයො සුතමූතපරිසඞ්කිතෙසු. තත්‍ර දිට්ඨං සමූලකං නාම පාරාජිකං ආපජ්ජන්තං දිසවාව දිට්ඨං මයාති වදති. අමූලකං නාම පටිච්ඡන්නොභාසතො නිකඛමනං දිසවා චිතිකකමං අදිසවා දිට්ඨං මයාති වදති. දිට්ඨමෙව සඤ්ඤං සමූලකං නාම දිසවාව දිට්ඨසඤ්ඤී හුත්වා වොදෙති. සඤ්ඤං අමූලකං නාම පුබ්බෙ පාරාජිකාවිතිකකමං දිසවා පච්ඡා අදිට්ඨසඤ්ඤී ජාතො, සො **සඤ්ඤාය** අමූලකං කත්වා දිට්ඨං මයාති වොදෙති. එතෙන[2] නයෙන සුතමූතපරිසඞ්කිතානිපි විත්ථාරතො වෙදිතබ්බානි. එත්ථ ච සබ්බපඨකාරෙනාපි සමූලසෙන[3] වා සඤ්ඤං සමූලභෙන වා වොදෙන්තස්ස අනාපත්ති. අමූලභෙන වා පන සඤ්ඤං අමූලභෙන වා වොදෙන්තස්සෙව **ආපත්ති. අනුද්ධංසෙය්‍යාති** ධංසෙය්‍ය අභිභවෙය්‍ය අජ්ඣොත්ථරෙය්‍ය; තං පන අනුද්ධංසනං යස්මා අත්තනා වොදෙන්තොපි පරෙන වොදාපෙන්තොපි කරොතියෙව, තස්මා පදභාජනෙ "වොදෙති වා වොදාපෙති වා"ති වුත්තං. තත්‍ර **වොදපෙතීති** පාරාජිකං ධම්මං ආපන්නොසීති ආදීහි වචනෙහි සයං වොදෙති. තස්ස වාචාය වාචාය සඞ්ඝාදිසෙසො. **වොදාපෙතීති** අත්තනා සම්පෙ කත්වා අඤ්ඤං භික්ඛූං ආණාපෙති. සො තස්ස වචනෙන තං වොදෙති. වොදාපකස්සෙව වාචාය වාචාය සඞ්ඝාදිසෙසො. අථ ඛො සොපි මයා දිට්ඨං සුතං අථිති වෙ, දෙති; විඤ්ඤාපෙති ජානාතං වාචාය වාචාය සඞ්ඝාදිසෙසො.

1, සී. ආහරෙහි. 2, සී. එතෙනෙව. 3, සී. දිට්ඨං සමූලකෙනා.

වොදනාපහොදකොසල්ලඤ්ඤ පනෙස එකවත්‍ථු එකවොදකාදි වතුක්කං තාව වෙදිතබ්බං. තත්‍ර එකො හිකඛු එකං හිකඛුං එකෙන වත්‍ථුනා වොදෙති; ඉමිස්සා වොදනාය එකං වත්‍ථු, එකො වොදකො. සම්බහුලා එකං එකවත්‍ථුනා[1] වොදෙනති; පඤ්චසතා මෙතනියභුම්ජ නාපපමුඛා ඡබ්බග්ගියා හිකඛූ ආයසමන්තං දබ්බං මල්ලපුත්තම්ව. ඉමිස්සා වොදනාය එකං වත්‍ථු, නානාවොදකා. එකො හිකඛු එකං හිකඛුං සම්බහුලෙහි වත්‍ථූහි වොදෙති. ඉමිස්සා වොදනාය නානාවත්‍ථූනි, එකො වොදකො. සම්බහුලා සම්බහුලෙ සම්බහුලෙහි වත්‍ථූහි වොදෙනති. ඉමිස්සා වොදනාය නානාවත්‍ථූනි, නානාවොදකා. වොදෙතුං පන සො ලභති සො න ලභතීති? දුබ්බලවොදකභාවතං තාව ගහෙත්වා කොචි න ලභති. දුබ්බලවොදකො නාම සම්බහුලෙසු කථාසල්ලාපෙන නිසින්නෙසු එකො එකං ආරබ්භ අනොදිස්සකං[2] කත්වා පාරාජිකවත්‍ථුං කථෙති. අඤ්ඤතරෝ තං සුත්වා ඉතරස්ස ගන්ත්වා ආරොචෙති. සො තං උපසඞ්කමිත්වා "භද්දං කිර මං ඉදඤ්චිදඤ්ච වදසී"ති වදති. සො "නාහං එවරූපං ජානාමි. කථාපවත්තියං පන මයා අනොදිස්සකං කත්වා වුත්තමත්තං, සචෙ අහං තව ඉමං දුක්ඛුප්පත්තිං ජානෙය්‍යං, එත්තකම්පි න කථෙය්‍ය"න්ති. අයං දුබ්බලවොදකො. තස්සෙතං කථාසල්ලාපං ගහෙත්වා තං හිකඛුං කොචි වොදෙතුං න ලභති. එතං පන අගහෙත්වා සීල සම්පන්නා හිකඛූ හිකඛුං වා හිකඛුනිං වා සීලසම්පන්නා ව හිකඛුනී හිකඛුනිමෙව වොදෙතුං ලභතීති **මහාදුම්මත්ථෙරෝ** ආහ. **මහාසුමත්ථෙරෝ** පන පඤ්චපි සහධම්මිකා ලභන්තීති ආහ. **ගොදත්තත්ථෙරෝ** න කොචි න ලභතීති වත්වා "හිකඛුස්ස සුත්වා වොදෙති හිකඛුනියා සුත්වා වොදෙති-පෙ-ඡන්දගාමිභාවතානං සුත්වා වොදෙති"ති ඉදං සුත්තමාහරි. ඡණඡණම්පි ථෙරානං වාදෙ වුඩ්ඩභාසෙසව පරිඝට්ඨෙය කාරෙතබ්බා.

අයං පන වොදනා නාම දූතං වා පණ්ණං වා සාසනං වා පෙසෙත්වා වොදෙන්තස්ස සීසං න එති. පුග්ගලස්ස පන සම්මුඛෙ ඨත්වා ගහට්ඨං වා වළිඤ්ජෙන්තෙන වා වොදෙන්තසෙසව සීසං එති. සික්ඛාපච්චක්ඛානමෙව හි හත්ථමුඛ්‍ය සීසං න එති. ඉදං පන අනුද්ධංසනං අභූතාරොචනං ච එත්තෙව. යො පන විඤ්ඤං ගිහිවඨානෙ එකං නියමෙත්වා වොදෙති. සො වෙ ජානාති, සීඝං එති ඉතරෝ ජානාති, සීඝං න එති. වෙපි නියමෙත්වා වොදෙති, එකො වා ජානාතු වෙවා, සීඝං එති යෙව. එස නයො සම්බහුලෙසු. තංඛණෙයෙව ච ජානනං නාම දුක්කරං. සමයෙන ආවජ්ජිත්වා කතෙ පන කතමෙව හොති. පච්ඡා වේ ජානාති, සීඝං න එති. සික්ඛාපච්චක්ඛාන අභූතාරොචන දුට්ඨුල්ලවාචා අත්තකාම දුට්ඨදෝස භූතාරොචනඝික්ඛාපදානීති සබ්බානෙවහි ඉමානි එකපරිවෙත්ත නි. එවං කායවාචාවසෙන චායං ද්විධාපි වොදනා ප්‍රත දිට්ඨවොදනා සුතවොදනා පරිසඞ්කිතවොදනානි තිවිධා හොති. අපරාපි චතුබ්බිධා හොති: සීලවිපත්තිවොදනා ආචාරවිපත්තිවොදනා දිට්ඨිවිපත්තිවොදනා ආජීවවිපත්තිවොදනාති. තත්‍ර ගරුකානං විනයං ආපත්තික්ඛන්ධානං

1. සී॰, එකකා වත්‍ථූහා. 2. සී॰ පා॰. අනුද්ධංසකං.

වසෙන සීලවිපත්තිවොදනා වෙදිතබ්බා. අවසෙසානං ඔසෙන ආචාර විපත්තිවොදනා, මිච්ඡාදිට්ඨි අන්තග්ගාහිකාදිට්ඨිවසෙන දිට්ඨිවිපත්ති වොදනා; ආජීවහෙතු පඤ්ඤත්තානං ත්‍යන්නං සික්ඛාපදානං වසෙන ආජීවවිපත්තිවොදනා වෙදිතබ්බා.

අපරාපි චතුබ්බිධා හොති: වත්ථුඝටනසඤ්ඤා ආපත්තිඝටනසඤ්ඤා සංවාසපටික්ඛෙපෝ සාමීචිපටික්ඛෙපෝති. තත්ථ වත්ථුඝටනසඤ්ඤා නාම: ත්වං මෙථුනං ධම්මං පතිසෙවි; අදින්නං ආදිසි; මනුස්සං ඝාතයිත්ථ; අභූතං ආරොචයිත්ථාති එවං පවත්තා; ආපත්තිඝටනසඤ්ඤා නාම: ත්වං මෙථුනධම්මපාරාජිකාපත්තිං ආපජ්ජෙත්‍යා'ති එවමාදිනයප්පවත්තා; සංවාසපටික්ඛෙපෝ නාම: නත්ථි තයා සද්ධිං උපොසථෝ වා පවාරණා වා සඞ්ඝකම්මං වාති එවං පවත්තා;[1] එත්තාවතා පන සීඝං න එති. "අස්ස මණෙ'ති අස්සාපුත්තියොසීති ආදීහි වචනෙහි සද්ධිං ඝටිතෙයෙව සීඝං එති. සාමීචිපටික්ඛෙපෝ නාම: අනිවාදන පච්චුට්ඨාන අඤ්ජලිකම්ම විජ්ජාදිකම්මානං අකරණං; තං පටිපාටියා වන්දනාදීනි කරොතො එකස්ස අභාවා සෙසානං කරණකාලෙ වෙදිතබ්බං. එත්තාවතා ච වොදනා නාම හොති, ආපත්ති පන සීඝං න එති. කස්මා මම වන්දනා දීනි න කරොසීති පුච්ඡිතෙ "පන අස්සමණෙ'සි, අස්සාපුත්තියෝ'සී"ති ආදීහි වචනෙහි සද්ධිං ඝටිතෙයෙව සීඝං එති. යාගුභත්තාදීනා පන යං ඉච්ඡති තං ආපුච්ඡති, න තාවතා වොදනා හොති.

අපරාපි පාතිමොක්ඛඋපනික්ඛන්ධෙ "එකං නික්ඛවෙ අධම්මිකං පාතිමොක්ඛඋපනං එකං ධම්මික"න්ති ආදිං කත්වා යාව දස අධම්මිකානි පාතිමොක්ඛඋපනානි දස ධම්මිකානීති එවං අධම්මිකා පඤ්ච පඤ්චසු ධම්මිකා පඤ්චපඤ්චසුකානි දසුත්තරසතං වොදනා වුත්තා; තා දිවෙඩ්ඩන වොදෙත්තස්ස දසුත්තරසතං, සුහෙන වොදෙත්තස්ස දසුත්තරසතං, පරිසඞ්කාය වොදෙත්තස්ස දසුත්තරසතන්ති තීණ්ඩසතානි තීණි සතානි හොන්ති. තානි කායෙන වොදෙත්තස්ස වාචාය වොදෙත්තස්ස කායවාචාහි වොදෙත්තස්සාති තිගුණානි කත්වා නව පාඩිකානි නවසතානි හොන්ති. තානි අත්තනා වොදෙත්තස්ස පරෙන වොදෙතබ්බසඞ්ඛාතෙ තත්තකාලෙවාති විසති ඌනානි වෙ සහස්සානි හොන්ති. පුන දිට්ඨාදිභෙදෙ සම්මූලකාමූලකවසෙන අනොසඤ්ඤස්ස වොදනා හොන්තීති වෙදිතබ්බා.

ඉමස්මිං පන ඨානෙ ඨත්වා අට්ඨකථායං "අත්තානුදනං ආදුතුකාමෙන උපාලි භික්ඛුනා පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතා අත්තානුදනං ආදුතබ්බ"නන්ති ච "වොදෙන්තෙන උපාලි භික්ඛුනා පරං වොදෙතුකාමෙන පඤ්ච ධම්මෙ අජ්ඣත්තං පච්චවෙක්ඛිත්වා පරෙ වොදෙතබ්බා"ති ච එවං උපාලිපඤ්ච කාදීසු වුත්තානි බහූනි සුත්තානි ආහරිත්වා අත්තානුදනලක්ඛණඤ්ච වොදාපනභත්තඤ්ච චුද්දාපනභත්තඤ්ච සඞ්ඛෙප කාතබ්බභික්ඛුවත්තඤ්ච අනුපඛජ්ජභත්තඤ්ච සබ්බං විත්ථාරෙන කථිතං; තං මයං යථා ආගතට්ඨා

1. පවත්තතා?

නෙයෙව වණ්ණෙතබ්බා. වුත්තපපභෙදසු පන ඉමාසු චොදනාසු යාය කායචි චොදනාය වසෙන සඞ්ඝමජ්ඣෙ ඔකාසං කාරෙත්වා චුදිතචොදකා වත්තබ්බා. "තුම්හෙහි අමාසං විනිවත්තියෙන චුට්ඨා හවිස්සථා"ති; සචෙ හවිස්සාමාති වදන්ති, සඞ්ඝස්ස තං අධිකරණං සම්පටිච්ඡිතබ්බං. අථ පන "විනිවත්තිස්සථ නාම හෙතං, සචෙ අවිහාසං ඛමිස්සති ගණ්හිස්සාමා"ති වදන්ති. චෙතියං නාම වන්දථාති ආදීනි වත්වා දීඝසුත්තං කත්වා විස්සජ්ජිතබ්බං; තෙ චෙ විරවන්තං කිලන්තා පකක්කන්තපරිසා උච්චින්න පක්ඛා භූත්වා පුන යාවතති, යාව තතියං පටික්ඛිපිත්වා යදා නිම්මදා හොන්ති; තදා තෙසං අධිකරණං විනිවත්තිතබ්බං. විනිවත්තනෙනාති ච සචෙ අලජ්ජිස්සන්නා හොති පරිසා; උබ්බාහිකාය හං අධිකරණං විනිවත්තිතබ්බං; සචෙ බාලිස්සන්නා හොති පරිසා; භූමිභාගං සභාගෙ විනයධරෙ පරියෙසථාති විනයධරෙ පරියෙසාපෙත්වා යෙන ධම්මෙන යෙන විනයෙන යෙන සත්ථුසාසනෙන තං අධිකරණං වූපසම්මති; තථා තං අධිකරණං වූපසමෙතබ්බං.

තත්‍ර ච 'ධම්මො'ති භූතං වත්තු, "විනයො"ති චොදනා සාරණා ච, "සත්ථුසාසන"න්ති ඤත්තිසම්පදා ච අනුසාවණසම්පදා ච; තසමා චොදකෙන වත්තුස්මිං ආරොචිතෙ[1] චුදිතකො ප්‍රවක්ඛිතබ්බා: සන්තමෙතං නො'ති. එවං වත්තුං උපපරික්ඛිත්වා භූතෙන වත්තුනා චොදෙත්වා සාරෙත්වා ච ඤත්තිසම්පදාය අනුසාවණසම්පදාය ච තං අධිකරණං වූපසමෙතබ්බං. තත්‍ර වෙ අලජ්ජී ලජ්ජිං චොදෙති, සො ච අලජ්ජී බාලෝ හොති අබ්‍යත්තෙනා, නාස්ස තයෝ[2] දාතබ්බා. එවං පන වත්තබ්බෙ: කිමහි නං චොදෙසී'ති; අද්ධා සො වක්ඛති: නිම්දං හනෙන කිමහි නං නාමාති. ඞං කිමහි නමපි න ජානාසි, න යුත්තං තයා එවරූපෙන බාලෙන පරං චොදෙතුනති උජ්ඣාපෙතබ්බෙ; නාස්ස අනුයොගෝ දාතබ්බෙ. සචෙ පන සො අලජ්ජී පණ්ඩිතෝ හොති බ්‍යත්තෙනා, දිට්ඨෙන වා සුතෙනෙන වා අජ්ඣාචරිත්වා සඤ්ඤාපෙතුං සක්කොති. එතස්ස අනුයොගං දත්වා ලජ්ජිස්සෙව පරිසුද්ධිය කම්මං කාතබ්බං;

සචෙ ලජ්ජී අලජ්ජිං චොදෙති සො ච ලජ්ජී බාලෝ හොති අබ්‍යත්තෙනා, න සක්කොති අනුයොගං දාතුං, තස්ස තයෝ දාතබ්බා; කිමහි නං චොදෙසි? සීලවිපත්තියා වා ආචාරවිපත්තිආදිසු එකිස්සාති, තස්මා පන ඉමස්සෙව එවං තයෝ දාතබ්බා? න ඉතරස්සාති. තත්‍ර න යුත්තං විනයධරානං අගත්තගමනභාවේ; න යුත්තමෙව, ඉදං පන අගතිගමනං න හොති. ධම්මානුග්ගහෝ නාම එසෝ; අලජ්ජිනිග්ගහාය හි ලජ්ජිපග්ගහාය ච සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං; තත්‍ර අලජ්ජී තයං ලභිත්වා අජ්ඣාචාරතෝ ඨස්සති;[3] ලජ්ජී පන තයං ලභිත්වා දිට්ඨේ දිට්ඨසන්තානෙන සුතෙ සුතසන්තානෙන පතිට්ඨාය භාවෙස්සති; තස්මා තස්ස ධම්මානුග්ගහෝ වට්ටති. සචෙ පන සො ලජ්ජී පණ්ඩිතෝ

1. සී., ආරොපිතෙ. 2. සී., අනුතයාතෙනා. 3. සී., & ඉ., ඨස්සති,

හොති ඛ්‍යන්තෙ පතිට්ඨාය භණ්ඩෙති, අලජ්ජී ච එතමපි නත්ථි, එතමපි භණ්ඩනං පටිසඤ්ඤං න දෙති, අලජ්ජිස්ස පටිසඤ්ඤාය එව භාතබ්බං. භදන්ත දීපඤ්ඤං ච ඉදං වත්ථු වෙදිතබ්බං.

තෙපිටකචූළාභයත්ථෙරෝ කිර ලොහපාසාදස්ස හෙට්ඨා නිසජ්ජනං මිනයං භණ්ඩෙත්වා සාඛාභඞ්ගමියෙ වුට්ඨාති; තඤ්ච වුට්ඨානඤමයෙ වෙ අඤ්ඤවත්ථිකා භණ්ඩං පවත්තෙසුං; එකො එතමපි නත්ථි, එතමපි නත්ථීති පටිඤ්ඤං න දෙති; අථ අපපාවෙසෙ පඨමයාමෙ ථෙරස්ස තඤ්ච පුඤ්ඤලෙ "අයං පතිට්ඨාය භණ්ඩෙති; අයං පන පටිඤ්ඤං න දෙති; බහූනි ච වත්ථූනි ඔඝවානි; අද්ධා එතං භයං භවිඤ්ඤතී"ති අසුද්ධලද්ධි උපජ්ඣාති; තතො විජානිදණ්ඩෙන පාදඝණ්ඨිකාය[1] සඤ්ඤං දත්වා "අහං ආවුසො විනිවජිතිතුං අනනුච්ඡවිකො, අඤ්ඤෙන විනිවජිතා පෙති"ති ආහ. කඤ්ච භණෙතනි? ථෙරෙ තඤ්ඤං ආරොවෙසි. වුදිතඤ[2] පුඤ්ඤලස්ස කායෙ බාහා[3] උට්ඨිතා. තතො සො[4] ථෙරං වඤ්චෙත්වා "භණෙත විනිවජිතිතුං අනුරූපෙන විනයධරෙන නාම තුම්හාදිසෙනෙව භවිතුං වට්ටති. වොදඤෙන ච ඊදිසෙනෙව භවිතුං වට්ටතී"ති වත්වා සෙතභානි නිවාසෙත්වා "ච්‍රං කිලමිත්ථ[5] මයා"නි ඛමාපෙත්වා පක්කාමි. එවං ලජ්ජිනා වොදියමානො අලජ්ජී ඛන්‍යුපුටි වත්ථූසු උපපන්නොසු පටිඤ්ඤං න දෙති. සො නෙව සුද්ධොති වත්තබ්බො න අසුද්ධොති, ජීවමතකො නාම ආමකසුසානො නාම වෙස;[6] සචෙ පනස්ස 'අඤ්ඤම්පි තාදිසං වත්ථු උපජ්ජති' න විනිවජිතිතබ්බං; තථා නාසිතකො ච භවිස්සති. සචෙ පන අලජ්ජියෙව අලජ්ජිං වොදෙති, සො වත්තබ්බො: ආවුසො තව වචනෙනායං කිං සක්කා වත්තුනි. ඉතරම්පි තථෙව වත්වා උභො එකඝණෙ භොගපරිභොගා හුත්වා ජීවථාති උය්‍යොජෙතබ්බා. සිලඣාය තෙසං විනිවජ්‍යො න භාතබ්බො; පහතචීවරපරිවෙණාදි අත්‍ථාය පන පතිරූපං සඞ්ඝං ලභිත්වා භාතබ්බොති.

අථ ලජ්ජී ලජ්ජිං[7] වොදෙති විවාදෙ ච නෙසං කිඤ්චාපි දෙව අපප මත්තකො හොති, සඤ්ඤාපෙත්වා මා එවං කරෙථා'නි අවචසං දෙසා පෙත්වා උය්‍යොජෙතබ්බා; අථ පනෙස චුදිතකෙන සඝඤ්ඤා විරද්ධා හොති, ආදිතො පට්ඨාය අලජ්ජී නාම නත්ථි, සො ච පක්ඛානුරක්ඛණත්‍ථාය පටිඤ්ඤං නදෙති, මයං සද්ධාය මයං සද්ධාමාති බහූ උට්ඨහන්ති, සො තෙසං පටිඤ්ඤාය එකවාරං දෙවාරං සුද්ධා හොතු; අථ පන විරද්ධකාලතො පට්ඨාය ඨානෙ න තිට්ඨති, විනිවජ්‍යො න දාතබ්බොති.[8]

එවං යාය කායචි[9] වොදනාය වසෙන සඞ්ඝමජ්ඣෙ ඔසටෙ වත්ථුස්මිං වුදිතඤවොදකොසු පටිපත්තිං ඤත්වා තස්සායෙව වොදනාය

1. සී. කටඨලිකාය. 4. සී. & සී. ඉ තසො. 7. සී. ලජ්ජියෙව.
2. සී. චුදිත. 5. සී. ඉ. කිලමිත්ථ. 8. සී. දාතබ්බා.
3. සී. දුබ්බො. 6. සී. සාසානිකසෙ. 9. සී. යස්සං කිස්සාචි.

මේ සමාපත්තිවිපත්ති[1] ජානන්තස්ස ආදිමජ්ඣන්තපරියෝසානාදිතං යථෙව විනිච්ඡයෝ වෙදිතබ්බෝ. යෙස්සායිදං? චොදනාය කෝ ආදි? කිං මජ්ඣෙ? කිං පරියොසානං? චොදනාය අහං තං වත්තුකාමොති, කරොහි ආයස්මා ඔකාසන්ති එවං ඔකාසකම්මං ආදි, ඔකිණ්ණෙන වත්තුනා චොදෙත්වා සාරෙත්වා විනිච්ඡයෝ මජ්ඣෙ, ආපත්තියං වා අනාපත්තියං වා පතිට්ඨාපනෙන සමාපෝ පරියොසානං; චොදනාය කති මූලානි? කති වත්ථූනි? කති භූමියොත්? චොදනාය වෙ මූලානි සමූලිකා වා අමූලිකා වා, තීණි වත්ථූනි දිට්ඨං සුතං පරිසඞ්කිතං, පඤ්ච භූමියොත්, කාලෙන වක්ඛාමි නො අකාලෙන; භූතෙන වක්ඛාමි, නො අභූතෙන; සණ්හෙන වක්ඛාමි නො ඵරුසෙන; අත්ථසංහිතෙන වක්ඛාමි, නො අනත්ථසංහිතෙන; මෙත්තචිත්තො වක්ඛාමි නො දොසන්තරොති. ඉමාය ච පන චොදනාය චොදකෙන පුග්ගලෙන "පරිසුද්ධකායසමාචාරොත්ථ ඛොමිත්ථ"ති ආදිනා නයෙන උපාලිපඤ්චකෙ වුත්තෙසු පණ්ණරසසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාතබ්බං, චුදිතකෙන ච්ඡු ධම්මෙසු පතිට්ඨාතබ්බං, සචෙ ච අනුපෙප චාති.

අපෙවනාමං නං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍යන්ති අපි එව නාම නං පුග්ගලං ඉමම්හා සෙට්ඨචරියා චාවෙය්‍යං; සාධු වත'ස්ස, සචාහං ඉමං පුග්ගලං ඉමම්හා බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍යන්ති ඉමිනා අධිප්පායෙන අනුද්ධංසෙය්‍යාති වුත්තං හොති. පදභාජනෙ පන "බ්‍රහ්මචරියා චාවෙය්‍ය"න්ති ඉමස්සෙව පරියායමත්තං දස්සෙතුං **ගිහිභාවා චාවෙය්‍යන්ති** ආදි වුත්තං, ඛණාදීනි සමයවෙවචනානි. **නං ඛණං නං ලයං නං මුහුත්තං චිත්තිවත්තෙන්ති** තස්මිං ඛණෙ තස්මිං ලයෙ තස්මිං මුහුත්තෙ චිත්තිවත්තෙන; භුම්මපත්තියා[2] ගි ඉදං උපයොගවචනං;

සමනුග්ගාහියමානන්ති දෙසෙ- **යෙන වත්ථුනා අනුද්ධංසිතො හොතී**ති වත්ථූසු පාරාජිකවත්ථූසු යෙන වත්ථුනා චොදකෙන චුදිතකො අනුද්ධංසිතො අධිභූතො අපෙක්ඛාත්ථවෝ හොති; **තඤ්ච වත්ථුඤ්ච සමනුග්ගාහියමානොති** තඤ්ච චොදකෙන වුත්තවත්ථුඤ්ච සො චොදකො අනුවිජ්ජකෙන "කිනෙන දිට්ඨං? කිත්තකා තෙ දිට්ඨා"ත්ති ආදිනා නයෙන අනුවිජ්ජියමානො වීමංසියමානො උපපරික්ඛියමානොත්; අසමනුග්ගාහියමානන්ති දෙසෙ- **න හෙනවි වුච්චමානොති** අනුවිජ්ජකෙන වා අසෙසෙත්වා වා හෙනවි අථවා දිට්ඨාදිවත්ථූසු හෙනවි අවුච්චමානොත්; එතෙසං ච විත්‍ථාරං මාතිකාපදඤ්ච පරතො "ගිහිඤ්ච වෙ දෙසං පතිට්ඨාති"ති ඉමිනා සම්බන්ධො වෙදිතබ්බෝ. ඉදං හි වුත්තං හොති:- එවං සමනුග්ගාහියමානො වා අසමනුග්ගාහියමානො වා ගිහිඤ්ච වෙ දෙසං පතිට්ඨාති, පටිච්ච තිට්ඨති, පටිජානාති, සඞ්ඝාදිසෙසොති. ඉදඤ්ච අමූලකභාවස්ස පාකටකාලදස්සනත්ථමෙව වුත්තං. ආපත්තිං පන අනුද්ධංසිතකක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජති.

---

1. ම. විපත්තිභෙද 2. සී. භුම්මූපත්තියා.

ඉදානි **අමූලකඤ්ඤේවා** තං අධිකරණං **හොතී**ති එවං යස්මා අමූලකලක්ඛණං පුබ්බ වුත්තං; තස්මා තං අවත්වා **අපුබ්බමේව දස්සෙතුං අධිකරණං නාමා**ති ආදිමාහ: තත්ථ යස්මා අධිකරණං අධිකරණවෙන එකම්පි වත්ථුවසෙන නානා හොති, තෙනස්ස තං නානත්තං දස්සෙතුං **චත්තාරි අධිකරණානි: විවාදාධිකරණන්ති** ආදි මාහ. කො පන සො අධිකරණවෙන? යෙනෙතං එකං හොතීති. සම්ථෙති අධිකරණියතා; තස්මා යං අධිගච්ච ආරබ්භ පටිච්ච සඞ්ඝාය සම්ථා[1] වත්තන්ති; තං අධිකරණන්ති වෙදිතබ්බං. අථ්ඛතාසු පන වුත්තං- "අධිකරණන්ති නෙව ගාහං වදන්ති; නෙව වෙනනං; නෙපි අක්ඛන්ති; නෙව වොහාරං; නෙව පණ්ණත්ති"න්ති. පුන එවං විචාරිත-"යදි ගාහො අධිකරණං එකො අත්තාදුනං ගහෙත්වා සහා ගෙන නිකඛිත්වා සද්ධිං මන්තයමානො තත්ථ දිත්වා පුන වජ්ජති; අධිකරණං සම්ථපපත්තං භවිස්සති; යදි වෙතනා අධිකරණං, ඉදං අත්තාදුනං ගණ්හාමීති උපපන්නා වෙතනා නිරුජ්ඣති; යදි අක්ඛන්ති අධිකරණං, අක්ඛනියා අත්තාදුනං ගහෙත්වාපි අපරභාගෙ විනිච්ඡයං අලභමානො වා ඛමාපිතො වා වජ්ජති; යදි වොහාරො අධිකරණං, භණ්ඩෙනෙතා ආගන්ත්වා අපරභාගෙ තුණ්හි හොති නිරවො, එවමස්ස තං අධිකරණං සම්ථපපත්තං භවිස්සති; තස්මා පණ්ණත්ති අධිකරණන්ති. තං පනෙතං "මෙත්තුනධම්මපාරාජිකාපත්තිං මෙත්තුනධම්ම පාරාජිකාපත්තියා තබ්භාගියා"-පෙ-එවං ආපත්තාධිකරණං ආපත්තාධි කරණස්ස තබ්භාගියන්ති ච; "විවාදාධිකරණං සියා කුසලං, සියා අකුසලං, සියා අබ්‍යාකතන"න්ති ච එවමාදිනි විරුජ්ඣති. නනි. තෙ පණ්ණත්තියා කුසලාදිභාවං ඉච්ඡන්ති. න ච "අමූලකෙන පාරාජිකෙන ධම්මෙනා"ති එත්ථ ආගතො පාරාජිකධම්මෝ පණ්ණත්තිනාම හොති. කස්මා? අවච්චනඅකුසලත්තා;

වුත්තම්පි හෙතං-"ආපත්තාධිකරණං සියා අකුසලං, සියා අබ්‍යාකත"න්ති; යං වෙතං අමූලකෙන පාරාජිකෙනාති එත්ථ අමූලකං පාරාජිකං නිද්දිට්ඨං තස්සෙවායං අමූලකංවෙව තං අධිකරණං හොතීති පවිනිච්ඡයො, න පණ්ණත්තියා; න හි අඤ්ඤං නිද්දිසිත්වා අඤ්ඤං පටිනිද්දිසන්ති. යස්මා පන යාය පඤ්ඤත්තියා යෙන අභිලාපෙන වොදනෙන සො පුග්ගලෝ පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නොති පඤ්ඤත්තො; පාරාජිකසඛාහස්ස අධිකරණස්ස අමූලකභාවොපි පඤ්ඤත්තෙව අමූලිකා හොති. අධිකරණෙ පවත්තත්තා ච අධිකරණං, තස්මා ඉමිනා පරියායෙන පණ්ණත්තිං අධිකරණන්ති යුජ්ජෙය්‍ය; යස්මා වා[2] යං අමූලකං නාම අධිකරණං තං සහාවිතො නත්ථි; පණ්ණත්තිමත්තමෙව අත්ථි; තාසම්පි පණ්ණත්ති අධිකරණන්ති යුජ්ජෙය්‍ය. තං ච බො ඉධෙව; න සබ්බත්ථ; න හි විවදාදීනං පණ්ණත්ති අධිකරණවෙන්‍ය; අධිකරණවෙන්‍ය පන තෙසං පුබ්බ වුත්තසම්ථෙති අධිකරණියතා. ඉති ඉමිනා අධිකරණවෙන්න ඉධෙතවෙවා විවාදෙ

1 සී., සම්ථාව පවත්තන්ති. 2 ම. අධිකරණං. 3, සී., යස්මිං ච.

විවාදෙ වෙව අධිකරණසඳ්වානි විවාදාධිකරණං; එසතයෝ සෙසෙසු. තතව "ඉධ භික්ඛු විවදතෙහි ධම්මෙහාති වා අධම්මෙහාති වා"ති එවං අවිජා රසතෙදතරවිඤ්ඤූනි භික්ඛාය උපපතෙතා විවාදෙ, විවාදාධිකරණං; "ඉධ භික්ඛු භික්ඛූං අනුවදතෙහි සීලවිපත්තියා වා"ති එවං වතසෙසා විපත්තියෝ භික්ඛාය උපපතෙතා අනුවාදෙ, අනුවාදාධිකරණං. "පඤ්චපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තාධිකරණං; සත්තපි ආපත්තික්ඛන්ධා ආපත්තාධිකරණ"නති; එවං ආපත්තියෙව ආපත්තාධිකරණං; "යා සඞ්ඝස්ස කිච්චයතා කරණියතා අපලොකනකම්මං ඤත්තිකම්මං ඤත්තිදුතියකම්මං ඤත්තිචතුත්ථකම්ම"නති එවං වුච්චමිධං සඞ්ඝකිච්චං කිච්චාධිකරණන්ති වෙදිතබ්බං. ඉමිස්මිං පනත්ථෙ පාරාජිකාපත්තිසඞ්ඛාතං ආපත්තාධිකරණමෙව අධිපෙතං. සෙසානි අඞ්ගුද්ධාරවසෙන වුත්තානි. එතඤ්ච හි අධිකරණසද්දස්ස අත්ථං; හෙසු පාරාජිකමෙව ඉධාධි පෙතං. තං දිට්ඨාදීහි මූලෙහි අමූලකභාවෙන අධිකරණං හොති. අයඤ්ච හික්ඛු දෙසං පතිට්ඨාති පටිච්ච තිට්ඨති "තුච්ඡකං මයා භණිත"නති ආදීනි වදතෙතා පටිජානාති; තස්ස නිකඛිතතා අඞ්ගුද්ධාසි තකඛණෙයෙව සඞ්ඝාදිසෙසොති. අයං තාවස්ස සපදභූඤකමනිදෙ සස්ස සිඤ්චාපදස්ස අත්ථා.

ඉදානි යානි තානි සඞ්ඛිපතෙ අදිට්ඨාදීනි,[1] වොදානාවත්ථූනි වුත්තානි, තෙසං වසෙන පිත්ථාරතෙ ආපත්තිං රොපෙතා[2] දසෙසතෙතා "අදිට්ඨස්ස හොති"නි ආදිමාහ. තතව **අදිට්ඨස්ස හොතීති** අදිට්ඨෙ අස්ස හොති. එතෙන වොදතෙන අදිට්ඨෙ හොති, සෙ පුග්ගලෙ පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජතෙනාති අත්ථෙ. එස නයෙ **අසුතස්ස හොතීති** ආදිසුපි. **දිට්ඨෙ මයාති** දිට්ඨෙ'සි මයාති වුත්තං හොති. එස නයෙ **සුතෙ මයාති** ආදිසුපි. සෙසං අදිට්ඨමූලකෙ උත්තානත්ථමෙව.[3] දිට්ඨ මූලකෙ පන **තං වෙ වොදෙති සුතෙ මයාති** එවං වුත්තානං සුතාදීනං අභාවෙන අමූලකභාවං වෙදිතබ්බං. සඞ්ඝමජ්ඣෙ යෙව ච ඉමස්මිං වොදෙ මාරෙ යථා ඉධාගතෙසු "පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නොසි, අස්ස මණෙසි, අසභාසුතතියොසී"ති ඉමෙසු වචතෙසු එකෙකස්ස වසෙන වාරාය වාරාය සඞ්ඝාදිසෙසා හොති. එවං අයඤ්ච ආගතෙසු "දුස්සීලොසි පාපධම්මොසි අසුචි සඞ්කස්සරසමාචාරොසි පටිච්ඡන්නකම්ම නතා අස්සමණෙ සමණපටිඤ්ඤ අබ්‍රහ්මචාරි බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤ අතෙතාපූති අවස්සුතො කසම්බුජාතො"ති ඉමෙසුපි වචතෙසු එකෙ කස්ස වසෙන වාරාය වාරාය සංඛෙදිසෙසා හොතියෙව. "නත්ථි තයා සද්ධිං උපොසථෙ වා පවාරණා වා සඞ්ඝකම්මං වා"ති ඉමානි පන සුඛානි සියා න එතානි. "දුස්සීලොසි නත්ථි තයා සද්ධිං උපොසථෙ වා"ති එවං දුස්සීලාදි පදෙසු පන "පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නොසී"ති ආදිපදෙසු ව[4] යෙන කෙනචි සද්ධිං සවිතානෙව සියං එතානි, සංඛෙදිසෙසකරානි හොතානි.

1. ම. දිට්ඨාදීනි.
2. සය්‍ය. ආරොපෙත්වා
3. සය්‍ය. උත්තානත්ථමෙව. ක. සී. ඉ. වුත්තනයමෙව.
4. ම. වා

මහාපදුමථෙරෝ පනාහ:- න කෙවලං ඉධ පාලියං අනාගතානි දුස්සීලෝ පාපධම්මොතිආදිපදතෙව සිඤ්ච්චති, කොණ්ඩඤ්ඤසි[1] මහාසම්මණෙරසි, මහාඋපසථකොසි, ජෙට්ඨබ්භතිකොසි, නිගණ්ඨසි,[2] ආජීවකොසි, තාපසොසි, පරිබ්බාජකොසි, පණ්ඩකොසි, ථෙය්‍යසංවාසකොසි, තිත්ථියපක්කන්තකොසි, තිරච්ඡානගතොසි, මාතුඝාතකොසි, පිතුඝාතකොසි, අරහන්තඝාතකොසි, සඞ්ඝභෙදකොසි, ලොහිතුප්පාදකොසි, භික්ඛුණීදූසකොසි, උභතොබ්‍යඤ්ජනකොසීති ඉමානිපි සියුං එහනියෙවා"ති. මහාපදුමථෙරෙනෙව ච "දිට්ඨෙ වෙමතිකොනි" ආදිසු යදග්ගෙන වෙමතිකො තදග්ගෙන නො කපෙපති, යදග්ගෙන නො කපෙපති. තදග්ගෙන න සරති. යදග්ගෙන න සරති, තදග්ගෙන පමුට්ඨො හොතීති වදති. මහාසුමනත්ථෙරෙ පන එකෙකං දිඨාදිකොටිකං වතුන්නම්පි පාටෙක්කං නයං දසෙසති. කථං? "දිට්ඨෙ වෙමතිකො" නිඅයං තාව දසසනෙ වා වෙමතිකො හොති, පුග්ගලෙ වා; තත්‍ර "දිට්ඨා භු ඛො මයා න දිට්ඨා"ති එවං දසසනෙ වෙමතිකො හොති. "අයං භු ඛො මයා දිට්ඨා අසෙඛසු"නි එවං පුග්ගලෙ වෙමතිකො හොති; එවං දසසනං වා නො කපෙපති පුග්ගලං වා දසසනං වා න සරති, පුග්ගලං වා; දසසනං වා පමුට්ඨො හොති, පුග්ගලං වා; එත්‍ර ච **වෙමතිකොති** විමතිජාතො; **නො කපෙපතීති** න සද්දහති; **නසරතීති** අසාරියමානො න සරති. යදු පන තං අසුකසම්[3] නාම භණෙත ඨානෙ අසුකසම්[1] නාම කාලෙති[4] සාරෙනති, තදු සරති. **පමුට්ඨොති** යො තෙහි තෙහි උපායෙහි සාරියමානොපි න සරතියෙවාති; එතෙනෙව උපායෙන[5] චොදකවොරෙපි වෙදිතබ්බො. කෙවලං හි තත්‍ර මියාති පරිහීනං; සෙසං චොදකවාරසදිසමෙව.

තතො පරං ආපත්තිභෙදං ච අනාපත්තිභෙදං ච දසෙසතුං **අසුදෙඛ සුද්ධදිට්ඨිනි** ආදිඤං වතුක්කං ඨපෙත්වා එකෙකං පදං වතුහි වතුහි භෙදෙහි නිද්දිට්ඨං, තං සබ්බං පාලිනයෙනෙව සක්කා ඤාතුං; කෙවලං භෙදෙ අධිප්පායභෙදෙ වෙදිතබ්බො. අයං හි අධිප්පායො නාම වාචනාධිප්පායො අකෙකාසාධිප්පායො කම්මාධිප්පායො වූපඨාකාධිප්පායො උපොසථප්පවාරණාඨප්පනාධිප්පායො අනුවිජ්ජනාධිප්පායො ඛමනාධිප්පායොති අනෙකවිධො. තත්‍ර පුරිමෙසු වතූසු අධිප්පායෙසු ඔකාසං අකාරුපෙනතස්ස දුක්කටං; ඔකාසං කාරුපෙත්වාපි ච සම්මුඛා අලුලභෙන පාරාජිකෙන අනුද්ධංසෙනතස්ස සඞ්ඝාදිසෙසො. අලුලභෙන සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනුද්ධංසෙනතස්ස පාචිත්තියං; ආචාරවිපත්තියා අනුද්ධංසෙනතස්ස දුක්කටං; අකෙකාසාධිප්පායෙන වදනතස්ස පාචිත්තියං. අසම්මුඛා පන සතතගිපි ආපත්තික්කභෙදා වදනතස්ස දුක්කටං. අසම්මුඛා, එවං සතතවිධම්පි නාමං කරොනතස්ස දුක්කටමෙව.

1. සී. 1. කුණ්ඩඤ්ඤසි, & ම. කොණ්ඩඤ්ඤසි. 3. සයා. අඤ්ඤසම්.
2. සයා. නිගණ්ඨසි & ම. නිගණ්ඨෙසි. 4. සයා. කාළෙති.
5. සයා. එතෙන උපායෙන.

කුණ්ඩකිස්සං පන වුට්ඨාහාධිප්පායෙන "භික්ඛං ඉමං නාම ආපත්තිං ආපන්නො තං පටිකරොහී"ති වදන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථි. සබ්බත්ථේව පන උපොසථප්පවාරණං ඨපෙන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථි. ඨපනහෙතුභාවං පන ඤාතිබ්බං. "සුණාතු මෙ භන්තෙ සඞ්ඝෝ අජ්ජුපොසථෝ පණ්ණරසො; යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො උපොසථං කරෙ"ති එතස්මිං හි රෙඛාරෙ අනතික්කමනෙයෙව ඨපෙතුං ලබ්භති. තතො පරං පන ය්‍යාකාරෙ පත්තෙ න ලබ්භති; එස නයො පවාරණාය. අනුවිජ්ජකස්සාපි ඔසරෙ වත්තුම්හි අලජ්ජිතං භවාති අනුවිජ්ජනාධිප්පායෙන වදන්තස්ස ඔකාසකම්මං නත්ථි; ධම්මකථිකස්සාපි ධම්මාසනෙ නිසිදිත්වා "යො ඉදඤ්චිදඤ්ච කරොති, අයං භික්ඛු අස්ස මණ්ඩො"ති ආදිනා නයෙන අනොදිස්ස ධම්මං කථෙන්තස්ස ඔකාස කම්මං නත්ථි; සචෙ පන ඔදිස්ස[1] භියමෙත්වා අසුකො ච අසුකො ච අස්සමණ්ඩො අනුපාසකොති කථෙති, ධම්මාසනතො ඔරොහිත්වා ආපත්තිං දෙසෙත්වා[2] ගන්තබ්බං. යං පන තත්ථ තත්ථ අනොකාසං කාරෙත්වාති වුත්තං. තස්ස ඔකාසං අකාරෙත්වාති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො. න හි නොචි අනොකාසො නාම අත්ථි;[3] යමොකාසං කාරෙත්වා ආපත්තිං ආපජ්ජති; ඔකාසං පන අකාරෙත්වා ආපජ්ජතීති. සෙසං උත්තානමෙව.

සමුට්ඨානාදීසු නිසජ්ජවුට්ඨානං; කායවිඤ්ඤත්තිතො වාචා චිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති; කිරියා,[4] සඤ්ඤාවිමොක්ඛං; සචිත්තකං; ලොකවජ්ජං; කායකම්මං, වචීකම්මං; අකුසල චිත්තං; දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඨම දුට්ඨදොසසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවා'ති දුතියදුට්ඨදොසසික්ඛාපදං; තත්ථ **භන්ද මයං ආවුසො ඉමං ජාතලභං දබ්බං මල්ලපුත්තං නාම කරොමා**'ති තෙ කිර පඨමවත්ථුස්මිං අත්තනො මනොරථං සම්පාදෙතුං අසක්කොන්තා ලද්ධිගහණා විඤ්ඤාපපත්තා ඉද්ධිං ජානිස්සාමාති තාදිසං වත්ථුං පරියෙසමානා විවරන්ති. අථෙකදිවසං දිස්වා තුට්ඨා අභන්ද මඤ්ඤං බලොකොචා එවමාහංසු. "භන්ද මයං ආවුසො ඉමං ජාතලභං දබ්බං මල්ලපුත්තං නාම කරොමාති, දබ්බො මල්ලපුත්තො නාම අය"නන්ති, එවමස්ස නාමං කරොමා'ති වුත්තං හොති. එස නයො **මෙත්තියං නාම භික්ඛුනිං**නන්ති එත්ථාපි; **න භික්ඛු මෙත්තියභූමජ්ජකෙ භික්ඛු අනුයුඤ්ජිංසු**'ති එවං අනුයුඤ්ජිංසු: ආවුසො කුහිං තුම්හෙහි දබ්බො මල්ලපුත්තො මෙත්තියාය භික්ඛුනියා සද්ධිං දිට්ඨොති; භික්ඛු කූටපබ්බතපාදෙ; භාය වෙලාය?; භික්ඛාචාරගමනවෙලායාති. ආවුසො දබ්බ ඉමෙ එවං වදන්ති; එවං තදූ කුහින්ති,?[5] වෙළුවනෙ භන්තාති උද්ධි සාමිති; භාව භාය වෙලාය මෙළුවනෙ අට්ඨාභාවං නො ජානාථ; භික්ඛු

---

1 සී්‍ය. උද්දිස්ස.
2, සයං. දෙසෙත්වා.
3, සී්‍ය., කත්ථි.
4, ම, ක්‍රියා.

සඞ්ඝා හනෙතති; තෙ සඞ්ඝං පුච්ඡිංසු: ජානාථ භූමෙන භායං වෙලාය ඉමස්ස වෙළුවනෙ අධිභාවනති? ආම ආවුසො ජානාම; ථෙරො සම්මුතිං[1] ලද්ධදිවසතො පට්ඨාය වෙළුවනෙයෙව්හි. තතො මෙහගිය භූමජ්ජෙ ආහංසු: ආවුසො භූමභාගං කථා න සමෙති; කච්චි නො ලෙසං ඔඩෙඩ්ඩා වදථාති. එවං නෙ තෙහි නිකඛිත්ත අනුස්සාවනියමානා **ආමාවුසොති** වත්වා එතමත්ථං ආරොචෙසුං; **කිං පන භූමෙන ආවුසො ආයස්මතො දබ්බං මල්ලපුත්තං අසද්ධාහාගියස්ස අධිභාරණියාති** එත්ථ අසද්ධාභාගස්ස ඉදං, අසද්ධභාගො වා අස්ස අත්ථීති අසද්ධභාගියං; අධිභාරණාති ආධාරො වෙදිතබ්බා. වත්තු අධිට්ඨානන්ති වුත්තං හොති.

යො හි සො දබ්බා මල්ලපුත්තොති නාමාති ඡබ්බග්ගියා වුත්තොති. **සො-යඤ්චායං** ආයස්මතො දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස භාගො කොට්ඨාසො පඤ්ච මනුස්සජාති වෙව ගිහිබ්භාවො ච; නවො අසද්ධස්ස භාගස්ස කොට්ඨාසස්ස පඤ්චස්ස හොති; තිරච්ඡානජාතියා වෙව ඡබ්බග්ගියාවස්ස ච. සො වා අසද්ධභාගො අස්ස අත්ථීති; තස්සා අසද්ධභාගියසඞ්ඛා ලභති. **යස්මා** ච පෙසං "ඉමං මයං දබ්බං මල්ලපුත්තං නාම කරොම"ති වදනානං භස්සා[2] නාමිභාරණසඞ්ඛාය ආධාරො වත්තු අධිට්ඨානං; **තස්මා අධිභාරණාති** වෙදිතබ්බා.[3] තං හි සඤ්ඤාය "යෙ හිකඛු අසද්ධ භාගියස්ස අධිභාරණස්සා"ති ආහංසු. න හි විනාදුධිභාරණාදීසු අසද්ධ තරං. **කස්මා**? අසම්භවතො, න හි තෙ වත්තුනා අධිභාරණානං කස්සචි අසද්ධභාගියස්ස අධිභාරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදිසිංසු. න ච වත්තුනා අධිභාරණානං ලෙසො නාම අත්ථි. ජාතිලෙසාදයො හි පුග්ගලානංයෙව ලෙසා වුත්තා, න විනාදුධිභාරණාදීනං. ඉදං ච දබ්බා මල්ලපුත්තොති නාමං හස්ස අසද්ධභාගියාධිභාරණභාවෙ සීහස්ස ඡබ්බණ්ණ සොවේ දෙසො හොති, ථෙරං අමූලකෙන පාරාජිකෙන අනුද්ධංසෙතුං ලෙසමභාසා. එත්ථ ච දිසාති අපදිසති අස්ස අයන්ති වොහරියතීති **දෙසනා**; ජාති ආදීසු අසද්ධාතරකොට්ඨාසසෙසතා අධිවචනං. **අසද්ධෙපි** වත්තුං ලිස්සති, සිලිස්සති, වොහාරමත්තෙනෙව ඊසකං **අල්ලීයතීති ලෙසො**; ජාති ආදීනංයෙව අසද්ධාතරකොට්ඨාසසෙසතා අධිවචනං; තතො පරං උත්තානත්ථමෙව. සික්ඛාපදපඤ්ඤත්තියම්පි **අයමෙවත්ථො.**

පදභාජනෙ පන යස්ස[4] අසද්ධභාගියස්ස අධිභාරණස්ස කිඤ්චිදෙසං ලෙසමත්තං උපාදාය පාරාජිකෙන ධම්මෙන අනුද්ධංසෙය්‍ය; **තං යස්මා** අට්ඨුප්පත්තිවසෙනෙව ආභිහතං; තස්මා න ඔහතන්ති වෙදිතබ්බං. යානි පන අධිභාරණන්ති වචනානි අසද්ධභාගියතා ච තබ්භාගියතා ච **යස්මා** අපාකටා ජානිතබ්බා ච හොන්ති; **තස්මා** වචන

1. සඤ්ඤ. ක ඉ. සඤ්ඤත්ති
2. සඤ්ඤ. තාය.
3. ඉ. වෙදිතබ්බා.
4. ඉ. පනාය යස්ස.

සාමඤ්ඤතෝ ලද්ධං අධිකරණං නිස්සාය තං ආමිසරෙනෙතා **අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්සාති "ආපත්තඤ්ඤභාගියං වා හොති අධිකරණඤ්ඤභාගියං වා"**ති ආදිමාහ. යා ච සා අවසානෙ ආපත්තඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස වසෙන වොදනා වුත්තා; තම්පි දස්සෙතුං අයං සබ්බාධිකරණානං තබ්භාගියඅඤ්ඤභාගියතා සමාහටාති වෙදිතබ්බා.

තත්ථ ච **ආපත්තඤ්ඤභාගියං වා**ති පඨමං උද්දිට්ඨත්තා-සද්ථඤ්ච ආපත්ති ආපත්තියා අඤ්ඤභාගියා හොතීති නිද්දෙසෙ ආරභිතබ්බෙ-යසමා ආපත්තාධිකරණස්ස තබ්භාගියවිවාරණායෙව අයම්පෙථා ආගම්ඝස්සති; තසමා එවං අනාරභිත්වා-සද්ථඤ්ච අධිකරණං අධිකර ණස්ස අඤ්ඤභාගියනති පච්ඡිමපදමෙව ගහෙත්වා නිද්දෙසො ආරද්ධොති වෙදිතබ්බා. තත්ථ අඤ්ඤභාගියවාරෙ උභයානතෙනෙවෙව. එකමෙකං හි අධිකරණං ඉතරෙසං **තිණ්ණං තිණ්ණං** අඤ්ඤභාගියං අඤ්ඤපක්ඛියං අඤ්ඤසොඨාසියං හොති; වජ්ජිසභාගතත්තා. තබ්භා ගියවාරෙ පන විවාදාධිකරණං විවාදාධිකරණස්ස තබ්භාගියං තපප කඛියං තංසොඨාසියං; වජ්ජිසභාගතත්තා. තථා අනුවාදාධිකරණං අනුවාදාධිකරණස්ස;

කථං? බුද්ධකාලතො පට්ඨාය හි අට්ඨාරසභෙදකරවත්ථූනි නිස්සාය උප්පන්නවිවාදෙ ච ඉදානි උප්පජ්ජනකවිවාදෙ ච වජ්ජිසභාගතාය එකං විවාදාධිකරණමෙව හොති. තථා බුද්ධකාලතො පට්ඨාය වත්ථුසෙ-විපත්තියො නිස්සාය උප්පන්නා අනුවාදෙ ච ඉදානි උප්පජ්ජනක අනුවාදෙ ච වජ්ජිසභාගතාය එකා අනුවාදාධිකරණමෙව හොති. යසමා පන ආපත්තාධිකරණං ආපත්තාධිකරණස්ස සභාගවිසභාගවජ්ජිතො සභාව[1]සරිකඛාසරිකඛතො[2] ච එකාසෙන තබ්භාගියං න හොති, තසමා **"ආපත්තාධිකරණං ආපත්තාධිකරණස්ස සියා තබ්භාගියං සියා අඤ්ඤභාගිය"**නති වුත්තං.

තත්ථ ආදිතො පට්ඨාය **අඤ්ඤභාගියස්ස** පඨමං නිද්දිට්ඨත්තා ඉධාපි අඤ්ඤභාගියමෙව පඨමං නිද්දිට්ඨං. තත්ථ අඤ්ඤභාගියත්තං ච පරතො තබ්භාගියත්තං ච වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. **කිච්චාධි කාරණං කිච්චාධිකරණස්ස තබ්භාගියං**නති එත්ථ පන බුද්ධකාලතො පට්ඨාය චත්තාරි සඞ්ඝකම්මානි නිස්සාය උප්පන්නං අධිකරණං ච ඉදානි චත්තාරි සඞ්ඝකම්මානි නිස්සාය උප්පජ්ජනක අධිකරණං ච සභාගතාය සරිකඛතාය ච එකං කිච්චාධිකරණමෙව හොති. කිං පන සඞ්ඝකම්මානි නිස්සාය උප්පන්නං අධිකරණං කිච්චාධිකරණං? උදාහු සඞ්ඝකම්මානමෙවෙතං අධිවචනන්ති? සඞ්ඝකම්මානමෙවෙතං අධිවචනං. එවං සන්තෙපි සඞ්ඝකම්මං නාම 'ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච එවං කාතබ්බ'නති ඉති යං කම්මලක්ඛණං මනසි කරොති, තං

1. ම. සභාග. 2. ස්‍යා. සභාවසරික්ඛතො.

නිස්සාය උපජ්ජනතො පුරිමං පුරිමං සඞ්ඝකම්මං නිස්සාය උපජ්ජනතො ච සඞ්ඝකම්මානි නිස්සාය උපජ්ජනං අධිකරණං නිච්චාධිකරණන්ති වුත්තං.

කිඤ්චි දෙසං ලෙසමත්තං උපාදයාති එත්ථ පන යස්මා **දෙසොති** වා **ලෙසමත්තන්ති** වා පුබ්බේ වුත්තනයෙනෙව ව්‍යඤ්ජනතො නානං, අත්ථතො එකං. තස්මා **ලෙසොති දස ලෙසා ජාතිලෙසා නාමලෙසොති** ආදිමාහ. තත්ථ ජාතියෙව **ජාතිලෙසො**, එස නයො සෙසෙසුපි. ඉදානි තමේව ලෙසං විත්ථාරතො දස්සෙතුං යථා තං උපාදාය අනුද්ධංසනා හොති; තථා සවත්ථුකං කත්වා දස්සෙනෙතා **"ජාතිලෙසො නාම ඛත්තියො දිට්ඨො හොතී"**ති ආදිමාහ. තත්ථ **ඛත්තියො දිට්ඨො හොතීති** අඤ්ඤතරා ඛත්තියජාතියා දිට්ඨා හොති. **පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජනතාති** මේථුනධම්මාදීසු අඤ්ඤතරං ආපජ්ජනතා; **අඤ්ඤං ඛත්තියං පඤ්ඤපෙති වොදෙතීති** අථ සො අඤ්ඤං අත්තනා වෙරිං ඛත්තියජාතියං නිඝ්ඛිං පඤ්ඤපෙති තං ඛත්තිය ජාතිලෙසං ගහෙත්වා එවං චොදෙති:-"ඛත්තියො මයා දිට්ඨා පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජතෙතා, ඒවං ඛත්තියෝ, පාරාජිකං ධම්මං **අජ්ඣාපජ්ජනෙතා**සි. අථ වා "ඒවං සො ඛත්තියො, නාඤ්ඤතු, පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජනෙතාසි, අසඤ්ඤමණොසි, අකතඤ්ඤුතිතොසි, නත්ථි තයා සදිසං උපොසථෙ වා පවාරණා වා සඞ්ඝකම්මං වා"ති, ආපත්ති වාචාය වාචාය **සඞ්ඝාදිසෙසස්ස**. එත්ථ ච තෙසං ඛත්තියානං අඤ්ඤමඤ්ඤං **අසදිසස්ස** තස්ස තස්ස දිසාදිනො වා දිට්ඨාදිනො වා වසෙන අඤ්ඤභාගියතා ඛත්තියජාතිපඤ්ඤත්තියා ආධාරවසෙන අධිකරණභා ච වෙදිතබ්බා, එතෙනෙව උපායෙන සබ්බපදෙසු යොජනා වෙදිතබ්බා.

පත්තලෙසනිද්දෙසෙ ච **සාමඤ්ඤපඤ්ඤත්තියාති** ලොභපත්තසදිසෝ සුසණ්ඨානො සුවජ්ජි ඝිනිද්ධා භමරවණ්ණා මත්තිකාපත්තො වුච්චති. **සුමිහතඤ්ඤපඤ්ඤත්තියාති** පකතිමත්තිකාපත්තො; යස්මා පන ආපත්තිලෙසස්ස එකපදෙනෙව සඞ්ඛෙපතො නිද්දෙසො වුත්තො, තස්මා විත්ථාරතොපි තං දස්සෙතුං **යඤ්චු ඛෝ ආයස්මා අජ්ඣාපජ්ජනෙනා දිට්ඨා හොතීති** ආදි වුත්තං. කස්මා පනස්ස තත්ථෙව නිද්දෙසං අවත්වා ඉධ විසුං වුත්තොතාති? සෙස[1]නිද්දෙසෙහි අසභාගත්තා. සෙස[1]නිද්දෙසා හි අඤ්ඤං දිසවා අඤ්ඤස්ස වොදානාවසෙන වුත්තා. අයං පන එකමෙව අඤ්ඤං ආපත්තිං ආපජ්ජනතං දිසවා අඤ්ඤස්ස ආපත්තියා වොදානාවසෙන වුත්තොතා. යදි එවං; කථං අඤ්ඤභාගියං අධිකරණං හොතීති? ආපත්තියා. තෙනෙව[2] වුත්තං: **එවම්පි[3] ආපත්තිඤ්ඤභාගියඤ්ච හොති ලෙසො ච උපාදිනෙනා**ති, යං හි සො සඞ්ඝාදිසෙසං ආපත්තොතා, තං පාරාජිකස්ස අඤ්ඤභාගියං අධිකරණං. තස්ස පන අඤ්ඤභාගියස්ස අධිකරණස්ස ලෙසො නාම යො සො සබ්බඛත්තියානං සාධාරණො ඛත්තියභාවො විය සබ්බාපත්තීනං සාධාරණා ආපත්තිභාවො. එතෙ

1. සී., ලෙස. 2. සී., තෙනෙතං. 3. සී1. එවං වා

නෙව උපායෙන සෙසාපත්තිමූලභාවයො වොදුපනාවාරං ච වෙදි තබ්බො. **අනාපත්තිං නථාසඤ්ඤී වොදෙති වා වොදුපෙති වා**ති පාරාජිකං යෙව අයං ආපන්නොති යො එවං තථා **සඤ්ඤී** වොදෙති වා වොදුපෙති වා, තස්ස අනාපත්ති. සෙසං සබ්බත්ථ[1] උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි පඨමදුට්ඨදොසසදිසානෙවාති.

දුතියදුට්ඨදොසවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නෙන සම්මඝෙන භෙදො භගවාති සඞ්ඝභෙද සික්ඛාපදං. තත්ථ **අථ ඛො දෙවදත්තොති** ආදීසු යො ච දෙවදත්තො යථා ච පබ්බජිතො යෙන ච භාරණෙන භොගාලිභාදයො උපසඞ්කමිත්වා **"එථ මයං ආවුසො සමණස්ස ගොතමස්ස සඞ්ඝභෙදං භාදිස්සාම එසෙව භෙද"**න්ති ආහ, තං සබ්බං සඞ්ඝභෙදක්ඛන්ධකෙ ආගතමෙව. **පඤ්චවත්ථූ**යාවතා පන කිඤ්චාපි තත්ථෙව ආගමිස්සති, අථ ඛො ඉධාපි ආගතත්තා යදෙත්ථ වත්තබ්බං තං වත්වාව ගමිස්සාම. **සාධු භණ්ඩනන්ති** ආයාචනා; **සාධු ජීවන්තු සාවජ්ජං ආරඤ්ඤිකා** අඤ්ඤෙ ආරඤ්ඤිකඛුත්තඛිංසු සමාදාය සබ්බෙපි භික්ඛූ යාව ජීවනති, තාව ආරඤ්ඤිකා හොන්තු අරඤ්ඤෙ යෙව වසන්තු. **යො ගාමඝනං ඔසරෙය්‍ය වජ්ජං තං පුඤ්ඤස්සාති** යො එකභික්ඛුපි අරඤ්ඤං පහාය නිවාසත්ථාය[2] ගාමන්තං ඔසරෙය්‍ය වජ්ජං තං[3] පුඤ්ඤස්ස; තං[3] භික්ඛුං දෙසෙ පුඤ්ඤු, ආපත්තියා නං භගවා කාරෙතූති අධිප්පායෙන වදති. එස නයො සෙසවත්ථූසුපි. **ජානං සඞ්ඝස්ස භෙදාය භාසෙය්‍යාමාති** ජානං අමූහනං අපටිච්ඡාදිභාවං ජානාපෙස්සාම; අථ වා පරිතොසෙස්සාම; පඤ්ඤාදෙය්‍යාමාති වුත්තං හොති.

ඉමානි පන පඤ්ච වත්ථූනි යාවතො දෙවදත්තස්ස වචනං සුත්වාව අඤ්ඤසි භගවා "සඞ්ඝභෙදාභිතො භූත්වා අයං යාචතී"ති. යස්මා පන නානි අනුජානියමානානි බහුජනං කුලපුත්තානං මිච්ඡාජීවාය සංවත්තනති, තස්මා භගවා **අලං දෙවදත්තෙනාති** පටික්ඛිපිත්වා **යො ඉච්ඡති සෙ ආරඤ්ඤිකොහි[4] භොතූ**ති ආදිමාහ. එත්ථ පන භගවතො අධිප්පායං විදිත්වා කුලපුත්තෙහෙව අත්තනො පතිරූපං වෙදිතබ්බං. අයං හෙත්ථ භගවතො අධිප්පායොඃ- එකො භික්ඛු මහජ්ඣාසයො හොති මහුස්සාහො, සඞ්ඝකාති ගාමන්තසෙනාසනං පටික්ඛිපිත්වා අරඤ්ඤෙ විහරන්තො දුක්ඛස්සන්තං කාහං; එකො දුබ්බලො හොති අප්පථාමො, අරඤ්ඤෙ වා සඞ්ඝකාති, ගාමෙතෙ යෙව සඞ්ඝකාති; එකො මහබ්බලො සම්පවත්තධාතුකො අධිවාසනඛන්තිසම්පන්නො ඉරියාතියෙය්‍යෙසු සම්විහිතො අරඤ්ඤෙපි ගාමෙතෙපි සඞ්ඝකාතියෙව; එකො නෙව ගාමෙතෙ න අරඤ්ඤෙ සඞ්ඝකාති පදපරමො හොති.

තත්ථ යොයං මහජ්ඣාසයො හොති මහුස්සාහො, සඞ්ඝකාති ගාමන්තසෙනාසනං පටික්ඛිපිත්වා අරඤ්ඤෙ විහරන්තො දුක්ඛස්සන්තං

---

1. සබ්බ., සබ්බං.
2. සබ්බ., & ම., නිවාසත්ථාය.
3. සබ්බ., & ම., තං.
4. ආරඤ්ඤකොහි-සබ්බත්ථ.

කාතුං, සෝ අරඤ්ඤේ යෙව වසතු, ඉදමස්ස පතිරූපං; සඳ්ධිවිහාරිකා දැයෝපි වස්ස අනුසික්ඛමානා අරඤ්ඤේ විහාතබ්බමෙව මඤ්ඤිස්සන්ති. යෝ පන දුබ්බලෝ හොති අප්පඣාමෝ, ගාමන්තෙයෙව සඤ්ඤාති දුක්ඛස්සන්තං කාතුං න අරඤ්ඤේ, සෝ ගාමන්තෙයෙව වසතු. යස්සාඤං මහබ්බලෝ ඣාමප්පවත්තධාතුකෝ අධිවාසනක්ඛන්තිසම්පන්නෝ ඉට්ඨානිට්ඨේසු සම්විත්තෙතා අරඤ්ඤේපි ගාමන්තෙපි සඤ්ඤාති යෙව. අයම්පි ගාමන්තසෙනාසනං පහාය අරඤ්ඤේ විහරතු, ඉදමස්ස පතිරූපං; සඳ්ධිවිහාරිකාපි හිස්ස අනුසික්ඛමානා අරඤ්ඤේ විහාතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති. යෝ පනායං නෙව ගාමන්තෙ න අරඤ්ඤේ සඤ්ඤාති, පදපරමෝ හොති, අයම්පි අරඤ්ඤේ යෙව වසතු. අයං හිස්ස ධුතඞ්ග සෙවනා භාවනාවඩ්ඪනාභාවනා ච ආයතිං මග්ගඵලානං උපනිස්සයෝ භවිස්සති, සඳ්ධිවිහාරිකාදයෝ චස්ස අනුසික්ඛමානා අරඤ්ඤේ විහාතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්තීති.

එවං යඤ්ඤං දුබ්බලෝ හොති අප්පඣාමෝ, ගාමන්තෙ යෙව විහරන්තෙ සඤ්ඤාති දුක්ඛස්සන්තං කාතුං න අරඤ්ඤේ, ඉමං පුග්ගලං සන්ධාය භගවා "**සෝ ඉච්ඡති සෝ ගාමන්තෙන විහරතූ**"ති ආහ. ඉමිනා ච පුග්ගලෙන අරඤ්ඤසම්පි ඣානං දීපිතං. යදි පන භගවා දෙවදත්තස්ස වාදං සම්පටිච්ඡෙය්‍ය, යඤ්ඤං පුග්ගලෝ පකතියා දුබ්බලෝ හොති අප්පඣාමෝ, යොපි දහරකාලෙ අරඤ්ඤවාසං අනිසම්මුණිත්වා ජිණ්ණකාලෙ වා වාතපිත්තාදීහි සඤ්ඤප්පත්තධාතුකෙකාහ කාලෙ වා නාගිසම්මුණාති, ගාමන්තෙ යෙව පන විහරන්තො සඤ්ඤාති දුක්ඛස්සන්තං කාතුං, තෙසං අරියමග්ගුපච්චෙත්දෙ භවෙය්‍ය. අරහත්තඵලාධිගමො න භවෙය්‍ය, උද්ධම්මං උබ්බිනයං විලොමං අනිය්‍යාණිකං සත්ථුසාසනං භවෙය්‍ය, සබ්බා ච තෙසං අසබ්බඤ්ඤුඅස්ස "සභාවාදං ඡඩ්ඩෙත්වා දෙවදත්තවාදෙ පතිට්ඨිතො"ති ගාරයෙහා ච භවෙය්‍ය. තස්මා භගවා ඒවරූපෙ පුග්ගලෙ සඤ්ඣණ්හන්තො දෙවදත්තස්ස වාදං පටික්ඛිපි. එතෙනෙව උපායෙන පිණ්ඩපාතිකඞ්ගාදීසුම්පි පංසුකූලිකඞ්ගාදීසුම්පි අධ්‍යාහාරෙ රුක්ඛමූලිකඞ්ගාදීසුම්පි විනිච්ඡයෙ වෙදිතබ්බා. වත්තාරෙ පන මාසෙ රුක්ඛමූලසෙනාසනං පටික්ඛිත්තමෙව.

මච්ඡමංසවජ්ජසීලං **තිකොටිපරිසුද්ධන්ති** තීහි කොටීහි පරිසුද්ධං; දිට්ඨාදීහි අපරිසුද්ධීහි විරහිතන්ති අත්ථො. තෙනෙවාහ- **අදිට්ඨං අසුතං අපරිසඞ්කිතන්ති**. තත්ථ **අදිට්ඨං** නාම නිකඛිත්තං අත්ථාය මිගමවෙත් වධිත්වා ගය්හමානං අදිට්ඨං. **අසුතං** නාම නිකඛිත්තං අත්ථාය මිගමවෙත් වධිත්වා ගහිතන්ති අසුතං. **අපරිසඞ්කිතං** පන දිට්ඨපරිසඞ්කිතං සුතපරිසඞ්කිතං භුඤ්ජිතුකාමෙන[1] පරිසඞ්කිතඤ්චේව ඤත්වා තබ්බිපක්ඛතො ඤාතිතබ්බං. කථං? ඉධ හිතබ්බූ පස්සන්ති මඤ්ඤෙ ජාලවාගුරාදිහත්ථෙ ගාමතො නික්ඛමන්තෙන අරඤ්ඤේ වා විවරන්තෙන, දුතියදිවසෙ ච තෙසං

1. ස්‍යා. විනිමුච්චතා.

තං ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨානං සම්මජ්ජං... පිණ්ඩපාතං අභිහරන්ති, තෙ තෙන දිට්ඨෙන පරිසඞ්කන්ති "භික්ඛූනං භුඤ්ජෙ අත්ථාය කත"න්ති, ඉදං දිට්ඨපරිසඞ්කිතං නාම. එතං ගහෙතුං න වට්ටති; යං එවං අපරිසඞ්කිතං තං වට්ටති. සචෙ පන තෙ මනුස්සා "කස්සමා භත්තෙන න ගණ්හථා"ති පුච්ඡිත්වා තම්පවං සුත්වා "නයිදං භත්තෙන භික්ඛූනං අත්ථාය කතං, අම්හෙහි අත්තනෙ අත්ථාය රාජයුත්තාදීනං[1] අත්ථාය වා කත"න්ති වදන්ති, කප්පති. තඤ්ච ඛෝ භික්ඛු පස්සන්ති, අථ ච සුණන්ති "මනුස්සා කිර ජාලවාරාදීහත්ථා ගාමතෝ වා නික්ඛමන්ති අරඤ්ඤං වා පවිසන්ති"ති. දුතියදිවසෙ ච නෙසං තං ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨානං සම්මජ්ජිත්වා මංසං පිණ්ඩපාතං අභිහරන්ති, තෙ තෙන සුතෙන පරිසඞ්කන්ති "භික්ඛූනං භුඤ්ජෙ අත්ථාය කත"න්ති; ඉදං සුතපරිසඞ්කිතං නාම. එතං ගහෙතුං න වට්ටති. යං එවං අපරිසඞ්කිතං, තං වට්ටති. සචෙ පන තෙ මනුස්සා "කස්සමා භත්තෙන න ගණ්හථා"ති පුච්ඡිත්වා තම්පවං සුත්වා "නයිදං භත්තෙන භික්ඛූනං අත්ථාය කතං, අම්හෙහි අත්තනෙ අත්ථාය රාජයුත්තාදීනං අත්ථාය වා කත"න්ති වදන්ති, කප්පති. න හෙව ඛෝ පන පස්සන්ති, න සුණන්ති, අථ ච නෙසං ගාමං පිණ්ඩාය පවිට්ඨානං පත්තං ගහෙත්වා සම්මජ්ජිත්වා මංසං පිණ්ඩපාතං අභිසඞ්ඛරිත්වා අභිහරන්ති, තෙ පරිසඞ්කන්ති "භික්ඛූනං භුඤ්ජෙ අත්ථාය කත"න්ති, ඉදං පඨමභාගෙ විඤ්ඤත්තපරිසඞ්කිතං නාම. එතම්පි ගහෙතුං න වට්ටති. යං එවං අපරිසඞ්කිතං තං වට්ටති. සචෙ පන තෙ මනුස්සා "කස්සමා භත්තෙන න ගණ්හථා"ති පුච්ඡිත්වා තම්පවං සුත්වා "නයිදං භත්තෙන භික්ඛූනං අත්ථාය කතං, අම්හෙහි අත්තනෙ අත්ථාය වා රාජයුත්තාදීනං අත්ථාය වා කතං, පවත්තමංසං වා කප්පියමෙව ලභිත්වා භික්ඛූනං අත්ථාය සම්පාදිත"න්ති වදන්ති, කප්පති. 'මතානං පෙතකිච්චත්ථාය මඞ්ගලාදීනං වා අත්ථාය කතෙපි එසෙව නයො. යං යං හි භික්ඛූනං යෙව අත්ථාය අකතං, යඤ්ච නිබ්බත්තිතොං හොති, තං සබ්බං කප්පති. සචෙ පන එකස්මිං විහාරෙ භික්ඛූ උද්දිස්ස කතං හොති, තෙ ච අත්තනෙ අත්ථාය කතභාවං න ජානන්ති, අඤ්ඤෙ ජානන්ති, යෙ ජානන්ති, නෙසං න වට්ටති. ඉතරෙසං වට්ටති. අඤ්ඤෙ න ජානන්ති, තෙ යෙව ජානන්ති, නෙසං යෙව න වට්ටති; අඤ්ඤෙසං වට්ටති. නෙපි "අම්හාකං අත්ථාය කත"න්ති ජානන්ති, අඤ්ඤෙපි "එතෙසං අත්ථාය කත"න්ති ජානන්ති, සබ්බෙසම්පි න වට්ටති. සබ්බෙ න ජානන්ති, සබ්බෙසං වට්ටති.

පඤ්චසු හි සහධම්මිකෙසු යස්ස වා තස්ස වා අත්ථාය උද්දිස්ස කතං, සබ්බෙසං න කප්පති. සචෙ පන කොචි එකං භික්ඛුං උද්දිස්ස පාණං වධිත්වා තස්ස පත්තං පූරෙත්වා දෙති, සො වෙ අත්තනෙ අත්ථාය කත භාවං ජානං යෙව ගහෙත්වා අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො දෙති, සො තස්ස සද්ධාය පරිභුඤ්ජති, කස්ස ආපත්තිති? දවිඤ්ඤමපි අනාපත්ති. යං හි උද්දිස්ස කතං, තස්ස අභුත්තතාය අනාපත්ති. ඉතරස්ස අජානනතාය

1. සී., රාජයුත්තාදිනං.

ඤාපියමංසඤ්ච හි පටිග්ගහණේ ආපත්ති නත්ථි. උද්දිස්ස කතං ච අජානිත්වා භුත්තස්ස පච්ඡා ඤත්වා ආපත්තිදෙසනාකිච්චං නාම නත්ථි. අඤාපියමංසං පන අජානිත්වා භුත්තත්ත පච්ඡා ඤත්වාපි ආපත්ති දෙසෙතබ්බා. උද්දිස්ස කතං හි ඤත්වා භුඤ්ජන්තොව ආපජ්ජති. අඤාපියමංසං අජානිත්වා භුඤ්ජන්තස්සාපි ආපත්තියෙව. තස්මා ආපත්තිගරුකෙන රූපං සල්ලක්ඛෙතෙනාපි පුච්ඡිතබ්බං මංසං පටිග්ගහෙතබ්බං. "පරිභොගකාලෙ පුච්ඡිත්වා පරිභුඤ්ජිස්සාමි"ති ගහෙත්වා පුච්ඡිත්වාව භුඤ්ජිතබ්බං. කස්මා? දුච්ඡෙඩ්ඩත්තා. අච්ඡමංසම්පි සූකරමංසසදිසං හොති; දීපිමංසාදීනි ච මිගමංසාදිසදිසානි. තස්මා පුච්ඡිත්වා ගහණමෙව වත්තතීති වදන්ති.

හත්ථෝ උදඅගණාති හත්ථෝ වෙව උත්තානභාවවිත්තෙනා ච හුත්වා; සෙසං හිරි "න හඟවා ඉමානි පඤ්ච වස්තූනි අනුජානාති. ඉදානි සඞ්ඝං ඤාමි සඞ්ඝභෙදං භාතු"නති **ඔකාසාලිඤ්ඤස්ස** ඉඛිතාකාරං දස්සෙත්වා යථා වීසං වා ඛාදිත්වා රජ්ජුයා වා උබ්බන්ධිත්වා සත්ථං වා ආහරිත්වා මරිතුකාමෙ පුරිසෙ විඤ්ඤූසු අඤ්ඤතරං ලභිත්වා තප්පච්චයා ආසන්නම්පි මරණ්ඨානං අජානන්තා හත්ථෝ උදඅගො හොති, එව මෙවං සඞ්ඝභෙදපච්චයා ආසන්නම්පි අවීචිමහි නිබ්බත්තිත්වා පටිසංවෙදනීයං දුක්ඛං අජානන්තා "ලද්ධොදානි මෙ **සඞ්ඝභෙදස්ස** උපායො"ති හත්ථෝ උදඅගො සපරිසෝ උච්චායාසනා තෙනෙව හත්ථ ඟාවෙන හඟවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

තෙ මයං ඉමෙහි පඤ්චහි වත්ථූහි සමාදාය වත්තාමාති එත්ථ පන ඉමානි 'පඤ්ච වත්ථූනි'නි වත්තබ්බෙපි 'තෙ මයං ඉමෙහි පඤ්චහි වත්ථූහි ජනං සඤ්ඤපෙස්සාමා'ති අභිණ්හපරිචිතඤ්ඤාණුරූපමෙව ගහිතනිප්පලාලසං අසල්ලක්ඛෙත්වා **අභිණ්හපරිචිතඤ්ඤාණුරූපමෙව "තෙ මයං ඉමෙහි පඤ්චහි වත්ථූහී"**ති ආහ, යථා තං විඤ්ඤත්තිවෙත්තා. **ඛුන්නා සල්ලෙඛවුත්තිඤ්ඤාණන්ති** යා පටිපදා කිලෙසෙ ඛුනාති, තාය සමන්නාගතත්තා ඛුන්නා; යා ච නිලෙසෙ සල්ලිඛති, සා එතෙසං වුත්තීති **සල්ලෙඛවුත්තිඤ්ඤාණා; බාහුලිඤ්ඤාති** විවරාදීනං පච්චයානං බහුලභාවො බාහුල්ලං; තං බාහුල්ලමස්ස අත්ථීති තස්මිං වා බාහුල්ලෙ නියුත්තොති ඉතොති බාහුලිඤ්ඤා; **බාහුල්ලාය චෙවනන්ති** බහුලභාවය චෙතෙති, කප්පෙති පතාපෙතීති; "කථං හි නාම මයම්පි ඝාවඤාතඤ්ඤ විවරාදිබහුලභාවො හවෙය්‍යා"ති එවං උස්සුක්කමාපත්තියාති අධිප්පායො. **වඤ්ඣාභෙදායාති** ආණාභෙදාය; **ඛම්මිං කථං කත්ථාති** ඛණ්ඩෙන වුත්තනයෙන "අලං දෙවදත්ත, මා තෙ රුච්චි සඞ්ඝභෙදාය; ගරුකො ඛො දෙවදත්ත සඞ්ඝභෙදො; යො ඛො දෙවදත්ත සමග්ගං සඞ්ඝං භින්දති, කප්පට්ඨියං කිබ්බිසං පසවති. කප්පං නිරයම්හි පච්චති. යො ච ඛො දෙවදත්ත භින්නං සඞ්ඝං සමග්ගං කරොති, බ්‍රහ්මං පුඤ්ඤං පසවති කප්පං සග්ගම්හි මොදති"ති එව මාදිනා නෙතබ්බප්පකාරං දෙවදත්තස්ස ච නිග්ගුණඤ්ච තදනුච්ඡවිකඤ්ච තදනුලොමිකං ඛම්මං කථං කත්වා;

සමගඝසස්සාති සඝිතස්ස; චිත්තෙන ච සරීරෙන ච අවිප්පුත්තස්සාති අත්ථො. පදභාජනෙපි හි අයමෙව අත්ථො දස්සිතො. "සමානසංවාසකො"ති හි වදතා චිත්තෙන අවිප්පයොගො දස්සිතො හොති. "සමානසීමායං සිතො"ති වදතා සරීරෙන. කථං? සමානසංවාසකො හි ලද්ධිනානාසංවාසකෙන වා කම්මනානාසංවාසකෙන වා විරහිතො සම්චිත්තතාය චිත්තෙන අවිප්පුත්තා හොති. සමානසීමායං සිතො කාය සාමග්ගිදූනතො සරීරෙන අවිප්පුත්තො. **භෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං** සමාදාය වත්තතීති භෙදනස්ස සඞ්ඝභෙදස්ස අත්ථාය සංවත්තනිකං කාරණං; ඉමස්මිං හි ඔකාසෙ "කාමගෙහූ කාමනිදූනං කාමාධිකරණ"නාති ආදිසු විය කාරණං අධිකරණන්ති අධිප්පෙතං. තඤ්ච යස්මා අට්ඨාරසවිධං හොති, තස්මා පදභාජනෙ **අට්ඨාරස භෙදකරවත්ථූනී**ති වුත්තං. තානි පන "ඉධූපාලි භික්ඛූ අධම්මං ධම්මොති දීපෙති"ති ආදිනා නයෙන ඛන්ධකෙ ආගතානි. තස්මා තත්තෙව නෙසං අත්ථං වණ්ණයිස්සාම. යොපි වායං ඉමානි වත්ථූනි නිස්සාය අපරෙහිපි භාමෙමන උදෙදසෙන වොහාරෙන අනුස්සාවණාය සලාකග්ගාහෙනාති පඤ්චහි කාරණෙහි සඞ්ඝභෙදෙ හොති, තම්පි ආගතට්ඨානෙ යෙව පකාසයිස්සාම.

සඞ්ඛිපතො පන "**භෙදනසංවත්තනිකං වා අධිකරණං සමාදාය**"ති එවං සඞ්ඝභෙදස්සත්ථාය සංවත්තනිකං සඞ්ඝභෙදෙ නිප්ඵත්තිසමත්ථං කාරණං ගහෙත්වාති එවමත්ථො වෙදිතබ්බො. **පගණ්හෙය්‍යා**ති පගණ්හිතං අබ්භුස්සිතං පාකටං කත්වා; **නිජ්ඣාපෙය්‍යා**ති යථාසමාදින්නං යථාපගණ්හිතමෙව ච කත්වා අවෙජ්ජෙය්‍ය; යස්මා පන එවං පගණ්හිතා නිජ්ඣාපිතා ච තං දීපිතං වෙව අප්පටිනිස්සජ්ජිතං ච හොති, තස්මා පදභාජනෙ "**දීපෙය්‍යා**"ති ච "**නප්පටිනිස්සජ්ජෙය්‍යා**"ති ච වුත්තං. **භික්ඛුභි එවමස්ස වචනීයොති** අයඤ්හි භික්ඛුභි එවං වත්තබ්බො භවෙය්‍ය; පදභාජනෙ වස්ස **යෙ පස්සන්තීති** යෙ සම්මුඛා පස්සන්තා නිජ්ඣත්තං පස්සන්ති; **යෙ සුණන්තීති** යෙපි අවිදූනිදූම්හි නාම විහාරෙ භික්ඛූ භෙදනසංවත්තනිකං අධිකරණං සමාදාය පග්ගය්හ නිජ්ඣත්තන්ති සුණන්ති; **සමෙතායස්මා සඞ්ඝෙනාති** ආයස්මා සඞ්ඝෙන සද්ධිං සමෙතු සමාගච්ඡතු; එකාලද්ධිකො හොතූති අත්ථො. කිං කාරණා? **සමග්ගෙන හි සඞ්ඝෙන සම්මොදමානෙන අවිවදමානෙන එකුද්දෙසා ඵාසු විහරිතී**ති.

තත්ථ **සම්මොදමානෙනා**ති අඤ්ඤමඤ්ඤසම්පහංසියා සුට්ඨු මොදමානෙන; **අවිවදමානෙනා**ති 'අයං ධම්මෙමා නායං ධම්මෙමා'ති එවං න විවදමානෙන; එකො උද්දෙසො අස්සාති=**එකුද්දෙසා**; එකතො පවත්තපාතිමොක්ඛුද්දෙසොති වුත්තං හොති. **ඵාසු විහරිතී**ති සුඛං විහරති; **සුවෙවඤ්ච කුසලඤ්හි** එතං පටිනිස්සජ්ජිතා කුසලං; ඛෙමං හොති භාවො තස්ස භික්ඛුනො. **නො චෙ සටිනිස්සජ්ජි ආපත්තිං දුක්කටස්සාති** නික්ඛන්තං වුත්තස්ස අප්පටිනිස්සජ්ජිතො දුක්කටං; **සුත්වා වෙ වදතී ආපත්තිං දුක්කටස්සාති** යෙ සුත්වා න වදන්ති, තෙසම්පි

දූසකකථං; කිඤ්චි දූරෙ සුත්වා අවදන්තානං දූසකථං? එවමිහාරෙ භාව වහනඛඞ්ගං නත්ථි; අධිප්පායෝ පන වුත්තහං:- සම්මන්නා අධිඝොජනෙ නිහඤ්ඤනං හාරෙ; දූහං වා පණ්ණං වා පෙසෙත්වා වදතොපි ආපත්තිං මොක්ඛෙති නත්ථි. සයමෙව ගන්ත්වා "ගරුනෙ කෙ[1] ආවුසො සඞ්ඝ භෙදෙ; මා සඞ්ඝභෙදඤ්ච පරක්කමී"ති වාරෙතබ්බං. පඤ්ඤත්තන පන දූරමපි ගන්තබ්බං. අඨිලානාසං හි දූරෙපි හාරෙ යෙව. ඉදානි **"එවඤ්ච පන භික්ඛු භික්ඛූහි වුච්චමානෙ"**ති ආදිසු අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං **සො භික්ඛු සඞ්ඝමක්කමිපි ආහඩ්ඩිය්‍යා වත්තබ්බොති** ආදි මාහ. තත්ථ **සඞ්ඝමක්කමිපි ආහඩ්ඩිය්‍යාති** යෙව පුරිමනයෙන වුච්ච මානො න පරිනිස්සජ්ජති, හත්ථෙසු ච පාදෙසු ච ගහෙත්වාපි **සඞ්ඝමක්කං ආහඩ්ඩිය්‍යා** ප්‍රනපි "මා ආයස්මා"ති ආදිනා නයෙන නික්ඛන්තුං වත්තබ්බොති. **යාව තතියං සමනුභාසිතබ්බොති** යාව තතියං සමනුභාසණං, තාව සමනුභාසිතබ්බොති. තීහි සමනුභාසණකම්මවාචාහි කම්මං කාතබ්බොති වුත්තං[2] හොති.

පදභාජනෙ පනස්ස අත්ථමෙව ගහෙත්වා සමනුභාසණවිධිං දස්සෙතුං **"සො භික්ඛු භික්ඛූහි සමනුභාසිතබ්බො, එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ සමනුභාසිතබ්බො"**ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **ඤතතියා දුකතං, තීහි කම්මවාචාහි ථුල්ලච්චයා පටිප්පස්සම්භනතී**ති යඤ්චේ[3] ඤත්තිපරියොසානෙ දුකතං ආපන්නො, යෙ ච තීහි කම්මවාචාහි ථුල්ලච්චයෙ, තා තිස්සොපි ආපත්තියො "යස්ස භික්ඛවෙ සඞ්ඝො කම්මං කරොති තස්ස කම්මං පත්තමත්තාය තතියකම්මවාචාය පරිප්පස්සම්භනති, සඞ්ඝාදිසෙසෙ යෙව ඨිච්චති. කිං ආපන්නා ආපත්තියො පරිප්පස්සම්භනති අනාපන්නාති? **මහාසුම්මත්ථෙරෙ**න හාව වදති:- 'යො අවස්සනෙ පරිනිස්සජ්ජති,[4] සො තා ආපත්තියො න ආපජ්ජති; තස්මා අනාපන්නා පරිප්පස්සම්භනතී'ති. **මහාපදුමත්ථෙරෙ**න පන 'ලිඛිත පරිවත්තනෙන අසාධාරණාපත්තියො විය ආපන්නා පරිප්පස්සම්භනති. අනාපන්නානං කිං පරිප්පස්සද්ධියා'ති ආහ.

ඛම්මස්සාමිම ඛම්මතාවම්මස්සඤ්ඤූති තස්සෙව සම්මුඛාසණභාවං ඛම්මතාවං හොති, තස්මිං ඛම්මතාවම්මස්සඤ්ඤූති අත්ථො. එස නයො සබ්බත්ථ. ඉධ සඤ්ඤූ න රුක්ඛති, තම්මස්ස ඛම්මිතතා එව **අපපටිනිස්සජ්ජනෙතා ආපජ්ජති. අසම්මුඛාසණතායාති** අසම්මුඛාභාවමානස්ස; **අපපටිනිස්සජ්ජනතාසායාපි** සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනාපත්ති. **පටිනිස්සජ්ජනතායාති** ඤත්තිතො පුබ්බෙ වා ඤත්තික්ඛණෙ වා ඤත්තිපරියොසානෙ වා පඨමාය වා අනුස්සාවණාය දුතියාය වා තතියාය වා යාව යාව ය්‍යකාරං න සම්පාපුණාති, තාව පටිනිස්සජ්ජනතාය සඞ්ඝාදිසෙසෙන අනාපත්ති. **ආදිතෙමිතතායාති** එත්ථ පන **"දෙව දතතා** සම්ඝතස්ස සඞ්ඝස්ස ඡෙදාය පරක්කම්, තස්මිං වත්තුස්මි"නති

1. සයා. & සී 1. ගරුතෙතා.
2. සයා. කාතබ්බොති.
3. සයා. යං.
4. සී 1. පටිනිස්සජ්ජතති.

පරිවාරෙ ආගතත්තා **දෙවදත්තෙනා** ආදිකම්මිකො. සො ව ඛො සඞ්ඝභෙදඤ පරක්කමනසෙසව; න අපපටිනිස්සජ්ජනසස.[1] න හි තස්ස තං කම්මං කතං. කථම්දං[2] ජානිතබ්බන්ති චෙ? සුත්තතො, යථා හි "අරිට්ඨො භික්ඛු ගද්ධබාධිපුබ්බො යාවතතියං සමනුභාසණාය න පටිනිස්සජ්ජි. තස්මිං වත්ථුස්මි"න්ති පරිවාරෙ ආගතත්තා අරිට්ඨස්ස කම්මං කතන්ති පඤ්ඤායති; න තථා දෙවදත්තස්ස. අථාපිස්ස කතෙන භවිතබ්බන්ති කොචි අත්තනො රුච්මත්තෙනෙව වදෙය්‍ය, තථාපි අපපටිනිස්සජ්ජනෙ ආදිකම්මභස්ස අනාපත්ති නාම නත්ථි. න හි පඤ්ඤත්තසික්ඛාපදං චිත්තික්කමනත්තස්ස අඤ්ඤත්‍ර ඔදිස්ස අනුඤ්ඤතතො අනාපත්ති නාම දිස්සති. යම්පි අරිට්ඨසික්ඛාපදස්ස "අනාපත්ති ආදිකම්මිකස්සා"ති පොත්ථකෙසු ලිඛිතං, තං පමාදලිඛිතං, පමාදලිඛිත භාවො වස්ස "පඨමං අරිට්ඨො භික්ඛු වොදෙතබ්බො. වොදෙත්වා සාරෙතබ්බො. සාරෙත්වා ආපත්ති රොපෙතබ්බා"ති[3] එවං කම්මක්ඛණෙ ආපත්තිරොපණ[4]වචනතො වෙදිතබ්බො. ඉති භෙදඤ පරක්කමනෙ ආදිකම්මිකස්ස දෙවදත්තස්ස යඤ්ඤා තං කම්මං න කතං, තස්මා සා ආපත්ති යෙව න ජාතා. සික්ඛාපදං පන තං ආරබ්භ පඤ්ඤත්තත්තා භාවා ආදිකම්මිකො'ති වුත්තො. ඉති ආපත්තියා අභාවතො යෙවස්ස අනාපත්ති වුත්තා. සා පනෙසා කිඤ්චාපි "අසමනුභාසනත්තස්ස"ති ඉමිනාව සිද්ධා. යඤ්ඤා පන අසමනුභාසනෙනා නාම යස්ස කෙවලං සමනුභාසණං න කරොන්ති,[5] සො වුච්චති න ආදිකම්මිකො. අයඤ්චි[6] ආදිකම්මිකොයෙව; තස්මා ආදිකම්මිකස්සාති වුත්තං. එතෙනුපායෙන ඤත්වා අරිට්ඨසික්ඛාපදං සබ්බසමනුභාසණාසු විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව. සමූට්ඨානාදීසු තිවඞ්ගිකං එකසමූට්ඨානං. සමනුභාසණසමූට්ඨානං නාමෙතං කායවාචා චිත්තතො සමූට්ඨාති. පටිනිස්සජ්ජාමී'ති කායවිකාරං වා විවිහෙදං වා අකරොන්තස්සෙව පන ආපජ්ජනතො අකිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඨමසඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති දුතියසඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදං. තත්ථ **අනුඤ්ඤතභාවාති** තස්ස දිට්ඨිඛන්තිරුච්චිභාවෙන අනුපවිජ්ජ නතා; වඝං අසාමඤ්ඤපක්ඛියවචනං වදන්තීති **වඝවාදකා**; පදභාජනෙ පන "**තස්ස වණ්ණාය[7] පක්ඛාය සිතා හොන්ති**"ති වුත්තං. තස්ස සඞ්ඝභෙදඤ පරක්කමන්තස්ස වණ්ණණත්ථාය[8] ව පක්ඛවුද්ධිඅත්ථාය ව සිතාති අත්ථො. යෙ හි වඝවාදකා, තෙ නියමෙන ඊදිසා හොන්ති.

---

1. ම. පරක්කම්මනොයෙව; න අපවිනිස්සජ්ජනෙනා 2. සී., කථඤ්චිදං.
3. ම. ආපත්තිං රොපෙතබ්බාති & සී., ආපත්ති ආරොපෙතබ්බාති.
4. සී., ආරොපනා. 5. සී., න කරොති. 6. සී., අයඤ්චි දෙවදත්තො.
7. සී., & ම, වණ්ණනාය. 8. සී., වණ්ණනත්ථාය.

තඤ්ච එවං[1] වුත්තං. යඤ්ච පන නිණ්ණං උද්ධං ඛමිතුමරහා න හොන්ති, න හි සඞ්ඝෝ සඞ්ඝස්ස ඛමිතුං කරොති, තඤ්ච "එකො වා ද්වේ වා තයො වා"ති වුත්තං. **ජානාති නොති** අභාසං ඤත්තිං ජානාති; **භාසතීති** එවං කරොමාති අමෙහි සද්ධිං භාසති; **අභාසන්තමෙවනං ධම්මතීති** යං සො කරොති, එතං අභාසන්තම්පි රුච්චති; **සමෙනායස්මා නහානං සඞ්ඝෙනාති** ආයස්මන්තානං චිත්තං සඞ්ඝෙන සද්ධිං සමෙතු, සමාගච්ඡතු, එකීභාවං යාතු'ති වුත්තං හොති. සෙසමෙත්ථ පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයත්තා උත්තානත්ථත්තා ච පාකටමෙව. සමූළ්හාදීනිපි පඨමසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

දුතියසඞ්ඝභෙදසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති දුබ්බචසික්ඛාපදං. තත්ථ **අනාචාරං ආචරතීති** අනෙකපප්පභෙදං නානාවිධාරාරොචිනිකකම්මං කරොති; **කිනාහු ඛො නාමාති** වම්හනවචනමෙතං. **අහං ඛො නාමාති** උක්කංසන[2]වචනං. **තුම්හෙ වදෙය්යාථනති** "ඉදං කරොථ, ඉදං මා කරොථා"ති අහං තුම්හෙ වත්තුං අරහාමී'ති දස්සෙති. කඤ්ච ඉති වෙ? යඤ්ච අභිඤාණං බුද්ධෝ[3] භණ්ඩනං ආරබ්භ මයා සද්ධිං නිකඛිත්තං පබ්බජිතො'ති එවමාදිමත්ථං සඤ්ඣායාහ. "**අභිඤාණං ඛමෙමා**"ති වත්වා පන[4] අත්තනො සන්තානභාවෙ ඨිතානිං දස්සෙන්තො "**අභිඤාණං අඤ්ඤ පුග්ගලෙන වූපසමෙතබ්බං අඤ්ඤත්ර තථාරූපා ඛමෙමා[5] අධිකරණවූපසමා**"ති ආහ. යඤ්ච අභිඤාණං අඤ්ඤ පුග්ගලෙන වූපසමෙතබ්බමෙමා පටිවිද්ධා, තඤ්ච ඛමෙමාපි අභිඤාණන්ති වුත්තං හොති. සඞ්ඝං පන අත්තනො වෙරිපුග්ගලං කිතං මඤ්ඤමානො 'අභිඤාණං සඞ්ඝෙ'ති න වදති. උපමා පන වත්වා සඞ්ඝං අපසාදෙතුකාමො **සෙය්යථාපි නාමාති** ආදිමාහ. **තිණ්ණඤ්ච පණ්ණානං සතන්ති** තත්ථ තත්ථ පතිතං **තිණං** කට්ඨපණ්ණං; අථවා තිණං ච නීසීරාදිකං ලහුකං කට්ඨඤ්ච **තිණකට්ඨං**; **පණ්ණං සතන්ති** පුරාණපණ්ණං; **උස්සාදෙය්යාති** රාසිං කරෙය්ය; **පඛ්ඛනෙය්යාති** පඛනිත්වා පබනපප්පභවා; සා හි සීඝසොතා හොති. තස්මා තමෙව ගණ්හාති. **සඞ්ඛසෙවාලපණ්ණානන්ති** එත්ථ **සඞ්ඛාති** දීඝමූලකො පණ්ණසෙවාලො වුච්චති. **සෙවාලොති** නීල සෙවාලො; අවසෙසො උදකපප්පටකනීලබ්භජාදි සඞ්ඛෙපෙ **පණ්ණන්ති** සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. **එවඤ්හි උස්සාදිනාති** එවඤ්හි සති නොසි සම්පිණ්ඩිතා රාසිකතා'ති දස්සෙති.

දුබ්බචජාතිකොති දුබ්බචභාවෙ; වත්තුං අසක්කුණෙය්‍යොති අත්ථො. පදභාජනෙපිස්ස දුබ්බචොති දුක්ඛෙන කිච්ඡෙන වදිතබ්බං; න සක්කා සුඛෙන වත්තුන්ති අත්ථො. **දෙවච්චසහරණෙහීති** දුබ්බච භාවකරණීයෙහි; යෙ[6] ධම්මා දුබ්බචං පුග්ගලං කරොන්ති, තෙහි සම්භාරා ගතොත්ති අත්ථො. තෙ පන "කතමෙ ච ආවුසො දෙවච්චසහරණා ධම්මා?

---

1. සී 1 & සයා. එතං.
2. ම. & සයා උක්කංස.
3. ම. & සයා. බුද්ධා භගවා.
4. සයා. පුන
5. සයා. අයං ඛමෙමා.
6. සයා. යෙ ච.

ඉධාවුසො භික්ඛු පාතිමොක්ඛං හොතී"ති ආදිනා නයෙන පටිපාටියා **අනුමානසුත්තෙන** a ආගතා-පාටිඒකතා අත්තුක්කංසනපරවම්භනතා භොධනතා භොධහෙතු උපනාහිතා භොධහෙතු අභිසඤ්ඤිතා භොධ හෙතු භොධසාමන්තවාචිතිජ්ඣරණතා චොදනං පටිප්පරණතා චොදනං අපසාදනතා චොදනාය පච්චාරොපණතා අඤ්ඤතඤ්ඤපරි චරණතා අපදාහනත න සම්පායනතා මකිපලාසිතා ඉසුකීමච්ඡරිතා සඨමායාචිතා එඛ්ධාතිමානිතා සඤ්ඨිපරාමාසිආධානගාහිදුප්පටි නිස්සඝඛ්ගාහි එකූනවීසති[1] ධම්මා වෙදිතබ්බා.

ඔවාදං න සහති නක්ඛමතීති **අක්ඛමා**; යථානුසිට්ඨං අපරිපජ්ජ නතො පදක්ඛිණෙන අනුසාසනිං න ගණ්හාතීති **අපදක්ඛිණග්ගාහී අනුසාසනිං. උද්දෙසපරියාපණෙනාති** උද්දෙසෙ පරියාපණෙනපු අනොහාරඩෙපු; "යස්ස සියා ආපත්ති සො ආවිකරෙය්‍යා"ති එවං සඞ්ඝ ගිතත්තා අනොපායිමොක්ඛස්ස වත්තමානොසූති අත්ථො. **සහධම්මිකං වුච්චමානොති** සහධම්මිකොන වුච්චමානො; කාරණාරෙ උපයොග වචනං. පඤ්චහි සහධම්මිකෙහි සික්ඛිතබ්බත්තා තෙසං වා සන්තකත්තා සහධම්මිකන්ති ලද්ධනාමෙන බුද්ධපඤ්ඤත්තෙන සික්ඛාපදෙන වුච්චමා නොති අත්ථො. **විරමථාසම්මෙනෙනා** මම වචනාදාති යෙන වචනෙන මං වදථ, තතො මම වචනතො විරමථ, මා මං තං වචනං වදථාති වුත්තා හොති. **වදෙතු සහධම්මිකාති** සහධම්මිකෙන සික්ඛාපදෙන සහධම්මෙන වා අඤ්ඤෙනපි පාසාදිකභාවසංවත්තනිකෙන වචනෙන වදතු. **ඉදිදානි** වුද්ධිකාරණාදිඤ්ඤතරෙ නිපාතො. තෙන යං ඉදං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස හිතවචනං ආපත්තිතො වුට්ඨාපනඤ්ච, තෙන **අඤ්ඤමඤ්ඤවචනෙන අඤ්ඤමඤ්ඤවුට්ඨාපනෙන ච. සංවධා පඨියාති** එවං පරිසාය වුද්ධිකාරණං දස්සිතං හොති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව. සම්මුඛාභාදීනි පඨමසඞ්ඝභෙදසදිසානෙවාති.

දුබ්බචභික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධා භගවාති කුලදූසකං;[2] තත්‍ර **අඤ්ඤේ පුනබ්බසුකා නාමාති** අඤ්ඤේ වෙව පුනබ්බසුකා ච, **කිටාගිරිස්මිංයති** එවඤ්නාමකෙ ජනපදෙ; **ආවාසිකා හොහීති** එවං ආවාසෙ එතෙසං අත්ථීති ආවාසිකා; ආවාසොති විහාරෙ වුච්චති. සො යෙසං ආයත්තො නවකම්මනවරණපුරාණපටිසඞ්ඛරණාදිභාරභාරභාවෙ; තෙ ආවාසිකා. යෙ පන කෙවලං විහාරෙ වසන්ති; තෙ නෙවාසිකාති වුච්චන්ති. **ඉමෙ[3] ආවාසිකා අහෙසුං. අලජ්ජිනෙ පාපභික්ඛූති** නිල්ලජ්ජා ලාමකභික්ඛූ; තෙ හි ශ්‍රබ්බභාගියානං ජෙට්ඨභත්තබ්බභාගියා. සාවත්ථියං කිර ශ්‍රී ජනා සභායනා "සභිඝභොජනාදීනි දුක්කරානි, හන්ද මයං

---

a මජ්ඣිමනිකා යෙ. 1. අනුමානසුත්තන්ත තදට්ඨකථායඤ්ච සොළස. 2. සී. ස්‍යා. ං ම. කුලදූසක සික්ඛාපදං. 3. සී. මු. ඉමෙ පන.

සම්මා පබ්බජාම, පබ්බජ්ජෙහෙව ච උපසම්පදා හිවෙව නිස්සරණ භාවායෙන පබ්බජිතුං වට්ටති"ති සම්මන්තෙත්වා ද්වින්නං අඤ්ඤමඤ්ඤං සන්තිකෙ පබ්බජිංසු. තෙ පයිත්වාසෙ හුත්වා මාතිභං පහුණං කත්වා මහන්තිංසු: "ජානාථ නෙ නාම කදාචි සුතිඤ්ඤා හොන්ති; කදාචි දුබ්භික්ඛා. ඉමං මා එවරථායෙන වසිත්ථ; තීසු යානෙසු වසාථා"ති.

තතො පණ්ඩුකලොහිතකෙ ආහංසු:- "ආවුසො සාවත්ථි නාම සම්පන්නසස්සඤ්ඤාය කුලසතසහස්සෙහි අධිට්ඨිතාමිසහස්සපති මණ්ඩිතානං තියොජනසතිකානං ද්වින්නං භාඩිකොසලරථානං ආය මුඛහුතා, තත්ර භුමෙහ ධුරවථ්‌යානෙ යෙව පරිවෙණානි කාරෙත්වා අම්බ පනසනාලිකෙරාදිනි රොපෙත්වා පුප්ඵිතානි ච ඵලිතානි ච කුලානි සඞ්ගණ්හන්තා කුලදූරභෙ පබ්බජෙත්වා පරිසං වඩ්ඪෙථා"ති. මෙතානිය භුමම්පි ආහංසු:-ආවුසො රාජගහං නාම අථබ්බරණි මත්‍රසම්පන්නාවිගි අජ්ඣාවුත්ථං, අසීතිගාමසහස්සපතිමණ්ඩිතානං තියොජනසතිකානං ද්වින්නං අඞ්ගමගධරථ්‌යානං ආයමුඛභූතං, තත්ර භුමෙහ ධුරවථ්‌යානෙ යෙව-පෙ-පරිසං වඩ්ඪෙථා"ති. අසජ්ජිපුනබ්බසුකෙ ආහංසු:- "ආවුසො කිවාගිරි නාම ඔගි මෙඝෙහි අභිග්ගහිතො, තීණි සස්සානි පසවති, තත්‍ර භුමෙහ ධුරවථ්‌යානෙ යෙව පරිවෙණානි කාරෙත්වා-පෙ-පරිසං වඩ්ඪෙථා"ති. තෙ තථා අහංසු.

තෙසු එකමෙකස්ස පඤ්ච පඤ්ච භික්ඛුසහස්‌සානි පරිවාරා.[1] එවං සම්පිණ්ඩිතං දියඩ්ඪභික්ඛුසහස්සං හොති. තස්ස[2] පණ්ඩුකලොහිතකා සපරිවාරා සීලවන්තොව;[3] භගවතා සද්ධිං ජනපදචාරිකම්පි චරන්ති. තෙ අනුවත්තුං උපායදෙන්ති, පඤ්චන්නාතඞ්කානං පන න දීඝනති. ඉතරෙ සබ්බෙ අලජ්ජිනො; අනුවත්තුං ච උපායදෙන්ති. පඤ්චන්නං ඉඞ්කානං ච මද්දනති. තෙන වුත්තං "අලජ්ජිනො පාපභික්ඛූ"ති. **එවරූපානි** එවඤ්ඤාතිකං; **අනාචාරං ආචරන්තීති** අනාචරිතබ්බං ආචරන්ති; අකාතබ්බං කරොන්ති. **මාලාවච්ඡන්ති** තරුණපුප්ඵරුක්ඛං; තරුණා හි පුප්ඵරුක්ඛාපි පුප්ඵඝච්ඡාපි මාලාවච්ඡාවෙව වුච්චන්ති. තෙ ච අනෙකප්පකාරං මාලාවච්ඡං සයම්පි රොපෙන්ති, අඤ්ඤෙහිපි රොපාපෙන්ති. තෙන වුත්තං. **"මාලාවච්ඡං රොපෙන්තිපි රොපාපෙන්තිපී"**ති. **සිඤ්චන්තීති** සයමෙව උදකෙන සිඤ්චන්ති; **සිඤ්චාපෙන්තීතිපි** අඤ්ඤෙහිපි සිඤ්චාපෙන්ති; එවඤ්ච පන අකප්පියවොහාරො කප්පියවොහාරො පරියායො ඔභාසො නිමිත්තඋම්මන්තී ඉමානි පඤ්ච ජානිතබ්බානි.

තත්‍ර අකප්පියවොහාරො නාම: අල්ලහරිතානං ඡොට්ටනං ඡොට්ටාපනං ආවාටස්ස ඛණනං ඛණාපනං මාලාවච්ඡස්ස රොපණං රොපාපනං ආලියා බන්ධනං බන්ධාපනං උදකස්ස සෙචනං සෙචාපනං

1. සී: පරිවාරානි. 2. ම: & සී: ඵු: තතු.
3. සී: සීලවන්තාව ම: & සී: ඵු: සීලවන්තො.

මානිකාය සම්මිඤ්ජනිං කපපියඋදකසිඤ්චනං හත්ථමුඛපාදධොවන නහානොදකාසිඤ්චනන්ති. කපපියවොහාරෝ නාම: ඉමං රුක්ඛං ජාන, ඉමං ආවාටං ජාන, ඉමං මාලාවච්ඡං ජාන, එත්ථ උදකං ජානාති වචනං, රුක්ඛමානිකාය උජුකරණං ච. පරියායෝ නාම: පණ්ඩිතෙන නාම මාලාවච්ඡාදයෝ රොපාපෙතබ්බා, නච්චිරසෙසව උපකාරිය සංවත්ත නතීති ආදිවචනං. ඔහාසෝ නාම: භුඤ්ජබ්භිත්තාදීනි ච මාලාවච්ඡේ ච ගහෙත්වා ඨානං. එවං සිතං හි සාමණෙරාදයෝ දිස්වා 'ථෙරෝ කාරාපෙතුකාමෝ'ති ගන්ත්වා කරොන්ති. නිමිත්තභමමං නාම: භුඤ්ජ බ්භිත්තිවාසිඵරසුඋදකභාජනානං ආහරිත්වා සම්පෙ ඨපනං. ඉමානි පඤ්චපි කුලසඞ්ගහත්ථාය රොපණෙ න වට්ටන්ති. ඵලපරිභොගත්ථාය කපපියාකපපියවොහාරඤ්ඤමෙව න වට්ටති. ඉතරත්තයං වට්ටති.

මහාපච්චරියං පන "කපපියවොහාරොපි වට්ටති. යඤ්ච අත්තනො පරිභොගත්ථාය වට්ටති, තං අඤ්ඤපුග්ගලස්ස වා සඞ්ඝස්ස වා වෙතියස්ස වා අත්ථාය වට්ටති"ති වුත්තං. ආරාමත්ථාය වනත්ථාය ඡායත්ථාය ච අනාපත්තියවොහාරමත්තමෙව න වට්ටති. සෙසං වට්ටති. න කෙවලං ච සෙසං, යං කිඤ්චි මානිකමපි උප්පාදෙතුං, කපපියඋදකං සිඤ්චිතුං, නහානකොට්ඨකං කත්වා නහායිතුං, හත්ථපාදමුඛධොවනඋදකානි ච තත්ථ ඡඩ්ඩෙතුමපි වට්ටති. මහාපච්චරියං පන ඛුරුදිසං ච "කපපියපඨවියං සයං රොපෙතුම්පි වට්ටති"ති වුත්තං. ආරාමාදිඅත්ථාය පන රොපිතස්ස වා රොපාපිතස්ස වා ඵලං පරිභුඤ්ජිතුම්පි වට්ටති. ඔවිනන[1]ඔවිනාපනෙ පකතියාපි පාචිත්තියං. කුලදූසණ[2]ත්ථාය පන පාචිත්තියං වෙව දුක්කටඤ්ච. හත්ථාදීසු උරවච්ඡදපරියොසානෙසු කුලදූසණ[2]ත්ථාය වා අඤ්ඤත්ථාය වා කරොන්තස්ස දුක්කටමෙව. කසමා? අනාචාරත්තා; "පාපසමාචාරෝ"ති එත්ථ වුත්තපාපසමාචාරත්තා ච. ආරාමාදිඅත්ථාය රුක්ඛරොපණෙසු විය වත්ථුපූජත්ථාය කසමා න අනාපත්තීති චෙ? අනාපත්තී යෙව. යථා හි තත්ථ කපපියවොහාරෙන පරියායාදීහි ච අනාපත්ති, තථා වත්ථුපූජත්ථායපි අනාපත්තී යෙව. නනු ච තත්ථ කපපියපඨවියං සයං රොපෙතුම්පි වට්ටති'ති වුත්තං? වුත්තං; න පන මහාඅට්ඨකථායං. අථාපි[3] මඤ්ඤදයාගිරි: ඉතරසු වුත්තමපි පමාණං. මහාඅට්ඨකථායඤ්ච කපපියඋදකාසෙචනං වුත්තං. තං කථන්ති? තම්පි න විරුජ්ඣති. තත්‍ර හි අවිසෙසෙන රුක්ඛං රොපෙන්තීපි රොපාපෙන්තීපි සිඤ්චන්තීපි සිඤ්චාපෙන්තීපිති වත්තබ්බෙ මාලාවච්ඡන්ති වදන්තො සඤ්ඤපෙති "කුලසඞ්ගහත්ථාය පුප්ඵඵලූපගමෙව සන්ධායෙතං වුත්තං, අඤ්ඤත්‍ර පන පරියායෙ අපී"ති. කසමා තත්ථ පරියායං ඉධ ච පරියායාභාවං ඤත්වා, යං අට්ඨකථාසු වුත්තං, තං සුවුත්තමෙව. වුත්තඤ්චෙතං:-

---

1. සී॰: ඔවිනතෙ. 2. සී॰ & සී: මූ: දූසක.
3. සී1 & සී: මූ: අඤ්ඤථාපි.

බුද්ධෙන ධම්මො විනයො ච වුත්තෙතා-
යො තස්ස පුත්තෙහි තථෙව ඤතෙතා,
සො යෙහි තෙසං මතිමච්චජන්තා-
යසමා පුරෙ අට්ඨකථා අභංසු.

තස්මා හි යං අට්ඨකථාසු වුත්තං-
තං වජ්ජිතිබ්බාන පමාදලෙඛං,
සබ්බම්පි සික්ඛාසු සගාරවානං-
යස්මා පමාණං ඉධ පණ්ඩිතාහනන්හි.

සබ්බං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. තත්ථ සියා: යදි වත්ථුප්පජ්ජනා යථි[1] ගච්ඡාදීසු ආපත්ති, හරණාදීසු කස්මා අනාපත්තීති? කුලපි ආදීනං අට්ඨාය හරණතො හරණාධිකාරෙ හි විසෙසෙන්වා **න කුලිසඞ්ගණහන්හි** ආදි වුත්තං. තස්මා බුද්ධාදීනං අට්ඨාය හරනතස්ස අනාපත්ති.

තත්ථ **එකතො වණ්ටිකන්හි** පුපඵානං වණ්ට එකතො කත්වා කතමාලං; **උභතො වණ්ටිකන්හි** උභොහි පස්සෙහි පුපඵවණ්ට කත්වා කතමාලං; **මකුළපිණ්ඩන්හි** ආදිසු පන මකුළි විය කත්වා පුපඵ විනති මකුළිරිකාති වුච්චති. **විලිවතිකාති** සුවියං වා සලාකාය වා සිබ්බ වාරපුපඵාදීනි විජ්ඣිත්වා කතා; **වාකංසඩොති** වටංසකතා; **ආවෙළොති**[2] කණ්ණිකා; **උරවච්ඡදෙති** හාරඡදිසං උරෙ ඵපනකපුපඵදාමං; අයං තාව **එත්ථ** පදවණ්ණනා. අයං පන ආදිතො පට්ඨාය විත්ථාරෙන ආපත්ති විනිච්ඡයං:- කුලදූසණත්ථාය අකපපියපඨවියං මාලාවච්ඡං රොපෙන්තස්ස පාචිත්තියෙඛව දුක්කටං ච. තථා අකපපියවොහාරෙන රොපා පෙන්තස්ස කපපියපඨවියං රොපණෙපි රොපාපනෙපි දුක්කටමෙව. උභයත්ථාපි සඝිං ආණත්තියා බහූන්නමපි රොපණෙ[3] එකමෙව සපා විත්තියදුක්කටං වා සුද්ධදුක්කටං වා හොති. පරිභොගත්ථාය හි කපපිය භූමියං වා අකපපියභූමියං වා කපපියවොහාරෙන රොපාපනෙ අනාපත්ති. ආරාමාදිඅත්ථායපි අකපපියපඨවියං රොපෙන්තස්ස වා අකපපියවචනෙන රොපාපෙන්තස්ස වා පාචිත්තියං.

අයං පන නයො මහාඅට්ඨකථාය න සුට්ඨු විභතෙතා; මහා පච්චරියං විභතෙතාති. සිඤ්චනසිඤ්චාපනෙ පන අකපපියඋදකෙන සබ්බත්ථ පාචිත්තියං; කුලදූසණපරිභොගත්ථාය දුක්කටමපි. කපපි යෙන තෙසං යෙව දිවිත්තමත්ථාය දුක්කටං. පරිභොගත්ථාය වෙත්ථ කපපියවොහාරෙන සිඤ්චාපනෙ අනාපත්ති. ආපත්තිට්ඨානෙ පන ධාරූපමෙඥදවසෙන පයොගබහුලතාය ආපත්තිබහුලතා වෙදිතබ්බා. කුලදූසණත්ථාය ඔවිත්තනෙ පුපඵගණනාය දුක්කටපාචිත්තියානි; අඤ්ඤත්ථ[4] පාචිත්තියානෙව. බහූනි පන පුපඵානි එකපයොගෙන

1. සයා: සුජ්ඣනත්ථාය. 2. සයා: ආවෙළාති.
3. සයා: රොපාපනෙ. 4. ම & සී: ඉ: අඤ්ඤත්ථා, සී1: අඤ්ඤත්ථ.

ඔවිනඇතා පයොගවසෙන කාරෙතබ්බා. ඔවිනාපතෙ කුලදූස
ණත්‍ථාය සකිං ආණතෙතා බහුකම්පි ඔවිනති, එකමෙව සපාවිත්තිය
දුක්කටං. අඤ්ඤත්‍ර පාවිත්තියමෙව.

ගන්‍ථනාදිසු සබ්බාපි ඡ පුප්ඵවිකතියො වෙදිතබ්බා:- ගන්‍ථිමං
ගොප්ඵිමං වෙධිමං වෙඨිමං පූරිමං වාසිමන්ති. තත්‍ථ ගන්‍ථිමං නාම:
සදණ්ඩකෙසු වා උපලපදුමාදීසු අඤ්ඤසු වා දිඝවණ්ටසු පුපෙඵසු
දට්ඨබ්බං. දණ්ඩකෙනා[1] දණ්ඩකං වණ්ටෙන වා වණ්ටං ගන්‍ථෙත්වා
කතමෙව හි ගන්‍ථිමං. තං[2] භික්ඛුස්ස වා භික්ඛුණියා වා කාතුම්පි
අකප්පියවව්හාරෙනා කාරාපෙතුම්පි න වට්ටති. "එවං ජානා;
එවං[3] කතෙ සොභෙය්‍ය, යථා එතානි පුප්ඵානි න විකිරියන්ති; තථා
කරොහි"ති ආදිනා පන කප්පියවව්හාරෙන කාරාපෙතුං වට්ටති.
ගොප්ඵිමං නාම: සුත්තෙන වා වාකාදීහි වා වස්සිකපුප්ඵාදීනං එකතො
වණ්ටිකඨපතොවණ්ටිකමාලාවසෙන ගොප්ඵනං. වාකං වා රජ්ජුං වා
ද්විගුණං කත්වා තත්‍ථ තත්‍ථ අවණ්ටකානි නීපපුප්ඵාදීනි පවෙසෙත්වා
පටිපාටියා බන්ධන්ති; එතම්පි[4] ගොප්ඵිමමෙව. සබ්බං පුරිමනයෙනෙව න
වට්ටති. වෙධිමං නාම: සවණ්ටකානි වස්සිකපුප්ඵාදීනි වණ්ටෙසු,[5] අවණ්ට
කානි වා වකුල[6]පුප්ඵාදීනි අන්තොඡිද්දෙ සුචිතාල[7]හීරාදීහි විනි
විජ්ඣිත්වා ආවුණන්ති; එතං වෙධිමං නාම. තම්පි පුරිමනයෙනෙව න
වට්ටති. කෙචි පන ඝටලිකබන්ධිමහි කණ්ටකෙ වා තාලහීරාදිනි වා
පවෙසෙත්වා තත්‍ථ පුප්ඵානි විජ්ඣිත්වා ඨපෙන්ති, කෙචි කණ්ටකඝටාඛණ්ඩ,
කෙචි පුප්ඵවජ්ජිතපුප්ඵකූටාගාරකරණත්‍ථං ඡත්තෙන ව භිත්තිඝණ්ඩව
පවෙසෙත්වා ඨපිතකණ්ටකෙසු; කෙචි ධම්මාසනවිතානෙ බද්ධකණ්ට
කෙසු; කෙචි කණ්ණිකාරපුප්ඵාදීනි සලාකාහි විජ්ඣිත්වා, ඡත්තාධිඡත්තං
මිය ච කරොන්ති. තං අතිඔලාරිකමෙව. පුප්ඵවිජ්ඣනත්‍ථං පන ධම්මාසන
විතානෙ කණ්ටකම්පි බන්ධිතුං කණ්ටකාදීහි වා එකපුප්ඵම්පි විජ්ඣිතුං
පුපෙඨගෙව වා පුප්ඵං පවෙසෙතුං න වට්ටති. ජාලවිතානවෙදිකාතාග
දන්තකපුප්ඵපටිවජ්ඣතාලපණ්ණගුලකාදීනං පන ඡිද්දෙසු අසොක
පිණ්ඩියා වා අන්තරෙසු පුප්ඵානි පවෙසෙතුං න දෙසො; නහෙතං
වෙධිමං හොති. ධම්මරජ්ජුයම්පි එසෙව නයො.

වෙඨිමං නාම: පුප්ඵදාම පුප්ඵහත්‍ථකෙසු දට්ඨබ්බං. කෙචි හි මත්‍ථක
දාමං කරොන්තා හෙට්ඨා ඝටකාකාරං දස්සෙතුං පුපෙඨහි වෙඨෙන්ති.
කෙචි අට්ඨට්ඨ වා දස දස වා උපලපුප්ඵාදීනි සුත්තෙන වා වාකෙන වා
දණ්ඩකෙසු බන්ධිත්වා උපලහත්‍ථකෙ පදුමහත්‍ථකෙ වා කරොන්ති. තං
සබ්බං පුරිමනයෙනෙව න වට්ටති. සාමණෙරෙහි උපාසෙත්වා ථලෙ
ඨපිතඋපලාදීනි කාසාවෙන හණ්ඩිකම්පි බන්ධිතුං න වට්ටති. තෙසං
යෙව පන වාකෙන වා දණ්ඩකෙන වා බන්ධිතුං අංසභණ්ඩිකා වා කාතුං

---

1. සය්‍ය. දණ්ඩකෙන වා. 2. සය්‍ය. තම්පි. 3. සී, ඵූ. එවඤ්ච,
4. සී, ඵූ. තම්පි. 5. සී1, සී, ඵූ. & ම. වණ්ටෙ. 6. ම. මකුල & සය්‍ය, බකුල.
7. සය්‍ය, අන්තො ඡිද්දෙසු කාල & ම, අන්තරෙ ඡිද්දෙ සුචිකාල.

වට්ටති. අංසභණ්ඩකා නාම: ඛණ්ඩෙ යථිතකාසාවස්ස උභො අන්තෙ ආහරිත්වා ගණ්ඩිකං කත්වා තස්මිං පසිබ්බසෙ විය පුප්ඵානි පක්ඛිපන්ති. අයං වුච්චති අංසභණ්ඩිකා. එතං කාතුං වට්ටති. දණ්ඩකෙහි පදුමිනී පණ්ණං විජිඛිත්වා උපපලාදීනි පණ්ණෙන්න වෙඨෙත්වා ගණ්හන්ති. තත්‍රාපි පුප්ඵානං උපරි පදුමිනිපණ්ණමෙව බන්ධිතුං වට්ටති. හෙට්ඨා දණ්ඩකා[1] පන බන්ධිතුං න වට්ටති. පුරිමං නාම: මාලාගුණෙ ව පුප්ඵපටෙ ව දට්ඨබ්බං. යො හි මාලාගුණෙන වෙනියං වා බොධිං වා වෙදිකං වා පරික්ඛිපතො පුන ආනෙත්වා පුරිමං ඨානං අනිඤ්ඡාමෙති. එත්තා වතාපි පුරිමං නාම හොති. කො පන වාදො අනෙකක්ඛත්තුං පරික්ඛිපන්තස්ස. නාගදන්තකතෙහි වා පටෙසෙත්වා හරන්තො ඔලම්බකං කත්වා පුන නාගදන්තකං පරික්ඛිපති, එත්තමපි පුරිමං නාම. නාගදන්තකෙ පන පුප්ඵවලයං පවෙසෙතුං වට්ටති. මාලාගුණෙහි පුප්ඵපටං කරොන්ති, තත්‍රාපි එත්තමෙව මාලාගුණං හරිතුං වට්ටති. පුන පච්චා හරන්තා පුරිමමෙව හොති. තං සබ්බං පුරිමනයෙනෙව න වට්ටති. මාලාගුණෙහි පන බහූහිපි කතං පුප්ඵදාමං ලභිත්වා ආසනමජ්ඣාදීසු බන්ධිතුං වට්ටති. අතිදීඝං පන මාලාගුණං එකවාරං හරිත්වා[2] පරික්ඛිපිත්වා පුන අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො දාතුං වට්ටති. තෙනාපි තථෙව කාතුං වට්ටති.

වාසිමං නාම: පුප්ඵජාලපුප්ඵපටපුප්ඵරූපෙසු දට්ඨබ්බං. වෙනියෙ පුප්ඵජාලං කරොන්තස්ස එකාමෙකමහි ජාලචක්ඛුස්මි දුක්කටං. නිත්තිවත්තනබොධිඝරමහාදීසුපි එසෙව නයො. පුප්ඵපටං පන පරෙහි පුරිතමපි වාසිතුං න ලභති. ගොප්පිමපුප්පෙහෙව හත්ථිඅස්සාදිරූපකානි කරොන්ති, තානිපි වාසිමට්ඨානෙ තිට්ඨන්ති. පුරිමනයෙනෙව සබ්බං න වට්ටති. අඤ්ඤස්මිං කතපරිවෙජ්ජෙ පන පුප්ඵානි ඨපෙත්වා හත්ථි අස්සාදිරූපකම්පි කාතුං වට්ටති. මහාපච්චරියං පන කලම්බකෙන අඩ්ඪ වඤ්චකෙන ච සද්ධිං අට්ඨ පුප්ඵවිකතියො වුත්තා. තත්‍ර "කලම්බකො"ති අඞ්ඝවඤ්චකනත්තරෙ ඝරිකදුම්ඔලම්බකා වුත්තො. "අඩ්ඪවඤ්චකො"ති අඩ්ඪවඤ්චකාරෙන මාලාගුණපරිකෙඛපො. තදුභයම්පි පූරිමෙ යෙව පවිට්ඨං. කුරුඵදියං පන ද්වෙ තයො මාලාගුණෙ එකතො කත්වා පුප්ඵදුම්කාරණම්පි වාසිමං යෙවාති වුත්තං, තම්පි ඉධ පුරිමට්ඨානෙ යෙව පවිට්ඨං. න කෙවලං ව පුප්ඵ[3]දුම්මෙව, පිට්ඨිමයදුම්මපි ගෙණ්ඩුක[4]පුප්ඵදුම්මපි කුරුඵදියං වුත්තං. ඛරපත්තදුම්මපි සික්ඛාපදස්ස සාධාරණත්තා භික්ඛුනම්පි භික්ඛුණීනම්පි නෙව කාතුං න කාරාපෙතුං වට්ටති. පූජා නිමිත්තං පන කප්පියවචනං සබ්බත්ථ වත්තුං වට්ටති. පරියායඔභාස නිමිත්තකම්මානි වට්ටන්තියෙව.

තුවටෙටනතීති නිපජ්ජන්ති; ලාසෙතීති පිතියා උපලිවමානං[5] විය උට්ඨහිත්වා ලාසියනාටකං කාවෙන්ති; රෙවකං දෙන්ති; නවවෙත්ති ඝාපි නවවෙන්තීති යදා නාටකිත්ථි නවවති, තදා තෙපි තස්සා පුරතො

1. සී., දණ්ඩකෙකා.
2. සී., ඔහරිත්වා පරික්ඛිපිත්වා වා. & ම. ඔහරිත්වා වා පරික්ඛිපිත්වා වා.
3. සී., & ම. පුප්ඵතුල. 4. සී1. ගෙණ්ඩු & සී., ගෙණ්ඩු. 5. සී1. උපලවමානං.

වා පවත්තෙ වා ගච්ඡතෙ වා නවත්තති. **නවත්තනිකාපි ගාමනිගමා** යදා සා නවත්ති, තදා නවත්තානුරූපං ගාමනිගමා. එස නයො සබ්බත්ථ. **අට්ඨපදෙපි කීළනතීති** අට්ඨපදඵලකෙ ජූතං කීළනති; තථා **දසපදෙ.** **ආකාසෙපීති** අට්ඨපදදසපදෙසු විය ආකාසෙ යෙව කීළනති. **පරිහාරපථෙති** භූමියං නානාපථං මණ්ඩලං කත්වා තත්ථ පරිහරිතබ්බපථං පරිහරන්තා කීළනති. **සන්තිකාසපි කීළනතීති** සන්තිකකීළාය කීළනති; එතඤ්හි ඨපිතා සාරියො වා පාසාණසක්ඛරියො වා අවා ලෙත්තා තඛෙතෙව අපතෙන්ති ව උපතෙන්ති ව. **සචෙ තත්ථ කාච්** වලති, පරාජයො හොති. **ඵලිකාසාති** ජූතඵලකෙ **පාසකකීළාය** කීළනති. **සඨිකාසාති** සඨිතා වුච්චති දණ්ඩනකීළා; තාය කීළනති. දීඝදණ්ඩකෙන රස්සදණ්ඩකං පහරන්තා විචරන්ති. **ඝටිකාඛලකෙනාති** ලාඛාය වා මත්තිට්ඨියා වා පිට්ඨොදකෙ වා **ඝටිකාඛලං** තෙමෙත්වා කිං හොතූති භූමියං වා ගිත්තියං වා තං පහරිත්වා හත්ථිඅස්සාදිනි රූපානි දස්සෙන්තා කීළනති. **අක්ඛෙනාති** ගුළෙන; **පඞ්ගචිරෙනාති** පඞ්ගචිරං වුච්චති පණ්ණනාළිකා; තං ධමන්තා කීළනති. **වඞ්කකෙනාති** ගාමදාරකානං කීළනකෙන බුද්ධනඞ්ගලෙන; **මොක්කචිකාසාති** මොක්කචිකා වුච්චති සම්පරිවත්තනකීළා, ආකාසෙ වා දණ්ඩං ගහෙත්වා භූමියං වා සීසං ඨපෙත්වා හෙට්ඨාපරියහාවෙන පරිවත්තනතා කීළනතීති අත්ථො.

විඛඩුලකෙනාති විඛුලකං[1] වුච්චති තාලපණ්ණාදීහි කතං වාතපූප හාරෙන පරිබ්භමණවකකං; තෙන කීළනති. **පත්තාළ්හකෙනාති** පත්තාළ්හකං වුච්චති පණ්ණනාළී, තාය වාලිකාදීනි මිනන්තා කීළනති. **රථකෙනාති** බුද්ධකරථෙන; **ඛනුකෙනාති** බුද්ධකඛනුනා; **අක්ඛපිඤ්ඡාසාති** අක්ඛපිඤ්ඡා වුච්චති ආකාසෙ වා පිට්ඨියං වා අක්ඛරජානනකීළා, තාය කීළනති. **මණිකාසිඤ්ඡාසාති** මනොසිඤ්ඡා වුච්චති මනසා විනිත්ත ජානනකීළා, තාය කීළනති. **යථාවජ්ජෙනාති** යථාවජ්ජං වුච්චති කාණකුණ්ඩඛඤ්ඣාදීනං යං යං වජ්ජං තං තං පයොජෙත්වා දස්සන කීළා, තාය කීළනති වෙලම්බකා විය. **හත්ථිසම්මිපි සික්ඛනතීති** හත්ථිනිමිත්තං යං කිඤ්චි සික්ඛිතබ්බං, තං සික්ඛනති. **එස නයො අස්සාදිසු.** **ධාවනතිපීති** පරමුඛං ගච්ඡන්තා ධාවනති; **ආධාවනතිපීති** යත්තකං ධාවනති, තත්තකමෙව අභිමුඛා පුන ආගච්ඡන්තා ආධාවනති; **නිබ්බුජ්ඣනතීති** මල්ලයුද්ධං කරොනති; **නලාමිඤ්ඣපි දෙනතීති** "සාධු සාධු භගිනී"ති අත්තනො නලාටෙ අඞ්ගුලිං ඨපෙත්වා තස්සා නලාටෙ ඨපෙනති. **විවිධම්පි අනාවාරං ආවරණතීති** අඤ්ඤම්පි පාලියා අභාගතං මුඛදෙණ්ඩිමාදි විවිධං අනාවාරං ආවරනති.

පාසාදිකෙනාති පසාදුවහෙන; සාරුප්පෙන සමණානුච්ඡවිකෙන; **අභික්කමෙනෙනාති** ගමනෙන; **පටික්කමෙනෙනාති** නිවත්තනෙන; **ආලොකිතෙනෙනාති** පුරතො දස්සනෙන; **විලොකිතෙනෙනාති** ඉතො චිතො ච දස්සනෙන; **සම්මිඤ්ජිතෙනෙනාති**[2] පබ්බසඞ්කොචනෙන;

1, සී1. විඛුලං. 2, ම. සම්මිඤ්ජිතෙනෙති- එවං සබ්බත්ථ.

පසාදිතෙනාති පසාදිකෙන එව පසාරණෙන; සඞ්ඝස්ස ඉට්ඨමිතුභාවෙන හෙට්ඨා කාරණවචනං. **සඞ්ඝසම්පත්තෙසූති** අනිසඞ්ඛතත්තා පාසාදික අභික්කන්ත පටික්කන්තආලොකිතවිලොකිතසම්මිඤ්ජිතපසාරිතෙසු භුඤ්ජනාදි වුත්තං හොති. **ඔක්ඛිත්තචක්ඛුකේ** ගෙය්‍යා බිත්තචක්ඛු; **ඉරියාපථසම්පන්නෙනාති** තාය පාසාදිකඅභික්කන්තාදිතාය සම්පන්නඉරියාපථෙ; **ඛාණෙනාති** කොණෙ අයං; **අඛලඛලෝ විය** අබලෝ කිර බොජ්ඣෙ වුච්චති, අනිසයථෙව ච ඉදං ආමෙඬිතං; තාසමා අනිබොජ්ඣෙ විය වුත්තං හොති. **මිසදම්මසත්තූ**ති අභික්කන්තාදීනං අසුද්ධිතතාය අනිමිත්තෙ; අනිසණ්ඨානෙති එවං ගුණමෙව දෙසෙතා දස්සෙති. **භාකුටිකා භාකුටිකෝ විය**ාති ඔක්ඛිත්තචක්ඛුතාය භකුටිං කත්වා සඞ්කුචිතමුඛෝ කුට්ඨිතෝ විය විවරතීති මඤ්ඤමානා වදන්ති. **සණ්හාති** නිපුණා; "අම්ම තාත භයිනී"ති එවං උපායකජ්ජං යුත්තවත්තෙන උපනෙතුං ඡෙකා; න යථා අයං එවං අබලබලෝ විය්‍යෝ අධිප්පායෝ. **සඛිලාති** සාධලෙලන යුත්තා; **සුඛසම්භාසාති** ඉදං පුරිමස්ස කාරණවචනං. යෙසං හි සුඛසම්භාසා සමෙමාදනීයකථා නෙලා හොති කාණසුඛා, තෙ සඛිලාති වුච්චන්ති. තෙනාහංසු: "**සඛිලා සුඛසම්භාසා**'ති.

අයං පනෙත්ථ අධිප්පායෝ:- අම්හාකං අය්‍යා උපාසකෙ දිස්වා මධුරං සමෙමාදනීයං කථං කථෙන්ති. තාසමා සඛිලා සුඛසම්භාසා, න යථා අයං එවං මන්දමන්දා විය්‍යාති. **මිහිතපුබ්බඛමාති** මිහිතං පුබ්බඛමං එතෙසං වචනස්සාති මිහිතපුබ්බඛමා; පඨමං ඝිතං කත්වා පච්ඡා වදන්තීති අත්ථෝ. **එහි සුආගතා**[2]**වාදිනෝති** උපාසකං දිස්වා "එහි සුආගතං තවා"ති එවං වාදිනෝ. න යථා අයං එවං සඞ්කුචිත මුඛතාය භාකුටිකභාකුටිකා විය. එවං මිහිතපුබ්බඛමාදිතාය අභාකුටිකභාවං අත්ථතො දස්සෙත්වා පුන සරූපෙනපි දස්සෙතුං ආහංසු: **අභාකුටිකා උන්නාමුඛා පුබ්බභාසිනෝති**. උප්පටිපාටියා වා කිණ්ණමපි ආහාරූනං අභාවදස්සනමෙතන්ති වෙදිතබ්බං. කථං? **එත්ථ හි අභාකුටිකාති** ඉමිනා භාකුටිකභාකුටිකාහාරස්ස අභාවෝ දස්සිතෝ. **උන්නාමුඛාති** ඉමිනා මන්දමන්දූහාරස්ස. යෙ හි වඤ්ඣනි උම්මිලෙත්වා ආලොකනෙන උන්නාමමුඛා හොන්ති, න තෙ මන්දමන්දූ; **පුබ්බභාසිනෝති** ඉමිනා අබල[3]බලාහාරස්ස අභාවෝ දස්සිතෝ. යෙ හි ආහාරූනකුසලතාය 'අම්ම භාතා'ති පඨමතරං ආභාසන්ති; න තෙ අබලබලාති.

එහි භතෙන සරං ගමිස්සාමාති සෝ කිර උපාසකෝ "න ඛෝ ආවුසො පිණ්ඩෝ ලබ්භති"ති වුත්තෙ "භූමභාතා නික්ඛමි යෙව එතං කතං, සකලං ගාමම්පි වරභත්තා න ලභිස්සති වඩ්ඪ පිණ්ඩපාතං දත්වා කාමෙ "එහි භතෙන සරං ගමිස්සාමා"ති ආහ. කිං පනායං පයුත්තවාචා හොති න හොතීති? න හොති. පුච්ඡිතපඤ්හා නාමායං කථෙතුං වට්ටති. තස්මා ඉදානි වෙපි පුබ්බණ්හෙ වා සායණ්හෙ වා අත්තනා භතං වරථා"ති. යෙන

1. සී. සඞ්කුචිත & සී. මූ. කුට්ඨිත 2. සී1. සාගත. 3. සී1. අබලා.

පේන්න වරති, තං ආවිකම්මා ලද්ධං න ලද්ධනති වුත්තෙන සඝේ න ලද්ධං, න ලද්ධනති වත්වා- යං සෝ දෙති, තං ගහෙතුං වට්ටති. **දුට්ඨෝති** න පසාදුදීනං විනාසෙන දුට්ඨා. පුඤ්ඤල[1]වසෙන දුට්ඨා. **දූනපථානීති** දූනානි යෙව වුච්චනති. අථවා **දූනපථානීති** දූනනිඛද්ධානි දූනවට්ටා නීති[2] වුත්තං හොති. **උපවදිතුනාගීති** දූයකෙහි පවදිතුනානි; න තෙ තානි එතරහි දෙනති. **විඤ්ඤාගීති** විසුං හොනති නානා හොනති; පඤ්ඤාමනන්තීති වුත්තං හොති. **සණ්ඨපෙස්සනි** සම්මා තිට්ඨෙය්‍ය; පෙස ලානං භික්ඛූනං පතිට්ඨා භවෙය්‍ය. එවමාවුසොති ඛො සෝ භික්ඛු සද්ධස්ස පසන්නස්ස උපාසකස්ස සාසනං සම්පටිච්ඡි.[3] එවරූපං කිර සාසනං කපපියං හරිතුං වට්ටති. තසමා "මම වචනෙන භගවතො පාදෙ වන්දථා"ති වා, "වෙතියං පදිම්ං ඛොධිං සඞ්ඝත්ථෙරං වන්දථා"ති වා, "වෙතියෙ ගන්ධපූජං කරොථ පුප්ඵපූජං කරොථා"ති වා, "භික්ඛු සන්නිපාතෙථ-දානං දස්සාම, ධම්මං සොස්සාම"ති[4] වා, ඊදිසෙසු සාසනෙසු කුඛ්කුච්චං න කාතබ්බං. කපපියසාසනාති එතානි. න ගිහීනං ගිහිකම්මපටිසංයුත්තානීති. **කුතෙනා ච ත්වං භික්ඛු ආගච්ඡසීති** නිසිතෙනා සෝ භික්ඛු න ආගච්ඡති. අත්ථතෝ පන ආගතෝ හොති. එවං සනෙතපි වත්තමානනයෙපෙ වත්තමානවචනං ලබ්භති. තසමා න දූසෙසෝ. පරියොසානෙ **තතෙනා අහං භගවා ආගච්ඡාමීති** එතස්මිම්පි වචනෙ එසෙව නයෝ.

පඤ්ච අස්සජීපුනබ්බසුකා භික්ඛූ වොදෙතබ්බානි ඔයං තුම්හෙ වත්තුකාමාති ඔකාසං කාරෙත්වා වත්තුනා ව ආපත්තියා ව වොදෙතබ්බා. වොදෙත්වා-යං න සරන්ති, තං සාරෙතබ්බා. සඝෙ වත්තුං ව ආපත්තිං ව පටිජානනති, ආපත්තිමෙව වා පටිජානනති න වත්තුං, ආපත්ති රොපෙතබ්බා. අථ වත්තුමෙව පටිජානනති නාපත්තිං, එවම්පි "ඉමස්මිං වත්තුස්මිං අයං නාම ආපත්තී"ති රොපෙතබ්බා. එවං ඉදි නෙව වත්තුං නාපත්තිං පටිජානනති, ආපත්ති නාරොපෙතබ්බානි. අයමෙත්ථ විනිච්ඡයෝ. යථා පටිඤ්ඤාය පන ආපත්තිං රොපෙත්වා එවං පබ්බාජනීයකම්මං කාතබ්බනති දස්සෙනෙතා **ව්‍යඤ්ජනෙන භික්ඛූනාති** ආදිමාහ. තං උත්තානත්ථමෙව.[5]

එවං පබ්බාජනීයකම්මකතෙන පන භික්ඛූනා යස්මිං විහාරෙ වසන්තෙන යස්මිං ගාමෙ කුලදූසකකම්මං කතං හොති, තස්මිං විහාරෙ වා ගාමෙ වා න වසිතබ්බං. තස්මිං විහාරෙ වසන්තෙන සාමන්තගාමෙපි පිණ්ඩාය න චරිතබ්බං. සාමන්තවිහාරෙපි වසන්තෙන තස්මිං ගාමෙ පිණ්ඩාය න චරිතබ්බං. උපනිස්සයසම්පන්නෙ පන "භන්තෙ භගවං නාම මහන්තං ආදයොජනිකම්පි හොනී"ති අඤ්ඤවාසිකෙහි වුත්තෙනා "යස්සා වීථියා කුලදූසකකම්මං කතං, තන්නෙව[6] වාරිත"නති ආහ. තතො

---

1. සී1. & සය්හ. දුට්ඨපුඝල. 2. සය්හ. & ම. වත්තානීති. 3. සී1. පටිච්ඡි.
4. සී1. & සී. ඉ. දෙස්සෙස්සාමීති. 5. සය්හ. උත්තානත්ථමෙව.
6. සය්හ. තතෙනා & ම. තත්ථෙව.

"ඉමිපි මහතී නගරපප්පමාණාව හොති"ති වුත්තෙතා "යස්සා ඝරපටිපාටියා"ති ආහ. "ඝරපටිපාටිපි ඒකිපප්පමාණාව හොති"ති වුත්තෙතා "ඉතෝ චිතෝ ච සත්ත ඝරානි වාරිතානී"ති ආහ. තං පන සබ්බං ථෙරස්ස මනොරථමත්තමෙව. සවෙපි විහාරෙ තියොජනපරමෝ හොති, ඛාදසයොජනපරමං ච නගරං, නෙව විහාරෙ වසිතුං ලබ්භති, න නගරෙ වරිතුඤ්ච.

නෙ සඞ්ඝෙන පබ්බාජනියකම්මඤ්චානි කථං සඞ්ඝා තෙසං කම්මං අකාසි? න හි තාවතා අපලොකනාදිවිරහා අකාසි. **අථ ඛෝ** කුලෙහි නිමන්තෙත්වා සඞ්ඝභත්තෙසු කාරියමානෙසු තයම්පි තස්මිං යෙව ථෙරා සමණපටිපදං කථෙත්වා "අයං සම්මණෙ, අයං න සම්මණෙ"ති මනුස්සෙ සඤ්ඤාපෙත්වා එකං දෙ භික්ඛූ ඨිතං පවෙසෙත්වා එතෙනෙව උපායෙන සබ්බෙසං[1] පබ්බාජනීයකම්මං අකංසූති. එවං පබ්බාජනීයකම්මඤ්ච ත්‘අධිට්ඨාරස වත්තානි පූරෙත්වා යාවනත්තස්ස කම්මං පටිප්පස්සම්භෙතබ්බං. පටිප්පස්සද්ධකාලෙපි ච තෙන සෙය්‍යූ කුලෙසු පුබ්බෙ කුලදූසකකම්මං කතං, තතො පච්චයා න ගහෙතබ්බා. ආසවක්ඛයං පත්තෙනාපි න ගහෙතබ්බා; අනාපත්තියා ච හොති. "කස්සමා න ගණ්හථා"ති පුච්ඡිතෙන "පුබ්බෙ එවං කතත්තා"ති වුත්තෙ සවෙ වදති "න මයං තෙන කාරණෙන දෙම, ඉදානි සීලවන්තතාය දෙමා"ති, ගහෙතබ්බා. පකතියා දුනට්ඨානෙ යෙව කුලදූසකකම්මං කතං හොති, තතො පකතිදූනමෙව ගහෙතුං වට්ටති. යං වඞ්කිත්වා දෙති, තං න වට්ටති.

න සම්මා වත්තන්තීති තෙ පන අස්සජි පුනබ්බසුකා අට්ඨාරසසු ච වත්තෙසු සම්මා න වත්තන්ති; **න ලොමං පාතෙන්තී**ති අනුලොම පටිපදං අපටිපජ්ජනතාය න පත්තලොමා හොන්ති; **න නෙසජ්ජිකං වත්තන්තී**ති අත්තනො නිසජ්ජාරණමඤ්ච න පටිපජ්ජන්ති; **භික්ඛූ න ඛමාපෙන්තී**ති "දුක්කතං හත්තෙ අමෙහි, න පුන එවං කරිස්සාම, ඛමථ අම්හාකා"නි එවං භික්ඛූනං ඛමාපනං න කරොන්ති; **අකෙකාසන්තී**ති කාරකසඞ්ඝං දසහි අකෙකාසවත්ථූහි අකෙකාසන්ති; **පරිභාසන්තී**ති භයං තෙසං දස්සෙන්ති; **ඡන්දගාමිනා-පෙ-භයගාමිනා පාපෙන්තී**ති "එතෙ ඡන්දගාමිනො ච-පෙ-භයගාමිනො වා"නි එවං ඡන්දගාමිතායපි-පෙ-භයගාමිතායපි පාපෙන්ති; යොජෙන්තීති අත්ථො. **පක්කමන්තී**ති තෙසං පරිවාරෙසු පඤ්චසු සමණසතෙසු එකච්චෙ දිසා පක්කමන්ති. **විබ්භමන්තී**ති එකච්චෙ ගිහී හොන්ති. **කථං හි නාම අස්සජිපුනබ්බසුකාති**[2] එත්ථ දීඝනිකායෙ පාඨොකාසානං වසෙන සබ්බෙපි අස්සජිපුනබ්බසුකාති වුත්තා.

ගාමං වාති එත්ථ නගරම්පි ගාමගහණෙනෙව ගහිතං. තෙනාහ පදභාජනෙ **ගාමොපි නිගමොපි නගරම්පි ගාමො චෙව නිගමො වාති** වුත්තං. තත්ථ අපාකාරපරික්ඛෙපො **සඅාපණෙ** නිගමො

1. සී. සබ්බෙසම්පි. 2. ම. ඒ. අස්සජිපුනබ්බසුකා ඉතිපි දී.

වෙදිතබ්බා. කුලානි දූසෙතීති **කුලදූසකෝ**; දූසෙනෙතා ච න අසුචි භාසුමාදීහි දූසෙති. අථ වෝ අත්තනෝ දූපපටිපත්තියා තෙසං පසාදං විනාසෙති. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "**පූජෙන්ති**[1] වා"ති ආදි වුත්තං. තත්ථ යෝ හරිත්වා වා හරාපෙත්වා වා පකෙකාඨිත්වා වා පකෙකාඨාපෙත්වා වා සයං වා උපගතානං යං කිඤ්චි අත්තනෝ සන්තකං පූජං කුලසඞ්ගහත්ථාය දෙති, දුක්කටං. පරසන්තකං දෙති, දුක්කටමෙව. ථෙය්‍යචිත්තෙන දෙති, හණ්ඩගෙඤ්ඡන කාරෙතබ්බා එස නයෝ සබ්බත්ථ. අයං පන විසෙසෝ: සෙනාසනත්ථාය නියාමිතං ඉස්සරවතාය දදතෝ ථුල්ලච්චයං. පූජං නාම කස්ස දාතුං වට්ටති? කස්ස න වට්ටතීති? මාතාපිතූනම්පි තාව හරිත්වාපි හරාපෙත්වාපි පකෙකාඨිත්වාපි පකෙකාඨාපෙත්වාපි දාතුං වට්ටති. සෙසඤ්ඤතඤ්ඤානං පකෙකාඨාපෙන්වාව. තඤ්ච බෝ වත්ථුපූජනත්ථාය. මණ්ඩනත්ථාය පන ඔවලිඛ්ඛාදිපූජනත්ථාය වා නාසෙතුං[2] දාතුං න වට්ටති. මාතාපිතූනඤ්ච[3] හරාපෙනෙනෙව සඤ්ඤාම ණෙරෙනෙව හරාපෙතබ්බං. ඉතරෙ පන යදි සයමෙව ඉච්ඡන්ති, වට්ටති.

සම්මතෙන පූජාභාජනෙන ගාමනහාලෙ සම්පත්තානං සාමණෙරානං උපඩ්ඪභාගං දාතුං වට්ටති. කුරුන්දියං සම්පත්තගිහීනං උපඩ්ඪභාගං, මහාපච්චරියං චුල්ලභං[4] දාතුං වට්ටතීති වුත්තං. අසම්මතෙන අපලොකෙත්වා දාතබ්බං. ආචරියුපජ්ඣායෙසු සගාරව්‍යා සාමණෙරා බහූනි පූජානි ආහරිත්වා රාසිං කත්වා ඨපෙන්ති, ථෙරා පාතොව සම්පත්තානං සද්ධිවිහාරිකාදීනං උපාසකානං වා "එතං ඉදං ගණ්හ, එතං ඉදං ගණ්හා"ති දෙන්ති, පූජාදූසනං නාම න හොති. වෙත්තියං පූජෙස්සාමීති ගහෙත්වා ගච්ඡන්තාපි පූජං කරොහාපි තත්ථ තත්ථ සම්පත්තානං වෙත්තියපූජනත්ථාය දෙන්ති, එතම්පි පූජාදූසනං නාම න හොති. උපාසකෙ අකකපූජාදීහි පූජෙනෙත දිස්වා "විහාරෙ භණ්ඩාගාරපූජාදීනි අත්ථි උපාසකා තානි ගහෙත්වා පූජෙථා"ති වත්තුම්පි වට්ටති. භික්ඛූ පූජාපූජං කත්වා දිවාතරං ගාමං පවිට්ඨේ "කිං භන්තෙ අතිදිවා පවිට්ඨත්ථා"ති පුච්ඡන්ති. "විහාරෙ පූජානි බහූනි[5] පූජං අකාරිම්හා"ති වදන්ති. මනුස්සා බහූනි ඛීර විහාරෙ පූජානීති පුන දිවසෙ පහූතං ඛාදනීයං භොජනීයං ගහෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා පූජාපූජං ව කරොන්ති දානං ච දෙන්ති, වට්ටති. මනුස්සා "මයං භන්තෙ අසුකදිවසං නාම පූජෙස්සාමා"ති පූජාවාරං යාචිත්වා අනුසඤ්ඤතදිවසෙ ආගච්ඡන්ති. සාමණෙරෙහි ච පගෙව පූජානි ඔවිනිත්වා ඨපිතානි හොන්ති, තෙ රුක්ඛෙසු පූජානි අපස්සන්තා "කුහිං ගතෙත පූජානීනි" වදන්ති. "සාමණෙරෙහි ඔවිනිත්වා ඨපිතානි, තුම්හෙ පන පූජෙත්වා ගච්ඡථ. සඛෙයා අඤ්ඤං දිවසං පූජෙස්සන්ති"ති. තෙ පූජෙත්වා දානං දත්වා ගච්ඡන්ති, වට්ටති.

මහාපච්චරියං පන කුරුන්දියං ච "ථෙරා සාමණෙරෙහි දූපෙතුං න ලභන්ති. සබෙ පන සයමෙව තානි පූජානි තෙසං දෙන්ති; වට්ටති.

1. සී1. පූජෙථදෙන්ත. 2. සී1 & සහා. කාසෙපි. 3. සී1. & සී. මූ මාතාපිතූනං.
4. සී1. & සී. මූ චුල්ලකං. 5. ම. & සී. මූ. බහූනි පූජානි.

ථෙරෙහි පන සාමණෙරෙහි ඔවිනිත්වා ඣපිහානීහි එහතකමෙව වත්තබ්බ"නහි වුත්තං. සචෙ පන පුප්ඵමාරං ආවිත්වා අනොචිතෙසු පුඵපථසු යාගුභත්තාදීනි ආදාය ආගතත්වා "සාමණෙරෙහි ඔවිනිත්වා දෙථා"හි වදහති. සඞ්ඝිසාමණෙරානං යෙව ඔවිනිත්වා දාතුං වට්ටති. අසඞ්ඝුතහතො උහක්පිත්වා රුක්ඛසඞ්ඛාය ඨපෙහති, න ඔරොනිත්වා පලාසිතබ්බං. ඔවිනිත්වා දාතුං වට්ටති. සචෙ පන කොචි ධම්මකථිකො "බහූනි උපාසකා විහාරෙ පුප්ඵානි, යාගුභත්තාදීනි ආදාය ගන්ත්වා පුඵපූජං කරොථා"ති වදති, තස්සෙව න කප්පතීති මහාපච්චරියං ච කුරුන්දියං ච වුත්තං. මහාඅට්ඨකථායං පන "එතං අකප්පියං, න වට්ටති"නි අථිසෙසෙන වුත්තං. ඵලඵලිපි[1] අත්තනො සන්තකං වුත්තත්තයෙ නෙව මාතාපිතූහං ච සෙසඤාතීනං ච දාතුං වට්ටති. ඛුද්දසඞ්ඛාදීහාය පන දෙන්තස්ස වුත්තත්තයෙනෙව අත්තනො සන්තකෙ පරසන්තකෙ සංඝිකෙ සෙනාසනත්ථාය නියාමිතෙ ච දුක්ඛටාදීනි වෙදිතබ්බානි. අත්තනො සන්තකං යෙව ගිලානුපට්ඨාකානං වා සම්පත්තභික්ඛූහං වා ඛිණපරිබ්බයානං වා දාතුං වට්ටති. ඵලදානං න හොති. ඵලභාජ කෙනාපි සම්මුඛෙන සඞ්ඝස්ස ඵලභාජනකාලෙ සම්පත්තභික්ඛූහානං උපඨාහකානං දාතුං වට්ටති. අසම්මුඛෙන අපලොහනෙඩා දාතබ්බං. සඞ්ඝාරාමෙපි ඵලපරිභොගෙන වා රුක්ඛපරිභොගෙන වා තණ්හා කාතබ්බා. තතො ගිලානුපට්ඨාකානං වා අඤ්ඤතරං වා ඵලං ආවන්තානං යථාපරිභොගෙන වත්තාරි පඤ්ච ඵලානි දාතබ්බානි. රුක්ඛා වා දභොහතබ්බා "ඉතො ගහෙතුං ලභතී"හි, "ඉධ ඵලානි සුන්දරානි ඉතො ගණ්හථා"හි එවං පන න වත්තබ්බං.

ඵලභණ්ඩනාහි එත්ථ පන අත්තනො සන්තකං සිරිසඋණ්ණං වා අඤ්ඤං වා කාසාවං[2] කුලසඞ්ඝහත්ථාය දෙති, දුක්කටං. පරසන්තකාදීසුපි වුත්තනයෙන[3] විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. අයං පන විභෙසො:- ඉධ සඞ්ඝස්ස රක්ඛිතගොපිහාපි රුක්ඛච්ඡල්ලි ගරුභණ්ඩමෙව. මහානිය දනාහාථ්ථෙවසුපි ගරුභණ්ඩූපගං කත්වා වුත්තනයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. පණ්ණඤ්ච පන එත්ථ න ආගතං. තම්පි වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. පරතො හි[4] ගරුභණ්ඩවිනිච්ඡයෙ සබ්බං විත්ථාරෙන වණ්ණයිස්සාම. **වෙජ්ජිකාය**[5]**වාහි** එත්ථ වෙජ්ජිකම්මවිධි තතියපාරාජිකවණ්ණනාය වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. **ජඞ්ඝ පෙසනිකෙනාහි** එත්ථ ජඞ්ඝපෙසනියන්ති ගිහීනං දූතෙය්‍යං සාසනා හරණකම්මං වුච්චති. තං න ආතබ්බං. ගිහීනං හි සාසනං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තස්ස පදෙ පදෙ දුක්කටං. තං කම්මං හිස්සාය ලද්ධා භොජනං භුඤ්ජන්තස්සාපි අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ දුක්කටං. පඤ්චමං සාසනං අගහෙත්වාපි පච්ඡා "අයං 'දුනි සො ගාමෙ, ගන්ත්වා තං සාසනං

1. සී1. ඵලලිපි. 2. ම. කාසාවං ය. නිඤ්ච & සී1. කාසාවං වා.
3. සී, ඵු. & ම. නයෙනෙව. 4. ඣෆ. & ම. පරතොපි.
5. ඣෆ. සී1. වෙජ්ජකාය.

ආරොචෙමී"ති මඟ්ඝා උකකමනතසසාපි පදෙ පදෙ දුකකටං. **සාසනං** ආරොචෙතුා ලද්ධිං හොජ්ජතා භුඤ්ජතෝ පුරිමනයෙනෙව දුකකටං. **සාසකං අහගෙඩා** ආගතෙන පන "හතෙථ තසමිං ගාමෙ ඉත්ථන්නාමසස කාම ඣා පවතතී"ති පුචඡියමානෙන කථෙතුං වට්ටති. පුචඡිතපඤෙඤ දෙසො නතථි. **පණ්ඩන්නං** පන සඝධම්මිකානං මාතා පිතූන්නං පණ්ඩිපලාසසස අත්තනතා වෙය්‍යාවච්චකරසස ව **සාසනං** හරිතුං වට්ටති. ගිහීනං ව පුබෙබ වුත්තපපකාරඣපටියඣාසනං. **ඉදං** හි ඣඩ්ඣපෙසනියකම්මං නාම න හොති. **ඉමෙහි** පන අට්ඨහි කුලදූසක කමෙමහි උපජ්ඣාපච්චයා පණ්ඩන්නමපි සඝධම්මිකානං න කපපන්ති. අභූතාරොචනරූපියඣංවොහාරෙහි උපජ්ඣාපච්චයඣදිසාව හොන්ති. පාපා සමාචාරා අස්සාති **පාපසමාචාරො**; තෙ පන යසමා මාලාවච්ඡ රොපණාදයො ඉධ අධිපෙතා, තසමා **මාලාවච්ඡං රොපෙන්තීපි**ති ආදිනා තයෙන්නසස පදභාජනං වුත්තං. **කිරෙකඛාති** පරමපුඛා; **කුලානි ව තෙන දුට්ඨානීති** එත්ථ පන යසමා කුලානීති වොහාර මත්තමෙතං. අත්ථතා හි මනුස්සා තෙන දුට්ඨා හොන්ති; තසමාස්ස පදභාජනෙ **පුබෙබ සද්ධා භුඤ්ජිත්වා** ආදිමාහ. **ඡන්දගාමිනොති** ඡන්දෙන ගවඡන්තීති ඡන්දගාමිතා; **එස නයො** සෙසෙසු. **සමනුභාසි තබෙබා නසස පටිනිස්සඣගඣාසාති** එත්ථ කුලදූසකකමෙමන දුකකට මෙව. යං පන සො සඩ්ඝං පරිභවිත්වා ඡන්දගාමිනොති ආදිමාහ. තස්ස පටිනිස්සඣගඣාය සමනුභාසනකම්මං කාතබෙබාති එවමත්ථො දට්ඨබෙබා. සෙසං සබබත්ථ උත්තානමෙව. සමුට්ඨාන්නාදීනිපි පඨමසඩ්ඝ භෙදසදිසානෙවාති.

කුලදූසකසිකඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

උද්දිට්ඨා බො-පෙ-එවමෙතං ධාරයාමීති එත්ථ පඨමං ආපත්ති එතෙසන්ති **පඨමාපත්තිකා**; පඨමං විතික්කමකඛණෙ යෙව ආපජ්ජි තබබාති අත්ථො. ඉතරෙ පන ඣථා තතියෙ චතුත්ථෙ ච දිවසෙ හොතීති ජරෙ තතියකො චතුත්ථකොති ච වුච්චති, එවං යාවතතියෙ සමනු භාසනකමෙම හොන්තීති **යාවතතියකා**නි වෙදිතබබා. **යාවතිහං ජානං පටිච්ඡාදෙතී**ති යත්තකානි අහානි ජානනතා පටිච්ඡාදෙති. අහං ඉත්ථන්නාමං ආපන්නිං **ආපන්නොති** සබ්‍රහමචාරිනං නාරොචෙති. **තාවතිහන්නි** යත්තකානි අහානි; **අඣාමා පරිවත්ථබබන්නි** න කාමෙන න වසෙන අථ ඛො අකාමෙන අවසෙන පරිවාසං සමාදිය වත්ථබබං. **උත්තරිං ඡාරත්තන්නි** පරිවාසතා උත්තරිං ඡ රත්තියො; **භික්ඛුමානත්තායාති** භික්ඛූනං මානනහාවාය; **ආරාධනත්ථායාති** වුත්තං හොති. **වීසතිසඩ්ඛා ගණො අස්සාති වීසතිගණො**; **නත්‍රාති** යත්‍ර **සබබන්නිමෙන** පරිවෙජ්දෙන වීසතිගණො භික්ඛුසඩ්ඝා අත්ථි, තත්‍ර; **අඛෙහනබබොති** අභිඛතබබා සමපටිච්ඡිතබබා; **අඛ්භාන කම්මවසෙන ඔසාරෙතබබොති** වුත්තං හොති. **අවහාතබබොති** වා

අපෙහි. අනභිභිනෙනාති න අභිභිතෝ, න සමපටිච්ඡිතෝ; අනභිභවනාය නමෙමාති වුත්තං හොති. අනවහාතොති වා අපෙහි. **සාමීචිති** අනුධම්මතා; ලොකුත්තරධම්මං අනුගතා ඔවාදානුසාසනී; සාමීචිධම්මතාති වුත්තං හොති. සෙසමෙත්ථ වුත්තනයමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

තෙරසකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

ඉමෙ ඛො පනායස්මන්තා දෙව අනියතා ධම්මා උදෙදසං ආගච්ඡන්ති.

තෙන සමයෙන බුදෙධා භගවාති පඨමක[1]අනියතසික්ඛාපදං. තත්ථ **කාලයුත්තං සමුල්ලපනෙනාති** කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා යදි අඤ්ඤෙ න කොචි සම්පෙන[2] ගච්ඡති වා ආගච්ඡති වා, තදා තදනුරූපං "කච්චි න උක්කණ්ඨසි න කිලමසි න ජානාසී"ති ආදිකං ගෙහසිතකථං කථෙනෙතා; **කාලයුත්තං ධම්මං භණෙනෙනාති** කාලං සල්ලක්ඛෙත්වා යදි අඤ්ඤෙ කොචි සම්පෙන ගච්ඡති වා ආගච්ඡති වා,[3] තදා තදනුරූපං "උපොසථං කරෙය්‍යාසි? සලාකභත්තං දෙය්‍යාසී"ති ආදිකං ධම්මකථං කථෙනෙතා. බහූ ඣිතරෝ ච පුත්තා ච අස්සාති **බහුපුත්තා**; තස්සා කිර දස පුත්තා දස ඣිතරෝ අහෙසුං. බහූ නත්තාරෝ අස්සාති **බහුනත්තා**; යථෙව හි තස්සා, එවමස්ස පුත්තඣිතානමපි ඒසති ඒසති දාරකා අහෙසුං. ඉති සා සීසුත්තරවතුසතපුත්තනත්තු[4]පරිවාරා අහොසි. **අභිඛඤ්ඤසම්මතාති** උත්තමම්ඛඤ්ඤසම්මතා; **ඝරෙඝරසූති** ඝරපඨ ඝරෙසු; **ජණ්ණූසූති** ආවාහවිවාහමඛඤ්ඤාදීසු අන්තරාඋස්සවෙසු; **උස්සවෙසූති** ආසාළහිපවාරණකඨිනාදිසු මහුස්සවෙසු; **පඨමං හොජෙනෙතීති** "ඉමෙපි ඨරතා තයා සමානාසුතා නිරොගා හොන්තූ"ති ආයාචනාතා පඨමං යෙව භොජෙනෙති. යෙපි සද්ධා හොන්ති පසන්නා, තෙ භික්ඛූ හොජෙත්වා තදනන්තරං සබ්බපඨමං තං යෙව භොජෙනෙති. **න ආදිසීති** තස්සා වචනං න ගණ්හි; න වා ආදරමකාසීතිපි අත්ථෙ. **අලංකම්මනියෙති** කම්මක්ඛමං කම්මයොග්‍යෙනාති කම්මනියං; අලං පරියත්තං කම්මනියභාවායාති අලංකම්මනියං, තස්මිං අලංකම්මනියෙ. යත්ථ අජ්ඣාචාරං කරොන්තා සක්කොනාති තං කම්මං කාතුං, නාදිසෙති අත්ථෙ. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ වුත්තං: **සක්කා හොති මෙථුනං ධම්මං පතිසෙවිතුනති.** යත්ථ මෙථුනං ධම්මං සක්කා හොති පතිසෙවිතුනති වුත්තං හොති. **නිසජ්ජං කප්පෙය්‍යාති නිසජ්ජං කරෙය්‍ය**; නිසීදෙය්‍යාති අත්ථෙ. යඤ්ච පන නිසීදිත්වාව නිපජ්ජති, තෙනස්ස පදභාජනෙ උභයම්පි වුත්තං. තත්ථ **උපනිසිනෙනෙනාති** උපගන්ත්වා නිසීදන්තා; එවං **උපනිපජ්ජනෙනාපි** වෙදිතබ්බෙ. **භික්ඛුනිසිනෙනෙනති** භික්ඛුමහි නිසීදන්තෙති අත්ථෙ. **උභො වා නිසීදනාති** දොළි අපවජ්ජ,

1. සය්‍යා. & ම. පඨම.
2. සය්‍යා. යදි තා කොචි සම්පෙ.
3. සය්‍යා. කොචි ආගච්ඡති වා ගච්ඡති වා.
4. සය්‍යා. චතුත.

අපුරිමං නිසිද්ධා; එත්ථ ච භික්ඛාපි පාලියං **සොතඤ්ඤ රහෝති** ආගතං. චක්ඛුඤ්ඤ රහෙනෙව පන පරිච්ඡේදෙ වෙදිතබ්බෝ. සචෙ පිහිත කවාටස්ස ගබ්භස්ස ද්වාරෙ නිසින්නෝ විඤ්ඤූ පුරිසෝ හොති, නෙව අනාපත්තිං කරොති. අපිහිතකවාටස්ස පන ද්වාරෙ නිසින්නෝ අනාපත්තිං කරොති, න කෙවලඤ්ච ද්වාරෙ, අන්තෝ ද්වාදසහත්ථෙපි ඔකාසෙ නිසින්නෝ යචෙ පන සබ්බකුක්කුච්චකොති[1] නිද්දායන්තොපි අනාපත්තිං කරොති. සමීපෙ ඨිතොපි අඤ්ඤං න කරොති. චක්ඛුමාපි නිපජ්ජිත්වා නිද්දායන්තෝ න කරොති; ඉත්ථිනං පන සතම්පි අනාපත්තිං න කරොති යෙව.

සද්ධෙය්‍යවචසාති සද්ධාතබ්බවචනා; සා පන යස්මා අරියසාවිකාව හොති. තෙනස්ස පදභාජනෙ **ආගතඵලාති** ආදි වුත්තං. තත්ථ ආගතං ඵලං අස්සාති ආගතඵලා; පටිලද්ධසොතාපත්තිඵලාති අත්ථෝ. **අභිසමෙතාවිනීති** පටිවිද්ධචතුසච්චා; විඤ්ඤූනං ඔකාසාත්තයසම්පන්නං එතායාති **විඤ්ඤූනාසාසනා; නිසජ්ජං භික්ඛු පටිජානමානොති** කිඤ්චාපි එවරූපා උපාසිකා දිස්වා වදති. අථ ඛො භික්ඛු නිසජ්ජං පටිජානමානොව යෙව තිණ්ණං ධම්මානං අඤ්ඤතරෙන කාරෙතබ්බෝ; න අපටිජානමානොති අත්ථෝ. **යෙන වා සා සද්ධෙය්‍යවචසා උපාසිකා වදෙය්‍ය, තෙන සො භික්ඛු කාරෙතබ්බොති** නිසජ්ජාදීසු ආකාරෙසු යෙන වා ආකාරෙන සද්ධිං මෙථුනධම්මාදිනි රොපෙත්වා[2] සා උපාසිකා වදෙය්‍ය, පටිජානමානොව තෙන සො භික්ඛු කාරෙතබ්බෝ. එව රූපායපි උපාසිකාය වචනමත්තෙන න කාරෙතබ්බොති අත්ථෝ. කස්මා? යස්මා දිට්ඨං නාම තථාපි හොති අඤ්ඤථාපි. තදත්ථජොත නත්ථඤ්ච ඉදං වත්ථු උදාහරන්ති.

ලෙලාරාමවිහාරෙ කිර එකො බ්‍රහ්මණසත්තෙරෝ එකදිවසං උපට්ඨාකකුලං ගන්ත්වා අන්තොගෙහෙ නිසීදි, උපාසිකාපි සයන පල්ලඞ්කං නිස්සාය සීතා හොති, අථෙකො පිණ්ඩචාරිකො ද්වාරෙ සීතො දිස්වා "ථෙරෝ උපාසිකාය සද්ධිං එකාසනෙ නිසින්නොා"ති සඤ්ඤං පටිලභිත්වා පුන්නපුන්නං ඔලොකෙසි. ථෙරොපි "අයං මයි අසුද්ධලද්ධිකො ජාතොා"ති සල්ලක්ඛෙත්වා කතභත්තකිච්චොව විහාරං ගන්ත්වා අත්තනො වසනට්ඨානං පවිසිත්වා අන්තොව නිසීදි. සොපි භික්ඛු ථෙරං චොදෙස්සාමීති ආගන්ත්වා උක්කාසිත්වා ද්වාරං විවරි, ථෙරොා තස්ස චිත්තං ඤත්වා ආකාසෙ උප්පතිත්වා කූටාගාරකණ්ණිකං නිස්සාය පල්ලඞ්කෙන නිසීදි. සොපි භික්ඛු අන්තො පවිසිත්වා මඤ්චඤ්ච පීඨඤ්ච අපස්සන්තො උද්ධං ඔලොකෙසි. අථ ආකාසෙ නිසින්නං ථෙරං දිස්වා "භන්තෙ එවං මහිද්ධිකා නාම තුම්හෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං එකාසනෙ නිසින්නභාවං වදුපෙථ එවා"ති ආහ. ථෙරෝ "ආනන්තරිකසෙවෙසෝ ආවුසෝ දෙසෝ, අහං පන තං සද්ධාපෙතුමසක්කොන්තො එවමකාසිං, රක්ඛෙය්‍යාසි ම"න්ති වත්වා ඔතරිත්වා

1. සී. ස්‍යා. චිකිච්ඡකසම්මතොපි. 2. ම. ආරාපෙත්වා.

ඉතො පරං **යා වෙ එවං වෙදෙය්‍යානි** ආදි සබ්බං පටික්ඛිපිත්වා ඣාරණාකාරදස්සනත්ථං වුත්තං. තත්‍ථ **මාතුගාමස්ස මෙථුනං ධම්මං පතිසෙවනෙනාති** මාතුගාමස්ස මග්ගෙ මෙථුනං ධම්මං පතිසෙවනෙනාති අත්ථො. **නිසජ්ජාය ඝාතරතබ්බාති** නිසජ්ජං පටිජානිත්වා මෙථුනධම්මපතිසෙවනං අපටිජානනෙනා මෙථුනධම්මපාරාජිකා පත්තියා අභාරෙත්වා නිසජ්ජා[1]මත්තෙන යං ආපත්තිං ආපජ්ජති, තාය ඝාරෙතබ්බා, පාචිත්තියාපත්තියා ඝාරෙතබ්බාති අත්ථො. එතෙන නයෙන සබ්බවතුක්කෙසු විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. ඔකාසපදපරියොසානෙ පන ආපත්තානාපත්තිපරිච්ඡෙදදස්සනත්ථං වුත්තෙසු "ගමනං පටිජානාති"ති ආදීසු **ගමනං පටිජානාතීති** රහො නිසජ්ජස්සාදත්ථං ගන්තුමිති එවං ගමනං පටිජානාති. **නිසජ්ජනන්ති** නිසජ්ජස්සාදෙනෙව නිසජ්ජං පටිජානාති. **ආපත්තින්ති** තීසු අඤ්ඤතරං ආපත්තිං. **ආපත්තියා ඝාරෙතබ්බාති** තීසු යං පටිජානාති, තාය ඝාරෙතබ්බා. සෙසමෙත්ථ වතුක්කෙ උත්තානාධිප්පායමෙව. දුතිය වතුක්කෙ පන **ගමනං න පටිජානාතීති** රහො නිසජ්ජස්සාදවසෙන න පටිජානාති, සලාභහත්තාදිනා අත්තනො කමෙන ගතොමි, සා පන මයිහං නිසීත්තඨානං ආගතාති වදති. සෙසමෙත්ථාපි උත්තානාධිප්පායමෙව.

අයං පන සබ්බත්ථ විනිච්ඡයො[2]:- රහොනිසජ්ජස්සාදෙති මෙථුනධම්මසඞ්ඛාතනිසජ්ජාය ලෙසො වුච්චති, යො භික්ඛු තෙනඞ්ගෙන මාතුගාමස්ස සන්තිකං ගන්තුකාමො අඤ්ඤං අඤ්ඤත්ථං, දුක්කටං, නිවාසනං නිවාසෙති, කායබන්ධනං බන්ධති, චීවරං පාරුපති, සබ්බත්ථ පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං, ගච්ඡති,[3] පදවාරෙ පදවාරෙ, ගන්ත්වා[4] **නිසීදති, දුක්කටවමෙව.** මාතුගාමෙ ආගන්ත්වා නිසීන්නමත්තෙ පාචිත්තියං. **සචෙ** සා ඉත්ථී ඤෙන්ති කරණීයෙන උට්ඨායුට්ඨාය[5] පුනප්පුනං නිසීදති, **නිසජ්ජාය නිසජ්ජාය** පාචිත්තියං, යං සඞ්ඛාය ගතො, සා න දිට්ඨා, අඤ්ඤං ආගන්ත්වා නිසීදති, අඤ්ඤදෙ උපපන්නෙ පාචිත්තියං. මහා පච්චරියං පන ගමනකාලතො පට්ඨාය අසුද්ධචිත්තතාය ආපත්තිගණනාය පාචිත්තියානි වුත්තං. සචෙ සම්බහුලා ආගච්ඡන්ති, මාතුගාමගණනාය පාචිත්තියානි, සචෙ උට්ඨායුට්ඨාය පුනප්පුනං නිසීදන්ති, නිසජ්ජාගණනාය පාචිත්තියානි. අනියමෙත්ථ දිවාදිට්ඨාය සද්ධිං රහස්සාදං සම්පස්සාමීති ගන්ත්වා නිසීන්නස්සාපි ආගන්තුකාගමනං වෙගෙන පුනප්පුනං **නිසජ්ජාවසෙන** ච වුත්තනයෙන ආපත්තියෝ වෙදිතබ්බා. සචෙ සුද්ධචිත්තෙන ගන්ත්වා නිසීන්නස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා නිසීන්නාය ඉත්ථියා රහස්සාදෙ උපජ්ජිත්වා, අනාපත්ති.[6] සම්බුද්ධාදීනි පඨම පාරාජිකසදිසානෙවාති.

පඨමානියතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1. ම. & සී1. නිසජ්ජ.
2. සත්‍ථ. විනිච්ඡයෙ වෙදිතබ්බා.
3. සී1. & සත්‍ථ. ගච්ඡතෙව.
4. සත්‍ථ. ත්‍වානාවා, ත්‍වානාවා.
5. සත්‍ථ. එතෙහෙව දෙව කරණීයෙන උට්ඨායාති.
6. සත්‍ථ. අනාපත්තියෙව

තෙන සමයෙන බුද්ධෝ භගවාති දුතියයතියගතිකඛාපදං. **තත්ථ භගවතා පටික්කිත්තනන්ති** ආදිමහි යං එතෝ එතාය රහෝ පටිච්ඡන්නෝ ආසනේ අලංකම්මනියේ නිසජ්ජං කප්පෙය්‍ය, තං නිසජ්ජං කප්පෙතුං පටික්කිත්තනන්ති එවං සම්බන්ධෝ වෙදිතබ්බෝ. ඉතරථා හි එකස්ස එකායාති වත්තබ්බං සියා, කස්මා? පටික්කිත්තනන්ති වුත්තත්තා. සාමිඅත්ථේ වා එතං පච්චත්තවචනං වෙදිතබ්බං. **නහෙව ඛෝ පන පටිච්ඡන්නන්ති** එත්ථ පන යම්පි ඛහි පරික්කිත්තං අන්තෝ විවටං පරිවෙණඞ්ගණාදි, තම්පි[1] අන්තෝගධන්ති වෙදිතබ්බං. එවරූපා හි[2] ඨානං අපටිච්ඡන්නෝ යෙව ගණ්හන්තීති මහාපච්චරියං වුත්තං, සෙසං පඨම සික්ඛාපදනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. කෙවලං හි ඉධ ඉත්ථිපි පුරිසොපි යෝ කෝචි විඤ්ඤූ, අනක්ඛාඛධිරෝ අන්තෝ ආදයහත්ථේ ඔභාසෙ සීතෝ වා නිසීදන්තෝ වා වික්කිත්තෙන්තෝපි අවික්කිත්තෙන්තෝපි[3] නිද්දායන්තෝපි අනාපත්තිං කරොති, ඛධිරෝ පන වක්ඛුමාපි අන්ධෝ වා අඛධිරෝවි න කරොති, පාරාජිකාපත්තිඤ්ච පරිහාපෙති දුට්ඨුල්ලවාචාපත්තිඤ්ච වුත්තානි අයං විසෙසෝ, සෙසං පුරිමසදිසමෙව. උභයත්ථාපි උම්මත්තකාදිකම්ම කාරානං අනාපත්ති, සම්මුඨ්ඨාදිසු ඉදං ඔකඛාපදං නිඃසම්මුඨ්ඨානං, කාය චිත්තතෝ, වාචාචිත්තතෝ, කායවාචාචිත්තතෝ ච සම්මුඨ්ඨානි. කිරියා සඤ්ඤාවිමොක්ඛං සචිත්තකං ලොකවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං අකුසලචිත්තං සුඛමජ්ඣත්තවෙදනාති දට්ඨබ්බං. සෙසං උත්තානත්ථ මෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

අනියතවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තිංස නිස්සග්ගියා ධම්මා-යෙ වුත්තා සම්තාවිනා,
තෙසඤ්ච නිද්දිසාම-අපුබ්බපදවණ්ණනං.

තෙන සමයෙන බුද්ධෝ භගවා වෙසාලියං විහරති ගොතමකෙ චෙතියෙ. තෙන ඛෝ පන සමයෙන භගවතා සික්ඛාපනං පඤ්ඤත්තං හොති. එත්ථ **චීවරන්ති**[4] අන්තරවාසකෝ උත්තරා සඞ්ඝාටි ඉදං විවරිතබ්බතාය පරිභුඤ්ජිතුං අනුඤ්ඤාතං හොති. යත්ථ පනෙතං අනුඤ්ඤාතං, යදා ච අනුඤ්ඤාතං, යෙන ච කාරණෙන අනුඤ්ඤාතං, තං සබ්බං චීවරක්ඛන්ධකෙ ආවි භවිස්සති. **අථෙකඤ්ඤෙව චීවරෙන ගාමං පවිසන්තීති** යෙන විහාරෙ අවඤ්ඤාති, නහානඤ්ච ඔතරන්ති, තතෝ අඤ්ඤෙන, එවං දිවසෙ දිවසෙ නව චීව රානි ධාරෙන්ති. **උප්පන්නං හොතීති**[5] අනුප්පඤ්ඤත්තියා ඨානං දදමානං පටිලාභවසෙන උප්පන්නං හොති, නො නිප්පජ්ජනවසෙන. **ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස දුතියකොමෙ හොතීති** ආයස්මා කිර

---

1. සී. ඉ. පරිවෙණඞ්ගණාදිනාපි. 2. සය්‍හා. එවරූපම්පි.
3. සය්‍හා, චික්කිත්තාවිතෙහාපි. 4. සය්‍හා. නිවීවරන්ති සී. ඉ. තත්ථ නිවීවරන්ති.
5. සය්‍හා, හොතීති ඉදං.

ආනන්දෙ භගවන්තං ඵරෙත්වා "අනේකසු එවරූපෝ ගුණවිසිට්ඨෝ පුග්ගලෝ නත්ථි"ති ගුණ[1] බහුමානෙන ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං මඤ්ඤති, සෝ සද්ධිං මනාපං චීවරං ලභිත්වා රජිත්වා කප්පබින්දුං දත්වා[2] ථෙරසෙසව දෙති, පුරෙභත්තෙ පණීතං යාගුඛජ්ජකං වා පිණ්ඩපාතං වා ලභිත්වාපි ථෙරසෙසව දෙති, පච්ඡාභත්තෙ මධුඵාණිතාදීනි ලභිත්වාපි ථෙරසෙසව දෙති, උපට්ඨානකුලෙගි ගරහෙ නික්ඛාමෙත්වා පබ්බාජෙත්වා ථෙරසෙසව සන්තිකෙ උපජ්ඣං ගාහාපෙත්වා සයං අනුසාවණකම්මං කරොති. ආයස්මාපි සාරිපුත්තෙ "පිතු ඤාතකබ්බකිච්චං නාම ජෙට්ඨ පුත්තකස්ස භාරෙ, තං මයා භගවතො ඤාතකබ්බං කිච්චං[3] ආනන්දෙ කරොති, අහං ආනන්දං නිස්සාය අපෙපායසුකෙකා විහරිතුං ලභාමී"ති ආයස්මන්තං ආනන්දං අනිච්ච මමායති. සොපි මනාපං චීවරං ලභිත්වා ආනන්දත්ථෙරසෙසව දෙතීති සබ්බං පුරිමසදිසමෙව. එවං ගුණබහුමානෙන මමායනෙන්නා තදූපපත්තිම්පි තං චීවරං ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස දාතුකාමෝ හොතීති වෙදිතබ්බං.

නවමං වා භගවා දිවසං දසමං වාති එත්ථ පන සවෙ භවෙය්‍ය: කථං ථෙරෝ ජානාතීති? බහූහි කාරණෙහි ජානාති, සාරිපුත්තත්ථෙරෝ කිර ජාතපදවාරතං පඤ්ඤමනෙන්නා ආනන්දත්ථෙරං ආපුච්ඡිත්වාව පක්කමති: "අහං එත්තකෙන නාම කාලෙන ආගච්ඡිස්සාමි,[4] එත්තන්තරෙ භගවන්තං මා පමජ්ජී"ති. සවෙපි සම්මුඛා න ආපුච්ඡති, නික්ඛමිත්වා පෙසෙත්වාපි ආපුච්ඡිත්වාව ගච්ඡති, සවෙ අඤ්ඤස්ස වස්සං වසති, යෙ[5] පඨමතරං නික්ඛමිත්වා ආගච්ඡන්ති, තෙ එවං පඨිණාති: "මම වචනෙන භගවතො ච පාදෙ සිරසා වන්දථ, ආනන්දස්ස ච ආරොග්‍යං වත්වා[6] මං අසුකෙ දිවසෙ නාම ආගමිස්සන්තීති වදථා"ති. සදූ ව යථාපරිච්ඡින්නදිවසෙයෙව එති. අපිචායස්මා ආනන්දෙ අනුමානෙනපි ජානාති "එත්තකෙ දිවසෙ භගවතා වියොගං සහන්තෙන්නා අධිවාසෙන්තෙන්නා ආයස්මා සාරිපුත්තෙන්නා වසි, ඉතොදූනි පට්ඨාය අසුකං නාම දිවසං නාතික්කමිස්සති, අද්ධා ආගමිස්සති, යෙසං යෙසං හි පඤ්ඤූ මහන්ති, තෙසං තෙසං භගවති පෙමඤ්ච ගාරවොව මහා හොතීති ඉමිනා නයෙනපි ජානාතීති. එවං බහූහි කාරණෙහි ජානාති, තෙනාහ "නවමං වා භගවා දිවසං දසමං වා"ති.

එවං වුත්තෙ යස්මා ඉදං සික්ඛාපදං පණ්ණත්තිවජ්ජං, න ලොකවජ්ජං, තස්මා තං[7] ආයස්මන්තා ආනන්දෙන වුත්තදිවසමෙව පරිවෙජ්දං කරොන්නෙන්නා **අථ ඛො භගවා-පෙ-බාරෙතූ**තාහ. සවෙ පන[8] ථෙරෙන අඩ්ඪමාසො වා මාසො වා[9] උද්දිට්ඨෝ අභවිස්ස; සොපි භගවතා අනුඤ්ඤතෙ අස්ස. **නිට්ඨිතචීවරම්හී**තාදි යෙන කෙනචි නිට්ඨානෙන

1. සය්‍ය. සාරිපුත්තස්ස ගුණ. 2. සය්‍ය. කාත්වා,
3. සය්‍ය. & ම. තස්මා යං මයා භගවතො ඤාතකබ්බං කිච්චං සබ්බං තං.
4. සය්‍ය. ආගමිස්සාමි. 5. සය්‍ය. යෙ ච. 6. සය්‍ය. පුච්ඡිත්වා,
7. සය්‍ය. තඤ්ච. 8. සය්‍ය. අථානෙන. 9. සී, ඵු අඩ්ඪමාසො ව

නිට්ඨිතෙ චීවරස්මිං, යස්මා පන තං[1] චීවරං කරණෙනපි නිට්ඨිතං හොති, භාසාදීහිපි,[2] තස්සාපි පදභාජනෙ අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං **භික්ඛුනො චීවරං භතං වා හොතීති** ආදි වුත්තං. තත්ථ **භතන්ති** සුවිභත්තපරියොසානෙන භතං, සුවිභත්තපරියොසානං නාම යං භික්ඛුනි සූචියා භත්තබ්බං පාසවට්ටගණ්ඨිභවට්ටපරියොසානං කත්වා සූචියා පවිසාමනං. **නට්ඨන්ති** චොරාදීහි හටං, එතම්පි හි කරණපටිබොධස්ස[3] නිට්ඨිතත්තා නිට්ඨිතන්ති වුච්චති. **විනට්ඨන්ති** උපචිකාදීහි ඛායිතං;[4] **දඩ්ඪන්ති** අග්ගිනා දඩ්ඪං, **චීවරාසා වා උපච්ඡින්නාති** අසුභසම්මං නාම කුලෙ චීවරං ලභිස්සාමිති යා චීවරාසා උපපන්නා හොති, සා වා උපච්ඡින්නා. එතෙසම්පි කරණපටිබොධභෙසව නිට්ඨිතත්තා නිට්ඨිත භාවො වෙදිතබ්බො.

උභතසම්මං භඤ්ඤෙති භඤ්ඤන්ත ව උභතසම්මං, එතෙන දුතියෙ[5] පටිබොධස්ස අභාවං දස්සෙති. තං පන භඤ්ඤං යස්මා අට්ඨසු වා[6] මාතිකාසු එකාය අන්තරුබ්භාරෙන වා උද්ධරීයති, තෙනස්ස **නිද්දෙසෙ අට්ඨන්නං මාතිකාභානන්ති** ආදි වුත්තං, තත්ථ "අට්ඨිමා භික්ඛවෙ මාතිකා භඤ්ඤස්ස උබ්භාරාය: පඤ්ඤමණ්ඤතිකා නිට්ඨානතිකා සන්නිට්ඨානතිකා නාසනතිකා සවණ්ඤතිකා ආණාවච්ඡෙදිකා සීමාතික්කන්තිකා සඝුබ්භාරා"ති එවං අට්ඨ මාතිකායො භඤ්ඤක්ඛන්ධෙ ආගතා. අන්තරුබ්භාරොපි "සුණාතු මෙ භන්තෙ සඞ්ඝො, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝො භඤ්ඤං උද්ධරෙය්‍ය, එසා ඤත්ති. සුණාතු මෙ භන්තෙ සඞ්ඝො, සඞ්ඝො භඤ්ඤං උද්ධරති, යස්සායස්මතො ඛමති භඤ්ඤස්ස උබ්භාරෙ, සො තුණ්හස්ස, යස්ස නක්ඛමති, සො භාසෙය්‍ය, උබ්භතං සඞ්ඝෙන භඤ්ඤං, ඛමති සඞ්ඝස්ස, තස්මා තුණ්හි, එවමෙතං ධාරයාමි"ති එවං භික්ඛුණීවිභඞ්ගෙ ආගතො. තත්ථ යං වත්තබ්බං, තං[7] ආගතට්ඨානෙයෙව වණ්ණයිස්සාම. ඉධ පන වුච්චමානෙ පාලි ආහරිතබ්බා හොති, අත්ථොපි වත්තබ්බො, වුත්තොපි වන[8] සුවිඤ්ඤෙය්‍යොයෙව හොති අට්ඨානෙ වුත්තභාවං.

දසාහපරමන්ති දස අහානි පරමො පරිවෙජ්ජදෙ අස්සාති දසාහ පරමො, තං දසාහපරමං කාලං. ධාරෙතබ්බන්ති අත්ථො. පදභාජනෙ පන අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං **දසාහපරමතා ධාරෙතබ්බන්ති** වුත්තං. ඉදං හි වුත්තං හොති, දසාහපරමන්ති එත්ථ යා දසාහපරමතා දසාහ පරමභාවො[9], අයමත්ථො: එත්තකො[10] කාලො යාව නාතික්කමති, තාව ධාරෙතබ්බන්ති. අධිට්ඨිතවිකප්පිතෙසු අපරිභොජ්‍යභාවා අනිරෙකා **චීවරන්ති අනිරෙකචීවරං**, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ වුත්තං: **අන ධිට්ඨිතං අවිකප්පිතන්ති**. ඡත්තං චීවරං අඤ්ඤතරන්ති[11] ඛොමං

1. සභා. පඨභාතං. 2. සභා. භාණභාදීහිපි. 3. සභා. පලිබොධිතසභවි.
4. සභා. ඛාදිතං. 5. සභා. දුතියසභ. 6. සභා. අට්ඨසු.
7. සභා. තං සබ්බං. 8. සභා. සා ච. 9. සභා. භාවොති.
10. සී. පී. & ඉ. අයං එත්තකතා
11. සී. ඉ ඡත්තං අඤ්ඤතරං, චීවරන්ති, ඕ!. ඡ.ඨා. චීවරභාවං අඤ්ඤතරං චීවරන්ති.

කපාසිකං කොසෙය්‍යං කම්බලං සාණං භඞ්ගන්ති ඉමේසං ඡන්නං[1] අඤ්ඤතරං. එතෙන චීවරස්ස ජාතිං දස්සෙත්වා ඉදානි පමාණං දස්සෙතුං **විකප්පනූපග[2]පච්ඡිමන්ති** ආහ. **තස්ස** පමාණං දීඝතෝ දෙව විදත්ථියෝ තිරියං විදත්ථි. තත්‍රායං පාලි:- "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ආයාමෙන අට්ඨඞ්ගුලං සුගතඞ්ගුලෙන වඩ්ඪකිස්ස[3] පිට්ඨිතං **පච්ඡිමං** චීවරං විකප්පෙතු"න්ති. **තං අනික්ඛාමමණෙනා නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති** තං යථාවුත්තජාතිප්පමාණං චීවරං දසාහපරමං කාලං අනික්ඛාමයතෝ එව්වත්තරෙ යථා අතිරෙකචීවරං න හොති, තථා අකුබ්බතෝ නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං, **තඤ්ච** චීවරං නිස්සග්ගියං හොති, පාචිත්තියා පත්ති වස්ස හොතීති අත්ථෝ, **අථ** වා නිස්සජ්ජනං නිස්සග්ගියං, පුබ්බ භාගෙ කත්තබ්බස්ස විනයකම්මස්සෙතං නාමං, නිස්සග්ගියමස්ස අත්ථීති නිස්සග්ගියම්වෙව, කිං තං පාචිත්තියං, තං අනික්ඛාමයතෝ සනිස්ස ගිය[4]විනයකම්මං පාචිත්තියං හොතීති අයමෙත්ථ අත්ථෝ. පදභාජනෙ පන පඨමං නාව අත්ථවිකප්පං දස්සෙතුං **තං අනික්ඛාමණෙනා නිස්සග්ගියං හොතී**ති මාතිකං ඨපෙත්වා **එකාදසෙ අරුණුග්ගමනෙ නිස්සග්ගියං හොති නිස්සජ්ජිතබ්බන්ති** වුත්තං, පුන යස්ස ච නිස්සජ්ජිතබ්බං[5] යථා ච නිස්සජ්ජිතබ්බං[5] තං දස්සෙතුං **සඞ්ඝස්ස වා**ති ආදි වුත්තං. තත්‍ර **එකාදසෙ අරුණුග්ගමනෙ**නි එත්‍ථ යං දිවසං චීවරං උප්පන්නං, තස්ස යෝ අරුණෝ, **සෝ** උප්පන්නදිවස[6]නිස්සිතෝ, තස්මා චීවරුප්පාදදිවසෙන සද්ධිං **එකාදසෙ අරුණුග්ගමනෙ** නිස්සග්ගියං හොතීති වෙදිතබ්බං. **සචෙපි** බහූනි එකජ්ඣං බන්ධිත්වා වා වෙඨෙත්වා වා ඨපිතානි එකාව ආපත්ති, අබද්ධාවෙඨිතෙසු වත්ථුගණනාය ආපත්තියෝ.

නිස්සජ්ජිත්වා ආපත්ති දෙසෙතබ්බාති කථං දෙසෙතබ්බා? යථා ඛණ්ඩෙ වුත්තං, කථඤ්ච තත්‍ර වුත්තං? එවං වුත්තං: "තෙන භික්ඛවෙ භික්ඛුනා සඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා බුඩ්ඪානං භික්ඛූනං පාදෙ වන්දිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එව මස්ස වචනීයෝ:- අහං භන්තෙ ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නෝ, තං පටිදෙසෙමි"ති. ඉධ පන සචෙ එකං චීවරං හොති එකං නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති වත්තබ්බං, සචෙ දෙ, දොති වත්තබ්බං, **සචෙ** බහූනි සඞ්ඝාටීනි වත්තබ්බා, නිස්සජ්ජෙපි සචෙ එකං යථාපාලිමෙව "ඉදං මෙ භන්තෙ චීවර"න්ති වත්තබ්බං, සචෙ දෙ වා බහූනි වා "ඉමානි මෙ භන්තෙ චීවරානි දසාහාතික්කන්තානි නිස්සග්ගියානි, ඉමානාහං සඞ්ඝස්ස නිස්සජ්ජාමී"ති වත්තබ්බං, පාලිං වත්තුං අසක්කොන්තෙන අත්ථසඤ්ඤාපි වත්තබ්බා. **ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන ආපත්ති පටිග්ගහෙතබ්බා**නි ඛණ්ඩෙ වුත්තනයෙනෙව පටිග්ගහෙතබ්බා, එවං හි තත්‍ර වුත්තං: "ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන **සඞ්ඝෝ ඤාපෙතබ්බෝ**:-

1. සී. & ම. ඡන්නං චීවරානං.
2. සී., ඵ. & ම. විකප්පනූපගං.
3. සී. & ම වඩ්ඪකිගුලං.
4. සී., ඵ., ඉ. & සී., නිස්සග්ගියං. ම. සනිස්සග්ගියං.
5. සී. ඡජ්ජිතබ්බං-බහුසු.
6. සී., දිවසං.

සුණාතු මේ භන්තෙ සඞ්ඝා, අයං ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති විවරති උත්තානිං කරොති දෙසෙති, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, අහං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං පටිගණ්හෙය්‍යං"ති.[1] තෙන වත්තබ්බො: පස්සසීති, ආම පස්සාමීති, ආයතිං සංවරෙය්‍යාසීති, සාධු සුට්ඨු සංවරිස්සාමීති. ද්වීසු පන සම්බහුලාසු වා පුරිමනයෙනෙව වචන හෙදෙ සුත්තබ්බා, චිවරදානෙපි සඞ්ඝා ඉමං චිවරං ඉමාසං චිවරානීති වත්තුවසෙන වචනභෙදෙ වෙදිතබ්බා, ගණස්ස ච පුග්ගලස්ස ච නිස්ස ජනෙපි එසෙව නයො. ආපත්තිදෙසනාපටිග්ගහණෙසු පනෙත්ථ අයං පාලි– "තෙන භික්ඛවෙ භික්ඛුනා සම්බහුලෙ භික්ඛූ උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා බුද්ධස්සානං භික්ඛූනං පාදෙ වන්දිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්සු වචනීයා:– අහං භන්තෙ ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො තං පටිදෙසෙමී"ති. ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන තෙ භික්ඛූ සඤ්ඤාපෙතබ්බා: "සුණාතු මෙ ආයස්මන්තා අයං ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු ආපත්තිං සරති විවරති උත්තානීකාරොති දෙසෙති, යදායස්මන්තානං පත්තකල්ලං අහං ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනො ආපත්තිං පටිගණ්හෙය්‍ය"න්ති.[1] තෙන වත්තබ්බො "පස්සසි"ති. ආම පස්සාමීති, ආයතිං සංවරෙය්‍යාසීති. තෙන භික්ඛුනා එකං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා උක්කුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්ස වචනීයො:– "අහං ආවුසො ඉත්ථන්නාමං ආපත්තිං ආපන්නො තං පටිදෙසෙමී"ති. තෙන වත්තබ්බො: පස්සසීති, ආම පස්සාමීති, ආයතිං සංවරෙය්‍යාසීති. තත්ථ පුරිමනයෙනෙව ආපත්තියා නාමගහණං වචනභෙදෙ ච වෙදිතබ්බා. යථා ච ගණස්ස නිස්සජ්ජනෙ එවං ද්වින්නං නිස්සජ්ජනෙපි පාලි වෙදිතබ්බා, යදි හි විසෙසො භවෙය්‍ය යථෙව "අනුජානාමි භික්ඛවෙ තිණ්ණන්නං[2] පාරිසුද්ධි උපොසථං කාතුං, එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ කාතබ්බො:– ව්‍යත්තෙන භික්ඛුනා පටිබලෙන තෙ භික්ඛූ සඤ්ඤාපෙතබ්බා"ති ආදිනා නයෙන තිණ්ණං පාරිසුද්ධි උපොසථං වත්වා පුන "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ද්වින්නං පාරිසුද්ධිඋපොසථං කාතුං, එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ කාතබ්බො:– ථෙරෙන භික්ඛුනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං"තාදි නයෙන විසුං යෙව ද්වින්නං පාරිසුද්ධිඋපොසථො වුත්තො. එවං ඉධාපි විසුං පාලිං වදෙය්‍ය, යස්මා පන නත්ථි, තස්මා අවත්වා ගතොති ගණස්ස වුත්තා පාලියෙවෙත්ථ පාලි.

ආපත්තිපටිග්ගහණෙ පන අයං විසෙසො: යථා ගණස්ස නිස්සජ්ජිං ආපත්තියා දෙසියමානාය ආපත්තිපටිග්ගාහකො භික්ඛු ඤත්තිං ඨපෙති, එවං අවත්ථපෙත්වා ද්වීසු අඤ්ඤතරෙන යථා එකපුග්ගලො පරිගණ්හාති, එවං ආපත්ති පටිග්ගහෙතබ්බා, ද්වින්නං හි ඤත්තිඨපනා නාම නත්ථි, යදි හි සියා, ද්වින්නං පාරිසුද්ධිඋපොසථං විසුං න වදෙය්‍ය. නිස්සට්ඨ චීවරදානෙපි යථාපි[3] ඉමං චීවරං ආයස්මතො දම්මීති එසො වදති. එවං

1, සඤ්ඤ. & ම. පටිග්ගණ්හෙය්‍යාති. 2, සඤ්ඤ. තිණ්ණං. 3, සඤ්ඤ. & ම. යථා.

"ඉමං මයං[1] චීවරං ආයස්මතෝ දෙමා"ති වත්තුං වට්ටති, ඉතෝ ගරුතරානි හි සඤ්ඤාචිත්තුනියඤ්ඤමාදීනිපි අපලෝකෙත්වා භාජනබ්භාජීනි වුත්තානි අත්ථි, නෙසං එතං අනුලෝමං. නිස්සට්ඨචීවරං පන දාතබ්බමෙව, අදාතුං න ලබ්භති, විනයකම්මමත්තඤ්ච හෙතං, න තං තෙන සඞ්ඝස්ස වා ගණස්ස වා පුග්ගලස්ස වා දින්නමෙව හොති.

දසාහානික්කඨෙන අනික්කඨනසඤ්ඤිනි දසාහං අනික්කඨනෙන චීවරෙ අනික්කඨනං ඉදනි එවංසඤ්ඤී, දසාහෙ වා අනික්කඨනෙන **අනික්කඨනෙනා** දසාහොති එවංසඤ්ඤී, **නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති** න ඉධ සඤ්ඤං රක්ඛති, යො හි[2] එවං සඤ්ඤී, නස්සපි තං චීවරං නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං හොති ච,[3] **සනිස්සග්ගිය**[4]චීනඤ්චාපි තං වා චීවරාදීනං උභොපි අත්ථවිභාපනා යුජ්ජන්ති, එස නයො සබ්බත්ථ. **අධිට්ඨිතෙන විසජ්ජිතෙ**නඤ්චාති කස්සචි අදිනෙන අපරිච්චජිතෙ පරිච්චත්තං මයාති එවං සඤ්ඤී. **අනාමසෙ නාමසඤ්ඤිනි** අත්තනො චීවරෙන සද්ධිං බන්ධිත්වා **අඤ්ඤස්සං** චීවරානි එකතෝ ඨපිතානි වොරා හරන්ති. තත්‍රෙස **අත්තනො** චීවරෙ අනාමසෙ නාමසඤ්ඤී හොති, එස නයො අවිනට්ඨාදීසුපි. **අවිලුත්තෙනාති** එත්ථ පන ගබ්භං ගණ්හන්තා පසය්හාවහාරවසෙන අවිලුත්තෙනාති වෙදිතබ්බං. **අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජතෝ ආපජ්ජති දුක්කටං**ති සකිං නිවත්ථං වා සකිං පාරුතං වා භාජනතො අමොචෙත්වා දිවසම්පි චරති,[5] එකාව ආපත්ති, මොචෙත්වා[6] නිවාසෙති වා පාරුපති වා පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං, දුනිවත්ථං වා දුපපාරුතං වා සඞ්ඝාපෙන්තස්ස අනාපත්ති, අඤ්ඤස්ස තං[7] පරිභුඤ්ජන්තොපි අනාපත්තී, "අනාපත්ති[8] අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජතී"නි ආදිවචනං වෙත්ථ සාධකං, අනතික්කඨනෙන අනික්කඨනසඤ්ඤිනො වෙමතිකස්ස ච දුක්කටං, පරිභොගං සඞ්ඛාය වුත්තං අනාපත්තීති **අනෙනාදයාභං අධිට්ඨෙති විකප්පෙතී**නි. එත්ථ පන අධිට්ඨානුපගං විකප්පනුපගඤ්ච වෙදිතබ්බං.

භාජනාදිං පාලි:- "අථ ඛො භික්ඛූනං එතදහොසි: යානි තානි භගවතා අනුඤ්ඤාතානි තිචීවරාති වා වස්සිකසාටිකාති වා නිසීදනන්ති වා පච්චත්ථරණන්ති වා කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදීති වා මුඛපුඤ්ඡනචොළකන්ති වා පරික්ඛාරචොළකන්ති වා, සබ්බානි තානි අධිට්ඨාතබ්බානි නුඛො උදාහු විකප්පෙතබ්බානීති. භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං. අනුජානාමි භික්ඛවෙ තිචීවරං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, වස්සිකසාටිකං වස්සානං වාතුමාසං අධිට්ඨාතුඤ්ච තතො පරං විකප්පෙතුඤ්ච, නිසීදනං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුං, පච්චත්ථරණං අධිට්ඨාතුඤ්ච න විකප්පෙතුඤ්ච, කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිං යාව ආබාධා අධිට්ඨාතුං තතො පරං විකප්පෙතුඤ්ච, මුඛපුඤ්ඡන චොළං අධිට්ඨාතුං න විකප්පෙතුඤ්ච, පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨාතුඤ්ච න විකප්පෙතුඤ්ච" නාති.

---

1. සී॰ ඉමං.
2. සී॰, ක॰, පොත්.-ඡ, ඣ. එවං.
3. සී॰, ඨස්සං.
4. සී॰, ක॰, නිස්සඤ්ඤිත.
5. සී॰. චීවරානි.
6. ම॰ ක॰. මොචෙත්වාපි.
7. සී॰. ඤාතකා.
8. සී॰, ක॰, පදභිදං නත්ථි.

තත්‍ර නිච්චීවරං අධිට්ඨහන්තෙන රජිත්වා කප්පබින්දුං දත්වා පමාණයුත්තමේව අධිට්ඨාතබ්බං, තස්ස පමාණං උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදෙන සුගතවිවරතෝ ඌනකං වට්ටති, ලාමකපරිච්ඡෙදෙන සඞ්ඝාටියා උත්තරාසඞ්ගස්ස ච දීඝතෝ මුට්ඨිපඤ්චකං තිරියං මුට්ඨිතතීයකං පමාණං වට්ටති. අන්තරවාසකෝ දීඝතෝ මුට්ඨිපඤ්චකෝ තිරියං දිගුණෝපි වට්ටති, පාරුපණෙනපි හි සඞ්ඝෝ නාභිං පටිච්ඡාදෙතුං නාසි. වුත්තප්පමාණතෝ පන අතිරෙකඤ්ච ඌනකඤ්ච පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති, තස්ස යස්මා "දොළ්හං විවරස්ස අධිට්ඨානා කායෙන වා අධිට්ඨේති වාචාය වා අධිට්ඨේතී"ති වුත්තං. තස්මා පුරාණසඞ්ඝාටිං "ඉමං සඞ්ඝාටිං පච්චුද්ධරාමී"ති. පච්චුද්ධරිත්වා නවං සඞ්ඝාටි[1] හත්ථෙන ගහෙත්වා "ඉමං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨාමී"ති චිත්තෙන ආභොගං කත්වා කායවිකාරං කරොන්තෙන කායෙන අධිට්ඨාතබ්බං, ඉදං කායෙන අධිට්ඨානං, තං යෙන කෙනචි සරීරාවයවෙන අඵුසන්තස්ස න වට්ටති, වාචාය අධිට්ඨානෙ පන වචීභෙදං කත්වා වාචාය අධිට්ඨාතබ්බා.

තත්‍ර දුවිධං අධිට්ඨානං, සචෙ හත්ථපාසෙ හොති "ඉමං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨාමී"ති වාචා භින්දිතබ්බා, අථ අන්තොගබ්භෙ වා උපරිපාසාදෙ වා සාමන්තවිහාරෙ වා හොති, ඨපිතට්ඨානං සල්ලක්ඛෙත්වා "එතං සඞ්ඝාටිං අධිට්ඨාමී"ති වාචා භින්දිතබ්බා. එස නයො උත්තරාසඞ්ගෙ අන්තරවාසකෙ ච, නාමමත්තමෙව හි විසෙසො. තස්මා සඞ්ඝාටිං උත්තරාසඞ්ගං අන්තරවාසකන්ති එවං අත්තනො නාමෙනෙව අධිට්ඨාතබ්බානි. සචෙ අධිට්ඨහිත්වා ඨපිතට්ඨානෙ සඞ්ඝාටිආදීනි කරොති, නිට්ඨිතෙ රජනෙ ච කප්පෙ ච ඉමං "පච්චුද්ධරාමී"ති පච්චුද්ධරිත්වා පුන අධිට්ඨාතබ්බානි, අධිට්ඨිතෙන පන සද්ධිං මඤ්ඤතරමෙව දුතියපට්ටං වා ඛණ්ඩං වා සංසිබ්බන්තෙන පුන අධිට්ඨාතබ්බං, සමෙ වා ඛුද්දකෙ වා අධිට්ඨානකිච්චං නත්ථි. නිච්චීවරං පන පරිකම්මවොළං අධිට්ඨාතුං වට්ටති න වට්ටතීති. මහාපදුමත්ථෙරො කිරාහ "නිච්චීවරං නිච්චීවරමෙව අධිට්ඨාතබ්බං, සචෙ පරිකම්මවොළාධිට්ඨානං ලභෙය්‍ය, උද්දෙසිතසික්ඛාපදෙ පරිහාරො නිරත්ථකො භවෙය්‍ය"ති. එවං වුත්තෙ කිර අවසෙසා භික්ඛූ ආහංසු: පරිකම්මවොළම්පි භගවතා අධිට්ඨාතබ්බනති වුත්තං, තස්මා වට්ටතීති. මහාපච්චරියම්පි වුත්තං "පරිකම්මවොළං නාම පාවෙක්කං, නිද්දුබ්බලමෙතන්ති නිච්චීවරං පරිකම්මවොළනති අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති, උද්දෙසිතසික්ඛාපදෙ පන නිච්චීවරං අධිට්ඨහිත්වා පරිහරන්තස්ස පරිහාරො වුත්තොා"ති.

උභතොවිභඞ්ගහාණකා පුණ්ණවාලිකවාසී මහාතිස්සත්ථෙරොපි කිරාහ "මයං පුබ්බෙ මහාථෙරානං අස්සුම්හා: අරඤ්ඤවාසිනො භික්ඛූ රුක්ඛසුසිරාදිසු චීවරං ඨපෙත්වා පඨමං පදභාණඤ්ච ගච්ඡන්ති, සාමන්තවිහාරෙ ධම්මසවණත්ථාය ගතානඤ්ච තෙසං සුරියෙ උට්ඨිතෙ සාමණෙරා වා දහරභික්ඛූ වා පත්තචීවරං ගහෙත්වා ගච්ඡන්ති, තස්මා

1. සී. & ම. නවං සඞ්ඝාටිං, & සයා. නව සඞ්ඝාටිං.

සුඛපරිභොගත්ථං තිචීවරං පරික්ඛාරවොළහති වා අධිට්ඨාතුං වට්ටති"ති. මහාපච්චරියම්පි වුත්තං "පුබ්බෙ ආරඤ්ඤකා භික්ඛූ අඛණ්ඩසීමායං දුපරිහාරතාති තිචීවරං පරික්ඛාරවොළමෙව අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජිංසූ"ති. වස්සිකසාටිකා අනතිරිත්තපමාණා නාමං ගහෙත්වා වුත්තනයෙ නෙව වත්තාරෝ වස්සිකෙ මාසෙ අධිට්ඨාතබ්බා, තතො පරං පච්චුද්ධරිත්වා භික්ඛුපෙතබ්බා, වණ්ණභෙදමත්තාරත්තාපි වෙසා වට්ටති, දොප්පන න වට්ටති. නිසීදනං වුත්තනයෙන අධිට්ඨාතබ්බමෙව, තඤ්ච ඛො පමාණයුත්තං එසමෙව, දොප්න වට්ටති. පච්චත්ථරණම්පි අධිට්ඨාතබ්බමෙව, නං පන මඤ්චතමපි වට්ටති, එකම්පි බහූනිපි වට්ටන්ති, නිලම්පි පීතම්පි සදිසම්පි පුප්ඵදසම්පීති සබ්බපකාරං වට්ටති, සකිං අධිට්ඨිතං අධිට්ඨිතමෙව හොති. සාණද්ධපරිච්ඡදි යාව ආබාධො අපි නාව පමාණිකා අධිට්ඨාතබ්බා, ආබාධෙ වූපසන්තෙ පච්චුද්ධරිත්වා භික්ඛුපෙතබ්බා, එකාව වට්ටති. මුඛපුඤ්ඡනවොළකං අධිට්ඨාතබ්බමෙව යාව එසං ධොවියති තාව අඤ්ඤං පරිභොගත්ථාය ඉච්ඡිතබ්බන්ති දොපි වට්ටන්ති, අපරෙ පන තෙරා නිද්දාතබ්බමෙසං බහූනිපි වට්ටන්තීති වදන්ති. පරික්ඛාරවොළෙ ගණනා[1] නත්ථි, යත්තකං ඉච්ඡති තත්තකං අධිට්ඨාතබ්බමෙව, එවිකාපි පරිස්සාවණම්පි විසපනූපගපච්ඡිමචීවරපමාණං පරික්ඛාරවොළන්ති අධිට්ඨාතබ්බමෙව, බහූනි එකතො කත්වා "ඉමානි චීවරානි පරික්ඛාරවොළානි අධිට්ඨාමී"ති අධිට්ඨාතුම්පි වට්ටති යෙව, හෙඨිමතිචතුපච්චයභාජනානි පිතූනං අත්ථාය ඨපෙතුන්තම්පි අධිට්ඨාතබ්බමෙව, මහාපච්චරියං පන අනාපත්තීති වුත්තං. මඤ්චපීඨෙපි පීඨකෙපි බිම්බොහනං පාවාරෙ සොප්පොති එතෙසු පන සෙනාසනපරික්ඛාරත්ථාය දින්නපච්චත්ථරණෙ ච අධිට්ඨානකිච්චං නත්ථි යෙව.

අධිට්ඨිතචීවරං පන පරිභුඤ්ජන්තො කථං අධිට්ඨානං විජහතීති? අඤ්ඤස්ස දානෙන අවිජහිත්වා ගහණෙන විස්සාසගාහෙන හීනායාවත්තනෙන සික්ඛාපච්චක්ඛානෙන කාලකිරියාය ලිඞ්ගපරිවත්තනෙන පච්චුද්ධරණෙන තීදඉභාවෙනාති ඉමෙහි නවහි කාරණෙහි විජහති. තත්ථ පුරිමෙහි අට්ඨහි සබ්බචීවරානි අධිට්ඨානං විජහන්ති, තීදඉභාවෙන පන තිචීවරසෙසෙ සබ්බට්ඨකථාසු අධිට්ඨානවිජහනං වුත්තං, තඤ්ච නඛපිට්ඨිප්පමාණක්ඛෙත්ත තීදඉන, තත්ථ නඛපිට්ඨිප්පමාණං කණිට්ඨඞ්ගුලි නඛවසෙන වෙදිතබ්බං, තීදඉඤ්ච විනිච්ඡතීදඉමෙව, තීදඉස්ස හි අඛණ්ඩතරෙ එඛත්තානු වෙපි අවසිත්තෙ හොති රක්ඛති, තත්ථ සඛණ්ඩියං ච උත්තරාසඞ්ගස්ස ච දීඝත්තතො විදත්ථිප්පමාණස්ස තිරියත්තතො අට්ඨඞ්ගුලප්පමාණස්ස පදෙසස්ස ඔරතො තීදඉං අධිට්ඨානං හිඳති, අන්තරවාසකස්ස පන දීඝත්තතො විදත්ථිප්පමාණස්සෙව තිරියත්තතො චතුරඞ්ගුලප්පමාණස්ස පදෙසස්ස ඔරතො තීදඉං අධිට්ඨානං හිඳති, පාරතො[2] න හිඳති, තස්මා ජාතෙ හි තීදෙ තං චීවරං අතිරෙකචීවරට්ඨානෙ තිට්ඨති, සූචිකම්මං කත්වා පුන අධිට්ඨාතබ්බං.

1. සයා. ගණනා නාම. 2. සයා. & ම. පරතො.

මහාසුම්මත්ථේරෝ පනාහ "පමාණචීවරස්ස යත්ථ කත්ථචි තීදුං අධිට්ඨානං නිවදති, මහන්තස්ස පන පමාණතෝ බහි තීදුං අධිට්ඨානං න නිවදති, අනෙතා ජාතං නිවදති"ති. සාරිපුත්තත්ථේරෝ ආහ "ඛුද්දකං මහන්තං නපපමාණං දෙ චීවරානි පාරුපන්තස්ස වාමන්තෙ සංහරිත්වා ඨපිතට්ඨානෙ තීදුං අධිට්ඨානං න නිවදති බරහාගෙ නිවදති, අන්තරවාසකස්සාපි ඔවට්ටිකං කරොන්තෙන සංකරිතට්ඨානෙ තීදුං න නිවදති, තතොා බරං නිවදතීති. අඞ්ගුත්තරට්ඨකථායං පන තිචීවරෙ මහාසුම්මත්ථේරවාදං පමාණං කත්වා උභතොකොටිකා ඉදං වුත්තං "පවත්තිමං පමාණං අධිට්ඨානං රුක්ඛස්ස පරික්ඛාරචොළෙ දීඝසො අට්ඨඞ්ගුලෙ සුගතඞ්ගුලෙන තිරියං චතුරඞ්ගුලෙ යත්ථ කත්ථචි තීදුං අධිට්ඨානං විජාතෙ, මහන්තෙ චොළෙ තතො පරෙන තීදුං අධිට්ඨානං න ගිජ්ඣති, එස නයො සබ්බෙසු අධිට්ඨානබබ්හෙසු චීවරෙසූ"ති.

තත්ථ යස්මා සබ්බෙසම්පි අධිට්ඨානබබ්හකචීවරානං පීඨපපභූතප පවත්තිමපමාණතො අඤ්ඤදං[1] පවත්තිමපමාණං නාම නත්ථි, යං හි නිවිදන-භාණ්ඩපටිවත්තාදි-වසෙන කප්පියාකප්පියානං පමාණං වුත්තං, තං උක්කට්ඨං තතො උත්තරිං පටිසිද්ධත්තා, න පවත්තිමං තතො හෙට්ඨා අපපරියෙදිත්තා. තිචීවරස්සාපි සුගතචීවරපමාණතො ඌනඛත්තං උක්කට්ඨපමාණමෙව, පවත්තිමං පන ඒසු සුත්තෙන වුත්තං නත්ථි, ඔඛ පුඤ්ඤනපච්චත්ථරණපරිභාරචොළානං උක්කට්ඨපරිච්ඡෙදෙ නත්ථි යෙව, ඒකපදුභගපවත්තිමෙන පන පවත්තිමපරිච්ඡෙදෙ වුත්තෙපා, තස්මා යං තාව අඞ්ගනට්ඨකථායං "පවත්තිමං පමාණං අධිට්ඨානං රුක්ඛිනී"ති වත්වා තත්ථ පරික්ඛාරචොළසෙව සුගතඞ්ගුලෙන අට්ඨඞ්ගුල-චතුරඞ්ගුලං පවත්තිමපමාණං දස්සෙත්වා ඉතරෙසං තිචීවරාදීනං මුට්ඨිපඤ්චඛාදි භෙදං පවත්තිමපමාණං සන්ධාය "එස නයො සබ්බෙසු අධිට්ඨානබබ්හකෙසු චීවරෙසූ"ති වුත්තං, තං න සමෙති. සාරිපුත්තත්ථේරවාදෙපි දීඝතතතො යෙව තීදුං දස්සිතං, තිරියතතතො න දස්සිතං, තස්මා සො අපරිච්ඡින්නොා. මහාසුම්මත්ථේරවාදෙ "පමාණචීවරස්ස යත්ථ කත්ථචි තීදුං අධිට්ඨානං ගිවදති, මහන්තස්ස පන පමාණතෝ බහි තීදුං අධිට්ඨානං න නිවදතී"ති වුත්තං, ඉදං පන න වුත්තං, ඉදං නාම පමාණචීවරං ඉතෝ උත්තරිං මහන්තචීවරන්ති. අපි චෙත්ථ තිචීවරාදීනං මුට්ඨිපඤ්චඛාදිභෙදං පවත්තිමපමාණන්ති අධිප්පෙතං, තත්ථ යදි පවත්තිමපමාණතෝ බහි තීදුං අධිට්ඨානං න නිවදෙය්ය, උක්කට්ඨපත්තස්සාපි මජ්ඣිමපත්තස්ස වා ඔමකපමාණතෝ බහි තීදුං අධිට්ඨානං න නිවදෙය්ය, තව න නිවදති, තස්මා අයම්පි වාදෙ අපරිච්ඡින්නොා. යොා පනායං සබ්බපඨමො අට්ඨකථාවාදෙ, අයමෙවෙත්ථ ප්‍රමාණං, කස්මා? පරිවෙජදස්සබ්භාවතතා. තිචීවරස්ස හි පවත්තිමපමාණඤ්ච තීදුපපමාණඤ්ච තීදුපපත්තිදෙස[2]පමාණඤ්ච සබ්බං අට්ඨකථාසු යෙව පරිවිජ්ඣිත්වා වුත්තං, තස්මා යෙව වාදෙ ප්‍රමාණං, අඤ්ඤා

1. සයා. ඌනකං අඤ්ඤදං. 2. සයා. තීදුපපදෙස.

ති සෝ භගවතෝ අධිප්පායං අනුගන්හිත්වා වුත්තෝහා, ඉතරෙසු පන නෙව පරිවෙජ්දෙ, අඤ්ඤ න පුබ්බාපරං සමෙතීති. යෝ පන දුබ්බලචීවරතෙ පඨමං අඤ්ඤං දත්වා පච්ඡා දුබ්බලචීවරතං ඡින්දිත්වා අපනෙති, අධිට්ඨානං න භිජ්ජති, මණ්ඩලපරිවත්තනෙපි එසෙව නයෝ. දුප්පටිස්ස එකස්මිං පටලෙ ඡිද්දෙ වා ජාතෙ ගලිතෙ වා අධිට්ඨානං න භිජ්ජති, බුද්ධසම්වරං මහන්තං කරොති, මහන්තං වා බුද්ධසං කරොති; අධිට්ඨානං න භිජ්ජති, උභො කොටියො මජ්ඣෙ කරොන්තා සබෙ පඨමං ඡින්දිත්වා පච්ඡා සබෙති, අධිට්ඨානං භිජ්ජති, අථ සබෙපි ඡින්දති, න භිජ්ජති, රජ්ජුයෙහි ඩොඹපෙළා සෙතං කාරුපෙත්වාසුපි අධිට්ඨානං අධිට්ඨානමෙවාති. අයං තාව **අනෙනාදසාහං අධිට්ඨෙති විකාපෙමීති** එත්ථ අධිට්ඨානෙ විනිච්ඡයෝ.

විකපනෙ පන දෙ විකපනා: සම්මුඛා විකපනා පරම්මුඛා විකපනා ච, කථං සම්මුඛා විකපනා හොතීති? චීවරානං එකබහුභාවං සඤ්ඤිත්තාසඤ්ඤිත්තභාවඤ්ච ඤත්වා ඉමං චීවරන්ති වා ඉමානි චීවරානීති වා එතං චීවරන්ති වා එතානි චීවරානීති වා වත්වා "ආයස්මා විකපෙමී"ති වත්තබ්බං, අයමෙකා සම්මුඛා විකපනා, එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභුඤ්ජිතුං පන විස්සජ්ජෙතුං වා අධිට්ඨාතුං වා න වට්ටති, "මයාං සඞ්ඝත්තං මයාං සන්තකානි පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහි"ති එවං පන වුත්තෙ පච්චුද්ධාරෙ නාම හොති, තතොපභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති. අපරො නයෝ:- තථෙව චීවරානං එකබහුභාවං සඤ්ඤිත්තාසඤ්ඤිත්තභාවඤ්ච ඤත්වා තස්සෙව භික්ඛුනො සන්තිකෙ ඉමං චීවරන්ති වා ඉමානි චීවරානීති වා එතං චීවරන්ති වා එතානි චීවරානීති වා වත්වා පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු අඤ්ඤතරස්ස අත්තනො අභිරුචිතස්ස යස්ස කස්සචි නාමං ගහෙත්වා "භික්ඛුස්ස භික්ඛුනො විකපෙමී"ති වා "භික්ඛුනියා භික්ඛුනියා ඨිතකස්ස නාය භික්ඛුස්ස සාමණෙරස්ස භික්ඛාය සාමණෙරියා විකපෙමී"ති වා වත්තබ්බං, අයං අපරාපි සම්මුඛා විකපනා, එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදීසු පන එකමපි න වට්ටති. තෙන පන භික්ඛුනා "භික්ඛුස්ස භික්ඛුනො සන්තකං-පෙ-භික්ඛාය සාමණෙරියා සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහි"ති වුත්තෙ පච්චුද්ධාරෙ නාම හොති, තතොපභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති.

කථං පරම්මුඛා විකපනා හොතීති? චීවරානං තථෙව එකබහුභාවං සඤ්ඤිත්තාසඤ්ඤිත්තභාවඤ්ච ඤත්වා ඉමං චීවරන්ති වා ඉමානි චීවරානීති වා එතං චීවරන්ති වා එතානි චීවරානීති වා වත්වා "ආයස්මා විකපනත්ථාය දම්මී"ති වත්තබ්බං, තෙන වත්තබ්බෙබෝ:- "කො තෙ මිත්තො වා සන්දිට්ඨො වා"[1]ති. තතො ඉතරෙන පුරිමනයෙනෙව තිසෙසා භික්ඛූති වා-පෙ-භික්ඛා සාමණෙරීති වා වත්තබ්බං; පුන තෙන භික්ඛුනා අහං භික්ඛුස්ස භික්ඛුනො දම්මීති වා—පෙ—භික්ඛාය

1, සය්හ, සම්භත්තතො වා-ඉති අභිධානා.

සාමණේරියා දම්මිනී වා වත්තබ්බං, අයං පරම්මුඛා විඤ්ඤත්ති, එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදිඤ්ච පන එකමපි න වට්ටති. තෙන පන භික්ඛුනා දුතියසම්මුඛාවිඤ්ඤත්තියඤ්ච වුත්තනයෙනෙව "ඉත්ථන්නාමස්ස සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජේහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති වුත්තෙ පච්චුද්ධාරෙ නාම හොති. තතොපභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති. ද්වින්නං විඤ්ඤත්තීනං කිං නානාකරණං? සම්මුඛාවිඤ්ඤත්තියඤ්ච සයං විඤ්ඤත්තිඤ්ච පරෙන පච්චුද්ධාරාපෙති, පරම්මුඛාවිඤ්ඤත්තියඤ්ච පරෙනෙව විඤ්ඤාපෙත්වා පරෙනෙව පච්චුද්ධාරාපෙති, ඉදමෙත්ථ නානාකරණං. සචෙ පන යස්ස විඤ්ඤත්තිං, සො පඤ්ඤත්තිසොවිදෙ න හොති, න ජානාති පච්චුද්ධරිතුං, තං චිවරං ගහෙත්වා අඤ්ඤස්ස ව්‍යත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා පුන විඤ්ඤාපෙත්වා පච්චුද්ධාරාපෙතබ්බං, විඤ්ඤත්තිවිඤ්ඤත්තියා නාමෙසා වට්ටති. අයං විඤ්ඤත්තීති ඉමස්මිං පදෙ විනිච්ඡයො.

"අනුජානාමි භික්ඛවෙ තිචීවරං අධිට්ඨාතුං න විඤ්ඤත්තු"නති ආදිවචනතො ච ඉදං විඤ්ඤත්තීති අවිසෙසෙන වුත්තවචනං විරුද්ධං විය දිස්සති, න ච විරුද්ධං තථාගතා භාසන්ති, තස්මා එවමස්ස අත්ථො වෙදිතබ්බො, තිචීවරං තිචීවරසඞ්ඛෙපෙන පරිහරතො අධිට්ඨාතුමෙව අනුජානාමි න විඤ්ඤත්තුං' වස්සිකසාටිකං පන වාතුමාසතො පරං විඤ්ඤත්තුමෙව න අධිට්ඨාතුං, එවඤ්හි සති යො තිචීවරෙ එකෙන චීවරෙන විප්පවසිතුකාමො හොති, තස්ස[1] චීවරාධිට්ඨානං පච්චුද්ධරිත්වා විප්පවාසසම්මුතිඤ්ච විඤ්ඤත්තියා ඔකාසො දින්නො හොති, දසාහානිඤ්ච මෙ ච අනාපත්තීති. එවතා උපායෙන සබ්බත්ථ විඤ්ඤත්තියඤ්ච අපපි සිද්ධභාවො වෙදිතබ්බොති.

විස්සජ්ජේහීති අඤ්ඤස්ස දෙති, කථං පන දින්නං හොති කථං[2] ගිහිං? ඉදං තුය්හං දෙමි දදාමි දජ්ජාමි ඔණොජෙමි පරිච්චජාමි විස්සජ්ජාමි නිස්සජ්ජාමිති[3] වා, ඉත්ථන්නාමස්ස දෙමි-පෙ-නිස්සජ්ජාමීති වා වදති, සම්මුඛාපි පරම්මුඛාපි දින්නං යෙව හොති, තුය්හං ගණ්හාහීති වුත්තෙ මය්හං ගණ්හාමීති වදති සුදින්නං සුගණ්හිතඤ්ච, තව සන්තකං කරොහි තව සන්තකං හොතු, තව සන්තකං කරිස්සසීති[4] වුත්තෙ මම සන්තකං කරොමි මම සන්තකං හොතු මම සන්තකං කරිස්සාමීති වදති, දුදින්නං දුග්ගහිතඤ්ච, නෙව දතා දාතුං ජානාති, න ඉතරො ගණ්හාතුං, සචෙ පන තව සන්තකං කරොහීති වුත්තෙ "සාධු භන්තෙ මයඤං ගණ්හාමී"ති ගණ්හති සුගහිතං,[5] යථෙව චාහ එකෙ ගණ්හාතීති වදති, ඉතරො න ගණ්හාමීති පුන සො දින්නං මය්හං තුය්හං ගණ්හාහීති වදති, ඉතරොපි න මයඤං ඉමිනා අත්ථොති වදති, තතො පුරිමොපි මය්හං දින්නානි දසාහං අතික්කාමෙති පච්ඡිමොපි මය්හං පටික්ඛිත්තානි. කස්ස ආපත්තීති? න කස්සචි, යස්ස

1 සය්හා, කස්ස සී. 2. සය්හා, කථඤ්හි. 3. සය්හා & සී. විස්සජ්ජාමිති.
4 සී. වූ. ගහෙතීති & ම, කාරාපෙතීති. 5, සය්හා, දුදදිත්තං සු[illegible]

පන රුච්චති, තෙන අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. යෝ පන අධිට්ඨානෙ වෙමතිකො, තෙන කිං කාතබ්බං? වෙමතිකභාවෙ ආරොචෙත්වා සචෙ අනධිට්ඨිතං භවිස්සති එවං මෙ ඝාපජ්ජං හොතීති වත්වා වුත්තනයෙ තෙව නිස්සජ්ජිතබ්බං, නහි එවං ජානාපෙත්වා විනයකම්මං කරොන්තස්ස මුසාවාදෙ හොති, කෙචි පන එකෙන භික්ඛුනා විස්සාසං ගහෙත්වා පුන දින්නං වට්ටතීති වදන්ති, තං න යුජ්ජති, නහි තස්සෙතං විනයකම්මං, නාපි තං එතෙකෙන අඤ්ඤං වත්තුං හොති. **නිස්සග්ගීති** ආදි උත්තානත්ථමෙව. **සො නං දදෙය්‍ය ආපත්ති දුක්කටස්සාති** එත්ථ මයාං දින්නං ඉමිනාති ඉමාය සඤ්ඤාය න දෙන්තස්ස දුක්කටං, තස්ස සන්තකභාවං පන සඤ්ඤාලෙසෙන අවජානන්තොපි හණ්ඩං අගාහාපෙත්වා කාරෙතබ්බොති. සමුට්ඨානාදිසු ඉදං සික්ඛාපදං කථිනසමුට්ඨානං නාම, කායවාචතො ච සමුට්ඨාති කායවාචාචිත්තතො ච, අනධිට්ඨාන්‍යෙන ච අවිකප්පනෙන ච ආපජ්ජනතො අකිරියං, සඤ්ඤායපි[1] න මුච්චති අජානන්තොපි ආපජ්ජතීති නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්ති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය

පඨමකථින සික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙන බුද්ධො භගවාති උද්දෙසිත සික්ඛාපදං, තස්ස **සනන්තරුත්තරෙනාති-අනන්තරෙනාති** අනන්තරවාසකො වුච්චති, **එතන්ත රෙති** උත්තරාසඞ්ගො, සහ අන්තරෙන උත්තරං සන්තරුත්තරං, තෙන සන්තරුත්තරෙන, සහ අන්තරවාසකෙන උත්තරාසඞ්ගෙනාති අත්ථො. **කණ්ණකිතෙනාති** සෙදෙන පූතිභාවසෙසු සඤ්ඡාතකාල සෙතමණ්ඩලානි, **අදද්දසා බො ආයස්මා ආනන්දො, සෙනාසනවාරිකං ආහිණ්ඩමෙණෙනාති** ථෙරො කිර භගවති දිවා පතිසල්ලානත්ථාය ගන්ධකුටිං පවිට්ඨෙ තං ඔකාසං ලභිත්වා දුනන්නික්ඛිත්තානි දීඝභණ්ඩ මත්තිං භණ්ඩානි පටිසාමෙන්තො අසම්මට්ඨට්ඨානං සම්මජ්ජන්තො නිලීනෙනෙව භික්ඛුනි සද්ධිං පටිසඞ්ඛාරං කාරෙන්තො තෙසං භික්ඛූනං සෙනාසනට්ඨානං සම්පත්තො අද්දස. තෙන වුත්තං "අද්දසා බො ආයස්මා ආනන්දො සෙනාසනවාරිකං ආහිණ්ඩමෙණෙනා"ති.

අවිප්පවාස සම්මුතිං දත්වානාති අවිප්පවාසෙ සම්මුති[2] අවිප්පවාස සම්මුති, අවිප්පවාසාය වා සම්මුතීති අවිප්පවාසසම්මුති, කො පනෙස්ස ආනිසංසොති? යෙන චීවරෙන විප්පවුත්ථෙන තං නිස්සග්ගියං න හොති ආපත්තිඤ්ච න ආපජ්ජති. කිත්තකං කාලං? මහාසුමම්මත්ථෙරො තාව ආහ "යාව රොගො න වූපසම්මති, වූපසන්තෙපි පන රොගෙ සීඝං චීවරථානං ආගන්තබ්බං"ති. මහාපදුමත්ථෙරො ආහ "සීඝං ආගච්ඡ න්තො රොගො පරිකුප්පෙය්‍ය තස්මා සනිකං ආගන්තබ්බං, යතො පවත්තෙ

1. සහ., සඤ්ඤාය ච ම, සඤ්ඤාය අභාවෙපි. 2. සහ., සම්මති-එවං සබ්බත්ථ.

හි සත්තං වා පරියෙසති, ගවජ්ඣාමීති ආහොගං වා කරොති, තතො පච්ඨාය වට්ටති, සදැනී ගඞ්ඝිස්සාමීති එවං පන ධුරනික්ඛෙපං කරොන්තෙන පවඩ්ඪිරිතබ්බං, අතිරෙකචීවරට්ඨානෙ ඨස්සතී"ති. සචෙ පන්නස්ස රොගො පටිකුපජ්ජති, කිං කාතබ්බන්ති? ථුස්සදෙවත්තෙරො කාව ආහ "සචෙ සො එව රොගො පටිකුපජ්ජති, සා එව සම්මුති, පුන සම්මුතී දුන්නිවච්ච නත්ථි, අඤ්ඤෙසු කුපජ්ජති, පුන දාතබ්බා සම්මුතී"ති. උපතිස්ස ත්තෙරො ආහ "සො වා රොගො හොතු අඤ්ඤෙ වා පුන සම්මුතිදුන්නිවච්ච නත්ථී"ති.

නිට්ඨිතචීවරස්මිං භික්ඛූනංති ඉධ පන පුරිමසික්ඛාපදෙ විය අත්ථං අගහෙත්වා නිට්ඨිතෙ චීවරස්මිං භික්ඛූනොති එවං සාමිවසෙන කාරණවචනස්ස අත්ථො වෙදිතබ්බො, කාරණවසෙන හි භික්ඛූනා ඉදං නාම කාතබ්බන්ති නත්ථි, සාමිවසෙන පන භික්ඛූනො චීවරස්මිං නිට්ඨිතෙ තස්සෙව උබ්භතෙ එවං ත්තිත්තපළිබොධෙ එකරත්තම්පි වෙ භික්ඛු තිචීවරෙන විප්පවසෙය්‍යාති එවං අත්ථො යුජ්ජති. තත්ථ **තිචීවරෙනාති** අධිට්ඨිතෙසු තීසු චීවරෙසු යෙන කෙනචි එකෙන විප්පවුත්ථොපි හි තිචීවරෙන විප්පවුත්ථො හොති, පවිසිද්ධපරියාපන්නෙන විප්පවුත්ථභාවතා, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ **සඞ්ඝාටියා වාති** ආදි වුත්තං. **විප්පවසෙය්‍යාති** වියුත්තො වසෙය්‍ය, **ගාමො එකූපචාරොති** ආදි අවිප්පවාසලක්ඛණවත්ථාපන්නං වුත්තං, තතො පරං යථාක්කමෙන තානෙව පණ්ණරස මාතිකාපදානි විත්ථාරෙන්තො **ගාමො එකූපචාරෙ නාමාති** ආදිමාහ.

තත්ථ **එකකුලස්ස ගාමොති** එකස්ස රඤ්ඤො වා භොජකස්ස වා ගාමො, **පරික්ඛිත්තොති** යෙන කෙනචි පාකාරෙන වා වතියා වා පරිඛාය වා පරික්ඛිත්තො, එත්තාවතා එකකුලගාමස්ස එකූපචාරතා දස්සිතා. **අනන්තරගාමෙ වට්ටබ්බන්ති** එවරූපෙ ගාමෙ චීවරං නික්ඛිපිත්වා ගාමබහන්තරෙ[1] යථාරුචිතෙ ඨානෙ අරුණං උට්ඨාපෙතුං වට්ටති, **අපරික්ඛිත්තොති** ඉමිනා තස්සෙව ගාමස්ස නානූපචාරතා දස්සිතා. එවරූපෙ[2] ගාමෙ යස්මිං ඝරෙ චීවරං නික්ඛිත්තං තත්ථ වත්ථබ්බං, **හත්ථපාසා[3] වා න විජහිතබ්බන්ති** අථවා තං ඝරං සමන්තතො හත්ථපාසා න විජහිතබ්බං, අඞ්ඝතෙය්‍යරතනපමාණා පදෙසා[4] උද්ධං න විජහිතබ්බන්ති වුත්තං හොති. අඞ්ඝතෙය්‍යරතනබහන්තරෙ පන වට්ටති වට්ටති. තං පමාණං අතික්කමිත්වා සචෙපි ඉද්ධිමා භික්ඛු ආකාසෙ අරුණං උට්ඨාපෙති නිස්සඞ්ගියමෙව හොති. එත්ථ ච **යස්මිං යස්මිං** සරපරිවෙණෙ "එකකුලස්ස නිවෙසනං හොතී"ති ආදිනා ලක්ඛණෙන වෙදිතබ්බා. **නානාකුලස්ස ගාමොති** නානාරාජූනං වා භොජකානං[5] වා ගාමො, වෙසාලි කුසිනාරාදිසදිසො.

1. සයා. & ම්. ගාමන්තරෙ. 2. සයා. තස්මිං ඝරෙ වත්ථබ්බන්ති එවරූපෙ.
3. ම්. හත්ථපාසා. 4. සයා. & ම්. රතනපරිමාණපදෙසා.
5. සයා. වා ගාමිකභොජකානං, ම්. භොජකානං.

පරිභුඤ්ජන්තානඤ්ච ඉමිනා නානාකුල[1]ගාමස්ස එකූපචාරතා දස්සිතා. **සභායෙ වා දොවාරිකෙ වා**ති එත්ථ සභායනන්ති ලිඛිතබ්‍යත්තයෙන **සභා වුත්තා, මාරුළෙනී**[2] නගරද්වාරස්ස සමීපෙ,[3] ඉදං වුත්තං හොති: එවරූපෙ ගාමෙ යස්මිං ඝරෙ චීවරං නික්ඛිත්තං, තත්ථ වා වත්තබ්බං, **තත්ථ සඳ්දසඞ්ඝට්ටනෙන** වා ජනසමඞ්ගෙන වා වසිතුං අසක්කොන්තෙන සභායෙ වා වත්තබ්බං නගරද්වාරමූලෙ වා, තත්‍රාපි වසිතුං **අසක්කොන්තෙන** යත්ථ තත්ථව ඵාසුකට්ඨානෙ වසිත්වා අඤ්ඤා **අරුණෙ** ආගම්ම තෙසං යෙව සභායද්වාරමූලානං හත්ථපාසා වා න **විජහිතබ්බං**, ඝරස්ස පන චීවරස්ස වා හත්ථපාසෙ වත්තබ්බමෙව නත්ථි. **සහාගං ගච්ඡන්තෙන හත්ථපාසෙ චීවරං නික්ඛිපිතබ්බානි** සචෙ ඝරෙ අට්ඨපෙත්වා සභායෙ ඨපෙස්සාමීති සභාගං ගච්ඡති, තෙනා සභාගං ගච්ඡන්තෙන; **හත්ථපාසෙති** හත්ථං පසාරෙත්වා හත්ථිමං චීවරං ඨපෙතීති එවං නික්ඛෙපසුඛෙ හත්ථපාසගතෙ නිස්සීමද්වි ආපණෙ චීවරං නික්ඛිපිත්වා පුරිමනයෙනෙව සභායෙ වා වත්තබ්බං ද්වාරමූලෙ වා, හත්ථපාසා වා න විජහිතබ්බං.

තත්‍රායං විනිච්ඡයෝ: ථූසදෙවත්ථෙරෝ තාව ආහ: "චීවරහත්ථපාසෙ වසිතබ්බං නත්ථි, යත්ථ කත්ථචි චීවරහත්ථපාසෙපි ද්වාරහත්ථපාසෙපි වසිතුං වට්ටතී"ති. උපතිස්සත්ථෙරෝ පනාහ: "නගරස්ස බහූනිපි ද්වාරානි හොන්ති බහූනිපි සභායානි, නසමා සබ්බත්ථ න වට්ටති, යස්සා පන චිත්තා චීවරං ඨපිතං, යං තස්සා සම්මුඛට්ඨානෙ සභායඤ්ච ද්වාරඤ්ච, තස්ස සභායස්ස ච ද්වාරස්ස ච හත්ථපාසා න විජහිතබ්බා, එවං හි ඝනි සඤ්ඤා චීවරස්ස පවත්තති[4] ජානිතු"නති. සභායං පන ගච්ඡන්තෙන යස්ස ආපණිකස්ස ගත්ථෙ නික්ඛිත්තං, සචෙ සො තං චීවරං අතිහරිත්වා ඝරෙ නික්ඛිපති, චිත්තහත්ථපාසො න රක්ඛති, ඝරස්ස හත්ථපාසෙ වත්තබ්බං. සචෙ මහන්තං ඝරං හොති දෙ චිත්තා ඊතං; පුරතො වා පච්ඡතො වා හත්ථපාසෙ යෙව අරුණෙ උට්ඨාපෙතබ්බෝ;[5] සභායෙ නික්ඛිපිත්වා පන සභායෙ වා තස්ස සම්මුඛෙ නගරද්වාරමූලෙ වා තෙසං යෙව හත්ථපාසෙ වා අරුණෙ උට්ඨාපෙතබ්බෝ[5]. **අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛාය ගමනාති** ඉමිනා තෙසෙව ගාමස්ස නානූපචාරතා දස්සිතා. එතෙනෙව උපායෙන **සබ්බත්ථ** එකූපචාරතා ච නානූපචාරතා ච වෙදිතබ්බා. පාලියං පන "ගාමෝ එකූපචාරෝ නාමා"ති එවං ආදිමහි-"අජෙඣ්ඣාසෝ එකූපචාරෝ නාමා"ති එවං අන්‍යෙසු ච එකමෙව මාතිකාපදං උද්ධරිත්වා පදභාජනං විත්ථාරිතං, තස්මා තස්සෙව පදස්සානුසාරෙන සබ්බත්ථ පරිභෙදාදිවසෙන එකූපචාරතා නානූපචාරතා ච වෙදිතබ්බා.

නිවෙසනාදීසු ඔවරකෙති ගබ්භානං යෙවෙතං පරියායවචනං, **හත්ථපාසා වා**ති ගබහස්ස[6] හත්ථපාසා වා; **මාරුළෙ වා**ති සබ්බසං සාධාරණෙ ඝරද්වාරමූලෙ; **හත්ථපාසා වා**ති ගබහස්ස වා[6] ඝරද්වාර

1. සී. නානාකුලස්ස.
2. ම. මාරුළිනී.
3. ම, සමීපං.
4. සී. පවත්තති. & සයා. පවුත්තති.
5. සී. & ම. අරුණං උට්ඨාපෙතබ්බං.
6. සයා, ගබහස්ස වා ඝරස්ස වා.

මූලස්ස වා හත්ථපාසා; **උදේසිකොති** යානාදීනං භණ්ඩානං සාලා, ඉතෝ පට්ඨාය ච නිවෙසනෙ වුත්තනයෙනෙව විනිච්ඡයෝ වෙදිතබ්බෝ. **අමඩ්ඩාති** පරිභුඤ්ජිතබ්බං පච්චත්ථතභාවං අධිට්ඨාතුං කතෝ බහලභිත්තිකෝ චතුපඤ්චභූමිකෝ පතිස්සයවිසෙසෝ; **මාලොති** එක කූටඝඩගිතෝ චතුරස්සපාසාදෝ; **පාසාදොති** දීඝපාසාදෝ; **හම්මියන්ති** මුණ්ඩච්ඡදනපාසාදෝ; **සත්තභොජනානන්ති** එත්ථ එකං අභොජනතෝ අට්ඨ විසතිහත්ථං හොති, සචෙ[1] සත්ථෝ ගච්ඡන්නෙ‍ා ගාමං වා නදිං වා පරියාදියිත්වා තිට්ඨති, අන්නෙ‍ා පච්චෙන්ත සද්ධිං එකාබද්ධෝ[2] හුත්වා ඔරඤ්ඣ පාරඤ්ඣ ඵරිත්වා ඨිතෝ හොති, සත්තපරිහාරොව ලබ්භති; අථ ගාමෙ වා නදියා වා පරියාපන්නෙ‍ා හොති අන්නෙ‍ා පච්චෙ‍ා, ගාමපරිහාරෙ වෙව නදීපරිහාරෙ ව ලබ්භති, සචෙ විහාරසීමං අතික්කමිත්වා තිට්ඨති, අන්නෙ‍ා සීමායඤ්ඣ විවරං හොති, විහාරං ගන්ත්වා වසිතබ්බං, සචෙ ඔහි සීමාය විවරං හොති, සත්තසමෙපි යෙව වසිතබ්බං, සචෙ ගච්ඡන්නෙ‍ා සකටෙ වා හත්ථෙ ගොණෙ වා නථෙ අන්නතරං ජිජ්ජති, යසමිං කොට්ඨාසෙ විවරං තත්ථ වසිතබ්බං, එකකුලස්ස ඛෙත්තෙ හත්ථපාසො නාම ඛෙත්ත ඛාරස්ස හත්ථපාසො, අපරික්ඛිත්තෙ විවරසෙව හත්ථපාසො.

ඛඤ්ඣඤ්ඣකාරණන්ති ඛලං වුච්චති, **ආරඤ්ඣොති** පුප්ඵාරුමෙ වා ඵලාරුමෙ වා, දව්සුපි ඛෙත්තෙ වුත්තසදිසොව විනිච්ඡයෝ; විහාරෙ නිවෙසනසදිසො.[3] රුක්ඛමූලෙ **අගිලානුපට්ඨාකන්ති** ඡායාය ඵුට්ඨෝ කාසස්ස අන්නො යෙව, විරළසාඛස්ස පන රුක්ඛස්ස ආතපෙන ඵුට්ඨෝ කාසෙ ඨපිතං නිස්සග්ගියමෙව හොති, තසමා තාදිසස්ස සාඛච්ඡායාය වා ඛණ්ඩච්ඡායාය වා ඨපෙතබ්බං, සචෙ සාඛාය වා විටපෙ වා ඨපෙති, උපරි අඤ්ඣඤ්ඣසාඛච්ඡායාය ඵුට්ඨොකාසෙ යෙව ඨපෙතබ්බං, බුජ්ජ රුක්ඛස්ස ඡායා දූරං ගච්ඡති, ඡායාය ගතට්ඨානෙ ඨපෙතුං වට්ටති යෙව. ඉධාපි හත්ථපාසො චීවරහත්ථපාසො යෙව. **අගාමකෙ අරඤ්ඣෙ** ති අගාමකං නාම අරඤ්ඣං වික්ඛම්භිවෙ ආදිසු වා සමුද්දමජ්ඣෙ වා මච්ඡබන්ධානං අගමනපථෙ දීපකෙසු ලබ්භති. **සම්මන්නා සත්තභොජනානී** ති මජ්ඣෙ ඨිතස්ස සබ්බදිසාසු සත්තභොජනන්තරා විනිබ්බෙධෙන වුද්දස හොන්ති, මජ්ඣෙ නිසින්නො පුරත්ථිමාය වා පච්ඡිමාය වා දිසාය පරියන්තෙ ඨපිතවිවරං රක්ඛති, සචෙ පන අරුණුග්ගමනසමයෙ කොසඝ මත්තමපි පුරත්ථිමං දිසං ගච්ඡති, පච්ඡිමාය දිසාය විවරං **නිස්සග්ගියං** හොති, එස නයො ඉතරාසම්පි. උපොසථාහෙ පන **පරිසපරියන්තෙ** නිසින්නාභික්ඛුතො පට්ඨාය සත්තභොජනාදිසීමා නොබෙධෙතබ්බා, යත්තකං භික්ඛුසඞ්ඝො වඩ්ඪති, සීමාපි තත්තකං වඩ්ඪති.

අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන්ති ආපත්තිං දුක්කටස්සාති එත්ථ සචෙ පධානිකො භික්ඛු සබ්බරත්තිං පධානමනුයුඤ්ජිත්වා පච්චූසසමයෙ නහායිස්සාමීති[4] තිණ්ණම්පි චීවරානං තීරෙ[5] ඨපෙත්වා නදිං ඔතරති, නහා

1. සෳා. සත්ථොති සචෙ.
2. ම. එකබද්ධා.
3. සෳා. විහාරොති නිවෙසනසදිසොව විනිච්ඡයෝ.
4. සෳා. නික්ඛමිති ඉති අධිප්පෙතා.
5. සෳා. නදීතීරෙ.

යහතසෙසව වස්ස අරුණං උට්ඨහති, කිං භාහුබ්බං? සො හි යදි උත්ත රිත්වා චීවරං නිවාසෙති, නිස්සග්ගියචීවරං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජන ප්පච්චයා දුක්කටං ආපජ්ජති. අථ භගෙවා ගච්ඡති, එවම්පි දුක්කටං ආපජ්ජතීති? න ආපජ්ජති. සො හි යාව අඤ්ඤං භික්ඛුං දිස්වා චීවර භම්මං න හරොති, තාව තෙසං චීවරූනං අපරිභොගාරහත්තා නට්ඨ චීවරට්ඨානෙ ඨිතො හොති, නට්ඨචීවරස්ස ච අනාපත්තියං නාම නත්ථි, තස්මා එසං නිවාසෙත්වා දෙව භත්තෙන භෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා චීවරභාවම්ං භාහබ්බං, සචෙ දූරෙ විහාරෙ හොති, අන්තරාමග්ගෙ මනුස්සා සඤ්චරන්ති, එසං නිවාසෙත්වා එසං පාරුපිත්වා එසං අංස කූටෙ ඨපෙත්වා ගන්තබ්බං, සචෙ විහාරෙ සභාගං භික්ඛුං න පස්සති භික්ඛාචාරං ගන්ත්වා හොන්ති, සඩ්ඝාටිං බහි ගාමෙ ඨපෙත්වා සන්තරුත්ත රෙන ආසන්නසාලං ගන්ත්වා චීවරභාවම්ං භාතබ්බං, සචෙ බහි ගාමෙ චොරභයං හොති, පාරුපිත්වා ගන්තබ්බං, සචෙ ආසන්නසාලාය සම්බාධෙ හොති ජනාකිණ්ණා න සක්කා එකමන්තෙ චීවරං අප නෙත්වා චීවරභාවම්ං භාතුං, එසං භික්ඛුං ආදාය බහි ගාමං ගන්ත්වා චීවරභාවම්ං භාත්වා චීවරානි පරිභුඤ්ජිතබ්බානි.

සචෙ භික්ඛු දහරානං හත්ථෙ පත්තචීවරං දත්වා මග්ගා ගච්ඡන්තා පච්ඡිමයාමෙ සයිතුකාමා හොන්ති, අත්තනො චීවරං හත්ථපාසෙ කත්වා වසිතබ්බං, සචෙ ගච්ඡන්තානං යෙව අසම්පත්තෙසු දහරෙසු අරුණං උග්ගච්ඡති චීවරං නිස්සග්ගියං හොති, නිස්සයො පන න පරිපස්සය මහති. දහරානම්පි පුරතො ගච්ඡන්තානං ථෙරෙසු අසම්පත්තෙසු එසෙව නයො. මග්ගං විරජ්ඣිත්වා අරඤ්ඤෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අපස්සන්තෙසුපි එසෙව නයො. ඉධාපථං දිස්වා ථෙරා "අයං මග්ගො" දහරා "අයං මග්ගො" ති වත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස වචනං අගහෙත්වා ගතා, සහ අරුණස්ස උග්ගමනා චීවරානි ච නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො ච පරිපස්සය මහති, සචෙ දහරා මග්ගතො ඔක්කම්ම අඤ්ඤා අරුණෙ යෙව නිවත්තිස්සාමාති භෙසජ්ජත්ථාය ගාමං පවිසිත්වා ආගච්ඡන්ති, අසම්පත්තානං යෙව ච තෙසං අරුණෙ[1] උග්ගච්ඡති, චීවරානි පන නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො පන න පරිපස්සය මහති. සචෙ පන ධෙනුභයෙන වා සුනඛභයෙන වා මුහුත්තං ඨත්වා ගම්මිස්සාමාති යත්ථ වා නිසීදිත්වා වා ගච්ඡන්ති, අන්තරා අරුණෙ උග්ගතෙ චීවරානි ච නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො ච පරිපස්සය මහති; සචෙ අඤ්ඤා අරුණෙ යෙව ආගමිස්සාමාති අඤ්ඤා සීමායං ගාමං පවිට්ඨානං අන්තරා අරුණෙ[1] උග්ගච්ඡති, නෙව චීවරානි නිස්සග්ගියානි හොන්ති න නිස්සයෙ

1, සී. & ම්. අරුණං.

පටිපස්සම්භති. සචෙ පන විහාරතො තාවකාලිකානි[1] නීහරිතානි, අරඤ්ඤෙ උග්ගහිතෙපි න චීවරානි නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො පන පටිපස්සම්භති. යෙපි[2] අන්තො අරඤ්ඤෙයෙව ආගමිස්සාමාති සාමන්තවිහාරං ධම්මස්සවණත්ථාය සඤ්ඤාය ගච්ඡන්ති, අන්තරාමග්ගෙ යෙව ච නෙසං අරඤ්ඤෙ උග්ගහිතානි, චීවරානි නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයො පන න පටිපස්සම්භති, සචෙ ධම්මගාරවෙන යාව පරියොසානං සුත්වාව ඛමිස්සාමාති නිසීදන්ති, සහ අරුණුග්ගමනා චීවරානිපි නිස්සග්ගියානි හොන්ති නිස්සයොපි පටිපස්සම්භති. ථෙරෙන දහරං චීවරඩ්ඪං නාසෙතබ්බං ගාමකං පෙසෙන්තෙන අත්තනො චීවරං පවාරෙතබ්බං, දහරස්සපි චීවරං පවාරාපෙතබ්බං මා ඣපෙතබ්බං, සචෙ අසතියා ගච්ඡති, අත්තනො චීවරං පවාරෙත්වා දහරස්ස චීවරං විස්සාසෙන ගහෙත්වා ඣපෙතබ්බං. සචෙ ථෙරො න සරති, දහරෙන අත්තනො චීවරං පවාරෙත්වා ථෙරස්ස චීවරං විස්සාසෙන ගහෙත්වා ගන්තබ්බං වත්තබ්බං[3] "ඉමෙන තුම්හාකං චීවරං අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජථා"ති. අත්තනොපි චීවරං අධිට්ඨාතබ්බං. එවං එකස්ස සතියාපි ආපත්තිමොක්ඛො හොතීති, සෙසං උත්තානමෙව. සම්මුඛීභූතා දිසු පඨමඤත්තිචතුත්ථකම්මපදෙ අනධිට්ඨානං අවිජහනසඳ්ද අකිරියං, ඉධ පවාරණං, අයමෙව විසෙසො, සෙසං සබ්බත්ථ වුත්තනයමෙවාති.

උද්දෙසිතඤත්තිචතුත්ථකම්මපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති තතියඤත්තිං සික්ඛාපදං, තත්ථ **උස්සාපෙත්වා පුනපපුනං විමජ්ජතී**ති වලිඤ්ජනට්ඨානෙසු ඉදං මහන්තං භවිස්සතීති මඤ්ඤමානො උදකෙන සිඤ්චිත්වා පාදෙහි අක්කමිත්වා හත්ථෙහි උස්සාපෙත්වා උක්කිපිත්වා පිට්ඨියා සංසති, තං ආතපෙ සුක්ඛං පඨමපමාණමෙව හොති, සො පුනපි තථා කරොති, තෙන වුත්තං: "උස්සාපෙත්වා පුනපපුනං විමජ්ජතී"ති. තං එවං කිලමන්තං භගවා ඤත්තිකුටියං නිසිත්තොව දිස්වා නික්ඛමිත්වා සෙනාසනචාරිකං ආහිණ්ඩන්තො විය තත්ථ අගමාසි. තෙන වුත්තං: **අද්දසා ඛො භගවා**ති ආදි. **එකාදස මාසෙ**ති එකං පච්ඡිමඤත්තික්කමාසං ඨපෙත්වා සෙස[4]එකාදසමාසෙ, **සත්තමාසෙ**ති ඤත්තික්කමාසං හෙමන්තිතෙ ව වත්තාරොති පඤ්චමාසෙ ඨපෙත්වා සෙස[4] සත්තමාසෙ; **කාලෙපි ආදිය්‍ය දින්නන්**ති සඞ්ඝස්ස වා ඉදං අකාලචීවරන්ති උද්දිසිත්වා දින්නං, එකපුග්ගලස්ස වා ඉදං තුය්හං දම්මීති දින්නං; **සඞ්ඝෙනා වා**ති අත්තනො පහාභාගවසෙන සඞ්ඝතො

---

1. සය්හ. චා මා වානි.
2. සය්හ. යෙ පන උපඝම්පදදික්ඛම්මස්ථාය අත්තනා අරඤ්ඤෙ යෙව ආගමිස්සාමාති සඤ්ඤාහෙතුවෙව බහි උපවාරසීමාය මාලකං පච්ඡාපෙන්ති, තත්ථ අරඤ්ඤං උට්ඨහති. චීවරං නිස්සග්ගියං. නිස්සයො පන න පටිපස්සම්භති. තමෙව අත්තනා උපවාරසීමාය මාලකං පච්ඡාපෙන්ති, අරඤ්ඤෙ උග්ගහිතෙ චීවරං න නිස්සග්ගියං, නිස්සයො න පටිපස්සම්භති. යෙ ච.
3. ම්, වත්තබ්බං. [illegible] 4, සය්හ. & ම්, සෙසෙ.

වා උපපජ්ජය්‍ය; **ගණනතෝ වාති** ඉදං සුත්තනාමිකගණස්ස දෙමි, ඉදං ආභිධම්මිකගණස්සාති එවං ගණස්ස දෙනති, තතෝ අත්තනෝ පත්ත ගාරවෙන ගණතෝ වා උපපජ්ජය්‍ය. **නෝ චස්ස පාරිපූරී**ති නෝ චෙ පාරිපූරි භවෙය්‍ය, යත්තකෙහි භික්ඛූහි අධිට්ඨානවිවරං පහොති, තත්තෙව විවරං තහතහං න භවෙය්‍ය, ඌනකං භවෙය්‍යාති අත්ථෝ. **උම්මාසා හොති සඛ්‍යතෝ වාති** ආදීසු අයුතාදිවසං නාම සඛ්‍යා විවරානි ලභිස්සති ගණෝ ලභිස්සති, තතෝ මෙ විවරං උපපජ්ජිස්සතීති එවං සඛ්‍යතෝ වා ගණතෝ වා පවාරණා හොති, **සඤ්ඤතෝ**[1] මෙ විවරත්ථාය පෙසිතං මිත්තෙහි පෙසිතං, තෙ ආගතා විවරෙ[1] දස්සතීති එවං සඤ්ඤතෝ වා මිත්තතෝ වා පවාරණා හොති. **පංසුකූලං**[2] **වාති** එත්ථ පන පංසුකූලං වා ලභිස්සාමීති එවං පවාරණා හොතීති යොජෙතබ්බං. **අත්තනෝ වා ඤාතකානන්ති** අත්තනෝ ඤාතකානං සුත්තනාදීනං ඤාතකානං, අසුකං දිවසං නාම ලභිස්සාමීති එවං වා පවාරණා හොතීති අත්ථෝ.

තතෝ වෙ උත්තරිං නික්ඛිපෙය්‍ය සයිත්වාපි පවාරණාති මාස පරමතෝ වෙ උත්තරිං නික්ඛිපෙය්‍ය, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියමෙව හොතීති අත්ථෝ. එවං පන අවත්වා යස්මා අනන්තරා උපජ්ජිමානෙ පවාරණාවිවරෙ මූල විවරස්ස උපඩ්ඪාදිවසතෝ යාව සත්තමෙ දිවසෙ තාව උපඩ්ඪං පවාරණාවිවරං මූලවිවරං අත්තනෝ ගණිතං කරොති, තතෝ උද්ධං මූලවිවරං පවාරණාවිවරං **අත්තනෝ** ගණිතං නකරොති, තස්මා තං විසෙසං දස්සෙතුං: **තදහුපපජ්ජනෙ** මූලවිවරෙති ආදිනා නයෙන පදභාජනං වුත්තං, තං උත්තානමෙව. **විඝාසාදෙ උපපජ්ජනෙ** මූලවිවරෙති යදි මූලවිවරං සණ්ඨං පවාරණාවිවරං ථූලං න සක්කා යොජෙතුං රත්තියෙව සෙසා හොතීති න තාව මාසෙ පූරති න අකාමා නිග්ගහෙතා විවරං කාරෙතබ්බං, අඤ්ඤං පවාරණාවිවරං ලභිත්වා යෙව කාලඛණාතරෙ කාරෙතබ්බං, පවාරණාවිවරමපි පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨාතබ්බං. අථ මූලවිවරං ථූලං හොති පවාරණාවිවරං සණ්හං, මූල විවරං පරික්ඛාරචොළං අධිට්ඨහිත්වා පවාරණාවිවරමෙව මූලවිවරං කත්වා ඨපෙතබ්බං, තං පුන මාසපරිහාරං ලභති, එතෙන උපායෙන යාව ඉච්ඡති තාව අඤ්ඤමඤ්ඤං මූලවිවරං කත්වා ඨපෙතුං ලභතීති. සෙසං උත්තානමෙව. සම්මුඨ්ඨාදීනි පඨමකඨිනෙ සදිසානෙවාති.

තතිය කඨිනසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

සෙන සම්මෙනාති පුරාණචීවරසික්ඛාපදං, තත්ථ **යාව සත්තමා පිතාමහයුගාති** පිතුපිතා පිතාමහො, පිතාමහස්ස යුගං පිතාමහයුගං, යුගන්ති ආයුපමාණං වුච්චති, අහිලාපමත්තමෙව වෙතං, අත්ථතෝ පන පිතාමහො යෙව පිතාමහයුගං, තතෝ උද්ධං සබ්බෙපි පුබ්බපුරිසා පිතාමහගහණෙනෙව ගහිතා, එවං යාව සත්තමෝ පුරිසෝ තාව යා

1. සී., චීවරං. 2. සී., පංසුකූලතෝ.

අසම්බද්ධා සා යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අසම්බද්ධානි වුච්චති, දෙසනා මුඛමේව වෙතා. මාතිභගිනෝ වා පිතිභගිනෝ වාති වචනතෝ පන පිතාමහ යුගමපි පිතාමහිභගිනියුගමපි මාතාමහයුගමපි මාතාමහිභගිනියුගමපි තෙසං භාතු-භගිනි-භාගිනෙය්‍ය-පුත්ත-පපුත්තාදයොපි සඞ්ගහිතා එවාති වෙදිතබ්බා.

තත්‍රායං විත්ථාරකථා:- පිතා පිතුපිතා තස්ස පිතා තස්සාපි පිතාති එවං යාව සත්තමා යුගා, පිතා පිතුමාතා තස්සා පිතා ච මාතා ච භාතා ච භගිනී ච පුත්තා ච ධීතරෝ වාති එවමපි උද්ධඤ්ච අධෝ ච යාව සත්තමා යුගා, පිතා පිතුභාතා පිතුභගිනී පිතුපුත්තා පිතුධීතරෝ තෙසමපි පුත්ත ධීතුපරම්පරාති එවමපි යාව සත්තමා යුගා, මාතා මාතුමාතා තස්සා මාතා තස්සාපි මාතාති එවමපි යාව සත්තමා යුගා, මාතා මාතුපිතා තස්ස පිතා ච මාතා ච භාතා ච භගිනී ච පුත්තා ච ධීතරෝ වාති එවමපි උද්ධඤ්ච අධෝ ච යාව සත්තමා යුගා, මාතා මාතුභාතා මාතුභගිනී මාතුපුත්තා මාතු ධීතරෝ තෙසමපි පුත්තධීතුපරම්පරාති එවමපි යාව සත්තමා යුගා, නෙව මාතුසම්බන්ධෙන න පිතුසම්බන්ධෙන සම්බද්ධා;[1] අයං අසඤ්ඤතිකා නාම.

උභතෝ සම්භින්නා නිකුඛුනිසම්භෙද සඳතනිවතුත්තෙන **භික්ඛුසම්භෙද** සඳතනිවතුත්තෙනාති අත්ථවිකප්පවිනයනවෙමන උපසම්පන්නා; **සකිං නිවත්ථම්පි සකිං පාරුතම්පි** රජිත්වා නපපං කත්වා එකවාරම්පි නිවත්ථං වා පාරුතං වා, අන්තමසෝ පරිභොගසීසෙන අංසෙ වා මත්ථකෙ වා කත්වා මහසං ගතෝ හොති, උස්සිසකං වා කත්වා නිපන්නෝ හොති, එතම්පි පුරාණචීවරමෙව; සචෙ පන පච්චත්ථරණස්ස හෙට්ඨා කත්වා නිපජ්ජති, හත්ථෙහි වා උක්කිපිත්වා ආකාසෙ විතානං කත්වා සීසෙන අප්පත්තෙනා ගච්ඡති; අයං පරිභොගෝ නාම න හොතීති කුරුන්දියං වුත්තං.

ඛොනං නිස්සග්ගියන්ති එත්ථ එවං ආණත්තා භික්ඛුනී ඛෙව නත්ථාය උද්ධනං සජ්ජෙති ථුරුති සංහරති අග්ගිං කරොති උදකං ආහරති යාව තං ධොවිත්වා උක්ඛිපති තාව භික්ඛුනියා පයොගෙ පයොගෙ භික්ඛුස්ස දුක්කටං, ධොවිත්වා උක්ඛිත්තමත්තෙ නිස්සග්ගියං හොති. සචෙ දුද්ධොතන්ති මඤ්ඤමානා පුන පචති වා ධොවති වා යාව නිට්ඨානං ගච්ඡති තාව පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං, **එස නයො රජනාකොටනෙසු.** රජනදෙණියං හි රජනං ආකිරිත්වා යාව සඛිං චීවරං රජති, තතො පුබ්බෙ යං කිඤ්චි රජනත්ථාය කරොති පචති වා පවිරජ්ජති, සබ්බත්ථ පයොගෙ පයොගෙ භික්ඛුස්ස දුක්කටං, එවං ආකොටනෙපි පයොගො වෙදිතබ්බා.

අඤ්ඤතිත්ථාය අඤ්ඤතිත්ථසඤ්ඤී පුරාණචීවරං ධොවාපෙතී නො වෙපි ඉමං ධොවාති වදති, අථ ඛො ධොවනත්ථාය භායවිකාරං කත්වා හත්ථෙන වා හත්ථෙ දෙති පාදමූලෙ වා ඨපෙති උපරි වා ඛිපති

1. සී. & ම. සම්බන්ධා.

සික්ඛමානාසාමණේරසාමණේරීඋපාසකඋපාසිකාදීනං වා හත්ථේ පෙසේති, නදීතීරේ ඩොවනතියා උපචාරේ වා ඕපති, අනෙතා ඛාදේය හත්ථේ ඔකාසෙ ඨත්වා ඩොවාපිතං ඩොවාපිතං යෙව හොති; සචේ පන උපචාරං මුඤ්චිත්වා ඔරතෝ ඨපෙති, සා ව ඩොවිත්වා ආනෙති; අනාපත්ති. සික්ඛමානාය වා සාමණේරියා වා උපාසිකාය වා හත්ථේ ඩොව නත්ථාය දෙති, සා වෙ උපසම්පජ්ජිත්වා ඩොවති ආපත්ති යෙව; උපාසකස්ස හත්ථේ දෙති, සෝ වෙ ලිඛෙ පරිවත්තෙ භික්ඛුනිඤ්ච පබ්බජිත්වා උපසම්පජ්ජිත්වා ඩොවති ආපත්තියෙව, සාමණේරස්ස වා භික්ඛුස්ස වා හත්ථේ දින්නෙපි ලිඛපරිවත්තනෙ ඒසෙව නයෝ.

ඩොවාපෙති රඤ්ඤෙති ආදිසු එකෙන වචනෙන නිස්සග්ගියං, දුතියෙන දුක්කටං, තීණ්ඩිපි කාරණෙනත්ථස්ස එකෙන නිස්සග්ගියං, සෙසෙහි ද්වෙ දුක්කටානි; යස්මා පනෙතානි ඩොවනාදීනි පටිපාටියා වා උපපටිපාටියා වා කාරෙන්තස්ස මොක්ඛා නත්ථි, තස්මා එවං තීණි වතුක්කානි වුත්තානි, සබ්බෙපි හි ඉමං චීවරං රජිත්වා ඩොවිත්වා ආනෙතීති වුත්තෙ සා භික්ඛුනී පඨමං ඩොවිත්වා පච්ඡා රජති, නිස්සග්ගියෙන දුක්කටමෙව; එවං සබ්බත්ථ විපරිතවවනෙසු නයෝ නෙතබ්බෝ. සචේ පන ඩොවිත්වා ආනෙතීති වුත්තා ඩොවති වෙව රජති ච, ඩොවාපන පචචයා එව ආපත්ති, රජනෙ අනාපත්ති. එවං සබ්බත්ථ වුත්තානීඛ[1] කරණෙ. ''අවුත්තා ඩොවතී''ති ඉමිනා ලක්ඛණෙන අනාපත්ති වෙදිතබ්බා; ඉමස්මිං චීවරෙ යං ඤාතබ්බං සබ්බං තං තුය්හං හාරෙති වදන්තෙනා පන එකවාචාය සම්බහුලා ආපත්තියෝ ආපජ්ජති.

අසඤ්ඤතික්ඛත්තුං වෙමතිකා අසඤ්ඤතික්ඛත්තුං සඤ්ඤතිකඛත්තුං සඤ්ඤී ති ඉමානිපි පදානි වුත්තානං ඒව තිණ්ණං වතුක්කානං වසෙන විත්ථාරතෝ වෙදිතබ්බානි. **එකෙනා උපසම්පන්නායා** ති භික්ඛුනිං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය ඩොවාපෙන්තස්ස දුක්කටං, භික්ඛුනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය පන යථාවුත්තමෙව, භික්ඛුනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නා නාම පඤ්චසතා සාකියානියෝ. **අවුත්තා ඩොවතී** ති උදෙස්සාය වා ඔවාදාය වා ආගතා කිලිට්ඨං චීවරං දිස්වා ඨපිතට්ඨානතො ගහෙත්වා 'දෙථ අය්‍ය ඩොවිස්සාමී'ති ආහරාපෙත්වා ඩොවති වෙව රජති ච ආකොටෙති ච; අය අවුත්තා ඩොවති නාම; යාපි ඉමං චීවරං ඩොවාති දහරං වා සාමණේරං වා ආණාපෙන්තස්ස භික්ඛුනෝ සුත්වා "ආහරථය්‍යා අහං ඩොවිස්සාමී"ති ඩොවති, තාවකාලිකං වා ගහෙත්වා ඩොවිත්වා රජිත්වා දෙති, අයම්පි අවුත්තා ඩොවති නාම. **අසඤ්ඤං පරිභාරෙ** නති උපාහනත්ථවිකා-පත්තත්ථවිකා-අංසවට්ටක-කායබන්ධන-මසිසුත්තක-තට්ටිකාදි යං කිඤ්චි ඩොවාපෙති අනාපත්ති; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදිසු පන ඉදං සික්ඛාපදං ඡසමුට්ඨානං කිරියං නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අවිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිවිත්තං කිවෙදනන්ති.

චුල්ලවග්ගෙ සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1. සී. & ඡා. වුත්තානි.

තෙන සමයෙනාති චීවරපටිග්ගහණසික්ඛාපදං, තස්ස **පිණ්ඩපාත පටික්කන්තානාති** පිණ්ඩපාතතෝ පටික්කන්තා, **යෙන අඤ්ඤතරං තෙනුප සඞ්කමීති** අඤ්ඤතරෙන සික්ඛාපදෙ යෙන අඤ්ඤතරං තෙනුපසඞ්කමි, **ඤාතඤාතමාති** ඤාතවොරිකා[1] කම්මා, සන්ධිච්ඡෙදනාදිනි පර[2]භණ්ඩං හරිතාති වුත්තං හොති. **චොරගාමණිඞ්ගාති** චොරජෙට්ඨකො; සො කිර පුබ්බෙ පෙරිං ජානාති; තස්මා චොරානං පුරතො ගච්ඡන්තො දිස්වා "ඉතො මා ගච්ඡථ-සබ්බෙ ඉතො එථා"ති තෙ ගහෙත්වා අඤ්ඤත්ථ මගෙන අගමාසි. **සමාධිම්හා වුට්ඨහිත්වාති** ථෙරෝ කිර පරිච්ඡින්නවෙලාය යෙව සමාධිම්හා වුට්ඨහි,[3] සොපි තස්මිං යෙව ඛණෙ එවං අවව, තස්මා සා අස්සොසි, සුත්වාව නත්ථිදානි අඤ්ඤං **එත්ථ** සමණෙ වා බ්‍රාහ්මණෙ වා අඤ්ඤත්‍ර මයාති තං මංසං අගාහෙසි, තෙන වුත්තං: **"අථ ඛ්වා උපලවණණා යිඤ්ඤි"**ති ආදි.

ඛගියභොනි අවගිය්‍යකො අවසෙසකො,[4] විහාරවාරං පත්වා එකොව විහාරෙ ඨිතොති අත්ථො. **සබ්බෙ මෙ තං අනන්තරවාසකං දාතුදය්‍යාසීති** කස්මා ආහ? සණ්හං සඛඛද්ධං අනන්තරවාසකං දිස්වා ලොභෙන, අපි ච අපපකො තස්ස අනන්තරවාසකෙ ලොභො, ථෙරිය්‍යා පන සික්ඛාපදත්තා කොට්ඨාසසම්පත්ති, තෙනස්ස සරීරපාරිපූරිං පස්සිස්සාමීති විසමලොභං උප්පාදෙත්වා එවමාහ. **අනනිමනති** පඤ්චන්නං චීවරානං සබ්බපරියන්තං හුත්වා අනතිමං, අනතිමනති පවත්තිමං, අඤ්ඤං ලෙසෙනාපි විනාපෙත්වා වා පවුද්ධරිත්වා වා ඨපිතං චීවරං නත්ථීති එවං යථානුසන්ධිනානං පඤ්චන්නං චීවරානං ධාරණ වසෙනෙව ආහ, න ලොභෙන; න හි ඛීණාසවානං ලොභො අත්ථි. **නිප්පීළිය්‍යමානානාති** උපමං දස්සෙත්වා ගාළ්හං පීළිය්‍යමානා; **අනනර වාසකං දත්වා අගමාසීති** සඞ්කච්චිකං නීවාසෙත්වා යථා තස්ස මනොරථො න පූරති, එවං හත්ථතලෙ යෙව දස්සෙත්වා අගමාසි. කස්මා පාරිවට්ටකචීවරං අපතිග්ගණ්හනෙත උජ්ඣායිංසු? "සචෙ එත්තකොපි අමෙහුසු අය්‍යානං විස්සාසො නත්ථි, කථං මයං යාපෙස්සාමා"ති විහත්ථ තාය සම්මිතුන්නත්තා.

අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඉමෙසං පඤ්චන්නන්නානි ඉමෙසං පඤ්චන්නං සහධම්මිකානං සමසද්ධානං සමසීලානං සමදිට්ඨීනං පාරිවට්ටකං ගණ්හතුං අනුජානාමීති අත්ථො. **පයොගෙ දුක්කටන්නි** ගහණත්ථාය හත්ථපසාරණාදීසු දුක්කටං; **පටිලාභෙනාති** පටිග්ගහණෙන; තස්ස ච හත්ථෙන වා හත්ථෙ දෙතු පාදමූලෙ වා ඨපෙතු උපරි වා ඛිපතු, සචෙ සාදියති ගහිතමෙව හොති, සචෙ පන සික්ඛමානාසාමණෙරිඋපාසිකා දීනං හත්ථෙ පෙසිතං පතිග්ගණ්හති අන්‍යාපත්ති. ධම්මකථං කථෙන්තස්ස වතසෙසොපි පරිසා චීවරානි ච නානාවිරාගවත්ථානි ච ආනෙත්වා පාද මූලෙ ඨපෙත්වා උපචාරෙ වා ඨපෙත්වා උපචාරං වා මුඤ්චිත්වා ඛිපන්ති,

---

1, සය්‍හ. චොර. 2, සය්‍හ. කෙමේහි පර.
3, සය්‍හ. වුට්ඨහිත්වා. 4, සය්‍හ, & ම්. අවසෙසො.

යං තස්ස භික්ඛුනිස්සඝං සන්ධාය, තං අසඤ්ඤත්ථ පාරිවට්ටනා[1] ගණ්ඨිපදසඤ්ඤාය ආපන්නි යෙව. අථ පන රත්තිභාගෙ ඛිත්තාති සොත්ති, ඉදං භික්ඛුනියා, ඉදං අඤ්ඤතරාති සඤ්ඤං න සන්ධාය, පාරිවට්ටනකිච්චං නත්ථීති මහාපච්චරියං වුත්තං. තං අවිත්තතාභාවෙන න සමෙති. සචෙ භික්ඛුනී චිඤ්ඤාවඩ්ඪං දෙති, පාරිවට්ටනමෙව ඛාතබ්බං, සචෙ පන සඞ්ඝාරඤ්ඣාදිසු ඨපෙති, පංසුකූලං ගණ්හිඤ්ඤනත්තීති; පංසුකූලං අධිට්ඨහිත්වා ගහෙතුං වට්ටති.

අසඤ්ඤත්තියා අසඤ්ඤත්තියසඤ්ඤිනි භික්ඛාචිත්තිකං, **එතෙනෙව උපසම්පදෙනාති** භික්ඛුනිං සන්ධිකෙ උපසම්පදාය හත්ථතො ගණ්හනත්ථඤ්ඤ දුඤ්කටං, භික්ඛුනිං සන්ධිකෙ උපසම්පදාය පන පාචිත්තියමෙව. **පරිභුඤ්ජන්ති වා විප්පලපන්ති** අපපඤ්ඤ[2]ත්වෙව වා උපාහනත්ථවිඤ්ඤ-පත්තත්ථවිඤ්ඤ-අංසවට්ටඤ්ඤ[3] ඛායඛඤ්ඣනාදිනා වා ඔභග්ගං සචෙපි චීවරං[4] පතිගණ්හති, අනාපත්ති. මහාපච්චරියං පන අන්තමසො හරිටකඛණ්ඩෙනාපීති වුත්තං. **විප්පලෙන වා පරිභුඤ්ජනන්ති** ඉදං වුත්ත විපල්ලාසෙන වෙදිතබ්බං. **අසඤ්ඤං පරිඤ්ඣාරන්ති** පත්තත්ථවිඤ්ඤාදිං කිඤ්චි විඤ්ඤපනූපගපච්ඡිමවිවරපමාණං පන පටපරිස්සාවණමපි න වට්ටති, යං නෙව අධිට්ඨානූපගං න විඤ්ඤපනූපගං තං සබ්බං වට්ටති. සචෙපි මඤ්චපීඨමාණාපි හිඩ්ඩිත්ථ හොති වට්ටති යෙව; කොපන වා දෙ පත්තත්ථවිඤ්ඤාදිසු. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදිසු ඉදං ඡසමුට්ඨානං කිරියාකිරියං නොසඤ්ඤවිමොක්ඛං අවිත්තතාසං පණ්ණත්තිවජ්ජං භායඛණ්ඩමං වච්චකුටිං නිම්මිත්තං නිවෙදනන්ති.

චීවරපටිග්ගහණ සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නෙත සම්මසනාති අසඤ්ඤත්තසඤ්ඤත්තනි සික්ඛාපදං. **තස්ස උපසම්පදා සඤ්ඤාසුත්තෙනාති** අසිතිසහස්සමත්තානං සඤ්ඤාකුලා පබ්බජිතානං භික්ඛුනං පඨමතිත්ථියා ලොලජාතිනොං, **පමට්ඨාති** තේහෙ සම්පෙව පටිබලෙ සරසම්පජ්ඤෙ කණ්ඨමාධුරියෙඤ සම්පන්නාගතෙ, **කිඤ්චිං චිඤාති** කිංසු විය භික්ඛෙ විය, හිරොත්තප්පවෙන කම්පෙන විය සඞ්කම්පනං විය හොතීති අත්ථෙ. **අඩ්ඪානමගඤාති** අඩ්ඪානසඞ්ඛාතං දීඝමග්ගං, න නගරවීථිමග්ගන්ති අත්ථෙ. **නෙ හිතඤ්ඤ අවජ්ඣිංසූති** මුඤ්චිංසු, පත්තචීවරානි නෙසං හරිංසූති අත්ථෙ. **අනුඤ්ඤාසිං භික්ඛවෙ භික්ඛූනං ඣානත්ථාය පුවජ්ඣ, අනුඤ්ඤාසිං භික්ඛවෙ භික්ඛූනි** පබ්බජ්ජා-උපසම්පදා පත්තචීවරාධිට්ඨානාදීනි පුවජ්ඣියමානා, **එතමත්ථං ආරොචෙමි** භන්ති භික්ඛූහාවං ඣානාපෙතා යෙ[5] "සාසනෙතා සාවජ්ජං අද්ධාන මග්ගපටිපන්නා" ති ආදිනා නයෙන වුත්තෙතා, එතමත්ථං ආරොචෙමීති, **අසඤ්ඤත්තෙ ඤත්ති පනිං වාති** ආදිසු යං පරතො "තිණ්ණෙන වා පණ්ණෙන වා පටිච්ඡ දෙතා"ති වුත්තං, තං ආදිං කත්වා එවං අනුපුබ්බකථා වෙදිතබ්බා.

1. ම. පාරිවත්තක සඤ්ඤ. 2. සෂ්. අපපඤ්ඤා.
3. සෂ්. අංසබද්ධක & ම. අංසබද්ධඤ.
4. ම. චෙතාපෙතා සචෙපි චීවරං. & සෂ්. සචෙපි නිච්චරං. 5. සෂ්. යවීයං.

සචේ චොරෙ පස්සිත්වා දහරා පත්තචීවරානි ගහෙත්වා පලායන්ති, චොරා ථෙරානං නිවාසනපාරුපණමත්තං යෙව හරිත්වා ගච්ඡන්ති, ථෙරෙහි නෙව තාව චීවරං විඤ්ඤාපෙතබ්බං, න සාඛාපලාසං භඤ්ජිතබ්බං, අථ දහරා සබ්බං හණ්ඩකං ඡඩ්ඩෙත්වා පලාතා, චොරා ථෙරානං නිවාසන පාරුපණං තඤ්ච හණ්ඩකං හරිත්වා ගච්ඡන්ති, දහරෙහි ආගන්ත්වා අත්තනො නිවාසනපාරුපණානි න තාව ථෙරානං දාතබ්බානි, න හි අනවඡින්නචීවරා අත්තනො අත්ථාය සාඛාපලාසං භඤ්ජිතුං ලභන්ති, අවඡින්නචීවරානං පන අත්ථාය ලභන්ති, අවඡින්නචීවරාව අත්තනොපි පරෙසම්පි අත්ථාය ලභන්ති, තස්මා ථෙරෙහි වා සාඛාපලාසං භඤ්ජිත්වා වාකාදීහි ගන්ථෙත්වා දහරානං දාතබ්බං, දහරෙහි වා ථෙරානං අත්ථාය භඤ්ජිත්වා ගන්ථෙත්වා තෙසං හත්ථෙ දත්වා වා අදත්වා වා අත්තනා නිවාසෙත්වා අත්තනො නිවාසනපාරුපණාදීනි ථෙරානං දාතබ්බානි, නෙව භූතගාමපාතබ්‍යතාය පාචිත්තියං හොති, න තෙසං ධාරණෙ දුක්කටං. සචෙ අනන්තරාමග්ගෙ රජ්ජකත්ථරණං වා හොති අඤ්ඤං වා තාදිසෙ මනුස්සෙ පස්සන්ති, චීවරං විඤ්ඤාපෙතබ්බං, යානි ච තෙසං තෙ වා විඤ්ඤත්තමනුස්සා අඤ්ඤෙ වා සාඛාපලාසනිවාසනෙ නිකණ්ණෙ දිස්වා උස්සාහජාතා වත්වා දෙන්ති, තානි සදසානි වා හොන්තු අදසානි වා නීලාදිනානාවණ්ණානි වා කප්පියානිපි අකප්පියානිපි සබ්බානි අවඡින්න චීවරට්ඨානෙ ඨිතත්තා තෙසං නිවාසෙතුඤ්ච පාරුපිතුඤ්ච වට්ටන්ති. වුත්තම්පි චෙතං පරිවාරෙ:-

"අකප්පකතං නාපි රජ්ජාය රත්තං-
තෙන නිවත්ථො යෙන කාමං වජෙය්‍ය,
න චස්ස හොති ආපත්ති-
සො ච ධම්මො සුගතෙන දෙසිතො,
පඤ්ඤාමෙසා කුසලෙහි විණ්ණිතා"ති.

අයං හි පඤ්හා අවඡින්නචීවරකනිකඛු සඞ්ඝාය වුත්තෙතා. අථ පන තිත්ථියෙහි සමාගච්ඡන්ති, තෙ ච නෙසං කුසචීරවාකචීරථුලහචීරානි දෙන්ති, තානිපි ලද්ධිං අගහෙත්වා නිවාසෙතුං වට්ටන්ති, නිවාසෙත්වාපි ලද්ධිං න ගහෙතබ්බා. ඉදානි **සං ආවාසං පඨමං උපගච්ඡති**[1] **සචෙ තත්ථ හොති සඞ්ඝස්ස විහාරචීවරං** වාති ආදීසු විහාරචීවරං නාම මනුස්සා ආවාසං හාරෙත්වා වත්තාරෙපි පච්චයා අමිහාඨං ඉමෙව සන්තකා පරිභොගං ගච්ඡන්තූති තිචීවරං සමෙප්පිත්වා අන්තොනා හාරා පිතෙ ආවාසෙ ඨපෙන්ති, එතං විහාරචීවරං නාම.

උත්තරත්ථරණන්ති මඤ්චකස්ස උපරි අත්ථරණං පච්චත්ථරණං වුච්චති. **භූමත්ථරණන්ති** පරිකම්මකතාය භූමියා වණ්ණානුරක්ඛණත්ථං[2] විලිම්පනානි[3] කත අත්ථරණං[4] තස්ස උපරි තට්ටිකං[5] පච්චත්ථරිත්වා[6] වඩ්ඪමානති. **හිඞ්ගුවච්චි** මඤ්චපීඨියා වා පිඨභාගියා වා ඡච්චි

1, සී. & ම. උපගච්ඡන්ති 2, ම. රක්ඛණත්ථං. & සහා. රක්ඛණත්ථාය.
3, සී. විලිම්පකානි & සහා. විලිම්පකාසි. 4, සී. & ම. කතා අත්ථරන්ති.
5, සහා. කට්ඨකං. 6, සී. & ම, පත්ථරිත්වා. සහා. අත්ථරිත්වා.

සචේ පූරිතා හොති ඔධුනිත්වාපි[1] ගහෙතුං වට්ටති, එවමෙතෙසු භිඟාචාර චීවරාදීසු යං තත්ථ ආවාසෙ හොති, තං අත්තානුවත්තිකාපි ගහෙත්වා නීහරාපෙතුං වා පාරාපිතුං වා අවිච්ඡින්නචීවරතාය[2] භික්ඛූනං ලබ්භතීති වෙදිතබ්බං; තස්මා ඛො ලභිත්වා ඔදහිස්සාමි පුන ඨපෙස්සාමීති අධිප්පායෙන න මූලවෙජ්ජාය, ලභිත්වා ච පන සුත්තතො වා උපධාරණතො වා අනුලොමතො වා භූතොච්චාකතිකමෙව කාතබ්බං; විදෙසගතෙන එකස්මිං සංඝිකෙ ආවාසෙ සඛණ්ඩාපරිහොගෙන පරිභුඤ්ජනත්ථාය යපෙතබ්බං. සචස්ස පරිහොගෙනෙව තං ජීරති වා නස්සති වා හීයං න හොති, සචෙ පන එතෙසං වුත්තප්පකාරානං[3] ගිහිවත්ථාදීනං භිඝිවජ්ජි පරියන්තානං කිඤ්චි න ලබ්භති, තෙන තිණෙන වා පණ්ණෙන වා පටිවිස්සදෙවා ආගන්තබ්බන්ති.

ඛෙත්තිවි වා අවිච්ඡින්නන්ති එත්ථ යම්පි අවිච්ඡින්නචීවරං ආවරිත්වා පඤ්ඣායා අඤ්ඤං ආහරාවුසො චීවරන්ති යාචිත්වා වා විස්සාසෙන වා ගණ්හන්ති, තම්පි සඛණ්ඩං ගච්ඡතීති වත්තුං යුජ්ජති. **පරිභොග ජිණ්ණං වා**නි එත්ථ ච අවිච්ඡින්නචීවරානං ආවරිත්වා පඤ්ඣායාදීනං අත්තනා තිණපණ්ණෙහි පටිවිස්සදෙවා දින්නාචීවරම්පි සඛණ්ඩං ගච්ඡතීති වත්තුං යුජ්ජති, එවං හි තෙ අවිච්ඡින්නචීවරට්ඨානෙ නට්ඨචීවරට්ඨානෙ ච ඨිතා හවිස්සන්ති, තෙන නෙසං භික්ඛුනිත්තියත්තං අනාපත්තියත්තඤ්ච අනාපත්තිවචීවර පරිභොගෙ ච අනාපත්තීති අනුරූපා හවිස්සතීති.

ඤාතකානං පවාරිතානන්ති එත්ථ ච නෙසං ඤාතකං දෙථාති භික්ඛුපෙසනත්තස්ස යාචනත්තස්ස අනාපත්තීති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො, න හි ඤාතකපවාරිතානං ආපත්තිං වා අනාපත්තිං වා හොති. **අත්තනො ඔතෙනාති** එත්ථාපි අත්තනො කාපියඅණ්ඩනාපියවොහාරෙ නෙව චීවරං භික්ඛුපෙසනත්තස්ස වෙතාපෙතත්තස්ස පරිවත්තාපෙතත්තස්ස අනාපත්තීති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **පවාරිතානන්ති** එත්ථ ච සඤ්ඤාචෙතනාය පවාරෙතුං පමාණමෙව වට්ටති, පුග්ගලිකපවාරණාය යං යං පවාරෙති තං තස්සෙවුපභුඤ්ජිතබ්බං. යො වතුහි පච්චයෙහි පවාරෙත්වා සයමෙව සල්ලක්ඛෙත්වා කාලාභුකාලං චීවරානි දීයමානෙ දිවසෙ යාගුභත්තාදීනීති එවං යෙන යෙනත්ථො තං තං දෙති, තස්ස භික්ඛුපෙසනකිච්චං නත්ථි. යො පන පවාරෙත්වා බාලතාය වා සතිසම්මොසෙන වා න දෙති සො භික්ඛුපෙසනකම්මං කාතබ්බං. යො "මයාහං ගෙහං පවිසිස්සාමී"නි වදති; තස්ස ගෙහං ගන්ත්වා යථා සුඛං නිසීදිතබ්බං නිපජ්ජිතබ්බං න කිඤ්චි ගහෙතබ්බං. යො පන "යං මයාහං ගෙහෙ අත්ථි තං පවාරෙමී"නි වදති, යං තත්ථ කාපියං තං භික්ඛුපෙසනකම්මං, ගෙහෙ පන නිසීදිතුං වා නිපජ්ජිතුං වා න ලබ්භතීති කුරුන්දියං වුත්තං. **අත්තනුද්දෙසිකා**නි එත්ථ අත්තනො ඤාතකපවාරිතෙ න කෙවලං අත්තනො අත්ථාය අට්ඨං අනුද්දිස්සාති අත්ථාය භික්ඛුපෙසනත්තස්ස අනාපත්තීති අයමෙකො අත්ථො. අයං පන දුතියො:- **අනුද්දිස්සාකා**නි යෙ අනුද්දිස්ස

1. සී., විඛ්ඛනෙත්වාපි. 2. සී. & සී. ඉ. අවිවරකාතං. 3. ම. වුත්තප්පකාර.

සඤ්ඤාපවාරිතා තෙ තයෙව අඤ්ඤස්සාති ලද්ධවොහාරස්ස බුද්ධරක්ඛිතස්ස වා ධම්මරක්ඛිතස්ස වා අත්ථාය විඤ්ඤත්තෙනාපි අඤ්ඤස්ස අත්ථාය නීහරිතා, සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සම්මුඛාභාවෙපි ඉදමපි ඡන්දසම්මුඛතාය කිරියං නොඅඤ්ඤසම්මොක්ඛං අවිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං නිවිත්තං තිවෙදනන්ති.

අඤ්ඤාතඛ්බඤ්ඤාතන්ති සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නෙන සම්මඤ්ඤාති තතුත්තරිසික්ඛාපදං. තත්ථ **අභිහටුන්ති** අහිති උපසග්ගෙ, හරිතුන්ති අත්ථෙ. ගණ්හිතුන්ති වුත්තං හොති. **පවාරෙය්‍යාති** ඉච්ඡාපෙය්‍ය, ඉච්ඡං රුච්චිං උප්පාදෙය්‍ය, වදෙය්‍ය නිමන්තෙය්‍යාති අත්ථෙ. අභිහට්ඨුං පවාරෙන්තෙන පන යථා වුත්තඛ්බං, තං ආකාරං දස්සෙතුං **යාවතකං ඉච්ඡසි නාවතකං ගණ්හාහීති** එවමස්ස පදභාජනං වුත්තං, අථවා යථා "නෙක්ඛම්මං දට්ඨු ඛෙමතො"ති එත්ථ දිස්වාති අත්ථෙ, එවම්ධාපි අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍යාති අභිහරිත්වා පවාරෙය්‍යාති අත්ථෙ. තත්ථ කායාභිහාරො[1] වාචාභිහාරො[1] ති දුවිධො අභිහාරො, කායෙන වා හි[2] වත්ථානි අභිහරිත්වා පාදමූලෙ ඨපෙත්වා යත්තකං ඉච්ඡසි තත්තකං ගණ්හාහීති වදන්තො පවාරෙය්‍ය, වාචාය වා අමන්තෙත්වා දුස්සකොට්ඨාගාරං පරිපුණ්ණං යත්තකං ඉච්ඡසි තත්තකං ගණ්හාහීති වදන්තො පවාරෙය්‍ය, තදුභයම්පි[3] එකජ්ඣං කත්වා "අභිහට්ඨුං පවාරෙය්‍ය"ති වුත්තං.

සන්තරුත්තරපරමන්ති සඅන්තරං උත්තරං පරමං අස්ස චීවර ස්සාති සන්තරුත්තරපරමං, නිවාසනෙන සද්ධිං පාරුපණං උභකට්ඨ පරිච්ඡෙදෙ අස්සාති වුත්තං හොති. **නනො චීවරං සාදිතබ්බන්ති** තතො අභිහටචීවරතො එත්තකං චීවරං ගහෙතබ්බං, න ඉතො පරන්ති අත්ථො. යඤ්ච පන අවිඤ්ඤාසබබචීවරෙන තිචීවරිකෙනෙව භික්ඛුනා එවං පටිපජ්ජිතබ්බං, අඤ්ඤෙන අඤ්ඤථාපි. තඤ්ච තං විභාගං දස්සෙතුං **සචෙ තීණි නට්ඨානි හොන්තීති** ආදිනා නයෙනස්ස පදභාජනං වුත්තං.. තත්‍රායං විනිච්ඡයො:- යස්ස තීණි නට්ඨානි, තෙන දෙ සාදිතබ්බානි, එකං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා අඤ්ඤං සභාගට්ඨානතො පරියෙසිස්සති, යස්ස දෙ නට්ඨානි, තෙන එකං සාදිතබ්බං, සචෙ පකතියාව සන්තරුත්තරෙන වරති, දෙ සාදිතබ්බානි, එවං එකං සාදියන්තෙනෙව සමො භවිස්සති,[4] යස්ස තීසු එකං නට්ඨං න සාදිතබ්බං, යස්ස පන දවීසු එකං නට්ඨං එකං සාදිතබ්බං, යස්ස[5] එකං යෙව හොති, තස්ස නට්ඨං, දෙ සාදිතබ්බානි. භික්ඛුනියා පන පඤ්චසුපි නට්ඨෙසු දෙ සාදිතබ්බානි, චතූසු නට්ඨෙසු එකං සාදිතබ්බං, තීසු නට්ඨෙසු කිඤ්චි න සාදිතබ්බං, කො පන වාදො දවීසු වා එකස්මිං වා, යෙන කෙනචි හි සන්තරුත්තරපරමතායපි ඨාතබ්බං, තතො

1, සයා. වා-ඉති අධිකො. 2, සයා, වා. 3, සයා. හි.
4, සයා, එකං නට්ඨං න සාදිතබ්බං-ඉති අධිකො. 5, සයා, යස්ස පන.

උත්තරිං න ලබ්භතීති ඉදමේව්ථ ලක්ඛණං. **සෙසඤ්ච ආහරිස්සාමීති** ඉමෙ චීවරාති කත්වා සෙසං.[1] පුන ආහරිස්සාමීති අත්ථෝ. **න අවස්සිතන්ති කාරණානි** බාහුසච්චාදිගුණවසෙන දෙන්ති. **සුත්තඤ්ඤානන්ති** ආදීසු සුත්තඤ්ඤානං දෙන්තානං සාදියන්තස්ස පච්චාරිතඤ්ඤං දෙන්තානං සාදියන්තස්ස අත්තනෝ ධඤ්ඤෙන සාදියන්තස්ස අඤ්ඤපත්තිනි අත්ථෝ. අට්ඨකථාසු පන සුත්තඤ්ඤපච්චාරිතට්ඨානෙ පඤ්ඤායව බහුම්පි වට්ටති, අවස්සිතකාරණං පමාණමෙව වට්ටතීති වුත්තං. තං පාලියා න සමෙති, යස්මා පනිදං සික්ඛාපදං අඤ්ඤඤ්ඤත්ථාය විඤ්ඤපනවත්ථුස්මිං යෙව පඤ්ඤත්තං, තස්මා ඉධ "අඤ්ඤඤ්ඤත්ථායා"ති න වුත්තං. සෙසං උත්තානමෙව. සම්මට්ඨානාදීසු ඉදම්පි ඡඤ්ඤම්මට්ඨානං කිරියං නොසඤ්ඤවිමොක්ඛං අවිත්තඤං පණ්ණත්තිවජ්ජං භායඤාමම්ං වචීඤාමම්ං තිවිත්තං තිවෙදනන්ති.

නතුනත්ථි සික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නෙන සම්මඤ්ඤනාති උපඤ්ඣායිකාපදං. තත්ථ **අඤ්ඤාවුසො මං සො උපට්ඨාඤ්ඤාති** ආවුසො යං තිං හණ්ඩි, අජ්ජි එවරූපො සො මම උපට්ඨාකොති අයමෙත්ථ අත්ථෝ. **අපි මය්හ එවං හොතීති** අපි මෙ අය්‍ය එවං හොති, අපි මය්‍යා එවං[2] නිපි පාඨෝ. **භික්ඛුං පනෙව උද්දිස්සාති** එත්ථ **උද්දිස්සාති** අවදිස්සි[3] ආරබ්භ, යස්මා පන යං උද්දිස්ස උපඤ්ඣං හොති, තං තස්ස අත්ථාය උපඤ්ඣං නාම හොති. තස්මාස්ස පදභාජනෙ "භික්ඛුස්සත්ථායා"ති වුත්තං. **භික්ඛුං ආරම්මණං කත්වාති භික්ඛුං පච්චයං කත්වා**, යං හි භික්ඛුං උද්දිස්ස උපඤ්ඣං, තං නියමෙ නෙව භික්ඛුං පච්චයං කත්වා උපඤ්ඣං හොති, තෙන වුත්තං "භික්ඛුං ආරම්මණං කරිත්වා"ති. පච්චයොපි හි "ලභති මාරො ආරම්මණ"නාති ආදීසු ආරම්මණන්ති ආගතො. ඉධාපි "උද්දිස්සා"ති එත්ථ යො කත්තා, තස්ස ආකාරදස්සනත්ථං වුත්තං: **භික්ඛුං අවජ්ඣාදෙතුකා මොහති.**[4] භික්ඛුං අවජ්ඣාදෙතුකාමෙන හි තෙන තං උද්දිස්ස උපඤ්ඣං න අඤ්ඤඤ්ඤකාරණෙන ඉති සො අවජ්ඣාදෙතුකාමො හොති, තෙන වුත්තං "භික්ඛුං අවජ්ඣාදෙතුකාමෝ"ති. **අඤ්ඤඤ්ඤකස්ස ගහපතිස්ස වාති** අඤ්ඤඤ්ඤ කෙන[5] ගහපතිනා වාති අත්ථෝ, කරණත්ථෙ හි ඉදං සාමිවචනං. පදභාජනෙ පන ඛ්‍යඤ්ඣනං අවිචාරෙත්වා අත්ථමත්තමෙව දස්සෙතුං "**අඤ්ඤඤ්ඤකො ගහපති නාමා**"ති[6] ආදි වුත්තං. **චීවරවෙණාපනන්ති** චීවරමූලං, තං පන යස්මා හිරඤ්ඤසුදිසු අඤ්ඤඤ්ඤතරං හොති, තස්මා පදභාජනෙ "හිරඤ්ඤං වා"ති ආදි වුත්තං. **උපඤ්ඣං හොතීති** සජ්ජිතං හොති, සංහරිත්වා ඨපිතං. යස්මා පන "හිරඤ්ඤං වා"ති ආදිනා වව නෙනස්ස උපඤ්ඣභාවො දස්සිතො හොති, තස්මා "උපඤ්ඣං නාමා"ති පදං උද්ධරිත්වා විසුං පදභාජනං න වුත්තං,[7] **ඉමිනාති**

1. සය්‍ය. සෙසකං. 2. සය්‍ය. මෙය්‍යා එව. හොති. 3. සය්‍ය. අපදිස්ස.
4 සය්‍ය. & ම. භික්ඛුං අවජ්ඣාදෙතුකාමෙන වුත්තං. 5. ම. & සය්‍ය. අඤ්ඤඤ්ඤකඤ.
6. සය්‍ය. ම. අඤ්ඤඤ්ඤකො නාම-පෙ-ගහපතිනාමාති. 7. ම. ම. ඹු. වුත්තං.

උපසම්පදං සඞ්ඝායාහ, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "පච්චුපට්ඨිතෙනා"තී වුත්තං, යං හි උපසම්පදං සංහරිත්වා ඨපිතං තං **පච්චුපට්ඨිතං** හොතීති. **අච්ඡාදෙස්සාමීති** වොහාරවචනමෙතං, ඉච්ඡාමාත්‍රස්ස හිකඛුනො දස්සාමීති අයං පනෙත්ථ අත්ථො, තෙනෙවස්ස පදභාජනෙපි "දස්සා මී"ති වුත්තං. **තත්‍ර වෙ සො හිකඛූති** යත්ථ සො ගහපති වා ගහපතානී වා තත්‍ර සො හිකඛු පුබ්බෙ අපපවාරිතො උපසම්පකමිතා චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍ය වෙ ඉති අයමෙත්ථ පදසම්බන්ධො. තත්‍ථ **උපසම්පකමිවාති** ඉමස්ස ගහපතීති ඉමිනාව අත්ථෙ සිද්ධෙ පච්චුපවොහාරවසෙන සරූපානි වුත්තං, යත්‍ර පන සො දූයකො තත්‍ර ගහපතීති අයමෙවෙත්ථ[1] අත්ථො, තස්මා පුනපි වුත්තං "යත්ථ කත්ථචි උපසම්පකමිතා"නි. **විකප්පං ආපජ්ජෙය්‍යාති** විසිට්ඨකප්පං අධිකවිධානං ආපජ්ජෙය්‍ය, පදභාජනෙ පන සෙනාසනාරෙන[2] විකප්පෙපා[3] **ආපන්නො** හොති තමෙව දස්සෙතුං "ආයතං වා"තී ආදි වුත්තං, **සාඛූති** ආයාචනෙ නිපාතො, **වනාති** පරිවිතකෙක, මනති **අත්තානං** නිද්දිසති[4], **ආඝස්මාති** පරං ආලපති ආමන්තෙතීති, යස්මා පනිදං සබ්බං ව්‍යඤ්ජනමත්තමෙව, උත්තානත්ථ මෙව, තස්මාස්ස පදභාජනෙ අත්ථො න වුත්තො.

කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදයාති සුන්දරකාමතං විසිට්ඨකාමතං චිත්තෙන ගහෙත්වා, තස්ස ආපජ්ජෙය්‍ය වෙ ඉති ඉමිනා සම්බන්ධො. යස්මා පන යො කල්‍යාණකම්‍යතං උපාදාය ආපජ්ජති, සො සාධුකිකො මහග්ඝසික්‍යො හොති, තස්මාස්ස පදභාජනෙ ව්‍යඤ්ජනං පහාය අධිප්පෙතත්ථමෙව දස්සෙතුං තදෙව වචනං වුත්තං, යස්මා පන න ඉමස්ස ආපජ්ජනමත්තෙනෙව ආපත්ති සිඤ්ච එති, තස්මා **තස්ස වචනෙ නාති** ආදි වුත්තං. **අනාපත්ති සුත්තකානඤ්ච නාති** ආදිසු **සුත්තකානඤ්ච නන්ති**[5] සුත්තකානං චීවරෙ විකප්පං ආපජ්ජන්තස්ස අනාපත්තීති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **මහග්ඝං වෙනාපෙතුකාමස්ස අපග්ඝං වෙනාපෙතීති** ගහපතිස්ස විඤ්ඤාණකං චීවරං වෙනාපෙතුකාමස්ස "අලං මිත්‍රං එතෙන, දසග්ඝණකං වා අට්ඨග්ඝණකං වා දෙහී"ති වදති අනාපත්ති.[6] **අපග්ඝන්ති** ඉදඤ්ච අතිරෙකතිවාරණත්ථමෙව වුත්තං, සමතෙපි පන අනාපත්ති, තඤ්ච ඛො අග්ඝවසෙනෙව න පමාණවසෙන, අග්ඝ වඩ්ඪනකං හිදං සික්ඛාපදං, තස්මා යො විඤ්ඤූ අග්ඝණකං අන්තර වාසකං වෙනාපෙතුකාමො තං එතකමෙව මෙ අග්ඝණකං චීවරං දෙහීති වත්තුම්පි වට්ටති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සම්මුඛාභාදීනිපි තතුත්තරිසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

පඨම උපසම්පදා සික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දුතීය උපසම්පදෙපි[7] ඉමිනාව නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො, තං හි ඉමස්ස අනුපදසදිසත්තාසදිසං, කෙවලං පඨමසික්ඛාපදෙ එකස්ස පිළා

1. සී. අ. අයමෙත්ථ. 2. සී. සෙනාසනාරණ්ඤ. 3. සී. පී. විකප්ප.
4. සී. උද්දිසති. 5. සී. & පී. නත්ථි. 6. සී. වදතො අනාපත්තීති.
7. ඨ. සී. උපසම්පදාසික්ඛාපදෙ

කතා, දුතියෙ දව්‌‍යානං, අයමෙවෙත්‍ථ[1] විසෙසො, සෙසං සබ්බං පඨම සදිසමෙව. යථා ච දව්‌‍යානං, එවං බහූනඤ්‍ච පිළං කත්‍වා ගණ්‍හාතොපි ආපත්තිං වෙදිතබ්බානි.

දුතිය උපඛණ්ඩ[2] වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තතො සමාසෙනාති රාජසිකඛාපදං. තත්‍ථ **උපාසඛං සඤ්ඤාපෙත්‍වාති** ඣානාපෙත්‍වා, ඉමිනා ඔලෙන චීවරං කිණිත්‍වා ථෙරස්ස දෙතීති එවං වත්‍වානි අධිප්පායො. **පඤ්ඤත්තඤ්ඤෙවාති** පඤ්ඤත්ත කොටිපණ[3] දණ්ඩොති වුත්තං හොති. පඤ්ඤත්තං ඛණ්ඩොතිපි[4] පාඨො, පඤ්ඤත්තං ජිතො හොති, පඤ්ඤත්තං දූපෙතබ්බොති අධිප්පායො. **අජ්ජතග්ගෙති**[5] **තඤ්ඤෙව ආඥමෙතීති** තඤ්ඤෙව අජ්ජ එකං.[6] දිවසං අමහාඝං නිට්ඨ, අධිවාසෙතීති අත්‍ථො. **පරාජිතොති** ගණ්හි, **ජිතොඝීති** ජිතො අසි.[7] **රාජහොගෙනාති** රාජතො හොගඝං ඛාදාපේතබ්බං අස්ස අත්‍ථීති රාජහොඝො, රාජහොගොතිපි පාඨො, රාජතො හොගො අස්ස අත්‍ථීති අත්‍ථො. **පහිණෙය්‍යාති** පෙසෙය්‍ය, උත්තානත්‍ථතා පනස්ස පදභාජනං න වුත්තං, යථා ච එතස්ස, එවං **චීවරං ඉච්ඡනනාමං ගිහිඤ්ඤාති** ආදීනම්පි පදභාජනං උත්තානත්‍ථතා යෙව පදභාජනං න වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං.

ආහරතාති[8] ආනීතං, **කාලෙන කප්පියන්ති** යුත්තපත්තකාලෙන, යදි නො අත්‍ථො හොති,[9] තදා කප්පියං චීවරං ගණ්හාමාති[10] අත්‍ථො. **වෙය්‍යාවච්චකරෙති** කිච්චකරෙ, කප්පියකාරකොති අත්‍ථො. **සඤ්ඤිතෙතා සො මයාති** ආණත්තො සො මයා, යථා තුම්හාකං චීවරෙන අත්‍ථෙ සති චීවරං දස්සති, එවං වුත්තොතාති අත්‍ථො. **අසඤ්ඤිතෙ මම ආවුසො චීවරෙනාති** වොදනාලක්ඛණනිදස්සනමෙතං, ඉදං වා හි[11] වචනං වත්තබ්බං, අස්ස වා අත්‍ථො යාය භාසාය හාසාය; ඉදං වොදනාලක්ඛණං. "දෙහි මෙ චීවර"නාති ආදීනි පන නවත්තබ්බාකාර දස්සනත්‍ථං වුත්තානි, එතානි හි වචනානි එතෙසං වා අත්‍ථො යාය කායචි භාසාය න වත්තබ්බො. **දුනිසම්පි වත්තබ්බා නනිසම්පි වත්තබ්බාති** "අත්‍ථො මෙ ආවුසො චීවරෙනා"ති ඉදමෙව යාව තතියං වත්තබ්බො. එවං **ච**[12] **තතිඛත්තුං වොදෙතබ්බා සාරෙතබ්බාති** එත්‍ථ උද්දිට්ඨවොදනාපරිභෙදං දස්සෙත්‍වා ඉදානි "අභිනිඛඛාතුං වොදයමානො සාරයමානො තං චීවරං අභිනිපජ්ජාදෙය්‍ය ඉච්චෙවං කුසල"නති ඉමෙසං පදානං සඞ්ඛෙපතො අත්‍ථං දස්සෙනෙතා **සවෙ අභිනිපජ්ජාදෙති ඉච්චෙවං කුසලන්ති** ආහ. එවං යාව තතියං

---

1. සය්‍හ. අයමෙත්‍ථ. 2. සය්‍හ. & ම. උපඣාවසික්‍ඛාපද. 3. සය්‍හ. කාහාපණෙ.
4. සී. & සී. පු. බ්‍රහ්මගිපි. 5. සය්‍හ & සී. පු. අජ්ඣ්‍යණඤ්ච. 6. සය්‍හ. & ම. එක.
7. ම. ජිතොසීති ජිතොසි, & සය්‍හ, පඤ්ඤත්තං. ජිතොසි අභි. පඤ්ඤත්තං. දූපෙතබ්බොති අධිප්පායො-ඉති අභිනවෙ.
8. සය්‍හ. ආහරිත්‍වා. 9. ම. භොති-ඉති පාඨි. 10. සය්‍හ. පවිනාණාමීති.
11. ම. ඉදං කි & සය්‍හ, ඉදං කි වොහාර. 12. සය්‍හ. දම්.

වොදෙතෙතා තං විවරං යදි නිපජ්ජාදෙති සඤ්ඤාති අත්තනෝ පටිලාභ වසෙන නිපජ්ජාදෙතුං ඉවෙවතං කුසලං සාධු සුට්ඨු සුන්දරං; **චතුක්ඛත්තුං පඤ්චක්ඛත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තූණ්හීභූතෙන උද්දිස්ස ඨාතබ්බන්ති** ඨානලක්ඛණනිද්දෙසනමෙතං, ඡක්ඛත්තුපරමන්ති ච භාවනපුංසක වචනමෙතං, ඡක්ඛත්තුපරමං හි එතෙන විවරං උද්දිස්ස තූණ්හී භූතෙන ඨානබ්බං න අඤ්ඤං කිඤ්චි කාතබ්බං, ඉදං ඨානලක්ඛණං. තත්ථ යෝ සබ්බථාපි ඨානානං සාධාරණෝ තූණ්හීභාවෝ, තං තාව දස්සෙතුං පදභාජනෙ **තත්ථ ගණ්හන්තා තූණ්හීභූතෙනාති** ආදි වුත්තං. **තත්ථ න ආමසෙන නිසීදිතබ්බන්ති** "ඉධ හත්ථෙන නිසීදථා"ති වුත්තෙනපි න නිසීදිතබ්බං. **න ආමිසං පටිග්ගහෙතබ්බන්ති** යාගුඛජ්ජකාදිභෙදං කිඤ්චි ආමිසං "ගණ්හථ හත්ථෙන"ති යාචියමානෙනාපි න ගණ්හිතබ්බං. **න ධම්මෝ භාසිතබ්බොති** මඞ්ගලං වා අනුමොදනං වා භාසථාති යාචියමානෙනාපි කිඤ්චි න භාසිතබ්බං, කෙවලං "කිං කාරණා ආගතොසී"ති පුච්ඡියමානෙ "ජානාසි[1] ආවුසො"ති වත්තබ්බං, **පුච්ඡිය මානොති** ඉදං කාරණත්ථෙ පච්චත්තවචනං, අථවා පුච්ඡං කුරුමානෙ පුච්ඡියමානොති[2] එවමෙපත්ථ අත්ථෝ දට්ඨබ්බෝ, යෝ හි පුච්ඡං කරොති සෝ එත්තකං වත්තබ්බොති. **ඨානං භඤ්ජතීති** ආගතකාරණං භඤ්ජති.

ඉදානි යා තිස්සෝ වොදනා ච ඨානානි වුත්තානි, තත්ථ වුද්ධිඤ්ච හානිඤ්ච දස්සෙතෙතා **චතුක්ඛත්තුං වොදෙත්වාති** ආදිමාහ, යස්මා ච එත්ථ එකවොදනාවුද්ධියා දවිත්තං ඨානානං හානි වුත්තා, තස්මා වොදනායඤ්[3] දවිගුණං ඨානනති ලක්ඛණං දස්සිතං හොති, ඉති ඉමිනා ලක්ඛණෙන චතුක්ඛත්තුං වොදෙත්වා ඡක්ඛත්තුං ඨාතබ්බං, දවික්ඛත්තුං වොදෙත්වා අට්ඨක්ඛත්තුං ඨාතබ්බං, සකිං වොදෙත්වා දසක්ඛත්තුං ඨාතබ්බං, යථා ච ඡක්ඛත්තුං වොදෙත්වා න ඨාතබ්බන්ති වුත්තං, එවං ද්වාදසක්ඛත්තුං යත්ථා න වොදෙතබ්බන්තිපි වුත්තමෙව හොති. සඞ්ඝා සබෙ වොදෙති යෙව න තිට්ඨති, ඡ වොදනා ලභන්ති, සබෙ තිට්ඨති යෙව න වොදෙති, ද්වාදස ඨානානි ලභන්ති, සබෙ වොදෙතිපි තිට්ඨන්තිපි, එකාය වොදනාය දෙ ඨානානි හාපෙතබ්බානි, තත්ථ යො එකදිවසමෙව පුනපපුනං ගන්ත්වා ඡක්ඛත්තුං වොදෙති, සකිං යෙව වා ගන්ත්වා "අත්ථෝ මෙ ආවුසො චීවරෙනා"ති ඡක්ඛත්තුං වදති. තථා එකදිවසමෙව පුනපපුනං ගන්ත්වා ද්වාදසක්ඛත්තුං තිට්ඨති, සකිං යෙව වා ගන්ත්වා යත්ර තත්ර ඨානෙ තිට්ඨති, සොපි සබ්බවොදනායො සබ්බට්ඨානානි ච භඤ්ජති, කෙ පන වාදෙ නානාදිවසෙසු එකිං කරොතත්සානි එවමෙත්ථ විනිච්ඡයෝ වෙදිතබ්බෝ.

සඞ්ඝස්ස චීවරවෙතාපන්නං ආභතන්ති යතෝ රාජතෝ වා රාජභොගතෝ වා අස්ස භික්ඛුනෝ චීවරවෙතාපන්නං ආනීතං, **සඞ්ඝස්සානිපි[4]** පාඨෝ, අයමෙවත්ථෝ, "යඤ්චස්ස"නිපි පඨන්ති, යස්මිං

1. සය්‍හ, & ම, ජානාති, 2. ම, පුච්ඡමානෝ & සය්‍හ, පුච්ඡමානෝ.
3. සය්‍හ, එකවොදනා & ම, එකා වොදනා, 4. සය්‍හ, යඤ්චස්සානිපි.

ඨානෙ අස්ස චීවරවෙනාපන්නං පෙසිතන්ති ච අත්ථං කථෙනති, ඛ්‍යාඤ්ඤනං පන න සමෙති, **නත්ථි**ති තස්ස[1] රඤ්ඤො වා රාජහොගඝස්ස වා සන්තිකෙ[2]; සම්පත්තෙ හි ඉදං භුම්මවචනං. **න නං නස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චි අත්ථං අනුභොතී**ති නං[3] වෙනාපන්නං තස්ස භික්ඛුනො කිඤ්චි අපමත්තකම්පි ඝාමං න නිප්ඵාදෙති. **යුඤ්ජන්තා ඝණ්ඨිං ඝණන්තා සඤ්ඤාපෙන්තා** ආයස්මන්තෙ අත්තනො සන්තකං ධනං[4] පාපුණන්තු, **මා වො සඝං විනාසයා**ති තුම්හාකං සන්තකං මා විනස්සතු, යො පන තෙව ඝාමං ගච්ඡති, න දූතං පාහෙති, වත්තභෙදෙ දුක්කටං ආපජ්ජති.

කිං පන සබ්බකප්පියකාරකෙසු එවං පටිපජ්ජිතබ්බන්ති? න පටිපජ්ජිතබ්බං. අයං හි කප්පියකාරකො නාම සබ්බපත්තො දුවිධො නිද්දිට්ඨො ච අනිද්දිට්ඨො ච[5]; තත්ථ නිද්දිට්ඨො දුවිධො භික්ඛුනා නිද්දිට්ඨො දූතෙන නිද්දිට්ඨොති. අනිද්දිට්ඨොපි දුවිධො මුඛවෙවචිකෝ[6] කප්පියකාරකො පරම්මුඛකප්පියකාරකොති. තෙසු භික්ඛුනා නිද්දිට්ඨො සම්මුඛාසම්මුඛවසෙන වත්තබ්බිධො හොති, තථා දූතෙන නිද්දිට්ඨොපි.

කථං? ඉධෙකච්චො භික්ඛුස්ස චීවරත්ථාය දූතෙන අකප්පියවත්ථුං පහිණාති. දූතො තං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා "ඉදං හන්තෙ ඉත්ථන්නාමෙන තුම්හාකං චීවරත්ථාය පහිතං, ගණ්හථ න"න්ති වදති, භික්ඛු "නාහිදං කප්පතී"ති පටික්ඛිපති, දූතො "අපි පන තෙ හන්තෙ වෙය්‍යාවච්චකරෙ"ති පුච්ඡති, පුඤ්ඤත්ථිකෙහි හි උපාසකෙහි භික්ඛූනං වෙය්‍යාවච්චං කරොථාති ආණත්තා වා භික්ඛූනං වා සඤ්ඨස්සමහත්තා කෙචි වෙය්‍යාවච්චකරා හොන්ති, තෙසං අඤ්ඤතරො තස්මිං ඛණෙ භික්ඛුස්ස සන්තිකෙ නිසින්නො හොති, භික්ඛු තං නිද්දිසති "අයං භික්ඛූනං වෙය්‍යාවච්චකරෙ"ති, දූතො තස්ස හත්ථෙ අකප්පියවත්ථුං දත්වා ථෙරස්ස චීවරං කිණිත්වා දෙහීති ගච්ඡති, අයං භික්ඛුනා සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො; නො වෙ භික්ඛුස්ස සන්තිකෙ නිසින්නො හොති, අපි ච ඛො භික්ඛු නිද්දිසති:- අසුකස්මිං නාම ගාමෙ ඉත්ථන්නාමො භික්ඛූනං වෙය්‍යාවච්චකරොති, සො[7] ගන්ත්වා තස්ස හත්ථෙ අකප්පියවත්ථුං දත්වා ථෙරස්ස චීවරං කිණිත්වා දෙය්‍යාසීති ආගන්ත්වා භික්ඛුස්ස ආරොචෙත්වා ගච්ඡති, අයමෙකො භික්ඛුනා අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨො. නහෙව ඛො[8] සො දූතො අත්තනා ආගන්ත්වා ආරොචෙති, අපි ච ඛො අඤ්ඤං පහිණාති "දින්නං මයා හන්තෙ තස්ස හත්ථෙ චීවරවෙනාපන්නං[9], චීවරං ගණ්හෙය්‍යාථා"ති; අයං දුතියො භික්ඛුනා අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨො. නහෙව ඛො අඤ්ඤං පහිණාති, අපි ච[10] ගච්ඡන්තොව භික්ඛුං වදති "අහං තස්ස හත්ථෙ චීවරවෙනාපන්නං[9] දස්සාමි, තුම්හෙහි චීවරං ගණ්හෙය්‍යාථා"ති; අයං තතියො භික්ඛුනා අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨොති.

1. සය්‍හා. අස්ස. 2. සී, සන්තිකං. 3. සය්‍හා. & ම. නං චීවර.
4. සය්‍හා. ධනං යුඤ්ඤන්තූ එතං. 5. සය්‍හා. ච අනිද්දිට්ඨො චාති & ම. අනිද්දිට්ඨො ච.
6. ම. සම්මුඛවෙවචිකෝ. 7. සය්‍හා. සො දූතො. 8. සය්‍හා. මෙ පන.
9. සය්‍හා. චෙනාපනං-ඉදං සුදිනං මිය ඛායති. 10. සය්‍හා. & ම. ච ඛො.

එවං එකො සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො තයො අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨාති ඉමෙ වත්තාරො භික්ඛූනා නිද්දිට්ඨවෙය්‍යාවච්චකරා නාම. එතෙසු ඉමස්මිං රාජගිකඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව පටිපජ්ජිතබ්බං.

අපරො භික්ඛු පුරිමනයෙනෙව දූතෙන පුච්ඡිතො තඤ්ඤාය වා අවිචාරෙතුකාමතාය වා "නත්ථි මය්හං කපටියකාරකො"ති වදති. තඤ්ච[1] ඛණෙ කොචි මනුස්සො ආගච්ඡති, දූතො තස්ස හත්ථෙ අකපටියවත්ථුං දත්වා ඉමස්ස හත්ථතො චීවරං ගණ්හය්‍යාථාති වත්වා ගච්ඡති, අයං දූතෙන සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො. අපරො දූතො ගාමං පවිසිත්වා අත්තනා[2] අභිරුචිතස්ස යස්ස කස්සචි හත්ථෙ අකපටියවත්ථුං දත්වා පුරිමනයෙනෙව ආගන්ත්වා වා ආරොචෙති, අඤ්ඤං වා පහිණති, "අහං අසුකස්ස නාම හත්ථෙ චීවරවෙතාපන්නං දස්සාමි, තුම්හෙ චීවරං ගණ්හය්‍යාථා"ති වත්වා වා ගච්ඡති, අයං තතියො දූතෙන අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨොති. එවං එකො සම්මුඛා නිද්දිට්ඨො, තයො අසම්මුඛා නිද්දිට්ඨාති ඉමෙ වත්තාරො දූතෙන නිද්දිට්ඨා වෙය්‍යාවච්චකරා නාම; එතෙසු මෙණ්ඩකසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙන[3] පටිපජ්ජිතබ්බං. වුත්තඤ්හෙතං:- "සඤ්ඤි භික්ඛවෙ මනුස්සා සද්ධා පසන්නා, තෙ කපටියකාරකානං හත්ථෙ චීවරඤ්ඤං[4] උපනික්ඛිපන්ති: ඉමිනා යං අය්‍යස්ස කපටියං තං දෙථාති, අනුජානාමි භික්ඛවෙ යං තඤ්ච කපටියං න සාදිතුං, නඤ්වේවාහං භික්ඛවෙ කෙනචි පරියායෙන ජානරූපරජතං සාදිතබ්බං පරියෙසිතබ්බන්ති[5] වදාමී"ති. එත්ථ චොදනාය පරිමාණං[6] නත්ථි, මූලං අසාදියනෙනෙන සහස්සකඛත්තුම්පි චොදනාය වා ඣානෙන වා කපටිය භණ්ඩං සාදිතුං වට්ටති, නො වෙ දෙති, අඤ්ඤං කපටියකාරකං ඨපෙත්වාපි ආහරාපෙතබ්බං, සබෙ ඉච්ඡන්ති මූලසාමිකානමපි ඝාතෙතබ්බං, නො වෙ ඉච්ඡන්ති න ඝාතෙතබ්බං.

අපරො භික්ඛු පුරිමනයෙනෙව දූතෙන පුච්ඡිතො "නත්ථි මය්හං කපටියකාරකො"ති වදති. තදඤ්ඤෙඤ්ඤු සම්පෙ ඨිතො සුත්වා "ආහර හො අහං අය්‍යස්ස චීවරං වෙතාපෙත්වා දස්සාමී"ති වදති. දූතො "හන්ද හො දදෙය්‍යාසී"ති තස්ස හත්ථෙ දත්වා භික්ඛුස්ස අනාරොචෙත්වාව ගච්ඡති, අයං මූඛවෙමට්ඨක කපටියකාරකො. අපරො භික්ඛුනො උපට්ඨාකස්ස වා අඤ්ඤස්ස වා හත්ථෙ අකපටියවත්ථුං දත්වා ථෙරස්ස චීවරං දදෙය්‍යාසීති එත්තකාව පක්කමති, අයං පරම්මුඛකපටියකාරකොනි, ඉමෙ දොඅනිද්දිට්ඨකපටියකාරකා නාම. එතෙසු අඤ්ඤතරෙනාපපවාරිතෙසු විඤ්ඤාපෙත්වා පරිපජ්ජිතබ්බං. සබෙ සයමෙව චීවරං ආහරිත්වා දදමානි[7] ගහෙතබ්බං, නො වෙ න කිඤ්චි වත්තබ්බං,[8] දෙසනාමත්තමෙව චෙතං "දූතෙන චීවරවෙතාපනත්ථං පහිණෙය්‍යා"ති. සචං ආහරිත්වාපි පිණ්ඩපාතාදීනං අත්ථාය දදන්තෙනාපි එසෙව නයො. න කෙවලඤ්ච අත්තනො යෙව

1, ම. අසම්භවේ. 2. සය. අත්තනාපි, 3, සය, සාසෙනෙව, 4, සය. ජාරූපඤ්ච සුවණ්ණං, 5, ම. පරියෙසිතබ්බං. 6 ම. පමාණං, 7, ම, දෙතුනි. 8, සය, වත්තබ්බං & ම, වත්තබ්බෙ,

අත්‍ථාය සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති, සචෙපි කොවි ජානාරූපරජතං ආනෙත්වා "ඉදං සඞ්ඝස්ස දමි: ආරාමං කාරෙථ[1] වෙතියං වා හොජන සාලාදීනං වා අඤ්ඤතර"න්‍ති වදති; ඉදම්පි සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති. යස්ස හිස්සවි හි අඤ්ඤස්ස අත්‍ථාය සම්පටිච්ඡන්නස්ස දුක්කටං හොතීති මහාපච්චරියං වුත්තං. සචෙ පන "නයිදං භික්ඛූනං සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති"ති පටික්ඛිත්තෙ "වඩ්ඪකීනං වා භාමකරණං වා භවිස්සති; කෙවලං තුම්හෙ සුඤ්ඤ දුක්කටං ජානාථා"ති වත්වා තෙසං භණ්ඩං දත්වා පක්කමති; වට්ටති. අථාපි මම මනුස්සානං භණ්ඩ භවිස්සති මය්හමෙව වා භණ්ඩ භවිස්සති, කෙවලං තුම්හෙ යං යස්ස දාතබ්බං, තදත්‍ථාය පෙසෙය්‍යාථාති වදති, එවම්පි වට්ටති.

සචෙ පන සඞ්ඝං වා ගණං වා පුග්ගලං වා අනාමසිත්වා "ඉදං භිරඤ්ඤසුවණ්ණං වෙතියස්ස දෙම විහාරස්ස දෙම නවකම්මස්ස දෙම"ති වදති, පටික්ඛිපිතුං න වට්ටති. ඉමෙ ඉදං භණ්ඩාගාරිකා භාපියකාරකානං ආවික්ඛිතබ්බං, වෙතියාදීනං අත්‍ථාය තුම්හෙ ගණ්හථා ඨපෙථාති වුත්තෙ පන අම්හාකං ගහෙතුං න වට්ටතීති පටික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ පන කොවි බහුං භිරඤ්ඤසුවණ්ණං ආනෙත්වා "ඉදං සඞ්ඝස්ස දම්මි වත්තාරෝ පච්චයෙ පරිභුඤ්ජථා"ති වදති, තඤ්චෙව සඞ්ඝා සම්පටිච්ඡති පටිග්ගහණෙපි පරිභොගෙපි ආපත්ති. තත්‍ර වෙ එකො භික්ඛු නයිදං භාපයිතීති පටික්ඛිපති, උපාසකො ච යදි න භාපයි, මය්හමෙව භවිස්සතීති ගච්ඡති, සො භික්ඛු "තයා සඞ්ඝස්ස ලාභන්තරායො කතො"ති න කෙනචි කිඤ්චි වත්තබ්බො. යො හි තං වොදෙති, සෙව ආපත්තිකො හොති. තෙන පන එකෙන බහූ අනාපත්තිකා කතා.

සචෙ පන භික්ඛූහි න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තෙ "භාපියකාරකානං වා භණ්ඩෙ භවිස්සති, මම පුරිසානං වා මය්හං වා භණ්ඩෙ භවිස්සති, කෙවලං තුම්හෙ පච්චයෙ පරිභුඤ්ජථා"ති වදති වට්ටති. චතුපච්චයත්‍ථාය ච දින්නං යෙන යෙන පච්චයෙන අත්‍ථො හොති, තදත්‍ථං උපනෙතබ්බං. චීවරත්‍ථාය දින්නං චීවරෙයෙව උපනෙතබ්බං, සචෙ චීවරෙන තාදිසො අත්‍ථො නත්ථි, පිණ්ඩපාතාදීහි සඞ්ඝා කිලමති, සඞ්ඝසුට්ඨුතාය අපලොකෙත්වා තදත්‍ථායපි උපනෙතබ්බං, එස නයො පිණ්ඩපාතගිලාන පච්චයත්‍ථාය දින්නෙපි; සෙනාසනත්‍ථාය දින්නං පන සෙනාසනස්ස ගරුභණ්ඩත්තා සෙනාසනෙ ඒඝව උපනෙතබ්බං. සචෙ පන භික්ඛූසු සෙනාසනං ඡඩ්ඩෙත්වා ගතෙසු සෙනාසනං විනස්සති,[2] ඊදිසෙ කාලෙ සෙනාසනං විස්සජ්ජෙත්වාපි භික්ඛූනං පරිභොගො අනුඤ්ඤාතො, තස්මා සෙනාසනජග්ගනත්‍ථං[3] මූලවෙජ්ජං අකත්වා යාපනමත්තං පරිභුඤ්ජිතබ්බං.

---

1. සී., ං කාරෙථ විහාරං වා & ම., ං කාරෙථ. 2. සී., නස්සති,
3. සී., පරිපුච්ඡිතා පවිපුච්ඡිතා ච,

න හෙවලඤ්ච හිරඤ්ඤසුවණ්ණමෙව, අඤ්ඤම්පි යෙත්තකඤ්ච අකප්පියං න සම්පටිච්ඡිතබ්බං, සචෙ හි කොචි මයඤ්ච භිඤ්ඤ[1] සඤ්ඤාදන්තා මහාතළාකං අත්ථි, තං සඞ්ඝස්ස දම්මීති වදති, තඤ්ච[2] සඞ්ඝා සම්පටිච්ඡති, පටිඤ්ඤාණෙපි පරිභොගෙපි ආපත්ති යෙව. යො පන තං පටික්ඛිපති, සො පුරිමනයෙනෙව න සොතව්බං භික්ඛුවි වත්තබ්බා, යෝ හි තං වොදෙති, සෙව ආපත්තිභෝ හොති, තෙන පතෙන්න බහූ අනාපත්තිකා ඝතා. යො පන තාදිසං යෙව තළාඝං[3] දම්මීති වත්වා[4] භික්ඛූනි න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තෙතා වදති[5] "අසුඝඤ්ච අසුඝඤ්ච සඞ්ඝස්ස තළාඝං අත්ථි, කථං වට්ටති"ති. සො වත්තබ්බෝ: "ආපත්තියං ඨත්වා දින්නං භවිස්සතීති. කථං දින්නං ආපත්තියං හොතීති? වත්තාරෝ පච්චයෙ පරිභුඤ්ජථාති වත්වා දින්නත්තා, සො සචෙ "සාධු භන්තෙ වත්තාරෝ පච්චයෙ පරිභුඤ්ජථා"ති[6] දෙති, වට්ටති. අථාපි තළාඝං ගණ්හථාති වත්වා න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තෙතා ආපත්තියාරහො අත්ථීති පුච්ඡිත්වා ආපත්තිං වුත්තෙත "ඉදං අසුකෝ[7] නාම භික්ඛාරෙස්සති, අසුකස්ස වා හත්ථෙ මයඤ්ච වා හත්ථෙ භවිස්සති, සඞ්ඝස්ස ආපත්තියඤ්ඤං පරිභුඤ්ජතූ"ති වදති වට්ටති, සචෙපි න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තෙතා: උදඤ්ඤං පරිභුඤ්ජිස්සති[8] භණ්ඩඤ්ඤං ධොවිස්සති[8] මිගපක්ඛිනො පිවිස්සන්තීති වදති, එවම්පි වට්ටති. අථාපි න වට්ටතීති පටික්ඛිත්තෙතා වදති: ආපත්තියා සීසෙන ගණ්හථාති, සාධු උපාසඤ්ඤ "සඞ්ඝස්ස පානියං පිවිස්සති භණ්ඩඤ්ඤං ධොවිස්සති මිගපක්ඛිනො පිවිස්සන්තී"ති වත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති.

අථාපි මම තළාඝඤ්ච පොක්ඛරණිඤ්ච සඞ්ඝස්ස දම්මීති වුත්තෙ සාධු උපාසඤ්ච "සඞ්ඝස්ස පානියං පිවිස්සතී"ති ආදීනි වත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති යෙව. යදි පන භික්ඛූනි හත්ථකම්මං යාචිත්වා සහත්ථෙන ව ආපත්තියඨ්ඨිං ඛණිත්වා උදඤ්ඤපරිභොගත්ථාය තළාඝඤ්ච කාරිතං හොති, තඤ්ච භික්ඛාය සඞ්ඝං නිපච්චාදෙත්වා මනුස්සා විහාරෙ ආපත්තියඤ්ඤං දෙන්ති, වට්ටති. අථ[9] මනුස්සා එව සඞ්ඝස්ස උපචාරත්ථාය සඞ්ඝිකභූමිං ඛණිත්වා තං භික්ඛාය නිපච්ච්ඤ්ඤඝඝතො ආපත්තියඤ්ඤං දෙන්ති එවම්පි[10] වට්ටති, අමිහාඝං එඝං ආපත්තියාරඝං ඨපෙථාති වුත්තෙත ව ඨපෙතුම්පි ලබ්භති.

අථ පන තෙ මනුස්සා රාජබලිනා උපද්දුතා පඤ්ඤාමන්තා, අඤ්ඤං පටිපජ්ජන්ති, තත්ව භික්ඛූනං භික්ඛුවි දෙන්ති උදඤ්ඤං වාරෙතුං ලබ්භති; භාඤ්ඤව ඛො භාසිතම්මඤ්ඤාලෙ යෙව න සඤ්ඤඤ්ඤාලෙ. සචෙ තෙ වදන්ති: "නනු භන්තෙ පුබ්බෙපි මනුස්සා ඉමං භික්ඛාය සඞ්ඝං අඤ්ඤාසූ"ති. තතො වත්තබ්බා: "තෙ සඞ්ඝස්ස ඉමඤ්ඤව ඉමඤ්ඤව උපඤ්ඤාරං අඤ්ඤා,

---

1. සී. ඵූ. මඤ්ඤන්ති සඤ්ඤ. & ම, මඤ්ඤං භික්ඛඤ්ඤ. 2. සඤ්ඤ. සචෙ තං.
3. සඤ්ඤ. මහාතළාඝං. 4. සඤ්ඤ. වත්වාපි. 5. සඤ්ඤ. සචෙ වදති.
6. ම. සඞ්ඝඤ්ඤ පරිභුඤ්ජතූති. 7. ම. අසුකෝ ච. 8. බහූසු බහූවචන.
9. සඤ්ඤ, අථාපි. 10. සඤ්ඤ, & ම, එවම්පි.

ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච කප්පියභණ්ඩං[1] අදංසූ"ති, සවෙ[2] වදන්ති: "මයම්පි දස්සාම"ති; එවං[3] වට්ටති. සවෙ පන කොචි අඛ්‍යත්තො අකප්පිය වොහාරෙන තළාකං පතිගණ්හාති වා කාරෙයි වා, තං භික්ඛුභි න පරිභුඤ්ජිතබ්බං, තං නිස්සාය ලද්ධං කප්පිය භණ්ඩම්පි අනප්පියමෙව. සවෙ භික්ඛුභි පරිවත්තනභාවං ඤත්වා සාමිකො වා තස්ස පුත්තධීතරො වා අඤ්ඤෙ වා කොචි වංසෙ උප්පන්නො පුන කප්පියවොහාරෙන දෙති වට්ටති, උපච්ඡින්නෙ කුලවංසෙ තස්ස ඤාතපදස්ස යො සාමිකො සො අවජානිත්වා පුන දෙති, විත්තල[4]පබ්බතෙ භික්ඛූනා නීහටඋදක වාහකං අළුනාග[5]රාජමහෙසී විය; එවම්පි වට්ටති. කප්පියවොහාරෙපි උදකවසෙන පටිග්ගහිතතළාකෙ සුද්ධචිත්තානං මත්තිකුද්ධරණ පාලිබන්ධනාදීනි ච[6] කාතුං වට්ටති, තං නිස්සාය පන සස්සං කාරුණෙන දිස්වා කප්පියකාරකං ඨපෙතුං න වට්ටති, යදි තෙ ඝයමෙව කප්පිය භණ්ඩං දෙන්ති ගහෙතබ්බං, නො වෙ දෙන්ති න වොදෙතබ්බා න කාරෙතබ්බා.[7] පවත්තයවසෙන පටිග්ගහිතතළාකෙ කප්පියකාරකං ඨපෙතුං වට්ටති, මත්තිකුද්ධරණ පාලිබන්ධනාදීනි පන කාතුං න වට්ටති. සවෙ කප්පියකාරකා ඝයමෙව කරොන්ති වට්ටති, අඛ්‍යත්තෙන පන ලජ්ජිභික්ඛුනා කාරාපිතෙපු භික්ඛාපි පටිග්ගහණං[8] කප්පියං, භික්ඛුස්ස පයොගපච්චයා උප්පන්නෙන මිස්සකභත්තා මිස්සගතපිණ්ඩපාතො විය අකප්පියමංසරසමිස්සභොජනං විය ච, දුබ්භිනිබෙභාගං[9] හොති, සබ්බෙසං අනප්පියමෙව.

සවෙ පන උදකස්ස ඔකාසො අත්ථි, තළාකස්ස පාලි පිරා, යථා බහුං උදකං ගණ්හාති, එවං කරොති, තීරසමීපෙ[10] උදකං කරොතීති එවං[11] උදකමෙව විවරෙති[12] වට්ටති, උද්ධනෙ අග්ගිං නා[13] පාතෙන්ති, උදකකම්මං ලභන්තු උපාසකාති වත්තුං[14] වට්ටති, සස්සං කාත්වා ආහර ථාති වත්තුං පන න වට්ටති. සවෙ පන තළාකෙ අතිබහුං උදකං දිස්වා පස්සතො වා පිටතිතො වා මාතිකං නීහරාපෙති, වනං ඡින්දාපෙත්වා කෙදරෙ[15] කාරාපෙති, පොරාණකෙදරෙපු වා පනතිභාගං අගහෙත්වා අතිරෙකං ගණ්හාති, නවසස්සෙ වා අකාලසස්සෙ වා[16] අපරිවජ්ජනභාගෙ එත්තකෙ කාහාපණෙ දෙථාති කාහාපණෙ උට්ඨාපෙති, සබ්බෙසං අකප්පියං, යො පන භණ්ඩං වපථාති අවත්වා එත්තකා කාය භූමියා එත්තකො නාම භාගොති එවං භූමිං වා පතිට්ඨාපෙති, එත්තකො භූමිභාගෙ අමොහෙ සස්සං කාතං එත්තකං නාමභාගං

1. සය්‍ය. භණ්ඩම්පි. 2. සය්‍ය. සවෙ පන. 3. ම. එවම්පි.
4. සය්‍ය. විත්තලත-එවං සබ්බත්‍ථ.
5. සී. ඵු. අළතුනාග & සී, අළතුනාග & සය්‍ය. අනුත්‍රා නාම.
6. ම. බන්ධනාදීනි & සය්‍ය. බන්ධනාදීනි පුන.
7. සය්‍ය & ම. න වොදෙතබ්බං න කාරෙතබ්බං & සී. න කාරෙතබ්බං.
8. සය්‍ය. & ම. පටිග්ගහණෙ. 9. සය්‍ය. දුප්පරිහාරං. 10. ම; සම්පෙ වා.
11. ම. එවං--ඉති නත්ථි. 12. සය්‍ය. විවරෙතූ. 13. සය්‍ය. හි
14. ම. වත්තුම්පි. 15. සී. ඵු. & සී. කෙදරෙසු.
16. සය්‍ය. අකාලසස්සෙ වා නවසස්සෙ වා & සී. නවසස්සෙ වා.

ගණ්හථාති වදන්තෙසු සාසනෙසු භූමිපමාණගහණත්ථං රජ්ජුයා වා දණ්ඩෙන වා මිනාති, බලෙ වා ඨිතා රක්ඛති, බලතො වා[1] භීතරා පෙති, කොට්ඨාගාරෙ වා පටිසාමෙති, තස්සෙව තං අකප්පියං. සචෙ කාසඤ්ඤා කහාපණෙ ආහරිත්වා ඉමෙ සඞ්ඝස්ස ආභටාති වදන්ති, අඤ්ඤෙ කරොති භික්ඛු න සඞ්ඛා කහාපණෙ ගණ්හාතීති සඤ්ඤාය එත්තකෙහි කහාපණෙහි සාටකෙ ආහර, එත්තකෙහි යාගුආදීනි සම්පාදෙථාති වදති, යං තෙ ආහරන්ති, සබ්බම්පි අකප්පියං. කස්මා? කහාපණානං විචාරිතත්තා. සචෙ ඛණ්ඩෙ ආහරිත්වා ඉදං සඞ්ඝස්ස ආභටන්ති වදන්ති, අඤ්ඤතරොව භික්ඛු පුරිමනයෙනෙව එත්තකෙහි ඵීතීහි ඉදඤ්චිදඤ්ච ආහරථාති වදති, යං තෙ ආහරන්ති, තස්සෙව අකප්පියං, කස්මා? ඛණ්ඩාදීස්ස විචාරිතත්තා. සචෙ තණ්ඩුලං වා අපරණ්ණං වා ආහරිත්වා ඉමං සඞ්ඝස්ස ආභටන්ති වදන්ති, අඤ්ඤතරොව භික්ඛු පුරිමනයෙනෙව එත්තකෙහි තණ්ඩුලෙහි ඉදඤ්චිදඤ්ච ආහරථාති වදති, යන්තෙ ආහරන්ති, සබ්බම්පි කප්පියං, කස්මා? කප්පියානං තණ්ඩුලාදීනං විචාරිතත්තා, භාගවික්කයෙපි අනාපත්ති, කප්පියකාරකස්ස ආවික්ඛිතත්තා. පුබ්බෙ පන විහාරපබන්ධෙ එකො භික්ඛු චතුස්සාලද්වාරෙ අහො වත සෙව සඞ්ඝස්ස එත[2]ප්පමාණෙ පූවෙ පචෙය්‍යුන්ති ආරාමිකානං සඤ්ඤං ජනෙත්වා භූමියං මණ්ඩලං අකාසි, තං දිස්වා ථෙරො ආරාමිකෙ තථෙව කත්වා දුතියදිවසෙ හෙරියා ආරොචිත්වාව සන්නිපතිතෙ සඞ්ඝෙ පූවං ගහෙත්වා සඞ්ඝත්ථෙරං ආහ: "හන්තෙ අම්හෙහි ඉතො පුබ්බෙ නෙව පිතූනං න පිතාමහානං එවරූපං සුතපුබ්බං, එකෙන අය්‍යෙන චතුස්සාලද්වාරෙ පූවත්ථාය සඤ්ඤං කතා, ඉතොදානි පභුති අය්‍යා අත්තනො අත්තනො චිත්තානුරූපං වදන්තු, අම්හාකම්පි ඵාසුවිහාරො භවිස්සතීති. මහාථෙරො තතොව නිවත්තති, එක[3]භික්ඛුනාපි පූවො න ගහිතො, එවං පුබ්බෙ තත්‍රූපෙපාදමපි න පරිභුඤ්ජිංසු. තස්මා:-

> සල්ලෙඛං අවචජ්ජතෙන්ත-අපමත්තෙන භික්ඛුනා,
> කප්පියෙපි න සාතබ්බා-ආමිසත්ථාය ලොලතා.

යො වායං තළාකෙ වුත්තො, පොක්ඛරණීඋදකවාහකාදීසුපි එසෙව නයො. පුබ්බණ්ණාපරණ්ණ උච්චුල්ලාඵලාදීනං[4] විරූහණට්ඨානං යං කිඤ්චි ඛෙත්තං වා වත්ථුං වා දම්මීති වුත්තෙපි න වට්ටතීති පටික්ඛිපිත්වා තළාකෙ වුත්තනයෙනෙව[5] යදා කප්පියවොහාරෙන වුත්තවචනයපරිභොගත්ථාය දම්මීති වදති, තදා සම්පටිච්ඡිතබ්බං, වනං දම්මි අරඤ්ඤං දම්මීති වුත්තෙ පන වට්ටති, සචෙ මනුස්සා භික්ඛූනි අනාණත්තා යෙව තත්ථ රුක්ඛෙ ඡින්දිත්වා අපරණ්ණාදීනි සම්පාදෙත්වා භික්ඛූනං භාගං දෙන්ති වට්ටති, අදෙන්තා න වොදෙතබ්බා. සචෙ කෙනචිදෙව අන්තරායෙන තෙසු පක්කමන්තෙසු අඤ්ඤෙ කරොන්ති, නව භික්ඛූනං කිඤ්චි දෙන්ති, තෙ වාරෙතබ්බා, සචෙ වදන්ති "නනු

1. ම, ඵලතො වා. 2. සී., ඉ, & ම. එත්තක. 3. සී., ඵ. එකෙක. 4. සී., උච්චුල්ලාඵලාදීනං. 5. සී., පවිපජ්ජිතබ්බං-ඉති අභිධා.

භණෙත පුබෙබපි මනුස්සා ඉධ සස්සානි අකංසූ"ති. තතෝ[1] වත්තබබං: "තෙ සඞ්ඝස්ස ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච භාපෙයභණ්ඩං අදංසූ"ති. සචෙ වදන්ති: "මයමපි දස්සාමා"ති, එවං වට්ටති, කඤ්චි සස්සුට්ඨානං භූමිප්පදෙසං සඞ්ඝාය සීමං දෙමාති වදන්ති වට්ටති. සීමාපරිච්ඡෙදනඤ්ච පන එතිහා වා පාඨෙණ වා සඨං න ඨපෙතබ්බං, භාසමා?[2] භූමි නාම අනග්ඝා අපප භෙනාපි පාරාජිකා භවෙය්‍ය, ආරාමිකානං පන වත්තබබං: "ඉමිනා ඨානෙන අම්හාකං සීමා ගතා"ති, සබෙපි හි තෙ අධිකං ගණ්හන්ති, පරියායෙන කථිතත්තා අනාපත්ති. යදි පන රාජරාජමහාමත්තාදයො සඨමෙව ඨෙහි ඨපාපෙත්වා වත්තාරෝ පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්ති දෙන්ති වට්ටති යෙව, සචෙ තොවි අඤ්ඤෙහා සීමාය භඤ්ඤකං ඛණති, විහාර මජ්ඣෙන වා මාතිකං නෙති, වෙනියඔගණ්ඩොඩිඅඞ්ගණාදීනි දූසෙන්ති,[3] වාරෙතබ්බා. සචෙ සඞ්ඝා කිඤ්චි ලභිත්වා ආමිසගරුකතාය න වාරෙති, එකො භික්ඛු වාරෙති, සොව භික්ඛු ඉච්ඡතෙ; සචෙ එකො භික්ඛු න වාරෙති, නෙව තුම්හෙහි තෙසං යෙව පමාණං කාතබ්බං, සඞ්ඝා වාරෙති, සඞ්ඝාව ඉච්ඡතෙ, සංසිබ්බන්තු හි කමෙමෙසු යො ධම්මිකං[4] කම්මං කරොති, සො ඉච්ඡතෙ, සචෙ වාරියමානොපි කරොති, හෙට්ඨාගගිහිනං පංසුං හෙට්ඨා පක්ඛිපිත්වා උපරි ගහිතං පංසුං උපරි පක්ඛිපිත්වා පූරෙතබ්බා.

සචෙ භොවි යථාඡාතමෙව උච්චුං වා අපරණ්ණං වා අලාබු කුම්භණ්ඩාදිඤ්ච වා වල්ලිඵලං දූභුඤ්ඤමෙව එතං සබ්බං උච්චුකෙඛත්තං අපරණ්ණවත්ථුං වල්ලිඵලාවාටං[5] දම්මීති වදති, ඤ්ඤ වත්තුනා පරා මට්ඨත්තා න වට්ටතීති මහාසුම්මත්ථෙරා ආහු, මහාපදුමත්ථෙරා පන අනිලාපමාහතමෙවං සාමිකානං යෙව හි සො භූමිභාගො හසමා වට්ට ත්ති ආහ. දූඤං දම්මීති වදති න වට්ටති, ආරාමිකං දම්මි ථෙය්‍යාවත්ථුත්තා භාරං දම්මි භාපෙයභාරකං දම්මීති වුත්තෙ වට්ටති, සචෙ සො ආරාමිකො පුරෙභත්තම්පි පච්ඡාභත්තම්පි සඞ්ඝස්ස භාතබ්බං, සාමණෙරස්ස ච්ච සබ්බං හෙඨපජ්ජපරිජ්ජගණම්පි තස්ස භාතබ්බං, සචෙ පුරෙභත්ත මෙව සඞ්ඝස්ස කරොති,[6] පච්ඡාභත්තං අත්තනො කරොති;[6] සාධු නිවාපො න දූභතබ්බා, යෙපි පඤ්චදිවසාභාරෙන වා පක්ඛ[7]භාරෙන වා සඞ්ඝස්ස භාතා[8] සෙසභාලෙ අත්තනො[9] කරොන්ති, තෙසම්පි භාරණ භාලෙ යෙව ගහිතසදා නිවාපො ව දූභතබ්බා, සචෙ සඞ්ඝස්ස භාමමං නත්ථි, අත්තනො යෙව භාමමං භාත්වා ජීවන්ති, තෙ වෙ ඛරවත්තමම මූලං[10] ආනෙත්වා දෙන්ති ගණ්හිතබ්බං, නො වෙ දෙන්ති, න කිඤ්චි වත්තබ්බා. යං කිඤ්චි රජ්ජභදසමජ්ජි පෙසභාරදසමජ්ජි ආරාමිකභාගමන සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති. සචෙ ගාමවා දෙමාති වදන්ති, න වට්ටන්තියි පටික්ඛිපිතබ්බා, ඉච්ඡ ගාමවා ඛුදහාති? පණ්ඩිතානඤ්ච පසන්නගොරව

1. ම්, තතො ඉති. 2. ම්, ඵ්, බ්, භාසමා-ඉති පාඨං. 3. ම්, දූසෙන්ති.
4. සබ්බ. & ම්, බ්ම්. 5. ම්, වල්ලිඵලං. 6. සබ්බ. & ම්, සඞ්ඝස්ස භාතබ්බං,
7. ම්. & ඵ්, බ්, පඤ්චදිවස. 8. ම්, වා භාත්වා. සබ්බ. & ම්, සාමණ්, භාත්වා.
9. සබ්බ. & ම්. අත්තනොව භාමණ්ඩං. 10. ම්, & ඵ්, බ්. ම්ලං.

පරිභොගත්‍ථාය දිය්‍යන්‍තූති[1], මයමපි පඤ්චගොරසපරිභොගත්‍ථාය දෙමාති වුත්තෙ වට්ටන්‍තී,[2] අජිකාදීසුපි එසෙව නයො. හත්‍ථිං දෙම අස්සං මහිසං කුක්කුටං සූකරං දෙමාති වදන්‍තී, සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති, සචෙ හොව් මනුස්සා "අපෙථාසුකකා[3] හන්‍තෙත තුම්හෙ හොථ, මයං ඉමෙ ගහෙත්‍වා තුම්හාකං කප්පියභණ්ඩං දස්සාමා"ති ගණ්හන්‍තී වට්ටති, සූකරකුටසූකරා සුඛං[4] ජීවන්‍තූති අරඤ්ඤෙ විස්සජ්ජෙතුං වට්ටති. ඉමං තළාකං ඉමං ඛෙත්‍තං ඉමං වත්‍ථුං විහාරස්ස දෙමාති වුත්තෙ පටික්ඛිපිතුං න ලබ්භතීති. සෙසමෙත්‍ථ උත්තානත්‍ථමෙව. සමුට්ඨානාදීසු ඉදමපි ඡසමුට්ඨානං කිරියා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්‍ති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය රාජසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිට්ඨිතො ච පඨමො වග්ගො.

තෙන සමයෙනාති කොසියසික්ඛාපදං, තත්‍ථ **සන්ථරිත්‍වා කතං හොතීති** සබ්බෙ භූමිභාගෙ කොසියංසූති උපරුපරි සන්ථරිත්‍වා කාළපිකා දීහි සිඤ්චිත්‍වා කතං හොති; **එකෙනපි කොසියංසුනා මිස්සෙත්‍වාති**[5] නිට්ඨාතූ[6] අත්තනො රුච්චිවසෙන මිස්සිතං,[7] සචෙ තස්ස කරණට්ඨානෙ වාතො එකං[8] කොසිය අංසුං ආනෙත්‍වා පාතෙති, එවම්පි මිස්සෙත්‍වා කතමෙව හොන්‍තීති. සෙසං[9] උත්තානත්‍ථමෙව, ඡසමුට්ඨානං කිරියා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිචිත්තං තිවෙදනන්‍ති.

කොසිය සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති සුද්ධකාළකසික්ඛාපදං, තත්‍ථ **සුද්ධකාළකා නානන්‍ති** සුද්ධානං කාළකානං, අඤ්ඤෙහි අමිස්සිත[10]කාළකානන්‍ති අත්‍ථො, සෙසං උත්තානත්‍ථමෙව[11] සමුට්ඨානාදීනිපි කොසියසික්ඛාපද සදිසානෙවාති.

සුද්ධකාළක සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති දෙභාගද සික්ඛාපදං, තත්‍ථ **අසෙන ආදියිත්‍වා** ති සත්‍ථකස්ස අත්‍ථෙන අනුවාතං විය දස්සෙත්‍වා[12] ඔදහං අල්ලියාපෙත්‍වා, **මම භාගාති** දෙ කොට්ඨාසා, **ආදෙනඛබාති** ගහෙතබ්බා, **කොවිළාරා නන්‍ති** කපිලවණ්ණානං, **මෙ තුලා[13] ආදෙනඛබාති** වත්‍තුහි තුලාහි[13]

---

1. සබ්බ. දිය්‍යන්‍තූති වත්තබ්බං. 2. සබ්බ. & ම. වට්ටති.
3. ම. අපෙථාසුඛකාව. 4. සබ්බ. යථා සුඛං. 5. සබ්බ. & ම. මිස්සිත්‍වාති.
6. සබ්බ එසෙව නිට්ඨාතු. 7. සබ්බ. මිස්සකං. 8. ම. එකං.
9. සබ්බ. සෙසං සබ්බත්‍ථ. 10. සබ්බ. අමිස්සකං. 11. සී. උත්තානත්‍ථමෙව.
12. ම. දස්සෙතොනා & සබ්බ. දස්සෙතබ්බ. 13. ම. තූලං & තූලාහි.

කාරෙතුකාමං සකිංයේව වුත්තං. අත්තනෝ පන යත්තකෙහි ඵලකාලෝ මේඝි කාතුකාමෝ හොති, තෙසු දෙව නොවත්තබ්බා කාලකතං එකෝ ඔදහතානං එකෝ ගොවරියානන්ති ඉදමෙව දස්සිතං හොතීති වෙදි තබ්බං, සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීනි කොසියසික්ඛාපද සදිසානෙව. කෙවලං ඉදං ආදියං ව අනාදියං ව කරණතෝ කිරියා කිරියතෝ වෙදිතබ්බං.

මෙහාගසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති ඡබ්බස්ස සික්ඛාපදං, **ඵුසන්තීපි**[1] **උම්මිහනන්තීපි සඤ්ඤාතානං** උපරි වචවමපි පස්සාවමපි කරොන්තීති වුත්තං හොති. **දිනා සඞ්ඝේන ඉත්ථන්නාමස්ස භික්ඛුනෝ සන්තිකා සම්මුතීති**[2] එවං ලද්ධසම්මුතියෝ හිත්වූ යාව රොගෝ න වූපසම්මති, තාව යං යං ඨානං ගච්ඡති, තත්ථ තත්ථ සන්තං භාතුං ලභති, සබෙ අරොගෝ හුත්වා පුන මූලබ්‍යාධිනාව ගිලානෝ හොති, සෝ යෙව පරිහාරෝ, නත්ථඤ්ඤං සම්මුතිකිච්චං නත්ථි. ථූසදෙවත්ථෙරෝ පන සෝ වා ව්‍යාධි පටිකුපජ්ජු අඤ්ඤං වා, සකිං ගිලානෝති නාමං ලද්ධා ලද්ධමෙව, පුන සම්මුතිකිච්චං නත්ථීති ආහ. **ඔරෙන වෙ ජනනං වස්සානන්ති** ජනනං වස්සානං[3] ඔරිමභාගෙ, අනෙතානි අත්ථෝ. පදභාජනෙ පන සඞ්ඛ්‍යා මත්තදස්සනත්ථං **ඵුනාහ ජබ්බස්සානීති** වුත්තං. **අනාපත්ති ජබ්බස්සානි භණ්ඩනීනි** යදි ජබ්බස්සානි පරිපුණ්ණානි හොන්ති, තදා සන්තං කරොති, දුනියපදෙපි යදි අතිරෙකා ජබ්බස්සානි හොන්ති, තදා කරොතීති එවමත්ථෝ දට්ඨබ්බෝ. න හි සෝ ජබ්බස්සානි[4] කරොතීති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදීනි කොසියසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

ජබ්බස්සසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති නිසීදනසන්ථත සික්ඛාපදං, තත්ථ **ඉච්ඡාමහං භික්ඛවෙති** භගවා කිර තං[5] තෙමාසං න කිඤ්චි[6] බොධනෙය්‍යසත්තං අද්දස, තස්මා එවමාහ. එවං සතොපි තනතිවසෙන ධම්මදෙසනා කාතබ්බා[7] සියා; යස්මා පනස්ස එතදහොසි: "මයි ඔකාසං කාරෙත්වා පක්කමන්තෙ භික්ඛූ අධම්මිකා නානිනවත්තා කරිස්සන්ති, තං උප සෙනො ගිනිදිස්සති, අහං තස්ස පසීදිත්වා භික්ඛූනං දස්සනං අනුජානිස්සාමි, තදා මං පස්සිතුකාමා බහූ භික්ඛූ ධුතඞ්ගානි සමාදි ගිස්සන්ති,[8] අහඤ්ච තෙහි උත්තිට්ඨසන්ථතපච්චයා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙස්සාමි"ති, තස්මා එවමාහ, එවං ඛනුනි හි එත්ථ ආනිසංසාතීති. **සපදිසො සෙන භගවා තනුපසඞ්කමීති** ථෙරෝ කිර "න භික්ඛවෙ ඵුනදිවසෙසෙන[9] උපසම්පාදෙතබ්බා, යො උපසම්පාදෙය්‍ය ආපත්ති

---

1. ම. උභදන්තීපි. 2. සී. සම්මෙතීති-එව. සඞ්ඛ්‍යේ.
3. සී. ජනනං වස්සානා.-ඉති පාඨෙ. 4 සී. & සී. ඵු. වස්සානි.
5. සී., නං අත්තනා. 6. කඤ්චි? 7. සී. කාතබ්බා.
8. ම. සමාදිගිස්සන්ති. 9. සී. ඵුභදසවසෙසෙන.

දුක්කටස්සා"ති ඉමස්මිං ඛණ්ඩනසික්ඛාපදේ "භාරං ගි නාම තං මොඝපුරිස අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛවේ අනුඤ්ඤාසියා[1] අඤ්ඤං ඔවදිතුං අනුසාසිතුං මඤ්ඤිස්සසී"ති එවමාදිනා නයෙන ගරහං ලභිත්වා "සචේ මයං පරිසං නිස්සාය ගරහං අදාසි, සොදානාහං භගවන්තං පෙනෙව පුණ්ණවන්දනසසිරිසෙන සබ්බාභාරපරිපූරෙණ්ත මූඛෙන බ්‍රහ්මසොසං නිවජ්ජරාෂෙවා[2] පරිසං යෙව නිස්සාය සාධුකාරං දදෙය්‍යාම්"ති සුභදයෝ බාලපුත්තෙතා අතිරෙකයොජනසතං පටික්කමිත්වා[3] පරිසං විනිත්වා[4] පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි පරිවුතෝ පුන භගවන්තං උපසඞ්කමෙත්වා,[5] තෙන වුත්තං "සපරිසෝ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමී"ති. න හි සක්‍යකා බුද්ධා[6] අඤ්ඤථා ආරාධෙතුං අඤ්ඤත්‍ර වත්ත සම්පත්තියා. **භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නෙතා**ති වත්තසම්පත්තියා පරිසුද්ධභාවෙන නිරාසඞ්කා සීහෝ විය භාසිතපරිඛාසස්ස[7] භගවතෝ අවිදූරෙ නිසීදෙතා. **එතදවොචා**ති කථාසම්මුඛතාපත්තිං එතං අවොච.

මනාපානි නෙ භික්ඛු පංසුකූලානීති භික්ඛු තව ඉමානි පංසුකූලානි මනාපානි, අත්තනෝ රුචියා ඛන්තියා ගහිතානීති අත්ථෝ. **න ඛො මෙ භගවා මනාපානී**ති භගවා න මයා අත්තනෝ රුචියා[8] ගහිතානි, ගලග්ගාහෙන විය මච්ඡභන්ධාලිකෙන විය ච ගාහිතෝ[9] මඤ්ඤි දස්සෙති, **පඤ්ඤාසියානී**ති පඤ්ඤාදුබ්බලා අභිඤ්ඤාතෝ භවිස්සති, තස්ස ඡන්දිස්සනීති වුත්තං හොති. **මයං අපඤ්ඤත්තං පඤ්ඤපෙස්සාමා**නි මයං සාවකා නාම අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤපෙස්සාම, බුද්ධඒසයෝ හි එසෝ යදිදං පාටිභාගියං, දුක්කටෙනහි ආදිනා නයෙන අපඤ්ඤත්ත සික්ඛාපදපඤ්ඤාපනං පඤ්ඤත්තසමුච්චයිදනං වාති. **සමාදාසී**ති තං තං සික්ඛාපදං සමාදිසිත්වා, සාධු සුට්ඨූති සම්පටිච්ඡිත්වා යථාපඤ්ඤත්තෙසු සබ්බසික්ඛාපදෙසු සික්ඛිස්සාමාති **දස්සෙති**, භගවා තස්ස ආරද්ධචිත්තතා පුනපි සාධු සාධූති සාධුකාරමදාසි.[11]

අනුඤ්ඤාතුඨාසීති අනුඤ්ඤාතං ආවුසො, [12]**මහණාතා**[12] පිභගවතා. **සත්ථානි උජ්ඣිංසූ**ති සත්ථෙන වතුසච්චවරඤාණදීතාය සබ්බ[13] සත්ථානි උජ්ඣිංසු, බලමිං **භාරං භත්වා භික්ඛු ආමණෙතසිති** භගවා සත්ථානි ඔපපතිණ්ණානි දිස්වා **සද්ධාදෙය්‍යවිනිපාතනෙ** කාරණං භාසි, පරිභොගූපායං නෙසං දස්සෙස්සාමීති ධම්මිං කථං භාසි භික්ඛු ආමණෙතසි, **සකිං නිවත්ථම්පි සකිං පාරුතම්පිති** සකිං නිවත්ථ සෙට්ඨව නිපජ්ජනාඤ්ඤ, **සාමණෙරාති** එකපඤ්ඤතො වට්ටං වා වතුරඤ්ඤං වා

---

1. සී. & සී. ඉ. ඔවදෙය්‍යං අනුසාසෙය්‍යං. සය්‍ය. ඔවදතියෙ අනුසාසතියෙ.
2. සය්‍ය. නිවජ්ජරාපෙසිං & ම. නිවජ්ජරෙත්වා.
3. සය්‍ය. අතික්කමිත්වා. සී. & ඒ. ඉ. පක්කාමිත්වා.
4. සී. & සී. ඉ. විහාසිත්වා, සය්‍ය. විනිත්වා. 5. ම. උපසඞ්කමිංසුතා.
6. සය්‍ය. ම & සී. ඉ. බුද්ධාතා. 7. සය්‍ය. පඤ්ඤතසඞ්ඝාතං.
8. සය්‍ය. රුචියා ඛන්තියා. 9. ගහිතතා-බහූසු. 10. සය්‍ය. පඤ්ඤත්තසික්ඛාපද.
11. සය්‍ය. සාධුකාරමකාසි. 12. සය්‍ය. & ම. ඒවතාතාහි. 13. සය්‍ය. & ම. සබ්බ.

තිණ්ණඤ්ච ගහිතඨානං යථා ඕදිස්සිභාවතං හොති එවං ගණ්හන්තබ්බං, සඤ්චරිත්තෙනාපි පන පාලියං වුත්තනයෙනෙවේ එකාදසෙ වා **සඤ්චරි** තබ්බං, විඤ්ඤත්තිඤ්ච වා **ඕස්සජ්ජනං** නාම්ඤ්ච සඤ්චරිතබ්බං, එවං[1] විරතරූපං හොතීති, සෙසං උත්තානත්ථමේව. සමුට්ඨානාදීනි නිරියාකිරියතා ඉමස්ස ඔකාසපදස්ස දෙභාගඔකාසපදසදිසානීති.

නිස්සඤ්ඤාසඤ්ඤ ඔකාසපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.[2]

(ඉමෙසු පන පඤ්චසු සඤ්ඤාසු පුරිමානි තීණි විඤ්ඤාණමයං භණ්ඩං පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටනති, පච්ඡිමානි දෙ වට්ටනතීති වේදිතබ්බානි.)

තෙන සමයෙනාති එළාලොමි ඔකාසපදං, තත්ථ **උපජ්ඣායෙ** සුභති නිත්තනෙත්ත තනෙත්ත නිත්තානීති ආදිනි වදනතා අවභාසිංසු, **නිත්තනොව ආසුමිතීති** යථා මහුස්සා අරඤ්ඤදෙසා මහන්තං දුරාහාරං ආනෙත්වා භිලන්තා ඛිත්තාව පාතෙන්ති, එවං පාතෙසීති අත්ථො. **යහඤ්චාති** යත්තකඤ්ච; අත්තනා හරිතබ්බානීති වුත්තං හොති. **ඛිත්තියොජනං පාතෙතීති** තියොජනතො ඛිත්ත පාතෙති, අන්තරායෙන පතනතෙ[3] භත්තං ලුත්තමත්තෙන ලොමහංසාය නිස්සග්ගිය[4] පාචිත්තියානි, සචෙ ඛිත්තියොජනෙ රුක්ඛෙ වා එළුයෙ වා පටිහඤ්ඤිත්වා පුන අන්තෙ[5] පතන්ති අකාපත්ති, භූමියං පතිත්වා ඨිතා ඨිතා[6] වට්ටමානා එළාලොමිභණ්ඩං පුන අන්තෙ[5] පවිසති ආපත්තියෙව. අන්තෙ ඨිතා භත්තෙන වා පාදෙන වා යට්ඨියා වා චෙටෙති ඨිතා වා අඨිතා වා වට්ටමානා භණ්ඩිතා ගච්ඡිතු[7] ආපත්ති යෙව. අඤ්ඤතු[8] හරිස්සතීති ඨපෙති, නෙත හරිතෙපි ආපත්ති යෙව. සුද්ධචිත්තෙන ඨපිතං වාතො වා අඤ්ඤතු වා අත්තනො ධම්මතාය ඛිත් පාතෙති ආපත්ති යෙව, සඤ්ඤාහත්තා අවිත්තභත්තා ච ඔකාසපදස්ස. සුරුඤ්ඤියාදිසු පන එවං අනාපත්තිනි වුත්තා, සා අනාපත්ති පාලියා න සමෙති. උභතො භණ්ඩිතං ඒභාඛද්ධං භාවා එතං භණ්ඩිතං අඤ්ඤතා සීමාය එතං ඛිත් සීමාය හරොතෙත ඨපෙති රාජබ්ති භාව, එභාඛද්ධො භාජෙපි එසෙව නයො. යදි පන අබ්භන්තිං භාජකොවියං ඨපින මත්තමෙව හොති න රඛති, එභාඛද්ධොපි පරිවත්තෙතබ්බං ඨපිතෙ ආපත්ති යෙව.

අඤ්ඤස්ස ඝානෙ වාති එවං ගවජ්තෙත යානෙ වා හත්ති පිට්ඨියාදිසු වා සාමිකස්ස අජානන්තස්සෙව හරිස්සතීති ඨපෙති, තස්මිං නියොජනා අනික්කතෙත ආපත්ති.[9] අනවජ්තෙනපි[10] **එසෙව**

---

1. සී. එවං සාත. 2. සී. පදං සම්පතං. ක. ම්, පදං.
3. ම්. ක. සී. ඉ, පන පසාසඩ්. 4. සී. නිස්සග්ගියානි.
5. සී. අඛ්භන්තරෙ. 6. සී. ක. ම්, ඨිතා. 7. සී. ගවජ්ඣති.
8. ම්, අඤ්ඤතු. 9. සී. ආපත්තියෙව. 10. සී. ක. සී. ඉ. ආගවජ්තෙනපි.

තයෝ. සචෙ පන අගච්ඡන්තෙන යානෙ වා හත්ථිපිට්ඨියාදිසු වා ඨපෙත්වා අභිරුහිත්වා[1] සාරෙති, මහල්ලා වා ගච්ඡන්තා වොදෙති, පකතිකා සන්තා වා අනුබන්ධාපෙති "අඤ්ඤං හරාපෙනී"ති වචනතො අනාපත්ති. කුරුන්දියාදිසු පන ආපත්තීති වුත්තං, තං "අඤ්ඤං හරාපෙතී"ති ඉමිනා න සමෙති. අදිත්තාදුතෙ පන සුඛසායතෙ ආපත්ති හොති, යා හි තත්ථ ආපත්ති, සා ඉධ අනාපත්ති, යා ඉධ ආපත්ති, සා තත්ථ අනාපත්ති, තං ඨානං පත්වා අඤ්ඤවිහිතො වා චොරාදීහි වා උපද්දුතො ගච්ඡති ආපත්තිං යෙව, සබ්බත්ථ ලොමගණනාය ආපත්ති පරිවෙජ්දෙ වෙදිතබ්බා. **වාසා[2]ධිප්පාසා ගන්ත්වා තතො පරං හරතීති** යත්ථ ගතො තත්ථ උදෙසපරිපුච්ඡාදීනං වා පවත්තියානං[3] වා අලාභෙන තතො පරං අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡති, තතොපි අඤ්ඤත්ථාති එවං යොජනසතම්පි හරන්තස්ස අනාපත්ති. **අවජ්ජතං පටිලභිත්වා** චොරා[4] අවජ්ජිත්වා නිරත්ථකභාවං ඤත්වා පටිදෙන්ති, තං හරන්තස්ස අනාපත්ති. **නිස්සට්ඨං පටිලභිත්වා** විනයකම්මකතං පටිලභිත්වා අත්ථො. **කටහණ්ඩනන්ති**[5] කතං භණ්ඩං, කම්බලකොජවසණ්ඩාදි යං කිඤ්චි අත්තනොසො සුත්තකෙන බද්ධමත්තකම්පි. යො පන තනුක පත්තත්ථවිකන්තරෙ වා ආයොගඅංසවට්ටක[6]කායබන්ධනාදීනං අන්ත රෙසු වා පිපඨලිකාදීනං මලරක්ඛණත්ථං සිපාටියං[7] වා අන්තමසො වාතාබාධිකො කණ්ණවෙදිදෙපි ලොමානි පක්ඛිපිත්වා ගච්ඡති ආපත්ති යෙව. සුත්තකෙන පන බන්ධිත්වා පක්ඛිත්තං භාවභණ්ඩකට්ඨානෙ තිට්ඨති, වෙණිං කත්වා හරති ඉදං නිදානමූලං නාම, ආපත්ති යෙවාති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. සමුට්ඨානාදිසු ඉදං එළකලොමසමුට්ඨානං නාම, කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨානි, කිරියා නොසඤ්ඤා විමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං තිවිත්තං තිවෙදනන්ති.

එළකලෝම සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.[8]

තෙන සමයෙනාති එළකලෝමඛෙළපාචිත්තිය සික්ඛාපදං, තත්ථ **පිඤ්ඡනත්ථිති** උජ්ඣන්ති විස්සජ්ජෙන්ති, න සකෙක්ඛානන්ති අනුස්සඤ්ඤි තුන්ති වුත්තං හොති, සෙසමෙත්ථ පුරාණචීවරසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

එළකලෝමඛෙළපාචිත්තිය සික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති රූපිය සික්ඛාපදං, තත්ථ **පවිවිංසොති** කොට්ඨාසො, **ජාතරූපරජතන්ති** එත්ථ ජාතරූපන්ති සුවණ්ණස්ස නාමං, තං පන යස්මා තථාගතස්ස වණ්ණසදිසං හොති, තස්මා **සත්ථු**

---

1. සී ආරුහිත්වා. 2. ස්‍යා. නියොජ්ජා වාස්‍ය.
3. ස්‍යා. & ම. පවත්තියාදීනං. 4. ස්‍යා. තං චොරා.
5. ස්‍යා. කතභණ්ඩනන්ති & ම. කතභණ්ඩනි. 6. ස්‍යා. බන්ධක & ම. බද්ධක.
7. ස්‍යා. සිපාටිකාය. 8. ස්‍යා. & ම. පදං නිට්ඨිතං & සී. පදං. එවමීදිසෙසු.

වණ්ණා වුච්චතීති පදභාජනෙ වුත්තං, තස්සත්ථෙ යො සද්දවණ්ණා ලොහවිසෙසො ඉදං ජාතරූපං නාමාති, රජතං පන "**සඛො සිලා පවාළං රජතං ජාතරූප**"නති ආදිසු රූපියං වුත්තං, ඉධ පන යං කිඤ්චි වොහාරගමනීයං කහාපණාදි අධිප්පෙතං. හෙනෙවස්ස පදභාජනෙ **කහාපණා ලොහමාසඛොති** ආදි වුත්තං.

තත්ථ කහාපණොති සුවණ්ණමයො[1] වා රූපියමයො වා පාත තිකො වා, **ලොහමාසඛොති** තම්බලොහාදීහි කතමාසඛො, **දාරුමාස ඛොති** සාරදාරුනා වා වෙළුපෙසිකාය වා අත්තමසො තාලපණ්ණ තපි රූපං ඡින්දිත්වා කතමාසඛො, **ජතුමාසඛොති** ලාඛාය වා නියාස සෙන වා රූපං සමුට්ඨාපෙත්වා කතමාසඛො, **යෙ වොහාරං ගච්ඡන්ති** ඉමිනා පන පදෙන යො යො යත්ථ යත්ථ ජනපදෙ යදූ යදූ වොහාරං ගච්ඡති අත්තමසො අධිමයොපි වම්මමයොපි රූකඛඵලබීජ මයොපි සමුට්ඨාපිතරූපොපි අසමුට්ඨාපිතරූපොපි සබ්බො සඞ්ගහිතො.

ඉවෙවනං සබ්බම්පි රජතං ජාතරූපං ජාතරූපමාසකො, වුත්තපප හෙදෙ **සඛොපි**[2] රජතමාසකොති වත්තබ්බං නිස්සඝියවත්ථු හොති. මුත්තා මණී වෙළුරියො[3] සඛො සිලා පවාළං ලොහිතඞ්කා මසාර ගල්ලං සත්තධඤ්ඤානි දාසිදාස ඛෙත්තවත්ථු ප්පථාරාම ඵලාරාමාදයොති ඉදං දුක්කටවත්ථු. සුත්තං ථාලො පටකො කප්පාසො අනෙකප්පභෙදං අපරණ්ණං සප්පි නවනීත තෙල මධු ඵාණිතාදි හෙසජ්ජඤ්ච ඉදං කප්පියවත්ථු.

තත්ථ නිස්සඝියවත්ථුං අත්තනො වා සඞ්ඝගණ්ප්‍රගහලවෙතියානං[4] වා අත්ථාය සම්පටිච්ඡිතුං න වට්ටති, අත්තනො අත්ථාය සම්පටිච්ඡතො නිස්සඝියං පාචිත්තියං[5], සෙසානං අත්ථාය දුක්කටං, දුක්කටවත්ථුං සබ්බසම්පි අත්ථාය සම්පටිච්ඡතො දුක්කටමෙව, කප්පියවත්ථුමහි අනාපත්ති, සබ්බම්පි නිස්සඞ්ගත්ථාය භණ්ඩාගාරිකසීසෙන සම්පටිච්ඡ තො උපරි රත්තනසික්ඛාපදෙ ආගතවසෙන පාචිත්තියං.

ඵගහණෙ ගණනූපියානි ගණෙතබ්බ, යස්මා පන ගණ්හතො[6] ආපත්තිං ආපජ්ජති, තෙනස්ස පදභාජනෙ **සඞ්ඝං ගණ්හාති නිස්සඝියං පාචිත්තිය**නති වුත්තං, එස නයො සෙසපදෙසුපි.

තත්ථ ජාතරූපරජතහණ්ඩසු කහාපණමාසකෙසු ච එකං ගණ්හතො වා ගණ්හාපයතො වා එකා ආපත්ති, සහස්සෙඤ්චපි එකතො **ගණ්හාති** ගණ්හාපෙති, වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. මහාපච්චරියං පන කුරුන්දියඤ්ච සිපිලිබද්ධාය[7] ථවිකාය සිපිලිපූරිතෙ වා භාජනෙ රූපගණනාය ආපත්ති, ඝනබද්ධෙ[8] පන ඝනපූරිතෙ වා එකාව

1. සය්‍ය. & ම. සොවණ්ණමයො.
2. ම. සඛෙඛා.
3. වෙළුරියො-ඉති ක්වචි න.
4. සය්‍ය. චෙතියාදීනං.
5. සය්‍ය. & ම. පාචිත්තියං හොති.
6. සය්‍ය. පටිග්ගණ්හතො නා
7. සය්‍ය. සිපිලිබණ්ඩාය.
8. සය්‍ය. ඝනබන්ධෙ.

ආපත්තීති වුත්තං. උපනික්ඛිත්තසාදියනෙ පන ඉදං අය්‍යස්ස හොතූති වුත්තෙන සබෙපි චිත්තෙන සාදියති, ගණ්හිතුකාමෝ හොති, කායෙන වාචාය මා නසිදං කප්පතීති පටික්ඛිපති, අනාපත්ති, කායවාචාහි වා අපටික්ඛිපිත්වාපි සුද්ධචිත්තෙන ගුණං නසිදං අම්හාකං කප්පතීති න සාදියති අනාපත්ති යෙව. තීසු ද්වාරෙසු හි යෙන කෙනචි පටික්ඛිත්තං පරික්ඛිත්තමෙව හොති. සචෙ පන කායවාචාහි අපටික්ඛිපිත්වා චිත්තෙන අධිවාසෙති, කායවාචාහි කත්තබ්බස්ස පරිභෙදස්ස අකරණතො අකිරියසමුට්ඨානං කායද්වාරෙ වච්චද්වාරෙ ච ආපත්තිං ආපජ්ජති, මනොද්වාරෙ පන ආපත්ති නාම නත්ථි, එසො සතං වා සහස්සං වා පාදමූලෙ ඨපෙත්වා ඉදං හොතූති, නිස්සග්ග නසිදං කප්පතීති පටික්ඛිපති, උපාසකො පරිච්චත්තං මයා තුම්හාකන්ති ගතො, අඤ්ඤෙසු තත්ථ ආගන්ත්වා පුච්ඡති: කිං හත්තෙන ඉදන්ති, යං තෙන ච අත්තනා ච වුත්තං, තං ආවිකාතබ්බං, සො වෙ වදති "ගොපඝිස්සාමි හත්තෙන හුත්තවිධානං දස්සෙථා"ති, සත්තභූමිකෙපි පාසාදං අභිරුහිත්වා ඉදං භුත්තවිධානන්ති ආවිකාතබ්බං, ඉධ නික්ඛිපාතිපි න වත්තබ්බා, එත්තාවතා කප්පියඤ්ච අකප්පියඤ්ච නිස්සාය ජීවං හොති. ද්වාරං පිදහිත්වා රහස්සෙන වසිතබ්බං, සචෙ කිඤ්චි භික්ඛාභාජනීයං පත්තං වා චීවරං වා ආගච්ඡති, ඉදං ගහෙස්සථ[1] න්‍ති නෙතන්ති වුත්තෙන "උපාසක අජ්ජ අම්හාකං ඉමිනා අත්ථො, වඤ්චෙත්වා එවරූපං නාම සංවිජ්ජති, කප්පියභාරකො නත්ථි"ති වත්තබ්බං, සචෙ සො වදති, "අහං කප්පියභාරකො භවිස්සාමි, ද්වාරං විවරිත්වා දෙථා"ති, ද්වාරං විවරිත්වා ඉමස්මිං ඔකාසෙ ඨපිතන්ති වත්තබ්බං, ඉදං ගණ්හාති ච න වත්තබ්බං, එවම්පි කප්පියඤ්ච අනාපත්තියඤ්ච නිස්සාය ජීවිතමෙව හොති, සො වෙ තං ගහෙත්වා තස්ස කප්පියහණ්ඩං දෙති වට්ටති, සචෙ අධිභා ගණ්හාති න මයං තව හණ්ඩං ගණ්හාම නික්ඛමාහීති[2] වත්තබ්බා.

සඞ්ඝමජ්ඣෙ නිස්සජ්ජිතබ්බානි එත්ථ යස්මා රූපියං නාම අකප්පියං, තස්මා නිස්සජ්ජිතබ්බං සඞ්ඝස්ස වා පුග්ගලස්ස වාහි න වුත්තං, යස්මා පන තං පටිග්ගහිතමත්තමෙව න තෙන කිඤ්චි කප්පියභණ්ඩං වෙහාපිතං, තස්මා උපායෙන පරිභොගදස්සනත්ථං සඞ්ඝමජ්ඣෙ නිස්සජ්ජිතබ්බන්ති වුත්තං. **කප්පියං ආවිකාතබ්බං සප්පිං[3] වාති** පබ්බජ්ජානං සප්පි වා තෙලං වා වට්ටති උපාසකානි එවං ආවිකාතබ්බං, **රූපිය පටිග්ගාහකං ඨපෙත්වා සඞ්ඝෙනෙව පරිභුඤ්ජිතබ්බන්ති** සඞ්ඝෙගි භාජෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. රූපියපටිග්ගාහකෙන භාගො න ගහෙතබ්බො, අඤ්ඤස්ස නිස්සිතං වා ආරාමිකභාගං වා **පත්තභාගම්පි** ලභිත්වා[4] පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති, අත්තනොයෙව ඔකාසවාදීහි තතො ගරිත්වා අරඤ්ඤෙ ඨපිතං වා තෙසං හත්ථෙ ගලිතං වා **තිරවජ්ජන**[5]

---

1. සී., ගණ්හිස්සථ.
2. සී., නික්ඛිපාහීති,
3. ම, සඞ්ගි-එවමිච්ඡන්ති.
4. සී., පටිලභිත්වා.
5. ම, ගළිත්වා තිරවජ්ජභණ්ඩ.

පරිභෝගිනාමපි පංසුකූලම්පි න වට්ටති යෙව. නඛෙනා ආඝාටෙන වා ඡින්දිතුං භාවෙ දීපාලොකෙ නිපජ්ජිතුං භාණිණපරිභණ්ඩම්පි භාතුං පොත්ථකම්පි වාචෙතුං න වට්ටති. හෙල[1] මිඤ්ඡාඡීවනිමිත්තං පන යථාරුචි වණ්ණං මක්ඛෙතුං න වට්ටති යෙව. තෙන වුත්තං මණ්ඩනවිභූසනාදීනි වා ගණ්හන්තෙති උපොසථාගාරං වා භොජනසාලං වා සමොසරන්ති පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති, ගිහයාපි ගෙහපරිවෙත්තනඤ්ච සිඛා න වට්ටති, පරිවෙත්තුනිහකභාවා ආගන්තුභාතා වට්ටති. තං වත්තුං ඔස්සජ්ජෙත්වා තෙන මඤ්ඤෙනාපි සෙතුභාවා භාවායපි උළුම්පභාපි ගහෙතුං න වට්ටති, තෙන වුත්තං ඛණ්ඩිතාය පොක්ඛරණියා උත්තිණ්ණොදකං පාතුං වා පරිභුඤ්ජිතුං වා න වට්ටති, අඤ්ඤා උදකා පන අසති අඤ්ඤතෝ ආගන්තුභ උදකං වා මඤ්ඤෙ උදකං වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති, කිණ්ණාය යෙන උදකෙන සඳ්ධිං භින්නා තං ආගන්තුභම්පි න වට්ටති, තං වත්තුං උපතිස්සෙනපොත්ථ ඉපෙත්වා සඞ්ඝස්ස පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්ති, තෙසම්පි පච්චයා නාස්ස න වට්ටන්ති. ආරාමෙ ගහිතෙ භොති සොපි පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති, යදි භූමිපි බීජම්පි අභාපයිං නෙව භූමිං න ඵලං පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති, සබෙ භූමිං යෙව කිණිත්වා අඤ්ඤස්ස දෙන්ති ඔජාති රොපිතානි ඵලං[2] වට්ටති, අථ ඔජාති කිණිත්වා භාපයිං භූමියං රොපිතානි, ඵලං න වට්ටති, භූමියං නිසීදිතුං වා නිපජ්ජිතුං වා වට්ටති.

සබෙ යෙ ශ්‍රඞ්ඛණිති යස්ස කස්සචි ඔජාති, අථාපි න ශ්‍රඞ්ඛණි, සඝං[3] ගහෙත්වා ගච්ඡති හ එවරූපානඤ්ච. **හි වෙ ශ්‍රඞ්ඛණිති** අථ නෙව ගගෙත්වා ගච්ඡති හ ශ්‍රඞ්ඛණි, කිං මයහං භූමියා බ්‍යාපාරොති යෙන කාමං පඨකාමත්, තතො ශ්‍රාවුත්තාලඞ්කණෙ රූපියශ්‍රඞ්ඛසා සම්මතනිගමඤ්ඤා. **යෙ හි ශ්‍රඞ්ඛුගතිති** නාදිසු ලොභවසෙන තං වත්තුං අත්තනොයෙව භාරොහනා අවහනාතං වා උඤ්ඡාසෙනෙතා ශ්‍රඞ්ඛුගතිං නාම ගච්ඡති, දෙසවිලසෙන හෙමන්තං ගිම්හං ගච්ඡතී හ ගිම්හයතෙති පඨං අපසාදෙත්වා ගඩ්ඩුගතිං නාම ගච්ඡති, මෙඝාවලසෙන වුට්ඨිපවුට්ඨිසඤ්ඤිභාවං ආපජ්ජමානා මෙඝාගතිං නාම ගච්ඡති, රූපියපටිග්ගාහකභාසස භයෙන ශ්‍රඞ්ඛඤ්ච අම්ඵඤ්ච අත්තනා ගහාගතං නාම ගච්ඡති, එවං අත්තරාභාවා හි ශ්‍රඞ්ඛුගතිං ගච්ඡති-පෙ-න හයාගතිං ගච්ඡතීති වෙදිතබ්බා. **අනිමිත්තඤ භාවොති** නිමිත්තාභා අභාවා, අනිමිත්තිනි නිමිත්තලක්ඛණා භාදිසා වා පපාතෙ වා ඔභාසභාවෙ වා ගුථං[4] විය අනපෙක්ඛිතා පතිභොභාසං අසම්භාභාභාවෙන පාතෙතබ්බභාති අත්ථා. එවං ජිගුච්ඡිතබ්බඤ්ච රූපියෙ භගවා පරියායෙන නිභන්ධනං පරිභොගං ආඛිභි. රූපියපටිග්ගාහකස්ස පන භොගවිපරියායෙන තතො උප්පන්නපච්චයපරිභොගොපි න වට්ටති, යථා භායං එතස්ස භ

---

1. සබා. තාලතා භෙලා. 2. සබා. ඵලං පරිභුඤ්ජිතුං.
3. සබා. සඝං වා. 4. සබා. ගූථඤ්ච.

වට්ටති, එවං අසන්තසම්භාවනාය වා කුලදූසකකම්මෙන වා කුහනාදීහි වා උපප්පාදවචසා නෙව තස්ස න අඤ්ඤස්ස වට්ටනති, ධම්මෙන සමෙන උපපන්නාපි අපච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටනති.

වත්තාරෝ හි පරිභොගා: චෙය්‍යපරිභොගෝ ඉණපරිභොගෝ දායජ්ජපරිභොගෝ සාමිපරිභොගෝති. තත්ථ සඞ්ඝමජ්ඣෙපි නිසීදිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස දුස්සීලස්ස පරිභොගෝ චෙය්‍යපරිභොගෝ නාම. සීලවතෝ අපච්චවෙක්ඛිතපරිභොගෝ ඉණපරිභොගෝ නාම. තස්මා චිවරං පරිභොගෙ පරිභොගෙ පච්චවෙක්ඛිතබ්බං, පිණ්ඩපාතෝ ආලොපෙ ආලොපෙ, තථා අඤ්ඤෙකාකාරෙන පුරෙභත්තා[1] පච්ඡාභත්ත, පුරිමයාමමජ්ඣිමයාමපච්ඡිමයාමෙසු; සචස්ස අපච්චවෙක්ඛතොව[2] අරුණෙ උග්ගච්ඡති, ඉණපරිභොගට්ඨානෙ තිට්ඨති. සෙනාසනම්පි පරිභොගෙ පරිභොගෙ පච්චවෙක්ඛිතබ්බං, හෙසජ්ජස්ස පටිඝහණෙපි පරිභොගෙපි සතිපච්චයා වට්ටති, එවං සන්තෙනපි පටිඝහණෙ සතිං කත්වා පරිභොගෙ අකාරොනත්තසෙසෙව ආපත්ති, පටිඝහණෙ පන සතිං අකත්වා පරිභොගෙ කාරොනත්තස්ස අනාපත්ති.

චතුඛ්ඛා හි සුද්ධි: දෙසනාසුද්ධි සංවරසුද්ධි පරියෙට්ඨි[3] සුද්ධි පච්චවෙක්ඛණසුද්ධීති, තත්ථ දෙසනාසුද්ධි නාම: පාතිමොක්ඛසංවරසීලං, තං හි දෙසනාය සුජ්ඣනතො දෙසනාසුද්ධීති වුච්චති, සංවරසුද්ධි නාම ඉන්ද්‍රියසංවරසීලං, තං හි න පුනෙවං කරිස්සාමීති චිත්තාධිට්ඨාන සංවරෙනෙව සුජ්ඣනතො සංවරසුද්ධීති වුච්චති, පරියෙට්ඨිසුද්ධි නාම ආජීවපාරිසුද්ධිසීලං, තං හි අනෙසනං පහාය ධම්මෙන සමෙන පච්චයෙ උපපාදෙනතස්ස පරියෙසනාය සුද්ධත්තා පරියෙට්ඨිසුද්ධීති වුච්චති. පච්චවෙක්ඛණසුද්ධි නාම පච්චයපරිභොගසන්නිස්සිතසීලං, තං හි "පටිසඞ්ඛා යොනිසො චීවරං පටිසෙවති"ති ආදිනා නයෙන වුත්තෙන පච්චවෙක්ඛණෙන සුජ්ඣනතො පච්චවෙක්ඛණසුද්ධීති වුච්චති. සෙන වුත්තං "පටිඝහණෙ පන සතිං අකත්වා පරිභොගෙ කරොනතස්ස අනාපත්තී"ති. සත්තන්නං සෙක්ඛානං පච්චයපරිභොගෝ දායජ්ජපරිභොගෝ නාම, තෙ හි භගවතො පුත්තා, තස්මා පිතුසන්තකානං පච්චයානං දායාදූ හුත්වා තෙ පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්ති. කිම්පන තෙ භගවතො පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්තීති? ගිහිහි දින්නාපි භගවතා අනුඤ්ඤාතත්තා භගවතො සන්තකා ගොන්නි, තස්මා භගවතො පච්චයෙ පරිභුඤ්ජන්තීති වෙදිතබ්බා, ධම්මදායාදසුත්තං චෙත්ථ සාධකං. ඛීණාසවානං පරිභොගෝ සාමිපරිභොගෝ නාම, තෙ හි තණ්හාය දූසවිය්‍යං අනීතත්තා සාමිනෝ හුත්වා පරිභුඤ්ජන්ති. ඉති ඉමෙසු පරිභොගෙසු සාමිපරිභොව දායජ්ජපරිභොගෝ ච සඞ්ඛසමිපි වට්ටති. ඉණපරිභොගෝ න වට්ටති, චෙය්‍යපරිභොගෙ කථායෙව නත්ථි.

1, සී. ඤ ඒ. මූ. භත්තං, 2, සී. ඤ ඒ. මූ. අපච්චවෙක්ඛතොං,
3, පරිසිට්ඨි-සත්ථ.

අපරෙපි වත්තාරෝ පරිභොගා: ලජ්ජිපරිභොගෝ අලජ්ජිපරිභොගෝ ධම්මියපරිභොගෝ අධම්මියපරිභොගොති. තත්ථ අලජ්ජිනෝ ලජ්ජිනා සද්ධිං පරිභොගෝ වට්ටති ආපත්තියා න කාරෙතබ්බෝ, ලජ්ජිනෝ අලජ්ජිනා සද්ධිං යාව න ජානාති තාව වට්ටති, ආදිතෝ පට්ඨාය හි අලජ්ජී නාම නත්ථි, තස්මා යදුස්ස අලජ්ජිභාවං ජානාති තදා වත්තබ්බෝ "තුම්හෙ කායඤ්චාරෙ ච වචීද්වාරෙ ච විතික්කමං කරොථ, තං අපසිරාපං මා එවමකත්ථා"ති[1], සචෙ අනාදියිත්වා කරොති යෙව, යදි තෙන සද්ධිං පරිභොගං කරොති, සොපි අලජ්ජීයෙව හොති. යොපි අත්තනෝ භාරභූතෙන අලජ්ජිනා සද්ධිං පරිභොගං කරොති, සොපි නිවාරෙතබ්බෝ. සචෙ න ඔරමති, අයම්පි අලජ්ජී යෙව හොති. එවං එකොව[2] අලජ්ජී අලජ්ජිසතම්පි කරොති. අලජ්ජිනෝ පන අලජ්ජිනාව සද්ධිං පරිභොගෙ ආපත්ති නාම නත්ථි. ලජ්ජිනෝ ලජ්ජිනා සද්ධිං පරිභොගෝ දිට්ඨං ඛත්තියකුමාරානං සුවණ්ණපාතියං භොජනසදිසොති.[3] ධම්මියාධම්මියපරිභොගෝ පචවයවිභඞ්ගෙනෙව වෙදිතබ්බෝ, තත්ථ සචෙ පුග්ගලොපි අලජ්ජී පිණ්ඩපාතොපි අධම්මියෝ, උභෝ ජෙගුච්ඡා, පුග්ගලෝ අලජ්ජී පිණ්ඩපාතෝ ධම්මියෝ, පුග්ගලං ජිගුච්ඡිත්වා පිණ්ඩපාතෝ න ගහෙතබ්බෝ. මහාපච්චරියං පන දුස්සීලෝ සඞ්ඝතෝ උද්දෙසභත්තාදීනි ලභිත්වා සඞ්ඝසෙසෙව දෙති, තානි යථාදූනමෙව ගනතභානා[4] වට්ටනානීති වුත්තං, පුග්ගලෝ ලජ්ජී පිණ්ඩපාතෝ අධම්මියෝ, පිණ්ඩපාතෝ ජෙගුච්ඡෝ,[5] න ගහෙතබ්බෝ. පුග්ගලෝ ලජ්ජී පිණ්ඩ පාතොපි ධම්මියෝ, වට්ටති.

අපරෙ දෙ පග්ගහා දෙ ච පරිභොගා: ලජ්ජිපග්ගහෝ අලජ්ජි පග්ගහෝ, ධම්මපරිභොගෝ ආමිසපරිභොගොති. තත්ථ අලජ්ජිනෝ ලජ්ජිං පග්ගහෙතුං වට්ටති, න සෝ ආපත්තියා කාරෙතබ්බෝ. සචෙ පන ලජ්ජී අලජ්ජිං පග්ගණ්හාති අනුමොදනාය අපෙක්ඛති ධම්මකථාය අපෙක්ඛති කුලෙසු උපසඞ්කමෙනති, ඉතරොපි අමොහං ආචරියෝ ඊදිසෝ ච ඊදිසෝ චාති තස්ස පරිසති.[6] වණ්ණං භාසති, අයං සාසනං ඔසක්කාපෙති අනතරධාපෙතීති වෙදිතබ්බෝ.

ධම්මපරිභොග ආමිසපරිභොගෙසු පන යත්ථ ආමිසපරිභොගෝ වට්ටති, ධම්මපරිභොගොපි තත්ථ[7] වට්ටති. යො පන කොචියං සීතෝ ගතෝ තස්ස පුග්ගලස්ස අචවයෙන තස්සිස්සති, නං ධම්මානුග්ගහෙන උග්ගණ්හිතුං වට්ටතීති වුත්තං, තත්ථිදං වත්ථු:- මහාභයෙ කිර එකස්සෙව භික්ඛුනෝ මහානිද්දෙසෝ පගුණෝ අහොසි. අථ වතු නිකායිකතිස්සත්තෙරස්ස උපජ්ඣායෝ මහාතිපිටකත්තෙරෝ නාම මහා රක්ඛිතත්තෙරං ආහ: ආවුසො මහාරක්ඛිත! එතස්ස සන්තිකෙ මහා නිද්දෙසං ගණ්හාහීති, "නාහං කිරායං ගණෙතා න ගණ්හාමී"ති,

1. සබ්බ. මී: එවං අකරිත්ථාති.
2. සබ්බ. එකොපි.
3. සබ්බ. ක්: කි. සදිසෝ.
4. මී. ගතිභතානි.
5. සබ්බ. ක්මී. ජිගුච්ඡෝ.
6. සබ්බ. ක් මී. පරිසති.
7. සබ්බ. ක් මී. තත්ථ ධම්මපරිභොගොපි.

ගණ්හාවුසො "අහං හො සඤ්ඤිතෙ නිසිදියාමී"ති. සාධු ඛලෙතා චුම්බෙයු නිසිදෙය්‍යාසු ගණ්හිස්සාමීති පඨමපෙත්තා රත්තිඤ්චිවං නිරන්තරං පරියාපුණෙන්තා ඔසාපන[1]දිවසෙ ගෙවඨා මඤ්ඤව ඉමිං දිසවා "ඛලෙතා සුතං යෙව මෙ පුබ්බෙ, සවාහං එවං ජානෙය්‍යං, න ඊදිසස්ස සඤ්ඤිතෙ ධම්මං පරියාපුණෙය්‍ය"න්ති ආහ. තස්ස පන සඤ්ඤිතෙ බහූ මහාථෙරා උහතොභාගවිමුත්තා මහාතිදෙසං පතිට්ඨාපෙසුං.

රූපිසෙ රූපිසඝඤ්ඤීති එත්ථ සබ්බම්පි ජාතරූපරජතං රූපිය සඞ්ඛඛමෙව ගහණන්ති වෙදිතබ්බං. **රූපිසෙ වෙමතිකොති** සුවණ්ණං භුඤ්ඤො ඛරපත්තං භුඤ්ඤොති ආදිනා නයෙන සංසඅජාතො, **රූපිසෙ අරූපිසඝඤ්ඤීති** සුවණ්ණාදීසු ඛරපත්තාදිසඤ්ඤී, අපි ච පුඤ්ඤකාමා රාජාරොධාදයො භත්තඛජ්ජභොගක්ඛිණ්ඩාදීසු පතිට්ඨිතා හිරඤ්ඤසුවණ්ණං දෙන්ති, වොලුකිකඋපාසිකාය වරත්තානං[2] දාසෙන්තා[3] බඳ්ධා ඛහාපණාදීනි යෙව සඳ්ධිං වොලුකානි දෙන්ති, නිඛ්ඛු භත්තාදිසඤ්ඤාය වා වොලුකසඤ්ඤාය වා පතිගණ්හන්තෙ, එවං[4] රූපිසෙ අරූපිසඝඤ්ඤී රූපිසං පතිගණ්හාතීති වෙදිතබ්බෙ. පතිගණ්හනෙත්තෙන පන ඉමිස්මිං ගෙහෙ ඉදං ලද්ධන්ති සල්ලක්ඛෙතබ්බං, යෙන හි අසන්තියා දින්නං හොති, සො සකිං ලභිත්වා[5] පුන ආගච්ඡති, අඨස්ස වත්තබ්බං "නව වොලුකං පස්සාහී"ති සෙසමෙත්ථ උත්තානත්ථමෙව. සම්පට්ඨාතාදිසු ඡසමුට්ඨානං, ඔඤා ඛාරියා ගහණෙන ආපත්තිජනතො, ඔඤා අනිරියා පටික්ඛෙපස්ස අකරණතො, රූපියඝඤ්ඤවාදඤාඵපඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදනිදානවත්ථූනි එත්ථ පරිවෙත්තබ්බානි, සෙසං සඤ්ඤාවිමොක්ඛං අච්චන්තඤ්ච පණ්ණත්තිවජ්ජං භාගඨාමම්පි එත්තකම්පි නිවිත්තං නිවෙදනත්ථං.

රූපියසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තෙන සමයෙනාති රූපියසංවොහාර සික්ඛාපදං, නත්ථ **නානප්පකාරකන්ති** නානාඛතාදිවසෙන අනෙකවිධං, **රූපියසංවොහාරන්ති** ජාතරූපරජතපරිවත්තනං, **සමාපජ්ජන්තීති** පටිග්ගණ්හණවසෙන පටික්ඛිත්තත්තා පටිග්ගහිතාපරිවත්තනෙ දොසං අපස්සන්තා කරොන්ති, **සිඤ්ඤපගන්හි** ආදිසු ඩිසං උපගච්ඡන්ත්‍ය සිඤ්ඤපගං, පොත්ථඛෙසු පන සිඤ්ඤපකන්හි ලිඛිතං, යස්ස කස්සචි සිඤාලඛ්කාරස්සෙතං අධිවචනං, එස නයො සබ්බත්ථ. **ඛතෙනා ඛතන්හි** ආදිසු සුත්ථා රූපියසංවොහාරොයෙව. **රූපිසෙ රූපිසඝඤ්ඤීති** ආදිමහි පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තවත්ථූසු නිස්සඤ්ඤිතවත්ථූනා නිස්සඤ්ඤිතවත්ථුං වෙතාපෙන්තස්ස මූලඝච්චෙන පුරිමසික්ඛාපදෙන නිස්සඤ්ඤිතං පාචිත්තියං, අපරාපරං පරිවත්තනෙ ඉමිනා නිස්සඤ්ඤිතපාචිත්තියමෙව. නිස්සඤ්ඤිතවත්ථූනා දුඤ්ඤටවත්ථුං වා ඛාපෙතියවත්ථුං වා වෙතාපෙන්තස්සපි එසෙව නයො.

1. සභා. ඤ ම. ඉණාහ. 2. ම. වං විරාගනාසං. 3. සභා. දුඛසඛවඤ්ඤ.
4. ම. එවමපි. 5. සභා. ඤ ම. පවිලඛිත්වා.

යථා හි අයං **අරූපියෙ රූපියසඤ්ඤී රූපියං වෙතාපෙති**ති ආදි දුස්සියො තිකො වුත්තො, තථෘසාභූලොමත්තා අවුත්තොපි අයම පරෝ[1] **රූපියෙ රූපියසඤ්ඤී අරූපියං වෙතාපෙති**ති ආදි තිකො වෙදිතබ්බො, අත්තනෝ වා හි අරූපියෙන පරස්ස රූපියං වෙතාපෙය්‍ය අත්තනෝ වා රූපියෙන පරස්ස අරූපියං; උභයථාපි රූපියසංවොහාරො කතො යෙව හොති. තස්මා පාලියං එතෘනෙතෘන **රූපියපක්ඛෙ** එකො යෙව තිකො වුත්තොති.

දුක්කටවත්ථූනි පන **නිස්සග්ගියවත්ථුං** වෙතාපෙනස්ස මූලගහණෙ පුරිමසික්ඛාපදෙන දුක්කටං, පච්ඡා පරිවත්තනෙ ඉමිනා **නිස්සග්ගිය** පාචිත්තියං, ගරුභණ්ඩස්ස වෙතාපිතත්තා; දුක්කටවත්ථූනි වත්ථුම්හි මෙව **නපජියවත්ථූ**නි වා වෙතාපෙනස්ස මූලගහණෙ පුරිමසික්ඛාපදෙන දුක්කටං, පච්ඡා පරිවත්තනෙපි ඉමිනා දුක්කටමෙව. කස්මා? **අනාපත්තිවත්ථූනි** වෙතාපිතත්තා අක්ඛභඨ්ඨතථායං පන සබෙ භායම්භිකභයං සන්ධා **පජෙජය්‍ය නිස්සග්ගිය**ං පාචිත්තියන්ති භාසිතං, තං දුබ්භාසිතං. කස්මා? න හි ඤාතගහණතො අඤ්ඤෙසු භායම්භිකභයො නාම අත්ථි, භායම්භිකභය සික්ඛාපදඤ්ච **නපජියවත්ථූනි නපජියවත්ථුපරිවත්තනතොමෙව** සඞ්ගය වුත්තත්තා. තඤ්ච බොඅඤ්ඤත්‍ර සඞ්ඝභම්මතොති. ඉදං සික්ඛාපදං රූපියෙන ව රූපියාරූපියවොහාරං අරූපියෙන ව රූපියවොහාරනං; දුක්කට වත්ථූනි පන දුක්කටවත්ථුතො චෙතාපනං නෙව ඉධ න තත්‍ර පාලියං වුත්තං, න වෙත්‍ර අනාපත්ති හවිතුං අරහති, තස්මා යථෙව දුක්කට වත්ථුතො පරිභොගෙ දුක්කටං, තථෙව **තස්ස** වා හෙන වා[2] වෙතා පනෙපි දුක්කටං **යුත්තන**න්ති භගවතො අධිප්පායඤ්ඤූහි වුත්තං. **නපජියවත්ථූනි** පන **නිස්සග්ගිය**වත්ථුං වෙතාපෙනස්ස මූලගහණෙ පුරිමසික්ඛාපදෙන **අනාපත්ති**, පච්ඡා පරිවත්තනෙ ඉමිනා **නිස්සග්ගිය** පාචිත්තියං. වුත්තං හෙතං "අරූපියෙ අරූපියසඤ්ඤී රූපියං වෙතා පෙති **නිස්සග්ගිය**ං පාචිත්තිය"න්ති. තෙනෙව[3] දුක්කටවත්ථුං වෙතා පෙනස්ස මූලපරිභොගෙ[4] තථෙව අනාපත්ති, පච්ඡා පරිවත්තනෙ ඉමිනා දුක්කටං, කස්මා? අනාපජ්ජනස්ස වෙතාපිතත්තා. **නපජියවත්ථූනි** පන **නපජියවත්ථුං** අඤ්ඤත්‍ර සඞ්ඝභම්මතොති වෙතාපෙනස්ස මූලගහණෙ පුරිමසික්ඛාපදෙන අනාපත්ති, පච්ඡා පරිවත්තනෙ උපරි භායම්භිකභය සික්ඛාපදෙන **නිස්සග්ගිය**ං පාචිත්තියං, භායම්භිකභයං මොචෙත්වා ගණ්හනස්ස උපරි සික්ඛාපදෙනපි අනාපත්ති, වඩ්ඪී[5] පයො ජෙතස්ස දුක්කටං.

ඉමස්ස ච රූපියසංවොහාරස්ස ගරු[6]භාවදීපනං ඉදං පත්‍ත වතුක්කං වෙදිතබ්බං. යො හි රූපියං උග්ගණ්හිත්වා තෙන අඤ්ඤං සඞ්ඝට්ඨාපෙති, තං සොටවාපෙත්වා තෙන ලොහෙන පත්තං කාරෙති; අයං[7] පත්තො මහා අඤපියො නාම, න සක්කා සොතවි උපායෙන

1. සී., ක. & ම. අයම්පරෙපි.
2. සී., ස්‍යා. තෙනෙව.
3. සී., ස්‍යා. තෙනෙව නපජියවත්ථූනා.
4. සී., ස්‍යා. මූලගහණෙ.
5. සී., ස්‍යා. වුඩ්ඪී.
6. ම., ගරුක.
7. සී., අඤ.

කපපියො කාතුං, සචෙ හි තං විකාලෙචා ථාලකං කාරෙති, තම්පි අකපපියං, වාසිං කාරෙති, තාය ඡින්නං දන්තකට්ඨම්පි අකපපියං, බළිසං කාරෙති, තෙන මාරිතා මච්ඡාපි අකපපියා, වාසිථලං[1] තාපෙචා උදකං වා බීරං වා උණ්හාපෙති, තම්පි අකපපියමෙව. යො පන රූපියං උග්ගණ්හිචා තෙන පත්තං කිණාති, අයම්පි පත්තො අකපපියො. පඤ්චන්නම්පි සහධම්මිකානං න කපපතීති මහාපචචරියං වුත්තං. සකකා පන කපපියං කාතුං, සො හි මූලෙ මූලසාමිකානං පඨමත්ථ පත්තසාමිකානං දින්නෙ කපපියො හොති. කපපියභණ්ඩං දත්වා ගහෙචා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති.

යොපි රූපියං උග්ගණ්හාපෙචා කපපියකාරකෙන සද්ධිං කම්මාරං කුලං ගන්ත්වා පත්තං දිස්වා අයං මය්හං රූචවතීති වදති, කපපියකාරකො ච තං රූපියං දත්වා කම්මාරං සඤ්ඤාපෙති, අයං[2] පත්තො කපපියවොහාරෙන ගහිතොපි[3] දුතියපත්තසදිසො යෙව, මූලස්ස සම්පටිච්ඡිතත්තා අකපපියො, කස්මා සෙසානං න කපපතීති? මූලස්ස අනිස්සට්ඨත්තා. යො පන රූපියං අසම්පටිච්ඡිත්වා ථෙරස්ස පත්තං කිණිත්වා දෙතීති පඝිතකපපියකාරකෙන සද්ධිං කම්මාරකුලං ගන්ත්වා පත්තං දිස්වා ඉමෙ කහාපණෙ ගහෙත්වා ඉමං දෙතීති කහාපණෙ දුපෙචා ගහිතො, අයං පත්තො එතස්සෙව හික්ඛුනො න වට්ටති දුක්ඛි වාරිතත්තා, අඤ්ඤසං පන වට්ටති, මූලස්ස අසම්පටිච්ඡිතත්තා.

මහාසුම්මත්ථෙරස්ස කිර උපජ්ඣායො අනුරාධත්ථෙරො නාම අහොසි, සො අත්තනො එවරූපං පත්තං සපපිස්ස පූරෙත්වා සඞ්ඝස්ස නිස්සජ්ජි. තිපිටකචූළනාගත්ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරිකානං එවරූපො පත්තො අහොසි. තං ථෙරෝ[4] සපපිස්ස පූරාපෙචා සඞ්ඝස්ස නිස්සජ්ජාපෙසීති. ඉදං අකපපියපත්තවත්ථුකකං. සචෙ පන රූපියං අසම්පටිච්ඡිත්වා ථෙරස්ස පත්තං කිණිත්වා දෙතීති පඝිතකපපියකාරකෙන සද්ධිං කම්මාරකුලං ගන්ත්වා පත්තං දිස්වා අයං මය්හං රූචවතීති වා ඉමිනා ගහෙස්සාමීති වා වදති, කපපියකාරකො ච තං රූපියං දත්වා කම්මාරං සඤ්ඤාපෙති, අයං පත්තො සඞ්ඝිකපපියො බුද්ධානම්පි පරිභොගාරහො.

අරූපියෙ රූපියසඤ්ඤිනි ඛරපත්තාදීසු සුවණ්ණාදිසඤ්ඤී, **ආපත්තිං දුක්කටස්සාති** සචෙ තෙන අරූපියං වොහාරපථි දුක්කටාපත්ති හොති, එසෙව[5] නයො වෙමකිකෙ, අරූපියසඤ්ඤිස්ස පන පඤ්චහි සහධම්මිකෙහි සද්ධිං ඉදං ගහෙත්වා ඉදං දෙථාති කායවිකාරං කරොනතස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව.[6] **ඡඤ්ඤට්ඨානං කිරියා නො සඤ්ඤුවිමොක්ඛං අවිත්තඤං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායකම්මං වචීකම්මං තිවිත්තං තිවෙදනන්ති.**

රූපියසංවොහාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. සී. ථලං. & සී. ඉ. තලං.
2. සය්‍ය. & ම. අයම්පි.
3. සී. & සය්‍ය. ගහිතො.
4. ම. ථෙ රාජි.
5. සය්‍ය. & ම. එස.
6. සය්‍ය. උත්තානපදමෙව.

තෙන සමයෙනාති සඛවික්කඛය සික්ඛාපදං, තඤ්ච **ඛෝ ගි පි ඤ්‍යාඉනති** ඛති තෙ අයං, නිඛාරෙ පනෙත්ථ පදපූරණෙ, පිඛාරෙ හරඛායං, අයං දුබ්බලා[1] සඛ්‍යාවි තඤ්ච ඛතිදිවසානි භවිස්සතීති අත්ථෝ අථ වා ඛතිඛම්පි ඤ්‍යාඉනතිපි පාඨෙ, තඤ්ච **ඛතිඛනති** ඛති අහානි ඛති දිවසානීති වුත්තං හොති. සෙසං වුත්තනයමෙව. **ඛති ගිපි ඤ්‍යාඉනති** ඉදම්පි[2] එතෙනෙව නයෙන වෙදිතබ්බං, **ගිගිපි නං ගිගිඤ්ඤා ති** එත්ථ නන්ති නාමත්ථෙ නිපාතො, ගිති නාම ගිගිඤ්ඤාති වුත්තං හොති. **නානප්පකාරඛනති** විවරාදීනා ඛපපියභණ්ඩානං වසෙන අනෙකවිධං, තෙසඤ්චස්ස පදභාජනෙ විවරං ආදිං ඛත්වා දසිඛසුත්තපරියොසානං ඛපපියභණ්ඩමෙව දස්සිතං. අඛපපියභණ්ඩපරිවත්තනං ගි ඛයවික්කය සඛ්‍යාහං න ගච්ඡති. **ඛයවික්කඛසඛනති** ඛයඤ්චව වික්කයඤ්ච; ඉමිනා ඉමං දෙහීති ආදිනා ගි[3] නයෙන පරස්ස ඛපපියභණ්ඩං ගණ්හනෙතා ඛයං සම්පජ්ජති, අත්තනෙතා ඛපපියභණ්ඩං දෙනෙතා වික්කයං, **අඤ්ඤාවරත්තීති** අඛිභවිත්වා චරති, විඛික්කඛමවාවං හාඝනීති අත්ථෝ. **ඝරා ඛඝිතඤ්ඤ[4] හොති වික්ඛිත්තඤ්ඤාති** යදු ඛතිතඤ්ඤ[4] හොති පරභණ්ඩං අත්තනෙතා හත්ථගතං ඛරොනෙතන, වික්ඛිත්තඤ්ච අත්තනෙතා භණ්ඩං පරහත්ථගතං ඛරොනෙතන, **ඉමිනා** ඉමිනාති ආදිවචනානුරූපතො පන පායෙ පඨමං අත්තනෙතා භණ්ඩං දස්සිතං. **නිස්සජ්ජිතබ්බනති** එවං පරස්ස හත්ථතෙ ඛයවික්කඛය[5] වසෙන ගහිතං ඛපපියභණ්ඩං නිස්සජ්ජිතබ්බං, අයං හි ඛයවික්කඛයෙ ඨපෙත්වා පඤ්ච සඛධම්මෙ අවසෙසෙහි නිගීහි පබ්බජිතෙහි[6] අත්තනොසෙ මාතාපිතූහිපි සද්ධිං න වට්ටති.

තත්‍රායං විනිච්ඡයෙ:- වත්ථෙන වා වත්ථං හොතු හත්තෙන වා හත්තං[7]; යං කිඤ්චි ඛපපියං ඉමිනා ඉමං දෙහීති වදති දුඛ්ඛටං, එවං වත්වා මාතුයාපි අත්තනො භණ්ඩං දෙති දුඛ්ඛටං, ඉමිනා ඉමං දෙහීති වුත්තෙතා වා "ඉමං දෙහි, ඉමං තෙ දස්සාමී"ති වත්වා වා මාතුයාවි භණ්ඩං අත්තනා[8] ගණ්හාති දුඛ්ඛටං, අත්තනෙතා භණ්ඩෙ පරහත්ථං පරභණ්ඩෙ ච අත්තනෙතා හත්ථං සම්පත්තෙ නිස්සග්ගියං. මාතරං පන පිතරං වා ඉමං දෙහීති වදතෙතා විඤ්ඤත්තිනි ඛ හොති, ඉමං ගණ්හාහීති දදතෙතා[9] සද්ධාදෙය්‍යවිනිපාතනං ඛ හොති. අඤ්ඤතඛං ඉමං දෙහීති වදතෙතා විඤ්ඤත්තිනි[10], ඉමං ගණ්හාහීති දදතෙතා[9] සද්ධාදෙය්‍යවිනිපාතනං,[10] ඉමිනා ඉමං දෙහීති ඛයවික්කඛයං ආපජ්ජතෙතා නිස්සග්ගියං. තස්මා ඛපපියභණ්ඩං පරිවත්තෙතනෙතන මාතාපිතූහිපි සද්ධිං ඛයවික්කඛයං අඤ්ඤතඛෙහි සද්ධිං නිස්සෙසා ආපත්තියෙතා මොචෙතෙතන පරිවත්තෙත තබ්බං.

තත්‍රායං පරිවත්තනා[11] විධි; භික්ඛුස්ස පාථෙය්‍යත්ථාය භණ්ඩලා හොනති, සෙසා අන්තරාමග්ගෙ හත්ථගත්ථං පුරිසං දිස්වා අමච්චාසං තණ්ඩුලා

1. සය්‍යා. & ම. දුබ්බලා. 2. සය්‍යා. ඉදං. 3. සය්‍යා ආදිනා.
4. කිත්තඤ්ච? 5. ම. කාය. 6. සය්‍යා. & ම. ගිහිපබ්බජිතෙහි.
7. ම. හත්තං හොතු. 8. සය්‍යා. අත්තනො. 9. සය්‍යා. & ම. වදතෙතා.
10. සය්‍යා. & ම. ඤාති-ඉති අධිකං. 11. සය්‍යා. & ම. පරිවත්තන.

අසී, තව හෝ ඉමිනි අදෙව්, භත්තෙනාපි පන අදෙව්හි වදති, පුරිමො තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා භත්තං දෙහි වට්ටති, නිස්සෙසාපි ආපත්තියො න හොන්ති; අනාපත්තිසෙ නිමිත්තනාමමත්තකෙපි න හොති, කස්මා? මූලස්ස අත්ථාය, පරතො ච වුත්තමෙව: "ඉදං භික්ඛාකං අත්ථි, අවහාසකඩ්ඩ ඉමිනා ච ඉමිනා ච අත්ථොති හණති"ති. යො පන එවං අනාපත්ති ඉමං දෙනීති පරිවත්තෙති; යථාවුත්තමෙව. විඤ්ඤාදං දිස්වා "ඉමං ඔදනං භුඤ්ජිත්වා රජ්ජං වා දුරුති වා ආහරා"ති වදති[1]; රජ්ජනිල්ලි ගණනාය දුරුගණනාය ච නිස්සග්ගියානි හොන්ති. ඉමං ඔදනං භුඤ්ජිත්වා ඉදං නාම කරොථාති දන්තකාරකාදීහි සිප්පිකෙහි ධම්මකාරකාදීසු[2] තං තං පරිකම්මං කාරෙති, රජ්ජෙන වා වත්ථං ඩොවාපෙති; යථාවුත්තමෙව. තඤ්ච පිහෙන[3] සෙසෙ ජනුපෙති, තම්මකාරෙහි නව කම්මං කාරෙති; යථාවුත්තමෙව. සචෙ පන ඉදං භත්තං භුඤ්ජිත්වා ඉදං කරොථාති න වදති "ඉදං භත්තං භුඤ්ජ භුත්තොසි භුඤ්ජිස්සසි ඉදං නාම කරොහී"ති වදති වට්ටති, එවඤ්ච නිස්සග්ගියම්පි වත්ථඩොවනෙ වා සොසවෙජ්දනෙ වා භූමිසොධනාදිකවත්තමෙව වා පරභණ්ඩං අත්තනො හත්ථගතං නිස්සජ්ජිතබ්බං නාම නත්ථි. මහාඅත්ථකථාසු පන දළ්හං කත්වා වුත්තත්තා න සක්කා එත: පටික්කිපිතුං, තසමා යථානිස්සග්ගිය වත්ථුම්හි පරිභුත්තෙ වා නට්ඨෙ වා පාචිත්තියං දෙසෙති, එවං ඉධාපි දෙසෙතබ්බං.

ඛසවිකඛකමෙ ඛසවිකඛකසඝසඝසීති ආදීම්හි යො කායවිකඛකං සමාපජ්ජති, සො හසමිං කායවිකඛකඝසඝසී වා හවතු වෙමතිකො වා, න කායවිකඛකඝසඝසී වා, නිස්සග්ගියපාචිත්තියමෙව, චූළහත්ථිපදෙ දිස්සු පදෙසු දුක්කටමෙවෙත්ථ එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. **අහසං පුච්ඡතීති** අයං තව පත්තො කිං අග්ඝතීති පුච්ඡති, ඉදං නාමාති වුත්තෙ පන සචෙ තස්ස කප්පියභණ්ඩං මහග්ඝං හොති, එවඤ්ච නං පටිවදති "උපාසක මම ඉදං වත්ථුං මහග්ඝං, තව පත්තං අඤ්ඤස්ස දෙහි"ති. නං සුත්වා ඉතරො අඤ්ඤං ථොකමපි දස්සාමීති වදති ගණ්හිතුං වට්ටති, ඉදං අවහාසං අත්ථීති වුත්තලක්ඛණෙ පත්තෙ,[4] සචෙ සො පත්තො මහග්ඝො භික්ඛුනො වත්ථුං අප්පග්ඝං, පත්තසාමිකස්ස වස්ස අප්පග්ඝභාවං න ජානාති පත්තො න ගහෙතබ්බො, මම වත්ථුං අප්පග්ඝානීති ආවික්කිතබ්බං; මහග්ඝ භාවං ඤත්වා වඤ්චෙත්වා ගණ්හනෙපි හි භණ්ඩං අග්ඝාපෙත්වා භාරෙ තබ්බතං ආපජ්ජති. සචෙ පත්තසාමිකො "හොතු හනෙන සෙසං පූරඤ්ඤං භවිස්සති"ති දෙති වට්ටති.

ඛණ්ඩිතඛාරකස්ස ආවික්කිතබ්බ යස්ස හත්ථෙ භණ්ඩං ගණ්හාති නං ඨපෙත්වා, අඤ්ඤං අත්තනොසෙ, තස්ස පුත්තභාතිකම්පි[5] කප්පියභාරං ඤත්වා ඉමිනා ඉදං නාම ගහොත්වා දෙතීති

1. සී., දෙති. 2. සී., ධම්මභාරකාදීසු & ම්. ධම්මඛාරණාදීසු.
3. ම්., තඤ්ච පිතෙහා. 4 සී., පති. 5. සී., & ම්., ඤාතකම්පි.

ආවිඤ්ඡති[1], සො වෙ ජේඨකො හොති පුනපපුනං අපනෙත්වා විවදිත්වා[2] ගණ්හාති තුණ්හිභූතෙන ඨාතබ්බං, නො වෙ ජේඨකො හොති න ජානාති ගහෙතුං, වාණිජොහං තං වෙඤ්ඤානි, මා ගණ්හාති වත්තබ්බා. ඉදං අම්හාකන්ති[3] ආදිමහි ඉදං පටිඤ්ඤාතතෙලං වා යපපි වා අම්හාකං අත්ථි, අම්හාකඤ්ච අඤ්ඤතර අපටිඤ්ඤාතකෙන අත්ථොති ගණ්හති, සබෙ සො කං ගඤ්ඡන්ති අඤ්ඤං දෙති, පඤ්ච අත්තනො තෙලං න ලිම්පෙතබ්බං, කස්මා? නාළියං හි[4] අවඩ්ඪතෙලං හොති, තං පච්ඡා ඔතත්තස්ස අපටිඤ්ඤාතභාවං දූසෙය්‍යාති, සෙසං උත්තානමෙව.[5]

ඡසමුට්ඨානං කිරියා නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං අවිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කාළඤ්ඤමම වච්ඡමම තිවිත්තං තිවෙදනන්ති.

ඛෙපනියකඛන්ධකපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිට්ඨිතො ච දුතියො වගෙහා.

සෙනාසනඤ්ච ආනන්ති පත්තඛන්ධකපදං, තත්ථ **පත්තවණ්ණජ්ජනන්ති**[6] ගාමනිගමාදිසු විවරණත්ථා පත්තවණ්ණජ්ජං වා කරිස්සන්ති, **ආමන්තනිකා පණං වා**ති ආමන්තනාති[7] වුච්චන්ති භාජනානි, තානි යෙසං භණ්ඩං[8] තෙ ආමන්තනිකා, ආමන්තනිකානං ආපණං ආමන්තනිකාපණං, කුලාලභණ්ඩ වාණිජභාපණන්ති අත්ථො. **තයො පත්තස්ස වණ්ණා**ති තීණි පත්තස්ස පමාණානි, **අඩ්ඪාළහකඛාදනං ගණ්හාතී**ති මගධනාළියා දව්‍යෙන තණ්ඩුලනාළීනං ඔදනං ගණ්හති, මගධනාළි නාම අසීසතෙරසපලා[9] හොතීති **අඩ්ඪකටඨකටඨායං** වුත්තං, සීහලදීපෙ[10] පනතිනාළි මහන්තා[11] දම්ළනාළි බුද්ධිකා[12] මගධනාළි පමාණයුත්තා, තාය මගධනාළියා දියඩ්ඪනාළි එකා සීහලනාළි හොතීති මහාඅට්ඨකථායං වුත්තං. **චතුභාගං ඛාදනන්ති** ඔදනස්ස චතුත්ථභාගපමාණං ඛාදනං,[13] තං ගත්ථ හාරියස්ස මූගසූපස්ස වසෙන වෙදිතබ්බං. **නාදුපිසඤ්ච**[14] **ඛාදෙය්‍යන්ති** තස්ස ඔදනස්ස අනුරූපං මච්ඡමංසසාකඵලාඵලාදිං ඛාදෙය්‍යං.

තත්ථායං විනිච්ඡයොඃ-අනුපඛහපුරාණඤාලිතණ්ඩුලානං සුඛොධිත පරිසුද්ධානං දෙ ඉගදනාළියො ගහෙත්වා තෙහි තණ්ඩුලෙහි අනුත්ත ණ්ඩුලමනිල්ලනමපිණ්ඩිතං සුවිසදං සුනදු[15]මිතුලරාසිසදිසං අවස්සා විතොදනං පච්චා නිරවසෙසං පචෙත්ත පඤ්ඩිච්චා තස්ස ඔදනස්ස

1. සී & සී. පී. වදති ආවිඤ්ඡති.
2. සය්‍හා. & සී. ක්‍රී. ව්වදෙත්වා & ම. විවරිත්වා
3. සය්‍හා. අම්හාකං අත්ථි.
4. සය්‍හා. තමලඤාළියඤ්ච & සී පී නාළියඤ්ච
5. සය්‍හා. උත්තානත්ථමෙව.
6. ම: වාණිජ්ජන්ති.
7. සය්‍හා. ආමන්තනාති.
8. සය්‍හා. භණ්ඩකන්ති & ම. භණ්ඩානි.
9. සය්‍හා. පලලා.
10. ම. දීපකෙ.
11. ඡෙත්තන්ති=මහන්ති?
12. සය්‍හා. & ම. ඛුද්දකා.
13. සී. පී. ඔදනං & සය්‍හා. ඛාදනියං.
14. සාදුරිය--භික්ඛුසු.
15. සය්‍හා. සුවිසුද්ධං සුනන්ද & සී, සුවිසදසුනන්ද.

වතුවඩ්ඩංගපමාණෝ නාතිඝනෝ නාතිතනුකෝ හත්ථභාරියෝ සබ්බ සම්භාරසම්පන්නෝ මුග්ගසූපෝ පක්ඛිපිතබ්බෝ. තතෝ ආලෝපස්ස ආලෝපස්ස අනුරූපං යාව වරිමාලෝපා[1] පහොනකං මච්ඡමංසාදි බ්‍යඤ්ජනං පක්ඛිපිතබ්බං. සප්පිතෙලතක්කා[2]රසකඤ්ජිකාදීනි පන ගණ්හනුපගානි න හොන්ති, තානි හි ඔදනගතිකානෙව, නෙව භාජෙතුං න වඩ්ඪෙතුං සක්කොන්ති, එවමෙතං සබ්බම්පි පක්ඛිත්තං සචෙ පත්තස්ස මුඛවට්ටියා හෙට්ඨිමරාජිසමං තිට්ඨති, සුත්තෙන වා තීරෙන[3] වා ඡින්නස්ස සුත්තස්ස වා තීරස්ස[3] වා හෙට්ඨිමන්තං ඵුසති, අයං උක්කට්ඨෝ නාම පත්තෝ. සචෙ තං රාජිං අතික්කාමේති ඵුසිත්වා තිට්ඨති, අයං උක්කට්ඨෝමකෝ නාම පත්තෝ. සචෙ තං රාජිං න සම්පාපුණාති, අන්තොගතමෙව හොති, අයං උක්කට්ඨුක්කට්ඨෝ නාම පත්තෝ. **නාළිකොදනන්ති** මගධනාළියා එකාය තණ්ඩුලනාළියා ඔදනං, **පස්සාදනන්ති** මගධනාළියා උපඩ්ඪනාළිකොදනං, සෙසං වුත්තනයමෙනෙව වෙදිතබ්බං,

අයං පන නාමමත්තෙන විසෙසෝ. සචෙ නාළිකොදනාදි සබ්බම්පි පක්ඛිත්තං වුත්තනයමෙනෙව හෙට්ඨිමරාජිසමං තිට්ඨති, අයං මජ්ඣිමෝ නාම පත්තෝ. සචෙ තං රාජිං අතික්කම්ම ඵුසිත්වා තිට්ඨති, අයං මජ්ඣිමෝමකෝ නාම පත්තෝ. සචෙ තං රාජිං න සම්පාපුණාති අන්තොගතමෙව හොති, අයං මජ්ඣිමුක්කට්ඨෝ නාම පත්තෝ. සචෙ පන්ථොදනාදි සබ්බම්පි පක්ඛිත්තං හෙට්ඨිමරාජිසමං තිට්ඨති, අයං ඔමකෝ නාම පත්තෝ. සචෙ තං රාජිං අතික්කම්ම ඵුසිත්වා තිට්ඨති, අයං ඔමකෝමකෝ නාම පත්තෝ. සචෙ තං රාජිං න සම්පාපුණාති අන්තොගතමෙව හොති, අයං ඔමකුක්කට්ඨෝ නාම පත්තෝති. එව මෙතෙ නව පත්තා.[4] තෙසු දෙ අපත්තා උක්කට්ඨුක්කට්ඨෝ ච ඔමකොමකෝ ච, **තතෝ උක්කට්ඨෝ අපත්තෝ ඔමකෝ අපත්තෝති** ඉදං හි එතෙ සඤ්ඤං වුත්තං. **උක්කට්ඨුක්කට්ඨෝති** එත්ථ උක්කට්ඨතෝ උක්කට්ඨත්තා තතෝ උක්කට්ඨෝ අපත්තෝති වුත්තෝ, ඔමකොමකෝ ච ඔමකතෝ ඔමකත්තා තතෝ ඔමකෝ අපත්තෝති වුත්තෝ, තස්මා එතෙ භාජනපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බා, න අධිට්ඨානූපගා,[5] න විකප්පනූපගා. ඉතරෙ පන සත්ත අධිට්ඨිත්වා වා විකප්පෙත්වා වා පරිභුඤ්ජිතබ්බා. එවං අනධිට්ඨා තං දසාහං අතික්කාමයතො නිස්සග්ගියං පාචිත්තියන්ති තං සත්තම්බමපි පත්තං දසාහපරමං කාලං අතික්කාමයතෝ නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. **නිස්සග්ගියං පත්තං අනිස්සජ්ජිත්වා පරිභුඤ්ජතීති** යාගුං පිවිත්වා ඛොතෙ දුක්කටං ඛජ්ජකං ඛාදිත්වා හත්ථං භුඤ්ජිත්වා ඛොතෙ දුක්කටන්ති එවං පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං.

අනාපත්ති අඤ්ඤාදසාහං අධිට්ඨෙති විකප්පෙපත්තීති එත්ථ පන පමාණයුත්තසාසංපි අධිට්ඨානවිකප්පනූපගතං එවං වෙදිතබ්බං, අයං පත්තෝ පඤ්චහි පාකෙහි මත්තිකාපත්තෝ දළ්හි පාකෙහි පක්කෝ

1. සී., පරමලෝපං. 2. සී. ඵු. සක්ඛ. 3. සී., ඡිරෙන & ඡිරස්ස.
4. සී., පත්තා වෙදිතබ්බා. 5. සී. & සී. ඵු. අනධිට්ඨානූපගා.

අධිට්ඨානූපගො, උභොපි යං මූලං දූහබ්බං, තස්මිං දිස්සෙ යෙව; සචෙ එකොපි පඤ්ඤා ඌනො හොති, සාඛණ්ඩිකමත්තකම්පි වා මූලං අදිස්සං, න අධිට්ඨානූපගා,[1] සචෙ[2] පත්තසාමිකො වදති "යදූ තුම්හාකං මූලං භවිස්සති, තදූ දස්සථ, අධිට්ඨහිත්වා පරිභුඤ්ජථා"ති, නෙව අධිට්ඨානූප ගො හොති, පාඛණ්ඩ හි ඌනතාය පත්තසඛ්‍යං[3] න ගච්ඡති, මූලස්ස සකලස්ස වා එකදෙසස්ස වා අදිස්සනතාය සකභාවං න උපෙති, අඤ්ඤසෙස්සෙව සන්තකො හොති, තස්මා පාසෙ ච මූලෙ ච නිට්ඨිතෙ යෙව අධිට්ඨානූපගො හොති. යො අධිට්ඨානූපගො, සෙව විකප්පනූප ගො, සො හත්ථං ආගතොපි අනාගතොපි අධිට්ඨාතබ්බො විකප්පෙ තබ්බො වා[4]. යදි හි පත්තකාරකො මූලං ලභිත්වා සයං වා දූතුකාමො හුත්වා අහං භන්තෙ තුම්හාකං පත්තං කත්වා අසුකදිවසෙ නාම පච්චා ඝ්පෙස්සාමීති වදති, භික්ඛු ච තෙන පරිච්ඡින්නදිවසතො දසාහං අතික්කාමෙති, නිස්සඟ්ගියං පාචිත්තියං.

සචෙ පන පත්තකාරකො අහං තුම්හාකං පත්තං කත්වා පච්චා සාසනං පෙසෙස්සාමීති වත්වා තථෙව භණති, තෙන පෙසිතභික්ඛු[5] පන තස්ස භික්ඛුනො න ආරොචෙති, අඤ්ඤෙ දිස්වා වා සුත්වා වා තුම්හාකං භන්තෙ පත්තො නිට්ඨිතොති ආරොචෙති, එතස්ස ආරොචනං නපමාණං; යදූ පන තෙන පෙසිතො යෙව ආරොචෙති, තස්ස වචනං සුතදිවසතො පට්ඨාය දසාහං අතික්කාමයතො නිස්සඟ්ගියං පාචිත්තියං. සචෙ පත්තකාරකො අඣ තුම්හාකං පත්තං කත්වා පච්චා සාසවි හත්ථෙ පහිණිස්සාමීති වත්වා තථෙව භණති, පත්තං ගහෙත්වා ආගතභික්ඛු පන අත්තනො පරිවෙණෙ ඨපෙත්වා තස්ස න ආරොචෙති, අඤ්ඤෙ හොව් භණති "අපි භන්තෙ අධුනාගතො පත්තො සුන්දරො"ති. කුහිං ආවුසො පත්තොති, ඉත්ථන්නාමස්ස හත්ථෙ පෙසිතොති. එතස්සපි වචනං නපමාණං, යදූ පන සො භික්ඛු පත්තං දෙති, ලද්ධදිවසතො පට්ඨාය දසාහං අතික්කාමයතො නිස්සඟ්ගියං පාචිත්ති යං. තස්මා දසාහං අනතික්කාමෙත්වාව[6] අධිට්ඨාතබ්බො විකප්පෙ තබ්බො වා.

තත්ථ ද්වෙ පත්තස්ස අධිට්ඨානා: කායෙන වා අධිට්ඨාති වාචාය වා අධිට්ඨාති. තෙසං වසෙන අධිට්ඨහනෙත්ථ "ඉමං පත්තං පවඩ්ඪරා මී"ති වා "එතං පත්තං පවඩ්ඪරාමී"ති වා එවං සම්මුඛෙ වා පරම්මුඛෙ වා සීතං පුරාණපත්තං පවඩ්ඪරිත්වා අඤ්ඤස්ස වා දත්වා නවං පත්තං යත්ථ කත්ථචි සීතං හත්ථෙන පරාමසිත්වා "ඉමං පත්තං අධිට්ඨාමී"ති චිත්තෙන ආභොගං කත්වා කායවිකාරං කරොන්තෙන කායෙන වා අධිට්ඨාතබ්බා, වචීභෙදං කත්වා වාචාය වා අධිට්ඨාතබ්බා, තත්‍ර දුවිධං අධිට්ඨානං: සචෙ හත්ථපාසස්ස හොති "ඉමං පත්තං අධිට්ඨාමී"ති වාචා නිඤ්ඡිතබ්බා. අථ අන්තොගබ්භෙ වා උපරිපාසාදෙ වා සාමන්තවිහාරෙ වා හොති, ඨපිතට්ඨානං සල්ලක්ඛෙත්වා "එතං පත්තං අධිට්ඨාමී"ති වාචා

1. න අධිට්ඨානූපගෙ-බහූසු 2. ම. සචෙපි. 3. සඤ්ඤ. ක. සී. ඉ. සඛ්‍යං,
4. වෙ-ඉති නත්ථි බහූසු 5. ම. ඉතඛ්‍යිභා 6. සඤ්ඤ. අනතික්කමිත්වා,

නිද්දිතබ්බා. අධිට්ඨහනෙන්න පන එකෙනෙව අධිට්ඨාතුම්පි වට්ටති, අඤ්ඤස්ස සන්තිකෙ අධිට්ඨාතුම්පි වට්ටති. අඤ්ඤස්ස සන්තිකෙ අයමා නිසංසෝ: සචස්ස අධිට්ඨිතෝ නුඛෝ මෙ හොති වීමංසි උපපජ්ජති, ඉතරෝ සාරෙච්චා වීමංසිං ජිනිද්දිස්සති.

සචෙ කොචි දස පත්තෙ ලභිත්වා සබ්බෙ[1] අත්තනාව පරිභුඤ්ජිතුකාමෝ හොති, න සබ්බෙ අධිට්ඨාතබ්බා, එකං පත්තං අධිට්ඨාය පුන දිවසෙ තං පච්චුද්ධරිත්වා අඤ්ඤෙ අධිට්ඨාතබ්බා. එතෙන උපායෙන වස්සසතම්පි පරිහරිතුං සක්කා. එවං අපපමත්තස්ස භික්ඛුනෝ[2] සියා අධිට්ඨානවිජහනතා? සියා,[3] සචෙ හි අයං පත්තං අඤ්ඤස්ස වා දෙති, විබ්භමති වා, සික්ඛං වා පච්චක්ඛාති, කාලං වා කරොති, ලිඞ්ගං වාස්ස පරිවත්තති, පච්චුද්ධරති වා, පත්තො වා ජීදං[4] හොති, අධිට්ඨානං විජහති. වුත්තං[5] චෙතං:-

"දින්නාවිබ්භන්තපච්චක්ඛා-භාලකිරිය[6] කතෙන ච,
ලිඞ්ගපච්චුද්ධරා චෙව-ජීදෙන භවති සත්තමා"නති.

චොරභරණ[7]විස්සාසගාහෙහිපි විජහති යෙව. කිත්තකෙන ජීදෙන අධිට්ඨානං භිජ්ජති? යෙන කඩ්ඪුසිත්වං[8] නික්කමති චෙව පවිසති ච, ඉදං හි සත්තන්නං ධඤ්ඤඋදුං ලාමකඛඤ්ඤසිත්වං,[9] තස්මිං අයවුත්තෙණ්ඩ න ආණියා වා පටිපාකතිකෙ කතෙ දසාභබ්භන්තරෙ පුන අධිට්ඨානතබ්බා, අයං තාව "අත්තොදසාහං අධිට්ඨෙති විකප්පෙති"ති එත්ථ අධිට්ඨානෙ විනිච්ඡයො.

විකප්පනෙ පන දෙ විකප්පනා: සම්මුඛා විකප්පනා පරම්මුඛා විකප්පනා ච[9]. කථං සම්මුඛා විකප්පනා හොති? පත්තානං එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා ඉමං පත්තන්ති වා ඉමෙ පත්තෙති වා එතං පත්තන්ති වා එතෙ පත්තෙති වා වත්වා "ඨුස්සං විකප්පෙමී"ති වත්තබ්බං. අයමෙකා සම්මුඛා විකප්පනා. එත්තාවතා නිධෙතුං වට්ටති, පරිභුඤ්ජිතුං වා[10] විස්සජ්ජෙතුං වා අධිට්ඨාතුං වා න වට්ටති. "මය්හං[11] සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජෙහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති එවං පන වුත්තෙ පච්චුද්ධාරෙ නාම හොති, තතොපට්ඨාය පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති.

අපරො නයෝ:- තථෙව පත්තානං එකබහුභාවං සන්නිහිතාසන්නිහිතභාවඤ්ච ඤත්වා තස්සෙව භික්ඛුනෝ සන්තිකෙ ඉමං පත්තන්ති වා ඉමෙ පත්තෙති වා එතං පත්තන්ති වා එතෙ පත්තෙති වා වත්වා පඤ්චසු සඹධම්මිකෙසු අඤ්ඤතරස්ස අත්තනෙනා[12] අභිරූ

---

1. සය්හ. සබ්බෙව. 2. සී, සිඤ්චුබ්බා-ඉති පාඨෙ. 3. සය්හ. සියාති.
4. සී. & සී. ඉ. පත්තෙතා වා ජීදෙ. 5. සය්හ. & ම. වුත්තඤ්ච. 6. සය්හ. කාලඋය. ම. කාලංකිරියා, & සී. ඉ. ඤාලකිරියා.
7. සය්හ. මචොරභරණ & සී. චොරභඤ්ඤ. 8. සය්හ. සිට්ඨං. 9. ම. වාඝ.
10. සී. & සය්හ. පත්ත. 11. සී. මයඤ්ං පත්ත. 12. සය්හ. අත්තනා.

විඤ්ඤත්තියා යස්ස කස්සචි නාමං ගහෙත්වා "නිස්සඤ්ඤස්ස භික්ඛුනෝ විඤ්ඤත්තිං දේමි වා නිස්සාය භික්ඛුණියා සික්ඛමානාය සාමණේරස්ස[1] නිස්සාය සාමණේරියා විඤ්ඤත්තිං දේමී"ති වා වත්තබ්බං, අයං අපරාපි සම්මුඛා විඤ්ඤත්ති. එත්තාවතා නිඩ්ඩෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදිසු පන එතම්පි න වට්ටති. තෙන පන[2] භික්ඛුනා "නිස්සඤ්ඤස්ස භික්ඛුනෝ සන්තකං-පෙ-නිස්සාය සාමණේරියා සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජේහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති වුත්තෙ පච්චුද්ධාරෝ නාම හොති. තතොපපභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති.

ඡට්ඨං පරම්මුඛා විඤ්ඤත්ති හොති? පත්තානං තථෙව එකබ්භූහාවං සන්ධාය භික්ඛූනඤ්ච භික්ඛුනීනඤ්ච භාවඤ්ච ඤත්වා ඉමං පත්තං දෙතෙති වා එතං පත්තං දෙතෙති වා එතෙ පත්තෙති වා වත්වා "භූයෝ විඤ්ඤත්තියා දම්මී"ති වත්තබ්බං, තෙන වත්තබ්බා "නො තෙ මිත්තො වා සන්දිට්ඨො වා"ති. තතො ඉතරෙන පුරිමනයෙනෙව[3] "නිස්සඤ්ඤ භික්ඛුනි වා-පෙ-නිස්සා සාමණේරී"ති වා වත්තබ්බං, පුන තෙන භික්ඛුනා "අහං නිස්සඤ්ඤ භික්ඛුනෝ දම්මීති වා-පෙ-නිස්සාය සාමණේරියා දම්මී"ති වා වත්තබ්බං. අයං පරම්මුඛා විඤ්ඤත්ති. එත්තාවතා නිඩ්ඩෙතුං වට්ටති, පරිභොගාදිසු පන එතම්පි න වට්ටති. තෙන පන භික්ඛුනා දුතියම්මුඛාවිඤ්ඤත්තියං වුත්තනයෙනෙව "ඉත්ථන්නාමස්ස සන්තකං පරිභුඤ්ජ වා විස්සජ්ජේහි වා යථාපච්චයං වා කරොහී"ති වුත්තෙ පච්චුද්ධාරෝ නාම හොති. තතොපපභුති පරිභොගාදයොපි වට්ටන්ති. ඉමාසං පන ද්වින්නං විඤ්ඤත්තීනං නානාකරණං අවසෙසො ච වණ්ණනානයෝ සබ්බත්ථ එකසදිසොව. පඨමභික්ඛාසික්ඛාපදවණ්ණනායං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බෝ සඤ්ඨං සම්පට්ඨානාදීනීති.

පත්තසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.[4]

තෙන සමයෙනාති ඌනපඤ්චබන්ධන සික්ඛාපදං, තත්ථ **න යාපෙතීති** සො කිර යදි අරියසාවකො නාභවිස්ස අඤ්ඤථත්තමපි අගමිස්ස, එවං තෙහි උබ්බාළ්හො, සොතාපන්නභාවතා පන නෙවලං සරීරෙනෙව න යාපෙසි,[5] තෙන වුත්තං "අත්තනාපි න යාපෙති පුත්තදාරෙපිස්ස කිලමතී"ති[6]. **ඌනපඤ්චබන්ධනෙනාති** එත්ථ ඌනානි පඤ්ච බන්ධනානි අස්සාති ඌනපඤ්චබන්ධනො, තස්ස පඤ්ච බන්ධනානි පූරෙතුන්ති[7] අත්ථො, තෙන ඌනපඤ්චබන්ධනෙන. ඉත්ථම්භූතස්ස ලක්ඛණෙ කරණවචනං, තත්ථ යස්මා අබන්ධනස්සාපි පඤ්ච බන්ධනානි න පූරෙන්ති[7] සබ්බසො නත්ථිතාය, තස්මා පදභාජනෙ "අබන්ධනො වා"ති ආදි වුත්තං. "ඌනපඤ්චබන්ධනෙනා"ති ච වුත්තත්තා යස්ස පඤ්චබන්ධනො පත්තො හොති, තස්ස සො අපත්තො, තස්මා අඤ්ඤං

---

1. සී., නිස්සඤ්ඤස්ස සාමණේරස්ස. 2. සී., තෙහි. 3. සී., නයෙන.
4. සී. පදං. ම. & සී., පදං නිට්ඨිතං, එවම්පි සුත්තදන්තු. 5. සඤ්ඤා න යාපෙති.
6. සී., & ම., දුරාපිස්ස කිලමථානි. 7 පූරෙන්ති?.

විඤ්ඤුපෙතුං වට්ටති. බ්‍රහ්මඤ්ච නාමෙතං යසමා බ්‍රහ්මඤාසෙ සති හොති, අසති න හොති, තසමා තසස ලකඛණං දසෙසතුං "අබ්‍රහ්මඤා සාසෙ නාමා"ති ආදි වුත්තං. **මඛ්ඝුලා[1] රාජි න හොතීති** මුඛවට්ටිතො හෙට්ඨා අඩඛුලපමාණා එකාපි රාජි න හොති, **යසස මඛ්ඝුලා[1] රාජි හොතීති** යසස පන නාදිසා එකා රාජි හොති, සො තසසා රාජියා හෙට්ඨිමපරියනෙතා පත්තවෙධසෙන විජ්ඣිත්වා පවිසිත්වා සුත්තරජ්ජුඤ මඤවිරජ්ජුකාදීහි වා තිපුසුත්තසෙන වා බන්ධිතබ්බා, තං බන්ධනං ආමිසසස අලගහනට්ඨං තිපුපට්ටසෙන වා සෙනවි බද්ධ[2]සිලෙසෙන වා පටිච්ඡාදෙතබ්බං, සො ච පත්තො අධිට්ඨිත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බො. සුබ්බමං වා ජිදුං කත්වා බන්ධිතබ්බො. සුද්ධගි පන මඤ්ඩිත්වකලාබා සඤ්ඡිලසාදීහි බන්ධිතුං න වට්ටති. ඒණිතං ඛිපෙත්වා පාසාණවුණ්ණන බන්ධිතුං වට්ටති. මුඛවට්ටිසමීපෙ පන පත්තවෙධසෙන විජ්ඣියමානො කපාලසස බහලතතා නිජ්ජති, තසමා හෙට්ඨා විජ්ඣිතබ්බො.

යසස පන දෙ රාජියො එකා යෙව වා චතුරඩඛුලා, තසස දෙ බන්ධනානි, යසස තිසසො එකායෙව වා ඡළඩඛුලා තසස තීණි, යසස චතසසො එකායෙව වා අට්ඨඩඛුලා තසස චත්තාරි, යසස පඤ්ච එකා යෙව වා දසඩඛුලා, සො බදධොපි[3] අබදධොපි අපත්තො යෙව. අඤ්ඤසු විඤ්ඤුපෙතබ්බා, එස තාව මත්තිකාපත්තෙ විනිච්ඡයො. අයො පත්තො පන සචෙපි පඤ්ච වා අනිරෙකානි වා ජිදුනි හොනති, තානි ච අයවුණ්ණන වා ආණියා වි ලොහමණ්ඩලසෙන වා බද්ධානි මට්ඨානි හොනති, සෙටව පත්තො පරිභුඤ්ජිතබ්බො, අඤ්ඤසු න විඤ්ඤුපෙතබ්බො. අථ පන එකමපි ජිදුං මහන්තං හොති, ලොහ මණ්ඩලසෙන බද්ධම්පි මට්ඨං න හොති, පත්තෙ ආමිසං ලග්ගති, අසාපියො හොති, අයං අපත්තො, අඤ්ඤසු විඤ්ඤුපෙතබ්බො.

ථෙරෙ වත්තබ්බානි පත්තෙ ආනිසංසං දසෙසන්තො "අයං භන්තෙ පත්තො පමාණයුත්තො සුන්දරෙ ථෙරානුරූපො, තං[4] ගණ්හථා"ති වත්තබ්බො. **සො න ගණ්හෙය්‍යා**යි අනුනමපාය අගණ්හන්තසස[5] දුක්කටං, යො පන සහතුට්ඨියා කිං මෙ අඤ්ඤෙන පත්තෙනානි න ගණ්හානි, තසස අනාපත්ති. **පත්තපරියෙසනෙනාති** එවං පරිවත්තෙත්වා පරියෙසන්ත නීතපත්තො, **අදෙසෙති** මඤ්චපීඨාදීසු යත්තකානි ගදන්තකාදිසෙ අදෙසෙ, න නික්ඛිපිතබ්බො, යත්ථ පුරිමං සුන්දරං පත්තං ඨපෙති, තත්ථෙව ඨපෙතබ්බො, පත්තසස හි නික්ඛිපනදෙසො "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ආධාරක"නති ආදිනා නයෙන බන්ධසෙ වුත්තො යෙව. **න අහොගෙනාති**[6] යාගුරඛ්ඛනරජ්ජනපවනාදිනා අහොගෙන[6] න භුඤ්ජිතබ්බො.[6] අනනරාමගෙහ පන ව්‍යාධිමහි උපපන්නෙ අඤ්ඤසම්ං භාජනෙ අසති මත්තිකාය ලිම්පෙත්වා[7] යාගුං වා පවිතුං උදකං වා කාපෙතුං

1. සසා. & සී. වඞ්ඛුල. 2. සසා. බඛ. 3. සසා. බන්ධොපි.
4. සී. රූපොති & සී. ඵූ. රූපො.
5. සී. & ම. න ගණ්හන්තසස. සී. ඵූ. න ගණ්හානි තසස.
6. ම. සබ්බත්ථ පරිපුච්ඡිතබ්බා 7. සසා. & ම. ලිම්පිත්වා

වට්ටති. **න විඤ්ඤත්තිඋපච්ඡේදාති** අඤ්ඤස්ස න දාතබ්බා, සචේ පන සද්ධිවිහාරිකෝ වා අන්තේවාසිකෝ වා අඤ්ඤං වරපත්තං[1] යාපෙත්වා අයං මයහං සාරුප්පෝ, අයං ථේරස්සාති ගණ්හාති වට්ටති. අඤ්ඤදත්ථු වා තං ගහෙත්වා අත්තනෝ පත්තං දෙති වට්ටති, මයහමේව පත්තං ආහරාති වත්තබ්බකිච්චං නත්ථි. **පවාරිතාගතානි** එත්ථ ච සඞ්ඝවසෙන පවාරිතට්ඨානෙ පඤ්චඞ්ගිකතෙනෙව වට්ටති, පුග්ගලවසෙන පවාරිතට්ඨානෙ ඒකන්තපඤ්චඞ්ගිකතෙනාපි වට්ටතීති කුරුන්දියං වුත්තං, සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡඡ්ඣාදානං කිරියා නොසඤ්ඤිවිමොක්ඛං අචිත්තකං පණ්ණත්තිවජ්ජං කායඤත්තිමං වචීඤත්තිමං නිට්ඨිතං නිවෙදනන්ති.

උභතොසඞ්ඝිකඤත්තිඨපනවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

යෙන සම්මසම්මාති හෙඨාජප්පිකඛාපදං, තත්ථ **අඤ්ඤා භණ්ඩනාති** රාජා නිස්සිලූ උයුත්තපපුත්තෙන ථෙරස්ස ලෙණත්ථාය පබ්භාරං සොධෙන්තෙන දින්නා ආරාමිකා දුහුඤාමෝ පුච්ඡි, **පාමියෙනෙකෙනාති** විසුං එකෙනා; **මාලාකිතෙන**[2]ති තතමාලෙ මාලාඛරෙ,[3] කුසුමමාලාපරිමණ්ඩිතෙති අත්ථෝ. **නිණ්ණඤ්ඤභණනි** නිණ්ණවුඛෙවඛං, **පම්මුඤ්චිති** යාපෙසි, **සා අහොසි සුවණ්ණමාලාති** දීඝනිකාය සීසෙ යථිනමත්තා ගෙව ථෙරස්ස අධිට්ඨානවසෙන සුවණ්ණපදුම්මාලා අහොසි, තං හි තිණණ්ඩුපකං සීසෙ යථිනමත්තමෙව සුවණ්ණමාලා හොතුති ථෙරෝ අධිට්ඨාසි. **දුතියම්පි ඛෝ-පෙ-උපසඞ්කමීති** දුතියදිවසෙ ගෙව උපසඞ්කම්, **සුවණ්ණනති** අධිමුච්චිත්ථ සොවණ්ණමයෝ[4] හොතුයි අධිට්ඨාසි.

පඤ්ඣනතං හෙඨජ්ජාගතන්ති ඔපපිආදීනං, **බාහුලිකාති**[5] පච්චය බහුලතාය[6] පවිත්තතා; **ගොඨඤ්ඤමඛ්ඛි සමෙපීති** එත්ථ ගොළමඛ්ඛි[7] නාම මහාමූඛා,[8] වාරියෝ වුච්චන්ති, **බලිනඛ්ඛිනානීති** ගෙවඨා ච උභතොපසෙසු ච ගලිතානි,[9] **ඔකිණණඛ්ඛිතිකිණණානීති** ඔපපිආදීනං ගණ්ඩෙන භූමිං ඛනන්තෙහි ඔකිණණානි, නිකුඤ්ඤිතානි ඛනන්තෙහි උපරි සඤ්චරන්තෙහි ච විකිණණානි, **අහෙනාගතඨාඨාගාදිඛාති** අභිඛන්තරෙ සංවිහිත ගොඨාගාරා, **පරිභාසනීසානීති** පරිභාසිතබ්බානි, පරිභුඤ්ජිතබ්බානීති අත්ථෝ. **හෙඨජ්ජාගතීති** හෙඨජ්ජිතිවචං කරොතු වා මා වා එවං ලද්ධ වොහාරානි, **ගොඨඤ්ඤපීති** ආදීහි ලොකෙ පාකටං දස්සෙත්වා "යෙසං මංසං ඔපපති"නි ඉමිනා අඤ්ඤසඤ්ඤම්පි මිගරොහිතඤ්ඤාදීනං ඔපපිං සඞ්ඝ හෙත්වා දස්සෙසි[10]. යෙසං හි ඛීරං අත්ථි, ඔපපිපි හෙසං අත්ථි ගෙව, තං පන සුලභං වා හොතු දුල්ලභං වා අසම්මොහත්ථං වුත්තං; එවං තවනි තම්පි. **සනිධිඛාරකං පරිභුඤ්ජිතබ්බානීති** සනිධිං කත්වා නිදහිත්වා

---

1. සී මූ. පත්තං, 2 ම, සත්ත. 3. සී. මාලඛරෙ & සභා, මාලඛිරෙ.
4. සී. මූ. සො සුවණ්ණමයෝ. 5. සභා. & ම. බාහුලලිකාති,
6. සී. බාහුලතාය & සභා. බාහුලලිකභාවං.
7. සී මූ. කොළම්බ & ම, කොළම්ප. සභා. කොළුම්බ-සඅදෙ "කොළමඛා වාථ මණ්ඩිකං" පාලි නිඝණ්ඩු.
8. සභා. & ම. මහාමූඛ, 9. සී, ගලනානි, 10. සභා. දස්සෙති.

පරිභුඤ්ජිතබ්බානි; කථං? පාළියා ආගතසප්පිආදිසු සප්පි තාව පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතං[1] හදහු පුරෙභත්තං සාමිසම්පි නිරාමිසම්පි පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති, පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසං පරිභුඤ්ජිතබ්බං, සත්තාහාතික්කමේ සවෙ එකභාජනෙ ඨපිතං එකං නිස්සග්ගියං, සවෙ බහූසු වත්ථුගණනාය නිස්සග්ගියානි, පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතං සත්තාහං නිරාමිසමෙව වට්ටති.

පුරෙභත්තං වා පච්ඡාභත්තං වා උග්ගහිතකං ඝතං නික්කිත්තං අජ්ඣොහරිතුං න වට්ටති; අබ්භඤ්ජනාදිසු උපනෙතබ්බං. සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති, අනජ්ඣොහරණියතං ආපන්නත්තා; පටිසායනීයානීති හි වුත්තං. සවෙ අනුපසම්පන්නා පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතනවනීතෙන සප්පිං ඝතං දෙති, පුරෙභත්තං සාමිසං[2] වට්ටති. සවෙ සයං කරොති, සත්තාහමපි නිරාමිසමෙව වට්ටති. පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතනවනීතෙන පන යෙන කෙනචි ඝතඤ්ච සප්පි ඝතාහමපි නිරාමිසමෙව වට්ටති. උග්ගහිතකෙන ඝතෙ පුබ්බෙ වුත්තසුද්ධිඤ්ච සප්පිතයෙනෙව විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බා. පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතඛීරෙන වා දධිනා වා ඝතඤ්ච සප්පි අනුපසම්පන්නෙන ඝතං සාමිසම්පි තදහු පුරෙභත්තං වට්ටති. සයං ඝතං නිරාමිසමෙව වට්ටති,[3] නවනීතං තාපෙත්වාපි හි සාමං[4] පාතො න හොති, සාමං පකෙකාත පන තෙන සදධිං ආමිසං න වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය ච[5] න වට්ටති යෙව. සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්තියි ඝවුච්චාරස්ස පටිග්ගහිතත්තා, "තානි පටිග්ගහෙත්වා"නි හි වුත්තං. පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතෙනි ඝතං පන අබ්භඤ්ජනාදිසු උපනෙතබ්බං. පුරෙභත්තම්පි ච උග්ගහිතකෙහි ඝතං උභයෙසම්පි සත්තාහාතික්කමෙ අනාපත්ති, එසෙව නයො අකප්පියමංසසපිම්හි.

අයං පන විසෙසො:-යත්ථ පාළියං ආගතසප්පිනා[6] නිස්සග්ගියං, තත්ථ ඉමිනා දුක්කටං. අබ්භඤ්ඣඤ්ඣඨායං කාරණපතිරූපකං වත්වා[7] මනුස්සසප්පි නවනීතඤ්ච පටික්ඛිත්තං, තං දුප්පටික්ඛිත්තං සබ්බඅට්ඨකථාසු අනුඤ්ඤාතත්තා, පරතො වස්ස විනිච්ඡයොපි ආගච්ඡිස්සති: පාළියං ආගතනවනීතම්පි පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතං තදහු පුරෙභත්තා සාමිසම්පි වට්ටති, පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය නිරාමිසමෙව, සත්තාහාතික්කමෙ තාතාභාජනෙසු ඨපිතෙ භාජනගණනාය එකභාජනෙපි අම්සෙසබ්බා[9] පිණ්ඩපිණ්ඩවසෙන ඨපිතෙ පිණ්ඩගණනාය නිස්සග්ගියානි. පච්ඡාභත්තං පටිග්ගහිතං සප්පිනයෙනෙව[10] වෙදිතබ්බං. එත්ථ පන දධි ගුළිකායොපි[11] තක්කඛලිඤ්ච නිපි හොතුනි, තක්ඛා ඩොතා[12] වට්ටතීති[13] උපඩ්ඪෙරා ආහංසු, මහාසිව[14]ත්ථෙරා පන භගවතා අනුඤ්ඤාත

1. ම. සබ්බ පටිග්ගහිතං. 2. ම. සාමිසම්පි.
3. සයං. වට්ටති පච්ඡාභත්තං න වට්ටති. 4. සා-බහූසු.
5. සයං. ඤ ම. පට්ඨාය. 6. සයං නවනීතසප්පිනා 7. සයං. කත්වා.
8. සයං. ආගම්මතෝ. 9. ම. අම්සසිබ්බා 10. සී. නයෙන.
11. සී. මූ. ගුළිකාදයොපි. 12. ම. තං ඔඛාතං.
13. සයා. & සී. වට්ටිස්සතීති. 14. ම. මහාසිව.

භාලතො පට්ඨාය තාලකතො උද්ධවණ්ටතමෙව වාදිංසූති ආහ. තසමා තවනීතං පරිභුඤ්ජිතුන ධොවිත්වා දධිතාලකමඤ්ඤකතිලා[1] කිඤ්ඤල්ලිකා දීනි අපනෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං, පවිත්වා සපිං තාවා පරිභුඤ්ජිතුකාමෙන අඩොතමපි පවිතුං වට්ටතියි. යං තසස දධිගතං වා තාලකගතං වා තං ඛයං ගම්සසති, එවතතාවතා හි සවත්ථුතාපටිඝාතිතං නාම න හොතීති අයමෙත්ථ අධිපපායො. ආමිසෙන සද්ධිං පාතාබතතා පන තසමිමපි කුකකුවවායතති කුකකුවවතා.

ඉදානි උගගහෙත්වා ඨපිතනවනීතෙ ව පුරෙභතතං **ඛීරදධිනි පටිගගහෙත්වා භතතවනීතෙ** ව පච්ඡාභතතං තානි පටිගගහෙත්වා භතතවනීතෙ ව උගගහිතොහි භතතවනීතෙ ව අනාපත්තියමං සතවනීතෙ ව සබබං ආපත්තානාපත්තිපරිමොහාපරිභොගතයො යපපිමෙ වුත්තා කකමෙනෙව ගහෙතබබා. තොලහිකඛාය පවිට්ඨානං පන[2] තිරබ්බුනං තත්තෙව සපිමපි නවනීතමපි පකකතෙලමපි අළකකතෙලමපි ආනි රහති, තසස තකකදධිඛීරසූනිපි භත්තසිත්ථානිපි තණ්ඩුලඛණ්ඩි[3] මත්ති කාදයොපි හොතති, ආදිවච්පාකං භත්වා පරිසසාවෙත්වා ගහිතං සත්තාහ කාලිකං හොති. පටිගගහෙත්වා ඨපිතහෙසජ්ජෙහි සද්ධිං පවිත්වා තසසූ පායමපි[4] කාතුං වට්ටතියි. සබෙ වඳ්දලිසමයෙ ලජ්ජිසාමණෙරො යථා තත්ථ පතිතතණ්ඩුලඛණාදයො න පඤ්ඤතති, එවං අගඝිමහි[5] විලියා පෙත්වා පරිසසාවෙත්වා පුන පවිත්වා දෙති,[6] පුරිමනයෙනෙව සත්තාහං වට්ටතියි.

තෙලෙසු තිලතෙලං තාව පුරෙභතතං[7] පටිගගහිතං පුරෙභතතං සාමිසමපි වට්ටති, පච්ඡාභතතතතො පට්ඨාය නිරාමිසමෙව, සත්තාහා තිකකමෙනසස හාජනගණනාය නිස්සග්ගියභාවො වෙදිතබබා. පච්ඡාභතතං පටිගගහිතං සත්තාහා නිරාමිසමෙව වට්ටති. උගගහිතකං කත්වා නිඛඛත්තං අපෙක්ඛාහරිතුං න වට්ටති, සීසමඛණාදීසු උපනෙතබබං, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. පුරෙභතතං තිලෙ පටිගග හෙත්වා භතතතෙලං පුරෙභතතං සාමිසමපි වට්ටති, අභතතා භතතං පච්ඡා භත්තතතා පට්ඨාය හි අනාපෙක්ඛාරණියං හොති, සීසමඛණාදීසු උපනෙතබබං, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. පච්ඡාභතතං තිලෙ පටිගගහෙත්වා භතතතෙලං අනපෙක්ඛාහරණියමෙව, සවත්ථුතාපටිඝාති තතතා, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති; සීසමඛණාදීසු උපනෙ තබබං. පුරෙභතතං වා පච්ඡාභතතං වා උගගහිතභාතිලෙහි භත තෙලෙපි එසෙව නයො. පුරෙභතතං පටිගගහිතභාතිලෙ ගහිත්වා තිල පිට්ඨං වා සෙදෙත්වා උණ්හොදකෙන වා තෙමෙත්වා භතතතෙලං සබෙ අනුපසම්පජ්ජෙන භතතං පුරෙභතතං සාමිසමපි වට්ටති; අභතතා භතතං[8] නිඛඛට්ටිභාතතා පුරෙභතතං නිරාමිසමෙව වට්ටති, සාමං

1. සී. & ම., තෙඤ්ඤික, සෘ., මඤ්ඤිකා. 2. සෘ., & ම., පවිට්ඨානං.
3. සෘ., කණිකාපිපි. 4. සෘ., පායාසම්පි.
5. සෘ., & ම., සාමිසපාඨ. මෙසවජ්ජෙහාති අගඝිමහි.
6. සී. ඉ., සාමිසෙත්ත-සදනති. 7. ම., භතතං සබෙ. 8. ම., සබභතතං පන.

පඤ්චහන්නං සාමිසං න වට්ටති. සවත්ථුකපටිග්ගහිතන්නං පන පච්ඡා භත්තතෝ පට්ඨාය උභයම්පි අනජ්ඣොහරණීයං, සීසම්කඛණ්ඩාදීසු උපනෙතබ්බං, සත්තාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. යදි පන අපප උණ්හාදකං හොති අබ්භුක්කිරණ[1]මත්තං, අබ්බොහාරිකං හොති, සාම[2]පාභණං න ගච්ඡති. සාසපතෙලාදීසුපි අවත්ථුකපටිග්ගහිතෙසු අවත්ථුකභාජනතෙලෙ වුත්තසදිසොව විනිච්ඡයෝ.

සචෙ පන පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතානං සාසපාදීනං චුණ්ණෙහි ආදිච්චපාකෙන සකකා තෙලං කාතුං, තං පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති, පච්ඡාභත්තතෝ පට්ඨාය නිරාමිසමෙව, සත්තාහාතික්කමෙ නිස්සග්ගියං. යසමා පන සාසපමධුකචුණ්ණානි[3] සෙදෙත්වා එරණ්ඩ කටඹිනි ච භජ්ජිත්වා එව[4] තෙලං කරොනති, තසමා තෙසං තෙලං[5] අනුප සම්පන්නෙහි කතං පුරෙභත්තං සාමිසම්පි වට්ටති, විඤ්ඤූනං යාවජීවි කත්තා පන සවත්ථුකපටිග්ගහණෙ දොසො නත්ථි. අත්තනා කතං සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගෙනෙව පරිභුඤ්ජිතබ්බං. උග්ගහිතකෙහි කතං අනජ්ඣොහරණීයං බාහිරපරිභොගෙ වට්ටති; සත්තාහාතික්ක මෙපි අනාපත්ති. තෙලකාරණත්ථාය සාසපමධුකං එරණ්ඩකටඹිනි වා පටිග්ගහෙත්වා කත[6]තෙලං සත්තාහකාලිකං, දුතියදිවසෙ කතං ත්‍යාහං වට්ටති, තතියදිවසෙ කතං පඤ්චාහං වට්ටති, චතුත්ථ-පඤ්චම-ඡට්ඨ-සත්තමදිවසෙ කතං තදහෙව වට්ටති, සචෙ යාව අරුණස්ස උග්ගමනා නිට්ඨති නිස්සග්ගියං, අට්ඨමදිවසෙ කතං අනජ්ඣොහරණීයං, අනිස්ස ග්ගියත්තා පන බාහිරපරිභොගෙ වට්ටති, සවෙපි න කරොති, තෙල ත්ථාය ගහිත[7]සාසපාදීනං සත්තාහාතික්කමෙ දුක්කටමෙව. පාලියං පන අනාගතානි අඤ්ඤානිපි නාළිකෙරතිම්බඩොසඔමඩරමධූකසි[8] ආදීනං තෙලානි අත්ථි, තානි පටිග්ගහෙත්වා සත්තාහං අතික්කාමයතො දුක්කටං හොති, අයමෙතෙසු විසෙසො, සෙසං යාවකාලිකවත්ථුං යාවජීවිකවත්ථුං ච සල්ලක්ඛෙත්වා සාමිපාභණසවත්ථුකපුරෙභත්තපච්ඡා භත්තපටිග්ගහිතඋග්ගහිතවත්ථුකවිධානං සබ්බං වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

වසානෙලනති[9] "අනුජානාමි භික්ඛවෙ පඤ්ච වසානි[10] අවජ්ජවසං මවජ්ජවසං සුසුකා[11]වසං සූකරවසං ගද්‍රභවස"නති එවං අනුඤ්ඤාත වසානං තෙලං, එත්ථ ච **අවජ්ජවස**නති වචනෙන ඇපෙත්වා මනුස්සවසං සබ්බසං අකප්පියමංසානං වසා අනුඤ්ඤාතා, මවජ්ජගණ්ඩෙන ච සුසුකා[11]සි ගහිතා හොනති, වාලමවජ්ජතා පන විසුං වුත්තා[12], මවජ්ජාදි ගහණෙන[13] වෙත්ථ සබ්බසම්පි කප්පියමංසානං වසා අනුඤ්ඤාතා.

---

1. ම. අභිඤ්ඤාකිරණ & සෑ. තං අබ්භුඤ්ඤාකිරණ. 2. සාමි-කත්වා.
3. සෑ. & ම. චුණ්ණාදීහි. 4. සී. ඉ. & සෑ. එවං. 5. ම. තෙලං සචෙ.
6. සෑ. තදහෙව කතං. 7. ම. පරිග්ගහිත.
8. ම. සූරමවසඳුවාසි & සී. ඉ. සූරමවසඳුගි. 9. සී. ඉ. තෙලෙහි ආදිසු.
10. ම. වසා. 11. ම. සංසුසා. 12. සී. & සී. ඉ. වුත්තං.
13. සී. ඉ. ගහණෙ.

මංසෙසු හි දස මනුස්සහත්ථිඅස්සසුනඛඅහිසීහබ්‍යග්ඝදීපිඋච්ඡතරච්ඡානං මංසානි අකප්පියානි. වසාසු එකා මනුස්සවසා. සීරාදිසු අකප්පියං නාම නත්ථි. අනුපසම්පන්නෙනාති කතං[1] නිබ්බට්ටිතවසාතෙලං පුරෙභත්තං පරිභුඤ්ජිතුං පුරෙභත්තං සාමිසඋපි වට්ටති. පච්ඡාභත්තතෝ පට්ඨාය සාහාහා නිරාමිසමේව වට්ට ති. යං පන තත්ථ සුඛුමරජඝසදිසං මංසං වා නහාරු වා අට්ඨිවා ලොහිතං වා හොති, තං අබෙබාහාරිකං. සචෙ පන වසං පරිභුඤ්ජිතුකාමෙන සයං කාරෙතබ්බං, පුරෙභත්තං පරිභුඤ්ජිතුකාමෙන පච්චා පරිසාවෙත්වා සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බං. නිරාමිසපරිභොගං හි සන්ධාය ඉදං වුත්තං:- "කාලෙ පටිග්ගහිතං කාලෙ නිප්පක්කං කාලෙ සංසට්ඨං[2] තෙලපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතූ"තිආදි. තත්‍රාපි අබෙබාහාරිකං[3] අබෙබාහාරිකමෙව. පච්ඡාභත්තං පන පටිග්ගහෙතුං වා කාතුං[4] වා න වට්ටති යෙව. වුත්තං හෙතං:- "විකාලෙ වෙ නිකඛිත්තෙ පටිග්ගහිතං විකාලෙ නිප්පක්කං විකාලෙ සංසට්ඨං, තඤ්චෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, ආපත්ති තිණ්ණං දුක්කටානං. කාලෙ වෙ නිකඛිත්තෙ පටිග්ගහිතං විකාලෙ නිප්පක්කං විකාලෙ සංසට්ඨං, තඤ්චෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, ආපත්ති ද්වින්නං දුක්කටානං. කාලෙ වෙ නිකඛිත්තෙ පටිග්ගහිතං කාලෙ නිප්පක්කං විකාලෙ සංසට්ඨං, තඤ්චෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්ස. කාලෙ වෙ නිකඛිත්තෙ පටිග්ගහිතං කාලෙ නිප්පක්කං කාලෙ සංසට්ඨං, තඤ්චෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍ය, අනාපත්තී"ති.

උපනියස්සත්ථෙරං පන අඤ්ඤවාදිකා පුච්ඡිංසු: 'ගහෙත්ත සපත්තෙව නිතවඝානි එකතො පච්චා නිඛබට්ටිතානි වට්ටන්තී'නි? න වට්ටන්ති ආවුසොති. ථෙරෝ කිරහරි පක්ඛතෙලභාජනතෝ ඒය භුඤ්ජුවච්චායති. තතො නං උභතරිං පුච්ඡිංසු: 'ගහෙත්ත නවනීතෙ දධිගුළිකා වා තක්කඛිඤ්ඤා වා හොති, එතං වට්ටති'නි? එතම්පි ආවුසො න වට්ටතීති. තතො නං ආහංසු: 'ගහෙත්ත එතතො පච්චා සංසට්ඨානි තෙජවන්තානි හොන්ති, රොගං නිග්ගණ්හන්තී'නි? සාධාවුසොති ථෙරෝ සම්පටිච්ඡි. **මහාසුම්මත්ථෙරෝ** පනාහ: "සපත්තියමංසවසා සාමිසපරිභොගෙ[5] වට්ටති. ඉතරා නිරාමිසපරිභොගෙ වට්ටතී"ති.[6] **මහාපදුමත්ථෙරෝ** පන[7] 'ඉදං කි'න්ති පටික්ඛිපිත්වා "නනු වාතාබාධිකා හිඤ්ඤි පසඤ්ඤමූලකඤ්ඤායයාගුයං අවස්සූකරමෙලාදීනි පඨක්ඛිපිත්වා යාගුං පිවන්ති. සා තෙජුස්සදතාය රොගං නිග්ගණ්හාතී"ති වත්වා වට්ටතීති ආහ.

මධු නාම මක්ඛිකාමධූති මධුකරීති නාම මධුමක්ඛිකාති බුද්ධකාලමක්ඛිකාති හත්ථිමක්ඛිකාති ච තතං මධු; තං පුරෙභත්තං පරිභුඤ්ජිතුං[7] පුරෙභත්තං සාමිසපරිභොගඋපි වට්ටති. පච්ඡා භත්තතෝ පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසපරිභොගමෙව වට්ටති.

---

1. සී. & ඉ කතං
2. සී. සත්තාහකං. & සී., සංසත්තං.
3. සී., අබෙබාහාරිකං-ඉති නත්ථි.
4. සී., කාතුන්ති.
5. සී. ඉ. පරිභොගෙන.
6. සී., පී., ඉ. වට්ටතීති.
7. සී., පුරෙභත්තං පරිභුඤ්ජිතං-ඉති නත්ථි

සත්තාහානිසංකමේ සචේ සිලෙසසදිසං මහාමධුං ඛණ්ඩාඛණ්ඩං[1] කත්වා ඨපිතං, ඉතරං වා නානාභාජනෙසු, වත්ථුගණනායඤ නිස්සඞ්ගියානි. සචේ එසමෙව ඛණ්ඩං, එකභාජනෙ වා ඉතරං, එසමෙව නිස්සඞ්ගියං. උභය හිතසා වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අරුමක්ඛණාදිසු උපනෙතබ්බං. මධුපටලං වා මධුසිත්ථකා වා සචේ මධුනා අමක්ඛිතං පරිසුද්ධං, යාව ජීවිකං. මධුමක්ඛිතං පන මධුගතිකමෙව. වීරිකා නාම සපක්ඛා දීඝ මක්ඛිකා තුම්බලනාමිකා ච අවිසපක්ඛිකා[2] කාලමහාභමරා හොන්ති. තෙසං ආසයෙසු නියාසසදිසං මධු හොති. තං යාවජීවිකං. **ඵාණිතං නාම උච්චුම්හා නිබ්බත්තනති** උච්චුරසං උපාදාය අපක්කා වා අවත්ථුක පක්කා වා සබ්බාපි අවත්ථුකා උච්චුවිකති ඵාණිතන්ති වෙදිතබ්බා. තං ඵාණිතං පුරෙභත්තා පටිග්ගහිතං පුරෙභත්තං සාමිසමපි වට්ටති. පච්ඡා භත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසමෙව වට්ටති. **සත්තාහානිසංකමේ** වත්ථුගණනාය නිස්සඞ්ගියං. බහූ පිණ්ඩා[3] වුත්තෙනෙව එකභාජනෙ පක්ඛිත්තා හොන්ති ඝනසන්නිවෙසා, එකමෙව නිස්සඞ්ගියං. උභය හිතසා වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. සරඩුපනාදිසු උපනෙතබ්බං. පුරෙභත්තං පටිග්ගහිතෙන අපරිස්සාවිතඋච්චුරසෙන ඝතඵාණිතං සචේ අනුපසම්පන්නෙන ඝතං, සාමිසමපි වට්ටති. සයං ඝතං නිරාමිස මෙව වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො **පට්ඨාය** පන සවත්ථුකපටිග්ගහිතත්තා අනජ්ඣොහරණීයං. **සත්තාහානිසංකමෙපි** අනාපත්ති. පච්ඡාභත්තං අපරිස්සාවිතපටිග්ගහිතෙන ඝතම්පි අනජ්ඣොහරණීයමෙව. **සත්තා හානිසංකමෙපි** අනාපත්ති. **එස**[4] නයෝ උච්චුං පටිග්ගහෙත්වා ඝතඵාණි තෙපි. පුරෙභත්තං පන පරිස්සාවිතපටිග්ගහිතෙනෙන ඝතං සචේ අනුප සම්පන්නෙන ඝතං, පුරෙභත්තං සාමිසමපි වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසමෙව. සයං කතං පුරෙභත්තම්පි නිරාමිස මෙව[5]. පච්ඡාභත්තං පරිස්සාවිතපටිග්ගහිතෙන කතං පන නිරාමිසමෙව සත්තාහං වට්ටති. උභයහිතසංකතං[6] වුත්තනයමෙව. ඛීරමධුඵාණිතං වා කොට්ටිතඋච්චුඵාණිතං වා පුරෙභත්තමෙව වට්ටතීති **මහා අට්ඨකථාසං** වුත්තං. **මහාපච්චරියං** පන "එතං සවත්ථුනපසංකං වට්ටති? නො වට්ටතී?"ති පුච්ඡිත්වා "උච්චුඵාණිතං පච්ඡාභත්තං නො වට්ටනතං **නාම** නත්ථී"ති වුත්තං. තං යුත්තං. සීතොදකෙන ඝතං මධුඝනපුප්ඵඵාණිතං පුරෙභත්තං සාමිසං වට්ටති. පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසමෙව. සත්තාහානිසංකමේ වත්ථුගණනාය දුක්කටං. ඛීරං පක්කිපිත්වා ඝතං මධුඝනඵාණිතං යාවකාලිකං. ඛණ්ඩසක්කරං පන ඛීරජ්ඣලිකං අපනෙත්වා සොධෙතබ්බං. තසඤ්ච වට්ටති. මධුඝනපුප්ඵං පන පුරෙභත්තම්පි අල්ලං වට්ටති. හජ්ජිතම්පි වට්ටති. හජ්ජිත්වා තිලාදීහි

1. ම. ඛණ්ඩං ඛණ්ඩං.
2. සී. සෙක්ඛිසා & සසා., පක්ඛා.
3. සසා., බහුපිණ්ඩා. & සී. බහුපිසංඛ.
4. සී. එසෙව.
5. සසා., පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සත්තාහං නිරාමිසමෙව- ඉති අධිසඤා.
6. සසා උභයහිතසංඛං.

මිස්සං වා අමිස්සං වා භත්වා නොවට්ටනාපි වට්ටති. යදි පන තං ගහෙත්වා මේරයපථාය යොජේතුකි, යොජේතුං බීජතෝ පට්ඨාය න වට්ටති. භදලිඛජ්ජූරිඅම්බලබුජපනසවිඤ්ඤාදීනං සබ්බසං යාව භාලිභථලානං ථාණීතං යාවකාලිකමේව. ඉරිවපණ්ණානි ථාණීතං කරොතුකි, තං යාවජීවිකං. **නානි පටිග්ගහෙත්වාගි** සබෙ සබ්බානිපි පටිග්ගහෙත්වා සබෙ අවිනිබ්භොගාගති භත්වා නිඛිපති, සහතාහා ථීකකමේ එකමේව නිස්සග්ගියං. විනිබ්භුතෙහාසු පඤ්චසු[1], සහතාහං පන අනතිකකාමෙත්වා,[2] ගිලානෙනපි අගිලානෙනපි[3] වුත්තනයෙන යථා සුඛං පරිභුඤ්ජිතබ්බං.

සත්තසම්ඛං ගි ඔදිස්සං[4] නාම-බ්‍යාධිඔදිස්සං පුග්ගලොදිස්සං භාලොදිස්සං සම්මයොදිස්සං දෙසොදිස්සං වසොදිස්සං හෙසජ්ජොදිස්සනති. තත්ථ බ්‍යාධිඔදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ අම්භුස්සිකාබාධෙ ආමකමංසං ආමකලොහිත"නති. එවං බ්‍යාධිඔදිස්සං අනුඤ්ඤාතං. තං තෙනෙව ආබාධෙන ආබාධිකස්ස වට්ටති. න අඤ්ඤස්ස. තඤ්ච ඛො භාලෙපි විකාලෙපි කප්පියමපි අකප්පියමපි වට්ටතියෙව. පුග්ගලොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ රොමන්ථකස්ස රොමන්ථං. න ච භික්ඛවෙ ඛලි මුඛඅාරා නීහරිත්වා අජ්ඣොහරිතබ්බ"නතිආ එවං පුග්ගලං උද්දිස්ස අනුඤ්ඤාතං. තං තස්සෙව ච්චට්ටති. න අඤ්ඤස්ස. භාලොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ වත්තාරි මහාවිකටානි ගුථං මුත්තං ඡාරිකා මත්තික"නතිඈ එවං අභිදවිත්තකාලං උද්දිස්ස අනුඤ්ඤාතං. තං තස්මිං යෙව භාලෙ අපරිභොගිතකමේව වට්ටති. න අඤ්ඤස්ස්මිං. සම්මයොදිස්සං නාම "ගණභොජනෙ අඤ්ඤත්‍ර සමයා"තිඋ ආදිනා නයෙන තා තං සම්මයං උද්දිස්ස අනුඤ්ඤාතා අනාපත්තියොඋ. තා තස්මිං තස්මිංයෙව සම්මයෙ අනාපත්තියොඋ හොන්ති. න අඤ්ඤස්උ. දෙසොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ එවරූපෙසු පවත්තනිමෙසු ජනපදෙසු චීනඛධරපඤ්ඤමෙන ගණෙන උපසම්පදඋ"නතිඋ එවං පවත්තනදෙසෙ උද්දිස්ස අනුඤ්ඤාතානි උපසම්පදාදීනි. තානි තත්ථෙව වට්ටන්ති. නම්[5] වසොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ වස්සානි හෙසජ්ජානී"තිඋ එවං වස්සානමෙන අනුඤ්ඤාතං. තා ඊපෙචා මනුස්සවස්සං සබ්බසං කප්පියාකප්පියවස්සානං තෙලං තත්තදත්තියානං තෙලපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. හෙසජ්ජොදිස්සං නාම "අනුජානාමි භික්ඛවෙ පඤ්ච හෙසජ්ජානී"තිඋ එවං හෙසජ්ජානමෙන අනුඤ්ඤාතානි ආහාරත්ථං ඵරිතුං සම්පජ්ජනි සපි නවනීතං තෙලං මධු ථාණීතානි.[6] තානි පටිග්ගහෙත්වා තදනු පුරෙභත්තං යථා සුඛං පච්ඡාභත්තතො පට්ඨාය සති පච්චයෙ වුත්ත

1, ම, පඤ්චනිස්සග්ගියානි. 2. සී, ඨ සී, ඔ, අනතිඤ්ඤාමෙත්වා. සහා, අනතිඤ්ඤාවිත්වා,
3. සී, ගිලානෙනපි අගිලානෙනපි-ඉති නත්ථි. 4, සහා, උද්දිස්ස.
5, සහා, ඔඤ්ඤිපපදෙසෙ. 6, සහා, සපි-පෙ-ථාණීතානි-ඉති සම්මසනං,
a, හෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ. b. බුද්දසාවත්ථුම්හි. c, හෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ,
d, පාචිත්තියපාලි. e. වම්මිකම්හි. f, හෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ,

තයෙනෙව සත්තාහං පරිභුඤ්ජිතබ්බානි. **සත්තාහාතික්කමෙන අනික්කන්තෙසුයේව ගිලානභේසජ්ජං පටිග්ගහේත්වා** සවෙපි සාසපමත්තං හොති, සකිං වා අඬ්ගුලියා ගහෙත්වා ජිව්හාය සාමඤ්ඤමත්තා, **නිස්සජ්ජිතබ්බමෙව.** පාචිත්තියඤ්ච දෙසෙතබ්බං. **න සාඛිත්තෙන පරිභොගෙන පරිභුඤ්ජිතබ්බානි** කායෙ වා කායෙ අරූ වා න මක්ඛෙතබ්බං. තෙනි මක්ඛිතානි කායාවස්සනතෙරාධිට්ඨිපාහනපාදඝංසනඑළිකඅඤ්ඣාපියානිපි අපරිභොගානි. ඛාරවාතපානකවාටෙසුපි හත්ථෙන ගහණට්ඨානං න මක්ඛෙතබ්බානි **මහාපච්චරියං** වුත්තං. කායාවෙ පන පක්ඛිත්තා ඛාරවාතපානකවාටා නි මක්ඛෙතබ්බානියෙව **මහාඅට්ඨකථායං** වුත්තං.

අභ්‍යොහරති අජ්ඣොහරති සත්තාහං අධිට්ඨහිත්වා සප්පිං ව තෙලං ව වසං ව මුඛේ නි තෙලං වා අභ්‍යඤ්ජනං වා මඤ්ඣං අරුමක්ඛණං[1] ඵාණිතං සරඪ්ඪපනං **අධිට්ඨෙති, ආපත්ති.** සවෙ අධිට්ඨිතතෙලං අනධිට්ඨිතතෙලභාජනෙ ආකිරිත්වාමෙ හොති, භාජනෙ සුබ්බං ඡිද්දං පට්ඨපිට්ඨිතෙලං පුරාණතෙලෙන අජ්ඣොත්ථරියති, පුන අධිට්ඨාතබ්බං. අථ මහාමුඛං හොති, සත්තාහ බහුං තෙලා පවිසිත්වා පුරාණතෙලං **අජ්ඣොත්ථරති**, පුන අධිට්ඨානකිච්චං නත්ථි. අධිට්ඨිතගතිකමෙව හි තං හොති. එතෙන නයෙන අධිට්ඨිතතෙල භාජනෙ අනධිට්ඨිතතෙලාකිරණවසි වෙදිතබ්බා. **විස්සජ්ජෙති** එත්ථ සවෙ දිවසං සත්තාහං එකෙන පටිග්ගහිතං අවිභත්තං හොති, සත්තාහාතික්කමෙ[2] දිවසවසි අනාපත්ති. පරිභුඤ්ජිතුං පන න වට්ටති. **සවෙ** යෙන පටිග්ගහිතං සො ඉතරං භණති: "ආවුසො ඉමං තෙලං සත්තාහමත්තං පරිභුඤ්ජ භුව"නති. සො ව පරිභොගං න කරොති, කස්ස ආපත්ති? න කස්සචිපි. කස්මා? යෙන පටිග්ගහිතං තෙන විස්සජ්ජිතත්තා. ඉතරස්ස අපටිග්ගහිතත්තා. **විනස්සති**නි අපරිභොගං හොති; **විනෙතෙති** ආදිසු යෙන විතෙත්තෙන හෙසජ්ජං වත්තං ව වත්තං ව මුත්තඤ්ච හොති, තං විත්තං වත්තා වත්තං මුත්තභාවි වුච්චති. තෙන විතෙත්තෙන ප්‍රුග්ගලො අනපෙක්ඛා වුච්චති. එවං අනපෙක්ඛා සාමණෙරස්ස දත්වා පච්ඡා පටිලභිත්වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති දස්සනත්ථන්ති **මහාසුමත්ථෙරෝ.**[3] **මහාපදුමත්ථෙරෝ** පනාහ: "නසිදං යාචිතබ්බං. අනෙන්තා සත්තාහෙ දින්නස්ස හි පුන පරිභොගෙ ආපත්ති යෙව නත්ථි. සත්තාහාතික්කන්තස්ස පන පරිභොගෙ අනාපත්තිදස්සනත්ථමිදං වුත්ත"නති. තස්මා එව 4 දින්නහෙසජ්ජං සවෙ සාමණෙරෝ අභිසඞ්ඛරිත්වා වා අනභිසඞ්ඛරිත්වා වා තස්ස භික්ඛුනො නත්ථුකම්මං දදෙය්‍ය, ගහෙත්වා නත්ථුකම්මං කාතබ්බං. සවෙ බාලෝ හොති, දාතුං න ජානාති, අඤ්ඤෙන භික්ඛුනා වත්තබ්බො: අපි තෙ සාමණෙර තෙලන්ති? ආම භන්තෙ අත්ථීති. ආහර, ථෙරස්ස හෙසජ්ජං කරිස්සාමාති. එවම්පි වට්ටති.

---

1. සී. ඉ. මක්ඛනං වා. 2. සී. & සී. ඉ. සත්තාහාතික්කමෙ-ඉති නත්ථි.
3. සෘ. & ම. ආට-ඉති අධිකං. 4. සී. ඉදං.

සෙසං උත්තානත්ථමේව. කඩිනසමුට්ඨානං. අකිරියා. නොසඤ්ඤා විමොක්ඛා. අවිත්තකා. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තා. තිවේදනා නත්ථි.

සෙඛසම්මතිකඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.[1]

1. 5. 3. 4.

තේන සමයේනාති වජ්ජිතබ්බඛාපදං. තත්ථ **වැඩිඛාතිඛා අනුඤ්ඤාතානි අනුඤ්ඤාතානි මිවරකඛඛෙන ඛිඛාවාවත්ථුකම්මං අනුඤ්ඤාතා; පඨමතරවේවාති**[2] පුරේ යෙව; **මාසෙ සෙසෙ ගිම්හානන්ති** වත්තබ්බේ ගිම්හමාසානං එකෙ පච්ඡිමමාසෙ සෙසෙ; **ඛණ්ඩාති** ඛිඛඛරජ්ජනකප්ප පරියොසානෙන නිඛ්ඛප්පවා; තරුණතෙනෙව එවමෙව නාසා සමයෙ[3] අධිට්ඨාතබ්බා.[4] දෙව අධිට්ඨානානං නවවට්ටති.[5] **අතිරෙඛමාසෙ සෙසෙ**[6] **ගිම්හානන්ති** ගිම්හානමාසෙ අතිරෙඛමාසෙ සෙසෙ; **අතිරෙඛඨධමාසෙ සෙසෙ ගිම්හානෙ ඛණ්ඩා නිවාසෙතීති** එත්ථ පඨ යථා වස්සික සාටිකාය පරියෙසනකෙඛත්තා කරණකෙඛත්තා නිවාසනකෙඛත්තං අධිට්ඨානකෙඛත්තන්ති වත්තබ්බං ඛෙත්තං, කුවිඤ්ඤමයෝ පිටකිඤ්ඤමයොති ද්විඛෙ සම්මයෝ, පිටකිඤ්ඤමයවත්ථුකං කුවිඤ්ඤමයවත්ථුකන්ති දෙව වත්තබ්බානි. ව වෙදිතබ්බානි.

තත්ථ ජෙට්ඨමූලපුණ්ණමාසියා පච්ඡිමපාටිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව කාලපඛ්ඛපඤ්ඤරසා, අයමෙතෙසං අධිමාසෙ පරියෙසනකෙඛත්තං වෙව කරණකෙඛත්තං ච. එතසම්ං හි අන්තරෙ වස්සිකසාටිකා අලද්ධා පරියෙසිතුං ලද්ධා කාතුං ච වට්ටති. නිවාසෙතුං අධිට්ඨාතුං ච න වට්ටති. කාලපඛ්ඛපඤ්ඤරසස්ස පච්ඡිමපාටිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව ආසාළිපුණ්ණමා, අයමෙතෙ අධිමාසෙ පරියෙසනකරණනිවාසනානං තිණ්ණම්පි ඛෙත්තං. එතසම්ං අන්තරෙ පරියෙසිතුං කාතුං[7] නිවාසෙතුඤ්ච වට්ටති. අධිට්ඨාතුං යෙව න වට්ටති. ආසාළිපුණ්ණමියා පච්ඡිමපාටිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව භාත්තිකපුණ්ණමා, ඉමෙ චත්තාරෝ මාසා පරියෙසනභරණනිවාසනාධිට්ඨානානං වත්තබ්බම්පි ඛෙත්තං. එතසම්ං හි අන්තරෙ අලද්ධං පරියෙසිතුං ලද්ධං වා කාතුං නිවාසෙතුං අධිට්ඨාතුඤ්ච වට්ටති. ඉදං තාව වත්තබ්බිඛං ඛෙත්තං වෙදිතබ්බං. භාත්තිකපුණ්ණමියා පන පච්ඡිමපාටිපදදිවසතො පට්ඨාය යාව ජෙට්ඨමූලපුණ්ණමා, ඉමෙ සත්ත මාසා පිටකිඤ්ඤමයෝ නාම. එතසම්ං අන්තරෙ "කාලෝ වස්සිකසාටිකාය"ති ආදිනා නයෙන සතුප්පාදං කත්වා අඤ්ඤතරඅප්පවාරිතඨානතො වස්සිකසාටිකාවිවරං නිප්පා දෙත්වාස්ස ඉමිනා සිඛ්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. "දෙථ මෙ වස්සිකසාටිකාවිවර"න්ති ආදිනා නයෙන ච්ඡඤ්ඤාතිං කත්වා නිප්පා

1. සී. සසා. & ම. පදං නිට්ඨිතං.
2. සසා. & ම. පවිකාවෙවාති.
3. ම. සමයෙව.
4. සී. සී. ඉ. & සසා. අධිට්ඨාතබ්බං.
5. සසා. & ම. න වට්ටති.
6. සී. මාසෙසු සෙසෙසු.
7. සී. සී අන්තරෙ අලද්ධං පරියෙසිතුං ලද්ධං කාතුඤ්ච.

දෙනතස්ස අඤ්ඤතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. වුත්තනයෙනෙව සතුප්පාදං කත්වා ඤත්තිචතුත්ථකම්මවාරිතට්ඨානතො නිප්ඵාදෙනතස්ස ඉමිනාව සික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. විඤ්ඤත්තිං කත්වා නිප්ඵාදෙනතස්ස අඤ්ඤතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන අනාපත්ති. වුත්තං හෙතං[1] **පරිවාරෙ**:-

"මාතරං චීවරං යාචෙ-නො ච **සඞ්ඝ**ස්ස පරිණතං,
තෙනස්ස හොති ආපත්ති-අනාපත්ති ච ඤාතකෙ.
පඤ්ඤාමෙසා කුසලෙහි විනතිතා"ති.

අයං හි පඤ්හා ඉමම්හි සඞ්ඝාය වුත්තොති. එවං පිසිසමය චතුක්කං වෙදිතබ්බං. ජෙට්ඨමූලපුණ්ණමාසියං පන පවිජිම්පාවිපද දිවසතො පට්ඨාය යාව ඡාතිකපුණ්ණමා, ඉමෙ පඤ්ච මාසා කුවිජ්ඣ සමයො නාම. එතසම්පි අන්තරෙ වුත්තනයෙන සතුප්පාදං කත්වා අඤ්ඤතක අපවාරිතට්ඨානතො වස්සිකසාටිකචීවරං නිප්ඵාදෙනතස්ස වත්තතෙදෙ දුක්කටං. යෙ මනුස්සා පුබ්බෙපි වස්සිකසාටිකචීවරං දෙනති, ඉමෙ පන[2] **සඞ්ඝෙ**පි අන්තතො අඤ්ඤතකඅපවාරිතා හොනති, වත්තතෙදෙ නත්ථි. තෙසු සතුප්පාදකාරණස්ස අනුඤ්ඤතත්තා. විඤ්ඤත්තිං කත්වා නිප්ඵාදෙනතස්ස අඤ්ඤතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. ඉදං පන පඤ්චසු වස්සිකසාටිකදායකෙසුපි හොති එව. වුත්තනයෙනෙව සතුප්පාදං කත්වා ඤත්තිචතුත්ථකම්මවාරිතට්ඨානතො නිප්ඵාදෙනතස්ස ඉමිනා සික්ඛාපදෙන අනාපත්ති. විඤ්ඤත්තිං කත්වා නිප්ඵාදෙනතස්ස අඤ්ඤතකවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදෙන අනාපත්ති. **දෙථ මෙති** ඉදං හි පරියෙසනකාලෙ අඤ්ඤතකඅපවාරිතෙ එව සඞ්ඝාය වුත්තං. එවං කුවිජ්ඣසමයවතුක්කං වෙදිතබ්බං.

නාගෙහා කාසං ඔවස්සාපෙති, ආපත්ති දුක්කටස්සාති එත්ථ උදකපුඨිතගණනාය අකත්වා නහානපරියොසානවසෙන පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටෙන කාරෙතබ්බා. සො ච ඛො විවටඛණෙ ආහාසතො පභිතුදකෙනෙව නහායනෙතා. නහානඝාට්ඨකවාපි ආදිසු සබෙහි ආසිත්තකුදකෙන වා නහායන්තස්ස අනාපත්ති. **වස්සං උක්කඩ්ඪිස්සතීති** එත්ථ සබෙ ඤාතපරියෙසිතාය වස්සිකසාටිකාය ගිම්හානං පවිජිම්මාසං ඛෙපෙත්වා පුන වස්සානස්ස පඨම්මාසං උක්කඩ්ඪිත්වා ගිම්හානං පවිජිම්මාසමෙව කරොතති, වස්සිකසාටිකා ඛොවිත්වා නික්ඛිපිතබ්බා. අනධිට්ඨිතා අවිකප්පිතා ද්වෙමාසපරිහාරං ලභති. වස්සූපනායිකදිවසෙ අධිට්ඨාතබ්බා. සබෙ **සඞ්ඝ**මෙමාසෙන වා අපපහොනකභාවෙන වා අඤ්ඤතා හොති, තෙව ද්වෙ මාසෙ වස්සානස්ස තං ව වාතුමාසනති ඡ මාසෙ පරිහාරං ලභති. සබෙ පන ඤාතිඤාතමාසෙ ඤඤීනං අත්ථරියති, අපරෙපි වත්තාරො මාසෙ ලභති. එවං දස මාසා හොනති. තතො පරම්පි සතියා පච්චාසාය මූලච්චිවරං කත්වා ඨපෙතබ්බස්ස එකමාසනති එවං එකාදස මාසෙ පරිහාරං ලභති. සබෙ පන එකාහද්වීහාදිවසෙන යාව දසාහානාගතාය වස්සූපනායිකාය අන්තොවස්සෙ වා

1, ම, වුත්තඤ්හෙතං. 2, සී., ඤ්. පන ං ම, ඉමෙ.

ලද්ධා වෙව නිට්ඨිතා ච, නදෑ අධිට්ඨාතබ්බානි? එතං අට්ඨකථාසු න විචාරිතං. ලද්ධදිවසතො පට්ඨාය අනෙනාදසාහෙ නිට්ඨිතා පන තසම්ං යෙව අනෙනාදසාහෙ අධිට්ඨාතබ්බා. දසාහාතික්කමෙ නිට්ඨිතා නදහෙව අධිට්ඨාතබ්බා. දසාහෙ අපපහොනෙන චිවරකාලං නාතික්කාමෙතබ්බානි. අයං නො අත්තනො මති. කසමා? "අනුජානාමි භික්ඛවෙ තිවිවරං අධිට්ඨාතුං; න විකප්පෙතුං. වස්සිකසාටිකං වස්සානං[1] වාතුමාසා අධිට්ඨාතුං; තතො පරං විකප්පෙතූ"නෙව හි වුත්තං. තසමා වස්සූපනායිකතො පුබ්බෙ දසාහාතික්කමෙපි අනාපත්ති. "දසාහපරමං අතිරෙකචීවරං ධාරෙතබ්බ"නෙව[2] වුත්තං, තසමා එසාහදවිභාදිවසෙන යාව දසාහං[3] අකාගතාය වස්සූපනායිකාය අනෙනාවසෙස ලද්ධා වෙව නිට්ඨිතා ච වුත්තනයෙනෙව අනෙනාදසාහෙ වා තදහු වා[4] අධිට්ඨාතබ්බා. දසාහෙ අපපහොනෙන චිවරකාලං නාතික්කමෙතබ්බා. නත්ථි සියා: "වස්සානං වාතුමාසං අධිට්ඨාතූ"නති වචනතො වාතුමාසබ්භන්තරෙ යදි තදි වා[5] අධිට්ඨාතුං වට්ටතීති? යදි පන එවං, "කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදියා ආබාධා අධිට්ඨාතූ"නති වුත්තං සාපි ච දසාහං අතික්කමෙතබ්බා සියා. එවං ච සති "දසාහපරමං අතිරෙක චිවරං ධාරෙතබ්බ"නති ඉදං වීරුජ්ඣති. තසමා යථාවුත්තමෙව ගහෙතබ්බං. අසුඤ්ඤං වා අවල කාරණං ලභිත්වා ජෙඩ්ඨතබ්බං. අපිච **සුරුචිදියමපි** නිස්සග්ගියාවසානෙ වුත්තං-"නදෑ අධිට්ඨාතබ්බා? ලද්ධදිවසතො පන පට්ඨාය අනෙනා දසාහෙ නිට්ඨිතා පන තසම්ං යෙව අනෙනාදසාහෙ, යදි නපපහොති, යාව නත්ථිනෙ පුණ්ණමා පරිහාරං ලභති"නි. **අවජ්ඣාතචීවරස්සාති** එතං වස්සික සාටිකං සඤ්ඤාය වුත්තං. තෙසං හි නග්ගභාවං කායොවස්සාපනෙ අනාපත්ති. එවඤ ච මහග්ඝං වස්සිකසාටිකං නිවාසෙත්වා නහායනතස්ස වොරුපදූවෙ **ආපදූ** නාම. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡඝට්ඨියානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අච්චිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කාය කම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනානි.

වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. 5. 3. 5.

සෙන සම්මසෙනාති විවරඅවජ්ඣඤ්ඤනසික්ඛාපදං. තත්ථ **යම්පි නත්‍යාහනති** යම්පි හෙ අහං; සො කිර' ම්ම පත්තචීවරඋපාහන පච්චත්ථරණානි[6] වහනෙනා මයා සද්ධිං චාරිකං පක්කමිස්සති'ති අදූසි. තෙනෙවමාහ. **අවජ්ඣාසීති** බලක්කාරෙන අග්ගහෙසි; සකසඤ්ඤයූ ගහිතභාවා පනස්ස පාරාජිකං නත්ථි. කිලමෙත්වා ගහිතත්තා ආපත්ති පඤ්ඤත්තා. **සඤං අවජ්ඣාසි නිස්සග්ගියං පාචිත්තියස්සති** එකං චීවරං එකාබද්ධානි ච බහූනි අවජ්ඣාතො එකා ආපත්ති. එකතො අබද්ධානි පිසුං[7] සිබ්බානි ච බහූනි අවජ්ඣාතො "සබ්බානිපි ආහර. උත්තරාසඞ්ගං ආහරා"ති එවං ආහරාපයතො ච වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. මයා

1. ම. වස්සානි. 2. සෑ. ඡි. 3. සෑ. දසාහා. 4. ම. තදහෙවෙව වා.
5. සෑ. යදූ වා තදූ වා ඤ මී: යදූ තදූ 6. සෑ. පච්චත්ථරණාදීනි 7. ම. විසුං විසුං.
a- ම වි. චීවරඅවඣඤ්ඤ. - 333.

දින්නානි සඛ්‍යානි ආහරාහි වදෙහාපි එකාවත්තෙනෙව සඛ්‍යුලා ආපත්තියෝ. අයඤ්ච ආණාපෙති ආපත්තිං දුක්කටස්සාති 'චීවරං ගණ්හා'ති ආණාපෙති, එකං දුක්කටං. ආණත්තෝ බහූනි ගණ්හාති, එකං පාචිත්තියං. "සබ්බානිපි ගණ්හ. උත්තරාසඞ්ගං ගණ්හා"ති වදතෝ වාචාය වාචාය දුක්කටං. "මයා දින්නානි සඛ්‍යානි ගණ්හා"ති වදතෝ එකාවාචාය සඛ්‍යුලාපත්තියෝ. අයඤ්ච පරිකප්පාරහානි විකප්ප නූපගපච්ඡිමචීවරං ඨපෙත්වා යං කිඤ්චි අනතිරිත්තං සූචිම්පි; වෙළෙත්වා[1] ඨපිතාසුපි වත්ථුගණනාය දුක්කටානි. සිබ්බිවෙළිතාසු එවං, ගාළ්හං කත්වා බද්ධාසු පන එකමෙව දුක්කටන්ති මහාපච්චරියං වුත්තං. සුත්තඝරෙ පක්ඛිත්තාසුපි එසෙව නයෝ. එවිතාය පක්ඛිපිත්වා සිබ්බිබද්ධගාළ්හබන්ධෙසු තිකතුණ්ඩාදීසු හෙට්ඨිමජාලාසුපි එසෙව නයෝ.

සෝ වා දෙතීති හත්ථෙ තුම්හාකං යෙව ඉදං සාරුප්පන්ති එවං වා දෙති; අථ වා පන "ආවුසෝ මයං තුය්හං 'චත්තපච්චත්තං කරිස්සති. අම්හාකං සන්තිකෙ උපජ්ඣං ගණ්හිස්සති. ධම්මං පරියාපුණිස්සති'ති චීවරං අදම්හ. සොදානි ත්වං න චත්තං භාරෙසි. න උපජ්ඣං ගණ්හාසි. න ධම්මං[2] පරියාපුණාසී"ති එවමාදිනි වුත්තෙනා "හත්ථෙ චීවරච්ඡායං ඨත්වෙසුද්ධ හණ්ඩ. ඉදං වෝ චීවරන්ති දෙති, එවම්පි සෝ වා දෙති. දිසාපක්ඛන්තං වා පන දහරං "නිවත්තෙථ න"න්ති හණති, සෝ න නිවත්තති. චීවරෙ[3] ගහෙත්වා රුක්ඛථාති. එවං වෙ නිවත්තති, සාධු. සචෙ පත්තචීවරත්ථාය මඤ්ඤුද්ධ භුම්හා හණ්ඩ. ගණ්හථ නන්ති දෙති, එවම්පි සෝ වා[4] දෙති. විබ්භන්තං වා දිසවා "මයං තුය්හං 'චත්තං කරිස්ස ති'ති පත්තචීවරං අදම්හ. සොදානි ත්වං විබ්භමිත්වා චරසී"ති වදති, ඉතරෝ "ගණ්හථ භුම්හාකං පත්තචීවරා"නි[5] දෙති, එවම්පි සෝ[6] වා දෙති. "මම සන්තිකෙ උපජ්ඣං ගණ්හන්තාසෙසෙව තෙ දෙමි. අඤ්ඤස්ස ගණ්හන්තස්ස න දෙමි. වත්තං භාරොහන්තස්ස දෙමි. අභාරොහන්තස්ස න දෙමි. ධම්මං පරියාපුණන්තාසෙසෙව දෙමි. අපරියාපුණන්තස්ස න දෙමි. අවිබ්භමන්තාසෙසෙව දෙමි. විබ්භමන්තස්ස න දෙමී"ති එවං[7] දුතුං න වට්ටති. දදතෝ දුක්කටං. ආහරාපෙත්වා පන වට්ටති. වජ්ජිතා දින්නං අවජ්ජිත්වා ගණ්හාපෙන්තා හණ්ඩඤ්චෙතං භාරෙතබ්බා. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. නිසජ්ජාභාරං-කායචිත්තතෝ වාචාචිත්තතෝ කාය වාචාචිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. භාගකතවිං. වජ්ජකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

චීවරඅධිට්ඨනසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.[8]

---

1. 5. 3. 6.

යොන සම්මන්නෙය්‍යාති සුත්තවිඤ්ඤත්තිං සික්ඛාපදං. හත්ථ **බොමනන්ති** බොමථානෙහි භාවපුත්තං; **භණ්ඩාගාරිකන්ති** භාජපාසතෙ නිබ්බත්තං; **භණ්ඩාගෙසඤ්ඤන්ති** හොසියංසූති භාණනිච්චා භාතසුත්තං, **භම්බලන්ති**

---

1. ම. අවෙළෙත්වා. 2. සී. ධම්මෙ. 3. සඤ්ඤ & ම. චීවරං.
4. සී. සෝ වෙව & සඤ්ඤ. සෝ යෙව වා. 5. සී. චීවරන්ති.
6. සඤ්ඤ. සෝ වෙව. 7. සඤ්ඤ. & ම. එවං පන. 8. සී. සඤ්ඤ. ම. පදං.

එළභලොමසුත්තං; සාණානි සාණවාසසුත්තං; **භඞ්ගානි** පාවෙය්‍යකං වා[1] සුත්තමෙවොගි එකෙ. එතෙහි පඤ්චහි **මිත්‍රසන්ථවා කතං** සුත්තං[2] **පන භඞ්ගානි**වෙදිතබ්බං. **වාණිජපති පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටානි සවෙ තන්තවායස්ස** තුරිවෙමාදීනි නාසි, තානි අරඤ්ඤතො **ආහරිස්‍සා මීති වාසිං වා ඵරසුං වා නීහරති**, තතො පට්ඨාය යං යං උපකරණත්ථාය වා වීවරං වායාපනත්ථාය වා හරොති, සබ්බත්ථ **තන්තවායස්ස** පයොගෙ පයොගෙ නිසග්ගිස්‍ස දුක්කටං. දීඝතො විදත්ථිවිතත්‍ථෙන තිරියං ච හත්ථ මතෙන විතෙ **නිස්සග්ගියං** පාචිත්තියං.

මහාපච්චරියං පන යාව පරියොසානා වායාපෙන්තස්ස ඵලකෙ ඵලකෙ **නිස්සග්ගියං** පාචිත්තියන්ති වුත්තං. තථපි ඉදමෙව පමාණං සඤ්ඤාය වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. විකප්පනුපගං පච්ඡිමං ගි වීවරං වීවර සඤ්ඤං ගච්ඡතීති. අථ වෙත්ථ එවං විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො:- **සුත්තං** තාව සාමං වීඤ්ඤත්තිකං අකප්පියං. යෙසං ඤාතකාදීවසෙන උප්පන්නං කප්පියං. තන්තවායොපි අඤ්ඤාතකඅප්පවාරිතො වීඤ්ඤාතියා ලද්ධා අකප්පියො. සෙසෙසු කප්පියො. තත්‍ථ අකප්පියසුත්තං අකප්පියතන්ත වායෙන වායාපෙන්තස්ස[3] පුබ්බෙ වුත්තනයෙන **නිස්සග්ගියං**. තෙනෙව පන කප්පියසුත්තං වායාපෙන්තස්ස යථා පුබ්බෙ **නිස්සග්ගියං**, එවං දුක්කටං. තෙනෙව කප්පියං ච අකප්පියං ච සුත්තං වායාපෙන්තස්ස යදි පච්ඡිමවීවරප්පමාණෙන එකො පරිවෙජ්දෙ, සුද්ධකප්පියසුත්තමයො, එකො අකප්පියසුත්තමයොති එවං තෙදුරබද්ධා විය වීවරං හොති, අකප්පියසුත්තමයෙ පරිවෙජ්දෙ පාචිත්තියං. ඉතරස්මිං තථෙව දුක්කටං. යදි තතො ඌනකපරිවෙජ්දං හොතෙ, අනාමසො අවච්ඡිමඛණ්ඩ ප්පමාණොපි, සබ්බපරිවෙජ්දෙසු පරිවෙජ්දගණනාය දුක්කටං. **අථ එකන්තරිකෙන වා සුත්තෙන දීඝතො වා කප්පියං තිරියං අකප්පියං කත්වා වීතං හොති, ඵලකෙ ඵලකෙ දුක්කටං.** කප්පියතන්තවායෙනපි අකප්පියසුත්තං වායාපෙන්තස්ස යථා පුබ්බෙ **නිස්සග්ගියං**, එවං දුක්කටං. තෙනෙව කප්පියං ච අකප්පියඤ්ච සුත්තං වායාපෙන්තස්ස **සවෙ පච්ඡිමවීවරප්පමාණා** වා ඌනකා වා අනාමසියසුත්තපරිවෙජ්ද හොතෙ, තෙසු පරිවෙජ්දගණනාය දුක්කටං. කප්පියසුත්ත පරිවෙජ්දෙසු **අනාපත්ති. අථ එකන්තරිකෙන** වා සුත්තෙන දීඝතො වා කප්පියං තිරියං අකප්පියං කත්වා වීතං හොති, ඵලකෙ ඵලකෙ දුක්කටං. යදි පන දෙ තන්තවායා හොන්ති, එකො කප්පියො එකො **අකප්පියො, සුත්තං ච අකප්පියං**, තෙ වෙ වාරෙන වීනන්ති, අකප්පිය තන්තවායෙන වීතෙ ඵලකෙ ඵලකෙ පාචිත්තියං. ඌනතරෙ දුක්කටං. ඉතරෙන වීතෙ උභයත්ථ දුක්කටං. **සවෙ** දොපි වෙමං ගහෙත්වා

---

1. සී. ඉ. 1, & 2, වාකමය. 2. සී. ඉ. & 1. කතසුත්තං.
3. සී. 1, & ඉ. වායාපෙන්ත

එකතෝ විභඞ්ගේ, ඵලකෙ ඵලකෙ පාචිත්තියං.[1] අථ සුත්තං කපියං, විවරඤ්ච කෙදරබන්ධාදීහි සපරිවෙජ්දං, අකප්පියත්තන්තවායෙන චීතෙ පරිවෙජ්දෙ පරිවෙජ්දෙ දුක්කටං. ඉතරෙන චීතෙ අනාපත්ති. සවෙ දෙවි වෙමං ගහෙත්වා එකතෝ විභඞ්ගේ, ඵලකෙ ඵලකෙ දුක්කටං. අථ සුත්තමපි[2] කප්පියඤ්ච අකප්පියඤ්ච, තෙ වෙ වාරෙන විභඞ්ගේ, අකප්පියත්තන්තවායෙන අකප්පියසුත්තමයෙසු පච්ඡිමවිවරපමාණෙසු පරිවෙජ්දෙසු චීතෙසු පරිවෙජ්දගණනාය පාචිත්තියං. ඌනකත්තරෙසු කප්පියසුත්තකමයෙසු ච දුක්කටං. කප්පියත්තන්තවායෙන අකප්පියසුත්තමයෙසු පමාණයුත්තෙසු වා ඌනකෙසු වා දුක්කටමෙව. කප්පියසුත්තමයෙසු අනාපත්ති. අථ එකන්තරිකෙන වා සුත්තෙන දීඝතෝ වා අකප්පියං තිරියං කප්පියං කත්වා විභඞ්ගේ, උභොපි වා වෙමං ගහෙත්වා එකතෝ විභඞ්ගේ, අපරිවෙජ්දෙ විවරෙ ඵලකෙ ඵලකෙ දුක්කටං. සපරිවෙජ්දෙ පරිවෙජ්දවසෙන දුක්කටාපත්තීති. අයං පනෙත්ථ **මහාඅට්ඨකථාසං** අපාකටෝ. **මහාපච්චරියාදීසු** පාකටෝ, ඉධ සබ්බාකාරෙනෙව පාකටෝ.

සවෙ සුත්තමපි කප්පියං, තන්තවායොපි කප්පියෝ සුත්තකපවාරිතෝ වා මූලෙන වා පයොජෙතෝ, වායාපකපච්චයා අනාපත්ති. දසාහං නිස්සඞ්ගනපච්චයා පන ආපත්තිං රක්ඛන්තෙන ඕනපඤ්චබන්ධනපමාණමතෙන චීතෙ තනෙන ඕතං යෙව අධිට්ඨාතබ්බං. දසාහාතික්කමෙන නිට්ඨාපියමානං හි නිස්සඞ්ගියං හවෙය්‍යාති. සුත්තකාදීහි කතභාරෙ පෙත්වා 'තුම්හාකං හනෙත්ථ ඉදං චීවරං ගණ්හෙය්‍යාථා'ති නියාදිතෙපි එසෙව නයෝ. සවෙ තන්තවායෝ එවං පයොජිතෝ වා සයං දුහුකාමෝ හුත්වා "අහං භනෙත්ථ තුම්හාකං චීවරං අසුකදිවසෙ නාම වායිත්වා ඨපෙස්සාමී"ති වදති, භික්ඛු ව තෙන පරිවත්තනාදිවසතෝ දසාහං අතික්කාමෙති, නිස්සඞ්ගියං පාචිත්තියං. සවෙ පන තන්තවායෝ "අහං තුම්හාකං චීවරං වායිත්වා සාසනං පෙසෙස්සාමී"ති වත්වා තථෙව කරොති, තෙන පෙසිතභික්ඛු පන තස්ස භික්ඛුනෝ න ආරොචෙති, අඤ්ඤං දිස්වා වා සුත්වා වා තුම්හාකං භනෙත්ථ චීවරං නිට්ඨිතන්ති ආරොචෙති, එතස්ස ආරොචනං නපපමාණං. යදි පන තෙන පෙසිතෝ යෙව ආරොචෙති, තස්ස වචනං සුතදිවසතෝ පට්ඨාය දසාහං අතික්කාමයතෝ නිස්සඞ්ගියං පාචිත්තියං. සවෙ තන්තවායෝ "අහං තුම්හාකං චීවරං වායිත්වා සාසනවි හවෙ පහිණිස්සාමී"ති වත්වා තථෙව කරොති, චීවරං ගහෙත්වා ගතභික්ඛු පන අත්තනෝ පරිවෙණෙ ඨපෙත්වා තස්ස න ආරොචෙති, අඤ්ඤං කොචි භණති "අපි භනෙත අධුනාහතං[3] චීවරං සුන්දරං"නති? කුහිං ආවුසො චීවරන්ති? ඉත්ථන්නාමස්ස හවෙ පෙසිතන්ති. එතස්සපි වචනං නපපමාණං. යදි පන සො භික්ඛු චීවරං දෙති, ලද්ධදිවසතෝ පට්ඨාය දසාහං අතික්කාමයතෝ නිස්සඞ්ගියං

---

1. සී. ඉ. & 1. දුක්කටං, 2. සී. 1 සුත්තං. 3. සී. 2. සහා. අධුනා ආහටං.

පාචිත්තියං. සචෙ පන වාසාපනමූලං අදින්නං හොති, යාව කාසකණ්ඩක මත්තම්පි අවසිට්ඨං, තාව රක්ඛති. **අනාපත්ති චීවරං සිබ්බිතුනත්ති** චීවරසිබ්බනත්ථාය සුත්තං විසඳුපෙත්තස්ස අනාපත්තීති අත්ථො. **ආසොභෙති** ආදිසුපි නිමිත්තත්ථෙ භුම්මවචනං; ආසොභාදිනිමිත්තං විසඳුපෙත්තස්ස අනාපත්තීති වුත්තං හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සුත්තවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. 5. 3. 7.

නෙව සමයෙනාති මහාපෙසකාරසික්ඛාපදං. තත්ථ **සුත්තං බාරයිත්වාති සුත්තං තුලෙත්වා පලපරිවෙජ්දං කත්වා; අපයිතානති ඝනං; සුවිනානති** සුට්ඨු විතං; සබ්බට්ඨානෙසු සමං කත්වා විතං; **සුපවායිතානති** සුට්ඨු පවායිතං; **සබ්බට්ඨානෙසු** සමං කත්වා තනෙන පසාරිතං; **සුවිලෙඛිතානති** ලෙඛනියා සුට්ඨු විලිඛිතං; **සුවිනච්ඡිතානති** තොවෙජන සුට්ඨු විනච්ඡිතං; සුනිද්ධොතානති[1] අත්ථො. **පමිබද්ධානති** වෙකල්ලං; **තනෙනති** තනෙන දීඝතො පසාරණෙ යෙව උපනෙත්වාති අත්ථො. **යත්ර වෙ ඉමා තිකඩ්ඩති** යත්ර ගාමෙ වා නිගමෙ වා තෙ තන්තවායා තන්ත; **විඝාසං ආපජ්ජෙය්යාති** විඝාසං භත්තං අධිකාවධානං ආපජ්ජෙය්ය; පාලියං පන ශෙෂභාගෙන විඝාසං ආපජ්ජෙය්ය හොති, තං දස්සෙතුං "ඉදං කිර භාවුසො"ති ආදි වුත්තං. **ධම්මම්පි භණෙය්යාති** ධම්මකථම්පි කථෙයි; තස්ස වචනෙන ආගතං වා විත්ථාරං වා අපිතං වාති සුත්තාවසිෂ්ඨභාගමෙව දස්සෙසි; **සුබ්බෙ අප්පවාරිතොති** චීවරසාමිකෙනපි පුබ්බෙ අප්පවාරිතො හුත්වා. ශෙෂං උත්තානමෙවාති. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

මහාපෙසකාරසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1, 6. 3. 8.

නෙව සමයෙනාති අවෙචනචීවරසික්ඛාපදං. **තත්ථ දසාහානාගතානති දස අහානි=දසාහං; තෙන දසාහෙන අනාගතා=දසාහානාගතා, දසාහෙන අසමපත්තාති අත්ථො. තං දසාහානාගතං. අවචනත්ථං යොග වසෙන භුම්මත්ථෙ උපයොගවචනං. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "දසාහානාගතායා"ති වුත්තං. පච්චාරණාඝාති ඉදං පන යා සා දසාහානාගතාති වුත්තා, තං සරූපතො දස්සෙතුං අයමෙමාහත්ථෙ**

1, සී, ඉ, සුමඞ්ගලාහතාති,

අනුපසම්පන්නස්ස දාතුං, **ඤත්තිදුතියකම්මවාචාය** පන තේචීවරිකඞ්ගසමාදානම්පි උපසම්පදාය පුරිමත්තා තේචීවරිකඞ්ගසමාදාපනම්පි පබ්බජ්ජ

1. 5. 3. 9.

නෙව සමයෙනාති සාසඞ්කසික්ඛාපදං. තඤ්ච **වුඤ්චවස්සා ආරඤ්ඤකොසූති** තෙ පුබ්බෙපි අරඤ්ඤකයෙව[1] විහරිංසු. දුබ්බල විවරතාය පන පවිසිත්වා ගාමන්තසෙනාසනෙ වස්සං වසිත්වා නිවාසිත විවරං ගහෙත්වා ඉදානි නිපජ්ජිස්සාමි සමණධම්මං කරිස්සාමීති **ආරඤ්ඤකොසූ** සෙනාසනෙසු විහරන්ති. **ඛානතීහවොරකාති** ඛානකමාසෙ වොරා; **පරිපාතෙන්තීති** උපද්දවන්ති; තඤ්ච තඤ්ච ආඛාපිත්වා උත්තසෙන්ති පලාපෙන්ති; **අනතරඝරෙ නික්කිපිතූනන්ති** අන්තොගාමෙ නික්කිපිතුං; භගවා-යඤ්ච පවිසිය නාම ඛමෙමන සමෙන දුල්ලභා, සලෙලඛවා හි භික්ඛු මාතරම්පි විඤ්ඤාපෙතුං න සක්කොන්ති, තඤ්ච විවරගුත්තත්තාය අන්තරඝරෙ නික්කිපිතුං අනුජානි. භික්ඛූනං පන අනුරූපත්තා අරඤ්ඤවාසං න පටික්කිපි.

උපවස්සං බොධෙතූති එත්ථ 'උපවස්සා'නති උපවස්ස; උපවස්සිත්වාති වුත්තං හොති. උපසම්පජ්ජනන්ති ආදීසු[2] විය හි එත්ථ අනුනාසිකොපදත්ථබෙබා. වස්සං උපගන්ත්වා ච වසිත්වා වාති අත්ථො. ඉමස්ස ච පදස්ස "තථාරූපෙසු භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරන්තොා"ති ඉමිනා සම්බන්ධො. කිං වුත්තං හොති? වස්සං උපගන්ත්වා ච වසිත්වා ච තතො පරං පවිත්මඝනනිඝපුණ්ණමිපරියොසානකාලං[3] යානි ඛො පන තානි ආරඤ්ඤකානි සෙනාසනානි සාසඞ්කසම්මතානි සප්පටිභයානි, තථාරූපෙසු භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරන්තො ආභඛ්බොයෙව **නිත්තණං** විවරාය අඤ්ඤතරං විවරං අන්තරඝරෙ නික්කිපෙය්‍යාති. යඤ්හි පන යො වස්සං උපගන්ත්වා යාවපඨමිඝනනිඝපුණ්ණමං වසති, සො වුච්චවස්සානං අභබ්බෙ හොති. තඤ්ච ඉදං අතිගහණං. ඛීණාසවජ්ඣානලාභිආදිකං අඤ්ඤං පදඝාජනෙ කොචිලං චීවර නික්ඛෙපාරහං පුග්ගලං දස්සෙතුං **"වුඤ්චවස්සානං"**නති වුත්තං. තඤ්චාපි "භික්ඛු සෙනාසනෙසු විහරමානා"නි ඉමිනා සම්බන්ධො. අයං හි එත්ථ අත්ථො: **වුඤ්චවස්සානං** භික්ඛූනං සෙනාසනෙසු විහරන්තානාති. එවරූපානං භික්ඛූනං අභබ්බෙ යො කොචි භික්ඛුනී වුත්තා හොති. අරඤ්ඤලක්ඛණං අදින්නාදානෙ වුත්තනයමෙව.

අයං පන විසෙසො:-සචෙ විහාරෙ පරික්ඛිත්තෙ හොති, පරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස ඉන්දඛීලතො අපරික්ඛිත්තස්ස පරික්ඛෙපාරහට්ඨානතො පට්ඨාය යාව විහාරපරික්ඛෙපා මිණිතබ්බං. සචෙ විහාරෙ අපරික්ඛිත්තෙ හොති, යං සබ්බපඨමං සෙනාසනං වා ගන්ධකුටි වා ධුවභත්තනිපාතට්ඨානං වා බොධි වා චෙතියං වා දූරෙ චෙපි සෙනාසනතො හොති, තං පන පරිවෙණද්වාරබාහා මිණිතබ්බං. සචෙපි ආසන්නෙ ගාමො හොති, විහාරෙ නීතෙහි සත්තමානුසභාගා සද්දං සුණන්ති, පබ්බතාදීසු පන අන්තරිතත්තා න සක්කා උච්චං ගන්තුං, යො වස්ස පකතිමග්ගො හොති, සචෙපි නාවාය

1, සී. ඉ. අරඤ්ඤිකාසෙව. 2, සී, ඉ. ආදී. 3, සී, 1, සාමඤ්ඤ.

සඤ්චරිතබ්බා, තෙන මඤ්ඤන ගාමතෝ පඤ්ඩුකලොහිතකං ගඡෙ නබ්බං. යෝ පන ආසන්නගාමිස්ස අභිණසමුපාදනඤ්ච තතෝ තතෝ මග්ගං පිදහති, අයං ධුතඞ්ගවොරොති වෙදිතබ්බෝ.

සාසඞ්කසම්මතානීති සාසඞ්කානීති සම්මතානි; එවං සඤ්ඤුතානීති අත්ථෝ. පදභාජනෙ පන යෙන කාරණෙන තානි සාසඞ්කසම්මතානි, තං දස්සෙතුං "ආරාමෙ ආරාමූපචාරෙ"ති ආදි වුත්තං. සහ පවිසතෙන සපපටිභයානි; සභයානීති[1] අත්ථෝ. පදභාජනෙ පන යෙන කාරණෙන තානි සපපටිභයානි, තං දස්සෙතුං 'ආරාමෙ ආරාමූපචාරෙ'ති ආදි වුත්තං. **සමණානං ගොචරගාමෙ නිකඛිපෙය්යාති** ආරඤ්ඤකස්ස සෙනාසනස්ස සමන්තා සබ්බදිසාභාගෙසු අත්තනා අභිරුචිතෙ ගොචරගාමෙ සතියා අභිණසමුපත්තියා නිකඛිපෙය්ය.

තත්‍රායං අභිණසමුපත්තිඃ-පුරිමිකාය උපගන්ත්වා මහාපවාරණාය පවාරිතොා හොති, ඉදමෙකං අභිණං. සචෙ පච්ඡිමිකාය උපගතොා හොති වා නිය්‍යාවස්සොා වා, නිකඛිපිතුං න ලභති. භත්තනිකමායො යෙව හොති. ඉදං දුතියමභිණං. භත්තනිකමාසතො පරං න ලභති. පඤ්ඩුකලොහිතකානං පවිසිමමෙව පමාණයුත්තං සෙනාසනං හොති. ඉදං තතියමභිණං. ඌනපපමාණෙ වා ගාවුතතො අතිරෙකපපමාණෙ වා න ලභති. යත්‍ර හි පිණ්ඩාය චරිත්වා පුන විහාරං ආගන්තුවෙලාය සක්කා ආගන්තුං, තදෙව ඉධාධිප්පෙතං. නිමන්තිතොා පන අඩ්ඪයොජනම්පි ගොජනම්පි ගන්ත්වා වසිතුං[2] පටිබලොා හොති, ඉදං අප්පමාණං. සාසඞ්කසපපටිභයමෙව හොති, ඉදං චතුත්ථමභිණං. අනාසඞ්කඅප්පටිභයෙ හි අභිණයුත්තෙපි සෙනාසනෙ වසන්තොා නිකඛිපිතුං න ලභතීති.

අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛූ සම්මුඛීභාවාති යා උද්දෙසිතඛිකඛාපදෙ නොසම්මුඛා සම්මුති අත්‍රඤ්ඤත්‍රා නාම්‍යා සම්මුතියා අඤ්ඤත්‍ර; සචෙ සා ලද්ධා හොති, ජාරත්තාතිරෙකම්පි වීසතිරත්තිම්පි වට්ටති. **පුන ගාමසීමං ඔක්කමිස්සාමීති** සචෙ ගොචරගාමතො පුරත්ථිමාය දිසාය සෙනාසනං, අයං ච පච්ඡිමදිසං ගතොා හොති, සෙනාසනං ආගන්ත්වා සන්තකම්ං අරුණං උට්ඨාපෙතුං අසක්කොන්තෙන ගාමසීමම්පි ඔක්කමිත්වා සභාගෙ වා යත්ථ කත්ථචි වා වසිත්වා ච්වරෙ පවත්තිතෙ සඤ්ඤා පක්කමිතුං වට්ටතීති අත්ථෝ. එවං අසක්කොන්තෙන පන තත්‍රෙව ඨිතෙන පච්චුද්ධරිතබ්බං. අතිරෙකච්වරඋත්‍රෙ ඔස්සක්කිතබ්බං. **සෙසං උත්තානමෙව.** කඨිනසමුට්ඨානං. කායවාචතොා කායවාචා විඤ්ඤත්තිතොා ච සමුට්ඨාති. අකිරිගං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පරිසුද්ධිපක්ඛෙ වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තකං. තිවෙදනාති.

සාසඞ්කසික්ඛාපදවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. 5. 3. 10.

සෙනා සම්මසනානි පරිණතසික්ඛාපදං. තත්‍ර **ප්‍රුයස්සාතී** සමුඛස්ස; **ධම්මගණස්සාති** අත්ථෝ. **පඤ්ඤත්තානීති** පටිසාදිතං; **බහූ සඞ්ඝස්ස භණ්ඩූති**

1, සභා. ඨ ම, බලම, 2, සී, මූ, වසිතුං.

සඞ්ඝස්ස බහූනි හද්දානි අනෙකානි ලාභමුඛානි; න සඞ්ඝස්ස සෙනාව පරිහානීති දීපෙතබ්බා. **ඔනොජෙත්වාති** දෙත්; කිං පනෙවං වත්තුං වට්ටතීති? කඨමා න වට්ටති? අයං හි අනිඝටනිකඛ අනිඝාරිත්වා එකඤ්ඡිං ඔකාසෙ සඞ්ඝස්සත්ථාය පවියඤ්ඤා. අනිඝටපවියඤ්ඤෙන ච උදඤ්ඤස්ස ඨපිතකඤ්ඤාගෙ ච පයුත්තවාචා නාම නත්ථි. **සඞ්ඝිකඤ්ඤානි** සඞ්ඝස්ස සන්තකානං; සො හි සඞ්ඝස්ස පරිණතත්තා හත්ථං අතාරුළෙහාපි එසෙන පරියායෙන සඞ්ඝස්ස සන්තකො හොති. පදභාජනෙ පන "**සඞ්ඝිකං නාම සඞ්ඝස්ස දින්නං හොති පරිච්චත්ත**"න්ති එවං අඤ්ඤාධාරවසෙන නිපපරියායතොව සඞ්ඝිකං දස්සිතං. **ලාභන්ති** ලභිතබ්බං වත්ථුං ආහ. තෙනෙවස්ස නිදස්සෙ "විවරමපී"ති ආදි වුත්තං. **පරිණතන්ති** සඞ්ඝස්ස නිය්‍යාතං සඞ්ඝස්ස පොණං සඞ්ඝස්ස පබ්භාරං හුත්වා ඨිතං; යෙන පන භාරෙණ සො පරිණතො හොති, තං දස්සෙතුං "**දායාදා මෙ භවිස්සන්ති වාචා භින්නා හොතී**"ති පදභාජනං වුත්තං. **පරිණාමෙ දුක්කටන්ති** පරිණතලාභස්ස අත්තනො පරිණාමනපයොගෙ දුක්කටං; පවිලාහෙන තස්මිං හත්ථං ආරුළ්හෙ නිස්සග්ගියං. සබ්බෙ පන සඞ්ඝස්ස දින්නා හොති, තං ගහෙතුං න වට්ටති. සඞ්ඝස්සෙව දාතබ්බං. යොපි ආරාමිකෙහි **සද්ධිං** එකතො ඛාදති, හණ්ඩං අග්ඝාපෙත්වා භාජෙතබ්බො. පරිණතං පන සඟඩ්ඩිකානං වා ගිහීනං වා අත්තනාමෙසොමාතුසන්තකම්පි "ඉදං මයහං දෙහී"ති සඞ්ඝස්ස පරිණතභාවං ඤත්වා අත්තනො පරිණාමෙත්වා ගණ්හන්තස්ස නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං. ඉමස්ස භික්ඛුනො දෙතීති එවං අඤ්ඤස්ස පරිණාමෙන්තස්ස සුද්ධිකපාචිත්තියං. එකං පත්තං වා චීවරං වා අත්තනො, එකං අඤ්ඤස්ස පරිණාමෙති, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං වෙව සුද්ධිකපාචිත්තියඤ්ච. එසෙව නයො බහූසු. වුත්තම්පි චෙතං:-

"නිස්සග්ගියෙන ආපත්තිං-බුද්ධසෙන පාචිත්තියං,
ආපජ්ජිත්‍ය එකතො-පඤ්හාමෙසා සුසලෙඛි විනයිතා"ති [1]

අයං හි පරිණාමනං සඞ්ඛාය වුත්තා. යොපි වස්සිකසාටිකසමයෙ ච්.තුසරෙපි **සඞ්ඝස්ස** පරිණතං වස්සිකසාටිකං ඤත්වා අත්තනො පරිණාමෙති, නිස්සග්ගියං. පරස්ස පරිණාමෙති, සුද්ධිකපාචිත්තියං. මනුස්සා සඞ්ඝභත්තං කරිස්සාමාති සපත්තෙලාදීනි ආහරන්ති, ගිලානො වෙපි භික්ඛු සඞ්ඝස්ස පරිණතභාවං ඤත්වා කිඤ්චි යාචති, නිස්සග්ගියං පාචිත්තියමෙව. සචෙ පන සො 'තුම්හාකං සපිආදීනි ආහටානි අත්ථී'ති පුච්ඡිත්වා 'ආම අත්ථි'ති වුත්තෙ 'මයහම්පි දෙථා'ති වදති, වට්ටති. අථාපි නං භූතානුවාදාගතත්තා උපාසකා වදන්ති: 'සඞ්ඝොපි අම්හෙහි දින්නමෙව ලභති. ගණ්හථ, හනෙත'න්ති, එවම්පි වට්ටති. **සඞ්ඝස්ස පරිණතං අඤ්ඤසඞ්ඝස්සාති** එකස්මිං විහාරෙ සඞ්ඝස්ස පරිණතං අඤ්ඤං විහාරං උද්දිස්සිත්වා අසුකස්මිං නාම විහාරෙ සඞ්ඝස්ස දෙථාති පරිණාමෙති, **චෙතියස්ස වාති** 'කිං සඞ්ඝස්ස දින්නෙන? චෙතියපූජං කරොථා'ති එවං

---

[1] පරිවාරපාළි.

වෙතියඤ්ඤ වා පරිණාමෙති; **චෙතියඤ්ඤ පරිණාමනති** එත්ථ නියමෙතා අඤ්ඤදත්ථියඤ්ඤත්ථාය රොපිතමාලාවච්ඡතෝ අඤ්ඤදත්ථියමනි[1] ප්‍රපඤ්චි ආරොපෙතුං න වට්ටති. එතඤ්ඤ චෙතියඤ්ඤ පන ශ්‍රුතං වා පතාතං වා ආරොපෙන්තා දිතෝදිසවා සෙසං අඤ්ඤදත්ථියඤ්ඤ දාපෙතුං වට්ටති. **සුගතලඤ්ඤ පරිණාමනති** අනතමසෝ සුනඛස්සාපි පරිණතං 'ඉමස්ස සුනඛස්ස මා දෙති, එතඤ්ඤ දෙහි'නි එවං අඤ්ඤපුග්ගලස්ස පරිණාමෙති, දුක්කටං. සචෙ පන කෙවලං දුයඤ්ඤ "මයං සඞ්ඝභත්තං කාතුකාමා, චෙතියපූජං කාතුකාමා, එතඤ්ඤ භික්ඛූනෝ පරිකාරං දාතුකාමා, තුම්හාකං රුච්චියා දස්සාම. කහඤ්ච. කත්ථ දෙමා?"නි වදනති, එවං වුත්තෙ තෙන භික්ඛූනා 'යත්ථ ඉච්ඡථ, තත්ථ දෙථා'යි වත්තබ්බං. සචෙ පන කෙවලං 'කත්ථ දෙමා?'නි පුච්ඡිතනි, පාළියං ආගතනයෙන වත්තබ්බං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවානි. තිසමුට්ඨානං. කාය චිත්තතෝ වාවාචිත්තතෝ කායවාවාචිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනනති.

සමන්තපාසාදිකාය චිත්තයඤ්ඤණනාය පරිණතසික්ඛාපද වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

නිට්ඨිතා තිංසතිවණ්ණනාති.[2]

1, සී. මූ. චෙතියඤ්ඤපි.
2. ම, පාරාජිකඤ්ඤ කණ්ඩවණ්ණනා සමත්තා,

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

2. 1. 1. 1.

යෙසං නවිති වගෙහි-සඞ්ඝහො සුපතිට්ඨිතො,
බුද්ධඤානං අග්ගහි-තෙසං භවති වණ්ණනා.

තත්ථ මුසාවාදවගග්ගස්ස තාව පඨමසික්ඛාපදෙ **හත්ථකොති** තස්ස ථෙරස්ස නාමං; සඤ්ඤාහං පුතෙතා **සඤ්ඤාපුතෙතා**; බුද්ධකාලෙ කිර සඤ්ඤාකුලතො අසීති පුරිසසහස්සානි පබ්බජිංසු. හෙසං සො අඤ්ඤතරො හොති. **වාදක්ඛිත්තෙනාති** වාදං කරිස්සාමීති එවං පරිවිතක්කිතෙන වාදෙන පරවාදිසන්තජිකං ඛිතෙනා; පක්ඛිත්තෙනා පහිතො පෙසිතොති අත්ථො. වාදම්හි වා සඤෙන විඤ්ඤත්ත ඛිතෙනා; යත්ර යත්ර වාදෙ, තත්ර තත්රෙව සද්ධිස්සතීතිපි[1] වාදක්ඛිත්තෙනා; **අවජානිත්වා පජානාතීති** අත්තනො වාදෙ කඤ්චි[2] දෙසං සල්ලක්ඛෙන්තො 'නායං මම වාදෙ'ති අවජානිත්වා පුන ඤාපෙනෙතා[3] නිද්දොසතං සල්ලක්ඛෙත්වා 'මමෙව අයං වාදෙ'ති පටිජානාති; **පජානිත්වා අවජානාතීති** කිඤ්චිදෙව[4] වචනෙ ආනිසංසං සල්ලක්ඛෙනෙතා 'අයං මම වාදෙ'ති පටිජානිත්වා පුන ඤාපෙනෙතා[3] **තත්ථ** දොසං සල්ලක්ඛෙත්වා 'නායං මම වාදෙ'ති අවජානාති; **අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරතීති** අඤ්ඤෙන කාරණෙන අඤ්ඤං කාරණං පටිචරති පටිවිහරතීති අත්ථො; 'රූපං අනිච්චං; **ජාතිතබ්බතො**'ති වත්වා පුන 'ජාතිධම්මතො'ති ආදීනි වදති. **කුරුඤ්ඣියං** පන "**එතඤ්ඤ**[5] පටිචිත්‍රාදානෙහු අඤ්ඤං බහුං ඤාපෙති"ති වුත්තං. තත්‍රායමධිප්පායොඃ-යහනං පටිජානනඤ්ච අවජානනඤ්ච, තඤ්ඤ පටිවිත්‍රාදහනඤ්ච "ඤො ආහ? කිං ආහ? කිඤ්ඤං ආහා"ති එවමාදිං බහුං භාසතීති. පුන **මහාඅට්ඨකථායං** "අවජානිත්වා පටිජානනෙනා පටිජානිත්වා අවජානනෙනා එව ච අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරතී"ති වුත්තං. **සම්පජානමුසා භාසතීති** සම්පජානනෙනා[6] මුසා භාසති; **සඞ්ඝෙනාහං කච්චා විසංවාදෙතීති** පුරෙභත්තාදීසු අසුකස්මිං නාම භාලෙ අසුකස්මිං නාම පදෙසෙ වාදෙ හොතුති[7] සඞ්ඝෙනාහං කච්චා සඞ්ඝෙනතො පුරෙ වා පච්ඡා වා ගන්ත්වා "පස්සථ හො; නිත්ථියා නා ආගතා. පරාජිතා"ති පකාසෙමි; **සම්පජානමුසාවාදෙති** ජානිත්වා ජානනස්ස ච මුසා භණනෙ; **විසංවාදනපුරෙඛාරස්සාති** විසංවාදනචිත්තං පුරතො කත්වා වදන්තස්ස; **වාචාති** මිච්ඡාවාචාපරියාපන්නවචනසමුට්ඨාපිකා චෙතනා; **ගිරාති** තාය චෙතනාය සමුට්ඨාපිතං සද්දං දස්සෙති; **විඤ්ඤ**

1. සී. ඉ. සද්දිස්සතීති. 2. සී, ඉ. & ස්‍යා. කිඤ්චි.
3. ස්‍යා. ඤාපෙතෙනා ඤාපෙනතා. 4. සී, ඉ. & I, කිඤ්චිදෙව.
5. සී, ඉ. & ස්‍යා, එතඤ්ඤ, 6. සී, ඉ.-, සී 1 & 2 ජානනෙනා, 7. සී III, හොතීති,

ථොනී වචනපථො; වාචායෙව හි අඤ්ඤසඞ්ගපි දිට්ඨානුගතිං ආපජ්ජනානං පථභූතතො ව්‍යපථොනි වුච්චති. **චේතසෙදෙති** චේතසඤ්ඤි තාය වාචාය හෙදෙ; පභෙදගතා[1] වාචා එව එවං වුච්චති. **චාවඞ්කා විඤ්ඤත්තීති** වචිවිඤ්ඤත්තියි; එවං පඤ්චපදෙන සුද්ධවෙතනා, මිජ්ඣාජීවසමුට්ඨාපිතඤ්ච දුච්චරිතසඞ්ඛාතා වෙතනා,[2] අනෙකා එතෙන විඤ්ඤත්තියි සඞ්ගිතා වෙතනා කථිතාති වෙදිතබ්බා. **අනරියවොහාරොති** අනරියානං බාලපුථුජ්ජනානං වොහාරො; එවං සම්පජානමුසාවාදං දස්සෙත්වා ඉදානි අනෙන වුත්තානං සම්පජානමුසාවාදසඞ්ඛාතානං අනරියවොහාරානං ලක්ඛණං දස්සෙතුං **අදිට්ඨං දිට්ඨං මෙති**[3] ආදිමාහ.

තත්ථ **අදිට්ඨං දිට්ඨං මෙති** එවං වදතො වචනං තංසමුට්ඨාපිකා වා චෙතනා එසො අනරියවොහාරොති ඉමිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො. අපි චෙත්ථ චක්ඛුවසෙන අගහිතාරම්මණං **අදිට්ඨං**, සොතවසෙන අග්ගහිතං **අසුතං**, ඝාණාදිවසෙන මුත්වා තීහි[4] ඉන්ද්‍රියෙහි එකා ඛද්ධං විය කත්වා පත්වා අග්ගහිතං[5] **අමුතං**, අඤ්ඤත්ර පඤ්චහි ඉන්ද්‍රියෙහි සුද්ධෙන විඤ්ඤාණෙනෙව අග්ගහිතං **අවිඤ්ඤාතන්ති** වෙදිතබ්බං. පාලියං පන "අදිට්ඨං නාම න චක්ඛුනා දිට්ඨ"න්ති එවං ඔළාරිකෙනෙව නයෙන දෙසනා කතා හි.[6] දිට්ඨාදීසු ච අත්තනාපි පරෙනාපි දිට්ඨං දිට්ඨමෙව. එවං සුත මුත විඤ්ඤාතානි. අයමෙකො පරියායො. අපරො නයොः[7] යං අත්තනා දිට්ඨං දිට්ඨමෙව තං. එසෙව නයො සුතාදීසු. යං පන පරෙන දිට්ඨං, තං අත්තනා සුතට්ඨානෙ ඨිට්ඨති. එවං මුතාදීනිපි.[8]

ඉදානි තෙසං අනරියවොහාරානං වසෙන ආපත්තිං ආරොපෙන්ථ[9] දස්සෙතුං **තීහි අකාරෙහීති** ආදිමාහ. තත්‍රායං "තීහි ආකාරෙහි පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජිතුං සමාපජ්ජනසමුඞ්ගහණත්‍රස්ස ආපත්ති පාරාජිකස්සා"ති එවමාදි වතුත්ථපාරාජිකපාළිවණ්ණනාය වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. කෙවලං හි තත්ථ "පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජී"ත්‍රි ඉධ "අදිට්ඨං දිට්ඨමෙ"ති, තත්ථ ච "ආපත්ති පාරාජිකස්සා"ති "ඉධ ආපත්ති පාචිත්තියස්සා"ති එවං වත්තුමෙත්‍ර ආපත්තිමෙත්‍ර ච විසෙසො. සෙසං එකලක්ඛණමෙවාති. **තීහාකාරෙහි දිට්ඨෙ චෙමතිකභාවාති** ආදීනම්පි අත්ථො "දිට්ඨස්ස හොති පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපජ්ජනොං දිට්ඨෙ චෙමතිකොං"නි එවමාදි දුට්ඨදොසපාළිවණ්ණනාය වුත්තනයෙන වෙදිතබ්බා. පාළිමත්තමෙව හි එත්ථ විසෙසො. **අත්ථෙ පන සත්ථෙරවාදෙ**[10] කිඤ්චි නානාකරණං නත්ථි. **සහසා භණිතීති** අවිමංසිත්වා අනුපධාරෙත්වා වා වෙගෙන දිට්ඨම්පි "අදිට්ඨං මෙ"ති[11] **භණති; අඤ්ඤං භණිස්සාමීති අඤ්ඤං භණතීති** මඳතතා ජළතතා පකබලනතා.[12]

---

1. සී. III. පභෙදතො.
2. I & II, සඤ්ඤ, සමුට්ඨිත සද්දසඞ්ගහා,
3. සඤ්ඤ. අදිට්ඨං නාමාති,
4. සඤ්ඤ. ඝාණාදිවසෙන තීහි,
5. සඤ්ඤ. විය කත්වා අග්ගහිතං,
6. සඤ්ඤ. කථිතා;
7. සඤ්ඤ. අපරෝ පන.
8. සඤ්ඤ, සුතාදීනිපි.
9. සී, ඉ, රොපෙන්ථ.
10. සී, ඉ, & සී I, අත්ථෙ ච කෙසු, ථෙරවාදෙ.
11. සඤ්ඤ අදිට්ඨම්පි දිට්ඨං මෙති,
12. සඤ්ඤ, පකබලනතා.

'වීවර'නති වත්තබ්බෙ 'චීර'නති ආදිං භණති; යො පන සාමණෙරෙන "අපි භන්තෙ මයාපි උපජ්ඣායං පස්සිස්සා?"ති[1] වුත්තො කෙළිං කුරුමානො "තව උපජ්ඣායො දුරුසකටං යොජෙත්වා ගතො භවිස්සතී"ති වා සිඟාලසද්දං සුත්වා "කස්සායං භන්තෙ සද්දො?"ති වුත්තො[2] 'මාතුයා සෙ සාමණෙන ගච්ඡනභියා සද්දමෙ ලඡ්ඡවකකං උද්ධාරෙන්තානං[3] අයං සද්දො?"ති වා එවං හෙව දවා න රවා අසද්ධං භණති; **සො ආපත්තිං ජනෙති** යෙව.[4] අසද්ධසු පුරාණකථා නාම හොන්ති: එකො ගාමෙ පොකං හෙලං ලභිත්වා විහාරං ආගතො සාමණෙරං භණති: "තවං අජ්ජ කුහිං ගතොසි? ගාමෙ එකතෙලො අහොසි"ති වා **පවත්තිභාය** යථිතං පුච්ඡණ්ඩං ලභිත්වා "අජ්ජ ගාමෙ පවත්තිභාගි පුවෙ වාරෙසුං"ති[5] වා, අයං මුසාවාදෙව හොති. සෙසං උත්තානමෙවාති.

නිසම්මවිත්ථානං: කායවිත්තතො වාවාවිත්තතො කායවාවාවිත්තතො ච **සම්මවිත්ථානි**. කිරියා. සඤ්ඤුපවිමොක්ඛං. සච්චිත්තතා. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. නිවෙදනතති.

මුසාවාදසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 1. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ **ඔමසනතීති** ඔවිජ්ඣනති; **ඛිංසෙනතීති** අක්කොසනති;[6] **විහෙඨෙනතීති** පඨංසෙනති; **භූතපුබ්බන්ති** ඉදං වත්තුං භගවා ඔමසවාදගරහනත්ථං ආහරි. **නන්දිවිසාලො නාමාති** නන්දීති තස්ස බලිවද්දස්ස නාමං; විසාණානි පනස්ස විසාලානි. තස්මා නන්දිවිසාලොති වුච්චති. බොධිසත්තො තෙන සමයෙන හොති. ඛ්‍රාහ්මණෙ තං යාගුං භත්තකාදීහි අනිච්චං පොසෙසි. අථ සො ඛ්‍රාහ්මණං අනුකම්පමානො "**භොජ ච්චා**"තති ආදිමාහ. **තතොව අවොචාති** අහෙතුකපටිසන්ධිකාලෙපි පරිබ්බාසනා අමනාපතොයෙව පවෙදෙති.[7] තස්මා ඛ්‍රාහ්මණස්ස දොසං දස්සෙතුකාමො අවොචාසි. **සකටසතං අතිබ්බහං පවට්ටෙතීති** පටිපාටියා ඨපෙත්වා ගෙවා රුක්ඛෙ දත්වා එකාබද්ධං කාත්වා මුග්ගමාසවාලුකාදීහි පුණ්ණං සකටසතං පවට්ටෙතොති,[8] තිඤ්චාපි පුබ්බෙ පනිධිඛාරපදෙසං පුන අරෙ පත්තෙ පවට්ටිතං හොති, බොධිසත්තො පන පුරිමසකටෙන පනිධිඛිතබ්බානෙ පච්ඡිමසකටං පනිධාපෙතුං සකට සතපමාණං පදෙසං පවට්ටෙසි. බොධිසත්තානං හි සිප්පිලකරණං නාම නත්ථි. **තෙන චිත්තමනො අහූති** තෙන ඛ්‍රාහ්මණස්ස ධනලාභෙන අත්තනො කම්මෙන ච සො නන්දිවිසාලො අත්තමනො අහොසි; **අක්කොසෙතීති** එත්ථ පන යසමා පරතො "දෙව අක්කොසසා; හිතො ච අක්කොසො උභතොච්ඡා වා"ති විභජ්ජභාසමොං, තස්මා යථා පුබ්බ

---

1. සසා. පස්සථාති.
2. සසා. ඉච්චෙතං.
3. සී. II. & සසා. උද්ධරන්තානං.
4. සසා. ආපත්තිං ආපජ්ජියෙව.
5. සසා. හරිංසූති.
6. සී. ඉ. අක්කොසෙතෙනති.
7. සී. I. ජවෙඛසි.
8. සී. I, II. & III. පවත්තබ්බොතෙ.

"**ගිහිනෙනපි අකෙකාසෙන බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං**" නි වුත්තං. එවං අවත්වා "අකෙකාසෙන" ඉවෙවවමාහ. **වෙණජාතීති** නවණකජාති; වෙණුකාරජාතීතිපි වදන්ති. **නෙසාදජාතීති** මිගලුද්දකාදිජාති;[1] **රථකාරජාතීති** චම්මකාර ජාති; **පුක්කුසජාතීති** පුප්ඵඡඩ්ඩකජාති; අවකණ්ණකාදි[2] දූසනං නාමං හොති. තසමා හීනං. **ඔකුඤ්ඤනති** අවසුතං;[3] "උකුඤ්ඤුන"නතිපි පඨන්ති. **අවසඤ්ඤුනති** වමෙහත්වා සුතං; **ගිලිනති** ජෙගුච්ඡිතං; **පරිගුනති** තිමෙතෙනාති පරිහවිකතං;[4] **අවිත්තිකතති**[5] අගරුකතං; **ඡොඨෙතුකාමොති** නවඡිකාකමමං; **ඵුසති** **හත්ථිඵුසනාදිනා**;[6] **ගණාතීති** අවිඳුකාදි අවසෙසගණනා. **ලෙඛාති** අක්ඛරලෙඛා; **ඔඩ්ඩ මෙහාඛාඩ්ඩා** වෙදනාය අභාවතො **උකකාටෙන්ති** වුත්තං. **පාවිඛඩ්ඩාති** ඉච්ඡිතබබා; **සඛාරෙන වා භඛාරෙන වාති** යකාර භකාරෙ යොජෙත්වා යං අකෙකාසෙ; **කාටඡොටිඛාය වාති** "කාට"නති පුරිසනිමිත්තං; "**ඡොටිඛා**"නි ඉත්ථිනිමිත්තං; එතෙහි වා යං අකෙකාසෙ, **එසො හිනො නාම අකකාසොති**.

ඉදානි තෙසං ජාතිආදිනං පභෙදවසෙන ආපත්තිං ආරොපෙන්ථා[7] දයෙනෙතා "**උපසම්පදෙනා උපසම්පන්න**"නති ආදිමාහ. තත්ථ **බ්‍රහ්මචරුකාමෙ**ති වමෙහතුකාමෙ මඬඩුං;[8] **කතතුකාමොති** අකෙකා සිතුකාමො පඨංසිතුකාමොං[9] ගරහිතුකාමෙ තිතෙනජං කතතුකාමොති අත්ථො. **හිනෙන හිනනති** හීනෙන ජාතිවචනෙන හීනජාතිකනති;[10] එතෙන උපායෙන සබ්බපදෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බො. **එත්ථ ච හිනෙන හීනං** වදනෙතා කිඤ්චාපි සවණං වදති, ඔමයිතුකාමතාය පනස්ස වාචාය වාචාය පාචිත්තියං. උභකාටෙන්ත හීනං වදනෙතා ච කිඤ්චාපි අලිකං භණති, ඔමයිතුකාමතාය පන ඉමිනාව සික්ඛාපදෙන පාචිත්තියං ආපජ්ජති. න පුර්මෙන. යොපි "**අතිවණ්ණාලොසි, අතිබ්‍රාහ්මණොසි, දුවත්තණ්ණාලොසි, දුවත්තබ්‍රාහ්මණොසී**"නි ආදීනි වදති, සොපි **ආපත්තියා කාරෙතබ්බොව**. **සනති ඉමඛඛවචනි** වාරෙ පන පරිහරිත්වා වුත්ත භාවෙන දුකඛටං. එසෙව නයො **සෙ නූන-පෙ-න මෙ**නාති වාරෙසුපි. අනුපසම්පන්නෙ පන වතුසුපි වාරෙසු දුකඛටමෙව. **වොහරසි ගණ්ඩි හෙදකොසීති** ආදිවචනෙහි පන උපසම්පන්නෙපි අනුපසම්පන්නෙපි සබ්බවාරෙසු දුකඛටමෙව. දවභාණ්‍යතාය පන උපසම්පන්නෙපි අනුප සම්පන්නෙපි සබ්බවාරෙසු දුබ්භාසිතං. **දවභාණ්‍යතා** නාම කෙළිවාසෙ ධිපපායතා. ඉමස්මිඤ්ච සික්ඛාපදෙ ඨපෙත්වා භික්ඛුං, භික්ඛුණිආදයො සබ්බසත්තා අනුපසම්පන්නඨානෙ ඨිතාති වෙදිතබ්බා. **අඤ්ඤපුරෙකඛාරසාති** ආදිසු පාලියා අත්ථං වණ්ණයතොතා අඤ්ඤපුරෙක්ඛාරෙ; පාලිං වාවෙනෙතා **ධම්මඤ්ඤුරෙකඛාරෙ**; අනුසිට්ඨියං[11] ඨත්වා "ඉදානිපි

1, සී. ඉ. මිගලුද්දක ජාති.
2 අවකණ්ණකාදි.
3, සී, I, & II, අවසුතං.
4. සී. පරිභවිකතං.
5, සයා. අවිනිකතතති.
6, සයා. හත්ථිඵුසා.
7, සී, පරාපෙස්සා.
8. සයා. මිඛ්ඛුසාසනුසාසං.
9, සී, ඉ. & III, පිබංසිතුකාමො.
10, සයා, ගිනජාතිකනති.
11, සී, I, & II, අනුසඤ්ඤියං, සයා, අනුසාසගියං.

වණ්ඩාලෝ 'සි. පාපං මා අකාසි. මා තමොතමපරායණෝ අහොසී"ති ආදිනා නයෙන ඝට්ටෙතෝ **අනුසාසනිපුරෙක්ඛාරෝ** නාමාති වෙදිතබ්බෝ. සෙසං උත්තානමෙවාති. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතෝ වාචාචිත්තතෝ කායවාචාචිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. හිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනාති. දුබ්භාසිතාපත්තිපනෙත්ථ වාචාචිත්තතෝ සමුට්ඨාති. හිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛා. සචිත්තකා. අකුසලචිත්තා.* දුවිවේදනා: සුඛා ච මජ්ඣත්තා චාති.

ඔමසවාද සික්ඛාපදං දුතියං.

2. 1. 1. 3.

තතියසික්ඛාපදෙ- **භණ්ඩනජාතානන්ති** සඤ්ඤාතභණ්ඩනානං; **භණ්ඩනන්ති** කලහස්ස පුබ්බභාගෝ. "ඉමිනා ච ඉමිනා ච ඉදං කතං. එවං වුත්තෙ එවං වක්ඛාමා"ති ආදිකං සඞ්ඝසාපත්තිකෙ සම්මන්තනං: **කලහොති** ආපත්තිගාමිකෝ කායවාචාතික්කමෝ; **විවාදෙති** විග්ගාහිකකථා; තං විවාදං ආපන්නානං=**විවාදාපන්නානං**; **උපස්සුණන්ති** පියුණවචං;[1] පියභාවස්ස සුණන්තරණවචනෙ වුත්තං ගොත්. **භික්ඛුපෙසුණෙස්සන්ති භික්ඛූනං** පෙසුණෙස්ස; භික්ඛුතෝ සුත්වා භික්ඛූනා භික්ඛුස්ස උපඝංහවපෙසුඤ්ඤන්ති අත්ථෝ. **දට්ඨාභාරෙගිනී** දට්ඨිකාරණෙගි; **පියකම්යස්ස වාති** 'එවං අහං එතස්ස පියෝ භවිස්සාමී'ති අත්තනෝ පියභාවං පත්ථයමානස්ස වා; **හෙදධිප්පායස්ස වාති** 'එවමයං එතෙන සද්ධිං භිජ්ජිස්සති'ති පරස්ස පරෙන භෙදං ඉච්ඡන්තස්ස වා; **ජාතිනෝ වාති** ආදි සබ්බං පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙව. ඉධාපි භික්ඛුණිං[2] ආදිං කත්වා සබ්බෙ අනුපසම්පන්නා නාම; **න පියකම්යස්ස න හෙදධිප්පායස්සාති** එවං අනෙකාසඞ්ගහං එකඤ්ඤ ධම්මන්තං දිස්වා "අහො නිල්ලජ්ජෝ. රූදිස්සම්පි නාම භවන්තං පුන වත්තබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති"ති එවං කෙවලං පාපගරහිතාය භණ්ඩනස්ස අනාපත්ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතෝ වාචාචිත්තතෝ කායවාචාචිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. හිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවේදනන්ති.

පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදං තතියං.

2. 1. 1. 4.

චතුත්ථසික්ඛාපදෙ- **අපනිස්සායාති** අපනිස්සවා; උපාසකාති වුත්තෙ[3] වචනමපි න සොතුකාමා; අනාදරාති අත්ථෝ. **අපනිස්සයෙ[4] වා අනීවවුත්තනිත්ථෙති අත්ථෝ. අසභාගවුත්තනිත්ථාති** විසභාගජීවිකා, යථා භික්ඛුසු වත්තිතබ්බං; එවං අපවත්තවුත්තනිත්ථෙති අත්ථෝ.

---

* සසා. හිරියං ආදි වත්තෙන සාපත්තිකා ලබ්භන්ති.

1. සී. ඉ. පිසුණවාචං. 2. සී. ඉ. භික්ඛුණී 3. සී. ඉ. වුත්තෙ.
4. සී. ඉ. ක. II. අපපරස්සයෙ.

පදසෝ ධම්මං වාචෙය්‍යාති එකතෝ පදං පදං ධම්මං වාචෙය්‍ය; කොට්ඨාසං කොට්ඨාසං වාචෙය්‍යාති අත්ථෝ. යස්මා පන තං කොට්ඨාස නාමකං පදං චතුබ්බිධං හොති, තස්මා තං දස්සෙතුං **පදං අනුපදං අඤ්ඣරං අනුබ්‍යඤ්ජනන්ති** පදභාජනෙ[1] වුත්තං. තත්ථ පදන්ති එකෝ ගාථාපාදෙ අධිප්පෙතෝ. **අනුපදන්ති** දුතියපාදෙ; **අඤ්ඣරන්ති** එකෙකමක්ඛරං; **අනුබ්‍යඤ්ජනන්ති** පුරිමබ්‍යඤ්ජනෙන සදිසං පච්ඡා බ්‍යඤ්ජනං; යං කිඤ්චි එකමක්ඛරං අඤ්ඣක්ඛරං, අක්ඛරසමූහො අනු බ්‍යඤ්ජනං, අක්ඛරානුබ්‍යඤ්ජනසමූහො පදං; පඨමං පදං පදමෙව; දුතියං අනුපදන්ති එවමෙත්ථ නානාකරණං වෙදිතබ්බං. ඉදානි **පදං නාම එකතෝ පඨමපෙච්ච එකතෝ ඔසාපෙනන්ති** ගාථාබන්ධ.[2] ධම්මං වාචෙනෙතා "මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා"ති එකමෙකං පදං සාම ණෙරෙන සද්ධිං එකතෝ ආරභිත්වා එකතොයෙව නිට්ඨාපෙති, එවං වාචෙන්තස්ස[3] පදගණනාය පාචිත්තියා[4] වෙදිතබ්බා. **අනුපදං නාම පාටෙක්කං පඨමපෙච්චා එකතෝ ඔසාපෙනන්ති** ථෙරෙන "මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා"ති වුත්තෙ සාමණෙරෙ තං පදං අපාපුණිත්වා "මනොසෙට්ඨා මනොමයා"ති දුතියං පදං එකතෝ හණති; ඉමෙ පාටෙක්කං පඨමපෙච්චා එකතෝ ඔසාපෙනති නාම. එවං වාචෙන්තස්සාපි අනුපදගණනාය පාචිත්තියා.[4] **අඤ්ඣක්ඛරං නාම රූපං අනිච්චන්ති වුච්චමානෙ රූපන්ති ඔසාපෙනන්ති**[5] "රූපං අනිච්චන්ති හණ සාමණෙරා"ති වුච්චමානෙ රූකාරමත්තමෙව එකතෝ වත්වා නිට්ඨති, එවං වාචෙන්තස්සාපි අඤ්ඣක්ඛරගණනාය පාචිත්තියා.[4] ගාථාබන්ධෙපි ච එත්තෙව තයො ලබ්භතියෙව. **අනුබ්‍යඤ්ජනං නාම රූපං අනිච්චන්ති වුච්චමානෙ වෙදනා අනිච්චාති සද්දං නිච්ඡාරෙතී**ති "රූපං නිකඛිත්තෙ අනිච්චං. වේදනා අනිච්චා"ති ඉමං සුත්තං වාචයමානෙ ථෙරෙන "රූපං අනිච්ච"න්ති වුච්චමානෙ සාම ණෙරො සීඝපඤ්ඤතාය "වෙදනා අනිච්චා"ති ඉමං අනිච්චපදං ථෙරස්ස "රූපං අනිච්ච"න්ති එතෙන අනිච්චපදෙන සද්ධිං එකතෝ හණන්තො වාචං නිච්ඡාරෙති; එවං වාචෙන්තස්සාපි අනුබ්‍යඤ්ජනගණනාය පාචිත්තියා.[4] අයං පනෙත්ථ **සඞ්ඛෙපෝ**: ඉමෙසු පදදීසු යං යං එකතෝ හණති, තෙන තෙන ආපත්තිං[6] ආපජ්ජතීති.

බුද්ධභාසිතෙනාති සකලං විනයපිටකං අභිධම්මපිටකං ධම්මපදං චරියාපිටකං උදානං ඉතිවුත්තකං ජාතකං සුත්තනිපාතතො විමානවත්ථු පෙතවත්ථු බ්‍රහ්මජාලාදිනි ච සුත්තානි. **සාවිතභාසිතෙනාති** චතුපරිස පරියාපන්නෙහි සාවකෙහි භාසිතෙ **අනඛණ්ඩ සම්මාදිට්ඨි අනුමානසුත්ත බුල්ලවෙදල්ල මහාවෙදල්ලාදිකෙ. ඉසිභාසිතෙනාති** බාහිරපරිබ්බාජකෙහි භාසිතෙ ඤාතලෝ පරිබ්බාජකවග්ගෙ, බාවරියසස[7] අනෙකවාරභාසිතං සොළසන්නං බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බජාති

1, සී. ඉ. පදභාජනං. 2, සී. ඉ. ගාථාබන්ධං: 3, සස්. වාචෙන්තස්සාපි,
4, සී. පාචිත්තියෝ. 5, රූපන්ති ඔසාපෙති-ඉදිත පාඨන්තරපාලි.
6, සී. ඉ. ආපත්තිං, 7, සස්, බාවරියසස, & සී, 1 & 11, පාවාරියස්ස.

එවමාදි. **දෙවහාභිනානී**ති දෙවහාති භාසිනො; සො දෙවනා සංයුත්තදෙවපුත්තසංයුත්තමාරසංයුත්තබ්‍රහ්මසංයුත්තසකකසංයුත්තාදි වසෙන වෙදිතබ්බා. **අත්ථූපසංහිතෙනා**ති අත්ථකථානිස්සිතො; **ධම්මූප සංහිතෙනා**ති පාළිනිස්සිතො; උභයෙනාපි විවට්ටූපනිස්සිතමෙව වදති. **නිස්සාවි** විවට්ටූපනිස්සිතං වදති. **නිසෙසා** සඞ්ගීතියො ආරුළ්හා ධම්මං යෙව පන පදසො වාචෙන්තස්ස ආපත්ති. විවට්ටූපනිස්සිතෙපි නානාහාසාවසෙන ගාථාසිලොකඛඞ්ගීති අභිසඞ්ඛතෙ අනාපත්ති. **නිසෙසා** සඞ්ගීතියො අනාරුළ්හොපි **ඛුද්දකඛුත්තකං මහාපාදකුත්තකං නිකඛිත්තං** වතුපරිවට්ටං නාසෙත්තුනහති[1] ඊදිසෙ ආපත්තියෙව. **අපලාලදමනමිදං** වුත්තං, **මහාපච්චරිය**ං පන පටිසිද්ධං. **මණ්ඩන විභූසනපඤ්හසු** ථෙරස්ස සන්තපරිහාණෙ අනාපත්ති. යං රඤ්ඤා සඤ්ඤප්ත පඤ්හං ආහරිත්වා වුත්තං, තත්ථ ආපත්ති. **වණ්ණපිටක අඞ්ගුලිමාල පිටක රඤ්ඤාලඞ්කාර ආලවකභණ්ඩික ගුළගුම්බක ගුළපෙස්සහත්ථ ගුළපිණ්ඩක** වෙදල්ලසීසභෙදාදිනි පන අබුද්ධවචනානි යෙවාති වුත්තං. **සිඤ්ඤමදමෙ** නාම ධම්මසෙනාපතිනා වුත්තෙනාති වදන්ති. තස්මිං ආපත්තියෙව. අඤ්ඤතිත්ථි මඤ්ඤථා ආරම්මණකථා බුද්ධිභාර **ණ්ඩක**[2] **සඤ්ඤෙවත්තු** අසුභකථාදීනි අත්ථි, හෙතු සහජාතංසබොධිපක්ඛිය ධම්මා විභත්තා, ධුතඞ්ගපඤ්ඤා පටිපදා විභත්තා, තස්මා තෙසු ආපත්තීති වුත්තං. **මහාපච්චරි** ආදීසු පන සඞ්ගීතිං අනාරුළ්හොසු[3] රාජොවාද තිකඛිත්තිය වතුපරිවට්ටං නාසෙතුනහති කුලූඞ්ඛසු තෙසු යෙව ආපත්තීති වදන්ති අවසෙසෙසු[4] යං බුද්ධවචනතො ආහරිත්වා වුත්තං, තදෙව ආපත්තිවත්තු හොති, න ඉතරානි අයම්පෙතා පටිඝඤ්ඤිතො. **එකතො උද්දිසාපනෙනා**ති අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං එකතො උද්දෙසං ගණ්හනෙනාපි එකතො වදති, අනාපත්තියි අජ්ජ්ො. තත්‍රායං විනිච්ඡයොඃ-උපසම්පන්නො ච අනුපසම්පන්නො ච නිසීදිත්වා උද්දිසා පෙනති. ආචරියො නිසින්නානං භණාමීති තෙහි සද්ධිං එකතො වදති, ආචරියසෙසෙව[5] ආපත්ති. අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං ගණ්හනස්ස අනාපත්ති. දොපි සීහා ගණ්හන්ති, එසෙව නයො. දහරභික්ඛු නිසීදෙත්වා, සාමණෙරො සිතො, නිසින්නස්ස භණාමීති භණතො අනාපත්ති. සබෙ දහරා නිවත්තිත්ථ, ඉතරො නිසීදති, සිතස්ස භණාමීති භණතොපි අනාපත්ති. සබෙ බහූහං නිසිඤ්ඤං අන්තරෙ එකො සාමණෙරො නිසින්නො හොති, තස්මිං නිසින්නෙ පදසො ධම්මං වාචෙන්තස්ස ආචරියස්ස අවින්නනාපත්ති. සබෙ සාමණෙරා උපවාරං මුඤ්චිත්වා සිතා වා නිසීදෙත්වා වා හොන්ති, යෙසං වාචෙති, තෙසු අපරියා පන්නත්තා එකෙන දිසාභාගෙන පලායන්තගබ්බං නාම ගණ්හාතීති සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. යස්මා අනාපත්ති. එකතො සජ්ඣායං කරොන්තොපි

---

1. සයා. නාසෙතුනහතුනහති,
2. සී, ඉ. බුද්ධිකරදණ්ඩක. සී, I. & II. බුද්ධිකරණ්ඩ, III. කරණ්ඩක.
3. සී, ඉ. අසඞ්ගිනි ආරුළ්හත්ථ. 4. සී. I. & II. අවසෙසෙසු පන,
5. සයා. ආචරියසෙස.

අනුසම්පත්තෙන සද්ධිං උපසම්පත්තෙ එකතො සඞ්ඝායං කරොතොතො තෙන සද්ධිං යෙව භණ්ඩති, අනාපත්ති. අනුපසම්පන්නස්ස සහසෙක්ඛෙ උද්දෙසං ගණ්හන්තස්සාපි තෙන සද්ධිං එකතො හණන්තස්ස අනාපත්ති. අයම්පි එකතො සඞ්ඝායං කරොන්තිවෙව සඛ්‍යං[1] ගච්ඡති. **යෙභුය්‍යෙන පගුණං ගණං භණන්තං ඔපාතෙති**න්ති යවෙ එකගාථාය එතො පාදෙ න ආගච්ඡති, සෙසං ආගච්ඡති, අයං යෙභුය්‍යෙන පගුණගණො නාම. එතෙන නයෙන සුත්තෙපි[2] වෙදිතබ්බා. තං ඔපාතෙන්තස්ස එවං **භණතීති** එකතොපි භණන්තස්ස අනාපත්ති. **ඔසාරෙන්තං ඔපාතෙතී**ති සුත්තං උච්චාරෙන්තං පරිසමජ්ඣෙ පරිසඞ්කමානං එවං වදෙතීති තෙන සද්ධිං එකතොපි වදන්තස්ස අනාපත්ති. යං පන **මහාපච්චරියා දිසු** "මයා සද්ධිං මා වදූ"ති වුත්තො යදි වදති, අනාපත්තීති වුත්තං. තං **මහාඅට්ඨකථාසං** නත්ථි. නත්ථිභාවො යෙව වඤ්ඤ යුත්තො. කස්මා? කිරියසමුට්ඨාපනත්තා. ඉතරථා හි කිරියාකිරියං භවෙය්‍ය. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. පදසො ධම්මසමුට්ඨානං: වාචතො ච වාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තතාං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. වචීකම්මං. නිවිත්තතාං: නිවෙදනන්ති.

පදසොධම්මසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 1. 5.

පඤ්චමසික්ඛාපදෙ-මුට්ඨස්සතී අසම්පජානාති පුබ්බභාගෙ සති සම්පජඤ්ඤස්ස අකරණවසෙනෙතං වුත්තං, භවඞ්ගාතික්කමණකාලෙ පන කුතො සතිසම්පජඤ්ඤං?. **විකූජමානාති**[3] විපලපමානා; **කායවිජ්ජමානාති** නාසාය කායසද්දං විය නිරස්සාසද්දං මුඤ්චමානා; **උපාසකාති** පඨමතරං උවසිතඋපාසකා; **එතදවොචුන්ති** "භගවතා ආවුසො රාහුල සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්ත"න්ති නිසිඤ්ඤ සික්ඛාපදආරොචෙනෙව එතං අවොචුං; පභාගියා පන තෙ භගවති ච ගාරවෙන ආයස්මතො ච රාහුලස්ස සික්ඛාකාමතාය තස්සායස්මතො වසනට්ඨානං ආගතස්ස චූළමඤ්චකං වා අපස්සෙනං වා යං අහි[4] තං පඤ්ඤපෙත්වා විවරං වා උත්තරාසඞ්ගං වා උස්සීසකරණත්ථාය දෙන්ති. තන්දිං තස්ස ආයස්මතො සික්ඛාකාමතාය:-නිසිඤ්ඤ කිර තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං දිස්වා මුට්ඨිස්සමම්ජනිං[5] ච කවරජඤ්ඣනකඤ්ච[6] ඛණි ඕපනති. අථස්සෙතදහෝසි "ආවුසො කෙනිදං පාඨිතං?"නි වුත්තෙ අඤ්ඤං එවං වදනි: "හන්තෙ රාහුලෙන ඉමස්මිං පදෙසෙ සඤ්චරි. තෙන භූ ඛො පාඨිත?"නි. සො පනායස්මා 'න මයාං හන්තෙ ඉදං කම්ම'න්ති එකං දිවසම්පි අවච්චා තං පටිඤාමෙච්චා නිසිඤ්ඤ ඛමාපෙච්චා ගච්ඡති. **එවඤ්ච කුවිසා සෙඤ්ඤං කපෙසී**ති තංයෙව සික්ඛාකාමතං අනුබ්‍රූහනෙනා ධම්මසෙනාපතිමහාමොග්ගල්ලානආනන්දත්ථෙරාදීනං සන්තිකං අගන්ත්වා

---

1. ඕ, I, II, & III. පවිඤ්ඤං.
2. ඕ. ඉ. & සයා: සුත්තෙපි,
3. ම, සයා, එකූජන්තිආති,
4. සයා. යං කිඤ්චි අහි,
5. ඕ, ඉ. සම්ඵුසනිං,
6. සයා, ඡඩ්ඩනිඤ්ච.

භගවතෝ වලඤ්ජනකවිච්ඡකුටියං සෙය්‍යං කප්පෙයි; සා කිර කුටි කවාටබන්ධා ගඞ්ගපරිභණ්ඩකතා සමොසාරිතපුප්ඵදුමා වෙගිය වාතෝව නිවත්තති අපරිභොගා අඤ්ඤත්‍ර.

එතඤ්හි භිරඤ්ඤගීරඤ්ඤතායි භගවා සාමණේරකං සඞ්ඛ්‍ය කරණත්ථාය භිරඤ්ඤං පරිහාරං අදාසි; න හි යුත්තං කුලදූරකෙ පබ්බාජෙතුං නානුග්ගහෙතුනති. **සහසෙය්‍යන්ති** එකතෝ සෙය්‍යං; සෙය්‍යාති කායපසාරණසඞ්ඛාතං සයනමපි වුච්චති, යත්‍රහිං සෙනා සනෙ සයනති, තම්පි. තත්‍රථ සෙනාසනං තාව දස්සෙතුං **සෙය්‍යා නාම සබ්බවිච්ඡනනාති** ආදි වුත්තං. කායපසාරණං දස්සෙතුං **අනුපසම්පන්නෙන නිපන්නෙන භික්ඛු නිපජ්ජතීති** ආදි වුත්තං. තත්‍රායං අයමෙත්ථ අත්ථෝ:-සෙනාසනසඞ්ඛාතං සෙය්‍යං පවිසිත්වා කායපසාරණ සඞ්ඛාතං සෙය්‍යං කප්පෙය්‍ය විදහෙය්‍ය සම්පාදෙය්‍යාති. **සබ්බවිච්ඡනනාති** ආදිනා පන තස්‍සා සෙනාසනසඞ්ඛාතාය සෙය්‍යාය ලක්ඛණං වුත්තං. තස්මා යං සෙනාසනං උපරි පඤ්චහි ඡදනෙහි අත්‍රෙඤ්ඣන වා කෙනචි සබ්බමෙව පරිච්ඡන්නං, අයං සබ්බවිච්ඡන්නා නාම සෙය්‍යා. අට්ඨකථාසු පන පාකටවොහාරං ගහෙත්වා වාවුග්ගහවසෙන "සබ්බවිච්ඡන්නා නාම පඤ්චහි ඡදනෙහි ඡන්නා"ති වුත්තං. කිඤ්චාපි වුත්තං, අථඛො දුස්සකුටියං වස්සානඤ්ඤාපි ඡන්නතා අනාපත්ති[1] කාතුං. තස්මා යං කිඤ්චි පරිච්ඡාදනඤ්ඤමත්ථං ඉධ ඡදනඤ්ච පරිච්ඡන්නං ච වෙදිතබ්බං. පඤ්චවිධඡදනෙ යෙව හි ගණ්හමානෙ පදරච්ඡන්නෙපි සඟසෙය්‍යා න භවෙය්‍ය; තස්මා යං පන[2] සෙනාසනං භූමිතො පට්ඨාය යාව ඡදනං ආගච්ච පාකාරෙන වා අත්‍රෙඤ්ඣන වා කෙනචි අනන්තරෝ වසෙන්තපි පරිඛාතකා, අයං **සබ්බපරිච්ඡන්නා** නාම සෙය්‍යා. ඡදනං අනාගච්ච සබ්බනතිමෙන පරියායෙන දියඩ්ඪහත්ථුබෙඛධෙන පාකාරාදිනා පරිඛිත්තාපි සබ්බපරිච්ඡන්නායෙවාති **කුරුකුරුඛඛට්ඨකථාසං** වුත්තං. යස්‍ස පන උපරි බහුතරං ඡාදනං ඡන්නං, අපපං අච්ඡන්නං, සම්මත්තතෝ වා බහුතරං පරිඛිත්තං, අපපං අපරිඛිත්තං, අයං **යෙභුය්‍යෙන ඡන්නා යෙභුය්‍යෙන පරිච්ඡන්නා** නාම. ඉමිනා හි ලක්ඛණෙන සම්මත්තා ගතෝ සවෙපි සත්තභූමිකෝ පාසාදෙ එකූපච්චාරෙ හොති, සත්තගබ්භං වා චතුස්සාලං වා, එකසෙය්‍යා ඉවෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තං සන්ධාය වුත්තං **"චතුත්ථෙ දිවසෙ අට්ඨඛණෙ සුදිසෙ අනුපසම්පන්නෙන නිපන්නෙන භික්ඛු නිපජ්ජති, ආපත්ති පාචිත්තියස්‍සා"**ති ආදි. තත්‍රථ ච නිපජ්ජන ඉත්‍රෙතනෙව පාචිත්තියං. සවෙ පන සබ්බහුලා සාමණේරා, එකෝ භික්ඛු, සාමණේරගණනාය පාචිත්තියා. තෙ වෙ උට්ඨායුට්ඨාය නිපජ්ජන්ති, තෙසං පයොගෙ පයොගෙ භික්ඛුස්‍ස ආපත්ති. භික්ඛුස්‍ස උට්ඨායුට්ඨාය නිපජ්ජනෙ පන භික්ඛුස්‍සෙව පයොගෙන භික්ඛුස්‍ස ආපත්ති. සවෙ සබ්බහුලා භික්ඛු, එකෝ සාමණේරෝ සබ්බෙසං[3] ආපත්තිං කරොති. තස්‍ස උට්ඨායුට්ඨාය නිපජ්ජනෙනාපි භික්ඛූනං ආපත්තියෙව. උභයෙසං සබ්බහුලභාවෙපි එසෙව නයෝ.

---

1. ම, I, II, & III, අනාපත්ති. 2. සෲ. සවෙසෲ, ඡ.
3. සෲ, එකොපි සබ්බෙසං.

අභිවෙත්ත එකාවාසාදිකම්පි වත්තකං වෙදිතබ්බං. යෝ හි එකස්මිං ආවාසෙ එකෙනෙව අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං තිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙති, තස්ස[1] චතුත්ථදිවසතො පට්ඨාය දෙවසිකා[2] ආපත්ති. යෝපි එකස්මිං යෙව ආවාසෙ නානාඅනුපසම්පන්නෙහි සද්ධිං තිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙති, තස්සාපි. යෝපි නානාආවාසෙසු එකෙනෙව අනුපසම්පන්නෙන සද්ධිං තිරත්තං සහසෙය්‍යං කප්පෙති, තස්සාපි. යෝපි නානාආවාසෙසු නානාඅනුපසම්පන්නෙහි සද්ධිං යොජනසතම්පි ගන්ත්වා සහසෙය්‍යං කප්පෙති, තස්සාපි චතුත්ථදිවසතො පට්ඨාය දෙවසිකා ආපත්ති.

අයඤ්චා සහසෙය්‍යාපත්ති නාම "භික්ඛුං ඨපෙත්වා අවසෙසා අනුපසම්පන්නා නාම"නි වචනතො තිරච්ඡානගතෙනාපි සද්ධිං හොති. තත්‍ර තිරච්ඡානගතස්ස පරිච්ඡෙදෙ, මෙථුනධම්මපත්තියා වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. තස්මා සවෙපි ගොධාබිලාරමූඛසාදීසු[3] කොචි පවිසිත්වා නිද්දුනෝ වසනසෙනාසනෙ එකූපචාරට්ඨානෙ සයති, සහසෙය්‍යාව හොති. යදි පන ථම්භානං උපරි ඡත්තපාසාදස්ස උපරිමතලෙන සද්ධිං අසම්බද්ධනිත්තිණස්ස හිත්තියා උපරිමස්ස සුඝිර තුලාසිඝස්ස සුඝිරෙන[4] පවිසිත්වා තුලාය අබ්භන්තරෙ සයිත්වා තෙනෙව සුඝිරෙන නික්ඛම්ත්වා ගච්ඡති, හෙට්ඨාපාසාදෙ සයිත[5]භික්ඛුස්ස අනාපත්ති. සවෙ ජිඳතෙ ජිද්දං හොති, තෙන පවිසිත්වා අන්තො ජිදතෙ වසිත්වා තෙනෙව පක්කමති, නානූපචාරෙ උපරිමතලෙ ජිදනබ්භන්තරෙ සයිතස්ස ආපත්ති. හෙට්ඨිමතලෙ සයිතස්ස අනාපත්ති. සවෙ අන්තො පාසාදෙනෙව ආරොහිත්වා සබ්බභාජනානි පරිභුඤ්ජන්ති, එකූපචාරානි හොන්ති, තෙසු යත්ථ කත්ථචි සයිතස්ස ආපත්ති. සහාසඞ්ඛපෙන කතෙ අඞ්කුඩඩකෙ[6] සෙනාසනෙ සයිතස්ස වාළසඞ්ඝාටාදීසු කපොතාදයො පවිසිත්වා සයන්ති; ආපත්තියෙව. පරිකෙඛ්පස්ස බහි ගතෙ නිම්බකොසබ්භන්තරෙ සයන්ති, අනාපත්ති. පරිමණ්ඩලං වා චතුරස්සං වා එතාවඡ්දනාය ගබ්භමාලාය සතගබ්භං වෙපි සෙනාසනං හොති, තත්‍ර වේ එකෙන සාධාරණද්වාරෙන පවිසිත්වා විසුං පාකාරෙන අපරිච්ඡින්නගබ්භූපචාරෙ සබ්බගබ්භෙ පවිසන්ති, එකගබ්භෙවි අනුපසම්පන්නෙ නිපන්නෙ සබ්බගබ්භෙසු නිපන්නානං ආපත්ති. සවෙ සපමුඛා ගබ්භා හොන්ති, පමුඛසුත්ත[7] උපරි අවත්තනං උච්චවත්ථුනඤ්චෙවපි හොති, පමුඛෙ සයිතො ගබ්භෙ සයිතානං ආපත්තිං න කරොති. සවෙ පන ගබ්භජ්දනෙනෙව සද්ධිං සම්බද්ධිජ්දනං හොති, තත්‍ර සයිතො සබ්බෙසං ආපත්තිං කරොති. කස්මා? සබ්බවජ්ජානත්තා සබ්බපරිවජ්ජානත්තා ච. ගබ්භපරිකෙඛ්පො යෙව හිස්ස පරිකෙඛ්පොති.* යම්පන අඞ්ඛඨක්ඛ

1, සී., කස්සාපි. 2, සී. මු. දෙවසිකං. 3, සී., ම්. මූඛසාදීසු වතුපදද්වය.
4, සී. මු. උපරිඝිතසුසිරෙන. 5, සී., ම්. සයිතස්ස.
6, සී. මු. අඞ්කුඩඩකං. 7, සී. පමුඛවග්ග

* පරිකෙඛ්පස්සාති ඉමස්ස පදස්සානන්තරං "එතෙනෙව හි කතෙ අවිජ්ඣනට්ඨානෙ ලොහපාසාදෙ පරිකෙඛ්පස්ස වත්තුං ද්වාරකොට්ඨකෙපි ආපත්තිං වුත්තං" ඉති අයං පාඨෝ සී., ම්. පොත්ථකෙසු දිස්සති.

සික්ඛාසං "අපරික්ඛිත්තෙන පමුඛේ අනාපත්තීති භූමියා[1] විනා ජගතියා පමුඛං සඤ්ඤා කථිත"නති වුත්තං, තං අඤ්ඣාරාමඤ්ච පාටෙක්කං සන්ති වෙසා[2] එකවත්දනා ගබ්භපාලියෝ සඤ්ඤා වුත්තා. යඤ්ච තත්ථ "භූමියං විනා ජගතියා"නි වුත්තං, තං නෙව අට්ඨකථාසු අත්ථි, න පාලියා සමෙති. දසහඩ්ඩුබෙඛඩාපි හි ජගති පරික්ඛිපසඤ්ඤං න ගච්ඡති. තසමා යම්පි තත්ථ දුතියසික්ඛාපදේ ජගතියා පමාණං වත්වා 'එතං එකූපචාර[3] පරිච්ඡින්නං නාම හොති'නි වුත්තං, තං න ගහෙතබ්බං. යෙපි එකසාල දීඝසාලතිසාලවත්තුසාදීසු ලක්ඛණවෙසා මහාපාසාදූ එකසම්පි ඛණසෙ පාදෙ ඩොළිත්වා පවිසෙන්ත සඤ්ඤා හොන්ති[4] සබ්බත්ථ අනුපරිගන්තුං, තෙසුපි සඤ්ඤාපත්තියා න මුච්චති. සබෙ තසම්පි නාමේ ඨානෙ උපචාරං පරිච්ඡින්දිත්වා කතා හොන්ති, එකූපචාරවෝහාරෙයෙව ආපත්ති. දීඝි ඛාරෙහි යුත්තස්ස සුඛාදනමණ්ඩපස්ස මජ්ඣෙ පාකාරං කරොන්ති, එකෙන ඛාරෙන පවිසිත්වා එකස්මිං පරිවෙජ්දෙ අනුපසම්පන්නා සයන්ති, එකස්මිං නික්ඛ,[5] අනාපත්ති. පාකාරෙ ගොඛදීනං පවිසන මත්තමපි ජීදං හොති, එකස්මිඤ්ඤ පරිවෙජ්දෙ ගොඛා සයන්ති, අනා පත්තියෙව. න හි ජීදෙන ගෙහං එකූපචාරං නාම හොති. සබෙ පාකාරමජ්ඣෙ ජීන්දිත්වා ඛාරං යොජෙන්ති, එකූපචාරත්ථාය ආපත්ති. තං ඛාරං කවාටෙන පිදහිත්වා සයන්ති,[6] ආපත්තියෙව. න හි ඛාර පිදහනෙන ගෙහං නානූපචාරං නාම හොති. ඛාරං වා අඛාරං. කවාටං හි සංවරණවිවරණෙහි යථාසුඛං වලඤ්ජනත්ථාය කතං, න වලඤ්ජනූ පවෙජ්දනත්ථාය. සබෙ පන තං ඛාරං පුන ඉට්ඨකාහි පිදහන්ති; අඛාරං හොති. පුරිමෙ නානූපචාරගාවෙයෙව තිට්ඨති. දීඝපමුඛං[7] වෙතියඝරං හොති, එකං කවාටං අනෙකා, එකං බහි, දව්ඤං කවා ටානං[8] අනන්තරෙ අනුපසම්පන්නා අනෙකා වෙතියඝරෙ සයිතස්ස ආපත්තිං කරොති, එකූපචාරතෝ.

තත්ථ යස්ස සියා: "අයං එකූපචාරනානූපචාරතා නාම උද්දෙසිතසික්ඛාපදෙ වුත්තා. ඉධ පන සෙය්යා නාම සබ්බවිච්ඡන්නා සබ්බපරිච්ඡන්නා යෙහුය්‍යෙන ඡන්නා යෙහුය්‍යෙන පරිච්ඡන්නාති එත්තකමෙව වුත්තං. පිහිතද්වාරෝ ව ගබ්භෝ සබ්බපරිච්ඡන්නොව හොති. තසමා තත්ථ අනෙකා සයිතෙනෙව සද්ධිං ආපත්ති. බහි සයිතෙන අනාපත්ති"නි. සො එවං වත්තබ්බෝ:—අපිහිතද්වාරෙ පන තසමා බහි සයිතෙන ආපත්තිනි? පමුඛස්ස ගබ්භෙන සද්ධිං සබ්බවිච්ඡන්නත්තා. කිං පන ගබ්භෙ පිහිතෙ[9] ජ්දනං විද්ධස්සනං හොතීනි? න විද්ධස්සනං, ගබ්භෙන සද්ධිං පමුඛස්ස සබ්බපරිච්ඡන්නතා න හොති. කිං පරික්ඛිපො විද්ධසොනාති? අද්ධා වක්ඛති: න විද්ධසොනා. කවාටෙන උපචාරෙ පරිච්ඡින්නොනි. එවං සුද්ධරූපම්පි ගන්ථා පුන එකූපචාර

1, සී, ඵු. අනාපත්තිභූමියං, 2, සයා. පාටෙක්කඝණ්ඨිවෙසා,
3, සී, ඵු. එකූපචාරං, 4, සයා, හොති, 5, සයා. සිකාඵු ච,
6, සී. ඵු. සයනෙනෙන, 7, සයා, දීඝමුඛං, 8, සයා, මාරඛවාටානං,
9, සී, ඵු. පිදහිතෙ,

ඤානුපවාරතං යෙව පවාරණාගම්‍යෙසති. අපි ච යදි ව්‍යඤ්ජනමත්තෙනෙව අත්ථො සුවිඤෙඤ්‍යෙය්‍ය සියා, සබ්බවිඤ්ඤාතී වචනතො පඤ්ඩානං අඤඤතරෙන ඡදනෙන ඡන්නා එව සෙය්‍යා සියා, න අඤෙඤන. එවඤ්ච සති පදරවිඤ්ඤාදිසු අනාපත්ති සියා. තතො යදත්ථං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං, සෙව අත්ථො පරිහායෙය්‍ය. පරිහායතු වා මා වා, කථං අවුත්තං ගහෙතබ්බන්ති? නො වා වදති 'අවුත්තං ගහෙතබ්බ'න්ති?. වුත්තං හෙතං අනියතෙසු "පටිච්ඡන්නං නාම ආසනං කුෂඩ්ඩෙන වා කවාටෙන වා කිලඤ්ජෙන වා සාණිපාකාරෙන වා රූපෙඛන වා ථම්භෙන වා කොට්ඨලිකාය[1] වා යෙන කෙනචි පටිච්ඡන්නං හොති"ති. තඤ්ච යථා තථා යෙන කෙනචි පටිච්ඡන්නං, පටිච්ඡන්නමෙව.[2] එවම්ධාපි ගහෙතබ්බං. තඤ්ච සෙනාසනං බුද්ධසං වා හොතු මහන්තං වා අඤෙඤන සද්ධිං සම්බන්ධං වා අසම්බන්ධං වා දීඝං වා වට්ටං වා චතුරස්සං වා එකභූමකං වා අනෙකභූමකා වා, යං යං එකූපචාරං සබ්බචි යෙන කෙනචි පටිච්ඡාදනෙන සබ්බවිඤ්ඤෙ සබ්බපරිච්ඡන්නෙ ගෙහුයෙන වා ජන්නෙ ගෙහුයෙන වා පරිච්ඡන්නෙ සඤඤෙයෙන පත්තී හොතීති. **උපඩ්ඪච්ඡාදනෙන උපඩ්ඪපරිච්ඡාදනෙන ආපත්තී දුක්කටස්සා**නි එත්ථ සබ්බවිඤ්ඤෙ උපඩ්ඪපරිච්ඡන්නෙතී එවමාදිසුපි **මහාපච්චරියං** දුක්කටවමෙවාති වුත්තං. **මහාඅට්ඨකථායං** පන "සබ්බවිඤ්ඤෙ ගෙහුයෙන පරිච්ඡන්නෙ පාචිත්තියං, සබ්බවිඤ්ඤෙ උපඩ්ඪපරිච්ඡන්නෙ පාචිත්තියං, ගෙහුයෙන ජන්නෙ උපඩ්ඪපරිච්ඡන්නෙ පාචිත්තියං, සබ්බපරිච්ඡන්නෙ ගෙහුයෙන ජන්නෙ පාචිත්තියං, සබ්බපරිච්ඡන්නෙ උපඩ්ඪවිඤ්ඤෙ පාචිත්තියං, ගෙහුයෙන පරිච්ඡන්නෙ උපඩ්ඪවිඤ්ඤෙ පාචිත්තියං, පාළියා වුත්තඤ්ච පාචිත්තියෙන සඟ සඟත පාචිත්තියානී"ති වුත්තං. "සබ්බවිඤ්ඤෙ චූළඝපරිච්ඡන්නෙ දුක්කටං, ගෙහුයෙන ජන්නෙ චූළකපරිච්ඡන්නෙ දුක්කටං, සබ්බපරිච්ඡන්නෙ චූළඝවිඤ්ඤෙ දුක්කටං, ගෙහුයෙන පරිච්ඡන්නෙ චූළඝවිඤ්ඤෙ දුක්කටං, පාළියා දුක්කටෙන සඟ පඤ්ච දුක්කටානී"ති වුත්තං "උඩ්ඪවිඤ්ඤෙ චූළඝ පරිච්ඡන්නෙ අනාපත්ති. උපඩ්ඪපරිච්ඡන්නෙ චූළඝවිඤ්ඤෙ අනාපත්ති. චූළඝවිඤ්ඤෙ චූළඝපරිච්ඡන්නෙ අනාපත්ති. සබ්බවිඤ්ඤෙ සබ්බ පරිච්ඡන්නෙනි ච එත්ථ[3] සෙනාසනමණ්ඩපවිරණං[4] හොතී"ති වුත්තං. ඉම්නාපෙතං වෙදිතබ්බං: යථා ජගති පරිමණ්ඩපඝ්ඨානං න ගච්ඡතීති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. එළඝලොමි සමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං. තිවේදනන්ති.

සභොජනසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

1, සී., කොට්ඨලිකාය. 2, සී., යොහි පටිච්ඡන්නාමේව.
3, සී., එත්ථපරිවෙජ්ජං.
4, සී, ඉ, සෙනාසනසනා මණ්ඩපවරණං. ම්‍ය්‍ය්‍ය්‍ය, ඒ, සෙනාසනමණ්ඩපං.

2. 1. 1. 6.

දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදේ- **ආවසථාගාරන්ති** ආගන්තුකානං වසනාගාරං; **පඤ්ඤත්තං හොතීති** පුඤ්ඤකාමිතාය කත්වා ඨපිතං හොති; **සෙනා වා ඉත්ථි සෙනාපඤ්ඤමිති** අසුභසමං නාම කතෙ ආවසථාගාරං පඤ්ඤත්තං අස්සිති මනුස්සානං පුච්ඡා උපඤ්ඣමි; **ගන්ධකුටිනීති** අගරුතුඛුමාදීනං ගන්ධානං යත්ථා ගන්ධගන්ධො, සො අස්සා අත්ථීති ගන්ධකුටිනී; **සාටකං නික්ඛිපිත්වාති** අපෙපච නාමස්ස ඉමම්පි විපසනාරං පඤ්ඤත්තස්ස රඟෝ උපපජ්ජිත්‍යාති විත්තෙත්වා එව මෙසි. **ඔක්ඛිපිත්වාති** අධෝ ඛිපිත්වා; **අවව්හෙයාති** අපරුධෙ; **මං අවව්හෙථාති** මං අයිකකම්ම අභිභවිත්වා පවත්තෙහා. යෙසං පඨමසික්ඛාපදේ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයමෙව හි විසෙසෝ:- පඨමසික්ඛාපදේ වත්තුස්මිං දිවසෙ ආපත්තිං. ඉධ පඨමදිවසෙපි. යක්ඛිපෙතිනී දිස්සමානකරූපාති තීරවත්තනගතිකියා ව මෙථුනධම්මවත්ථුභූතාය එව දුක්කටං. සෙසානි අනාපත්තිං. සම්මුඛීභාවාදීනි පඨම[1]සදිසානෙවාති.

දුතියසහසෙය්‍යසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 1. 7.

සත්තමසික්ඛාපදේ- **සරණ්ඩේති** සරසමීනි; **නිවෙසනමාරෙති** නිවෙසනස්ස මහාදාරෙ; **සරසුණ්හානාති** තස්මිං සරෙ සුණ්හා; **ආවසථමාරෙති** ඔවරකදාරෙ; **විඝාසවෙඨනානි** සුනිගණතෙන සදිසෙන; **විවටෙනාති** සුට්ඨු පකාසෙන, අසංවුතෙන; **ඛමෙමා දෙසෙතබ්බෝති** අයං සරණසිලාදිභෙදෙ ඛමෙමා කථෙතබ්බෝ; **අඤ්ඤතුහනති** ආජානිතුං; **විඤ්ඤූනා පුරිසවිඤ්ඤූහනානි** විඤ්ඤූනා පුරිසෙන; **පුරිසවිඤ්ඤූහං** ගහෙත්වාපි ඨිතෙන න යකඛිත න පෙතෙන න තිරවිජ්ඣානගහෙන. **අනාපත්තිං විඤ්ඤූනා පුරිසවිඤ්ඤූහෙනාති** විඤ්ඤූනා පුරිසවිඤ්ඤූහෙන සද්ධිං ඨිතාය බහූසුපි ධම්මං දෙසෙන්තස්ස අනාපත්ති; **ඡපඤ්චවාචාහීති** ඡහි පඤ්චහි වාචාහි; යො දෙසෙති, තස්සාපි අනාපත්ති. **තත්ථ එකෙකා ගාථාපාදෙ එකා වාචාති** එවං සබ්බත්ථ වාචාපමාණං වෙදිතබ්බං. සබ්බෙ අට්ඨකථං ධම්මපදං[2] ජාතකාදිවත්ථුං වා කථෙතුකාමෙ හොති, ඡපදමත්තමෙව කථෙතුං වට්ටති. පාලියා සද්ධිං කථෙන්තෙන එකා පදං පාලිතො පඤ්චඅට්ඨකථාතොති එවං ඡපදානි අනතික්කමිත්වාව කථෙතබ්බා. පදසොධමෙම වුත්තපපභෙදෙ හි ඉධාපි සබ්බෝ ධම්මෝ වුත්තෙතා යෙව.[3] **තස්සිං දෙසෙතීති** තස්මිං ඛණෙ දෙසෙති; සම්පදානෙ[4] වා එතං භුම්මවචනං. තස්සා දෙසෙතීති අත්ථෝ. අඤ්ඤිස්සා **මාතුගාමියාති** එතිස්සා දෙසෙතා පුන ආගතා ගහාය අඤ්ඤිස්සාපි දෙසෙතීති; එවං එතාසඤ්ච නිසින්නෙහා මාතුගාම

---

1. සසා. පඨම සික්ඛාපදෙ-.
2. සසා. ඛම්මපද.
3. සසා, ඛම්මෝ [illegible]
4. සසා, සම්පදානෙ,

සත්තසුපි[1] දෙසෙතීති අත්ථෝ.* **පඤ්ඤං පුච්ඡති පඤ්ඤං පුට්ඨෝ කථේතීති** මාතුගාමෝ "භන්තෙ දීඝනිකායෝ නාම කිමත්ථං දීපෙති?"ති පුච්ඡති, එවං පඤ්ඤං පුට්ඨෝ භික්ඛු සබ්බසෙඛේපි දීඝනිකායං කථෙති, අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමේවාති. පදසෝ ධම්මසමුට්ඨානං: වාචතෝ ච චාරිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. වේමතිකම්මං. තිචිත්තං. තිවේදනන්ති.

ධම්මදේසනානීතික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 1. 8.

අට්ඨමසික්ඛාපදෙ--වත්ථුකථාය තාව යං වත්තබ්බං සියා, තං සබ්බං වත්ථුවිභංගෙ පාරාජිකවණ්ණනායං වුත්තනයමේව. අයමේව හි විසෙසෝ:- තත්ථ අභූතං ආරොචෙසුං. ඉධ භූතං. භූතම්පි[2] අභූතම්පි පුට්ඨජ්ජනා ආරොචෙසුං, න අරියා. අරියානං හි පයුත්තවාචා නාම නත්ථි. අත්තනෝ ගුණෙ ආරොචයමානෙ පන අඤ්ඤෙ න පටිසෙධෙසුං. තස්මා උපපන්නෙ ච පවත්තෙ සාදිසිංසු, තස්මා උපපන්නාභාවං **අජානන්තා "අථ ඛෝ සෙ භික්ඛූ භගවතෝ එතමත්ථං ආරොචෙසුං"**ති ආදිමාහ. පන්ථ යෙ උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිංසු, තෙ ආරොචෙසුනෙව් වෙදි තබ්බං.[3] **සචෙපි පනාවෝ භික්ඛවෙ භූතන්ති** පුච්ඡිතෙ[4] පන සබ්බෙපි **"භූතං භගවා"**ති පටිජානිංසු. අරියානම්පි හි අබ්භන්තරෙ භූතෝ උත්තරිමනුස්සධම්මෙනාති. අථ භගවා අරියමිස්සභතා "මොඝපුරිසා"ති අවත්වා **"ඤාණඤ්හි නාම භූමෙහ භික්ඛවෙ"**ති වත්වා **"උදරස්ස කාරණා"**ති ආදිමාහ. තත්ථ යස්මා අරියා අඤ්ඤඤං සුත්වා "අයේ‍යා කිර භන්තෙ සොතාපන්නේ‍යා"ති ආදිනා නයෙන පසන්නාකාරං මනුස්සෙසු පවත්තියමානා අපසාදඤ්ච තෙසං සික්ඛාපදෙ අනාදීනවදස්සිනෙ[5] සුද්ධචිත්තතාය අත්තනෝ ච පරෙසඤ්ච විසෙසාධිගමං පටිජානිංසු, එවං පටිජානන්තෙහි ච තෙහි යං අඤ්ඤඤ්ඤ උදරස්ස කාරණා උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිතං පිණ්ඩපාතං උපාදෙසුං. තං සුද්ධචිත්තතාය සාදියනෙනාපි උදරස්ස කාරණා උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිතො විය හොති. තස්මා සබ්බඅඞ්ගාභිනෙනෙව නයෙන "ඤාණඤ්හි නාම භූමෙහ භික්ඛවෙ උදරස්ස කාරණා භික්ඛිතං අඤ්ඤඤ්ඤස්ස උත්තරිමනුස්සධම්මස්ස වණ්ණං භාසිස්සථා"ති ආහ. සෙසං වත්ථුවිභාග

1, සී, ඉ, සබ්බසඞ්ගාමෙසු, ස්‍යා, සත්තසඞ්ගාමෙ.

* "මහාපච්චරියගණ්ඨිපදෙසු වුත්තං: සත්තසිඞ්ගාලානං මාතුගාමෙන භූමියා එකෙ කිස්සා එකෙකං ගාථං දෙසෙමි, තං සුණන්ථාති දෙසෙති, අනාපත්ති. පඨමං එකෙකිස්සා එකෙකං ගාථං කථෙස්සාමීති ආරොචෙත්වා ජානාපෙත්වා කථෙතුං. වචනීති" ඉච්චෙවං අධිකෝ පාඨෝ "අත්ථෝ, පඤ්ඤං" ඉච්චෙවං ච්‍යාඛ්‍යාං පදභාජනං අත්තනෙ ස්‍යා මිනකඛර පොත්ථකෙ දිස්සති.

2, ස්‍යා ම පොත්ථකෙ 'අභූතම්පි' ඉච්ඒ නත්ථි, 3, ස්‍යා පුච්ඡි, සෙ,
4, සී, ඉ, වෙදිතබ්බං, ස්‍යා, වෙදිතබ්බා, 5, ස්‍යා. දස්සාවිනෙ,

ජීකවත්ථුසදිසමෙවාති. සික්ඛාපදම්හඩෙහිපි කෙවලං තත්ථ පාරාජි කෙඤ්චව ථුල්ලවචයඤ්ච. ඉධ භූතභාවා පාචිත්තියඤ්චව දුක්කටඤ්ච. අයං විසෙසෝ. සෙසං වුත්තනයමෙව. "**උපසම්පන්නස්ස භූතං ආරොචෙති**"ති උත්තරිමනුස්සධම්මමෙව සන්ධාය වුත්තං. පරිනිබ්බාණභාලෙ ගි අනන්තර වා[1] අනිඛඩ්ඩියමානෙන උපසම්පන්නස්ස භූතං ආරොචෙතුං වට්ටති. සුතපරියත්තිසීලගුණං පන අනුපසම්පන්නස්සාපි ආරොචෙතුං වට්ටති. ආදිකම්මිකස්ස අනාපත්ති. "උම්මත්තකස්සා"ති ඉදං පන ඉධ න වුත්තං. කස්මා? දිට්ඨිසම්පයුත්තානං උම්මාදස්ස වා චිත්තක්ඛෙපස්ස වා **අභාවාති. මහාපච්චරියම්පි** ගි විවාරිතං: කිඤ්චාලාගි පන පරිනිබ්බා නෙ උම්මත්තකො භවෙය්ය, තස්සාපි භූතාරොචනපච්චයා අනාපත්ති න වත්තබ්බා, භූතසෙසව අභාවතොති. සෙසං උත්තානමෙව. භූතාරොචනං නාමෙතං පුබ්බෙ අවුත්තෙහි නිගි සම්පුච්ඡානෙහි සම්පුච්ඡාති: ඤායතො වාචිතො ඤායවාචතො වාති. කිරියා. නොසඤ්ඤා විමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. ඤායධම්මං. වචීකම්මං. කුසලා බ්‍යාකතවිහෙතූහි ද්වීහිත්තං. සුඛමජ්ඣත්තවෙදනාගි ද්වීවෙදනාහි.

භූතාරොචන සික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

2. 1. 1. 9.

නවමසික්ඛාපදෙ-**දුට්ඨුල්ලා නාම ආපත්ති වත්තාරි පාරාජිකානි තෙරස ච සඞ්ඝාදිසෙසාති** ඉමස්සා පාලියා "පාරාජිකානි දුට්ඨුල්ල සද්දසන්නිස්සිතත්තා වුත්තානි. සඞ්ඝාදිසෙසං පන ඉධාධිප්පෙත"න්ති අට්ඨකථාසු වුත්තං. තත්‍රායං විවාරණා: සචෙ පාරාජිකං ධම්මං[2] ආරොචෙන්තස්ස පාචිත්තියං න භවෙය්ය, යථා සමානොපි භික්ඛුභික්ඛුනීනං උපසම්පන්නභෙදෙ යථා භික්ඛුනී අනධිප්පෙතා හොති, තත්ථ භික්ඛු ඨපෙත්වා අවසෙසෙ අනුපසම්පන්නෙත්ති වුච්චති. එවම්පි සමානෙපි පාරාජික සඞ්ඝාදිසෙසානං දුට්ඨුල්ලභෙදෙ යදි පාරාජිකං අනධිප්පෙතං, "දුට්ඨුල්ලා නාම ආපත්ති තෙරස සඞ්ඝාදිසෙසා"ති එතදෙව වත්තබ්බං සියා. යාවඤ්ච භවෙය්ය: යෙ පාරාජිකං ආපන්නෙනා, සෙ භික්ඛුනාවතො වුත්තා. තස්මා තස්ස ආපත්තිං ආරොචෙන්තො දුක්කටං ආපජ්ජතීති, එවං සති අකෙකාසන්නොපි දුක්කටං ආපජ්ජෙය්ය. පාචිත්තියමෙව ච ආපජ්ජතීති. වුත්තං හෙතං:- "අසුද්ධා හොති පුග්ගලො අසඤ්ඤතරං පාරාජිකං ධම්මං අජ්ඣාපන්නොා, තඤ්චෙව අසුද්ධිදිට්ඨි සමානො ඔකාසං කාරාපෙත්වා අකෙකාසාධිප්පායො වදති, ආපත්ති ඔමසවාදස්සා"ති. එවං පාලියා විවාරියමානාය පාරාජිකං ආරොචෙන්තස්සාපි පාචිත්තිය මෙව දිස්සති. කිඤ්චාපි දිස්සති, අථඛො සබ්බඅට්ඨකථාසු වුත්තත්තා අට්ඨකථාවරියාව එත්ථ පමාණං, න අසඤ්ඤ විවාරණා. පුබ්බෙපි ච ආවොචුම්හ:-"බුද්ධෙන ධම්මා විනයො ච වුත්තොා, යො තස්ස පුත්තෙහි තථෙව සුතොා"ති ආදි. අට්ඨකථාවරියා හි බුද්ධස්ස අධිප්පායං

1, සයා, අනන්තරා, ව, 2, සයා, 'ධම්ම' ඉති නත්ථි,

ජානාති. ඉමිනාපි වෙතං පරිභායෙන වෙදිතබ්බං: අසඤ්ඤත්ති භික්ඛුසම්මුතියාති හි වුත්තං. භික්ඛුසම්මුතියා ච ආරොචනං ආයතිං සංවරත්ථාය පුන තථාරූපං ආපත්තිං අනාපජ්ජනත්ථාය භගවතා අනුඤ්ඤාතං, නව තස්ස භික්ඛවෝ අවණ්ණමත්තනපකාසනත්ථාය, න සාසනෙ වාස්ස පකිට්ඨානිසෙධනත්ථාය. න ච පාරාජිකං ආපන්නස්ස පුන තථාරූපාය ආපත්තියා අනාපජ්ජනෙන භික්ඛුභාවෝ නාම අත්ථි, තස්මා "පාරාජිකාති දුට්ඨුල්ලඤ්ඤත්තිදස්සනත්ථං වුත්තානී. සඞ්ඝාදිසෙසං පන ඉධාධිප්පෙතන්ති යං අට්ඨකථාසු වුත්තං, තං සුවුත්තමෙව. අත්ථි භික්ඛුසම්මුතීති ආපත්තිපටිඤ්ඤානාති ආදිසු පන යා අයං භික්ඛුසම්මුති වුත්තා, සා න කත්ථචි ආගතා. ඉධ වුත්තත්තාගෙව පන අනිණ්ණාපත්තිකං භික්ඛුං දිස්වා[1] එවමෙස පරෙසු හිරෙත්තාපෙපනාපි ආයතිං සංවරං ආපජ්ජිස්සතීති තස්ස භික්ඛුනො හිතෙසිතාය භික්ඛවෙහුං අපලොකෙත්වා සඞ්ඝෙන ඤාතබ්බාති වෙදිතබ්බා. අදුට්ඨුල්ලං ආපන්නං ආරොචෙති ආපත්තිං දුක්කටවත්ථූනි පඤ්චපි ආපත්තික්ඛන්ධෙ ආරොචෙන්තස්ස දුක්කටං; මහාපච්චරියං පන පාරාජිකං ආරොචෙන්තස්සාපි දුක්කටමෙව වුත්තං. අනුපසම්පන්නස්ස දුට්ඨුල්ලං වා අදුට්ඨුල්ලං වා ආරොචෙති එත්ථ ආදිතො පඤ්ච සික්ඛාපදානි. දුට්ඨුල්ලෝ නාම අත්ථාරොචෙ, සෙසානි අදුට්ඨුල්ලා.[2] සුක්කවිසට්ඨි කායසංසග්ගා දුට්ඨුල්ල අත්ථකාමා පනස්ස අත්ථාරොචෙ නාමානි වුත්තං. වත්ථුං ආරොචෙතීති "අයං සුක්කවිසට්ඨිං ආපන්නො, දුට්ඨුල්ලං ආපන්නො, අත්ථකාමං ආපන්නො, කායසංසග්ගං ආපන්නො"ති එවං වදන්තස්ස අනාපත්ති. ආපත්තිං ආරොචෙතීති "අයං පාරාජිකං ආපන්නො, සඞ්ඝාදිසෙසං, ථුල්ලච්චයං, පාචිත්තියං, පාටිදෙසනීයං, දුක්කටං, දුබ්භාසිතං ආපන්නො"ති වදති, අනාපත්ති. "අයං අඤ්ඤං මොඝපුරිසං සඞ්ඝාදිසෙසං ආපන්නො"ති ආදිනා පන නයෙන වත්ථුඤ්ච ආපත්තිඤ්ච ඒකතො ආරොචෙන්තස්සෙව ආපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුට්ඨුල්ලාරොචනසික්ඛාපදං නවමං

2. 1. 1. 10.

දසමසික්ඛාපදෙ-ජානාති ච පඨවිං අජානා ච පඨවීති ඉමෙහි පදෙහි ජානපඨවිඤ්ච අජානපඨවිඤ්ච දස්සෙති. අප්පමාණාදීසු අප්පං පමාණං එත්ථාති අප්පමාණා නාම එවමෙතෙ දට්ඨබ්බා. තත්ථ මුට්ඨිප්පමාණතො උපරි පමාණා වෙදිතබ්බා.[3] මුට්ඨිප්පමාණා සකඛණ්ඩා. කඛලාති කපාලඛණ්ඩානි, මරුමණ්ඩාති කටසක්ඛරා;[4] වාලිකාති වාලුකා යෙව;[5] සෙතුඝාතෙහි පංසුහි නීසු කොට්ඨාසෙසු දෙ කොට්ඨාසා පංසු,

1, සී, 1. අනිණ්ණාපත්තිකං දිස්වා, 2, සී, ඉ. අදුට්ඨුල්ලානි.
3. සයා, පයාසෙණ්ඩ වෙදිතබ්බා, 4, සයා, පයාසක්ඛරා, 5, සී, ඉ. වාලිකායෙව

එකෙ පාසාණාදීසු අසඤ්ඤතරෙ;[1] අදඤ්ඤමයි උභතොපත්තපවන කුම්භකාරාවාපාදිවසෙන තථා තථා අදඩ්ඩා; යා පන මත්තිකා නත්ථි. සුද්ධ පංසු ආදිසු අසඤ්ඤතරතව වෙදිතබ්බා. සෙතුඝාතනා සඤ්චරිත්ති ඛුද්දකා සඤ්චරා; භත්තිකුටාදීසං කිර එකපවත්තිපූරං ආහරිපෙත්වා දෙණ්ඩං ඩොළිවා පඨවියා යෙභුය්‍යෙන සඤ්චරභාවං[2] ඤත්වා සයං ඝාතෙත්වා පොඤ්ඤරණිං ඛණිංසු. ගාණි පන මඤ්ඤෙ "අපපංසු අපපමත්තිකා"ති දෙව පදති, තානි යෙභුය්‍යෙන පාසාණාදිපඤ්චකමෙව පවිසනති. තෙසං යෙව හි දළ්හතං පහෙදදස්සනමෙතං. සඤං ඛණති ආපනති පාචිත්තියං ඤාති එත්ථ පහාරෙ පහාරෙ පාචිත්තියං වෙදිතබ්බං; සකිං ආණත්තෙනා බහූනම්පි ඛණතීති සබෙවි සහාලදිවසං ඛණති, ආණා පකතිය එකක්ඛණුවව පාචිත්තියං; සචෙ පන ඛුද්දිතො හොති, පුනප්පුනං ආණාපෙතබ්බා, තං ආණාපෙත්වා ඛණාපෙනතස්ස වාවාය වාවාය පාචිත්තියං. අයං තාව පාළිවණ්ණනා.

අයං පන පාළිමුත්තකවිනිච්ඡයෙ:-පොක්ඛරණිං ඛණාති වදති, වට්ටති. ඛණාමෙව හි පොක්ඛරණී නාම හොති. තස්මා අයං කප්පිය වොහාරෙ. එසෙව නයො වාපිං තළාකං ආවාටං ඛණාති ආදිසුපි. "ඉමිං ඔකාසං ඛන. ඉමස්මිං ඔකාසෙ පොක්ඛරණිං ඛණා"ති වත්තුං පන න වට්ටති. "කද්දං ඛන. මූලං ඛණා"ති අනියාමෙත්වා වත්තුං වට්ටති. "ඉමං වල්ලිං ඛන. ඉමස්මිං ඔකාසෙ කද්දං වා මූලං වා ඛණා"ති වත්තුං න වට්ටති. පොක්ඛරණිං ඔඛෙනෙතගි යො කුවෙගි උස්සිඤ්චිතුං සක්කා හොති තනුකකද්දමො, තං අපනෙතුං වට්ටති. බහලං[3] න වට්ටති. ආතපෙන සුක්ඛකද්දමො ථලගි, තත්‍ර යො හෙට්ඨා පඨවියා අසම්බද්ධො, තමෙව අපනෙතුං වට්ටති. උදකෙන ගතට්ඨානෙ උදකපප්පටකො නාම හොති, වාතපහාරෙන වලති, තං අපනෙතුං වට්ටති. පොක්ඛරණී ආදීනං තටං ඛිජ්ජිත්වා උදකසමන්තා පතති, සචෙ ඔඝකවාතුමාසං ඔවට්ඨං,[4] ඛිදිතුං වා ඛිදිතුං වා වට්ටති. වාතුමාසතො උද්ධං න වට්ටති. සචෙ පන උදකෙ යෙව පතති, දෙවෙ අතිරෙකවාතුමාසං ඔවට්ඨපුබ්බ[5] උදකෙ යෙව උදකස්ස පතිතත්තා වට්ටති. පාසාණපිට්ඨියං සොණ්ඩිං ඛණනති, සචෙ තත්‍ථ පඨමමෙව සුබ්බිරජං පතති,[6] තං වෙ දෙවෙන ඔවට්ඨං[7] හොති, වාතුමාසවව්‍යෙන අනාපජ්ජපඨවිඝඩ්ඩං ගච්ඡති. උදකෙ පරියාදිණ්ණෙ සොණ්ඩිං සොඛෙනෙතගි තං ඛිණොපෙතුං න වට්ටති. සචෙ පඨමමෙව උදකෙන පූරති,[7] පච්ඡා රජං පතති, තං ඛිණොපෙතුං වට්ටති. තත්‍ථ හි දෙවෙ වස්සනෙතපි උදකමෙව උදකං පතනීති. පිට්ඨි පාසාණෙ[8] සුබ්බිරජං හොති, දෙවෙ ජුසාගතෙන අලිල්ලියති, තම්පි වාතු මාසවව්‍යෙන ඛිණොපෙතුං න වට්ටති. සචෙ පන[9] අනවපබාරෙ වම්මිකො උට්ඨිතො හොති, යථා සුඛං ඛිණොපෙතුං වට්ටති. සචෙ අඛිණාකාසෙ උට්ඨහති, ඔඝකවාතුමාසං ඔවට්ඨා යෙව, වට්ටති.

1. සී. ඉ. & I. අසඤ්ඤතරකාඨාසො. 2. සී. ඉ. සඤ්චරභාවං. 3. සී. ඉ බහලා. 4. සෘ. ඔවුට්ඨං. 5. සෘ. ඔවුට්ඨපි. 6. සෘ. පති. 7. සී. ඉ. පූරති. 8. සෘ. පිට්ඨිපාසාණෙපි. 9. සෘ. 'සචෙ පන'-නත්ථි.

රුක්ඛාදිසු ආරුළ්හ උපචිකාමතනිකායපි එසෙව නයෝ. ගණ්ඩුප්පාද ගුථවූඝිසකුසකුරගොකණ්ටකාදිසුපි එසෙව නයෝ. ගොකණ්ටකො නාම ගාවීනං බුරවජ්ඣන භාදකමෝ වුච්චති. සචෙ පන භෙට්ඨිමතලෙන භූමිසම්බන්ධො හොති, එකදිවසමපි න වට්ටති. කසිනවඩ්ඩනෙපි නඛලවජ්ඣනාමතනිකාවිණ්ඩං ගණ්හන්තස්ස එසෙව නයෝ. පුරාණ සෙනාසනං හොති අජ්ජදනං වා පිනවඩ්ඩජදනං වා, අතිරෙක වාතුමාසං ඔවට්ඨං ජාතපඨවිසඞ්ඛමෙව ගච්ඡති. තතො අවසෙසං ඡදනිට්ඨිතං වා ගොපානසිආදිනං උපනරණං වා[1] "ඉට්ඨකා ගණ්හාමි. ගොපානසිං භිත්තිපාදා පදරත්ථරණං පාසාණත්ථම්භං[2] ගණ්හාමි"ති සඤ්ඤං ගණ්හිතුං වට්ටති. තෙන සද්ධිං මත්තිකා පතති, අනාපත්ති. භිත්තිමත්තිකං ගණ්හන්තස්ස පන ආපත්ති. සචෙ යා යා අත්ථිත්තා, තං තං ගණ්හාති, අනාපත්ති. අත්තනොගෙහෙ මත්තිකා පුඤ්ඤා හොති, තස්මිං එකදිවසං ඔවට්ඨෙ ගෙහං ඡාදෙත්ති, සචෙ සබ්බා තිත්තෙකා වාතුමාසවච්ඡෙන ජාතපඨවියෙව. අථස්ස[3] උපරිභාගොයෙව තිත්තෙකා, අත්තනා අතිත්තෙකා, යත්තකං තිත්තකං: තං කප්පියකාරෙහි භාපෙත්වා භොගෙන අපනාමෙත්වා සෙසං යථාසුඛං වලඤ්ජිතුං වට්ටති. උදකෙන තෙමෙත්වා එකාබද්ධාගෙව හි ජාතපඨවි හොති. න ඉතරානි. අබ්භොකාසෙ මත්තිකාපාකාරෙ හොති, අතිරෙක වාතුමාසං වෙ[4] ඔවට්ඨෝ ජාතපඨවිසඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තත්ථ ලඤ්ඡපංසුං පන අල්ලත්තෙන ත්‍රුම්පිත්වා ගහෙතුං වට්ටති. සචෙ ඉට්ඨකපාකාරෙ හොති, යෙහුය්‍යෙන කක්ඛළට්ඨානෙ තිට්ඨති, යථාසුඛං විකොපෙතුං වට්ටති. අබ්භොකාසෙ සීතමණ්ඩපත්ථම්භං ඉතො විතො ච සඤ්චාලෙත්වා පඨවිං විකොපෙතෙන්ත ගහෙතුං න වට්ටති. උත්‍රුත්තමෙව උද්ධරිතුං වට්ටති. අඤ්ඤම්පි සුතඛරුක්ඛං වා සුතඛඛණ්ඩං වා ගණ්හන්තස්ස එසෙව නයෝ. නවකම්මට්ඨං එමහං වා පාසාණං[5] වා රුක්ඛං වා දණ්ඩ කෙහි උච්චාලෙත්වා පවට්ටෙන්තා ගච්ඡන්ති, තත්ථ පඨවි භිජ්ජති, සචෙ සුද්ධවිත්තා පවට්ටෙන්ති, අනාපත්ති. අථ පන තෙන අපදෙසෙන පඨවිං භින්දිතුකාමා යෙව හොන්ති, ආපත්ති. සාඛාදීනි ඡඩ්ඩෙන්තානම්පි පඨවියං දුරුනි ඵාලෙන්තානම්පි එසෙව නයෝ. පඨවියං අට්ඨසූචිඛණ්ඩාදිසුපි යං කිඤ්චි ආකොචෙතුං වා පවෙසෙතුං වා න වට්ටති. පඤ්චවඩ්ඩාරුය වෙගෙන පඨවිං භින්දිස්සාමීති එවං පඤ්චවම්පි නානුං න වට්ටති. කරොන්තස්ස භිජ්ජති, ආපත්ති. විසමභූමිං සමං කරිස්සාමීති සම්මජ්ජ නියා[6] සංසිතුම්පි න වට්ටති. වත්තසීසෙනෙව හි ඔවම්ජිතබ්බං. කෙචි ඡත්තාරයවණ්ඩියා භූමිං කොටෙන්ති, පාදඩ්ඩුඨ්ඨෙන විලිඛන්ති, වඩ්ඩමිතඨානං දස්සෙස්සාමාති පුනපපුනං භූමිං භින්දන්තා වඩ්ඩ මන්ති, සබ්බං න වට්ටති. විරියස්ස සම්පඡ්ඡහන්ථං පන සඤ්ඤමං කරොන්තෙන සුද්ධවිත්තෙන වඩ්ඩමිතුං වට්ටති. *කරොන්තස්ස භිජ්ජති, අනාපත්ති[7]* ගන්ථං ධොවිස්සාමාති පඨවියං සංසන්ති, න වට්ටති.

1. සී, ඉ. උපකරණං වා ගණ්හන්තෙන.
2. සී, 1. පාසාදත්ථං.
3. සයා. සවිසය.
4. සී, ඉ. වාතුමාසවච්ඡෙන.
5. සයා. කම්මට්ඨං පාසාණං.
6. සී. ඉ. සම්මුඤ්ජනියා.
7. සූපඵලකඛණ්ඩාතරිතො පාදඵා සිඹලකඛරපොත්ථකෙසු නත්ථි.

අසංසන්දෙත්වා පන අල්ලහත්ථං පඨවියං ඨපෙත්වා රජං ගහෙතුං වට්ටති. නෙව තණ්ඩුලවප්පාදීනි ආබාධිකා ජිත්තතටාදීසු අඔහපෙත්වඔහාති සංසන්නති, න වට්ටති.

ඛණති වා ඛණාපෙති වාති අත්තනාමසෝ පාදඔහුට්ඨනෙනපි සම්ම ජ්ජනීසලාකායපි සයං වා ඛණති, අඤ්ඤේන වා ඛණාපෙති; **භින්දති වා භින්දාපෙති වා**ති අත්තනාමසෝ උදකම්පි ජ්ඣේරත්තා සයං වා භින්දති, අඤ්ඤේන වා භින්දාපෙති; **දහති වා දහාපෙති වා**ති අත්තනාමසෝ පත්තම්පි පවත්තෙතා* සයං වා දහති, අඤ්ඤේන වා දහාපෙති;[1] යත්තකෙසු ඨානෙසු අග්ගි දෙති වා, දාපෙති වා, තත්ත තානි පාචිත්තියානි. පත්තං පවත්තෙත්තනපි පුබ්බෙ පක්කාධානෙ යෙව හි පවත්තබ්බා. අදඩ්ඪාය පඨවියා අග්ගිං ඨපෙතුං න වට්ටති. පත්ත පවත්තකපාලස්ස පන උපරි අග්ගිං ඨපෙතුං වට්ටති. දුරුත්තං උපරි ඨපෙති, සො අග්ගි තානි දහත්තෙතා ගත්තුම්පි පඨවිං දහති, න වට්ටති. ඉට්ඨකාසකපාලාදීසුපි එසෙව නයො. තත්‍රාපි හි ඉට්ඨකාදීනං යෙව උපරි ඨපෙතුං වට්ටති. කස්මා? තෙසමනුපාදූනත්තා. න හි තානි අග්ගිස්ස උපාදූනපඛ්‍යං ගච්ඡන්ති. සුක්ඛඛාණූ සුක්ඛරුක්ඛාදීසු අග්ගිං දාතුං න වට්ටති. සචෙ පන පඨවිං අප්පත්තමෙව නිබ්බායෙති, ගම්මස්ස මිනි දෙති, වට්ටති. පච්ඡා නිබ්බායෙතුං න සක්කොති, අවිසයත්තා අනාපත්ති. තිණුක්කාය ගහෙත්වා ගච්ඡන්තො හත්ථෙ ඩය්හමානෙ භූමියං පාතෙති, අනාපත්ති. පතිතට්ඨානෙ යෙව උපාදූනං දත්වා අග්ගිං දාතුං වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. දඩ්ඪපඨවියා ච ගත්තකං ඨානං උසුමාය අනුගතං, සබ්බං විකොපෙතුං වට්ටතීති තඤ්ඤෙව වුත්තං. යො පන අජානනතො තිණ්ණ අරණිසහිතෙන අග්ගිං නිබ්බත්තෙත්වා ඉතෙන උකඛිපිත්වා කිං කරොමීති වදති, ජාලෙහීති වත්තබ්බො. ඉතො ඩය්හතීති වදති, යථා න ඩය්හති තථා කරොහීති වත්තබ්බො. භූමියං පාතෙහීති පන න වත්තබ්බෙ. සචෙ හත්ථෙ ඩය්හමානෙ පාතෙති, පඨවිං ඩහිස්සාමීති අපාතිතත්තා අනාපත්ති. පතිතට්ඨානෙ පන අග්ගිං කාතුං වට්ටතීති **සූරුද්දෙසෙ** වුත්තං.

අනාපත්ති ඉමං ඣානාභිඤ්ඤාති ආදීසු "ඉමස්ස ඵලස්ස ආවාටං ඛණ. මහාමෙඝතිණං ඡාන. ඵලසමතිණං ඡාන. මහාමෙඝතිණං දෙහි. ඵලසමතිණං කං දෙහි. මත්තිකං ආහර. පංසු ආහර. මත්තිකාය අත්ථෝ. පංසුනා අත්ථෝ. ඉමස්ස ඵලස්ස ආවාටං තාපථියං කරොහි. ඉමං මත්තිකං තාපථියං කරොහි. ඉමං පංසුං තාපථියං කරොහි"ති එවං අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ.[2] **අසඤ්චිච්චා**ති සාහත්ථිකරුක්ඛාදීනි මා පවට්ටෙත්තස්ස කත්තුකරණෙනෙව වා ආගච්ච[3] ගච්ඡන්තස්ස පඨවි හිජ්ජති, සා තෙන නිදිස්සාමීති එවං සඤ්චිච්ච අත්තනාපි අසඤ්චිච්ච හිත්තා නාම හොති. ඉති අසඤ්චිච්ච නිදහන්තස්ස අනාපත්ති. **අඤ්ඤාය අඤ්ඤ**

1. සුපථලක්ඛණාකාරිතෙ පාඨෙ ඔසළක්ඛරපොත්ථකෙසු නත්ථි,
2. සී, ඉ, උ, දට්ඨබ්බා,
3. ස්‍යා. ආගච්ච ආගච්ච,

විහිතං තෙනචි සද්ධිං කිඤ්චි කථෙනෙතා පාදඞ්ගුට්ඨකෙන වා කත්තරයට්ඨියා වා පඨවිං ඛිලිඛනෙතා තිට්ඨති, එවං අඤ්ඤතියා විලිඛනතස්ස වා භින්දනතස්ස වා අනාපත්ති. **අජානනතාති** අනෙතා ගෙහෙ ඔවට්ඨං ඡ්ඣානං පඨවිං අනපසිතපඨවිති න ජානාති, නපසිතපඨවිති සඤ්ඤාය විනොපෙති, ඉමාහි භින්දිස්සාමිති වා න ජානාති, සොවලං සඤ්ඤාපනත්ථාය ඛනිතබ්බාදිනි වා ඨපෙති, දඤ්ඤමානභෙදො වා අඤ්ඤං පාතෙති, එවං අජානනතස්ස අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. නිදාන සමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචා චිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීභාවං. තිවෙදනන්ති.

පඨවිඛනන සික්ඛාපදං දසමං.

සම්මෙහනා වණ්ණනාක්‍රමෙන මුසාවාදවග්ගෙහා පඨමෝ.

---

2. 1. 2. 1.

සෙනාසනවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **අනාදියෙනාති** තස්ස වචනං අගණ්හනෙතා; **දුරකස්ස බාහුං ආකොටෙසීති**[1] උක්කිත්තං එරසුං නිග්ගහෙතුං අසක්කොනෙතා මනුස්සානං වක්ඛුවිසයාතීතෙ[2] මහාරාජසන්තිකා ලද්ධෙ රුක්ඛට්ඨකාදිබ්බවිමානෙ නිපන්නස්ස දුරකස්ස බාහුං එනමූලෙගෙව ඡින්දි; **න බො මෙතං**[3] **පතිරූපන්ති** ආදිමහි අයං සඞ්ඛපවණ්ණනා: හිමවන්තෙ කිර පක්ඛිදෙවසෙඨ දෙවතාසන්නිපාතො හොති. තත්ථ රුක්ඛධම්මං පුච්ඡන්ති: ඉමං රුක්ඛධම්මෙ ඨිතා න ඨිතාති? රුක්ඛධම්මො නාම රුක්ඛෙ ජීජ්ජමානෙ රුක්ඛදෙවතාය මනො පදුසසස්ස අකරණං. තත්ථ යා දෙවතා රුක්ඛධම්මෙ අට්ඨිතා හොති, සා දෙවතාසන්නිපාතං පවිසිතුං න ලභති. ඉති සා දෙවතා ඉමඤ්ච රුක්ඛධම්මෙ අට්ඨානපච්චයං ආදීනවං අද්දස. භගවතො ච සම්මුඛා සුතධම්ම දෙසනානුසාරෙන තථාගතස්ස ඡද්දන්තාදිකාලෙ පුබ්බචරිතං අනුස්සරි. තෙනස්සා එතදහොසි: "න බො මෙතං[3] පතිරූපං -පෙ- වොරොපෙය්‍ය"න්ති. **ඝනඤ්ඤනාහං භගවතො එනමඵලං ආරොචෙය්‍යන්ති** ඉදං පනස්සා "අයං හිඤ්ඤි සපතිනිතො පුත්තො. අද්ධා භගවා ඉමං ඉමස්ස අජ්ඣාචාරං සුත්වා මරියාදං ඛණ්ඩිස්සති. සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙස්සති" ඉති පටිසඤ්ඤිකනයියා අහොසි. **සචජ්ජ ඣං දෙවතෙති** සචෙ අජ්ජ ඣං දෙවතෙ; **පඝටෙය්‍යාසීති** ජනෙය්‍යාසි, උපපාදෙය්‍යාසි; එවඤ්ච පන වත්වා භගවා තං දෙවතං සඤ්ඤාපෙතෙතා:

"යො වෙ උපසතිනං නොඛං-රථං භඤ්ඤං විරාරෙ,[4]
තමහං සාරථිං බ්‍රූමි-රසම්හයතොං ඉතරෙ ජනෙ"නි

---

1. සය්‍ය, ආකොටෙතීති 2. සය්‍ය. විසයාතීතකාලෙතා,
3. සය්‍ය, පසතසං 4. සය්‍ය, ඛාරථං,

ඉමං ගාථමභාසි. ගාථාපරියොසානෙ සා දෙවතා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාසි. පුන භගවා සම්පත්තපරිසාය ධම්මං දෙසෙන්තො:

"යො වෙ උප්පතිතං විත්තෙති කොධං-විසටං සප්පටිසංවි ඔහඩෙති,
සො නිග්ගහ්‌ව ජහාති ඔරපාරං-උරගො ජිණ්ණමිව තචං පුරාණ"න්‌ති

ඉමං ගාථමභාසි. තත්‍ර පඨමභාථා **ධම්මපදෙ** සඞ්ගහං ආරුළ්හා. දුතියා **සුත්තනිපාතෙ**. වත්‍ථු පන විත්‍ථෙතබ්බං. අථ භගවා ධම්මං දෙසෙන්තො යෙව තස්සා දෙවතාය වසනට්ඨානං ආවජ්ජෙන්තො **පතිරූපං** ඨානං දිස්වා "ගච්ඡ දෙවතෙ, අමුකස්මිං ඔකාසෙ රුක්ඛො විවිත්තො. තස්මිං උපගච්ඡා"ති ආහ. සො කිර රුක්ඛො න ආලුළිරවෙඨ. ජෙත වනස්ස අන්තොපරික්ඛිපෙ. යස්ස දෙවපුත්තස්ස පරිභොගො අහොසි, සො වුත්තො. තස්මා විවිත්තොති වුත්තො. තතො පට්ඨාය ච පන සා දෙවතා සම්මාසම්බුද්ධතො ලද්ධපරිහාරා බුද්ධුපට්ඨායිකා අහොසි. **යදා දෙවතාසමාගමෝ** හොති, තදා මහෙසක්ඛදෙවතාසු ආගච්ඡන්තීසු **අඤ්ඤෙ අපෙසක්ඛා** දෙවතා යාව මහාසමුද්දවාසක්ඛවාළුපබ්බතා තාව **පරික්කමන්ති**. **අයං** පන අත්තනො වසනට්ඨානෙ නිසිදිත්වා ච ධම්මං සුණාති. යම්හි පඨමයාමෙ භික්ඛූ පඤ්හං පුච්ඡන්ති, මජ්ඣිමයාමෙ දෙවතා, තං සබ්බං තත්‍රෙව නිසිදිත්වා සුණාති. විත්තාරෙ ච මහාරාජා නොපි භගවතො උපට්ඨානං ආගන්තුං හවිස්සන්තා තං දෙවතං දිස්වාව ගච්ඡන්ති.

භූතගාමපාතබ්‍යතාදීසූති එත්‍ථ භවන්ති **අනුවත්තන්ති** වාති භූතා; ජායන්ති වඩ්ඪන්ති ජාතා වඩ්ඪිතා වාති අත්‍ථො. **ගාමොති** රාසි; භූතානං ගාමොති භූතගාමෝ; භූතා එව වා ගාමෝ භූතගාමෝ; පඨවීඛණනතිණරුක්ඛාදිනමෙතං අධිවචනං. පාතබ්‍යස්ස භාවෝ. **පාතබ්‍යතා**; ඡෙදනභෙදනාදීහි යථාරුචි පරිභුඤ්ජිතබ්බතාති අත්‍ථො. තස්සා භූතගාමපාතබ්‍යතාය; නිමිත්තත්‍ථෙ භුම්මවචනං. භූතගාමපාත බ්‍යතාහෙතූ,[1] භූතගාමස්ස ඡෙදනාදිපච්චයා පාචිත්තියනන්‍ති අත්‍ථො. **ඉදානි** තං භූතගාමං විභජිත්වා දස්සෙන්තො **භූතගාමෝ නාම පඤ්ච බීජ ජාතානීති** ආදිමාහ. තත්‍ථ **භූතගාමෝ නාමාති** භූතගාමං උද්ධ රිත්වා, යස්මිං සති භූතගාමෝ හොති, තං දස්සෙතුං "පඤ්ච බීජජාතා නී"ති ආදිමාහාති අට්ඨකථාසු වුත්තං. එවං සන්තෙපි "යානි වා පනඤ්ඤම්පි අත්‍ථි මූලෙ ජායන්තී"ති ආදීනි න සමෙන්ති. න හි මූල බීජාදීනි මූලාදීසු ජායන්ති. මූලාදීසු ජායමානානි පන තානි බීජානි. තස්මා එවමෙත්‍ථ වණ්ණනා වෙදිතබ්බා: **භූතගාමෝ නාමාති** විභජිතබ්බපදං; **පඤ්චාති** තස්ස විභාගපරිච්ඡෙදෙ; **බීජජාතානීති** පරිච්ඡින්නධම්ම නිද්දෙසනං; තස්සතෙ:ං: බීජෙහි ජාතානීති බීජජාතානි; රුක්ඛාදීනං එතං අධිවචනං. අපරෝ නයෝ: බීජානි ච තානි ජාතානි වා පසූතානි නිබ්බත්තපණ්ණමූලානීති බීජජාතානි, එතෙන අල්ලවාලිකා දීසු ඨපිතානං නිබ්බත්තපණ්ණමූලානං සිඛිවෙරාදීනං සඞ්ගහො කතො හොති. ඉදානි යෙහි බීජෙහි ජාතත්තා රුක්ඛාදීනි බීජජාතානීති

1. සී, ඵූ පාතබ්‍යතාය හෙතු. 2. සී, ඵූ. & ඒ. ජාතානි ච බීජජාතානි.

වුත්තානි, නානි දසෙසනෙතා මූලබීජනති ආදිමාහ. තෙසං උදෙදසෙ පාකටො එව. තිදෙදසෙ **යානි වා පනඤඤානිපි අපි මූලෙ ජායනති මූලෙ සඤඤායනතීති** එසෙ බීජතො නිබබත්තෙන බීජං දසසිතං; තසමා එවමෙසෙ අතෙථා දටඨබබො: යානි වා පනඤඤානිපි අතථි ආලුවතසෙරුතෙමලූපපලපුණඩරිකකුවලයඛණඩපාවලිමූලාදිහෙදෙ මූලෙ ගවජවලලිරුකඛාදිනි ජායනතී, සඤඤායනතී, තානි යමහි මූලෙ ජායනතී වෙව සඤඤායනතී ච, තඤච, පාලියං වුත්තං හලිඤදි ච සබබමපි එතං මූලබීජං නාම. එස නයො ඛණඩබීජාදිසු. යෙවාපනක ඛණඩබීජෙසු[1] පනෙසේ අමබාටකතුඞඩඤඤාලතුනිපාදිකඳකණිකාරාදිනි ඛණඩබීජානි. අමූලිකා[2]වලලිවතුරසසවලලිනණවිරාදිනි ඵලුබීජානි නාම. මකචි සුමන ජයසුමනාදිනි අගඝබීජානි. අබෙජබෙජපනසවනි ආදිනි බීජ බීජානීති දටඨබබානි.

ඉදානි යං වුත්තං "භූතගාමපාතබබ්‍යතාය පාචිතතියං"නති තසස සඤඤුවසෙන ආපත්තානානාපත්තිහෙදං පාතබබ්‍යතාහෙදඤඤ දසෙසතෙතා බීජ බීජසඤඤීති ආදිමාහ. තසේ යථා "සාලිනඤෙචපි ඔදනං භුඤඤාති"නි ආදිසු සාලිතණඩුලානං ඔදනො සාලිනං ඔදනොනි වුච්චති, එවං බීජතො සම්භූතො භූතගාමො බීජනති වුත්තොනි වෙදිතබබො. යමපන "බීජගාමභූතගාමසමාරමභා පටිවිරතොසා"නි ආදිසු වුත්තං භූතගාමපරිමොචනං නඞබා ඨපිතං බීජං, තං දුඤඤටවත්‍රු. අථවා යදෙතං භූතගාමො නාමාති ඔකඛාපදවිභඔගසස ආදිපදං, තෙන සදධිං යො ජෙට්ඨො යං බීජං භූතගාමො නාම හොනි, තසමිං බීජෙ බීජසඤඤී සථ නාදීනි ගහෙත්වා සයං වා ඡින්දති, අඤඤෙන වා ඡෙදාපෙති, පාසාණාදීනි ගහෙත්වා සයං වා භින්දති, අඤඤෙන වා භෙදාපෙති, අගනිං උපසං හරිත්වා සයං වා පචති, අඤඤෙන වා පචාපෙති, අපතති පාචිතති ගසසානි එවමෙසේ අතෙථා වෙදිතබබො. යථාරුතෙන පන ගහෙත්වා භූතගාමපරිමොචිතමපි බීජසස ඡින්දනාදිහෙදෙ[3] පාතබ්‍යතාය පාචිතතියං න වත්තබබං. අයං හෙත්ථ විනිච්ඡයනථා: භූතගාමං විකොපෙනතසස පාචිතතියං. භූතගාමපරිමොචිතං පඤචවිධමපි බීජගාමං විකොපෙනතසස දුඤකටං. බීජගාමභූතගාමො නාමෙස අතථි උදකටො, අතථි ථලටො. තසේ උදකටො සාසපමතතිකා නිලබීජකාදිහෙදෙ සපතතිකා අපතතිකා ච සබබා සෙවාලජාති අනතමසො උදක පපපටකං උපාදාය භූතගාමොනි වෙදිතබබො. උදකපපටකො නාම උපරි ඵෙණො එරුසවණෙණා හෙට්ඨා මුදු නීලවණෙණා හොනි. තසේ යසස සෙවාලසස මූලං ඔරොහිත්වා පඨවියං පතිට්ඨිතං, තසස පඨවීඣානං. යො උදකෙ සඤචරති, තසස උදකං. පඨවියං පතිට්ඨිතං යසේ කසේචි විකොපෙනතසස වා උද්ධරිත්වා වා ඣානනතරං සඤඤාමෙනතසස පාචිතතියං. උදකෙ සඤචරනතං විකොපෙනතසස[4]

1, සසා., යෙ වා පන බීජසු. 2, සසා. අඩෙලුක.
3, ඔ, කු, ං, & 1, නිඝණ්ඨාදෙ සහදගය. 4. සසා., විඤඤාපෙනතසසෙව,
5. දීඝනිකායෙ- බ්‍රහ්මජ්ජලසුනතෙ.

පාචිත්තියං. ගහෙත්වා පන ඉතො විතො ච විලුම්පිතුං නහාතුඤ්ච වට්ටති. සකලං හි උදකං තස්ස ඨානං. තස්මා න සො එත්තාවතා ඨානන්තරං සඞ්කාමිතො හොති. උදකතො පන උදකෙන විනා සඤ්චිච්ච උක්කිපිතුං න වට්ටති. උදකෙන සද්ධිං උක්කිපිත්වා පුන උදකෙ පක්කිපිතුං වට්ටති. *පරිස්සාවනන්තරෙන නික්ඛමති, කපල්ලියං කාරාපෙත්වා උදකං පරිභුඤ්ජිතබ්බං.*[1] උපලපදුමිනිආදීනි ජලජවල්ලිතිණානි උදකතො උද්ධරන්තස්ස වා තත්ථෙව විකොපෙන්තස්ස වා පාචිත්තියං. පරෙහි උපනාමිතානි විකොපෙන්තස්ස දුක්කටං. තානි හි බීජගාමෙ සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති. නිලබීජකඝාසපමණිකසෙවාලොපි උදකතො උද්ධතො අම්ලතොය අඝබීජසඞ්ගහං ගච්ඡති. මහාපච්චරි ආදීසු අනන්තකනිලබීජකළඳකපපටභාදීනි දුක්කටවත්ථූනීති වුත්තං. තත්ථ කාරණං න දිස්සති. අඤ්ඤඨඨකථායං සම්පුණ්ණ භූතගාමෝ න හොති, තස්මා දුක්කටානි වුත්තං. තම්පි න යුජ්ජති. භූතගාමෙ හි පාචිත්තියං, බීජගාමෙ දුක්කටං වුත්තං. අසම්පුණ්ණ භූත ගාමෝ නාම තතියෝ කොට්ඨාසෝ නෙව පාළියං න අට්ඨකථාසු ආගතෝ. අපිච[2] තං බීජගාමසඞ්ගහං ගච්ඡිස්සතීති, තම්පි න යුත්තං අභූතගාමමූලතත්තා තාදිසස්ස බීජගාමස්සාති.[3] අපිච "ගරුභණ්ඩභූතෙසු ගරුකෙ ඣානබ්බ"න්ති එතං විනයලක්ඛණං. ඵලවෙය්‍ය: තිත්තරුක්ඛාදීනං අවසිට්ඨෝ හරිතඛාණු නාම හොති. තත්ථ කකුධකරඤ්ජපියඔදුපනසාදීනං ඛාණු උද්ධං වඩ්ඪති. සෝ භූතගාමෙන සඞ්ගහිතෝ. තාලනාලිකෙරාදීනං ඛාණු උද්ධං න වඩ්ඪති. සෝ බීජගාමෙන සඞ්ගහිතෝ. කදලියං පන අථලිතාය ඛාණු භූතගාමෙන සඞ්ගහිතෝ. ථලිතාය බීජ ගාමෙන. කදලි පන ථලිතා යාව නීලපණ්ණී,[4] තාව භූතගාමෙනෙව සඞ්ගහිතා. තථා ථලිතෝ වෙළ යදා පන අග්ගතෝ පට්ඨාය සුස්සති, තදා බීජගාමෙන සඞ්ගහං ගච්ඡති. කතරබීජගාමෙන? ථලුබීජගාමෙන. කිං තතෝ නිබ්බත්තති? න කිඤ්චි. යදි හි නිබ්බත්තෙය්‍ය, භූතගාමෙන සඞ්ගහං ගච්ඡෙය්‍ය. ඉක්ඛුසාලාදිරුක්ඛෙ ඡින්දිත්වා රුක්ඛං කරොන්ති, කිඤ්චාපි රුක්ඛතදඞ්ගෙසු රත්තපපොණාපි සාඛා නික්කමන්ති, බීජ ගාමෙනෙව සඞ්ගහං ගච්ඡන්ති. මණ්ඩපත්‍ථාය වා වතිඅත්‍ථාය වා වලිං ආරොපණත්‍ථාය වා භූමියං නිඛණන්ති, මූලෙසු වෙව පණෙණසු ච නිග්ගතෙසු පන[5] භූතගාමසඞ්ඛං ගච්ඡන්ති. මූලමත්තෙසු පන පණණ මත්තෙසු වා නිග්ගතෙසු බීජගාමෙ සඞ්ගහිතා එව. යානි කානිචි බීජානි පථවියං වා උදකෙන සිඤ්චිත්වා ඨපිතානි, කපාලාදීසු වා අල්ලපංසුං පක්ඛිපිත්වා නික්ඛිත්තානි හොන්ති, සබ්බානි මූලමත්තෙන පණණමත්තෙන වා නිග්ගතෙපි බීජානි යෙව. සවෙපි මූලානි ව උපරි අඞ්කුරෙ ච නිග්ගච්ඡති, යාව අඞ්කුරෙ හරිතෝ න හොති, තාව බීජානි යෙව. මූඤ්ජාදීනං පන පණෙණසු උට්ඨිතෙසු විහිආදීනං වා අඞ්කුරෙ හරිතෙ නීලපණ්ණවණ්ණෙ ජාතෙ භූතගාමසඞ්ගහං ගච්ඡන්ති. තාලට්ඨිං

---

1. පුප්ඵලක්ඛණාදීසු පාඨෙසු ඔසලක්ඛරපොත්ථකෙසු න දිස්සති.
2. සී., අථ ව. 3. සී., බීජසඞ්ගාති. 4. සී., නීලපණ්ණං. 5. සී., පුන.

පඤ්ච සූකරදාඨා විය මූලං නිග්ගච්ඡති. නිග්ගතෙපි යාව උපරි පත්ත වට්ටි න නිග්ගච්ඡති, තාව බීජගාමොයෙව. නාලිකෙරස්ස තවං භින්දිත්වා දන්තසූචි විය අඞ්කුරෝ නිග්ගච්ඡති, යාව මිඟසිඞ්ගසදිසා නීල පත්තවට්ටි න හොති, තාව බීජගාමෝ යෙව. මූලෙ අනිග්ගතෙපි තාදි සාය පත්තවට්ටියා ජාතාය අමූලතභූතගාමේ සඞ්ගහං ගච්ඡති. අම්බට්ඨි ආදීනි විහිආදිගි විනිවිජිතිතබ්බානි. වඤ්ඣා[1] වා අඤ්ඤ වා යා භාවි රුක්ඛෙ ජාඩිත්වා රුක්ඛං ඔත්ථරති, රුක්ඛොව තස්සා ඛාණං. තං විතෝ පෙත්තස්ස වා තතෝ උද්ධරිතත්ථස්ස වා පාචිත්තියං. එකා අමූලිකා[2] ලතා හොති. අබ්භුලිවෙය්යකෝ විය විනපපහුබ්බදණ්ඩකෙ වෙයෙති. තස්සාපි අයමෙව විනිච්ඡයෝ. ගෙහපඨාරවෙදිකාවෙතියාදීසු නීල වණ්ණෝ සෙවාලෝ හොති, පතෙත්ථු[3] ජාතෙසු පාචිත්තියවත්ථු. තඤ්ච තාදිසෙසු ඨානෙසු සුඛාලෙපමපි දාතුං න වට්ටති. අනුපසම්පන්නෙන ලිත්තස්ස උපරි සෙනහලෙපෝ[4] දාතුං වට්ටති. සචෙ තිදසසමයෙ සුක්ඛ සෙවාලෝ හිඤ්ඡති, තං සම්මජ්ජනි[5]ආදීහි ඝංසිත්වා අපනෙතුං වට්ටති. පානීයඝටාදීනං බහි සෙවාලෝ දුක්කටවත්ථු. අන්තො අබෙඛාහාරිකෝ. දන්තකට්ඨපූවාදීසු ඛණ්ණකම්පි අබෙඛාහාරිකමෙව. වුත්තං හෙතං:- "සචෙ ගෙරුකපරිකම්මකතා භිත්ති ඛණ්ණකිතා හොති, වොළකං තෙමෙත්වා පිළෙත්වා පමජ්ජිතබ්බා"a ති. පාසාණජාති පාසාණ දද්දු සෙවාලසෙලෙය්යකාදීනි අහරිතවණ්ණානි අපත්තානි ච දුක්කට වත්ථූනි. අභිවඩ්ඪනකං යාව මකුලං හොති, තාව දුක්කටවත්ථු. පුප්ඵිතකාලතො පට්ඨාය අබෙඛාහාරකං. අල්ලරුක්ඛතො පන අභිවඩ්ඪනකං[6] ගණ්හනෙන්ා රුක්ඛත්තනවං විකොපෙති, තස්මා තත්ථ පාචිත්තියං. රුක්ඛපපටිකායපි එසෙව නයෝ. යා පන ඉඤ්ඡාලකකුඛා දීනං පපටිකා රුක්ඛතො මුච්චිත්වා තිට්ඨති, තං ගණ්හනතස්ස අනාපත්ති. නීයාසම්පි රුක්ඛතො මුච්චිත්වා ඨිතං සුක්ඛරුක්ඛෙ වා ලග්ගං ගණ්හිතුං වට්ටති. අල්ලරුක්ඛතො න වට්ටති. සාඛායපි එසෙව නයෝ. රුක්ඛං වාලෙත්වා පණ්ඩුපලාසං වා පරිණතතණ්ඩුලාදිපුප්ඵං වා පාතෙනතස්ස පාචිත්තියමෙව. හත්ථකුක්කුවෙවෙන මුදුකෙසු ඉඤ්ඡාලනුබ්බණ්ඩාදීසු වා තත්ථ ජාතතාලපණ්ණාදීසු වා අක්කරං ඡිඳනතස්සාපි එසෙව නයෝ. සාමණෙරානං පුප්ඵං ඔචිනනත්තානං සාඛං ඔනාමෙත්වා[7] දාතුං වට්ටති. තෙහි පන පුප්ඵෙහි පානීයං න වාසෙතබ්බං. පානීයවාසසිකෙන සාම ණෙරං උක්කිපිත්වා ඔචිනාපෙතබ්බානි. ඵලසාඛාපි අත්තනා ඛාදිතු කාමෙන න ඔනමෙතබ්බා. සාමණෙරං උක්කිපිත්වා ඵලං ගාහාපෙතබ්බං. යං කිඤ්චි ගච්ඡං වා ලතං වා උපපාතෙන්තෙහි සාමණෙරෙහි සද්ධිං

1, සයා. වණ්ඨකා. 2 සී. මූ. අමූලකා.

3, සයා. කොත්. යාවදෙව තිණ්ණං පත්තානි න සඤ්ජායන්ති, තාව අභබ්බෝ සඞ්ඝං ගච්ඡති, පතෙත්ථූසු.

4, සයා. සිනිද්ධලෙපං. 5. සී. මූ. සම්මුඤ්ජනි.

6, සී. මූ ජාතකං. 7. සී. මූ. නාමෙත්වා.

A, විභාවඝර-උපජ්ඣායෙ වත්තෙ.

ගහෙත්වා ආහාරත්ථිකානං න වට්ටති. තෙසං පන උස්සාහජාතානඤ්ච අනාහාරත්ථිකෙනෙන භික්ඛාභාජනං දාසෙනෙනෙන විය අඤ්ඤෙ ගාහෙතුං වට්ටති. යෙසං රුක්ඛානං සාඛා රුහති, තෙසං සබ්බං ඔකප්පනියං දිනං අවස්සාය කපලියං අකාරුපෙත්වා ගණිතං තවෙ වා පතෙත වා අනාපත්තිසෙ නවෙනපි විලිඛනත්තස්ස දුක්කටං. අල්ලඔඛධිවෙරුදීසුපි එසෙව නයො. සචෙ පන කපලියං කාරුපෙත්වා සිතලෙ පදෙසෙ ඨපිතස්ස මූලං සඤ්ඡායති, උපරිභාගෙ ජිඤ්ඣති වට්ටති. සචෙ අඛ්භුරෙ ජායති, හෙට්ඨාභාගෙ ජිඤ්ඣති වට්ටති. මූලෙ ච නීලඛ්භුරෙ ච ජානෙන න වට්ටති.

ඡින්දති වා ඡෙදාපෙති වාති අනනමසෙ සම්මජ්ජනිසලාකාදිකෙ තිණානි ඡින්දිස්සාමීති හුත්වා සම්මජ්ජනෙත්වා සයං වා ඡින්දති, අඤ්ඤෙන වා ඡෙදාපෙති. **භින්දති වා භෙදාපෙති වාති** අනනමසෙ වඩ්ඪමනෙත්වාපි 'ඡිජ්ජනකං ඡිජ්ජතු, භිජ්ජනකං භිජ්ජතු, වඩ්ඪමිතවඨානං දාසෙස්සාමී'ති සඤ්ඤාය පාදෙහි අක්කමනෙත්වා තිණවල්ලිආදීනි සයං භින්දති වා, අඤ්ඤෙන වා භෙදාපෙති; සබ්බෙපි හි තිණං වා ලතා වා ගණ්ඨිං කරොනතස්ස භිජ්ජති, ගණ්ඨිමපි භාතුං න වට්ටති. තාලරුක්ඛාදීසු පන වොරාහං අනාරුහනත්ථාය දුරුම්භක්කමනං ආහොවෙහනි, කණ්ටකෙ බන්ධිත්වා, භිත්තිච්ඡිද්දං එවං භාතුං න වට්ටති. සබ්බෙ[1] දුරුම්භක්කමකොරුකෙඛ අල්ලීනමෙහතාව හොති, රුක්ඛං න පිළෙති, වට්ටති. "රුක්ඛං ඡින්ද ලතං ඡින්ද. භාණ්ඩං වා මූලං වා උපපාවෙහි"ති වත්තුම්පි වට්ටති, අනියාමිතත්තා. නියාමෙත්වා පන "ඉමං රුක්ඛං ඡින්දු"නි ආදිනා[2] වත්තුං න වට්ටති. නාමං ගහෙත්වාපි "අඹරුක්ඛං වතුරස්සවල්ලිං ආලුවිණ්ණඤ්ච මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤරුක්ඛවල්ලිං ඡින්ද. භින්ද. උපපාවෙහි"ති ආදිවචනම්පි අනියාමිතමෙව හොති 'ඉමං අඹරුක්ඛ'නති ආදිවචනමෙව හි නියාමිතං නාම. තං න වට්ටති. **පවති වා පවාපෙති වාති** අනනමසෙ පතනම්පි පවිත්තභාවමො තිණාදීනං උපරි සඤ්ඤාය අගහිං කරොනතො සයං වා පවති, අඤ්ඤෙන වා පවාපෙතීති සබ්බං පඨවිඛනනසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අනියාමෙත්වා පන "මූඤෙ පව, මාසෙ පවා"ති ආදි වත්තුං වට්ටති. "ඉමෙ මූඤෙ පව. ඉමෙ මාසෙ පවා"ති එවං වත්තුං න වට්ටති. **අනාපත්ති ඉමං ජානාති**[3] ආදීසු "ඉමං මූලහෙසජ්ජං ජාන. ඉමං මූලං වා පණ්ණං වා දෙහි. ඉමං රුක්ඛං වා ලතං වා ආහර. ඉමිනා පුප්ඵෙන වා ඵලෙන වා පණ්ණෙන වා[4] අත්ථො. ඉමං රුක්ඛං වා ලතා වා ඵලං වා කපලියං කරොහි"ති එවමත්ථො දට්ඨබ්බො. එතෙනාවතා භූතගාමපරිමොචනං කතං හොති. පරිභුඤ්ජනෙනෙන පන බීජගාම පරිමොචනත්ථං පුන කපලියං කාරෙතබ්බං.

කපලියකරණං වෙත්ථ ඉමිනා සුත්තානුසාරෙන වෙදිතබ්බං: "අනුජානාමි භික්ඛවෙ පඤ්චහි සීමණ්ඩපෙහි ඵලං පරිභුඤ්ජිතුං අග්ගිපරිවිත්තං[5] සත්ථපරිවිත්තං[5] නඛපරිවිත්තං[5] අබීජං නිබ්බට්ටබීජමෙව පඤ්චම"න්ති.

---

1. සබ්බ, සබෙ ජන. 2 සබ්බ. ආදීං. 3. සී. මූ. පඨාතාති.
4. සී. මූ. & I, 'පණ්ණෙන වා'ති නත්ථි. 5. සී. මූ. & , පරිජිතං.

[a] මූලඵලඛාදඤ්ච මුද්දඛවඤ්ඡඛඛඛඛඛ.

තත්ථ "අගහිපරිචිත[1]"නති අගහිනා පරිචිතං[1] අධිභූතං දඩ්සං; ථුවඩ්නති අත්ථො. "සඩ්පරිචිත[1]"නති සඩ්ඝෙන පරිවිතං[1] අධිභූතං ජිත්තං; විඩ්ධං වාති අත්ථො. එස නයො **නඩපරිවිතෙ**. අබිඣනිඩ්ඛඩ්ඛිතානි සයමෙව කපජ්ජානි. අගහිනා කපජ්ජං කරොනෙනත්ත කවඩ්ගහිගොමයගහිආදීසු යෙත කෙනචි අත්තමසො ලොහඛණ්ඩෙනපි ආදිනෙනත්ත කපජ්ජං කාතබ්බං. තඤ්ච ඛො එකදෙසෙ[2] ථුසනෙනත්ත කපජ්ජනති වත්තාව කාතබ්බං. සඩ්ඝෙන කරොනෙනත්ත යස්ස කස්සචි ලොහමයසප්පස්ස අත්තමසො සූචිකඛණ්ඩෙජ්දනාදීනමපි භූණ්ඩෙන වා ධාරය වා ඡෙදං වා වෙධං[3] වා දසෙනෙනත්ත කපජ්ජනති වත්තාව කාතබ්බං. නඛෙන කපජ්ජං කරොනෙනත්ත පූතිනඛෙන න කාතබ්බං. මනුස්සානං පන සීහබ්‍යග්ඝදීපිමකකටාදීනං[4] සඤ්ඤනනානඤ්ච නඛා නිඛිණා හොනති. තෙහි කාතබ්බං. අස්සමහිසසූකරමිගගොරූපාදීනං ඛුරා අනිඛිණා, තෙහි න කාතබ්බං. කතමපි අකතං හොති. හත්ථිනඛා පන ඛුරා න හොනති; තෙහි වට්ටති. යෙහි පන කාතුං වට්ටති, තෙහි තත්ථ ජාත කෙහිපි උද්ධරිත්වා ගහිතකෙහිපි ඡෙදං වා වෙධං[5] වා දස්සෙනෙනත්ත කපජ්ජනති වත්තාව කාතබ්බං. තත්ථ සවෙපි බීජානං පබ්බතමත්තෙනා රාසි රුක්ඛසහස්සං වා ජිණ්ඩිත්වා එකාබද්ධං කත්වා උච්ඡූනං වා මහා භාරෙ බන්ධිත්වා ඨපිතො හොති, එකසම්ං බීජෙ වා රුක්ඛසාඛාය වා උච්ඡුම්හි වා කපජ්ජෙ කතෙ සබ්බං කතං හොති. උච්ඡු ව දුරුහි ව එකතො බද්ධා[6] හොනති, උච්ඡුං කපජ්ජං කරිස්සාමීති දුරුං විජ්ඣිති, වට්ටති ඒව. සවෙ පන යාග රජ්ජුයා වා වල්ලියා වා බද්ධානි, තං විජ්ඣනි, න වට්ටති. උච්ඡුඛණ්ඩානං පඨමං පූරෙත්වා ආහරනති, එකසම්ං ඛණ්ඩෙ කපජ්ජෙ කතෙ සබ්බං කතමෙව හොති. **මරිච**[7]**පක්කා**දීහි මිස්සෙත්වා හතතං ආහරනති, කපජ්ජං කරොතීති වුත්තෙත සවෙපි හතතඝිසෙව විජ්ඣනි, වට්ටති ඒව. නිලතණ්ඩුලාදීසුපි එසෙව නයො. යාගුයා පක්කිතතානි පන එකාබද්ධානි හුත්වා න සනිට්ඨන්ති, තත්ථ එකමෙකං විජ්ඣිත්වා කපජ්ජං කාතබ්බමෙව. කපිත්ථඵලාදීනං අන්තො මිඤ්ජං[8] කථාහං ඵුඤ්චිත්වා සඤ්චරිති, හීදුපෙත්වා කපජ්ජං කාරුපෙ තබ්බං. සවෙ[9] එකාබද්ධා හොති[10], කථාහෙපි[11] කාතුං වට්ටති.

අසඤ්චිච්චාති පාසාණරුක්ඛාදීනි වා පච්චෙත්තනස්ස සාඛං වා කඩ්ඝනත්තස්ස කත්තරදණ්ඩෙන වා භූමිං පහරිත්වා ගච්ඡන්තස්ස ඛිණානී ජීරන්ති, නානි තෙන ජිණ්ඩිස්සාමීති එවං සඤ්චිච්ච අවිජ්ඣනතා අසඤ්චිච්ච ජිත්තානි නාම හොනති. ඉති අසඤ්චිච්ච ජිත්තනස්ස අනාපත්ති. **අසතියාති** අඤ්ඤවිහිතො කෙනචි සද්ධිං භිඤ්චි කථෙන්තො පාදඛුට්ඨකෙන වා හත්ථෙන වා ඛිණං වා ලනං වා

1, සී. ඉ. පරිජ්ජං, සී. 1, ජ්ජං 2, සය්‍ය, එකදෙසං, සී. එකදෙසෙන,
3, සය්‍ය, ඡෙදං, 4, සී. ඉ. & 1, මහාකටාහං, 5, සය්‍ය, ඡෙදනං වා භෙදනං,
6, සය්‍ය, බද්ධාපි, 7, සය්‍ය, සවෙ පන මරිච.
8, සී, ඉ. අන්තො ඔජ්ජං, සී, 1, අන්තො ඔජ්ජ, 9, සය්‍ය, 'සවෙ' ඉති නත්ථි,
10, සී, ඉ. එකාබද්ධා හොන්ති, 11, සය්‍ය, කථාහෙපි,

ජීවතෙනා නිවත්තති, එවං අසතියා ජීවනතස්ස අනාපත්තී. **අජානන්තස්සාති** එවඤ්හි තෙරෙ බීජගාමෙති වා භූතගාමෙති වා න ජානාති, ජානුමිතිපි න ජානාති, කෙවලං තිණෙ වා[1] පලාලපුඤ්ජෙ වා ඛනිත්තිං[2] වා කුදාලං වා සඤ්ඡාපනත්ථාය ඨපෙති, ඔඝමානභණ්ඩෙ වා අගතිං පාතෙති, තත්ර වෙ තිණාදීනි ජිජ්ඣන්ති වා ඔඝයන්ති වා, අනාපත්ති. මහුස්සවිගහපාරාජිකවණ්ණනායං පන සබ්බඅට්ඨකථාසු "සචෙ භික්ඛු රුක්ඛෙන වා අඤ්ඤාභාරවතො හොති, ඔපාතෙ වා පතිතො; සඤ්ඤා ච හොති රුක්ඛං ජිදිත්වා භූමිං වා ඛනිත්වා නික්ඛමිතුං, ජීවිත හෙතුපි අත්තනා න භාතබ්බං. අඤ්ඤෙන පන භික්ඛුනා භූමිං වා ඛනිත්වා රුක්ඛං වා ජිදිත්වා[3] අල්ලරුක්ඛතො වා දණ්ඩකා ජිදිත්වා තං රුක්ඛං පවට්ටෙත්වා භික්ඛාමෙතුං වට්ටති. අනාපත්තී"ති වුත්තං. තත්ථ කාරණං න දිස්සති. "අනුජානාමි භික්ඛවෙ දවඩාහෙ ඔඝයමානෙ පටඝාතං ඵුසුං පරිත්තං කාතු"න්ති ඉදං පන එකමෙව සුත්තං දිස්සති. සචෙ එතස්ස අනුලොමං 'අත්තනො න වට්ටති, අඤ්ඤස්ස වට්ටතී'ති ඉදං නානාකරණං න සක්කා ලද්ධුං. අත්තනො[4] අත්ථාය කරොන්තො අත්තසිනෙහෙන අකුසලචිත්තෙනෙව කරොති. පරෙ පන කාරෙඤ්ඤන, තස්මා අනාපත්තීති වෙ? එතම්පි අකාරණං. කුසල චිත්තෙනාපි හි ඉදං ආපත්තිං ආපජ්ජති. සබ්බඅට්ඨකථාසු පන වුත්තත්තා න සක්කා පටිසෙධෙතුං. ගවෙසිතබ්බා එත්ථ යුත්ති. අථ කථාවරියානං වා සද්ධාය ගහණබ්බත්තා. සෙසං උත්තානමෙව. **තීණ්ඩමුට්ඨානං:** කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

භූතගාමසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 2. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ-අනාචාරං ආචරිස්සාති අඤ්ඤාතබ්බං කත්වා; කායවචීද්වාරෙසු ආපත්තිං ආපජ්ජිස්සාති වුත්තං හොති. **අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරතීති** අඤ්ඤෙන වචනෙන අඤ්ඤං වචනං පටිචරති, පටිවත්තෙති, අඤ්ඤාඨරති; ඉදඤ්හි තං පටිචරණවිධිං දස්සෙනෙතා "**සො ආපන්නොසී**'ති ආදිමාහ. තත්‍රායං වචනසම්බන්ධො: සො කිර කිඤ්චිදෙව විතික්කමං දිස්වා 'ආවුසො, ත්වං ආපත්තිං ආපන්නොසී'ති සඞ්ඝමජ්ඣෙ ආපත්තියා අනුයුඤ්ජියමානො 'සො ආපන්නොසී'ති වදති. 'නත්ථි භන්තෙ'ති වුත්තොසි[5] 'අහං කිං ආපන්නොසී'ති වදති. අථ 'පාචිත්තියං වා දුක්කටං වා'ති වුත්තොසි[5] වත්තුං පුච්ඡනෙතා 'අහං කිඤ්චං ආපන්නොසී'ති වදති. තතො 'අස්සාසඞ්ගං නාම වත්ථුඤ්චි'නිති[6] වුත්තොසි[5] 'අහං කථං

---

1. සී., වතියා වා,
2. සී., නිඛාදනං වා ඛණිත්තිං වා
3. සී., ජිදිත්වා තං රුක්ඛං පවට්ටෙත්වා,
4. සී., එත්ථ අත්තනො,
5. වුත්තෙ-ඉච්ඡුසු.
6. සී., අස්සකඞ්ගමීනි වුත්තං,
   ඛුද්දසික්ඛුත්තකභණ්ඩකං-136,

ආපත්තෙනා? කිං භරොතෙනා ව ආපත්තෙනාමහ'ති පුච්ඡති. අථ 'ඉදං නාම භරොතෙනා ආපත්තෙනා'ති වුත්තෙනා[1] 'නං භණථා'ති වදති. තතො 'තං භණාමා'ති වුත්තෙනා[1] 'කිං භණථා'ති වදති. අපි චෙත්ථ අයං පාලිමුත්තකොපි අඤ්ඤතඤ්ඤං පටිවරණවිධි:- භික්ඛිබි 'තව සිපාටිකාය කහාපණෙ දිටෙඨා. කිසෙවමසාරුපපා කරොසී'ති වුත්තෙනා 'සුදිටඨං භන්තෙ, න පනෙසො කහාපණො. තිපුමණ්ඩලං එත'නති භණතෙනා වා 'ඛිබං සුරං පිවනෙනා දිටෙඨා. කිසෙවමසාරුපපා කරොසී'ති වුත්තෙනා 'සුදිටෙඨා භන්තෙ, න පනෙසා සුරා. හෙසජ්ජත්ථාය සම්පාදිතං අරිටඨ'නති භණතෙනා වා 'ඛිබං පටිච්ඡන්නෙ ආසනෙ මාතුගාමෙන සද්ධිං නිසින්නෙනා දිටෙඨා. කිසෙවමසාරුපපා කරොසී'ති වුත්තෙනා 'යෙන දිටඨං සුදිටඨං. විඤ්ඤූ පනෙත්ථ දුතියෙ අත්ථි. සෙ කිඤ්ඤ න දිටෙඨා'ති භණතෙනා වා, 'ඊදිසං නඒ කිඤ්චි දිටඨ'නති පුටෙඨා 'න සුණාමී'ති සොතමුපනෙනෙනා වා, සොතද්වාරෙ පුච්ඡනතානං වකබ්බං උපනෙනෙනා වා, අඤ්ඤතඤ්ඤං පටිවරතීති වෙදිතබ්බා.

අඤ්ඤවාදකෙ විහෙසකෙ පාචිතතියනති එත්ථ අඤ්ඤං වදතීති අඤ්ඤවාදකං; අඤ්ඤතඤ්ඤං පටිවරණසෙතං නාමං. විහෙසෙතීති විහෙසකං; තුණ්හීභූතසෙතං නාමං. තසමිං අඤ්ඤවාදකෙ විහෙසකෙ; **පාචිතතියනති** වත්ථුඤ්ඤයෙ පාචිතතියඤ්ඤං වුත්තං. **අඤ්ඤවාදකං රොපෙතූති** අඤ්ඤවාදකං ආරොපෙතු; පතිට්ඨාපෙතූති අත්ථො. **විහෙසකං රොපෙතූති** එතසම්මිපි එසෙව නයො. **අරොපිතෙ අඤ්ඤවාදකෙනති** කම්මවාචාය අනාරොපිතෙ අඤ්ඤවාදකෙ; **අරොපිතෙ විහෙසකෙනති** එතසම්මිපි එසෙව නයො. **ධම්මකම්මං ධම්මකම්මං සඤ්ඤීති** ආදීසු යතතං අඤ්ඤවාදකාවිහෙසකරොපණකම්මං කතං, තං වෙ ධම්මකම්මං හොති, සො ච භික්ඛු තසම්ං ධම්මකම්මසඤ්ඤී අඤ්ඤවාදකඤ්ච විහෙසකඤ්ච කරොති, අථස්ස තසම්ං අඤ්ඤවාදකෙ ච විහෙසකෙ ච **ආපත්ති පාචිතතියස්සා**යි ඉමිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බා. **අජානනතා පුච්ඡතීති** ආපත්තිං වා ආපත්තාභාවං වා[2] අජානනතො යෙව 'කිං තුමෙහ භණථ? අහං න ජානාමී'ති පුච්ඡති; **සීලානෙ වා න කථෙතීති** මූලෙ තාදිසො ව්‍යාධි හොති, යෙන කථෙතුං න සක්කා; **සඞ්ඝස්ස භණ්ඩනං වා**ති ආදිසු සඞ්ඝසමජ්ජෙ කතිතෙ තපචචයා සඞ්ඝස්ස භණ්ඩනං වා-පෙ-විවාදෙ වා භවිස්සති, සො මා අහොසීති මඤ්ඤමානො න කථෙතීති ඉමිනා නයෙන අත්ථො වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමෙවාති. නිස්සුට්ඨානං: කායවචතතතො වාවාචිතතතතො කායවාවාචිතතතතො ච සමුට්ඨාති. සියා කිරියා. සියා අකිරියා. අඤ්ඤතඤ්ඤං පටිවරනතස්ස හි කිරියා හොති. තූණ්හීභාවෙන හි විහෙසෙනතස්ස අකිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිතතකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිතතං. දුක්ඛවෙදනානි.

අඤ්ඤවාදකඛිඛාපදං දුතියං.

1, වුතෙත-ඔඤ්ඤ. 2, සබා, ආපත්තිං ආපත්තාභාවං.

2. 1. 2. 3.

තතියසික්ඛාපදෙ**දබ්බං මල්ලපුත්තෙන** **භික්ඛු උජ්ඣාපෙන්තියි** 'ඡන්දය දබ්බා මල්ලපුත්තෙනා'ති ආදීනි වදන්තා තං ආයස්මන්තං නෙ හි භික්ඛූහි අවජ්ඣාපෙන්ති; අවඤ්ඤය ඔලොකාපෙන්ති, ලාමකතො වා චින්තාපෙන්තීති අත්ථො. ලක්ඛණං පනෙත්ථ සඳ්ධසත්ථානුසාරෙන වෙදිතබ්බං. ඔක්ඛිපාපෙන්තීතිපි පාඨො. අයමෙවත්ථො. **ඡන්දෙති** ඡන්දෙන පක්ඛපාතෙන; අත්තනො අත්තනො සන්දිට්ඨ[1] සම්භත්තානං පණ්ඩිතානි පඤ්ඤපෙතීති අධිප්පායො. **සීඝනදීනි** 'ඡන්දය දබ්බා මල්ලපුත්තෙනා'ති ආදීනි වදන්තා පකාසෙන්ති; **උජ්ඣාපනකෙ ඛීණනෙ පාචිත්තියන්ති** එත්ථ යෙන වචනෙන උජ්ඣාපෙන්ති, තං උජ්ඣාපනකං; යෙන ච ඛීයන්ති, තං ඛීයනකං; තස්මිං උජ්ඣාපනකෙ ඛීයනකෙ; **පාචිත්තියන්ති** වත්තුද්වයෙ පාචිත්තියද්වයං වුත්තං. **"උජ්ඣාපනකං නාම උපසම්පන්නං. සඞ්ඝෙන සම්මතං සෙනාසන පඤ්ඤාපකං වා-පෙ-අපසම්මන්නඛන්ධිසම්භජ්ජකං**[2] **වා"**ති එතෙසං පදානං **"ඔඛ්ඩුං කතතුක්කාමො"**ති ඉමිනා සම්බන්ධො. **අවණ්ණං කතතුක්කාමො අයසං කතතුක්කාමො"**ති ඉමෙසං පන[3] වසෙන **"උපසම්පන්නං"**නාදීසු උපසම්පන්නාසයාති එවං විභත්තිවිපරිණාමො කාතබ්බො. **"උජ්ඣාපෙති වා ඛීයති වා ආපත්ති පාචිත්තියස්සා"**ති එත්ථ පන යස්මා "ඛීයනකං නාමා"ති එවං මාතිකාපදං උද්ධරිත්වාපි **"උජ්ඣාපනකං නාමා"**ති ඉමස්ස පදස්ස වුත්තනීහඞ්ගයෙව විත්ථාරබ්බා හොති, අඤ්ඤවාදකසික්ඛාපදෙ විය අසෙසෙත්වා විසෙසො නත්ථි. **තස්මා තං විසුං අනුද්ධරිත්වා අවිභජිත්වාව නිගමනමෙව එකතොකත්වා වෙදිතබ්බං. ඛම්මකම්මං** **ඛම්මකම්මසඤ්ඤී** ආදීසු යං තස්ස උපසම්පන්නස්ස සම්මුති[4]කම්මං කතං, තඤ්චෙව ඛම්මකම්මං හොති, සො ච භික්ඛු තස්මිං ඛම්මකම්මසඤ්ඤී උජ්ඣාපනකඤ්ච ඛීයනකඤ්ච කරොති, **අථස්ස** තස්මිං උජ්ඣාපනකෙ ච ඛීයනකෙ ච ආපත්ති **පාචිත්තියස්සාති** ඉමිනා නයෙනෙත්ථ වෙදිතබ්බා. **අනුපසම්පන්නං උජ්ඣාපෙති වා ඛීයති වා**ති එත්ථ උපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන සම්මතං අඤ්ඤං අනුපසම්පන්නං උජ්ඣාපෙති අවජ්ඣාපෙති; තස්ස වා තාදිසත්තෙන ඛීයනතීති අත්ථො. **උපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන අසම්මතන්ති** කම්මවාචාය අසම්මතං කෙවලං 'තවෙසො භාරො'ති සඞ්ඝෙන ආරොපිත භාරං භික්ඛූනං වා ඵාසුවිහාරත්ථාය සයමෙව තං භාරං වහන්තං; යත්ර වා ද්වෙ තයො භික්ඛූ විහරන්ති, තත්ර වා තාදිසං කම්මං කරොන්තානන්ති අධිප්පායො. **අනුපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන සම්මතං වා අසම්මතං වා**ති එත්ථ පන කිඤ්චාපි අනුපසම්පන්නස්ස තෙරස සම්මුතියො[5] දුතු න වට්ටන්ති. අථ ඛො උපසම්පන්නකාලෙ ලද්ධසම්මුතිකො[6] පච්ඡා අනුපසම්පන්නභාවෙ ඨිතො. තං සන්ධාය **"සඞ්ඝෙන සම්මතං වා"**ති වුත්තං. යස්ස පන ව්‍යත්තස්ස සාමණෙරස්ස කෙවලං සඞ්ඝෙන වා සම්මතෙන වා

1. සත්ථා, තෙන අත්තනො සන්දිට්ඨ. 2. සී, මූ විසඝජ්ජනඤ්, සත්ථා. විසජ්ජකං, 3. සත්ථා, පදභාජනෙ, 4. සත්ථා, සම්මතියා, 5. සත්ථා, සම්මුතියො, 6. සත්ථා, සම්මුතියා.

නිකුඛ්‍ඛා 'ඛිං ඉදං කම්මං කරොහී'ති භාරෙ කතෙ, තාදිසං සඞ්ඝාය අසම්මතං වාති වුත්තං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. තිසමුට්ඨානං: කායවිත්තතතො වාවාචිත්තතතො කායවාවාචිත්තතතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනාති.

උපඤ්ඤාපනඅඞ්ඛාපදං නිට්ඨිතං

2. 1. 2. 4

චතුත්ථසික්ඛාපදෙ-**මහල්ලකෙනි** මෙමන්තනාය, **විහාරෙ** විහාරතො, **අත්තනා** අත්තනා, **මහල්ලකං** මහල්ලකං, **විහාරං** විහාරං, **අනාපුච්ඡා** ආපුච්ඡා, **ගණභොජනෙ** ගණභොජනෙ, **පච්චාසායා** පච්චාසාය, **නිසීදිතබ්බං** නිසීදිතබ්බං, **අනාපත්තිං** අනාපත්තිං, **ඨපෙත්වා** ඨපෙත්වා, **ගිලානං** ගිලානං, **දානං** දානං, **පණීතං** පණීතං, **ලභිත්වා** ලභිත්වා, **පරිභුඤ්ජිතුං** පරිභුඤ්ජිතුං, **සඞ්ඝිකං** සඞ්ඝිකං, **ගණභොජනං** ගණභොජනං, **පරම්පරභොජනං** පරම්පරභොජනං, **ථාලකපිණ්ඩං** ථාලකපිණ්ඩං, **පූවං** පූවං, **මංසඛණ්ඩං** මංසඛණ්ඩං, **සාලාකභත්තං** සාලාකභත්තං, **ඔදනං** ඔදනං, **කුම්මාසං** කුම්මාසං, **සත්තුං** සත්තුං, **පිණ්ඩපාතං** පිණ්ඩපාතං, **මච්ඡං** මච්ඡං, **මංසං** මංසං, **ඛීරං** ඛීරං, **දධිං** දධිං, **සප්පිං** සප්පිං, **නවනීතං** නවනීතං, **තෙලං** තෙලං, **ඵාණිතං** ඵාණිතං, **ඛාදනීයං** ඛාදනීයං, **හාරනීයං** හාරනීයං, **සාමණෙරෙන** සාමණෙරෙන, **භික්ඛුනා** භික්ඛුනා, **භික්ඛුනියා** භික්ඛුනියා, **සික්ඛමානාය** සික්ඛමානාය, **සාමණෙරියා** සාමණෙරියා, **සික්ඛාපච්චක්ඛාතකෙන** සික්ඛාපච්චක්ඛාතකෙන, **උපාසකෙන** උපාසකෙන, **උපාසිකාය** උපාසිකාය, **මාතුගාමෙන** මාතුගාමෙන, **පණ්ඩකෙන** පණ්ඩකෙන, **තිත්ථියපක්කන්තකෙන** තිත්ථියපක්කන්තකෙන, **තිරච්ඡානගතමනුස්සවිග්ගහෙන** තිරච්ඡානගතමනුස්සවිග්ගහෙන, **භික්ඛුස්ස** භික්ඛුස්ස, **සන්තිකා** සන්තිකා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **පවාරිතා** පවාරිතා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **සමයා** සමයා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **පටිසංයුත්තා** පටිසංයුත්තා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **භික්ඛුසම්මුතියා** භික්ඛුසම්මුතියා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **භික්ඛුනිසම්මුතියා** භික්ඛුනිසම්මුතියා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **සික්ඛමානසම්මුතියා** සික්ඛමානසම්මුතියා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **සාමණෙරසම්මුතියා** සාමණෙරසම්මුතියා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **සාමණෙරිසම්මුතියා** සාමණෙරිසම්මුතියා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **ගිහිසම්මුතියා** ගිහිසම්මුතියා, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **ඤාතකපවාරණාය** ඤාතකපවාරණාය, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **අප්පවාරණාය** අප්පවාරණාය, **අඤ්ඤත්ර** අඤ්ඤත්ර, **පවාරණාසම්මුතියා** පවාරණාසම්මුතිය

භික්ඛුනෝ භායාභුගසික්ඛාපදතා වට්ටති. අරඤ්ඤේ පණ්ණභූමියා වස්සාපනං සීලසම්පදාය පඤ්ඤාවිභාවා මනුස්සා නවමඤ්චපීඨං දෙන්ති "සඞ්ඝිකපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජථා"ති, වසිත්වා ගච්ඡන්තෙහි සාමණෙරවිහාරෙ සඟ්ගණිකඛ්ඩනං පෙසෙත්වා ගන්තබ්බං. සඟ්ගාහාපං අභාවෙ අඤ්ඤස්සකෙ නික්ඛිපිත්වා ගන්තබ්බං. අඤ්ඤස්සකෙ අසති රුක්ඛෙ ලග්ගෙත්වා ගන්තබ්බං. වෙහාසඛණ්ඩෙ සම්මජ්ජනිං ගහෙත්වා ගොජ්ඣාසාලඛණ්ඩං වා උපොසථාගාරඛණ්ඩං වා පරිවෙණ දිවාඨානඅග්ගිසාලාදීසු වා අඤ්ඤතරං සම්මජ්ජිත්වා ඩොත්වා පුන[1] සම්මජ්ජනීමාලකෙගෙව ඨපෙතබ්බා. උපොසථාගාරාදීසු අඤ්ඤතරසම්ං ගහෙත්වා අවසෙසානි සම්මජ්ජනාසාපි එසෙව නයෙ. යං පන භික්ඛාචාරමග්ගං සම්මජ්ජනෙනාව ගහිතුභාමතෝ හොති, තෙන සම්මජ්ජිත්වා සචෙ අන්තරාමග්ගෙ සාලා අත්ථි, තත්ථ ඨපෙතබ්බා. සචෙ නත්ථි, වලාහකාපං අනුට්ඨහනාවං සල්ලක්ඛෙත්වා 'යාවාහං ගාමතෝ නික්කමාමි, තාව න වස්සිස්සතී'ති ඤාපනත්ථාය යත්ථ කත්ථචි නික්කිපිත්වා පුන පවිසාගච්ඡන්තෙන පාකතිකට්ඨානෙ ඨපෙතබ්බා. සචෙ වස්සිස්සතීති ඤාපනත්ථා අජ්ඣොකාසෙ ඨපෙති, දුක්කටන්ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. සචෙ පන තත්ථ තත්ථෙව සම්මජ්ජනත්ථාය සම්මජ්ජනී නික්කිපිතබ්බා හොති, තං තං ඨානං සම්මජ්ජිත්වා තත්ථ තත්ථෙව නික්කිපිතුං වට්ටති. ආසනසාලං සම්මජ්ජනෙන වත්තං ඤාතිතබ්බං. තන්දිං වත්තං: මජ්ඣතො පට්ඨාය පාදට්ඨානාභිමුඛා වාලිකා හරිතබ්බා. සමවරං ගන්ත්වා ගහෙත්වා ඔහි ඡඩ්ඩෙතබ්බං.

ඔසාරෙත්වාති මඤ්චපාදෙ විජ්ඣිත්වා තත්ථ අටනියො පවෙසෙත්වා කතො; **බුන්දික්ඛාබන්දෙත්වා**ති අටනියිහි මඤ්චපාදෙ බංසාපෙත්වා පලලඛකසඛ්ඛෙපෙන කතො; **කුළිරපාදකෙත්වා**ති අස්සමෙණ්ඩකාදීනං පාදසදිසෙහි පාදෙහි කතො; යො වා පන කොචි වඞ්කපාදකො, අයං වුච්චති කුළිරපාදකො; **ආහච්චපාදකෙත්වා**ති අයං පන "ආහච්ච පාදකො නාම මඤ්චො අඞ්ගඛ[2] විජ්ඣිත්වා කතො හොති"ති එවං පරතො පාළියං යෙව වුත්තතා. තසමා අටනියො විජ්ඣිත්වා තත්ථ පාද ඔඛං පවෙසෙත්වා උපරි ආණිං දත්වා කතමඤ්චො ආහච්චපාදකොති වෙදිතබ්බො. පීඨෙපි එසෙව නයො. **අඤ්ඤෙන සංවෙජෙත්වා** බද්ධං **හොතීති** හෙට්ඨා ච උපරි ච විජ්ඣිතං මඤ්ඤ සංඛිත්තං පණ්ණඡණ්ඩනං **කත්වා** බද්ධං හොති; තං කිර මඤ්ඤ සීහබ්යග්ඝවම්මපරිකඛ්තමපිං කරොන්ති, අකප්පියවම්මං නාමෙත්ථ නත්ථි. සෙනාසනං හි සොවණ්ණ මයම්පි වට්ටති. තසමා තං මහග්ඝං හොති. **අනුපසම්පන්නං සහසෙය්යා පෙති තස්ස පලිබොධොති** යෙන සඤ්චාරිපිතං, තස්ස පලිබොධො; **ලෙඛඤ්ච පානං අනික්කමනත්ථාය ආපත්තිං පාචිත්තියස්සාති** ථාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස ලෙඛඤ්ච පානං අනික්කමනත්ථාය පාචිත්තියං; අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයෝ:-

---

1. සී., ඉං., බොත්වා කොවෙත්වා පුන, 2. සී. ඵු. මඤ්චඞ්ඛ,
3. සී., ඉං., පරිකම්මිතම්පි, සී, ඵු, පරිකම්මිත්තම්පි.

ථෙරෝ භොජනසාලායං භත්තකිච්චං කත්වා දහරං ආණාපෙසි: 'ගච්ඡ දිවාට්ඨානෙ මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙහි'ති. සො තථා කත්වා නිසි නෙනා. ථෙරෝ යථාරුචිං විචරිත්වා තත්ථ ගන්ත්වා ථවිකං වා උත්තරාසඞ්ගං වා ඨපෙසි, තතො පට්ඨාය ථෙරස්ස පළිබොධො. නිසීදිත්වා සයං ගච්ඡන්තොපි නෙව උද්ධරති, න උද්ධරාපෙති, ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ පාචිත්තියං. සචෙ පන ථෙරෝ තත්ථ ථවිකං වා උත්තරාසඞ්ගං වා අට්ඨපෙත්වා වඩ්ඪමානෙනාව දහරං 'ගච්ඡ ත්වං'නති හණති, තෙන 'ඉදං භණෙන මඤ්චපීඨ'න්ති ආචික්ඛිතබ්බං. සචෙ ථෙරෝ වත්තං ජානාති 'ත්වං ගච්ඡ. අහං පාඝාතික්ඛං කරිස්සාමී'ති වත්තබ්බං. සචෙ බාලෝ හොති අඤ්ඤගහිතවත්තෙනා 'ගච්ඡ. මා ඉධ තිට්ඨ. නෙව නිසීදිතුං න නිපජ්ජිතුං දෙති'ති දහරං තජ්ජෙති යෙව. දහරෙන 'භණෙන, සුඛං සයථා'ති කපණං ලභිත්වා වන්දිත්වා ගන්තබ්බං. තස්මිං ගතෙ ථෙරස්සෙව පළිබොධො. පුරිමනයෙනෙව වස්ස ආපත්ති වෙදිතබ්බා. අථ පන ආණත්තික්ඛණෙයෙව දහරෝ 'මයාහං භණෙන භණ්ඩිකඛොවනාදි කිඤ්චි කරණීයං අත්ථී'ති වදති, ථෙරෝ ච නං 'ත්වං පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ඡාහී'ති වත්වා භොජනසාලතො නික්ඛම්ත්වා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡති, පාදුද්ධාරෙන කාරෙතබ්බෙව. සචෙ තත්ථෙව ගන්ත්වා නිසීදති, පුරිමනයෙනෙව තස්ස ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ ආපත්ති සචෙ පන ථෙරෝ සාමණෙරං ආණාපෙති, සාමණෙරෙ තත්ථ මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙත්වා නිසින්නෙපි භොජනසාලතො අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡන්තො පාදුද්ධාරෙන කාරෙතබ්බෙව. ගන්ත්වා නිසින්නො පුන ගමනකාලෙ ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ ආපත්තියා කාරෙතබ්බෙව. සචෙ පන ආණාපෙන්තො මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙත්වා තත්ථෙව නිසීදති ආණාපෙති, යන්ත්විච්ඡති, තත්ර ගන්ත්වා ආගන්තුං ලභති. සයං පන පාඝාතිකං අඤ්ඤං ගච්ඡන්තස්ස ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ පාචිත්තියං. අන්තරඝරූපගතෙ මඤ්චපීඨානි පඤ්ඤපෙත්වා නිසින්නෙහි ගමනකාලෙ ආරාමිකානං ඉදං පටිසාමෙථාති වත්තබ්බං. අවත්වා ගච්ඡන්තානං ලෙඩ්ඩුපාතාතික්කමෙ ආපත්ති. මහාධම්මසවණං නාම හොති. තත්ථ උපොසථාගාරතොපි භොජනසාලතොපි ආහරිත්වා මඤ්චපීඨානි පඤ්ඤපෙතබ්බානි. ආවාසිකානංයෙව පළිබොධො. සචෙ ආගන්තුකා 'ඉදං අම්හාකං උපජ්ඣායස්ස, ඉදං ආචරියස්සා'ති ගණ්හන්ති, තතො පට්ඨාය තෙසං යෙව පළිබොධො. ගමනකාලෙ පාඝාතිකං අඤ්ඤං ලෙඩ්ඩුපාතං අතික්කමන්තානං ආපත්ති. **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං: යාව අඤ්ඤං න නිසීදන්ති, තාව යෙහි පඤ්ඤත්තං, තෙසං භාරො. අඤ්ඤං ආගන්ත්වා නිසින්නෙසු නිසින්නකානං භාරො, සචෙ තෙ අනුද්ධරිත්වා වා අනුද්ධරාපෙත්වා වා ගච්ඡන්ති, දුක්කටං. කස්මා? අනාණත්තියා පඤ්ඤපිතත්තා. ධම්මාසනෙ පඤ්ඤත්තෙ යාව උස්සාරකො වා ධම්මකථිකො වා න ආගච්ඡති, තාව පඤ්ඤපකානං පළිබොධො. තස්මිං ආගන්ත්වා නිසින්නෙ තස්ස පළිබොධො. සකලං අහොරත්තං ධම්මසවණං හොති, අඤ්ඤං උස්සාරකො වා ධම්මකථිකො වා උට්ඨහති, අඤ්ඤං නිසීදති, යො යො ආගන්ත්වා නිසීදති, තස්ස තස්ස භාරො, උට්ඨහන්තෙන පන

"ඉදමාසනං භූමිභාගා හාරෙ"ති වචනාව ගහෙතබ්බං. සචෙපි ඉතරසම්ං අනාගතෙයෙව පඨමං නිසින්නො උට්ඨාය ගච්ඡති, තසම්ං ව අනෙතා උපචාරථොයෙව ඉතරො ආගන්ත්වා නිසීදති, උට්ඨාය ගතො ආපතනියා න භාරෙතබ්බා. සචෙ පන ඉතරසම්ං අනාගතෙයෙව පඨමං නිසින්නො උට්ඨායාසනා ලෙඛ්ඩුපාතං අතික්කමති, ආපත්තියා භාරෙතබ්බා. සබ්බත්ථ වා[1] ලෙඛ්ඩුපාතාතික්කමෙ පඨමපාදෙ දුක්කටං, දුතියෙ පාචිත්තියන්ති අයං නයො **මහාපච්චරියං** වුත්තො.

විලිම්සං[2] **වාති ආදීසු** විලිම්සා[3] නාම සුධාදිපරිභාමමතතාය භූමියා වණ්ණානුරක්ඛරණත්ථං කතා හොති. තං හෙට්ඨා පත්ථරිත්වා උපරි කටසාරකං පත්ථරන්ති. **උත්තරත්ථරණං** නාම මඤ්චපීඨානං උපරි අත්ථරිතබ්බකං පච්චත්ථරණං; **භූමත්ථරණං** නාම භූමියං අත්ථරිතබ්බා කටසාරකාදි වේදිකා; **තාටිඩං** නාම තාලපණ්ණෙහි වා වාකෙහි වා කතා නවවේදිකා; **චම්මඛණ්ඩං** නාම සිඟාලගහණදීපිතරච්ඡ චම්මාදීසුපි යං කිඤ්චි චම්මං; අට්ඨකථාසු පි සෙනාසනපරිභොගෙ පරිකප්පිතචම්මං නාම න දිස්සති. තස්මා සීහචම්මාදීනං පරිහරණෙයෙව පරිකප්පො වෙදිතබ්බා. **පාදපුඤ්ඡනි** නාම රජ්ජුකෙහි වා පිලොතිකාහි වා පාදපුඤ්ඡනත්ථං කතා; **එලකපිඨං** නාම එලකමයං පීඨං; අථවා එලකඤ්චව දුරුමයපීඨඤ්ච; එතෙන **සබ්බම්පි දුරුභණ්ඩාදි** සඞ්ගහිතං. **මහාපච්චරියං** පන විත්ථාරෙනෙව වුත්තං. ආධාරකා පත්තපිධානානං පාදකඨලිකා තාලවණ්ටා ච්ඡත්තපත්තකා යං කිඤ්චි දුරුභණ්ඩං අත්තනොසො පානීයඋළුඞ්කං පානීයසඞ්ඛං අජ්ඣොකාසෙ නික්කිපිත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටන්ති **මහාඅට්ඨකථායං** පන ඵුස නයො දුතියසික්ඛාපදෙ දස්සිතො. **අජ්ඣොකාසෙ රජනං පච්චා රජනභාජනං රජනඋළුඞ්කා රජනදෙණිකාති** සබ්බං අඝසිඤ්ඤාය පරිභාමෙතබ්බං. සචෙ අඝසිඤ්ඤා නත්ථි, අනොවස්සකෙ පබ්භාරෙ නික්කිපිතබ්බං. තස්මිම්පි අසති යත්ථ ඔලොහෙන්තො හිඤ්චි පස්සන්ති, තාදිසෙ ඨානෙ ඨපෙත්වාපි ගන්තුං වට්ටති. **අඤ්ඤස්ස පුග්ගලිකෙ** යස්මිං විස්සාසග්ගාහො න රුහති, තස්ස සන්තකෙ දුක්කටං; යස්මිං පන විස්සාසො රුහති, තස්ස සන්තකං අත්තනො පුග්ගලිකම්ව හොතීති **මහාපච්චරියාදීසු** වුත්තං. **ආපුච්ඡිත්වා**[4] **ගච්ඡතීති** යො හිඤ්චු වා සාමණෙරො වා ආරාමිකො වා ලජ්ජී හොති, අත්තනො පළිබොධං විය මඤ්ඤති, යො තථාරූපං ආපුච්ඡිත්වා ගච්ඡති, තස්ස අනාපත්ති. **ඔනාපෙතෙනා ගච්ඡතීති** ආතපෙ ඔනාපෙන්තා ආගන්ත්වා උද්ධරිස්සාමීති ගච්ඡති; එවං ගච්ඡතොපි අනාපත්ති. **සෙනාව පළිබුද්ධං හොතීති** සෙනාසනං කෙනාව උපද්දුතං හොතීති අත්ථො. සචෙපි හි බුඞ්ඝතරෙ හිඤ්චු උට්ඨාපෙත්වා ගණ්හාති, සචෙපි යක්ඛෙ වා පෙතෙ වා ආගන්ත්වා නිසීදති, සොව වා ඉස්සරෙ ආගන්ත්වා ගණ්හාති, සෙනාසනං පළිබුද්ධං

1. සී. පී. සබ්බත්ථව.
2. සී. පී. & පාචිත්තිය පාලි. විලිකං.
3. සී. පී. විලිකා.
4. සයා. ආපුච්ඡ.

හොති, සිහව්‍යග්ඝාදීසු වා පන තං පදෙසං ආගන්ත්වා සීතෙසුපි සෙනාසනං පළිබුද්ධං යෙව හොති. එවං කොන්ච් පළිබුද්ධෙ අනුද්ධරිත්වා ගච්ඡතො අනාපත්ති. **ආපදාසූති** ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායෙසු; සෙසං[1] උත්තානමෙවාති. කසීනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාවිත්තතතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඤ්චමසෙනාසනසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 2. 5.

දුතියසෙනාසනසික්ඛාපදෙ-**හිඞ්ගිති** මඤ්චකහිඞ්ගි වා පීඨකහිඞ්ගි වා; විලිම්කාදීනිපි[2] පුරිමසික්ඛාපදෙ වුත්තපපකාරානිගෙව. **නිසීදනන්ති** සදසං වෙදිතබ්බං; **පච්චත්ථරණන්ති** පාවාරෙ කොජවොති එත්තකමෙව වුත්තං. **තිණසන්ථාරෙති** යෙසං කෙසඤ්චි තිණානං සන්ථාරෙ; **එස නයො පණ්ණසන්ථාරෙ. පරිභෙඛපං අතික්කමනතඤ්ඤාති** එත්ථ පඨමං පාදං අතික්කමනතඤ්ඤ[3] දුක්කටං; දුතියාතික්කමෙ පාචිත්තියං. අපරික්ඛිත්තස්ස උපවාරෙ නාම සෙනාසනතො දෙ ලෙඩ්ඩුපාතා. **අනාපුච්ඡං වා ගච්ඡෙය්‍යාති** එත්ථ භික්ඛුමහි සති භික්ඛු ආපුච්ඡිතබ්බා. තස්මිං අසති සාමණෙරෙ. තස්මිං අසති ආරාමිකො. තස්මිම්පි අසති යෙන විහාරෙ කාරිතො, සො විහාරසාමිකො. **තස්ස වා කුලෙ** යො කොචි ආපුච්ඡිතබ්බා. තස්මිම්පි අසති වතුසු පාසාණෙසු **මඤ්චං** ඨපෙත්වා මඤ්චෙ අවසෙසමඤ්චපීඨානි ආරොපෙත්වා උපරි භිසිආදිකං දසවිධම්පි සෙය්‍යං රාසිං කත්වා දුරුහණඤ්ච මත්තිකාභණ්ඩං පටිසාමෙත්වා, ද්වාරවාතපානානි පිදහිත්වා ගමිය්‍වත්තං පූරෙත්වා ගන්තබ්බං. සචෙ පන සෙනාසනං ඔවස්සකි, ඡදනත්ථඤ්ච තිණං වා ඉට්ඨකා වා ආනීතා හොන්ති, සචෙ උස්සහති, ඡාදෙතබ්බං. නො චෙ සක්කොති, යො ඔකාසො අනොවස්සකො, තත්ථ මඤ්චපීඨාදීනි නික්කිපිත්වා ගන්තබ්බං. සචෙ සබ්බම්පි ඔවස්සති, උස්සහනෙනත්ත අනෙතාගාමෙ උපාසකානං සරෙ ඨපෙතබ්බං. සචෙ තෙපි "සඞ්ඝිකං නාම හනෙත හාරියං. අග්ගි දුහාදීනං භායාමා"ති න සම්පටිච්ඡන්ති, අරඤ්ඤෙ පාසාණානං උපරි මඤ්චං ඨපෙත්වා සෙසං පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව නික්කිපිත්වා තිණෙහි ච පණ්ණෙහි ච පටිච්ඡාදෙත්වා ගන්තුං වට්ටති. යං හි තත්ථ අඛණ්ඩතතමපි අවසිස්සති, තං අඤ්ඤස්ස තත්ථ ආගතානං භික්ඛූනං උපකාරං භවිස්සතීති.

විහාරස්ස උපවාරෙති ආදීසු විහාරස්සුපවාරෙ නාම පරිවෙණං; **උපට්ඨානසාලාති** පරිවෙණභොජනසාලා; **මණ්ඩපොති** පරිවෙණ මණ්ඩපෙ; **රුක්ඛමූලන්ති** පරිවෙණරුක්ඛමූලං; අයං තාව නයො **සුරුන්දටඨකථායං** වුත්තො. කිඤ්චාපි වුත්තො, අථ ඛො **විහාරෙති**

---

1. සී. ඵූ. අනාපත්ති. සෙසං. 2. සී. ඵූ. විලිඛිකාදිනිපි.
3. සයා. අතික්කාමෙනතඤ්ඤ.

අඤ්ඤාගබ්භා වා අඤ්ඤං වා සබ්බපරිච්ඡන්නං ගුත්තසෙනාසනං වෙදිතබ්බං. **විහාරස්ස උපචාරෙති** තස්ස බහි ආසන්නෙ ඔකාසෙ; **උපට්ඨානසාලාය වාති** භොජනසාලාය වා; **මණ්ඩපෙ වාති** අපරිච්ඡන්නෙ පරිච්ඡන්නෙ වාපි බහූනං සන්නිපාතමණ්ඩපෙ; රුක්ඛමූලෙ එත්තකඤ්ච නත්ථි. **ආපන්නි දුක්කටස්සාති** වුත්තපකාරං හි දසවිධං සෙය්‍යං අනොභාගබ්භාදිමහි ගුත්තට්ඨානෙ පඤ්ඤුපෙච්චා ගච්ඡන්තස්ස යස්මා සෙය්‍යාපි සෙනාසනම්පි උපචිකාහි පලුජ්ජති, වම්මිකරාසි යෙව හොති, තස්මා පාචිත්තියං වුත්තං. බහි පන උපට්ඨානසාලාදීසු පඤ්ඤුපෙච්චා ගච්ඡන්තස්ස සෙය්‍යා[1]මත්තමෙව නස්සෙය්‍ය, ඣානස්ස අගුත්තතාය, න සෙනාසනං. තස්මා එත්ථ දුක්කටං වුත්තං. **මඤ්චං වා පීඨං වාති** එත්ථ යස්මා න සක්කා මඤ්චපීඨං සඟහා උපචිකාහි ඛාදිතුං, තස්මා තං විහාරෙපි සන්ථරිත්වා ගච්ඡන්තස්ස දුක්කටං වුත්තං. විහාරූපචාරෙ පන තං විහාරවාරිකං ආහිණ්ඩන්තාපි දිස්වා[2] පටිසාමෙස්සන්ති. **උද්ධරිත්වා ගච්ඡතීති** එත්ථ උද්ධරිත්වා ගච්ඡන්තෙන මඤ්චපීඨකවිටං සබ්බං අපනෙත්වා සංහරිත්වා චිවරවංසෙ ලග්ගෙත්වා ගන්තබ්බං. පච්ඡා ආගන්ත්වා වසන්තානිත්ථුනාපි පුන මඤ්චපීඨං පඤ්ඤුපෙච්චා සයිත්වා ගච්ඡන්තෙන[3] තථෙව කාතබ්බං. අන්තොඅුබ්භඝරතො සෙය්‍යං බහි කුඩ්ඩ පඤ්ඤුපෙච්චා වඤ්චෙත්වා ගමනකාලෙ ගහිතට්ඨානෙයෙව පටිසාමෙතබ්බා. උපරි පාසාදතො ඔරුපෙච්චා හෙට්ඨා පාසාදෙ වසන්තස්සාපි එසෙව නයො. රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු මඤ්චපීඨං පඤ්ඤුපෙච්චාපි ගමනකාලෙ පුන ගහිතට්ඨානෙ යෙව ඨපෙතබ්බං.

ආපුච්ඡිත්වා[4] ගච්ඡතීති එත්ථායං ආපුච්ඡිතබ්බානාපුච්ඡිතබ්බ විනිච්ඡයොඃ- යා තාව[5] භූමියා දීඝසාලා වා පණ්ණසාලා වා හොති, යං වා රුක්ඛච්ඡමොසූ කතගෙහං උපචිකානං උට්ඨානට්ඨානං හොති, තතො පකක්කමනෙනෙන තාව ආපුච්ඡිත්වාව පක්කමිතබ්බං. තස්මිං හි කතිපයදිවසානි අජ්ඣොකාසියමානෙ වම්මිකාව සන්තිට්ඨන්ති. යං පන පාසාණපිට්ඨිසං වා පාසාණච්ඡමොසූ වා කතසෙනාසනං සිලුච්චය ලෙණං වා සුධාලිත්තසෙනාසනං වා යත්ථ උපචිකාසඤ්ඤා නත්ථි, තතො පක්කමනෙනස්ස ආපුච්ඡිත්වාපි අනාපුච්ඡිත්වාපි ගන්තුං වට්ටති. ආපුච්ඡනං පන වත්තං. සචෙ තාදිසෙපි සෙනාසනෙ එකෙන පස්සෙන උපචිකා ආරොහන්ති, ආපුච්ඡිත්වාව ගන්තබ්බං. යො පන ආගන්තුකො භික්ඛු සඞ්ඝිකං සෙනාසනං ගහෙත්වා වසන්තං භික්ඛුං අනුවත්තනෙනෙව අත්තනො සෙනාසනං අගහෙත්වා වසති, යාව සො න ගණ්හාති, තාව තං සෙනාසනං පුරිමිකභික්ඛුස්සෙව පළිබොධො. යදි පන සො සෙනාසනං ගහෙත්වා අත්තනා ඉස්සරියෙන වසති, තතො පට්ඨාය ආගන්තුකස්සෙව පළිබොධො. සචෙ උභොපි විහජිත්වා ගණ්හන්ති, උභින්නම්පි පළිබොධො. **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං- සචෙ දෙ තයො එකතො

1. සී, ඵූ. & ස්‍යා., සෙය්‍ය. 2. ස්‍යා. කිඤ්චි දිස්වා,
3. ස්‍යා. & සී-1, මඤ්චපීඨං. වාසිත්වා ගච්ඡන්තෙන,
4. සී, 1, ආපුච්ඡා, ස්‍යා., ආපුච්ඡ. 5. සී, ඵූ. යාවකා,

හුත්වා පඤ්ඤපෙන්ති. ගමිතකාලෙ සබ්බකිච්චෙ ආපුච්ඡිතබ්බං. තෙසු සුවෙ පඨමං ගච්ඡතොතා 'පච්ඡිමෙ ජග්ගිස්සති'ති ආභොගං කත්වා ගච්ඡති, වට්ටති. පච්ඡිමස්ස ආභොගෙන චුත්ති නත්ථි. ඔවූ එකං පෙසෙත්වා සජ්ඣාපෙන්ති, ගමිතකාලෙ සබ්බකිච්චෙ ආපුච්ඡිතබ්බං. එසං වා පෙසෙත්වා ආපුච්ඡිතබ්බං. අඤ්ඤතොා මඤ්චපීඨාදීනි ආනෙත්වා අඤ්ඤත්‍ර වසිත්වාපි ගමිතකාලෙ තත්‍රෙව නෙතබ්බානි. සබ්බෙ අඤ්ඤ තොා[1] ආනෙත්වා වසමානස්ස අඤ්ඤ බුඩ්ඪතරොා ආගච්ඡති, න පට්ඨාතබ්බොා. 'මයා භන්තෙ අඤ්ඤවාසතොා ආනීතං. පාතාතිකං කරෙය්‍යාථා'ති වත්තබ්බං. තෙන එවං කරිස්සාමීති සම්පටිච්ඡිතෙ ඉතරස්ස ගන්තුං වට්ටති. එවං අඤ්ඤත්‍රපි හරිත්වාපි සඛණ්ඩපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස හි තථං වා ජිණ්ණං වා වොරෙති වා භටං හිවා න හොති. පුග්ගලිය්‍යපරිභොගෙන පරිභුඤ්ජන්තස්ස පන හිවා හොති. අඤ්ඤස්ස මඤ්චපීඨං පන සඛණ්ඩපරිභොගෙන වා පුග්ගලිකපරි භොගෙන වා පරිභුඤ්ජන්තස්ස තථං හිවායෙව. **කෙනචි පලිබුද්ධං[2] හොතී**ති බුඩ්ඪතරභික්ඛූස්සරියයකඛ්ඩිභවාළම්භගණභොජපාදීසු ගෙන කෙනචි සෙනාසනං පළිබුද්ධං හොති; **සාපෙඛො හුත්වා නපච්ඡිතො ආපුච්ඡති කෙනචි පළිබුද්ධො හොතී**ති අපේව ආගන්ත්වා පටිජග්ගිස්සාමීති එවං සාපෙක්ඛො නදීපාරං වා ගාමන්තරං වා ගන්ත්වා යත්ථස්ස ගමනචිත්තං උපපන්නං, තත්‍රෙව සිතො කඤ්චි පෙසෙත්වා ආපුච්ඡති, නදීපූරරජ්ජොරුදීසු වා කෙනචි පළිබුද්ධා හොති, උපදුතො, න සක්කොති පච්චාගන්තුං, එවං භූතස්සපි[3] අනාපත්ති. සෙසං පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

දුනිසජ්ජනාසනසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 2. 6.

ඡට්ඨසික්ඛාපදෙ-**පළිබුද්ධනතීති** පඨමතරං ගන්ත්වා පත්තචීවරං ආහරිත්වා රුක්ඛමූලෙ තිට්ඨන්තී; **ථෙරෙ[4] නිසින්නෙ වුට්ඨාපෙන්තී**ති 'අමහාකං ආවුසො පාපුණාති'කි වස්සග්ගෙන ගහෙත්වා වුට්ඨාපෙන්ති; **අනුපඛජ්ජ සෙය්‍යං කප්පෙන්තී**ති 'ථුමහාකං භන්තෙ මඤ්චට්ඨානං ගෙව පාපුණාති. න සක්කා විහාරෙ. අමහාකං දුනි ඉදං ඨානං පාපුණාති'කි අනුපවිසිත්වා මඤ්චපීඨං පඤ්ඤපෙත්වා නිසීදන්තිපි, නිපජ්ජන්තිපි, සජ්ඣායම්පි කරොන්ති; **ජානන්තී** 'අනුට්ඨාපනීයො අග්'න්ති ජානන්තොා; තොා එවස්ස විහඩෙන "වුඩ්ඪාති ජානාති"කි ආදි වුත්තං. **වුඩ්ඪා** හි අත්තනොා වුඩ්ඪතාය අනුට්ඨාපනීයොා. **ගිලානොා** ගිලාන කාය. සඛෙඤා පන භණ්ඩාගාරිකස්ස වා ධම්මභණ්ඩිකභිණ්ඩගඛරාදීනං වා ගණවාචක ආචරියස්ස වා බහූපකාරතං ථුණවිසිට්ඨතඤ්ච සල්ලක්ඛෙත්වා නොා ධුව වාසත්‍රාය විහාරං සම්මන්නන්ති දෙති. තස්මා යස්ස සම්මුතිං

1, සී, මූ, අඤ්ඤවාසතොා, 2, සී, මූ පළිබොධං,
3, සත්‍ර, එවං භාසතපි, 4, සී, මූ. ථෙරා,

දිගෙහෙනා, සොපි අනුවඤ්ඤත්තියා. කාමඤ්චේත්ථ ගිලානසඤ්ඤාපි **සඞ්ඝසා** යෙව අනුවඤ්ඤිතං සෙනාසනං දෙති. ගිලානෝ පන 'අපලොකෙත්වා සඞ්ඝෙන අදින්නසෙනාසනොපි න පීළහබෙබා. අනුඤ්ඤාතබෙබා'නි දසෙතුං විසුං වුත්තෙතා. **උපවාරෙති** එත්ථ මඤ්චපීඨානං නාව මහල්ලකෙ විහාරෙ සමන්තා දියඩ්ඩො හත්ථො *උපවාරො; බුද්ධතෙ යතො පහොති, තතො දියඩ්ඩො හත්ථො*[1] පාදෙ ධොවිත්වා පවිසනත්ථාය නික්ඛමනත්ථාය ච යාව ද්වාරෙ නික්ඛිත්තපාද ධොවනපාසාණතො[2] පස්සාවට්ඨානතොා ච මඤ්චපීඨං, තාව දියඩ්ඩහත්ථ විත්ථාරො මඤ්ඤා උපවාරො නාම. තස්මිං මඤ්චස්ස වා පීඨස්ස වා උපවාරෙ සීතස්ස වා හිත්ථුනො පවිසනත්ථාය වා නික්ඛමනත්ථාය වා උපවාරෙ යො අනුපඛජ්ජ සෙය්‍යං කප්පෙතුකාමො සෙය්‍යං සණ්ඨපෙති වා, සණ්ඨපෙති වා, ආපත්ති දුක්කටස්ස. **අභිනිසීදති වා අභිනිපජ්ජති වාති** එත්ථ අභිනිසීදනමතෙතන අභිනිපජ්ජනමතෙතනෙව වා පාචිත්තියං. සචෙ පන දොපි කරොති, දෙ පාචිත්තියානි. උච්චාසුට්ඨාය නිසීදතො වා නිපජ්ජතො වා පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. **උපවාරං ඵපෙත්වා සෙය්‍යං සණ්ඨරති වා සණ්ඨරාපෙති වාති** ඉමයෙව ඉතො පරෙ ච **"විභාරස්ස උපවාරෙ"**ති ආදිනෙ දුක්කටවාරෙපි යථා ඉධ අභිනිසීදන මතෙන අභිනිපජ්ජනමතෙත[3] උභයකරණෙ පයොගහෙදෙ ච පාචිත්තියපහෙදෙ වුත්තෙතා, එවං දුක්කටපහෙදෙ වෙදිතබෙබා. එවරූපෙන හි විසභාගපුග්ගලෙන එකවිහාරෙ වා එකපරිවෙණෙ වා වසනෙතන අත්ථො නත්ථි. තස්මා සබ්බථෙවස්ස නිවාසො වාරිතො. **අඤ්ඤස්ස පුග්ගලිකෙතෙ** ඉධාපි විඤ්ඤාසිකස්ස පුග්ගලිකං අත්තනො පුග්ගලිකසදිසමෙව. තත්ථ අනාපත්ති. **ආපදාසූති** සචෙ බහි වසන්තස්ස ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායො හොති, එවරූපාසු ආපදාසු යො පවිසති, තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති. පඨමපාරාජිකසදිසවිත්ථාරං. කිරියා. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනාති.

අනුපඛජ්ජසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 2. 7.

සහත්ථිකසික්ඛාපදෙ-ඵෙණෙන පයොගෙන බහුභණ්ඩි මාරෙ අතික්කාමෙතීති යෙ වතුභූමිකා පඤ්චභූමිකා වා පාසාදා[4] ඡඅත්තකොට්ඨාකානි වා වතුසාලානි වා, තාදිසෙසු සෙනාසනෙසු හත්ථෙපාසු වා ගිවාය වා ගහෙත්වා අඤ්ඤතරං අවඩ්ඩෙනෙතා එකෙන පයොගෙන අතික්කාමෙති, එකමෙව පාචිත්තියං. ඵෙණෙන ඵෙණෙන නානාපයොගෙහි අතික්කාමෙතත්තස්ස ද්වාරගණනාය පාචිත්තියානි. හත්ථෙන අනාමසිත්වා

1, පුප්ඵලක්ඛණත්තරිතං පාඨෙ සීහලක්ඛරෙ මුද්දිත පොත්ථෙසු නත්ථි.
2, සබ්බා, පාසාණවට්ටාකතෙතා. 3, සබ්බා, අභිනිසීදන අභිනිපජ්ජනමතෙතා.
4, සබ්බා, චතුභූමිකා පඤ්චභූමිකා පාසාදෙ.

නිකඛමානි වත්‍ථා වාවාය නිකඛඩ්ඪනත්‍ථාසාපි එසෙව නයො. **අඤ්ඤං ආණාපෙතීති** එත්‍ථ ඉමං නිකඛඩ්ඪාති ආණත්තිමත්තෙන දුක්කටං. සචෙ සො සකිං ආණත්තො බහූසුපි දිවාරෙ අතික්කාමෙති, එකං පාචිත්තියං. සචෙ පන එත්තකානි දිවාරානි නිකඛඩ්ඪාහීති වා යාවමහා දිවාරං තාව නිකඛඩ්ඪාහීති වා එවං නියාමෙත්වා ආණත්තො හොති, දිවාරගණනාය පාචිත්තියානි. **තස්ස පරික්ඛාරානි** යං කිඤ්චි තස්ස සන්තකං පත්තචීවරපරිස්සාවනඅධිමකරකමඤ්චපීඨභිසිබිම්බොහනාදි භෙදං, අන්තමසො රජ්ජනජලිම්පි; යො නිකඛඩ්ඪති වා, නිකඛඩ්ඪාපෙති වා, තස්ස වඤ්චුගණනාය දුක්කටානි. ගාළ්හං බන්ධිත්වා ඨපිතකෙසු පන එකාව ආපත්තීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **අඤ්ඤස්ස පුග්ගලිකෙති** ඉධාපි විස්සාසිකපුග්ගලිකං අත්තනො පුග්ගලිකසදිසමෙව. යථා ච ඉධ, එවං සබ්බත්‍ථ. යත්‍ර පන විසෙසො භවිස්සති, තත්‍ර වක්ඛාම. **අලජ්ජී නිකඛඩ්ඪති වාති**[1] ආදිසු භණ්ඩනකාරකසඞ්ඝභෙදකෙ සකලසඞ්ඝාරාමතො නික්කඩ්ඪිතුං ලබ්භති.[2] සො හි පකතං ලභිත්වා සඞ්ඝම්පි නිස්සෙය්‍යාය. අලජ්ජිආදයො පන අත්තනො විසයාවඨානතොයෙව නික්කඩ්ඪිතබ්බා, සකලසඞ්ඝාරාමතො තෙ නික්කඩ්ඪිතුං න වට්ටති. **උම්මත්තකඛිත්තකස්සාති** සයං උම්මත්තකස්ස අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති. **නිසජ්ජාවට්ඨානං:** කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනාති.

නිකඛඩ්ඪනසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 2. 8.

අට්ඨමසික්ඛාපදෙ-**උපරි වෙහාසකුටියාති** උපරි අවඤ්ඤාතලාය දිවිභූමිකකුටියා වා තිභූමිකාදිකුටියා වා; **මඤ්චං සහසා අභිනිසීදිත්වා**[3] මඤ්චං සහසා අභිභවිත්වා අජ්ඣොත්‍ථරිත්වා නිසීදි;[3] භූමියෙ වා එතං උපයොගවචනං. මඤ්චෙ නිසීදිත්වා[3] අත්‍ථො. අභීති ඉදං පන පද සොභනත්‍ථං උපසග්ගමත්තමෙව. **නිපජ්ජිත්වාති** නිපජ්ජිත්වා, නික්ඛමිත්වා වා; තස්ස හි උපරි ආණියිපි න දිය්‍යන්‍ති, තස්මා නික්ඛන්තො. **විඤ්ඤාපිතාති** විරූපං ආතුරස්සරමකාසි; **වෙහාසකුටී නාම මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස අසීසකටාති** යා පමාණමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස සබ්බහෙට්ඨිමංහි තුලාහි සීසං න ඝට්ටෙති; එතෙන ඉධ අධිප්පෙතා වෙහාසකුටි දස්සිතා හොති. න වෙහාසකුටිලක්ඛණං.[4] යා හි කාචි උපරි අවඤ්ඤාතලා විභූමිකා කුටිකා තිභූමිකාදි කුටිකා වා[5] වෙහාසකුටිති වුච්චති. ඉධ පන අසීසකටා අධිප්පෙතා. අභිනිසීදනාදීසු පුබ්බ වුත්තනයෙනෙව පයොගවසෙන ආපත්තිභෙදො වෙදිතබ්බා. **අවෙහාසකුටියාති**

1, සී., නිකඛඩ්ඪති වා නිකඛාඩ්ඪාපෙති වාති, 2, සී., ලභති,
3. සී, ඉ, නිසීදති, 4, සී., ලක්ඛණං දස්සිතං,
5, සී, ඉ, තිභූමිකාදි කුටිකා වා,

භූමියං කතපණ්ණසාලාදීසු අනාපත්ති. න හි සක්කා තත්ථ පරස්ස පිලා කාතුං. **ඕසඤ්ඤිතාසූ**ති යා සීසඝට්ටා හොති, තත්ථාපි අනාපත්ති. න හි සක්කා තත්ථ හෙට්ඨාපාසාදේ අනොතතෙන චිවරිතුං. තස්මා අසඤ්චරණට්ඨානතතා පරපිලා න හවිස්සති. **හෙට්ඨා අපරිභොගං හොතී**ති යස්සා හෙට්ඨා දබ්බසම්භාරාදීනං නික්ඛිත්තතතා අපරිභොගං හොති, තත්ථාපි අනාපත්ති. **පදරසඤ්චිතං හොතී**ති යස්සා උපරිමතලං දුරුළුලකෙහි වා ඝනසත්ථං හොති, සුධාදි පරිභණ්ඩතතං වා, තත්ථාපි අනාපත්ති. **පමාණි[1] දිනතා හොතී**ති මඤ්චපීඨතතං පාදසීඝාසු ආණිං දිනතා හොති; යත්ථ නිසීදතොපි න නිපජතති, තාදිසෙ මඤ්චපීඨෙ නිසීදතොපි අනාපත්ති. **තඤ්ච කීතොති** ආඝවවපාදකෙ මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා යිතො උපරි නාග දනතකාදීසු ලගිතකං චිවරං වා කිඤ්චි වා ගණ්හාති වා, අඤ්ඤං වා ලභතති, තඤ්චාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොම සමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

චිවහාරසඤ්ඤිසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

1. 6. 2. 9.

නවමසික්ඛාපදෙ-ඝාව ආරඝතොඝාති එත්ථ ආරාකොසෝ නාම පිට්ඨසඝාටතතස්ස සමීපතා කථාවත්ථුප්පමාණෙ ඔකාසෝ; **මහා පවත්තියං** පන ආරාඝතතො පට්ඨාය දියඩ්ඪරතෙනාති වුත්තං. **කුරුඤ්ඤියම්පන** ආරාස්ස උභොසු පසෙසු කථාවත්ථුප්පමාණතති. **මහා අට්ඨකථාසු** 'කථාවත්ථු නාම දියඩ්ඪසතප්පමාණං හොති, දිඩ්ඪසතම්පි අඩ්ඪතෙය්‍ය සතම්පී'ති වුත්තං. තං සුවුත්තං. තදෙව හි සන්ධාය භගවතා "**පිට්ඨිඝඤ්ඤාටස්ස සමීපතා සතප්පදා**"ති ඉදං උභතොට්ඨිදස්සනං කතං. **අඝාගලට්ඨපනාඝාති** සකවාටතතාරාඝතතාය; සකවාට තස්ස ආරඝතතස්ස නිච්චලභාවත්ථාපනාඝාති අත්ථො. **ආරාඝපනාඝාති** ඉදම්පි හි පදභාජනං ඉමමෙවත්ථං සන්ධාය භාසිතං. අයං පනෙත්ථ අධිප්පායෝ:-කවාටං හි ලහුපරිවත්තකං විවරණකාලෙ නිත්තීං ආහනති, පිදහනකාලෙ ආරඝතති. තෙන ආහතනෙන නිත්තී කම්පති. තතො මත්තිකා වලති. වලිතා ඕපිලා වා හොති, පතති වා. තෙනාහ භගවා "යාව ආරාකොසා අඝාගලට්ඨපනාය"ති. තත්ථ කිඤ්චාපි ඉදං නාම කතතඝතතති නෙව මාතිකාය න පදභාජනෙ වුත්තං. අට්ඨුප්පතතියං පන "**පුනප්පුනං ඣාදපෙති පුනප්පුනං ලිම්පාපෙති**"ති අධිකාරතො යාව ආරාකොසා අඝාගලට්ඨපනාය පුනප්පුනං ලිම්පිතඝබ්බා[2] වා ලිම්පාපෙතඝබ්බා[3] වාති එවමත්ථො දට්ඨඝබ්බා. යං පන පදභාජනෙ "**පිට්ඨිඝඤ්ඤාටස්ස සමීපතා සතප්පදා**"ති වුත්තං. තත්ථ යස්ස වෙමජ්ඣෙ ආරං හොති, උපරි භාගෙ ච උඨවා නිත්තී, තස්ස තීසු දිසාසු සමීපතා

1. සී., පටවා. 2, සී., ඉ. ලෙපිතඝබ්බා. 3. සී. ඉ. ලෙපාපෙතඝබ්බා.

හත්ථපාසා උපචාරෝ හොති. බුද්ධානඤ්ච විහාරස්ස දිසාසු උපචාරෝ හොති. තත්‍රාපි යං නිත්තියං විවරියමානං කවාටං ආහනති, සා අපරිපූර උපචාරාව හොති. උක්කාවක්ඛරිවෙත්දෙන පන තීසු දිසාසු සමන්තා හත්ථපාසා ආචාරස්ස නිච්චලභාවත්ථාය ලෙපෝ[1] අනුඤ්ඤාතෝ. සචෙ පන ආචාරස්ස අධොභාගෙපි ලෙපොකාසෝ අත්ථි, තම්පි ලිම්පිතුං වට්ටති. **ආලොකසඤ්ඤිතාදිකම්මාසාති** එත්ථ ආලොකසඤ්ඤි වාතපානකවාටා වුච්චන්ති. තෙ විවරණකාලෙ විදත්ථිමත්තම්පි අතිරෙකම්පි නිත්තිපප දෙසං පහරන්ති. උපචාරෝ පනෙත්ථ සබ්බදිසාසු ලබ්භති. තසමා සබ්බ දිසාසු කවාටවිත්ථාරපමාණෝ ඔභාසෝ ආලොකසඤ්ඤිපරිකම්මත්ථාය ලිම්පිතබ්බා වා ලිම්පාපෙතබ්බා වාති අයමෙත්ථ අධිප්පායෝ. **සෙත වණ්ණනති** ආදිකං න මාතිකා[2]පදභාජනං.[3] ඉමිනා හි විහාරස්ස භාරිකත්තං නාම නත්ථීති පදභාජනෙ යෙව අනුඤ්ඤාතං. තසමා සබ්බ මෙතං යථාසුඛං කාතබ්බං.

එවං ලෙපකමෙම යං කාතබ්බං, තං දස්සෙත්වා පුන[4] ඡදනෙ කාතබ්බං දස්සෙතුං "අතතිවස්ඡදනස්සා"ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **අතතිවස්ඡදනස්ස පරියායනති** ඡදනස්ස අතතිපරියායං; පරියායෝ[5] වුච්චති පරිකෙඛපෝ. පරිකෙඛපඛ්‍යං වා පරිකෙඛපතත්‍යං වා අධිවචනං තබ්බනති අත්ථෝ. **අපහරිතෙ සිතෙනාති** අහරිතෙ සිතෙක. හරිතනති චෙත්ථ සත්තධඤ්ඤභෙදං පුබ්බණ්ණං මුගඝමාසතිලකුලත්ථලාබු කුම්භණ්ඩාදිභෙදං ච අපරණ්ණං අධිප්පෙතං. තෙනෙවාහ "හරිතං නාම පුබ්බණ්ණං අපරණ්ණ"නාති. **සචෙ හරිතෙ සිතෙනා අධිවත්ථාති, ආපත්ති දුක්කටස්සාති** එත්ථ පන යස්මිම්පි ඛෙතෙත වුත්තං බීජං න තාව සම්පජ්ජති, වස්සෙ වා පන පතිතෙ සම්පජ්ජිස්සති, තම්පි හරිත සඞ්ඛ්‍යමෙව ගච්ඡති. තසමා එවරූපෙ ඛෙතෙතපි සිතෙන න අධිවත්ථා තබ්බං. අහරිතෙ යෙව සිතෙන අධිවත්ථාතබ්බං. තත්‍රාපි **අයං පරිවෙඡදෙ:** පිටසීවංසස්ස වා කූටාගාරකණ්ණිකාය වා උපරි ථූපිකාය වා පස්සෙ නිසිත්තෙන ඡදනමූඛවට්ටිඅන්තෙන ඔලොකෙත්තෙ යස්මිං භූමිභාගෙ සිතං පඤ්ඤති, යස්මිඤ්ච භූමිභාගෙ සිතෙ තං උපරි නිසින්න කං පඤ්ඤති, තසමිං ඨානෙ අධිවත්ථාතබ්බං. තඤ්ච අත්තනා අහරිතෙපි ඨත්වා අධිවත්ථාතුං න ලබ්භති. කසමා? විහාරස්ස හි පතනත්ථාය අයං පතනොභාසොති. **මගෙඝන ඡාදෙතබ්බස්සාති** එත්ථ මඤ්ඤන ඡාදනං නාම අපරිකඛිපිත්වා උල්ලිඛකමෙව ඡාදනං; තං ඉට්ඨකාසිලාසුධාහි ලබ්භති. **මෙ මඝෙඝ අධිවත්ථිතිවාති** දෙ මඝා සචෙ දුවජ්ඣනා හොන්ති, අප නෙත්වාපි පුනප්පුනං ඡාදෙතුං ලබ්භති. තසමා යථා ඉවජ්ඣති, තථා දෙ මඝෙඝ අධිවත්ථිතිවා තතියං මඝං 'ඉදානි එවං ඡාදෙහි'ති ආණාපෙත්වා **පකකමිතබ්බං. පරියායෙනාති** පරිකෙඛපෙන; එවං ඡදනං පත්ත තිණ **පණ්ණෙහි** ලබ්භති. තසමා ඉධාපි යථා ඉවජ්ඣති, තථා දෙ පරියායෙ අධිවත්ථිතිවා තතියං පරියායං 'ඉදානි එවං ඡාදෙහි'ති ආණාපෙත්වා

1, සී. I. ලිම්පො. 2. සී. මූ. මාතිකාය. 3. සී. I. මාතිකාපද විභාජා.
4, සයා. පුන යං. 5. සී. මූ. පරියායං.

පකතත්තබබං. සචෙ න පයතති, තුණ්හීභූතෙන ඨාතබබං. **සබබම්පි චෙතං** ඡදනං ඡදනූපරි[1] වෙදිතබබං. උපරූපරිවිජ්ජනතො හි විහාරෙ චිරං අකොවඡඡකො හොතීති මඤ්ඤමානා එවං ආදෙසනා. **නනු චෙ උත්තානිතායි** නිණ්ණං මොහානං වා පරියායානං වා උපරි වුත්තෙ මොහෙ වා පරියායෙ වා; **ඛරමලෙ ඛරමලන්ති** නිණ්ණවුට්ඨියං නිණ්ණවුට්ඨිතං; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. ඡඤ්ඤට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. සචිත්තකං. සවෙදනන්ති.

මහල්ලකවිහාරසික්ඛාපදං නවමං.

2. 1. 2. 10.

දසමසික්ඛාපදෙ-**ඡාදෙති සපජාණෙතන්ති** සපජාණකං එතන්ති යථා[2] තථා වා ජානනෙන්ත; **සිඤ්චෙය්‍ය වා සිඤ්චාපෙය්‍ය වාති** තෙන උදකෙන සයං වා සිඤ්චෙය්‍ය, අඤ්ඤං[3] වා ආණාපෙත්වා සිඤ්චාපෙය්‍ය; **පාලියමපන "සිඤ්චෙය්‍යාති සයං සිඤ්චතී"ති** ඒදිසානං ඔවාදානං අත්ථො පුබ්බෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. තත්ථ ධාරං අවිච්ඡින්දිත්වා සිඤ්චනතස්ස එකසම්ං උදකඝටෙ එකාව ආපත්ති. එස නයො **සබ්බ භාජනෙසු.** ධාරං විච්ඡින්දනතස්ස පන පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. මාතිකං සම්මුඛං කරොති, දිවසම්පි සජ්ජතු, එකාව ආපත්ති. **සචෙ තත්ථ තත්ථ** බන්ධිත්වා අඤ්ඤතො අඤ්ඤතො නෙති, පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. සකටභාරමත්තං වෙපි තිණං එකපයොගෙන උදකෙ පක්ඛිපති, එකාව ආපත්ති. එකෙකං තිණං වා පණ්ණං වා පක්ඛිපනතස්ස පයොගෙ පයොගෙ ආපත්ති. මත්තිකායපි අඤ්ඤඤ්ඤපි කට්ඨගොමයාදීසු එසෙව නයො. ඉදමපන න මහාඋදකං සඤ්ඤාය වුත්තං. **යං තිණං[4]** වා මත්තිකාය වා පක්ඛිත්තාය[5] පරියාදානං ගච්ඡති, ආවිලං වා හොති, **යත්ථ පාණකා මරන්ති,** තාදිසං උදකං සඤ්ඤාය වුත්තනන්ති වෙදිතබ්බං. **සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති.** තිසමුට්ඨානං: කායචිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං.** කායකම්මං. වචීකම්මං. සචිත්තකං, **සවෙදන්නන්ති.**

සඡඤ්ඤසික්ඛාපදං දසමං.

සම්මතෙනා වණ්ණනාක්කමෙන සෙනාසනවග්ගො දුතියො.

2. 1. 3. 1.

භික්ඛුණිවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ-**ලාභිනො හොතීති එත්ථ** න තෙසං භික්ඛුණියො දෙන්ති. න දූපෙන්ති. මහාකුලෙහි පබ්බජිතා පන කුලධීතරො අත්තනො සන්තිකං ආගතානං සඤ්ඤාතිමනුස්සානං

1, සබ්බ, ඡදනං ඡදනූපරි. 2, සබ්බ, යථාවා. 3, සී, ඉ, උ, අඤ්ඤෙපන.
4, සී, ඉ, උ, & I, තිණෙන. 5. සී, ඉ, උ, පක්ඛිත්තාව

"කුතෝ අය්‍යෙ ඕවාදං උද්දෙසං පරිපූරෙස්සං ලභථා?"ති පුච්ඡනතානං "අසුකෝ ච අසුකෝ ච තෙරා ඔවදන්ති"ති අසීයී මහාසාවසෙ උද්දිසිත්වා තථානුසාරෙන තෙසං සීලසුතාචාරජාතිගොත්තාදිභෙදං විජ්ජමානගුණං කථෙසුන්ති. එවරූපා හි විජ්ජමානගුණා කථෙතුං වට්ටතියෙව. තතො පභාතාය රත්තියා මනුස්සා තෙරානං චීවරාදිභෙදං මහන්තං ලාභසක්කාරං අභිහරිංසු. තෙන වුත්තං "ලාභිනෝ හොන්ති චීවර-පෙ-පරික්කාරාන"න්ති.[1] **භික්ඛුණියො උපසඞ්කමිත්වා**ති තෙසං කිර සන්තිකෙ තාසු එකා භික්ඛුණිපි න ආගච්ඡති. ලාභ[2]තණ්හාය පන ආකඩ්ඪියමානහදයා තාසං උපස්සයං අගමිංසු. තං සන්ධාය වුත්තං: "භික්ඛුණියො උපසඞ්කමිත්වා"ති. තාපි භික්ඛුණියො වලවිත්තතාය තෙසං වචනං අනාසුයෙව. තෙන වුත්තං: "**අථ බො තා භික්ඛුණියො-පෙ-නිසීදිංසූ**"ති. **නිරවජ්ජානඤ්ඤා**නන්ති සඟහමඟඟහමනෙපි නිරවජ්ජානභූතං රාජභටාදිමනෙකවිධං නිරත්ථකථං; **අඤ්ඤා**ති සම්ඵප්පලාපා; සන්තතෙන්ති[3] ගම්භීරෙ බහුරජෙ ලක්ඛණපටිවෙධ සංයුත්තොති අධිප්පායො. **අනුජානාමි භික්ඛවෙ**ති එත්ථ යස්මා තෙ භික්ඛූ "මා භූමෙහ භික්ඛවෙ භික්ඛුණියො ඔවදිත්වා"ති වුච්චමානා අදිට්ඨ සච්චතාය තථාගතෙ ආණාතං බන්ධිත්වා අපායූපගා භවෙයුං, තස්මා තෙසං තං අපායූපගතං පරිහරන්තො භගවා අකෙසුඤ්ඤෙව උපායෙන තෙ භික්ඛුණීඔවාදතො පරිමුඤ්චිතෙ සන්ධුක්කාමො ඉමං භික්ඛුණී ඔවාදසම්මුතිං අනුජානිති[4] වෙදිතබ්බො. එවං ඉධ පරිබාහිරෙ කත්තු කාමතාය අනුජානිත්වා පරතො කරණෙනාව "**අනුජානාමි භික්ඛවෙ අට්ඨහඞ්ගෙහි සමන්නාගත**"න්ති ආදිමාහ. ඉමානි හි අට්ඨඞ්ගානි ජඞ්ඝගණියානං සුපින්නෙනපි න භූතපුබ්බානි.

තත්ථ සීලමස්ස අත්ථීති සීලවා; ඉදානි යං ච තං සීලං, යථා ච තං තස්ස[5] අත්ථි නාම හොති, තං දස්සෙන්තො **"පාතිමොක්ඛසංවර සංවුතො"**ති ආදිමාහ. තත්ථ පාතිමොක්ඛොව සංවරො පාතිමොක්ඛ සංවරො; පාතිමොක්ඛසංවරෙන සංවුතො සමන්නාගතොති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො; **විහරතීති** වත්තති; වුත්තං හෙතං **විභඞ්ගෙ**: "පාතිමොක්ඛන්ති සීලං පතිට්ඨා ආදි චරණං සංයමො සංවරො මොක්ඛං පමොක්ඛං[6] කුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා; සංවරොති ඛාසිඛා අවීතික්කමො වාචයිඛා අවීතික්කමො ඛාසිඛාවාචයිඛා අවීතික්කමො; සංවුතොති ඉමිනා පාතිමොක්ඛසංවරෙන උපෙතා හොති සමුපෙතා උපගතා සමුපගතා උපපන්නා සමුපපන්නා[7] සමන්නාගතා; තෙන වුච්චති පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතොති. විහරතීති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති; තෙන

1, සී. පරිභාරන්ති. 2, සී. අභිණ්හං ලාභ.
3, සී. මූ. & I. සඞ්ඝතත්තා. 4, සී. ඔවාද සම්මතිං අනුජානාතීති,
5, සී. ඉදානි යඤ්ච අත්ථි සීලං යථා, 6, සී. මූ. පමුඛං,
7, සී, මූ, උපපන්නා සමුපපන්නා,

වුච්චති විහරති"ති. **ආචාරගොචරසම්පන්නොති** මිච්ඡාජීවපටික්ඛේපෙන හ වෙළඳනාදිනා ආචාරෙන, වෙසියාදිඅගොචරං පහාය සද්ධාසම්පන්නකුලාදිනා ච ගොචරෙන සම්පන්නො; **අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවීති** අපපමත්තකෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී; කානි[1] වජ්ජානි භයතො දක්ඛනසීලොති වුත්තං හොති. **සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසූති** අධිසීලසික්ඛාදිභාවෙන තිධා සිතෙසු සික්ඛාපදෙසු තං තං සික්ඛාපදං සමාදාය සම්මා ආදාය සාධුකං ගහෙත්වා අවිජහන්තො සික්ඛතීති අත්ථො. අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරං පන යො ඉච්ඡති, තෙන[2] **විසුද්ධිමග්ගගණ්ඨනා** ගහෙතබ්බා. බහූ සුතමස්සාති **බහුස්සුතො**; සුතං ධාරෙතීති **සුතාධරො**; යදස්ස තං බහු සුතං නාම, තං න සුතමත්තමෙව; අථ ඛො තං ධාරෙතීති අත්ථො. මඤ්ඤූසායං විය රතනං, **සුතං සත්තිවිතමස්සතී සුතසන්නිචයො**; එතෙන යං යො සුතං ධාරෙති, තස්ස මඤ්ඤූසාය ගොපෙත්වා සන්නිචිතරතනසෙවං විර කාලෙනාපි අවිනාසනං දස්සෙති. ඉදානි තං සුතං සරූපතො දස්සෙතුං "**යෙ හෙ ධම්මා**"ති ආදිමාහ. තං **වෙරඤ්ජ්‌ං**[3] නාමකණ්ඩ වුත්තනයමෙව. ඉදං පනෙත්ථ නිගමනං:- තථාරූපස්ස ධම්මා බහුස්සුතා හොන්ති, තස්මා බහුස්සුතො. ධම්මා, තස්මා සුතධරො. වච්‍ය පරිචිතා මනුසාණුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුපටිවිද්ධා, තස්මා සුතසන්නිචයො. **තස්ස වචසා පරිචිතාති** වාචාය පගුණා කතා;[4] **මනසානුපෙක්ඛිතාති** මනසා අනුපෙක්ඛිතා; ආවජ්ජිතස්ස දීඝසඝෙසන ඔභාසිතා විය හොන්ති. **දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධාති** අත්ථතො ච කාරණතො ච පඤ්ඤාය සුට්ඨු පටිවිද්ධා සුපවත්තකතා[5] හොන්ති.

අයං පන **බහුස්සුතො** නාම තිවිධො හොති: නිස්සයමුච්චනකො පරිපුච්ඡාපකො[6] හික්ඛණොවාදකොති. තත්ථ නිස්සයමුච්චනකෙන උපසම්පදාය **පඤ්චවස්සෙන** සබ්බන්තිමෙන පරිවෙණෙන දෙඩ මාතිකා පගුණා වාචුග්ගතා කාතබ්බා[7]. **පකතිවස්සෙසු** ධම්මසවණත්ථාය සුත්තන්තිකා වත්තාරෝ භාණවාරා, සමථන්තානං පරිනිට්ඨත්ථාය අභිඛණ්ඩෙ මහාරාහුලොවාදඅම්බට්ඨසදිසො එකො ඛන්ධකොති, සබ්බා භත්තුද්දෙසලාභඛලාභලෙසු අනුමොදනත්ථාය තිස්සො අනුමොදනා, උපොසථපවාරණාදිජාතත්ථං කම්මාකම්මවිනිච්ඡයෝ, සමණධම්ම කරණත්ථං සමාධිවසෙන වා ඔපස්සනාවසෙන වා අරහත්තපරියොසානා මෙකං කම්මට්ඨානං, එත්තකං උග්ගහෙතබ්බං. එත්තාවතා හි අයං බහුස්සුතො හොති වාහුදද්දිකො. යත්ථ කත්ථචි අත්තනො ඉස්සරියෙන වසිතුං ලභති. පරිපුච්ඡාපකෙන උපසම්පදාය දසවස්සෙන සබ්බන්තෙ

---

1. සී. ඉ. කානි කානි,
2. සයා. තෙන පපඤ්චසූදනියං වා මජ්ඣිමට්ඨකථායං සමෙම්භවිනොදනියං වා විභඞ්ගට්ඨකථායං.
3. සයා, වෙරඤ්ජ්‌ං, 4. සයා, පගුණි කතා,
5. සී, ඉ. සුපවත්තකතා, සයා. සුපවත්තසඤ්ඤකතා, 6. සී, ඉ. පරිපුච්ඡාපකො,
7. සී, ඉ. කාතබ්බා.

මෙන පරිවෙජ්දෙන පරිසං අනිවිනයෙ විනෙතුං දෙව මිහඛ්ඛා පගුණා වාචුගතා කාතබ්බා. අසකෙකානෙතන තීහි ජනෙහි සදධිං. පරිවතත නකඛමා කාතබ්බා. තම්මාතම්මසඤ්ඤ ඛණිකචිතතං ව උගගහෙතබ්බං. පරිසාය පන අභිඩවෙම විනයනතතං සවෙ මජ්ඣිමභාණකා හොති, මූලපණණාසකො උගගහෙතබ්බා. දීඝභාණකෙන මාතවගෙගා. සංයුත්තභාණකෙන හෙටඨිමා වා තයො වගගා මහාවගෙගා වා. අඞ්ගුත්තරභාණකෙන හෙටඨා වා උපරි වා උපඩ්ඪනිකායො උගගහෙතබ්බා. අසකෙකානෙතන තිකනිපාතතො පටඨාය හෙටඨා උගගහෙතුම්පි වට්ටති. මහාපච්චරියං පන "එකා ගණහනෙතන චතුකක නිපාතං වා පඤ්චකනිපාතං වා ගණෙහතූ[1] වට්ටතී"ති වුතතං, ජාතක භාණකෙන සාධ්ඨකථං ජාතකං උගගහෙතබ්බං. තතො ඔරං න වට්ටති. ධම්මපදමපි සහ වත්ථුනා උගගහෙතුං වට්ටතීති මහාපච්චරියං වුතතං. තතො තතො සමුච්චයං කත්වා මූලපණණාසකමෙවහාරං[2] වට්ටති, න වට්ටතීති?. න වට්ටතීති කුරුඤ්ඩකථාසං පටික්ඛිතතං. ඉතරසු විචාරණායෙව නත්ථි. අභිඩවෙම සිඤ්චි ගහෙතබ්බනති න වුතතං. යසස පන සාධ්ඨකථම්පි විභාගපිටකං අභිඩවමපිටකඤ්ච පගුණං, සුත්තනෙතා ව වුතතපපකාරෙ ගනථෙ නත්ථි, පරිසං උපට්ඨාපෙතුං න ලභති. යෙන පන සුත්තනතතතො ව විනයතො ව වුතතපපමාණෙ ගනථෙ උගගහිතෙ, අයං පරිසුපට්ඨාපකො බහුසසුතො හොති දිසාපා මොකඛා යෙන කාමඤ්චමෙ, පරිසං උපට්ඨාපෙතුං ලභති. ඉතිඛුණෙ වාදකෙන පන සාධ්ඨකථානි තීණි පිටකානි උගගහෙතබ්බානි. අසකෙකානෙතන චතූසු නිකායෙසු එකසස අට්ඨකථා පගුණා කාතබ්බා. එකනිකායෙන ගි සෙසනිකායෙසුපි පඤ්හං කථෙතුං සකඛිසසති. සතතසු පකරණෙසු චතුපපකරණසස අට්ඨකථා පගුණා කාතබ්බා. තතථ ලද්ධනයෙගි සෙසපකරණෙසු පඤ්හං කථෙතුං සකඛිසසති. විනයපිටකං පන කාමතථං කාමාකාරණං. තසමා තං සදධිං අට්ඨකථාය පගුණං කාතබ්බමෙව. එතතාවතා ගි ඉතිඛුණෙ වාදකො බහුසසුතො හොතීති.

උගගහානි බෝ පනායසමාති ආදි පන යසසා අසඤ්ඤසමිං සකාලෙ තථෙඛගපි බාහුසචෙව සති සාධ්ඨකථං විනයපිටකං විනා න වට්ටති ඉෙව, තසමා විසුං වුතතං. තතථ **විසාරදෙනා**ති උභතොවිභඞ්ගන සදධිං; **සඞ්ගහානී**ති සුට්ඨු ආගහානි; යථා ආගහානි පන සඞ්ගහානි හොනති, තං දසෙතුං "සුවිභතතානී"ති ආදි වුතතං. සෙසෙ සුවි භතතානී**ති** සුට්ඨු විභතතානි; පදපච්චාභවඨඤ්ඤඛකාරදුසසිරහිතතාන්; **සුපවතතිනී**ති පගුණානි වාචුගතානි; සුවිනිච්ඡිතානි සුත්තතොඛ්[3] ඛඤ්ඤනපරිවාරතො ආහරිතබ්බසුත්තාවසෙන සුට්ඨු විනිච්ඡිතානි; **අනු බ්‍යඤ්ජනසඃ**නි අකඛරපදපාරිපූරියා ව සුවිනිච්ඡිතානි අඛඤ්ඤානි අවිපරිතඛඤ්ඤානි; එතෙන අට්ඨකථා දීපිතා. අට්ඨකථාතො හි එස

---

1. සසා. උගගහෙතූති. 2. සසා. මෙහනමිති. 3. මූ. සුවිනිච්ඡිතානි.

විනිවජ්ජයෝ හොතීති. **කල්‍යාණවාවෝ**ති සිථිලධනිතාදීනං යථාවිධාන වචනෙන පරිමණ්ඩලපදබ්‍යඤ්ජනාය පොරියා වාචාය **සම්පන්නාගතෙ** මිස්සවඩ්ඪාය **අනෙලගලාය අස්සාස** විඤ්ඤුපනියාය; **කල්‍යාණවාක්කරණෝ**ති මධුරස්සරෝ; මාතුගාමෝ හි සරසම්පත්තිරහිතං. **තස්සා** පරිමණ්ඩලපදබ්‍යඤ්ජනම්පි වචනං **සරසම්පත්තිරහිතං** හීළෙති. **යෙභුය්‍යෙන භික්ඛුණීනං පියෝ හොති මනාපෝ**ති **සබ්බඝං** පියෝ නාම දුල්ලභෝ. බහුකරණං[1] පන පණ්ඩිතානං භික්ඛුණීනං සීලාචාර **සම්පත්තියා** පියෝ හොති මනාපඛ්‍යතකෝ; **පච්ඛලා හොති භික්ඛුණීසු** ඔවදිතුනන්ති යුත්තං ව කාරණං ව දස්සෙනෙතා වචනභයෙන තජ්ජෙත්වා භික්ඛුණියෝ ඔවදිතුං තාදිසං[2] ධම්මං දෙසෙතුං සමත්ථෝ හොති; **කාසාසවත්ථ වසනාසූ**ති කාසාසවත්ථනිවත්ථාය; **ගරුධම්මන්**ති ගිහිකාලෙ භික්ඛුණියා කායසංසග්ගං වා සික්ඛමානාසාමණෙරීසු[3] මෙථුනධම්මං වා අනාරාධිතපුබ්බා හොති; මාතුගාමෝ හි පුබ්බෙ ඝනමිත්තසුස්සරනෙතා සංවරෙ ඨිතස්සාපි ධම්මදෙසනාය ගාරවං න කරොති. අථ වා තස්මිඤ්ඤෙව අසද්ධම්මෙ චිත්තං උපපාදෙති. **විඤ්ඤූ වඤ්ඤෝ වා**ති උපසම්පදාය විඤ්ඤූ වඤ්ඤූ වා; එවරූපො හි[4] විඤ්ඤාගෙහි පුනප්පුනං සමාගච්ඡනෙනාපි දහරෙ විය සහසා සීලවිනාසං න පාපුණාති. අත්තනො වයං පච්චවෙක්ඛිත්වා අයුත්තට්ඨානෙ ඡන්දරාගං විනෙතුං පටිබලෝ හොති. තෙන වුත්තං **"විඤ්ඤූවඤ්ඤෝ වා හොති අනිරෙඛවිඤ්ඤූවඤ්ඤෝ වා"**ති. එත්ථ ච "සීලවා"ති ආදි එකම්ඛං, "බහුස්සුතා හොති"ති ආදි දුතියං, "උභයානි ඛො පනස්සා"ති ආදි තතියං, "කල්‍යාණවාවෝ හොති කල්‍යාණවාක්කරණෝ"ති වුත්තං, "යෙභුය්‍යෙන භික්ඛුණීනං පියෝ හොති මනාපෝ"ති පඤ්චමං, "පටිබලෝ හොති භික්ඛුණියෝ ඔවදිතු"නති ඡට්ඨං, "න ඛො පනෙතා"නති ආදි සත්තමං, "විඤ්ඤූවඤ්ඤෝ"ති ආදි අට්ඨමන්ති වෙදිතබ්බං.

සඤ්ඤාචිකාපත්තීනි පුබ්බ වත්ථුස්මිං වුත්තනයෙව;[5] **ගරුධම්මම්ඛියෙ** ගරුභෙහි ධම්මෙහි; තෙ හි ගාරවං භාවෙ භික්ඛුණිඛි සම්පටිවජ්ඣ තබ්බත්තා ගරුධම්මාති වුච්චන්ති. **එතතො උපසම්පදන්නායා**ති එත්ථ භික්ඛුණිතං සන්ධිනෙ එතතො උපසම්පදත්තායඃ යො ගරුධම්මෙන වදති,[6] තස්ස දුක්කටං. භික්ඛුනං සන්ධිනෙ උපසම්පදත්තාය පන යථා වත්ථුකමෙව. **පරිවෙණං සම්මජ්ජිඤ්ඣා**නි සචෙ පාතො අසම්මට්ඨං සම්මට්ඨම්පි වා පුන භික්ඛණණාදීහි[7] උක්කාලාපං[8] පාදපහාරෙහි ච විකිරණවිලිඛා ජාතං, සම්මජ්ජිතබ්බං. අසම්මට්ඨං හි තං දිස්වා "අය්‍යා අත්තනො නිසින්නෙ දහරභික්ඛූපි වත්තපටිපත්තියං[9] න යොජෙති. ධම්මංයෙව භාසෙති"නි නා භික්ඛුණියෝ අසොතුකාමා විය හොවෙයුං. තෙන වුත්තං "පරිවෙණං සම්මජ්ජිඤ්ඣා"නි. අනෙනාගාමිතො

---

1. සයා., බහුස්සුතානං. 2. සයා., තාදිසං. 3. සී. මූ. & 1. සාමණෙරෙසු.
4. සයා., එවරූපස්ස, 5. සයා., වුත්තනයෙනෙව, 6. සයා., ඔවදති,
7. සී. මූ. පණණාදීහි, 8. සී, මූ. උක්කලාපං, 9. සී. මූ. පටිපත්තියං.

පන භික්ඛුණියෝ ආගච්ඡන්තියෝ පිපාසිතා ච කිලන්තා ච හොන්ති. තා පානීයං ච හත්ථපාදමුඛසීතලකරණං ච පච්චායිස්සන්ති. තස්මිං ච අසති පුරිමනයේනෙව අගාරවං ජනෙත්වා අසොතුකාමාපි හොන්ති. තෙන වුත්තං **"පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨපෙත්වා"**ති. **ආසන්ති** නීචපීඨකඵලකතට්ටිකාකටසාරකාදිභෙදං අන්තමසො සාඛාභඞ්ගම්පි 'ඉදං තාසං ආසනං භවිස්සති'ති එවං ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා; ධම්ම දෙසනාපතිමොචනත්ථං පන දූතියෝ ඉච්ඡිතබ්බා. තෙන වුත්තං **"දූතිය ඔහෙත්වා නිසිදිතබ්බ"**න්ති. න විහාරපච්චන්තෙ. අථ ඛො විහාරමජ්ඣෙ උපොසථාගාරස්ස වා භොජනසාලාය වා ද්වාරෙ සබ්බසං ඔසරණට්ඨානෙ නිසීදිතබ්බං.

සමගග්ගත්තාති සබ්බා ආගතත්තා යථා. **වත්තන්තී**ති ආගච්ඡන්ති; පගුණා වා වුච්චන්තෙ අත්ථෙ. **නිස්සාදෙතබ්බා**ති අපෙතබ්බා; **ඔසාරෙතබ්බා**ති පාලි වත්තබ්බා; **වස්සසතූපසම්පන්නායා**ති ආදි වත්තබ්බපාලිදස්සනං; තත්ථ **සාමීචිකම්මන්ති** මඤ්ඤමපදුනවිජන පානීයාපුච්ඡනාදිකං අනුවත්තිකවත්තං; එත්ථ ච භික්ඛුණියා භික්ඛුස්ස අභිවාදනං නාම **අත්තොගාමෙ** වා බහිගාමෙ වා **අත්තොවිහාරෙ** වා බහි විහාරෙ වා **අන්තරඝරෙ** වා රථිකාය වා අන්තමසො **රාජ්ඣාරණා** යපි වත්තමානාය දෙවෙ වස්සමානෙ සඟඝදූමාය භූමියා ජිත්තපත්ත හත්ථායපි හත්ථිඅස්සාදීහි අනුබද්ධායපි කාතබ්බමෙව. එකාබද්ධාය පාලියා භික්ඛාචාරං පවිසනෙත දිසා එකසම්ං යානෙ "පණ්ණාම් අය්‍යා"ති වන්දිතුං වට්ටති. සබෙ අන්තරන්තරා ද්වාදස හත්ථෙ මුඤ්චිත්වා ගච්ඡන්ති, විසුං විසුං වන්දිතබ්බා. මහාසන්නිපාතෙ නිසින්නෙ එකසම්ං යෙව ඨානෙ වන්දිතුං වට්ටති. එස නයෝ අසඤ්ඤලිකමෙඤ්ඤපි. යත්ථ කත්ථචි නිසින්නායං පන පච්චවෙක්ඛණං කාතබ්බං. තස්ස තස්ස සාමීචිකම්මස්ස අනුරූපෙ පදෙසෙ[1] ච කාලෙ ච තං තං කාතබ්බං. **සක්කච්චා**ති යථා කතෙ සුකතෙ හොති, එවං කත්වා; **ගරුං කත්වා**ති තත්ථ ගාරවං ජනෙත්වා; **මානෙත්වා**ති මනෙන පියං කත්වා; **පූජෙත්වා**ති ඉමෙසං යෙව නිණ්ණණං කීළවාඨානං කරණෙන පූජෙත්වා; **අනතික්කමනීයතා**[2] න අතික්කමිතබ්බතා.

අභික්ඛුකෙ ආවාසෙති එත්ථ සබෙ භික්ඛුණිඋපස්සයතො අද්ධයොජනබහන්තරෙ ඔවාදදායකා[3] භික්ඛූ න වසන්ති, අයං **අභික්ඛුකො ආවාසො** නාම. එත්ථ වස්සං න වසිතබ්බං. වුත්තං හෙතං "අභික්ඛුකො නාම ආවාසොඃ න සක්කා හොති ඔවාදාය වා සංවාසාය වා ගන්තු"න්ති[a]. න ච සක්කා තතො පරං පච්ඡාභත්තං ගන්ත්වා ධම්මං සුත්වා ආගන්තුං. සබෙ **තත්ථ වස්සං** වසිතුං අනිච්ඡන්තා භික්ඛුණියො සුතකා වා උපට්ඨාකා වා එවං වදන්ති: **"වසථ**

1, සී, ඉ. අනුරූපදෙසෙ. 2. සයා. භාතික්කමිනීයතා,
3, සයා, ඔසාරෙස ඔවාදදායකා,
a, භික්ඛුණීවිභඞ්ග-අට්ඨකථාවෙහ 6.

අය්‍යෙ, මයං භික්ඛූ ආනෙස්සාමා”ති, වට්ටති. සචෙ පන චුත්තප්පමාණෙ පදෙසෙ වස්සං උපගන්තුකාමා භික්ඛූ ආගන්ත්වා සාඛාභඞ්ගපෙළිං එකතොභග්ගං වුච්චා හොනති, න නිමන්තෙතා හුත්වා ගන්තුකාමා, එතෙනාවහාපි සඞ්ඝත්ථෙරා ආවිසො හොථ. එත්ථ වස්සං උපගන්තුං වට්ටති. උපගච්ඡන්තීති ච පකඛස්ස තෙරසියංයෙව භික්ඛූ යාචිතබ්බා “මයං අය්‍යා තුම්හාකං ඔවාදෙන වසිස්සාමා”ති. යතො පන උජුනා මග්ගෙන අඩ්ඪයොජනෙ භික්ඛූනං වසනට්ඨානං, තෙන පන මග්ගෙන ගච්ඡන්තානං ජීවිතන්තරායො වා බ්‍රහ්මචරියන්තරායො වා හොති, අඤ්ඤෙන මග්ගෙන ගච්ඡන්තානං අතිරෙකඩ්ඪයොජනං හොති, අයං අභික්ඛුකාවාසඨ්ඨානෙයෙව තිට්ඨති. සචෙ පන තතො ගාවුතමත්තෙන අඤ්ඤෙ භික්ඛූණිඋපස්සයා බෙමට්ඨානෙ හොනි, තාහි භික්ඛූණීහි වා භික්ඛූණියා යාචිතා පුන ගන්ත්වා භික්ඛූ යාචිතබ්බා “අය්‍යා අම්හාකං උජුමග්ගෙ අන්තරායො අත්ථි. අඤ්ඤෙන මග්ගෙන අතිරෙකඩ්ඪයොජනං හොති. අන්තරා මග්ගෙ පන අම්හාකං උපස්සයතො ගාවුතමත්තෙන අඤ්ඤෙ භික්ඛුණිඋපස්සයා අත්ථි. අය්‍යානං සන්තිකා තත්ථ ආගන්ත ඔවාදෙන වසිස්සාමා”ති. තෙහි භික්ඛූහි සම්පටිච්ඡිතබ්බං. තතො තාහි භික්ඛූණීහි තං භික්ඛූණිඋපස්සයං ආගන්ත්වා උපොසථො ණාතබ්බෝ. තා වා භික්ඛූණියො දිස්වා අන්තතො උපස්සයමෙව ගන්ත්වා ණාතුම්පි වට්ටති. සචෙ පන වස්සං උපගන්තුකාමා භික්ඛූ වාතුද්දසෙ විහාරං ආගච්ඡන්ති, භික්ඛූණිහි ච “ඉධ අය්‍යා වස්සං වසිස්සථා”ති පුච්ඡිතා “ආමා”හි වත්වා පුන තාහි “තෙන හි අය්‍යා මයම්පි තුම්හාකං ඔවාදං අනුජීවන්තියො වසිස්සාමා”ති වුත්තා දුතියදිවසෙ ගාමෙ භික්ඛාචාරසමීපං අපස්සන්තා “න සක්කා ඉධ වසිතු”න්ති පක්කමන්ති. අථ තා භික්ඛූණියො උපොසථදිවසෙ විහාරං ගන්ත්වා භික්ඛූ න පස්සන්ති, එවං කිං ණාතබ්බන්ති?. යත්ථ භික්ඛූ වසන්ති, තත්ථ ගන්ත්වා පවිත්තිඝාය වස්සං උපගන්තබ්බං. “පවිත්තිඝාය වස්සං උපගන්තුං ආගච්ඡිස්සන්ති”න්ති වා ආහොචං කත්වා ආගතානං සන්තිකෙ ඔවාදෙන වසිතබ්බං. සචෙ පන පවිත්තිඝාය‍පි න [1]කෙචි ආගච්ඡන්ති, අන්තරාමග්ගෙ ච රාජභයං වා චොරභයං වා දුබ්භික්ඛං වා හොති, අභික්ඛුකාවාසෙ වසන්තියා ආපත්ති. වස්සවෙජ්ජං කත්වා ගච්ඡන්තියාපි ආපත්ති. සා රක්ඛිතබ්බා. ආපදාසු හි අගච්ඡන්තෙ ආවාසෙ වසන්තියා අනාපත්ති වුත්තා. සචෙ ආගන්ත්වා වස්සං උපගතා භික්ඛූ පුන කෙනචි කාරණෙන පක්කමන්ති, වසිතබ්බමෙව. වුත්තං හෙතං “අනාපත්ති වස්සූපගතා භික්ඛූ පක්කන්තා වා හොන්ති විබ්භන්තා වා කාලකතා වා පක්ඛසඞ්කන්තා වා ආපදාසු උම්මත්තිකාය ආදිකම්මිකායා”ති[2]. පවාරෙන්තියා පන යත්ථ භික්ඛූ අත්ථි, තත්ථ ගන්ත්වා පවාරෙතබ්බං.

---

1. සී., කෙචි ආගච්ඡති.

2. භික්ඛුණීවිභඞ්ග-ආරම්භකථා. (1)

අඤ්ඤමඤ්ඤන්ති අඩ්ඩමාසෙ අඩ්ඩමාසෙ; **වෙ ධම්මා පවත්තිස්සන්ති තබ්බා**නි දෙ ධම්මා ඉච්ඡිතබ්බා; **උපොසථපුච්ඡකන්ති** උපොසථ පුච්ඡනං; **තස්ස පණ්ණකාරයිසෙ** උපොසථෙ පකඛස්ස වාතුද්දසියං වාතුද්දසිසෙ භෙරයියං ගහෙත්වා උපොසථො පුච්ඡිතබ්බො; **මිසා පවත්තියං** පන පකඛස්ස භෙරයියං යෙව ගහෙත්වා "අයං උපොසථො වාතුද්දසිසො පණ්ණරසිසොති පුච්ඡිතබ්බ"න්ති වුත්තං. උපොසථ දිවසෙ ඔවාදත්ථාය උපසඞ්කමිතබ්බං. පාටිපදදිවසතො පන පඨමාය ධම්මසවණත්ථාය ගන්තබ්බං.

ඉති භගවා අඤ්ඤස්ස කම්මස්ස ඕකාසං අදත්වා නිරන්තරං භික්ඛුණිනං භික්ඛූනං සන්තිකෙ ගමනමෙව පඤ්ඤපෙසි. කසමා? මාතුගාමස්ස. මාතුගාමො හි නාම මන්දපඤ්ඤතාය මාතුගාමස්ස. මන්දපඤ්ඤතා හි මාතුගාමො. තස්ස නිවාරණං ධම්මසවණං බහූපකාරං. එවඤ්හි සති 'යං මයං ජානාම, තදෙව අය්‍යා ජානන්තී"ති මානං අනත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං පයිරුපාසමානා සාසනං පඛඛජිත්වා භාරිස්සන්ති, තසමා භගවා එවමකාසි. භික්ඛුණියොපි යථානුසිට්ඨං පටිපජ්ජිස්සාමාති සඞ්ඛා එව නිරන්තරං විහාරං උපසඞ්කමිංසු. වුත්තං හෙතං: "තෙන ඛො පන සමයෙන සඞ්ඝා භික්ඛුණිසඞ්ඝා ඔවාදං ගවජ්ඡති. මනුස්සා උජ්ඣායන්ති ඛියන්ති විපාචෙන්ති: ජායාසො ඉමා ඉමෙසං. ජාරියො ඉමා ඉමෙසං. ඉදානි'මෙ ඉමාහි සද්ධිං අනිරම්ස්සන්තීති. භගවතො එත මත්ථං ආරොචෙසුං. න භික්ඛවෙ සඞ්ඝෙන භික්ඛුණිසඞ්ඝස්ස ඔවාදෙ ගන්තබ්බා. ගච්ඡෙය්‍ය වෙ ආපත්ති දුක්කටස්ස. අනුජානාමි භික්ඛවෙ වතූහි පඤ්චහි භික්ඛුණිහි ඔවාදං ගන්තු"න්ති.[a] පුනපි තථෙව උජ්ඣායිංසු. පුන භගවා "අනුජානාමි භික්ඛවෙ දෙ තිස්සො[1] භික්ඛුණිහි[2] ඔවාදං ගන්තු"න්ති ආහ. තසමා භික්ඛුණි සඞ්ඝස්ස දෙ තිස්සො භික්ඛුණියො යාචිත්වා පෙසෙතබ්බා: "එථය්‍යෙ, භික්ඛුසඞ්ඝං ඔවාදූපසඞ්කමනං යාචථ. 'භික්ඛුණිසඞ්ඝා අය්‍යා, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනං ව යාචති, ලභතු කිර අය්‍යා භික්ඛුණිසඞ්ඝා ඔවාදූපසඞ්කමන'න්ති. තාහි භික්ඛුණිහි ආරාමං ගන්තබ්බං.[3] තතො ඔවාදපටිග්ගාහකං එකං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා, (?) සො භික්ඛු එකාය භික්ඛුණියා එවමස්ස වචනීයො 'භික්ඛුණිසඞ්ඝා අය්‍ය, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනං ව යාචති. ලභතු කිර අය්‍ය භික්ඛුණි සඞ්ඝා ඔවාදූපසඞ්කමන'න්ති. තෙන භික්ඛුනා පාතිමොක්ඛුද්දෙසකො භික්ඛු උපසඞ්කමිත්වා එවමස්ස වචනීයො 'භික්ඛුණිසඞ්ඝා භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු කිර භන්තෙ භික්ඛුණිසඞ්ඝා ඔවාදූපසඞ්කමනං'ති. පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙන වත්තබ්බා 'අත්ථි නොවි භික්ඛු භික්ඛුණොවාදකො

1, ඉති නිති? 2, සය., ක. සී. ඉ. භික්ඛුණියො. 3, ආරාමො ගන්තබ්බා?

a. චුල්ලව. 406-භික්ඛුණික්ඛන්ධකෙ.

සම්මතොති? කි. සචෙ හොති කොචි භික්ඛු භික්ඛුණොවාදකො සම්මතො, පාතිමොක්ඛුද්දෙසකොන වත්තබ්බො: 'ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු භික්ඛුණොවාදකො සම්මතො. තං භික්ඛුණිසඞ්ඝො උපසඞ්කමතූ'ති. සචෙ න හොති කොචි භික්ඛු භික්ඛුණොවාදකො සම්මතො, පාතිමොක්ඛුද්දෙසකොන වත්තබ්බා 'කො අයසඝා උස්සහති භික්ඛුණියො ඔවදිතූ'නති?. සචෙ කොචි උස්සහති භික්ඛුණියො ඔවදිතුං, සො ච හොති අධිගඛෙහි සම්භාවගතො, තං සම්මන්නිතබ්බා වත්තබ්බා: 'ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු භික්ඛුණොවාදකො සම්මතො. තං භික්ඛුණිසඞ්ඝො උපසඞ්කමතූ'ති. සචෙ පන කොචි න උස්සහති[1] භික්ඛුණියො ඔවදිතුං, පාතිමොක්ඛුද්දෙසකොන වත්තබ්බා 'නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුණොවාදකො සම්මතො. පාසාදිකෙන භික්ඛුණිසඞ්ඝං සම්පාදෙතූ"ති. එත්තාවතා හි සකලං සිඛාපදං සඞ්ගහං සාසනමාරොචිතං හොති. තෙන භික්ඛුනා සාධුකි සම්පටිවිජ්ඣිතා පාවිපදෙ භික්ඛුණිතං ආරොචෙතබ්බං. භික්ඛුණි සඞ්ඝෙනපි තා භික්ඛුණියො පෙසෙතබ්බා "ගච්ඡථ'ය්‍යෙ. පුච්ඡථ 'කිං අය්‍යා[2] ලභති භික්ඛුණිසඞ්ඝං ඔවාදූපසඞ්කමන"නති. තාහි 'සාධු අය්‍යා'නි සම්පටිවිජ්ඣිතා ආරාමං ගන්ත්වා තං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා එවං වත්තබ්බං: "කිං අය්‍ය ලභති භික්ඛුණිසඞ්ඝං ඔවාදූපසඞ්කමන"නති. තෙන වත්තබ්බා "නත්ථි කොචි භික්ඛු භික්ඛුණොවාදකො සම්මතො. පසාදිකෙන භික්ඛුණිසඞ්ඝං සම්පාදෙතූ"ති. තාහි 'සාධු අය්‍යා'නි සම්පටිවිජ්ඣිතබ්බං. එසෙව නයො ආගතාගතං වසෙන වෙදිතං වුත්තං. තාසු පන එකාය භික්ඛුණියා වත්තබ්බං ව සම්පටිවිජ්ඣිතබ්බං ව. ඉතරා තස්සා සහායිකා. සචෙ පන භික්ඛුණිසඞ්ඝෙ වා භික්ඛු සඞ්ඝෙ වා න පුරති, උභයතොපි වා ගණං ඔත්තමෙව, පුඤ්ඤමත්තං වා හොති, එතා භික්ඛුණී වා බහූහි භික්ඛුණිඋපස්සයෙහි ඔවාදත්ථාය පෙසිතා හොති, තත්‍රායං වචනක්කමොං:—

"භික්ඛුණියො අය්‍ය භික්ඛුඝඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දන්ති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති ලභන්තු කිර අය්‍යා[3] භික්ඛුණියො ඔවාදූපසඞ්කමන"නති. "අහං අය්‍ය භික්ඛුඝඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දාමි. ඔවාදූපසඞ්කමනං ච යාචාමි. ලභාමහං අය්‍යා[3] ඔවාදූපසඞ්කමන"නති. "භික්ඛුණිසඞ්ඝං අය්‍ය අය්‍යාහං පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු කිර අය්‍ය භික්ඛුණිසඞ්ඝං ඔවාදූපසඞ්කමන"නති. "භික්ඛුණියො අය්‍ය අය්‍යාහං පාදෙ වන්දන්ති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති ලභන්තු කිර අය්‍ය භික්ඛුණියො ඔවාදූපසඞ්කමන"නති. "අහං අය්‍ය අය්‍යාහං පාදෙ වන්දාමි. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචාමි. ලභාමහං අය්‍ය ඔවාදූපසඞ්කමන"නති. "භික්ඛුණිසඞ්ඝං අය්‍ය අය්‍යාසු පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු කිර අය්‍ය භික්ඛුණිසඞ්ඝං ඔවාදූපසඞ්කමන"නති.

1. සී. ඉ. උස්සහති භික්ඛු 2. සී. ඉ. අය්‍යා.

a දුල්ලවචනෙන - භික්ඛුණිඛන්ධකෙ.

"භික්ඛුණියෝ අය්‍ය අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දන්ති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති. ලභන්තු භිරි අය්‍ය භික්ඛුණියෝ ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "අහං අය්‍ය අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දාමි. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචාමි. ලභාමහං අය්‍ය ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "භික්ඛුණිසඞ්ඝා ච අය්‍ය[1]-භික්ඛුණියෝ ච-භික්ඛුණී ච භික්ඛුසඞ්ඝස්ස-අය්‍යානං-අය්‍යස්ස පාදෙ වන්දති, වන්දන්ති, වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනං ච යාචති, යාචන්ති, යාචති. ලභතු භිරි, ලභන්තු භිරි, ලභතු භිරි අය්‍ය භික්ඛුණිසඞ්ඝා ච-භික්ඛුණියෝ ච-භික්ඛුණී ච ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති.

තෙනපි භික්ඛුනා උපොසථඅග්ගාලෙ එවං වත්තබ්බං: "භික්ඛුණියෝ භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දන්ති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචන්ති. ලභන්තු භිරි භන්තෙ භික්ඛුණියෝ ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "භික්ඛුණී භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පාදෙ වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු භිරි භන්තෙ භික්ඛුණී ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "භික්ඛුණිසඞ්ඝා භන්තෙ-භික්ඛුණියෝ භන්තෙ-භික්ඛුණී භන්තෙ ආයස්මන්තානං පාදෙ වන්දති: ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති. ලභතු භිරි භන්තෙ භික්ඛුණී ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති. "භික්ඛුණිසඞ්ඝා ච භන්තෙ, භික්ඛුණියෝ ච, භික්ඛුණී ච භික්ඛුසඞ්ඝස්ස, ආයස්මන්තානං, පාදෙ[2] වන්දති-වන්දන්ති-වන්දති. ඔවාදූපසඞ්කමනඤ්ච යාචති-යාචන්ති-යාචති. ලභතු භිරි-ලභන්තු භිරි-ලභතු භිරි භන්තෙ භික්ඛුණිසඞ්ඝා ච, භික්ඛුණියෝ ච භික්ඛුණී ච, ඔවාදූපසඞ්කමන"න්ති.

පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙනාපි සචෙ සම්මතො භික්ඛු අත්ථි, පුරිම නයෙනෙව තං භික්ඛුණියෝ ච-තං භික්ඛුණී ච-තං භික්ඛුණිසඞ්ඝා ච-භික්ඛුණියෝ ච-භික්ඛුණී ච උපසඞ්කමන්තු-උපසඞ්කමතු-උපසඞ්කමන්තු-උපසඞ්කමතු-උපසඞ්කමන්තු-උපසඞ්කමතූති වත්තබ්බං. සචෙ නත්ථි, පාසාදිකෙන භික්ඛුණියෝ-භික්ඛුණිසඞ්ඝා ච-භික්ඛුණියෝ ච-භික්ඛුණී ච-සම්පාදෙන්තු-සම්පාදෙතු-සම්පාදෙන්තු-සම්පාදෙතූති වත්තබ්බං. ඔවාදපටිග්ගාහකෙන පාටිපදෙ පවාහරිත්වා තථෙව වත්තබ්බං.[3] ඔවාදං පන බාලගිලානගමිකෙ ඨපෙත්වා අඤ්ඤං, සචෙපි ආරඤ්ඤකො හොති, අපටිග්ගහෙතුං න ලභති. වුත්තඤ හෙතං භගවතා "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඨපෙත්වා බාලං ඨපෙත්වා ගිලානං ඨපෙත්වා ගමිකං අවසෙසෙහි ඔවාදං ගහෙතු"න්ති.[a] තස්ථ යො වාතුද්දසික පණ්ණරසිකොසු වා උපොසථෙසු පාටිපදෙ වා ගන්තුකාමො, සො ගමියො. දුතියපක්ඛදිවසෙ ගච්ඡන්තොපි අගහෙතුං න ලභති. "න භික්ඛවෙ ඔවාදෙ, න ගහෙතබ්බො. යො න ගණ්හෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා"ති[a] වුත්තං ආපත්තිං ආපජ්ජති යෙව. ඔවාදං ගහන්ත්වා ච උපොසථග්ගෙ අනාරොචෙත්වා වා පාටිපදෙ භික්ඛුණීනං අපවාහරිතුං වා න

---

1. සී. මූ අය්‍යා. 2. සී. මූ. අය්‍යස්ස පාදෙ.
3. සය්‍යඤ්ඤෙව පොත්ථකෙ ඉමමිහං පාඨාතා කාච් විසදිසතා දිස්සති.
a. චුල්ලවග්ගෙ-ගිහිවුණ්ණඛණ්ඩෙ.

වට්ටති. වුත්තං හෙතං "න භික්ඛවෙ ඔවාදෙ සාරෙවෙතබ්බෝ. යො සාරෙවෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා"ති.a අපරම්පි වුත්තං: "න භික්ඛවෙ ඔවාදෙ න පච්චාභරිතබ්බෝ. යො න පච්චාභරෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා"ති.a තත්‍ථ ආරඤ්ඤදොසෙන පච්චාහරණභාවං සඤ්ඤමතා සාතබ්බෝ. වුත්තං හෙතං "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ආරඤ්ඤදොසෙන භික්ඛුනා ඔවාදං ගහෙතුං. සඤ්ඤතං ච කාතුං අත්‍ර පටිහරිස්සාමී"ති.a තස්මා ආරඤ්ඤදොසෙ භික්ඛු සචෙ ගිහිබ්‍යඤ්ජනං වස්සගාමෙ භික්ඛං ලභති, තස්සෙව චරිත්වා භික්ඛුණියො දිස්වා සාරෙවෙත්වා ගහෙතබ්බං. නො චස්ස තත්‍ථ භික්ඛා සුලභා හොති[1], සාමන්තගාමෙ චරිත්වා භික්ඛුණීනං ගාමං ආගම්ම තත්‍ථෙව කාතබ්බං. සචෙ දූරං ගන්තබ්බං හොති, සඤ්ඤතතා කාතබ්බා "අහං අමුකා නාම කුමාරිකා ගාමද්වාරෙ සභං වා මණ්ඩපං වා රුක්ඛමූලං වා උපසඞ්කමිස්සාමි, තත්‍ර ආගච්ඡෙය්‍යාථා"ති. භික්ඛුණියා තත්‍ථ ගන්තබ්බං.[2] අගන්තුං න ලභති. වුත්තං හෙතං "න භික්ඛවෙ භික්ඛුණියා සඤ්ඤතං න ගන්තබ්බං. යා න ගච්ඡෙය්‍ය, ආපත්ති දුක්කටස්සා"ති.a

උභතොසඞ්ඝෙ භික්ඛාපෙක්ඛාය පවාරෙතබ්බන්ති එත්ථ භික්ඛුණියා වානුද්දසෙ අත්තනා පවාරෙතබ්බා උපොසථෙ භික්ඛූසඞ්ඝෙ පවාරෙතබ්බං. වුත්තං හෙතං: "අනුජානාමි භික්ඛවෙ අජ්ජතග්ගෙ පවාරෙත්වා අපරජ්ජු භික්ඛුසඞ්ඝං[3] පවාරෙතු"න්ති. **භික්ඛුණීඛන්ධකෙ** වුත්තනයෙනෙව වෙළු විනිච්ඡයා වෙදිතබ්බා. වුත්තං හෙතං:- "තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහා භික්ඛුණිසඞ්ඝා පවාරෙතුකාමා කාලාභිලමකාසි. භගවතො එතමත්‍ථං ආරොචෙසුං. අනුජානාමි භික්ඛවෙ එකං භික්ඛුණිං ව්‍යත්තං පටිබලං සම්මන්නිතුං භික්ඛුණිසඞ්ඝස්ස අත්‍ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං[3] පවාරෙතුං. එවඤ්ච පන භික්ඛවෙ සම්මන්නිතබ්බා: පඨමං භික්ඛුණී යාචිතබ්බා. යාචිත්වා ව්‍යත්තාය භික්ඛුණියා පටිබලාය සඞ්ඝා ඤාපෙතබ්බා: 'සුණාතු මෙ අය්‍යෙ සඞ්ඝා, යදි සඞ්ඝස්ස පත්තකල්ලං, සඞ්ඝා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුණිං සම්මන්නෙය්‍ය භික්ඛුණිසඞ්ඝස්ස අත්‍ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතුං. එසා ඤත්ති. සුණාතු මෙ අය්‍යෙ සඞ්ඝා, සඞ්ඝා ඉත්ථන්නාමං භික්ඛුණිං සම්මන්නති භික්ඛුණිසඞ්ඝස්ස අත්‍ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතුං. යස්සා අය්‍යාය ඛමති ඉත්ථන්නාමාය භික්ඛුණියා සම්මති භික්ඛුණිසඞ්ඝස්ස අත්‍ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතුං, සා තුණ්හස්ස. යස්සා නක්ඛමති, සා භාසෙය්‍ය. සම්මතා සඞ්ඝෙන ඉත්ථන්නාමා භික්ඛුණී භික්ඛුණිසඞ්ඝස්ස අත්‍ථාය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතුං. ඛමති සඞ්ඝස්ස. තස්මා තුණ්හී එවමෙතං ධාරයාමී'ති. තාය සම්මතාය භික්ඛුණියා භික්ඛුණිසඞ්ඝං ආදාය භික්ඛුසඞ්ඝං උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා එවමස්ස වචනීයො: 'භික්ඛුණී

1, සා., නොහොති. 2. සී. මූ. ගන්තබ්බා. 3. සී. මූ. භික්ඛුසඞ්ඝස්ස.
a. චුල්ලවග්ග-අට්ඨකථාය භික්ඛුණිඛන්ධකං.

සඞ්ඝස්ස අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙති දිට්ඨේන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතය්‍ය[1] භික්ඛුසඞ්ඝෝ භික්ඛුණීසඞ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය. පස්සතෙනා පටිකරිස්සති. දුතියම්පි අය්‍ය, තතියම්පි අය්‍ය, භික්ඛුණීසඞ්ඝස්ස-පෙ-පටිකරිස්සතී"ති. සචෙ භික්ඛුණීසඞ්ඝෝ න පුරති, "භික්ඛුණීයෝ අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙතෙති දිට්ඨේන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතය්‍ය[1] භික්ඛුසඞ්ඝෝ භික්ඛුණියෝ[2] අනුකම්පං උපාදාය. පස්සතෙතියෝ පටිකරිස්සතී"ති ච, "අහං අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝං පවාරෙමි දිට්ඨේන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා වදතු මං අය්‍ය භික්ඛුසඞ්ඝස්ස අනුකම්පං උපාදාය. පස්සතෙති පටිකරිස්සාමී"ති ච එවං නිස්සාරණාපි වත්තබ්බං. සචෙ භික්ඛුසඞ්ඝෝ න පුරති, "භික්ඛුණිසඞ්ඝස්ස අය්‍යා අය්‍යෙ පවාරෙති දිට්ඨේන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතය්‍යා[3] භික්ඛුණීසඞ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය. පස්සතෙතා පටිකරිස්සතී"යි ච, "භික්ඛුණීසඞ්ඝස්ස අය්‍ය අය්‍ය පවාරෙති දිට්ඨේන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතය්‍යා භික්ඛුණිසඞ්ඝං අනුකම්පං උපාදාය. පස්සතෙතා පටිකරිස්සති"ති ච, එවං නිස්සාරෙතුං වත්තබ්බං. උභිනනං අපාරිපූරියා "භික්ඛුණියෝ අය්‍යා අය්‍යෙ පවාරෙතෙති දිට්ඨේන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතය්‍යා[3] භික්ඛුණිනං අනුකම්පා උපාදාය පස්සතෙතියෝ පටිකරිස්සතී"ති ච, "භික්ඛුණියෝ අය්‍ය අය්‍යං පවාරෙතෙති දිට්ඨේන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතය්‍යා[4] භික්ඛුණියෝ[2] අනුකම්පං උපාදාය. පස්සතෙතියෝ පටිකරිස්සතී"ති ච "අහං අය්‍යා අය්‍යෙ පවාරෙමි දිට්ඨේන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතු මං අය්‍යා අනුකම්පං උපාදාය. පස්සතෙති පටිකරිස්සාමී"ති ච, "අහං අය්‍ය අය්‍යං පවාරෙමි දිට්ඨේන වා සුතෙන වා පරිසඞ්කාය වා. වදතු මං අය්‍යෙ අනුකම්පං උපාදාය. පස්සතෙති පටිකරිස්සාමී"ති ච, එවං නිස්සාරෙතුං වත්තබ්බං.

මානතතවරණාසඞ්ඛ උපසම්පදපරියෙසනා ච යථාඨානෙයෙව ආවිභවිස්සති.

න භික්ඛුණියා සෙතබ්බ පරියාසෙතබ්බාති දසහි වා අඤ්ඤාසවත්තූහි අඤ්ඤතර වා හොතබ්බ පරියායෙන භික්ඛු නෙව අඤ්ඤාසිතබ්බෙබා, න පරිභාසිතබ්බෙබා, න භයෙන තජ්ජෙතබ්බෙබා; **බවතොති** පිහිතොවාරිතො පටික්ඛිතෙතා; වවහාරෙයෙව **වවහරිතබ්බෙ**; **අනොවතොති** අපිහිතො අවාරිතො අපටික්ඛිතෙතා; නසමා භික්ඛුණියා අධිපඤ්ඤාතෙ ජෙට්ඨකට්ඨානෙ ඨතා, "එවං අභික්කමථ. එව පටික්කමථ. එවං කිවාසෙහි. එවං පාරුපාහී"ති තෙනෙව පරියායෙන නෙව භික්ඛු ඔවදිතබ්බෙබා. න අනුසාසිතබ්බෙබා. දෙසං පන "දිඝා පුබ්බෙ මිහාථෙරා වා එවං අභික්ඛ

---

1. සය්‍යා. වදතුය්‍ය
2. සී. ස්‍යා. භික්ඛුණිනං.
3. සය්‍යා, වදතුය්‍යා
4. සය්‍යා. වදතුය්‍යෙ භික්ඛුණියෝ.

මහති. න නිවාසෙන්ති. න පාරුපන්ති. ඊදිසං කාසාවම්පි න ධාරෙන්ති. න එවං අකතිති අඤ්ඤාති"ති ආදිනා නයෙන විජ්ජමානදෝසෙ දස්සෙතුං වට්ටති. භික්ඛුනි පන "අයං බුඩ්ඪසාමණේරී එවං නිවාසෙති. එවං පාරුපති. මා එවං නිවාසෙහි. මා එවං පාරුපාහි. මා නිල්ලකාමම්පණ්ණ චම්මාදීනි ධාරෙහී"ති යථාසුඛං භික්ඛුණිං ඔවදිතුං අනුසාසිතුං වට්ටති.

සමණෙන මහාසාමාති භණන්තෙනාති 'සමණෝ අම්හ අය්‍ය' ඉති භණන්තං භික්ඛුණිසඞ්ඝං; **අඤ්ඤං ධම්මං භාසතීති අඤ්ඤං** සුත්තන්තං වා අභිධම්මං වා; **සම්මාසම්මහාසාමාති** වත්තෙනාපි ඕවාදං පට්ඨාසිංසන්ති. කස්මා ඨපෙත්වා ඔවාදං අඤ්ඤං ධම්මං භණන්තස්ස දුක්කටං. **ඔවාදං අනිසාමෙන්තියා** එත්ථ භවති නියා ඔවාදෙති අට්ඨවා; අඛම්මකම්මාති ආදීසු හි භික්ඛුණෝවාදකසම්මුතිකම්මං කම්මන්ති වෙදිතබ්බං. තස්ම අධම්මකම්මෙ චිත්තං නට්ඨාසං වසෙන අට්ඨාරස පාචිත්තියානි. ධම්මකම්මෙ දුතියස්ස නවකස්ස අවසානපදෙ අනාපත්ති. **සෙසෙසු සත්තාරස දුක්කටානි. උද්දෙසං දෙන්තෙනාති** අට්ඨකථාසු ගරුධම්මානං පාළිං උද්දිසන්තෙහා; **පරිපුච්ඡං දෙන්තෙනාති** තස්සායෙව පගුණාය ගරුධම්මපාළියා අට්ඨකථං භණන්තෙනාති අත්ථෝ. **ඔසාරෙති අස්සාති වුච්චමානෙ ඔසාරෙතීති** එවං වුච්චමානෙ අට්ඨගරුධම්ම පාළිං ඔසාරෙතීති අත්ථෝ. එවං උද්දෙසං දෙන්තෙ පරිපුච්ඡං දෙන්තෙ යො ච ඔසාරෙතීති වුච්චමානෙ අට්ඨ ගරුධම්මෙ[1] භණති, තස්ස පාචිත්තියෙන අනාපත්ති. අඤ්ඤං ධම්මං භණන්තස්ස දුක්කටෙන අනාපත්ති. **පඤ්ඤං පුච්ඡති, පඤ්ඤං පුට්ඨා කථෙන්තීති** භික්ඛුණි ගරු ධම්මනිස්සිතං වා ඛන්ධාදිනිස්සිතං වා පඤ්ඤං පුච්ඡති, තං යෝ භික්ඛු කථෙති, තස්සාපි අනාපත්ති. **අඤ්ඤස්ස ච භණන්තානති** වත්තුපරිනිට්ඨා[2] ධම්මං දෙසෙන්තං භික්ඛුං උපසඞ්කමිත්වා භික්ඛුණියො සුණන්ති, තත්‍රාපි භික්ඛුස්ස අනාපත්ති. **සික්ඛමානාය සාමණේරියා** එතාසං දෙසෙන්තස්සාපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානත්ථමෙව. පදසොධම්මෙ පන වුට්ඨානං: වාචතො ච චාචාචිත්තතො ච සම්මුඛාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තතා. පණ්ණත්තිවජ්ජං. වවත්ථානං. නිට්ඨිතං. නිවේදනන්ති.

ඔවාදගික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 3. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ **පරියායෙනාති** වාරෙන; පරිපාටියාති අත්ථෝ. **අධිචෙතසාති** අධිචිත්තවතො, සබ්බචිත්තානං අධිකෙන අරහත්ත ඵලචිත්තෙන සමන්නාගතස්සාති අත්ථෝ. **අපසම්පජ්ජෙනාති** නපප ජ්ජිත්වා; අප්පසාදෙන කුසලානං ධම්මානං සාසවචික්ඛිරියාය සමන්නා ගතස්සාති වුත්තං හොති. **මුනිනොති** "යො මුනාති උභො ලොකෙ

---

1. සී., ගරුධම්මං. 2. සී., පරියාය.

මූනි නෙත පවුච්චනී"තිa එවං උභයලොකා[1] මූනනෙත වා, මොනං වුච්චති ඤාණං, තෙන ඤාණෙන සමන්නාගතත්තා වා මූණාසවෝ මූනි නාම වුච්චති. තාසං මූනිනො. **සමාහිතපථවීසු සික්ඛනෙනාති** අරහත්ත ඤාණසඞ්ඛාතස්ස මොහස්ස පථවීසු සහතාභිඤ්ඤාපාදකසික්ඛාවෙමත්තා තීසු වා සික්ඛාසු සික්ඛනෙන; ඉදං ව පුබ්බභාගපරිපදං ගහෙත්වා වුත්තං. තාසමා එවං පුබ්බභාගෙ සික්ඛනෙ ඉමාය සික්ඛාය මූනිභාවං පත්තස්ස මූනිනොති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බා. **සොකා න භවන්ති නාදිනොති** තාදිසස්ස බිණාසවමූනිනො අබ්භන්තරෙ ඉට්ඨ විගොගාදිවත්ථුනා සොකා න සන්ති; අථ වා **නාදිනොති** නාදිලක්ඛණ සමන්නාගතස්ස; එවරූපස්ස මූනිනො සොකා න භවන්තීති අයමෙත්ථ අත්ථො. **උපසන්තස්සාති** රාගාදීනං උපසමෙන උපසන්තස්ස; **සදා සතිමතනෙති** සතිවෙපුල්ලප්පත්තතාය නිච්චකාලං සතියා අවිජහිතස්ස; **ආකාසෙ අනන්තලික්ඛෙති** අනන්තලික්ඛසඞ්ඛාතෙ ආකාසෙ; න කසිණුග්ඝාටිමෙ, න රූපපරිච්ඡෙදෙ. **වඩ්ඣනිපීති හිඩ්ඣනිපීති** තාසං හික්ඛුණීනං සුත්වා "ඉමා භික්ඛුණියො මං එත්තකමෙව අයා ජානාතීති අවමඤ්ඤනති: හඳදානි[2] එතාසං අන්තනො ආනුභාවං දස්සෙස්සාමී[3]" ති ධම්මඛනුමානං උපපාදෙත්වා අභිඤ්ඤාපාදකං චතුත්ථජ්ඣානං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය එවරූපං ඉද්ධිපාටිහාරියං දස්සෙසි: "ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ වඩ්ඣමානීපි-පෙ-අන්තරා විධායනිපි[4]" ති. තත්ථ **අන්තරා විධායනිපි[4]** ති අන්තරධායනිපි; අදස්සනමපි ගච්ඡතීති අත්ථො. **තතසුඛව උදුනං භගිනි අඤඤසුඛ බුද්ධවවනන්ති** ථෙරෝ කිර අත්තනො භාතුථෙරස්ස සන්තිකෙ-

"පදුමං යථා කොකනදං[5] සුගන්ධං පාතො සියා ඵුල්ලමවීතගන්ධං,
අඞ්ගීරසං පස්ස විරොචමානං තථූපමං දිච්චමිවන්තලික්ඛෙ"ති[b]

ඉමං ගාථං උදහිත්වා පෙසෙසි. තා ච පගුණං කත්වුමාසක්කිං. තතො නං ථෙරෝ "අඛඩෙත්වා ඉමස්මිං සාසනෙ"නි විහාරං නික්කඩ්ඪාපෙසි. සො රුදමානො ආරඤ්ඤකොව්ඨකෙ අවසි. අථ භගවා බුද්ධවිනෙය්‍යසතෙහි[6] ඔලොකෙනෙනා තං දිස්වා විහාර චාරිකං චරමානො විය තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා "ඵුල්ලපත්තෙන, භික්ඛු රොදසි?"නි ආහ. සො තථාථං ආරොචෙසි. අථස්ස භගවා සුද්ධං පිලොතිකඛණ්ඩං දත්වා "ඉදං රජොහරණං රජොහරණන්ති පරිමජ්ජාහී"නි ආහ. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා අත්තනො නිවාසට්ඨානෙ නිසීදිත්වා තස්ස එකමන්තං පරිමජ්ජි. පරිමජ්ජිතට්ඨානං කාළකමහොසි. සො එවං පරිසුද්ධම්පි නාම වත්ථං ඉමං අත්තභාවං නිස්සාය කාළකං ජාතන්ති සංවෙගං පටිලභිත්වා විපස්සනං ආරභි. අථස්ස භගවා ආරද්ධ විරියභාවං ඤත්වා "අධිවෙනසෙ"ති ඉමං ඔභාසගාථං අභාසි. ථෙරෝ

---

1. සී. ස්‍යා. උභයලොකෙ. 2. ස්‍යා. හඳදානි දානි. 3. සී. 1. & ස්‍යා. දස්සෙස්සාමි.
4. සී. ඉ. & පාචිත්තිය පාලි-අන්තරධායනිපි. 5. ස්‍යා. කොකනුදං.
6. සී. ඉ. බුද්ධවඤ්ඤුනා වචනසය්‍යසතෙහෙ.
a. බම්මපද. b කොසල සංයුත්ත, දුතියවග්ග.

ගාථාපරියොසානෙ අරහත්තං පාපුණි. තස්මා ථෙරො පකතියාව ඉමිං ගාථං මමායති. සො තං ඉමිස්සා ගාථාය මමායනභාවං ජානාපෙතුං තඤ්ඤෙව භණති. අඤ්ඤඤ්ච අන්තරන්තරා ආහරිත්වා බහුං බුද්ධ ඛ්වනති.

එකතො උපසම්පන්නායාති භික්ඛුණියඤ්ච උපසම්පන්නාය; භික්ඛුසඤ්ච පන උපසම්පන්නං ඔවදන්තස්ස පාචිත්තියං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඉදමපි පදසෙ ධම්මසමුට්ඨානමෙව.

අට්ඨගනසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 3. 3.

තතිය සික්ඛාපදෙ-අඤ්ඤත්‍ර සම්මා ඔවදති ආපත්ති පාචිත්තියස්සාති ආදීසු අට්ඨහි ගරුධම්මෙහි ඔවදන්තස්සෙව පාචිත්තියං; අඤ්ඤත්‍ර ධම්මෙන දුක්කටන්ති වෙදිතබ්බං. **එකතො උපසම්පන්නායාති** භික්ඛුණිසඤ්ච උපසම්පන්නාය; භික්ඛුසඤ්ච උපසම්පන්නාය පන ඔවදතො පාචිත්තියමෙව. ඉතො පරම්පි ච යත්ථ යත්ථ "එකතො උපසම්පන්නා"ති වුච්චති, සබ්බත්ථ අයමෙවත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොඅකුසලවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

භික්ඛුණූපස්සයසික්ඛාපදං තතියං.

ඉදං පනෙත්ථ **මහාපච්චරියං** වුත්තං පකිණ්ණකං: අසම්මතො වෙ භික්ඛු අට්ඨඛතෙ සුරියෙ භික්ඛුණූපස්සයං උපසඛකම්ත්වා අට්ඨහි ගරුධම්මෙහි ඔවදති, තිණ්ණි පාචිත්තියානි. අඤ්ඤත්‍ර ධම්මෙන ඔවදතො ඉමෙ දුක්කටානි. එකං පාචිත්තියං. කථං? අසම්මතමූලකං දුක්කටං, උපස්සයං ගන්ත්වා අඤ්ඤත්‍ර ධම්මෙන ඔවදනමූලකං දුක්කටං. අට්ඨඛතෙ සුරියෙ ඔවදනමූලකං පාචිත්තියානි. සම්මතස්ස අට්ඨඛතෙ සුරියෙ තත්ථ ගන්ත්වා අට්ඨහි ගරුධම්මෙහි ඔවදන්තස්ස එකා ආපත්ති, ඉමෙ පාචිත්තියානි. කථං? සම්මතත්තා ආපත්ති, අට්ඨඛතෙ සුරියෙ ඔවදනමූලකං එකං, ගන්ත්වා[1] ගරුධම්මෙහි ඔවදන මූලකං එකන්ති ඉමෙ පාචිත්තියානි. තස්සෙව අඤ්ඤත්‍ර ධම්මෙන ඔවදතො එකා ආපත්ති. එකං දුක්කටං. එකං පාචිත්තියං. කථං? සම්මතත්තා ආපත්ති. ගන්ත්වා අඤ්ඤත්‍ර ධම්මෙන ඔවදනමූලකං දුක්කටං. අට්ඨඛතෙ සුරියෙ ඔවදනමූලකං පාචිත්තියානි. දිවා පන ගන්ත්වා ඔවදතො සම්මතස්ස, අසම්මතස්ස ච රත්තිං[2] ඔවදනමූලකං පාචිත්තියං අපනෙත්වා අවසෙසා ආපත්තානාපත්තියො වෙදිතබ්බාති.

1, සයා. ගන්ත්වා අට්ඨහි. 2, සී. 1, & සයා, රත්තිං.

2. 1. 3. 4.

චතුත්ථසික්ඛාපදෙ-**නි බහුඝරාගාති** න තතබහූමිකා; න ධම්මබහුමිකං තන්ති ඔවදන්තීති අධිප්පායො. "නිහත්ථපාණිවාදකං අවණ්ණං කතතුකාමොති" ආදීසු උජ්ඣාපනකෙ වුත්තනයෙනෙවෙතං වෙදිතබ්බං. **උපසම්පන්නං සඞ්ඝෙන අසම්මන්නනති** එත්ථ අසම්මතො නාම සම්මතෙන වා සඞ්ඝෙන[1] වා භාරං කත්වා ඨපිතො වෙදිතබ්බො. **අනුපසම්පන්නං සම්මතං වා අසම්මතං වාති** එත්ථ පන නිහත්ථකාලෙ සම්මුතිං ලභිත්වා සාමණෙරභූමියං ඨිතො සම්මතො, **සම්මතෙන** වා සඞ්ඝෙන වා ඨපිතො බහුස්සුතො සාමණෙරො අසම්මතොති වෙදිතබ්බා. සෙසං වුත්තනයමෙව. **නිසමුට්ඨානං**: කායවිත්තතො වාචාචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨානි. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ආමිසසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 3. 5.

පඤ්චමසික්ඛාපදෙ-**විඝාසාදානි** රථිකාය; **පිණ්ඩාය චරණීති** නිබද්ධචාරවසෙන අභිණ්හං චරති; **සන්නිධිකාරකන්ති** සන්නිධිකත්තාරං අහෙසුං; සෙසමෙත්ථ පදතො උත්තානමෙව. විනිච්ඡයතො **චීවර**පටිග්ගහණසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං **සමුට්ඨානා**දීහි. තත්‍ර හි හිහත්ථ පටිග්ගාහකො. ඉධ හිකත්ථිණී. **අයං** විසෙසො. සෙසං තාදිසමෙවාති.

චීවරදානසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 3. 6.

ඡට්ඨමසික්ඛාපදෙ-**උදුක්ඛිති** ලාලුදුසි; **පවුති** පවිබලො; නිපුණොවෙව සමත්ථො වාති වුත්තං හොති. **අසඤ්ඤතෙන හිකත්ථිණීති** තස්සෙව පුරිණදුතිකිරියා; **පටිභාණචිත්තෙනාති** අත්තනො පටිභාණෙන භත චිත්තං; සො කිර චීවරං රජිත්වා තස්ස මඤ්ඤෙ නානාවණ්ණානි විප්පකතමෙඤ්ඤුනා ඉත්ථිපුරිසරූපමනායි. තෙන වුත්තං "මඤ්ඤෙ පටිභාණචිත්තං වුට්ඨාපෙසී"ති. **යථාසංහතෙනාති** යථාසංහරිතමෙව; **චීවරන්ති** යං නිවාසිතුං වා පාරුපිතුං වා සක්කා හොති; එවං හි **මහාපච්චරියාදිසු** වුත්තං. **සඞ්ඝං සිඛත්ථිනීති** එත්ථ සිඛත්ථිසාමිනි චීවාරෙනත්ථොපි ජිඤ්ඤත්ථොපි දුක්කටං; සිඛත්ථිතස්ස පන පාචිත්තියං.[3] **ආරඤ්ඤකෙ ආරඤ්ඤකෙති** සුත්වා පවෙසෙත්වා පවෙසෙත්වා නීහරණෙ; සබ්බෙ පන සභලසුත්තං අනීහරන්තා දීඝසුත්තපපවෙසනත්ථං

---

1. සයා. සඞ්ඝෙන සම්මතං. 2. සී. මූ. නිබද්ධචාරං.
3. සයා, 'පාචිත්තියං' ඉති නත්ථි. 4 සයා. ආරා.

සඟඨඨනතුමපි විඤ්ඤිඩ්ඩා නීහරති, එසමෙව පාචිත්තියං. **සකිං ආණතෙනාති** සකිං චීවරං සිබ්බාති වුත්තෙතා; **බහූහමපි සිබ්බනීයි** සමෙපි සබ්බං සූචිකම්මං පරියොසාපෙත්වා චීවරං නිට්ඨාපෙති, එකඤමෙව පාචිත්තියං. අථ පන 'ඉමස්මිං චීවරෙ තතියකබ්බනිවෙවා තව භාරෙ'ති වුත්තෙතා කරොති, ආණත්තස්ස ආර[1]පතෙ ආර[1]පතෙ එසමෙසා පාචිත්තියං. ආණාපකස්ස එසාවාචාය සඞ්ගහුලාතීති. පුනපපුනා **ආණත්තියං** පන වත්තබ්බමෙව නත්ථි. යෙපි සමෙ ආවරියුපජ්ඣායෙසු අත්තනො **සඤ්ඤිකානං** චීවරං සිබ්බනෙතහසු තෙසං නිස්සිතකා ආවරියුපජ්ඣායවත්තං වා සාසිතවත්තං වා කරොමාති සිබ්බන්ති, තෙසමපි ආර[1]පථ ගණනාය ආපත්තියොයො. ආවරියුපජ්ඣායා අත්තනො **සඤ්ඤිකානං** චීවරං[2] අනෙතවාසිකෙහි සිබ්බාපෙන්ති, ආවරියුපජ්ඣායානං දුක්කටං. අනෙතවාසිකානං පාචිත්තියං. අනෙතවාසිකා අත්තනො **සඤ්ඤිකානං** ආවරියුපජ්ඣායෙහි සිබ්බාපෙන්ති, තත්‍රාපි එසෙව නයො. අනෙතවාසිකානමපි ආචරියුපජ්ඣායානමපි **සඤ්ඤිකාය** චීවරං හොති, ආවරියුපජ්ඣායා පන අනෙතවාසිකෙ වසෙත්වා සිබ්බාපෙන්ති, උභින්නම්පි දුක්කටං. කසමා? අනෙතවාසිකානං අසඤ්ඤත්තිකාසඤ්ඤාය සිබ්බිතත්තා, ඉතරෙසං අනාපත්තියෙ නියොජිතත්තා. තසමා 'ඉදං තෙ මාතු චීවරං. ඉදං භගිනියා'ති ආචික්ඛිත්වා සිබ්බාපෙතබ්බං. **අසඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙති** යං කිඤ්චි උපාහනත්ථවිතාදිං; සෙසං උත්තානමෙව. **ඡසම්භිඛානං.** කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තතා. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. චිත්තං. විඤ්ඤත්තිං. විඤ්ඤත්තා.

චීවරසිබ්බනසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 3. 7.

සත්තමසික්ඛාපදෙ-පඨමා ගමනත්තීනං චොරා අවජ්ඣිංසූති පඨමා ගමනත්තීනං පත්තචීවරං චොරා හරිංසු; දුස්සෙසුන්ති තා භික්ඛූ ණියො චොරා දූසෙසුං;[3] සීලවිනාසං පාපෙසුන්ති අත්ථො. සංවිධාසාති සංවිදහිත්වා; ගමනකාලෙ* සබ්බෙතං සාත්වාති අත්ථො. **කුසකුටසම්පාදෙති එත්ථ** යස්මා ගාමා නික්ඛමිත්වා කුසකුටො පදසාව අසඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡති, අයං කුසකුටසම්පාදෙති වුච්චති. තත්‍රායං විනිච්ඡයො: සම්පදනන්ති එත්ථාති සම්පාදෙ; කෙ සම්පදනන්ති? කුසකුටා. කුසකුටානං සම්පාදෙ කුසකුටසම්පාදෙ. අථවා සම්පාදෙතීති ගමනං; කුසකුටානං සම්පාදෙ එත්ථ අත්තිකීපි කුසකුටසම්පාදෙ; **කුසකුටසම්පාදෙ** ඉතිපි පාඨො. තත්ථ යස්ස ගාමස්ස ගෙහවත්දනපිටියිතො කුසකුටො උපපතිත්වා අසඤ්ඤස්ස ගෙහවත්දනපිටියිං පතති, අයං කුසකුටසම්පාතොති වුච්චති. එවත්තො පනෙත්ථ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. දවිධා වුත්තපපකාරෙපි වෙස ගාමො අවාසත්තො හොති. උපචාරං න ලභති. යස්මිං පන ගාමෙ පවිට්ඨෙ[4] විඤ්ඤත්තස්ස කුසකුටස්ස සදේද

1. සභා. ආර. 2. සභා. & සී. 1. 'චීවර' ඉති නත්ථි.
3. සී. 1 දූසෙසුං. 4. සභා. පවිට්ඨසමෙසෙ. * ගමනකාලෙ?

අනන්තර[1]ගාමෙ සූය්‍යති, තාදිසෙහි ගාමෙහි සම්පුණ්ණරථෙ ගාමන්තරෙ ගාමන්තරෙ පාචිත්තියන්ති අට්ඨකථාය වුත්තං. කිඤ්චාපි වුත්තං, "ගාමන්තරෙ ගාමන්තරෙ ආපත්ති පාචිත්තියස්සා"ති වචනතො පන සවෙපි රත්තන්ධකාරෙ ගාමො හොති, යො තස්ස මිත්තසෙහි ඨපිතඋපචාරො, තං ඔක්කමන්තස්ස ආපත්තියෙව[2]. තත්‍රායං ආපත්ති විනිච්ඡයො-සංවිධානකාලෙ හි සවෙ උභොපි භික්ඛුණිඋපස්සයෙ වා අන්තරාරාමෙ වා ආසන්නසාලායං වා නිප්පරිග්ගය්හාය වා ඨත්වා සංවිදහන්ති, අනාපත්ති. කපිඤ්ඤභූමි කිරියං. තස්මා එත්ථ සංවිදහනපච්චයා දුක්කටාපත්තිං න වදන්ති. ගච්ඡන්තස්ස ඨාවත්ථුකමෙව. සවෙ පන අන්තොගාමෙ භික්ඛුණිඋපස්සයද්වාරෙ රථිකාය අඤ්ඤත්‍ර වා වතුක්කසිඞ්ඝාටකහත්ථිසාලාදීසු සංවිදහන්ති, භික්ඛුනො ආපත්ති දුක්කටස්ස. එවං සංවිදහිත්වා ගාමතො නික්ඛමන්ති, නික්ඛමනෙ අනාපත්ති, අන්තරාරාමස්ස උපචාරොක්කමනෙ පන භික්ඛුනො පාචිත්තියං, තත්‍රාපි 'පඨමපාදෙ දුක්කටං. දුතියපාදෙ පාචිත්තිය'න්ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. ගාමතො නික්ඛම්ම්ත්වා පන යාව අන්තරාගාමස්ස උපචාරං න ඔක්කමන්ති, එත්තන්තරෙ සංවිදහිතෙපි භික්ඛුනො දුක්කටං. අන්තරාගාමස්ස උපචාරොක්කමනෙ පුරිමනයෙනෙව ආපත්ති. සවෙ දූරං[3] ගන්තුකාමා හොන්ති,[4] ගාමූපචාරගණනාය ඔක්කමනෙ ඔක්කමනෙ ආපත්ති. තස්ස තස්ස පන ගාමස්ස අතික්කමනෙ අනාපත්ති. සවෙ පන භික්ඛුණී 'අසුකං නාම ගාමං ගම්ස්සාමී'ති උපස්සයතො නික්ඛමති, භික්ඛුපි තමෙව ගාමං සඤ්ඤාය 'අසුකං නාම ගාමං[5] ගම්ස්සාමී'ති විහාරතො නික්ඛමති, අථ දොපි ගාමද්වාරෙ සම්ගන්ත්වා "තුම්හෙ කුහිං ගච්ඡථ?". "අසුකං නාම ගාමං". "තුම්හෙ කුහි"න්ති? "මයම්පි තත්ථෙවා"ති වත්වා "එහි දානි, ගච්ඡාමා"ති සංවිධාය ගච්ඡන්ති, අනාපත්ති. කස්මා? පුබ්බමෙව ගම්ස්සාමීති නික්ඛන්තත්තා ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. තං නෙව පාලියා න සෙසඅට්ඨකථාය සමෙති. **අඩ්ඪයොජනෙ අඩ්ඪයොජනෙති** එකමෙකං අඩ්ඪයොජනං අතික්කමන්තස්ස ඉදානි අතික්කම්ස්සතීති[6] පඨමපාදෙ දුක්කටං. දුතියපාදෙ පාචිත්තියං. ඉමස්මිං හි නයෙ අතික්කමනෙ ආපත්ති. ඔක්කමනෙ අනාපත්ති. **භික්ඛු සංවිදහතීති** නගරද්වාරෙ වා රථිකාය වා භික්ඛුණිං දිස්වා "අසුකං ගාමං නාම ගන්තබ්බට්ඨා"ති වදති. "නමහි අය්‍යා ගන්තබ්බා"ති. "එහි ගච්ඡාමා"ති වා "සෙව අහං ගම්ස්සාමි. ඔමපි ආගච්ඡය්‍යාසී"ති

---

1. සය්‍ය. අඤ්ඤතරෙ.
2. සය්‍ය. ආපත්තිංයෙව. තං පාලියා න සමෙති, සවෙ ආසන්නතාය වෙන තථා ලද්ධ වොහාරසෙ. එවරූපෙපි ඨානෙ ආසන්නතාය වෙන ඝුක්කඝුවසඤ්ඤිනො වා න ඝුක්කඝුවසඤ්ඤිනො වා වොහාරං ලභති. තස්මා තං න සමේතීති. ඉතරෙසු පන එකස්ස උපචාරං අතික්කම්ත්වා උපචාරොක්කන්තත්තාමේව න පඤ්ඤායති, තස්මා ආපත්ති රෙපඨඨානං යෙව න දිස්සති.
3. සය්‍ය. දූරතරං.
4. සී, ඉ. ගන්තුකාමෙසු හොති.
5. සී, ඉ. & සය්‍ය, අසුකං නාම්.
6. සය්‍ය, අතික්කම්ස්සාමීති.

වා වදති; **භික්ඛුණී සංවිදහතීති** ගාමනහරෙ වෙතියවන්දනත්ථං ගාමතො භික්ඛමනතං භික්ඛුං දිස්වා "අය්‍යා කුහිං ගච්ඡථා"ති වදති. "අසුකං ගාමං වෙතියවන්දනත්ථ"නති. "අහමපි අය්‍යා ආගච්ඡාමි"ති එවං භික්ඛුණී යෙව සංවිදහති; න භික්ඛු. **විසඛෙකතෙනාති** එත්ථ "පුරෙ භත්තං ගවෙසිස්සාමා"ති වත්වා පවත්තභත්තං ගවෙසති, "අජ්ජ වා ගමිස්සාමා"ති වත්වා යෙව ගවෙසති, එවං කාලසඞ්ඛෙතෙයෙව අනාපත්ති. ආරවිසඞ්ඛෙතෙ පන මග්ගවිසඞ්ඛෙතෙ වා සතිපි ආපත්ති යෙව. **ආපදයූති** රට්ඨභෙදෙ චක්කඝාතාරුළ්හා ජනපදූ පරියාගතා. එවරූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති. චතුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචතො කායවිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සංවිධානසික්ඛාපදං සත්තමං.

2. 1. 3. 8.

අට්ඨමසික්ඛාපදෙ—**සංවිධායාති** ලොකඝාතදම්හනඝට්ටවසෙන කීළාපුරෙක්ඛාරා සංවිදහිත්වා; **උදකගාමිනීති** උද්ධං නදියා පටිසොතං ගච්ඡන්තිං; යඤ්හි පන යො උද්ධං ජවනතො උජ්ජවනිකාය නාවාය කීළති, සො උද්ධගාමිනිං අභිරුහතීති වුච්චති. තෙනාහ පදභාජනෙ අත්ථමෙව දස්සෙතුං **උජ්ජවනිකායාති** වුත්තං. **අධොගාමිනීනති** අධො අනුසොතං ගච්ඡන්තිං; යඤ්හි පන යො අධො ජවනතො ඔජවනිකාය නාවාය කීළති, සො අධොගාමිනිං අභිරුහතීති වුච්චති. තෙනාහාපි පදභාජනෙ අත්ථමෙව දස්සෙතුං **ඔජවනිකායාති** වුත්තං. තත්ථ යං තිත්ථ[1]සමපටිපාදනත්ථං උද්ධං වා අධො වා හරන්ති, එත්ථ අනාපත්ති. **තිරියං තරණායාති** උපයොගත්ථෙ නිස්සක්කවචනං; **ගාමනහරෙ ගාමනහරෙති** එත්ථ යස්සා නදියා එකං තීරං කුඤ්ඤවසම්පාදෙති[2] ගාමෙහි නිරන්තරං, එකං අගාමකං අරඤ්ඤං, තස්සා සගාමකනිරපස්සෙන ගමනකාලෙ ගාමන්තරගණනාය පාචිත්තියානි. අගාමකනිරපස්සෙන ගමනකාලෙ අද්ධයොජනගණනාය. යා පන යොජනමිත්තා හොති, තස්සා මජ්ඣෙන ගමනෙපි අද්ධයොජනගණනාය පාචිත්තියානි වෙදිතබ්බානි. **අනාපත්ති තිරියං තරණායාති** එත්ථ න කෙවලං නදියා, යොපි මහා **තිත්ථපට්ටනතො නාමලිත්තිං** වා **සුඛගණභූමිං** වා ගච්ඡති, තස්සාපි අනාපත්ති. සබ්බඅට්ඨකථාසු හි නදියං යෙව ආපත්තිං විවාරිතා. න සමුද්දෙ. **විසඛෙකතෙනාති** ඉධාපි කාලවිසඞ්ඛෙතෙනෙව අනාපත්ති. තිත්ථ විසඞ්ඛෙතෙන පන නාවාවිසඞ්ඛෙතෙන වා ගච්ඡන්තස්ස ආපත්ති යෙව. සෙසං පඨමසික්ඛාපද සදිසමෙව සඛ්‍යං සමුට්ඨානාදීනි.

නාවාභිරුහණසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

1, සී. මූ. තිත්ථං. 2, සී. 1. සම්පාපතෙ ගාමෙහි, සබ්බ සම්පාතගාමෙහි,

2. 1. 8. 9.

නවමසික්ඛාපදේ-**මහානාගෙ තිට්ඨමානෙති** භුම්මත්ථේ උපයෝගවචනං; මහානාගෙසු තිට්ඨමානෙසූති අත්ථෝ. අථ වා මහානාගෙ තිට්ඨමානෙ "අදිස්වා"ති අයමෙත්ථ පාඨසෙසෝ දට්ඨබ්බෝ. ඉතරථා හි අත්ථෝ න යුජ්ජති. **අනන්තරා ඝණ්ඨාති** අවසානං අපත්වා ආරම්භස්ස ච අවසානස්ස ච වෙමජ්ඣට්ඨානං පත්තකථා; **විප්පඝණ්ඨාති** කඝරමානා හොති;[1] **සබ්බං මහානාගා ඵලා නඝා ගහපතීති** අධිවචනේන ඔලොකයමානා ථේරෙ පවිසනෙත දිස්වා තෙහි සුතභාවං ඤත්වා එවමාහ; **භික්ඛුණීපරිපාචිතානි** භික්ඛුණියා පරිපාචිතං; ගුණපකාසනෙන නිප්පාදිතං; ලද්ධබ්බං කතනති අත්ථෝ. පදභාජනෙ පනස්ස භික්ඛුණීඤ්ච තස්සා පරිපාචනකාරඤ්ච දස්සෙතුං "භික්ඛුණී[2] නාම උභතෝ සඞ්ඝෙ උපසම්පන්නා. **පරිපාචෙති**[3] නාම පුබ්බ අදුතුකාමා න"නාති ආදි වුත්තං. **පුබ්බ ගිහිසමාරම්භාති** එත්ථ **පුබ්බෙති** පඨමං; **සමාරම්භාති** සමාරද්ධං වුච්චති; පටියාදිතසෙසතං අධිවචනං. ගිහීනං සමාරම්භෝ ගිහිසමාරම්භෝ. භික්ඛුණියා පරිපාචනතෝ පඨමමෙව යං ගිහීනං පටියාදිතං හත්ථං,[4] තතෝ අඤ්ඤත්ර තං පිණ්ඩපාතං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං භුඤ්ජන්තස්ස ආපත්ති. තං පන භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්තීති වුත්තං හොති. පදභාජනෙ පන-යස්මා **සතුතාපවාරිතෙහි** භික්ඛුස්ස අත්ථාය අසමාරද්ධොපි පිණ්ඩපාතෝ අත්ථතෝ සමාරද්ධොව හොති, යථාසුඛං ආහරාපෙතබ්බතෝ. තස්මා ව්‍යඤ්ජනං අනාදියිත්වා අත්ථමෙව දස්සෙතුං "**ගිහිසමාරම්භා නාම සූනහත්ථා වා හොන්ති සවාරිතා වා**"ති වුත්තං. **පකතිපවිසනත්ථානි** පකතියා තස්සෙව භික්ඛුනෝ අත්ථාය පටියාදිතං හොති '**ථෙරස්ස දස්සාමා**'ති. **මහාපවාරිතං** පන කස්ස අඤ්ඤස්සාති අවත්වා භික්ඛුනං දස්සාමාති පටියත්තං හොතීති අවිසෙසෙන වුත්තං. **පඤ්ච භොජනානි ඨපෙත්වා සබ්බපඨ අනාපත්තී**ති යාගුඛජ්ජකඵලාඵලෙ සබ්බත්ථ භික්ඛුණීපරිපාචිතෙපි අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජික සමුට්ඨානං: කායචිත්තතතෝ සමුට්ඨාති. කිරියා, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං, සචිත්තකං, පණ්ණත්තිවජ්ජං, කායකම්මං, තිවිත්තං, තිවෙදනන්ති.

පරිපාචිතසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 8. 10.

දසමසික්ඛාපදේ-සබ්බා පාලිඅත්ථෝ ච විනිච්ඡයෝ ච දුතිය අනියතෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බෝ. ඉදං හි සික්ඛාපදං දුතිය අනියතෙන ච උපරි **උපනන්දස්ස** වත්ථුස්මිං සික්ඛාපදෙන ච සද්ධිං එක පරිවෙජ්ජං. අට්ඨුපත්තිවසෙන පන විසුං පඤ්ඤත්තන්ති.

රහොනිසජ්ජ සික්ඛාපදං දසමං.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය චූළවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. සී., කඝරන්ති.
2. සී., භික්ඛුණී.
3. සී., පරිපාචිතං.
4. සී., පටිපාදනඝත්තං.

2. 1. 4. 1.

භොජනවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදේ—**ආවසථපිණ්ඩෝති** ආවසථේ පිණ්ඩෝ; සමන්තා පරික්ඛිත්තං අධික්කමිත්වා නිලානගබ්භනීපබ්බජ්ජානං යථානුරූපං පඤ්ඤත්තමණ්ඩපිකං අන්තොගබ්භපරිවේණං ආවසථං කත්වා තත්ථ පුඤ්ඤභාගමහාය පිණ්ඩෝ පඤ්ඤත්තෝ හොති. යාගුභත්තභෙසජ්ජාදිසබ්බං තෙසං තෙසං දානත්ථාය ඨපිතං හොතීති අත්ථෝ. **යිඤ්ඤාපීති** සෙපි; **අපඤ්ඤත්තෝතීති** අපගවජ්ජනෝ; **මනුස්සා උජ්ඣායන්තීති** තිත්ථියේ අපස්සන්තා "තිත්ථියා කුහිං ගතා?"ති පුච්ඡිත්වා[1] "ඉමේ පස්සිත්වා පක්කමන්තා"ති සුත්වා උජ්ඣායන්ති; **කුහඤ්චිවාදසමණෝතාති** කුහඤ්චවාදං කරෝනෙතා; අසපත්තියඤ්ඤං උප්පාදෙන්තෝති අත්ථෝ. **සඞ්ඝිකාති නාමා ආවසථා පඤ්ඤාමිතුන්ති** අද්ධා යෝජනං වා යෝජනං වා ගන්තුං සක්කෙය්‍යාති; **න සක්කෙය්‍යාතීති** එත්තක මේව න සක්කෙය්‍යාති; **අනොදිස්සාති**[2] ඉමෙසංයෙව වා එත්තකානං යෙව වාති එකං[3] පාසණ්ඩං අනුද්දිසිත්වා සබ්බෙසං පඤ්ඤත්තෝ හොති; **යාවදත්ථෝති** භොජනම්පි එත්තකන්ති අපරිච්ඡින්දිත්වා යාවදත්ථෝ පඤ්ඤත්තෝ හොති; **සකිං භුඤ්ජිතබ්බන්ති** එකදිවසං භුඤ්ජිතබ්බං; දුතියදිවසතෝ පට්ඨාය පරිහාරෙ දුක්කටං. අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං.

අයං පනෙත්ථ විනිච්ඡයෝ:—එකකුලෙන වා නානාකුලෙහි වා එකතෝ හුත්වා එකස්මිං ඨානෙ වා නානාඨානෙසු වා 'අජ්ජ එකස්මිං; සෙව එකස්මි'න්ති එවං අනියතට්ඨානෙ වා පඤ්ඤත්තං එකස්මිං ඨානෙ එකදිවසං භුඤ්ජිත්වා දුතියදිවසෙ තස්මිං වා ඨානෙ අඤ්ඤස්මිං වා භුඤ්ජිතුං න වට්ටති. නානාකුලෙහි පන නානා ඨානෙසු පඤ්ඤත්තං එකස්මිං ඨානෙ එකදිවසං භුඤ්ජිත්වා දුතිය දිවසෙ අඤ්ඤත්ථ භුඤ්ජිතුං වට්ටති. පටිපාටිං පන බෙපෙත්වා පුන ආදිතෝ පට්ඨාය භුඤ්ජිතුං න වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. එකපූගනානාපූගඑකනානාගාමනානාගාමෙසුපි එසෙව නයෝ. යොපි එකකුලස්ස වා නානාකුලානං වා එකතෝ පඤ්ඤත්තෝ තණ්ඩුලාදීනං අභාවෙන අනන්තරාතරා ජීරන්ති, සෙපි න භුඤ්ජිතබ්බා. සචෙ පන 'න සක්කොම දාතු'න්ති උපච්ඡින්දිත්වා පුන කල්‍යාණචිත්තෙ උප්පන්නෙ දාතුං ආරභන්ති, එකං පුන එකදිවසං භුඤ්ජිතුං වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං.

අනාපත්ති ගිලානස්සාති ගිලානස්ස අනුවත්තිත්වා භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති; **ගච්ඡන්තෙනා වාති** යො ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ එක දිවසං ගතට්ඨානෙ ව එකදිවසං භුඤ්ජති, තස්සාපි අනාපත්ති. ආගච්ඡන්තෙනපි එසෙව නයෝ. ගන්ත්වා පච්ඡාගච්ඡන්තොපි අන්තරා මග්ගෙ එකදිවසං ආගතට්ඨානෙ ව එකදිවසං භුඤ්ජිතුං ලභති.[4]

---

1. සී. මූ. ගතා.
2. සයා. අනුද්දිස්සාති,
3. සයා. එවං.
4. සී. මූ. ලබ්භති,

ඔවස්සාමීති භුඤ්ජිත්වා නික්ඛන්තස්ස නදී වා පූරති, චොරාදිභයං වා හොති, සෝ නිවත්තිත්වා ධෙමභාවං ඤත්වා ගච්ඡන්තෝ පුන එකදිවසං භුඤ්ජිතුං ලභතීති **සබ්බම්දං මහාපච්චරියාදීසු** වුත්තං. **බදියස්ස[1] පඤ්ඤත්තෙතා හොතීති** භික්ඛූනංයෙව අත්ථාය උද්දිසිත්වා පඤ්ඤත්තෙතා හොති; **න යාවදත්ථොති** යාවදත්ථං පඤ්ඤත්තෙතා න හොති; පොක පොකං ලබිත්වා, තාදිසං නිච්චමපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. **පඤ්ච භොජනානි ඨපෙත්වා සබ්බත්ථාති** යාගුඛජ්ජකථලාථලාදි හෙදෙ සබ්බත්ථ අනාපත්ති. යාගුආදීනි හි නිච්චමපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ආවසථපිණ්ඩසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 4. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ—**පරිනිලාභසක්කාරොති** සෝ කිර **අජාතසත්තුනා** රාජානං මාරාපෙත්වාපි අභිමාරෙ පයොජෙත්වාපි රුහිරුප්පාදං කත්වා ගුළභපටිච්ඡන්නොව අහොසි. යදා පන දිවාගෙව **ඛනපාලකං** පයොජෙසි, තදා පාකටො ජාතො. කථං? **'දෙවදත්තෙනා** හත්ථිං පයොජෙසි'න්ති හි කථාය උපපත්තියා **"න කෙවලං** හත්ථිං පයොජෙසි. රාජානම්පි මාරාපෙසි. අභිමාරෙපි පෙසෙසි. සිලම්පි පවිජ්ඣි. පාපො දෙවදත්තෙනා"ති පාකටො අහොසි. 'කෙන සද්ධිං ඉදං කම්මමකාසී"ති ච වුත්තෙ රඤ්ඤෙ "අජාතසත්තුනා"ති ආහංසු. තතො නාගරා "කථං හි නාම **රාජා** එවරූපං චොරං සාසනඛණ්ඩකං ගහෙත්වා විවරිස්සති"ති උට්ඨහිංසු. රාජා නගරඛෙඛාභං ඤත්වා දෙවදත්තං නීහරි. තතො පට්ඨාය වස්ස පඤ්ච ථාලිපාකසතානි උපච්ඡින්දි. උපට්ඨානම්පිස්ස න අගමංසු. අඤ්ඤපිස්ස මනුස්සා න කිඤ්චි දාතබ්බං වා කාතබ්බං වා මඤ්ඤිංසු. තෙන වුත්තං: **"පරිනිලාභසක්කාරො"**ති. **කුලෙසු විඤ්ඤාපෙත්වා විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජතීති** "මා මෙ ගණෙ භිජ්ජී"ති පරිසං පොසෙනෙතා "එවං එකස්ස භික්ඛුනො හත්ථං දෙහි. එවං වින්නා"නන්ති එවං විඤ්ඤාපෙත්වා **සපරිසො** කුලෙසු භුඤ්ජති; **චීවරං පරිත්තං උපපජ්ජතීති** හත්ථං අගණ්හනත්තාය චීවරං න දෙන්ති, තස්මා පරිත්තං උපපජ්ජති; **චීවරකාරෙ භික්ඛූ හෙත්තන්න නිමන්තෙන්තීති** ගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා විරෙන චීවරං නිට්ඨපෙත්වා දිස්වා "එවං ලහුං නිට්ඨපෙත්වා චීවරං පරිභුඤ්ජිස්සන්තී"ති පුඤ්ඤකාමතාය **නිමන්තෙන්ති. නානා වෙරජ්ජකෙහි** නානාවිධෙහි **අඤ්ඤදත්ථු** ආගතෙ; **"නානා වෙරඤ්ජකෙ"** ඉතිපි පාඨො. අයමෙවත්ථො.

---

1. සපා. උද්දිස්ස.

ගණභොජනෙති ගණස්ස භොජනෙ; ඉධ ච[1] ගණො නාම චත්තාරො භික්ඛූ ආදිං කත්වා තතුත්තරිං භික්ඛූ අධිප්පෙතා. තෙනෙව සඛණ්ඩිමං පරිවෙජ්දං දස්සෙන්තො ආහ "**යඤ්ච වත්තාරෝ භික්ඛූ -පෙ- එකං ගණභොජනං නාමා**"ති. තං පනෙතං ගණභොජනං විනි ආකාරෙහි පඤ්ඤායති: නිමන්තනතො වා විඤ්ඤත්තිතො වා. කථං නිමන්තනතො පඤ්ඤායති? වත්තාරො භික්ඛූ උපසඞ්කමිත්වා "තුම්හෙ භන්තෙ ඔදනෙන නිමන්තෙත්ථ. ඔදනං මෙ ගණ්හථ. ආහඞ්ඛථ. ඔලොකෙථ. අඞ්ගාසෙථ. පතිරූපතෙථා"ති එවං යෙන කෙනචි වෙවචනෙන වා හාසභාවෙන වා පඤ්ඤත්තං හොජ්ජාදිනා නාමං ගහෙත්වා නිමන්තෙති. එවං එකතො නිමන්තිතා පරිච්ඡින්නකාලවසෙන අජ්ජතාය වා සඞ්ඝතාය වා එකතො ගච්ඡන්ති. එකතො ගණ්හන්ති. එකතෝ භුඤ්ජන්ති. ගණභොජනං හොති. සඞ්ඝභෙදං ආපත්තිං. එකතො නිමන්තිතා එකතො වා නානතො වා ගච්ඡන්ති, එකතො ගණ්හන්ති, නානතො භුඤ්ජන්ති, **ආපත්තිංයෙව.** පටිග්ගහණමෙව එත්ථ[2] හි පමාණං. එකතො නිමන්තිතා එකතො වා නානතො වා ගච්ඡන්ති, නානතො ගණ්හන්ති, එකතො වා නානතො වා භුඤ්ජන්ති, අනාපත්තිං. චත්තාරි පරිවෙණානි වා විහාරෙ වා ගන්ත්වා නානතො නිමන්තිතා එකට්ඨානෙ සිතෙසු යෙව වා එකො පුත්තෙන එකො පිතරාති එවම්පි නානතො නිමන්තිතා එකතො වා නානතො වා ගච්ඡන්තු, එකතො වා නානතො වා භුඤ්ජන්තු, සබෙ එකතො ගණ්හන්ති, ගණභොජනං හොති. සඞ්ඝභෙදං ආපත්තිං. එවං තාව නිමන්තනතො පඤ්ඤායති. කථං විඤ්ඤත්තිතොා? වත්තාරෙ භික්ඛූ එකතො සිතා වා නිසින්නා වා උපාසකං දිස්වා "අම්හාකං චත්තාරොපි භත්තං දෙථි"ති විඤ්ඤාපෙයුං, පාටෙක්කං වා පඤ්ඤාපෙය්‍යුං "මය්හං දෙථි. මය්හං දෙථි"ති එවං එකතො වා නානතො වා විඤ්ඤාපෙන්ති එකතො වා ගච්ඡන්තු නානතො වා, භත්තං ගහෙත්වාපි එකතො වා භුඤ්ජන්තු නානතො වා, සබෙ එකතො ගණ්හන්ති, ගණභොජනං හොති. සඞ්ඝභෙදං ආපත්තිං. එවං විඤ්ඤත්තිතොා පඤ්ඤායති.

පාදසිඛාලිනෙති යථා මහාවම්මස්ස පරතො මංසං දිස්සති, එවං ඵාලිතා; ඵාලිඤ්ඤාය වා සඤ්ඤාණෙන වා පහටමෙතෙන[3] දුක්ඛං උප්පාදෙන්ති. න සක්කා හොති අනොතාරමෙ විඝාතාය වරිතුං. රත්තිභෙ ගෙලඤ්ඤභ **ගිලානභෙසජ්ජානි** භුඤ්ජිතබ්බං. න ලෙඛඤ්චපං ඛාතබ්බං. **චීවරෙ ඛණ්ඩිරමාදෙති** යදා සාටඛඤ්චව සුත්තඤ්ච ලභිත්වා චීවරං කරොන්ති, තදා; විසුං හි චීවරකාරසමයො නාම නත්ථි. තස්මා යො තත්ථ චීවරෙ කත්තබ්බං යං කිඤ්චි කම්මං කරොති, **මහාපච්චරිඤං** හි අන්තමසො සූචිවෙධනකොතිපි වුත්තං, තෙන **චීවරකාරසමයොති** භුඤ්ජිතබ්බං. **කුරුන්දිඤං** පන විත්ථාරෙනෙව වුත්තං. යො චීවරං විවාරෙති, **ඡින්දති, මොඝසුත්තං සඞ්ඝාපෙති**, ආගන්තුකපත්තං[4] ඨපෙති, පවාරගතං සිබ්බති, ආගන්තුකපත්තං[4] බන්ධති,[5] අනුවාතං ඡින්දති, **සථවෙති.** ආරෝ

1. සී, ඉ. ඉදඤ්ච. 2. සී. ඵු. 'එත්ථ' ඉති නත්ථි.
3. සයා. මත්තං. 4. සයා. පව. සී. ඵු. පවිං. 5. සී. ඵු. ඨපෙති

පෙති, තත්‍ථ පච්චාගතං ඔබ්බකි, සුත්තං කරොති, වලෙති, පිපථලිතං නිසෙති, පරිවත්තනං කරොති, සබ්බොපි චිවරං කරොති යෙවාති වුච්චති. යො පන සමීපෙ නිසින්නො ජාතකං වා ධම්මපදං වා කථෙති, අයං න චිවරකාරකො. එතං ඨපෙත්වා **සෙසානං** ගණ්ඨොජනෙ අනාපත්තිති. **අද්ධයොජනාති** එත්තකම්පි අද්ධානං ගන්තුකාමෙන; යො පන දූරං ගන්තුකාමො, තත්‍ථ වත්තබ්බමෙව නත්‍ථි. **ගවජ්ඣනන්තාති** අද්ධානං ගවජ්ඣනන්තන, අද්ධයොජනබ්භන්තරෙ ගාවුතෙපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. **ගන්තෙන භුඤ්ජිතබ්බන්ති** ගන්තෙන එකදිවසං භුඤ්ජිතබ්බං; **නාවාගිරුහනෙපි** එසෙව නයො. අයං පන විසෙසොඃ- **අහිරුළෙහන ඉච්ඡිතට්ඨානං ගන්ත්වාපි** යාව න ඔරොහති, තාව භුඤ්ජිතබ්බන්ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **වතුත්‍ථෙ ආගන්තෙති** අයං අනාගිම පරිවෙණදෙ; වතුත්‍ථෙපි ආගතෙ යත්‍ථ න යාපෙන්ති, **සො** මහාසම්මයො; යත්‍ථ පන සතං වා සහස්සං වා සන්නිපතන්ති, තත්‍ථ වත්තබ්බමෙව නත්‍ථි. තස්මා තාදිසෙ කාලෙ **මහාසම්මයොති** අධිට්ඨහිත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. **යො කොචි පබ්බාජකසමාපනෙනාති** සඟ්ඝම්මෙසු වා තිත්ථියෙසු වා අඤ්ඤතරෙ; එතෙසං හි යෙන කෙනචි කතෙ **භත්තෙ සම්මුඛතා සම්මොති** භුඤ්ජිතබ්බං. **අනාපත්ති සම්මෙති** සත්තසු සම්මෙසු අඤ්ඤතරස්මිං අනාපත්ති; **මෙ තයො එකතොති** යෙපි අනාපත්තිය නිමන්තනං සාදියිත්වා දෙ තයො වා එකතො ගන්ත්වා භුඤ්ජන්ති; තෙසම්පි අනාපත්ති.

තත්‍ථ අනිමන්තිතවත්ථුස්මිං[1] පිණ්ඩපාතිකවත්ථුස්මිං[1] අනුපසම්පන්න වත්ථුස්මිං[1] පත්තවත්ථුස්මිං[1] ගිලානවත්ථුස්මින්ති පඤ්චන්නං වත්ථුකානං වසෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. කථං? ඉධෙකච්චෙ වත්තාරො භික්ඛූ "හත්තං ගණ්හථා"ති නිමන්තෙන්ති, තෙසු තයො ගතා. එකො න ගතො. උපාසකො "එකො හත්තෙ ථෙරො කුහි"න්ති පුච්ඡති. නාගතො උපාසකාති. සො අඤ්ඤං තඛ්ඛණපත්තං භාජෙත්වා 'එහි හත්තෙ'ති පවෙසෙත්වා වත්තබ්බාමපි හත්තං දෙති. **සබ්බෙසං අනාපත්ති.** කුසමා? ගණපූරකස්ස අනිමන්තිතත්තා. තයො එව හි **තත්‍ථ** නිමන්තිතා ගණිංසු. තෙහි ගණෙ න පූරති. **ගණපූරකො ව අනිමන්තිතො.** තෙන ගණෙ භිජ්ජතීති. ඉදං අනිමන්තිතවත්ථුස්මිං.[1] පිණ්ඩපාතික වත්ථුස්මිං[1] නිමන්තනකාලෙ එකො පිණ්ඩපාතිකො හොති. සො නාධිවාසෙති. ගමනවෙලායං පන 'එහි හත්තෙ'ති වුත්තෙ අනධිවාසිතත්තා අනාගවජ්ජනතාපි 'එථ භික්ඛං ලච්ඡථ'ති ගන්ත්වා ගවජ්ජති. සො තං ගණං භින්දති. තස්මා සබ්බෙසං අනාපත්ති. අනුපසම්පන්නවත්ථුස්මිං[1] සාමණෙරෙන සද්ධිං නිමන්තිතා හොන්ති. සොපි ගණං භින්දති. පත්ත වත්ථුස්මිං[1] එකො සයං අගන්ත්වා පත්තං පෙසෙති. එවම්පි ගණෙ භිජ්ජති. තස්මා සබ්බෙසං අනාපත්ති. ගිලානවත්ථුස්මිං[1]- ගිලානෙන සද්ධිං නිමන්තිතා හොන්ති. තත්‍ථ ගිලානස්සෙව අනාපත්ති. ඉතරෙසං පන ගණපූරකො හොති. න හි ගිලානෙන ගණෙ භිජ්ජති. තස්මා තෙසං

1. සී. ඉ. & ඒ. ඒ. වතුත්‍ථකං. 2. සී. ඉ. වතුක්කං.

ආපත්තියෙව. **මහාපච්චරියං** පන අට්ඨකථාසු වුත්තං. සම්මුඛීභූතෝ සයමෙව මුච්චති. සෙසානං ගණපූරකත්තා ආපත්තිකරෝ හොති. තස්මා චීවරුප්පාදසම්මුඛීභූතාදීනමපි වසෙන චතුක්කානි වෙදිතබ්බානි.

සචෙ පන අධිවාසෙන්ති ගතෙසුපි වතූසු ජනෙසු එකෝ පණ්ඩිතෝ භික්ඛු "අහං තුම්හාකං ගණං හිඳිස්සාමි. නිමන්තනං සාදියථා"ති වත්වා යාගුඛජ්ජකාවසානෙ භත්තභත්තාය පත්තං ගණ්හන්තානං අදත්වා "ඉමෙ තාව භික්ඛූ හොජෙත්වා විස්සජ්ජෙථ. අහං පච්ඡා අනුමොදනං කත්වා ගමිස්සාමී"ති නිසීදෙත්වා තෙසු භුත්වා ගතෙසු "දෙථ හතෙන පත්ත"න්ති උපාසකෙන පත්තං ගහෙත්වා හතෙන දින්නෙ භුඤ්ජිත්වා අනුමොදනං කත්වා ගච්ඡති. සබ්බෙසං අනාපත්ති. පඤ්චන්නං හි භොජනානං ඒව වසෙන ගණභොජනෙ විසඞ්ඛෙතං නත්ථි. ඔදනෙන නිමන්තිතා තුම්මාසං ගණ්හන්තාපි ආපත්තිං ආපජ්ජන්ති. තානි ච තෙහි එකතෝ න ගහිතානි. යාගුආදීහි පන විසඞ්ඛෙතං හොති. තානි තෙහි එකතෝ ගහිතානීති. එවං එකෝ පණ්ඩිතෝ අඤ්ඤෙසම්පි අනාපත්තිං කරොති. තස්මා සචෙ භොවි සඞ්ඝභත්තං සාමග්ගුකාමෙන නිමන්තනත්ථාය පෙසිතෝ විහාරං ආගම්ම "හතෙන සෙව අම්හාකං ඝරෙ භික්ඛං ගණ්හථා"ති අවත්වා "භත්තං ගණ්හථා"ති වා "සඞ්ඝභත්තං ගණ්හථා"ති වා "සඞ්ඝස්ස භත්තං ගණ්හාතූ"ති වා වදති, භත්තුද්දෙසකෙන පණ්ඩිතෙන භවිතබ්බං. නෙමන්තනත්ථාය ගණභොජනතො පිණ්ඩපාතිකා ව ධුතඞ්ගභෙදතො මොචෙතබ්බා. කථං? එවං තාව වත්තබ්බං: "සෙව න සක්කා උපාසකා"ති. පුන දිවසෙ භෙත්තෙති. පුන දිවසෙපි න සක්කාති. එවං යාව අද්ධමාසම්පි හරිත්වා පුන වත්තබ්බෙ "භං කිං අවචා"ති. සචෙ පුනපි "සඞ්ඝභත්තං ගණ්හථා"ති වදති, තතො "ඉමං තාව උපාසක පුඵං කපටියං කරොහි. ඉමිං තිණ"න්ති එවං විකෙපං කත්වා පුන "භං කිං කථෙසීථා"ති පුච්ඡිතබ්බෙ. සචෙ පුනපි තථෙව වදති, ආවුසො "භං පිණ්ඩපාතිකෙ වා මහාථෙරෙ වා න ලච්ඡසි. සාමණෙරෙ ලච්ඡසී"ති වත්තබ්බෙ. "නනු භත්තෙ අසුකසම්ං ච අසුකසම්ං ච ගාමෙ හදත්තෙ හොජෙස්සු. අහං කස්සා න ලභාමී"ති ච වුත්තෙ "තෙ නිමන්තෙතුං ජානන්ති. භං න ජානාසී"ති. "තෙ කථං නිමන්තෙන්තූ"ති. තෙ එවමාහංසු "අම්හාකං භත්තෙ භික්ඛං ගණ්හථා"ති. සචෙ සොපි තථෙව වදති, වට්ටති. අථ පුනපි "භත්තං ගණ්හථා"ති වදති, "නදූනි භං ආවුසො බහූ භික්ඛූ ලච්ඡසි. තයො ඒව ලච්ඡසී"ති වත්තබ්බෙ. "නනු භත්තෙ අමුකසම්ං ච අමුකසම්ං ච ගාමෙ සකලං භික්ඛුසඞ්ඝං හොජෙස්සු. අහං කස්මා න ලභාමී"ති. "භං නිමන්තිතුං න ජානාසී"ති. "තෙ කථං නිමන්තෙන්තූ"ති. "තෙ භික්ඛං ගණ්හථාති ආහංසූ"ති. සචෙ සොපි "භික්ඛං ගණ්හථා"ති වදති, වට්ටති. අථ පුනපි භත්තමෙවාති වදති, තතො වත්තබ්බං "ගච්ඡ භං. නත්ථම්හාකං තව භත්තෙනත්ථො. නිබද්ධ නොවරෙ එස අම්හාකං. මයමෙව පිණ්ඩාය චරිස්සාම"ති. තං "චරථ භත්තෙ"ති වඬ්ඪා ආගතං පුච්ඡන්ති "කිං හො ලද්ධා භික්ඛූ"ති. "කිං

එතෙන? බහූ එත්ථ වත්තබ්බං. ථෙරෝ සෙව පිණ්ඩාය චරිස්සාමීති ආහංසු. මාදිසේ තුම්හෙ පමජ්ජිත්ථා"ති. දුතියදිවසෙ වෙතියවත්තං කත්වා සීතා හිඤ්ඣි සඞ්ඝත්ථෙරෙන වත්තබ්බා "ආවුසො ඛුරගාමෙ සඞ්ඝභත්තං. අපණ්ඩිතමනුස්සෙසා පන අගමාසි. ගච්ඡාම. ඛුරගාමෙ පිණ්ඩාය චරිස්සාමා"ති. හිඤ්ඣි ථෙරස්ස වචනං කාතබ්බං. න දුබ්බචෙහි භවිතබ්බං. ගාමද්වාරෙ අඨත්වාව පිණ්ඩාය චරිතබ්බං. තෙසු පත්තානි ගහෙත්වා නිසීදාපෙත්වා හොජෙත්වාපි භූයොපි දාතබ්බං. සචෙ ආසන සාලාය භත්තං ඨපෙත්වා රත්තිභාගෙ ආගණ්හන්තා ආරොචෙන්ති "ආසන සාලාය භන්තෙ භත්තං ගණ්හථා"ති. න වට්ටති. අථ පන භත්තං ආදාය තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා භත්තං ගණ්හථා"ති වදන්ති, පටිග්ගෙව්ව වා විහාරං අභිහරිත්වා[1] පතිරූපෙ ඨානෙ ඨපෙත්වා ආගතාගතානං දෙන්ති, අයං අභිහටභික්ඛා නාම වට්ටති. සචෙ පන භත්තසාලාය දූතං සඤ්ඤාපෙත්වා තං තං පරිවෙණං පහිණන්ති "භත්තසාලාය භත්තං ගණ්හථා"ති, න වට්ටති. යෙ පන මනුස්සා පිණ්ඩචාරිකෙ[2] භික්ඛූ දිස්වාව ආසනසාලං සම්මජ්ජිත්වා තත්ථ නිසීදාපෙත්වා හොජෙන්ති, න තෙ පටික්ඛිපිතබ්බා. යෙ පන ගාමෙ භික්ඛං අලභිත්වා ගාමතො නික්ඛම්මන්ත භික්ඛූ දිස්වා "භන්තෙ භික්ඛං ගණ්හථා"ති වදන්ති, තෙ පටික්ඛිපිතබ්බා. න වා නිවත්තිතබ්බං.[3] සචෙ "නිවත්තථ භන්තෙ. භත්තං ගණ්හථා"ති වදන්ති, නිවත්තථාති වුත්තපදෙ නිවත්තියිතුං වට්ටති. "නිවත්තථ භන්තෙ, ඝරෙ භත්තං කතං. ගාමෙ භත්තං කත"න්ති වදන්ති, ගෙහෙ ව ගාමෙ ව භත්තං නාම යස්ස කස්සචි හොතීති නිවත්තිතුං වට්ටති. "නිවත්තථ, භත්තං ගණ්හථා"ති සඤ්ඤං කත්වා වදන්ති, නිවත්තිතුං න වට්ටති. ආසනසාලතො පිණ්ඩාය චරිතුං නික්ඛම්මන්ත දිස්වා "නිසීදථ භන්තෙ. භත්තං ගණ්හථා"ති වුත්තෙපි එසෙව නයො.

නිවත්තභත්තන්ති ධුවභත්තං වුච්චති; නිවත්තභත්තං ගණ්හථාති වදන්ති, ඛනුත්තම්පි එතෙනා ගන්තුං වට්ටති. සලාකභත්තාදීසුපි එසෙව නයො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොමසමූහට්ඨානං. කිරියා. නොඅකුසලවිමොක්ඛං. අවිත්තභාවං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. නිවත්තනං. නිවෙදනන්ති.

ගණභොජනසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 4. 3.

තතියසික්ඛාපදෙ-**නෙව බොධාය ඉදං බ්රහ්මං භවිස්සති, යථා ඉමෙ මනුස්සා සඤ්ඤාභවං භත්තං භුඤ්ජන්තී**ති යෙන නියාමෙන ඉමෙ මනුස්සා සඤ්ඤාචිත්තං භත්තං භුඤ්ජන්ති, තෙන සඳ්දයති: "ඉදං සාසනං ඉදං වා බුද්ධපමුඛෙ සඞ්ඝෙ දූතං න බොධාය භවිස්සති, පරිභානං ලාමකං නෙව භවිස්සතී"ති; **කිරපනිහොති** එත්ථ '**කිරෙ**'ති තස්ස කුල පුත්තකස්ස නාමං; අධිප්පවෙඨෙන පන "කිරපනිහොං"ති වුච්චති. සො

1, සී, 1. අභිහරිත්වා. 2. සබ්බ. පිණ්ඩාය පවිට්ඨෙ. 3. සී, ඵූ. නිවත්තිතබ්බා.

කිර ඉස්සරෙ අධිපති මාසඋතුසංවච්ඡරනියාමෙන වෙතනං[1] දත්වා කම්මකරෙ කම්මං කාරෙති.[2] **බදරානි පචියන්තානි**ති උපචාරවසෙන වදති; **බදරමිස්සෙනා**ති බදරසාළවෙන. **ඵලූපරෙ ආහරීයිත්ථා**ති[3] අභිදිවා ආහරීයිත්ථ; **"මයඤං හත්තපච්චයං ඉත්ථන්නාමස්ස දමෙමී"**ති අයං හත්තවිඤ්ඤත්ති නාම සම්මුඛාපි පරම්මුඛාපි වට්ටති. සම්මුඛා දිස්වා "තුය්හං විඤ්ඤපෙමි"**නි** වත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. අදිස්වා පඤ්චසු සහධම්මිකෙසු "ඉත්ථන්නාමස්ස විඤ්ඤපෙමී"**ති** වත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. **මහාපච්චරි** ආදිසු පන පරම්මුඛාවිඤ්ඤත්තියාව වුත්තා. සා වායං[4] යස්සා විඤ්ඤත්තෙමෙතං සඤ්ඤිතා, තස්සා භගවතො විඤ්ඤපෙතුං න වට්ටති. භගවතිහි ගන්ධකුටියං නිසිජ්ජොපි සඞ්ඝස්ස චේතියඞ්ගණෙ නිසින්නොපි සඞ්ඝස්ස ගණ්ඨිපහොනකෙ නිසින්නෙ ගහෙත්වා තං තං කම්මං කතං සුකතමෙව හොති. භගවා නෙව කම්මං හොපෙති. න සම්පාදෙති. න හොපෙති ධම්මිස්ස රත්තා. න සම්පාදෙති ගණපූරකත්තා. **මෙ තස්සා නිමන්තනෙ එකතො භුඤ්ජිතී**ති මෙ තිණ්ණං නිමන්තනානි එකපත්තෙ පක්ඛිපිත්වා මිස්සෙත්වා එකං කත්වා භුඤ්ජිතීති අත්ථො: දෙ තීණි කුලානි නිමන්තෙත්වා එකස්මිං ඨානෙ නිසීදාපෙත්වා ඉතො විතො ච ආහරිත්වා හත්තං ආකිරන්ති, සූපබ්‍යඤ්ජනං ආකිරන්ති, එවම්සඤ්ඤං හොති, එවං අනාපත්තීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. සචෙ පන මූලනිමන්තනං හෙට්ඨා හොති, පච්ඡිමං පච්ඡිමං උපරි, තං උපරිතො පට්ඨාය භුඤ්ජන්තස්ස ආපත්ති. හට්ඨං පන අඤ්ඤා පචෙසෙත්වා පඨම නිමන්තනතො එකම්පි සබ්බලං උද්ධරිත්වා භුත්තභාලනො පට්ඨාය යථා තථා වා භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සචෙපි තත්ථ බීරං වා රසං වා ආකිරන්ති, යෙන අජ්ඣොත්ථටං හත්තං එකරසං හොති, කොටිතො පට්ඨාය භුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්තීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **මහාඅට්ඨකථායං** පන වුත්තං: බීරහත්තං වා රසහත්තං වා ලභිත්වා නිසින්නස්ස තඤ්ඤෙව අඤ්ඤපි[5] බීරහත්තං වා රසහත්තං වා ආකිරන්ති, බීරං වා රසං වා පිවතො අනාපත්තීති. භුඤ්ජන්තෙනාපි පන පඨමං ලද්ධං මංස ඛණ්ඩං වා හත්තපිණ්ඩං වා මුඛෙ පක්ඛිපිත්වා කොටිතො පට්ඨාය භුඤ්ජිතුං වට්ටති. සපත්තපායාසෙපි එසෙව නයො. මහාඋපාසකො භික්ඛූං නිමන්තෙති. තස්ස කුලූපගභික්ඛුස්ස උපාසකොපි තස්ස පුත්තා දුරභාතුභගිනිආදයොපි අත්තනො අත්තනො කොට්ඨාසං ආහරිත්වා පත්තෙ පක්ඛිපන්ති. උපාසකෙන පඨමං දින්නං අභුඤ්ජිත්වා පච්ඡා ලද්ධං භුඤ්ජන්තස්ස ආපත්තිනි[6] **මහාඅට්ඨකථායං** වුත්තං. **කුරුන්දට්ඨ කථායං** වට්ටතීති වුත්තං. **මහාපච්චරියං** "සචෙ පාථෙය්‍යං පචනති, අත්තනො අත්තනො පක්ඛහත්තතො ආහරිත්වා දෙති, තත්ථ පච්ඡා ආභටං පඨමං භුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං. යදි පන සම්බන්ධං එකොව පාථෙය්‍යං හොති, පරම්පරභොජනං න හොති"**නි**

1. ක්‍යා. වෙතනා.
2. සී. ඉ. කාරෙති.
3. සී. ඉ. ආහරිත්ථාති.
4. සී. ඉ. සවායං.
5. සී. 1. අඤ්ඤදෙව්.
6. සී. ඉ. අනාපත්තීති.

වුත්තං. මහාඋපාසකෝ නිමන්තෙත්වා නිසීදාපෙති.[1] අඤ්ඤං මනුස්සා පත්තං ගණ්හාති. න දාතබ්බං. කිං භන්තෙ න දෙථාති?. නනු උපාසක තයා නිමන්තිතම්හාති. හොතු භන්තෙ, ලද්ධං ලද්ධං භුඤ්ජාහි වදති, භුඤ්ජිතුං වට්ටති. අඤ්ඤෙන ආහරිත්වා භන්තෙ දින්නෙ ආපුච්ඡිත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටතීති **කුරුන්දියං** වුත්තං. අනුමොදනං කත්වා ගච්ඡන්තං ධම්මං සොතුකාමා "සෙවථ භන්තෙ ආගච්ඡෙය්‍යාථා"ති සබ්බෙ නිමන්තෙන්ති, පුන දිවසෙ ආගන්ත්වා ලද්ධං ලද්ධං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. කස්මා? සබ්බෙහි නිමන්තිතත්තා. එකෝ හික්ඛු පිණ්ඩාය චරන්තෝ භත්තං ලභති. තම්ඤෙඤ උපාසකෝ නිමන්තෙත්වා ඝරෙ නිසීදාපෙති, න ච තාව භත්තං සම්පජ්ජති, **සචෙ** සෝ හික්ඛු පිණ්ඩාය චරිත්වා ලද්ධ භත්තං භුඤ්ජති, ආපත්ති. අථවා නිසින්නෙ "කිං භන්තෙ න භුඤ්ජසී"ති වුත්තෙ "තයා නිමන්තිතත්තා"ති වත්වා "ලද්ධං ලද්ධං භුඤ්ජථ භන්තෙ"ති වුත්තෙනා[2] භුඤ්ජති, වට්ටති. **සඝලෙන ගාමෙනාති** සඝ ලෙන ගාමෙන එකතෝ හුත්වා නිමන්තිතසෙසෙව යඤ්ඤ කඤ්චි භුඤ්ජතෝ අනාපත්ති; පුගෙපි එසෙව නයෝ. **නිමන්තියමානෝ හික්ඛං ගහෙත්වාමිනි භණතී**"ති 'භත්තං ගණ්හා'ති නිමන්තියමානෝ 'න මයාහං තව හත්තෙනත්ථෝ. භික්ඛං ගණ්හිස්සාමී'ති වදති; එත්ථ පන **මහා පදුමත්ථෙරෝ** ආහ: 'එවං වදන්තෝ ඉමස්මිං සික්ඛාපදෙ අනිමන්තනං කාතුං සක්කොති.[3] භුඤ්ජනත්ථාය පන ඔකාසෝ කතෝ හොතීති නෙව ගණ්හොජ්ජනතෝ න චාරිත්තතෝ මුච්චතී'ති. **මහාසුමත්ථෙරෝ** පන ආහ: 'යදග්ගෙන අනිමන්තනං කාතුං සක්කොති, තදග්ගෙන නෙව ගණ්හොජ්ජනං න චාරිත්තං හොතී'ති. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතෝ කායවාචාචිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියඤ්ච. එත්ථ හි හොජ්ජං කිරියා. අවිකප්පනං අකිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තඤං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. චිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පරම්පරභොජනසික්ඛාපදං නිට්ඨිතං.

---

2. 1. 4. 4.

චතුත්ථසික්ඛාපදෙ—**ඛාණුමාතාති** ඛාණුඤ්ච මාතා; සා කිරස්සා ධීතා අතිරූපා අහොසි.[4] යෙ යෙ තං පස්සන්ති, තෙ තෙ රාගෙන ඛාණු හොනහි. රාගඛිලා හොන්තීති අත්ථෝ. තස්මා පරෙසං ඛාණු හාවකරණතෝ **ඛාණුඛි** විස්සුතා අහොසි. තස්සා වසෙන මාතාපි තස්සා "ඛාණුමාතා'ති පාකටා ජාතා. **ආගනන්ති** ආගමනං; **කිච්ඡං විසාති** කිච්ඡසං විය; ලජ්ජනකං විය හොතීති අධිප්පායෝ. **රිත්තා හත්ථං ගහෙත්වා ගන්තුන්ති** රිත්තා හත්ථා අස්සං ගමනෙ තදිදං රිත්තහත්ථං; තං රිත්තහත්ථං ගමනං ගන්තුං ලජ්ජනකං විය හොතීති වුත්තං හොති. **පටිකච්චෙවා අගමාසීති** උපාසිකා අරියසාවිකා භික්ඛු[5]

1, සය්‍ය, නිසීදාපෙසි. 2. සී, ඉ. වුත්තෙ. 3, සී, ඉ. & I. කාතුං න සක්කොති.
4, සය්‍ය, අතිරූපා දස්සනීයා. 5. සී, ඉ, ඔඛවු.

දිසුවා සහත්‍ථං අදුහුං න සඤ්ඤාසි. තස්මා තාව දූපෙසි, යාව සබ්බං පරිඤ්ඤයං අගමාසි. **ධම්මිකා සත්‍ථාරා**ති එත්‍ථ කාණෝපි මාතුඅත්‍ථාය දෙසියමානධම්මං සුණන්තෝ දෙසනාපරියොසානෙ සොතාපන්නා අහොසි. **උඤ්ඤාඝනා පඤ්ඤාපිතා**ති ආසනතො උට්ඨහිත්වා ගතෝ; සොපි පුරිසෝ සත්‍ථා කිර[1] කාණමාතාය නිවෙසනං ආගච්ඡතීති සුත්වා කාණං ආනෙත්වා පකතිට්ඨානෙ යෙව ඨපේසි. ඉමස්මිං පන වත්‍ථුස්මිං උපපන්නමත්තෙන අපඤ්ඤත්තෙනෙවේව සිඤ්ඤාපදෙ පාථෙය්‍යවත්ථු උදපාදි. තස්මා අනන්තරමෙව වෙතං දසෙන්තෝ **නෙන ඛෝ පන සමයෙනා**ති ආදි වුත්තං. සොපිව උපාසකෝ අරියසාවකත්තා සබ්බමෙව දූපෙසි. තෙන වුත්තං: '**පරිඤ්ඤං අගමාසී**'ති.

යං කිඤ්චි පගෙණ්හන්ථාවුසෝති[2] පණ්ණාකාරභාවාය පටියත්තං යං කිඤ්චි අනිරසභොජනසඤ්ඤිතාදි සබ්බං ඉධ '**පූවෝ**'ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; **යං කිඤ්චි පාථෙය්‍යත්ථාවුසෝ**ති මගග්ගං ගච්ඡන්තානං අන්තරාමග්ගභාවාය පටියත්තං යං කිඤ්චි බද්ධසත්තු අබද්ධසත්තු තිලතණ්ඩුලාදි සබ්බං ඉධ '**මන්ථෝ**'ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. **තතො වෙ උත්තරි**නති සවෙපි තතියං පත්තං ථූපීභූතං ගණ්හාති, පූවගණ්හාය පාචිත්තියං. **මනෝ**[3]**පණිහිතපුරෙ පටිග්ගහෙ ගච්ඡතී**ති මුඛවට්ටියා හෙට්ඨිමලෙඛාසමං පූරෙ[4] පත්තෙ ගණ්හන්ති; **අත්‍ර මයා මනෝපණිහිතා පූවා**ති එත්‍ථ සචෙ දෙ ගහිතා, 'අත්‍ර මයා දෙ පත්තපූරා පටිග්ගහිතා, තිං එකං ගණ්හෙය්‍යාසී'ති වත්තබ්බං. නෙනාපි අඤ්ඤං පස්සිත්වා 'පඨමං ආගතෙන දෙ පත්තපූරා ගහිතා. මයා එකො. මා ත්‍වං ගණ්හා'ති වත්තබ්බං. යෙන පඨමං එකො ගහිතෝ, තස්සාපි පරම්පරාරුහනෙ එසෙව නයෝ. යෙන පන සයමෙව තයෝ ගහිතා, තෙන අඤ්ඤං දිස්වා 'මා ඛෝ එත්‍ථ පතිගණ්හි'වෙවවත්[5] වත්තබ්බං.[6] **පටික්කම්ම මනං හරිත්වා**ති ආසනසාලං හරිත්වා; ආසනසාලං ගච්ඡනෙනෙන ව ඡඩ්ඩිතසාලා න ගන්තබ්බා. යත්‍ථ මහාභික්ඛුසඞ්ඝා නිසීදන්ති, තත්‍ථ ගන්තබ්බං. **මහාපච්චරිය**ං පන වුත්තං: 'යා ලද්ධට්ඨානතො ආසන්නා ආසනසාලා, තත්‍ථ ගන්තබ්බං, අත්තනො සද්ධිවිහාරිකන්තෙවාසිකානං වා එකභික්ඛුගිලානස්ස වා දස්සාමීති. අඤ්ඤත්‍ථ ගන්තුං න ලබ්භති. සචෙ පනස්ස නිබද්ධනිසීදනට්ඨානං හොති, දූරමපි ගන්තුං වට්ටතී'ති. **සංවිභජිතබ්බානී**ති සචෙ තයෝ පත්තපූරා ගහිතා, එකං අත්තනො ඨපෙත්වා දෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දාතබ්බා. සචෙ දෙ ගහිතා, එකං අත්තනො ඨපෙත්වා එකො සඞ්ඝස්ස දාතබ්බෙන. යථාමිත්තං පන දාතුං න ලබ්භති. යෙන එකො ගහිතො, න තෙන කිඤ්චි අකාමා දාතබ්බං. යථාරුචිං කාතබ්බං. **ගමනෙ පටිපස්සද්ධෙ**ති අන්තරාමග්ගෙ උපද්දවං වා දිස්වා අන්තරායභාවාය වා 'මයං ඉදානි න පෙසිස්සාම. න ගමිස්සාමා'ති එවං ගමනෙ පටිපස්සද්ධෙ උපවත්තෙපි; **ඤාතකානං**

1. සී. ඉ. සත්‍ථං 2. සබ්බ. පගිණ්හථාවුසෝති. 3. සබ්බ. චිත්තෝ.
4. සබ්බ. ලෙඛාය සම්පූරෙ. 5. සබ්බ. පතිගණ්හාති. 6. සී. ඉ. වත්තබ්බා.

පවාරිතානන්ති එතෙසං බහුම්පි දෙන්තානං පතිගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති; අට්ඨකථාසු පන තෙසම්පි පාථෙය්‍යපහෙණකස්ස[1] පටියත්තතො පමාණමෙව වට්ටතීති වුත්තං. **සෙසං** උත්තානමෙව. ඡඝමූවුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. භායඤ්ඤමං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

භාණ්මානු[2]යිකඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 4. 5.

පඤ්චමසික්ඛාපදෙ—**ගිහිබ්‍රූ භුත්තාවී පවාරිතානි** බ්‍රාහ්මණෙහි 'ගණ්හථ භන්තෙ, යාව ඉච්ඡථා'ති එවං යාවදත්ථපවාරණාය, සයඤ්ච 'අලං ආවුසො, ථොකං ථොකං දෙථි'ති එවං පටික්ඛෙපපවාරණාය පවාරිතා; **පවිට්ඨසමනෙති** සාමන්තඝරවාසිනො; **කාඛොරවසද්දන්ති** කාකානං ඔරවසද්දං; සඤ්ඤාපනත්ථා විරවන්තානං සද්දං. **අලමෙතං සබ්බන්ති** එත්ථ නිකාරං අවත්වාව "අලමෙතං සබ්බං" එත්තකං වාහුං වට්ටති. **භුත්තාවිනි** භුත්තවා; තත්ථ ච යස්මා යෙන කෙනචි ධිත්ථං සඞ්ඛාදිත්වා වා අසඞ්ඛාදිත්වා[3] වා අජ්ඣොහරිතං හොති, **සො භුත්තාවීති** සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තෙනස්ස පදභාජනෙ "**භුත්තාවී නාම පඤ්චන්නං භොජනානං**"න්ති ආදි වුත්තං. **පවාරිතොති** කතපවාරණො, කත පටික්ඛෙපො; සොපි ච යස්මා න පටික්ඛෙපමත්තෙන, අථ ඛො පඤ්චඞ්ගවසෙන, තෙනස්ස පදභාජනෙ **"පවාරිතො නාම අසනං පඤ්ඤත්තෙති"**'ති ආදි වුත්තං. තත්ථ යස්මා "**අසනං පඤ්ඤත්තෙති**"ති ඉමිනා විපන්නභොජනොපි, පවාරිතොති වුත්තෙපා; යො ච විපන්නභොජනො, තෙන කිඤ්චි භුත්තං, කිඤ්චි අභුත්තං, යඤ්ච භුත්තං, තං සඞ්ගය "භුත්තාවී"තිපි සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තස්මා භුත්තාවිවචනෙන[4] විසුං කඤ්චි අට්ඨපිද්ධිං න පස්සාම. "විරත්තනිරත්තං", "ත්‍රපඤ්චවාවාරී"ති ආදීසු පන විරත්තාදිවචනං විය පවාරිතපදස්ස පරිවාරක[5]භාවෙන ඛ්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතාය වෙතං වුත්තන්නෙ වෙදිතබ්බං. **අසනං පඤ්ඤත්තයතීති** ආදීසු විපන්නභොජනං දිස්සති; භුඤ්ජමානො වෙසො පුග්ගලො හොතීති අත්ථො. **භොජනං පඤ්ඤත්තයතීති** පවාරණාපහොනක භොජනං දිස්සති; ඔදනාදීනා වෙ අඤ්ඤතරං පටික්ඛිපිතබ්බං භොජනං හොතීති අත්ථො. **හත්ථපාසෙ සිතොති** පවාරණාපහොනකං වෙ භොජනං ගණ්හිත්වා දායකො අඩ්ඩතෙය්‍යහත්ථපමාණෙ ඨානෙ හොතීති අත්ථො. **අභිහරතීති** සො වෙ දායකො තස්ස තං භත්තං කායෙන අභිහරතීති අත්ථො. **පටික්ඛෙපො පඤ්ඤත්තයතීති** පටික්ඛෙපො දිස්සති; තඤ්චඩ අභිහටං සො හිඨත්ථ කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිපතීති අත්ථො. එවං පඤ්චඞ්ගානං අඞ්ගානං වසෙන පවාරිතො

---

1. සයා. පසිණ්ණකථාසානි.
2. සී. 1. සයා. භාණ්මානා.
3. සී, මූ. සඞ්ඛරිත්වා අසඞ්ඛරිත්වා.
4. සය, භුත්තාවිනි වචනතාත.
5. පවාරිත-සඞ්ඛාමිතරණි.

නාම හොතීති. වුත්තම්පි චෙතං "පඤ්චහි උපාලි ආකාරෙහි පවාරණා හොති:[1] අසනං පඤ්ඤායති, භොජනං පඤ්ඤායති, හත්ථපාසෙ සිතො, අභිහරති, පටික්ඛිපො පඤ්ඤායතී"ති.[a]

තත්‍රායං විනිච්ඡයෝ:—"අසන"න්ති ආදීසු තාව යඤ්ච අසනාති[2] යඤ්ච භොජනං හත්ථපාසෙ සිතෙන අභිහටං පටික්ඛිපති, තං 'ඔදනෝ කුම්මාසෝ සත්තු මවෙජ්ජ මංස'න්ති ඉමෙසං අඤ්ඤතරමෙව වෙදිතබ්බං. තත්‍ථ ඔදනෝ නාම සාලි වීහි යවෝ ගොධුමෝ කඞ්ගු වරකෝ කුද්‍රූසකොති සත්තධඤ්ඤානං ඛඤ්ඣනං තණ්ඩුලෙහි නිබ්බත්තෙතා; තත්‍ථ "සාලී"ති අනන්තමසෝ නීවාරං උපාදාය සබ්බාපි සාලිජාති; "වීහී"ති සබ්බාපි වීහිජාති; යවගොධුමෙසු හෙදෙ නත්ථි. "කඞ්ගූ"ති සෙත රත්ත කාලභෙදෙ සබ්බාපි කඞ්ගුජාති. "වරකෝ"ති අනන්තමසෝ වරක වොරකං[3] උපාදාය සබ්බාපි සෙතවණ්ණා වරකජාති; "කුද්‍රූසකෝ"ති කාලකොද්‍රූවෝ වෙව සාමාකාදිභෙදෙ ච සබ්බාපි තිණධඤ්ඤජාති; නීවාරවරකවොරකා[4] වෙත්ථ ඔඤ්ඤදනුලොමාති වදන්ති. ඔඤ්ඤදනී වා හොතු ඔඤ්ඤදනුලොමානි වා, ඵලෙසං වුත්තපපභෙදනං සත්තන්නං ඔඤ්ඤදනං තණ්ඩුලෙ ගඟෙවා ඔතනං පවිසාමානි වා යාගුං පවිසාමානි වා අම්බිලපායාසාදීසු අඤ්ඤතරං පවිසාමානි වා යං කිඤ්චි සඤ්ඤාය පවනතු, සවෙ උණ්හං වා සීතලං වා භුඤ්ජන්තානං හොජන කාලෙ ගහිතගහිතට්ඨානෙ ඔධි පඤ්ඤායති, ඔදනසඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. පවාරණං ජනෙති. සවෙ ඔධිං න පඤ්ඤායති, යාගුසඞ්ගහං ගච්ඡති. පවාරණං න ජනෙති. යොපි පායාසෙ[5] වා පණ්ණඵලකළීරමිසසිඛා අම්බිලයාගු වා උද්ධනතො ඔතාරිතමත්තා අබහුණා[6] හොති, ආවිඤ්ඡිත්වා පිවිතුං සක්කා, හත්ථෙන ගහිතොකාසෙපි ඔධිං න දස්සෙති, පවාරණං න ජනෙති. සවෙ පන උසුමාය විගතාය සීතලීභූතා[7] ඝනභාවං ගච්ඡති, ඔධිං දස්සෙති, පුන පවාරණං ජනෙති. පුබ්බෙ තනුභාවො න රක්ඛති. සවෙපි දධිතක්කාදීනි ආරොපෙත්වා බහුපණ්ණ ඵලකළීරෙ පක්ඛිපිත්වා මූලයමත්තාපි තණ්ඩුලා පක්ඛිත්තා හොන්ති, හොජනකාලෙ ඔධි පඤ්ඤායති, පවාරණං ජනෙති. අයාගුකෙ නිමන්තිතෙ "යාගුං දස්සාමා"ති හත්ථෙ උදකසඤ්ජික්ඛිරුදීනි ආකිරිත්වා "යාගුං ගණ්හථා"ති දෙන්ති, කිඤ්චාපි තනුකා හොති, පවාරණං ජනෙති යෙව. සවෙ පන පක්ඛධඤ්ඤෙසු උදකාදීසු පක්ඛි පිත්වා පචිත්වා දෙන්ති, යාගු සඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. යාගුසඞ්ගහං ගතෙපි තස්මිං වා අඤ්ඤස්මිං වා යත්ථ මවජ්ජමංසං පක්ඛිපන්ති, සවෙ සාසප මත්තම්පි මච්ඡමංසඛණ්ඩං වා නහාරු වා පඤ්ඤායති, පවාරණං ජනෙති. සුද්ධරසකො පන රසකයාගු වා න ජනෙති. ඵලෙහි වුත්තඔඤ්ඤදනං තණ්ඩුලෙ අඤ්ඤදැති වෙණුතණ්ඩුලාදීහි වා කතපූවුල

---

1. සී. I. & සී. ඔ පඤ්ඤායති. 2. සී. ඔ. අසඤ., සඤ. අසති. 3. සඤ. පොරඤ.
4. සඤ. පොරකා. 5. සී. ඔ පායාසෙ. 6. සී. ඔ. අබහුණා.
7. සඤ. භූතා. a. පරිවාරපාළි.

ඵලෙහි වා යෙහි කෙහිචි කතං හත්තමපි පවාරණං න ජනෙති. පගෙව ඝනයාගු.[1] සචෙ පනෙත්ථ මච්ඡමංසං පක්ඛිපනති, ජනෙති. **මහාපච්චරියං** පන බුබ්බි[2]අත්ථාය හත්තමපි පවාරණං ජනෙතීති වුත්තං. බුබ්බි[3]අත්ථාය හත්තං නාම බුබ්බි[3] බජ්ජනත්ථාය කවඩිතුදකෙ[4] පක්ඛිපිත්වා සෙදිතා තණ්ඩුලා වුච්චන්ති. සචෙ පන තණ්ඩුලෙ සුක්ඛා පෙත්වා ඛාදන්ති, වට්ටති. නෙව සත්තුඝඩ්ඩං න හත්තඝඩ්ඩං ගච්ඡන්ති. පුන තෙහි කතහත්තං පවාරෙතියෙව. තෙ තණ්ඩුලෙ සපි තෙලාදීසු වා පචන්ති, පූවං වා කරොන්ති, න පවාරෙන්ති. පුථුකා වා තාහි කතසත්තුහත්තාදීනි වා න පවාරෙන්ති.

කුම්මාසෙ නාම යදෙහි කතකුම්මාසෙ; අඤ්ඤෙහි පන මුග්ගාදීහි කතකුම්මාසෙ පවාරණං න ජනෙති. **සත්තු** නාම සාලිවිහි යවෙහි කතසත්තු; කඞ්කුවරකකුද්‍රූසසිසානිපි හජ්ජිත්වා ර්ඨකං කොටෙත්වා ථූසෙ පලාපෙත්වා පුන දළහං කොටෙත්වා චුණ්ණං කරොන්ති, සචෙපි තං අල්ලතනා එකාබද්ධං හොති, සත්තුඝඩ්ගහමෙව ගච්ඡති. ඛරපාකභජ්ජිතානං විහීනං තණ්ඩුලෙ කොටෙත්වා දෙන්ති, තම්පි චුණ්ණං සත්තුඝඩ්ගහමෙව ගච්ඡති. සම්පාකභජ්ජිතානං පන විහීනං වා විහිපලාපානං වා තණ්ඩුලා භජ්ජිතතණ්ඩුලා එව වා න පවාරෙන්ති. යෙඝං පන තණ්ඩුලාදීනං[5] චුණ්ණං පවාරෙති, ඛරපාකභජ්ජිතානං විහීනං කුණ්ඩකම්පි පවාරෙති. සම්පාකභජ්ජිතානං පන ආතපෙ සුක්ඛානං වා කුණ්ඩකං න පවාරෙති. ලාජා වා තෙහි කතහත්ත සත්තුආදීනි වා න පවාරෙන්ති. භජ්ජිතපිට්ඨං වා යං කිඤ්චි සුද්ධ ඛජ්ජකං වා න පවාරෙති. මච්ඡමංසපූරිතඛජ්ජකං පන සත්තුමොදකො වා පවාරෙති. **මච්ඡා මංසඤ්ච** පාකටමෙව. අයං පන විසෙසොඃ— සචෙපි යාගුං පිවන්තස්ස යාගුඝිත්මත්තානෙව දෙ මච්ඡ ඛණ්ඩානි වා එකභාජනෙ වා නානාභාජනෙ වා දෙන්ති, තානි වෙ අඛාදන්තො අඤ්ඤං යං කිඤ්චි පවාරණාපහොනකං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. තතො එකං ඛාදති, එකං හත්ථෙ වා පත්තෙ වා හොති, සො වෙ අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. දෙපි ඛාදිතානි හොන්ති, මූලෙ සාසපමත්තම්පි අවසිට්ඨං නත්ථි, සචෙපි අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කප්පියමංසං ඛාදන්තො කප්පියමංසං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කප්පියමංසං ඛාදන්තො අකප්පියමංසං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කස්මා? අවත්ථුතාය. යං හි භික්ඛුනො ඛාදිතුං වට්ටති, තං යෙව පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. ඉදං පන ජානන්තොපි අකප්පියභාවං පටික්ඛිපති. අජානන්තොපි පටික්ඛිපිතබ්බට්ඨානෙ සීතමෙව පටික්ඛිපති නාම. තස්මා න පවාරෙති. සචෙ පන අකප්පිය මංසං ඛාදන්තො කප්පියමංසං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කස්මා? වත්ථුතාය. යං හි තෙන පටික්ඛිත්තං, තං[6] පවාරණාය වත්ථු. යං පන ඛාදති,[7] තං භික්ඛූහිපි පටික්ඛිපිතබ්බට්ඨානෙ සීතං. ඛාදියමානං පන

1. සී. මූ॰ යාගුං. 2. සී. මූ. බුබ්බි. 3. සී. මූ. පුපපි.
4. සහා. කුටඝිතුදකෙ. 5. සහා තණ්ඩුලානං.
7. සහා. ඛාදිතං. 6. සහා. තං යෙව,

මංසභාවං න ජහාති. තස්මා පවාරෙති. අනාපත්තිමංසං ඛාදන්තෝ අකප්පියමංසං පටික්ඛිපති, පුරිමනයෙනෙව න පවාරෙති. කප්පියමංසං වා අකප්පියමංසං වා ඛාදන්තෝ පඤ්චන්නං භොජනානං යං කිඤ්චි කප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කුලදූසකවෙජ්ජකම්මඋත්තරි මනුස්සධම්මාරොචනසාදිතරූපියාදීහි නිබ්බත්තං බුද්ධපතිකුට්ඨං අනෙසනාය උපපන්නං අකප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කප්පිය භොජනං වා අකප්පියභොජනං වා භුඤ්ජන්තොපි කප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, පවාරෙති. අකප්පියභොජනං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. සබ්බඤ්ච වුත්තනයෙනෙව සාරණං වෙදිතබ්බං.

එවං[1] "අසන"න්ති ආදිම්හි යඤ්ච අසනාති,[2] යඤ්ච භොජනං ගහට්ඨාසෙ ඨිතෙන අනිහටං පටික්ඛිපන්තො පවාරණං ආපජ්ජති, තං සඤ්ච ඉදානි යථා ආපජ්ජති, තස්ස ජානනත්ථං අයං විනිච්ඡයෝ:- "අසනං භොජන"න්ති එත්ථ තාව යෙන එකාසිත්ථම්පි අජ්ඣොහරං හොති, සෝ සචෙ පත්තමුඛභාවානං යත්ථ කත්ථචි පඤ්චසු භොජනෙසු එකාසම්මිපි සති අඤ්ඤං පඤ්චසු භොජනෙසු එකම්පි පටික්ඛිපති, පවාරෙති. කත්ථචි භොජනං නත්ථි, ආමිසගබ්භමත්තං පඤ්ඤායති, න පවාරෙති. මුඛෙ වා හත්ථෙ වා භොජනං නත්ථි, පත්තෙ අත්ථි, තස්මිං පන ආසනෙ න භුඤ්ජිතුකාමො විහාරං[3] පවිසිත්වා භුඤ්ජිතුකාමො අඤ්ඤස්ස වා දාතුකාමො තස්මිං චෙ අනන්තරෙ භොජනං[4] පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කස්මා? විප්පනත්තභොජනභාවස්ස උපචින්නත්තා. යොපි අඤ්ඤත්ර ගන්ත්වා භුඤ්ජිතුකාමො මුඛෙ හත්තං ගිලිත්වා සෙසං ආදාය ගච්ඡන්තො අනන්තරාභාගෙ අඤ්ඤං භොජනං පටික්ඛිපති, තස්සාපි පවාරණා න හොතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. යථා ච පත්තෙ, එවං **හත්ථෙපි**. මුඛෙපි වා විප්පකතභොජනං සචෙ අනපෙක්ඛාහරිතුකාමෝ හොති, තස්මිඤ්චා ඛණෙ අඤ්ඤං පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. එකස්මිං හි පදෙ වුත්තලක්ඛණං සබ්බත්ථ වෙදිතබ්බං හොති. අපි ච **කුරුන්දියං** එස නයො දස්සිතො යෙව. වුත්තං හි තත්ථ "මුඛෙ හත්තං ගිලිතං[5], හත්ථෙ හත්තං විස්සාසදස්ස දාතුකාමෝ, පත්තෙ හත්තං නික්ඛිත්ත දාතුකාමෝ, සචෙ තස්මිං ඛණෙ පටික්ඛිපති, නපප වාරෙතී"ති.

හත්ථපාසෙ ඨිතොති එත්ථ පන සචෙ භික්ඛු නිසින්නෙ හොති, ආසනස්ස පච්ඡිමන්තතො පට්ඨාය, සචෙ ඨිතො, පණ්හිඅන්තතො පට්ඨාය, සචෙ නිපන්නො, යෙන පස්සෙන නිපන්නො, තස්ස පාරිමන්තතො පට්ඨාය, දණ්ඩකස්ස නිසින්නස්ස වා ඨිතස්ස වා නිපන්නස්ස වා ඵුපෙත්වා පසාරිතහත්ථං යං ආසන්නතරං අඞ්ගං, තස්ස ඔරිමන්තෙන පරිච්ඡිජ්ජිත්වා අඩ්ඪතෙය්‍යහත්ථො හත්ථපාසොති වෙදිතබ්බා. තස්මිං

---

1. සී. යූ එවං යං. 2. සී. යූ. & I අසනාති. සභා. අසති.
3. සභා. විහාරං වා. 4. සභා. අඤ්ඤතර, භොජනං.
5. සී. යූ. ගිලිතා.

ඨත්වා අනිහටං පටික්ඛිපනතෝසෙව පවාරණා හොති. න තතෝ පරං. අභිහරතීති හත්ථපාසබහනතරෙ සිතෝ ගහණවසෙන උපනාමෙති, සචෙ පන අනනතරනිසිනනොපි භික්ඛු හත්ථෙ වා උරූසු වා ආධාරකෙ වා සීතං පතතං අනභිහරිත්වාව භතතං ගණහාති වදති, තං පටික්ඛිපතෝ පවාරණා[1] නත්ථි. භතතපවත්තිං ආනෙත්වා පුරතෝ භූමියං ඨපෙත්වා ගණහාතීති වුතතෙපි එසෙව නයෝ. රුක්ඛං පන උද්ධරිත්වා වා අපනාමෙත්වා[2] වා ගණහාථාති මුතෙත පටික්ඛිපතෝ පවාරණා හොති. ථෙරං සනෙ නිසිනනොා ථෙරෝ දූරෙ නිසිනනස්ස දහරභික්ඛුස්ස පතතං පෙසෙත්වා ඉතෝ ඔදනං ගණහාතීති වදති. ගණහිත්වා පන ගතෝ තූණහී සීතෝ[3]. දහරෝ 'අලං මයා'නති පටික්ඛිපති, න පවාරෙති. කසමා? ථෙරස්ස දූරභාවතෝ දූතස්ස ච අනභිහරණතෝති. සචෙ පන ගහෙත්වා ආගතෝ භික්ඛු ඉදං භතතං ගණහාති වදති, තං පටික්ඛිපතෝ පවාරණා හොති. පරිවෙසනාය එකෝ එකෙන හත්ථෙන ඔදන පත්තං එකෙන කටවජ්ජං ගහෙත්වා භික්ඛු පරිවිසති. තත්‍ර වෙ අඤ්ඤෙ ආගනත්වා 'අහං පත්තිං ධාරෙස්සාමි. ත්වං ඔදනං දෙහී'ති වත්වා ගහිත මත්තකමෙව කරොති, පරිවෙසකො එව පන තං ධාරෙති, තසමා සා අභිහටාව හොති. තතෝ දුතුකාමතාය ගණහනතං පටික්ඛිපනතස්ස පවාරණා හොති. සචෙ පන පරිවෙසකෙන ථුඨමතතාව හොති, ඉතරොව නං ධාරෙති, තතෝ දුතුකාමතාය ගණහනතං පටික්ඛිපනතස්ස පවාරණා න හොති. කටවජ්ජා උද්ධටමතෙත පන හොති. කටවජ්ජඅභිහාරොයෙව හි තස්ස අභිහාරෝ. දිනනං සම්මාසම්බුදධෙපි පටික්ඛිපනතා පවාරෙති යෙවාති **මහාපච්චරියං** වුතතං. අනනතරස්ස භික්ඛුනෝ භතතෙ දීයමානෙ ඉතරෙ පත්තං ගත්තෙන පිදහති, පවාරණා නත්ථි. කසමා? අඤ්ඤස්ස අභිහටෙ පටික්ඛිතත්තා.

පටික්ඛෙපෝ පඤ්ඤායතීති එත්ථ වාචාය අනිහටං පටික්ඛිපතෝ පවාරණා නත්ථි. කායෙන අනිහටං පන කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිපනතස්ස පවාරණා හොතීති වෙදිතබ්බා[4]. තත්ථ කායෙන පටික්ඛෙපෝ නාම අඞ්ගුලිං වා හත්ථං වා මච්ඡිකච්ඡිනිං වා චීවරකණ්ණං වා වාලෙති. භමුකාය වා ආකාරං කරොති. කුද්ධා වා ඔලොකෙති. වාචාය පටික්ඛෙපෝ නාම අලනති වා, න ගණහාමීති වා, මා ආකිරාති වා අප ගච්ඡාති වා වදති. එවං යෙන කෙනචි ආකාරෙන කායෙන වා වාචාය වා පටික්ඛිතෙත පවාරණා හොති. එකෝ අනිහටෙ භතතෙ පවාරණාය භීතෝ හත්ථෙ අපනෙත්වා පුනපපුනං පතතෙ ඔදනං ආකිරනතං "ආකිර කිර. කොටෙත්වා කොටෙත්වා පූරෙහී"ති වදති, එත්ථ කථනති? **මහාසුම්මතෙරෝ** තාව අනාකිරණත්ථාය වුතතනතා පවාරණා හොතීති ආහ. **මහාපදුමතෙරෝ** පන 'ආකිර. පූරෙහී'ති වදනතස්ස නාම කස්සචි පවාරණා අත්ථීති වත්වා 'න පවාරෙතී'ති ආහ. අපරෝ භතතං අභි

1. සී. I. පවාරණාපි, 2. සයා. උපනාමෙත්වා, 3. සයා. භීටඨති.
4. සයා. වෙදිතබ්බා,

ගරහන්තං නික්ඛිං සල්ලකෙඛ්වා 'කිං ආවුසෝ? ඉතොපි කිඤ්චි ගණ්හි සුසු! දම්මි තෙ කිඤ්චී'ති ආහ. තත්‍රාපි එවං නාගමිස්සතීති[1] වුත්තත්තා පවාරණා හොතීති **මහාසුම්මත්ථෙරෝ** ආහ. **මහාපදුම ත්ථෙරෝ** පන 'ගණ්හිස්සසී'ති වදන්තස්ස නාම කස්සචි පවාරණා අත්ථීති වත්වා 'න පවාරෙති'ති ආහ. එකො සම්මඝකං රසං අභිහරිත්වා 'රසං ගණ්හථා'ති වදති. තං සුත්වා පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථි. මච්ඡරසං මංසරසනති වුත්තෙ පටික්ඛිපතො හොති. ඉදං ගණ්හථානි වුත්තෙපි හොති යෙව. මංසං විසුං කත්වා මංසරසං ගණ්හථානි වදති, තත්‍රවෙ සාසපමත්තම්පි මංසඛණ්ඩං අත්ථි, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා හොති. සබෙ පන පරිස්සාවිතො හොති, වට්ටතීති **අභයත්ථෙරෝ** ආහ. මංසරසෙන ආපුච්ඡන්තං මහාථෙරෝ 'ඔහුතං ආගමෙහී'ති වත්වා 'ථාලකං ආවුසො ආහරා'ති ආහ. එත්ථ කථනති? **මහාසුම්මත්ථෙරෝ** නාව අනිහාරකභාවං[2] ගමනං උපවණ්ණෙන්තා, තස්මා පවාරෙතීති ආහ. **මහා පදුම ත්ථෙරෝ** පන 'අයං කුහිං ගච්ඡතී'ති චින්තෙසි. චින්තෙත්වා එතස්ස ගමනං? ගණ්හ තත්‍රස්සාපි නාම පවාරණා අත්ථී'ති වත්වා න පවාරෙතීති ආහ. ඛීරපත්‍රභාසා දීහි මිස්සෙත්වා මච්ඡමංසං[3] පචනති, තං ගහොත්වා 'ඛීරරසූපං ගණ්හථ. පනස බ්‍යඤ්ජනං ගණ්හථා'ති වදන්තිත්, එතම්පි[4] න පවාරෙති. කස්මා? අපවාරණාරහස්ස නාමෙන වුත්තත්තා. සචෙ පන මච්ඡරසූපං මංසරසූපනති වා ඉදං ගණ්හථානි වා වදති, පවාරෙති. මංසඛාරඔබ්බහො නාම හොති. තං දුහුකාමොපි 'කරඔබ්බං ගණ්හථා'ති වදති, වට්ටති. න පවාරෙති. 'මංසකාරඔබ්බ'නති වා 'ඉදං'නති වා වුත්තෙ පන පවාරෙති. එසෙව නයො සඔබ්බසු[5] මච්ඡමංසමිස්සසෙසු. යො පන නිමන්තනෙ[6] භුඤ්ජමානො මංසං අභිහටං 'උදද්දිස්සකට'නති මඤ්ඤමානො පටික්ඛිපති, පවාරිතොව හොතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. මිස්සඛණ්ඩා පන **කුරුන්දියං** සුට්ඨු වුත්තා. එවං ගි නත්ථ වුත්තං: පිණ්ඩචාරිකො භික්ඛු හත්ථමිස්සකං යාගුං ආහරිත්වා 'යාගුං ගණ්හථා'ති වදති, න පවාරෙති. හත්ථං ගණ්හථානි වුත්තෙ පවාරෙතිති. කස්මා? යෙනාපුච්ඡිතො, තස්ස අත්ථිතාය. අයමෙත්ථ අධිප්පායො: යාගුමිස්සකං ගණ්හථානි වදති, තත්‍ර වෙ යාගු බහුතරා වා හොති සමසමා වා, න පවාරෙති. යාගු මිඤ්ඤ, හත්ථං බහුතරං, පවාරෙති. ඉදං ච සබ්බට්ඨකථාසු වුත්තත්තා න සක්කා පටික්ඛිපිතුං. කාරණං පනෙත්ථ දුද්දසං. 'හත්ථමිස්සකං ගණ්හථා'නි වදති, හත්ථං බහුතං වා සමං වා අපපතරං වා හොති, පවාරෙති එව. හත්ථං වා යාගුං වා අනාමසිත්වා මිස්සකං ගණ්හථානි වදති, තත්‍රවෙ හත්ථං බහුතරං වා සමකං වා හොති, පවාරෙති. අපපතරං, න පවාරෙති. ඉදඤ්ච කරඔබ්බෙනෙව න සමානෙතබ්බං. කරඔබ්බො හි මංසමිස්සකොපි හොති අමංසමිස්සකොපි. තස්මා කරඔබ්බත්තනති වුත්තෙ පවාරණා නත්ථි. ඉදං පන හත්ථමිස්සකං යෙව. එත්ථ වුත්තනයෙනෙව

---

1. සී. ඉ. එවං නාම භවිස්සතීති. 2. I. අභිහාරං කස්ස.
3. සී. ඉ. & I. මංසං. 4. සී, ඉ. එවමෙති. 5. සී, ඉ, සෙස.
6. සී, ඉ. නිමන්තනෙන.

පවාරණා හොති. බහුරසෙ හතෙත රසං බහුඛීරෙ ඛීරං බහුසප්පිම්හි ච පායාසෙ සප්පිං ගණ්හථාති විසුං කත්වා දෙති, තං පටික්ඛිපතො පවාරණා නත්ථි. යො පන ගවඡනෙත්තා පවාරෙති, සො ගවඡනෙත්තාව භුඤ්ජිතුං ලභති. කඳමූං වා උදකං වා පත්වා සීතෙන අනිරිත්තං කාරෙතබ්බං. සචෙ අන්තරා නදී පූරා හොති, නදීතීරෙ ගුම්බං අනුපරියායනෙත්තන භුඤ්ජිතබ්බං. අථ නාවා වා සෙතු වා අත්ථි, තං අභිරුහිත්වාපි වඞ්කමනෙත්තනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. ගමනං න උපච්ඡිජ්දිතබ්බං. යානෙ වා හත්ථිඅස්සපිට්ඨෙ වා වඤ්චමණ්ඩලෙ වා සූරියමණ්ඩලෙ වා නිසීදිත්වා පවාරිතෙන යාව මජ්ඣන්හිකං, තාව තෙසු ගවඡනෙත්තසුපි නිසින්නෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. යො සීතෙ පවාරෙති, සීතෙනෙව, යො නිසින්නො, නිසින්නෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. තං තං ඉරියාපථං කොපෙන්තෙන අනිරිත්තං කාරෙතබ්බං. යො උක්කුටිකො නිසීදිත්වා පවාරෙති, තෙන උක්කුටිකෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. තස්ස පන භෙට්ඨා පලාලපීඨං වා කිඤ්චි වා නිසීදනකං දාතබ්බං. පීඨකෙ නිසීදිත්වා පවාරිතෙන ආසනං අවාලෙත්වාව වත්තසෙසා දිසා පරිවත්තෙත්වාත්තෙන භුඤ්ජිතුං ලභති. මඤ්චෙ නිසීදිත්වා පවාරිතෙන ඉතො වා එත්තෙතා[1] වා සංසරිතුං න ලභති. සචෙ පන නං සහ මඤ්චෙන උක්කිපිත්වා අඤ්ඤත්ථ නෙන්ති, වට්ටති. නිපජ්ජිත්වා පවාරිතෙන නිපන්නෙනෙව භුඤ්ජිතබ්බං. පරිවත්තෙත්වාත්තෙන යෙන පස්සෙන නිපජ්ජා, තස්ස ඨානං නාතික්කමෙතබ්බං.

අනතිරිත්තන්ති න අතිරිත්තං; න අඩ්ඪත්තන්ති අත්ථො. තං පන යස්මා කපියඝත්තාදීහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි **අකතං** වා ගිලානස්ස **අනඩ්ඪං** වා හොති, තස්මා පදභාජනෙ "අකපියඝත්ත"න්ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **අකපියඝත්තන්ති** යං තත්ථ ඵලං වා කන්දමූලාදි වා පඤ්චහි සමණකප්පෙහි කපියං අකතං; යං ච අකපියමංසං වා අකපියභොජනං වා, එතං **අකපියං** නාම. තං අකපියං "අලමෙතං සබ්බ"න්ති එවං අනතිරිත්තං කතං **අකපියඝත්තන්ති** වෙදිතබ්බං. **අපටිග්ගහිතඝත්තන්ති** භික්ඛුනා අපටිග්ගහිතං යෙව පුරිමනයෙනෙව අනතිරිත්තං කතං; **අනුච්චාරිතඝත්තන්ති** කපියං කාරාපෙතුං ආගතෙන භික්ඛුනා ඊසකම්පි අනුක්කිත්තං වා අනපනාමිතං[2] වා කතං; **අහත්ථපාසෙ ඨත්තන්ති** කපියං කාරෙතුං ආගතස්ස හත්ථපාසතො බහි ඨිතෙන කතං; **අභුඤ්ජනාචිණ්ණා කතන්ති** යො 'අලමෙතං සබ්බ'න්ති අනතිරිත්තං කරොති, තෙන පවාරණපහොනකභොජනං අභුඤ්ජනෙන කතං; **භුත්තාවිනා පවාරිතෙන ආසනා වුට්ඨිතෙන කතන්ති** ඉදං උත්තානමෙව. **අලමෙතං සබ්බන්ති අවුත්තන්ති** වවිහෙදං කත්වා එවං අවුත්තං හොති; ඉති ඉමෙහි සත්තහි විනයකම්මාකාරෙහි යං **අනතිරිත්තං**[3] කපියං අකතං, යං ච න ගිලානාතිරිත්තං, තදුභයම්පි අනතිරිත්තන්ති වෙදිතබ්බං. **අතිරිත්තං** පන තස්සෙව පටික්ඛෙපෙන[4] වෙදි

1. සී., ස්‍යා., එත්තා. 2. සී., ස්‍යා., අනුපනාමිතං. 3. සී., I. අනතිරිත්තං.
4. සී., ස්‍යා., පටික්ඛෙපෙන.

හබ්බං. අපිචෙත්ථ **භුත්තාවිනා සතං හොතීති** අනන්තරනිසිජ්ඣනස්ස සභාගස්ස භික්ඛුනෝ පත්තතෝ එකම්පි සිත්ථං වා මංසතීරං වා ඛාදිත්වා සතම්පි භුත්තාවිනාව සතං හොතීති වෙදිතබ්බං. **ආසනා අවුට්ඨිතෙනාති** එත්ථ පන අසමෝහත්ථං අයං විනිච්ඡයෝ:-

දෙ භික්ඛූ පාතොව භුඤ්ජමානා පවාරිතා හොන්ති. එකෙන හත්ථේව නිසීදිතබ්බං. ඉතරෙන නිවත්තහත්ථං වා සලාකහත්ථං වා ආනෙත්වා උපඩ්ඪං තස්ස භික්ඛුනෝ පත්තෙ ආකිරිත්වා හත්ථං ධොවිත්වා සෙසං තෙන භික්ඛුනා කපියං කාරාපෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං. කස්මා? යං හි තස්ස හත්ථේ ලග්ගං, තං අකප්පියං හොති. සචෙ පන පඨමං නිසීදනෝ භික්ඛු සයමෙව තස්ස පත්තතෝ හත්ථෙන ගණ්හාති, හත්ථ ධොවනකිච්චං නත්ථි. සචෙ පන එවං කප්පියං කාරෙත්වා භුඤ්ජන්තස්ස පුන භික්ඛු බ්‍යඤ්ජනං වා ඛාදනීයං වා පත්තෙ ආකිරන්ති, යෙන පඨමං කප්පියං කතං, සෝ පුන භාතුං න ලබ්භති. යෙන අකතං, තෙන භාතබ්බං. යං ව අකතං, තං භාතබ්බං. 'යෙන අකත'න්ති අඤ්ඤෙන භික්ඛුනා යෙන පඨමං න කතං, තෙන භාතබ්බං. 'යං ව අකත'න්ති යෙන පඨමං කප්පියං කතං, තෙනාපි යං අකතං, තං භාතබ්බං. පඨමභාජනෙ පන භාතුං න ලභති. තත්ථ හි කඩ්ඪිතමානං පඨමං කතෙන සදිසං කතං හොති. තස්මා අඤ්ඤසම්ං භාජනෙ භාතුං වට්ටතීති **අධිප්පායෝ.** එවං කතං පන තෙන භික්ඛුනා පඨමං කතෙන සදිසං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. කප්පියං කරොනෙනෙන ච න කෙවලං පත්තෙ ගෙව, කුණ්ඩිකාවි[1] පච්ඡියම්පි යත්ථ කත්ථචි පූරතෝ ඨපෙත්වා ඔනමිත භාජනෙ භාතබ්බං. තං සබ්බම්පි භික්ඛුසන්තා පවාරිතං හොති, සබ්බසං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. අප්පවාරිතානම්පි වට්ටති. යෙන පන කප්පියං කතං, තස්ස න වට්ටති. සබ්බෙපි පවාරෙත්වා පිණ්ඩාය පවිට්ඨං භික්ඛුං[2] පත්තං ගහෙත්වා අවස්සං භුඤ්ජනකෙ මඞ්ගලනිමන්තනෙ නිසීදාපෙන්ති. අනිරිත්තං භාරෙත්වාව භුඤ්ජිතබ්බං. සබෙ නත්ථ අත්ථෙකදා භික්ඛු නත්ථි, ආසනසාලං වා විහාරං වා පත්තං පෙසෙත්වා භාරෙතබ්බං. කප්පියං කරොනෙනෙන පන අනුපසම්පන්නස්ස හත්ථේ සිතං න භාතබ්බං. සචෙ පන ආසනසාලායං අබ්‍යත්තෙනා භික්ඛු හොති, සයං ගන්ත්වා කප්පියං භාරාපෙත්වා ආනෙත්වා භුඤ්ජිතබ්බං.

ගිලානාතිරිත්තනෙති එත්ථ න කෙවලං යං ගිලානස්ස භුත්තාව සෙසං හොති, තං ගිලානාතිරිත්තං; අථ ඛො යං කිඤ්චි ගිලානං උද්දිස්ස 'අජ්ජ වා සෙට වා ශ්‍රද්ධ වා ඉවජ්ජති, හදඨ ඛාදිස්සති'න්ති ආභටං, තං සබ්බං ගිලානාතිරිත්තන්නි වෙදිතබ්බං. යං යාමකාලිකාදීසු අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ දුක්කටං, තං අසංසට්ඨවසෙන වුත්තං. සචෙ පන ආමිසසංසට්ඨානි හොන්ති, ආහාරත්ථායපි අනාහාරත්ථායපි පරිභුඤ්ජිත්වා අජ්ඣොහරන්තස්ස පාචිත්තියමෙව. **සති පච්චයෙයි** යාමකාලිකං පිපාසාය සති පිපාසවෙත්දනත්ථං සත්තාහකාලිකං යාව

1, සී, ඉ. කණ්ඩුකබලියම්පි කුරුණ්ඩියම්පි. 2. සසා. භික්ඛූං දිස්වා.

ජීවිතං ව තෙන තෙන උපසමෙතබ්බතෙ ආබාධෙ සති තස්ස උපසමෙ තත්ථං පරිහානිතෝ අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨින සමුට්ඨානං: කායවාචතෝ, කායවාචාචිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. කිරියා කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කාය කම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඤ්චමපවාරණාසික්ඛාපදං පඨමං.

2. 1. 4. 6.

ඡට්ඨමසික්ඛාපදෙ- **අනාවාරං ආවරතීති** පණ්ණත්තිවීතික්කමං කරොති; **උපනන්ධිනී** උපනාහං ජනෙන්තො තස්මිං පුග්ගලෙ අත්තනො කොධං බන්ධි; පුනපපුනං ආඝාතං ජනෙසීති අත්ථො. **උපනන්දොඋ භික්ඛූති** සො ජාතිතඋපනාහො භික්ඛු; **අභිහටුං පවාරෙය්යාති** අභි හරිත්වා 'හන්ද භික්ඛු ඛාද වා, භුඤ්ජ වා'ති එවං පවාරෙය්ය; පදභාජනෙ පන "හන්ද භික්ඛූ"ති ආදිං අනුද්ධරිත්වා සාධාරණමෙව අභිහටුං පවාර ණාය අත්ථං දස්සෙතුං **"ඛාදනීයං භොජනීයං නාවනීයං භණ්හාති"**ති වුත්තං. **ජානාති** පවාරිතභාවං ජානන්තො; තං පනස්ස ජානනං යථා තීහාකාරෙහි හොති, තථා **"ජානාති නාම සාමං වා ජානා ති"**ති ආදිනා නයෙන පදභාජනෙ වුත්තං. **ආඝාදනාපෙක්ඛොති** ආඝාදනං වොදනං මඬ්කුභාවණභාවං අපෙක්ඛමානො; **පරිභණ්හාති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** යස්ස අභිහටං තස්මිං පරිභණ්හන්තෙ අභි හාරකස්ස භික්ඛුනො දුක්කටං; ඉතරස්ස පන සබ්බො ආපත්තිභෙදෙ, පඤ්චමසික්ඛාපදෙ වුත්තොව, ඉමස්මිං පන සික්ඛාපදෙ සබ්බා ආපත්තියො අභිහාරකස්සෙව වෙදිතබ්බා. සෙසං පඤ්චමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයත්තා පාකටමෙව. තිසමුට්ඨානං: කායවිත්තතෝ වාචාචිත්තතෝ කායවාචා චිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොක වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියපවාරණාසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

2. 1. 4. 7.

සත්තමසික්ඛාපදෙ- **ගිරග්ගසමජ්ජාති** ගිරිමහි අග්ගසමජ්ජා, ගිරිස්ස[2] වා **අග්ග**දෙසෙ සමජ්ජා; සො කිර සත්තමෙ දිවසෙ හවිස්ස තීති නගරෙ ඝොසනා කරියති.[3] නගරස්ස බහිද්ධා **සමෙ** භූමිභාගෙ පබ්බතවිහාරාය මහාජනකායා සන්නිපතති.[4] අඤ්ඤතරපකාරාති නවකාවකාති පවත්තන්ති. තෙසං දස්සනත්ථං මඤ්චාතිමඤ්චෙව බන්ධන්ති. **සත්තරත්තවගතිතා** අපසක්කන්තෙන සික්ඛාපදෙ දහරාව උප සම්පන්නා. තෙ "නාවකානි ආවුසො පයිරිස්සාමා"ති තත්ථ අගමංසු. අථ නෙසං ඤාතකා "අම්හාකං අය්‍යා ආගතා"ති තුට්ඨචිත්තා නහා

1. සී, ඉ, උ, & පාචිත්තියපාළි, උපනන්දො. 2. සය්‍හා. ගිරස්ස.
3. සී, ඉ, උ, කාරෙති. 4. සය්‍හා, සන්නිපති.

පෙත්වා විලිම්පිත්වා හොජෙත්වා අඤ්ඤම්පි පුව්ඛාදනීයාදිං **හත්ථේ අදාසු. තෙ සක්කාය වුත්තං "මනුස්සා සන්තරසත්වගහිතෙ භික්ඛූ පඤ්ඤත්වා"ති** ආදි. **විකාලෙ**යි විගතෙ කාලෙ; කාලොති භික්ඛූනං භොජනකාලෝ අධිප්පෙතො. සො ච සබ්බභාගියෙන පරිවෙණාදිනා මජ්ඣන්හිකොතා, කසිණං විනිවත්තෙතීති අධිප්පායෝ. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "**විකාලෝ නාම මජ්ඣන්හිකෙ විනිවත්තෙ සාධ අරුණුග්ගමනා**"යි වුත්තං. සීතමජ්ඣන්හිකොපි කාල[1]සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තතො පඨාය පන ඛාදිතුං වා භුඤ්ජිතුං වා න සක්කා. සහසා පිවිතුං සක්කා හවෙය්‍ය, න කුක්කුච්චෙකතා පන තත්තකබ්බා. කාලපරිච්ඡෙදජානනත්ථං ච කාලත්ථේ මෙහා යොජෙතබ්බා. කාලන්තරෙ වා භත්තකිච්චං නාතබ්බං. **අථ සෙසං ඛාදනීයං නාමා**නි එත්ථ යං තාව සක්කලිමොදකාදි පුබ්බණ්ණා පරණ්හමියං, තත්ථ වත්තබ්බමෙව නත්ථි. යම්පි වනමූලාදිපභෙදං ආමිසගතිකා හොති, සෙය්‍යථිදං- මූලඛාදනීයං ඛන්ධඛාදනීයං මූලාඛාදනීයං මත්ථකඛාදනීයං ඛන්ධඛාදනීයං තචඛාදනීයං පත්තඛාදනීයං පුප්ඵඛාදනීයං ඵලඛාදනීයං අට්ඨිඛාදනීයං පිට්ඨඛාදනීයං නීය්‍යාසඛාදනීයන්ති, ඉදමපි ඛාදනීයඝඞ්ගහමෙව ගච්ඡති. තත්ථ පන ආමිසගතිකභාවලක්ඛණත්ථං ඉදං[2] මූඛමත්තනිදස්සනං:-

මූලඛාදනීයෙ තාව මූලකමූලං වාරකමූලං[3] වුච්චු[4]මූලං තම්බකමූලං තණ්ඩුලෙය්‍යකමූලං වත්ථුලෙය්‍යකමූලං වජ්[5]කලිමූලං ජජ්ඣරිමූලන්ති එවමාදීනි සුපෙය්‍යපණ්ණමූලානි ආමිසගතිකානි. එත්ථ ච වජ්කලිමූලෙ ජරට්ඨං ඡඩ්ඩෙත්වා ඡඩ්ඩෙතුං, තං යාවජීවිකං නොති. අඤ්ඤම්පි එව රූපං එතෙනෙව නයෙන වෙදිතබ්බං. මූලකාවාරකජජ්ඣරිමූලානං පන ජරට්ඨාතිපි ආමිසගතිකානෙවාති වුත්තං. යානි පන පාලියං "අනුජානාමි භික්ඛවෙ මූලානි භෙසජ්ජානි, අත්‍රිදං සිඹ්ගිවෙරං වචං වචත්ථං අතිවිසං කට්ඨකරොහිණිං උසීරං භද්දමුත්තකං, යානි වා පනඤ්ඤානිපි අජ්ජ මූලානි භෙසජ්ජානි, නෙව ඛාදනීයෙ ඛාදනීයත්ථං ඵරන්ති, න භොජනීයෙ භොජනීයත්ථං ඵරන්ති"ති වුත්තානි, තානි යාවජීවිකානි. තෙසං වුළපඤ්චමූලං මහාපඤ්චමූලන්ති ආදිනා නයෙන ගණ්හියමානානං ගණනාය අන්තොත නත්ථි. ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථං ච අඵරණභාවොයෙව පන තෙසං ලක්ඛණං. තස්මා[6] යං කිඤ්චි මූලං තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්ථං භොජනීයත්ථඤ්ච ඵරති, තං යාවකාලිකං. ඉතරං යාවජීවිකන්ති වෙදිතබ්බං. සුඛුමං[7] වත්වාපි ති ඉමසම්පි යෙව ලක්ඛණෙ ඨාතබ්බං. නාමසඤ්ඤඤ්ඤ පන වුච්චමානාසු තං තං නාමං අජානනානානං සම්මොහො යෙව හොති. තස්මා නාමසඤ්ඤඤ්ඤය ආදරං අකත්වා ලක්ඛණ මෙව දස්සිතං. යථා ච මූලෙ එවං සාඛුදීසුපි යං ලක්ඛණං දස්සයිස්සාම,[8]

---

1. සී. ඉ. විකාල. 2. සය්‍ය. ඉදං ඛාදනීයං.
3. සී. ඉ ඛාරකමූලං. සී. 1. චිරකමූලං. 4. සය්‍ය. පුච්චු. 5. සය්‍ය. වජ්ජ.
6. සය්‍ය. තස්ස. 7. සී. ඉ. තෙසු බහුං. 8. සය්‍ය. දස්සිතං.

[1]-මජ්ඣන්හසඞ්ඛ්‍යෙ භෙසජ්ජත්තකතිකොති.

තසෙසව වසෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. යඤ්ච තං පාලියං භලිඤ්ඤාදි අධ්‍යොහරිතං වුත්තං, තස්ස බ්‍රහ්මායුපපථලොපි සබ්බං යාවජීවිකන්ති වුත්තං.[1]

කන්දමූලඛාදනීයෙ[2] දුවිධො කන්දො: දීඝො ච රස්සො ච හිරිකිංසුකා කන්දාදි වෙදිතො ච උපපලකන්දෙරුකන්දාදි, යං ගණ්ඨිපීති වදන්ති. තත්‍ථ සබ්බම්පි කන්දමූලං ජීණණ[3]ජරඨ්ඨානං ච ජ්‍ලලිං ච සුඛ්‍යමූලානි ච යාව ජීවිකානි. තරුණො පන සුඛඛාදනීයො සාලකල්‍යාණිපොතකකන්දෙ කිංසුකපොතකකන්දෙ අම්බාටකකන්දෙ, නෙතකන්දෙ, මාලුවකන්දෙ හිරිසඛ්‍යතො පදුමපුණ්ඩරිකකන්දෙ, පිණ්ඩාලුමිසාලුආදයො ච වලලි[4] කන්දූ ආලුවකන්දෙ සිඟිවෙරකන්දෙ තාලකන්දෙ නීලුපලරත්තුපලකුමුද සොගන්ධිකානං කන්දූ භදලිකන්දෙ වෙළුකන්දෙ කසෙරුකන්දොති එව මාදයො තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්‍ථං භොජනීයත්‍ථං ච ඵරණකන්දූ යාවකාලිකා. කීරවල්ලිකන්දෙ අධොතො යාවජීවිකො. ඛොතො යාවකාලිකො. කීරකාකොලිජීවක[5] උසභකලසුනාදිසු කන්දූ පන යාවජීවිකා. තෙ පාලියං "යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්‍ථි මූලානි භෙසජ්ජානී"ති එවං මූලභෙසජ්ජසඞ්ගහෙ නෙව සඞ්ගහිතා.

මූලාලඛාදනීයෙ පදුමමූලාලං පුණ්ඩරිකමූලාලසදිසං යෙව. එරණ මූලං කණ්ඩුලමූලන්ති එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාර වසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්‍ථං ච භොජනීයත්‍ථං ච එරණකන්දූ මූලාලංයාව කාලිකං. භලිදද්දිඝිඛිවෙරම්භාවිවත්‍ථුරසුවලලිනෙතක තාලකිතතාල කුතතාලනාලිකෙරපුගරුක්ඛාදිමූලාලං පන යාවජීවිකං. තං සබ්බම්පි පාලියං "යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්‍ථි මූලානි භෙසජ්ජානී"ති එවං මූලභෙසජ්ජසඞ්ගහෙනෙව සඞ්ගහිතං.

මත්‍ථඛාදනීයෙ තාලකිතතාලකුතතාලනෙතකකාලිකෙරපූග රුක්ඛඛජසූරිවෙත්තඵරණකන්දලිනං කළීරසඞ්ඛාතා මත්‍ථකා වෙණු කළීරෙ තලකළීරෙ උච්ඡුකළීරෙ මූලකකළීරෙ සාසපකළීරෙ සත්‍තාවරිකළීරෙ සත්තන්නම්පි ඔසධතිණකළීරෙ කළීරාති එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්‍ථං භොජනීයත්‍ථං ච එරණකො රුක්ඛවලලිආදීනං මත්‍ථකො යාවකාලිකො. භලිදද්දිඝිඛි වෙරවවමභාවිලසුනානං කළීරා තාලකිතතාලකුතතාලනාලිකෙරකළීරා නක්‍ඛ ත්‍තඉදිච්ඡා පානිතො ජරඨ්ඨබ්‍යතෙ යාවජීවිකො. ඛණ්ඩඛාදනියෙ අනෙකා පඨවිගතො සාලකල්‍යාණිඛණ්ඩො උච්ඡුඛණ්ඩො නීලුපලරත්තු පලකුමුදසොගන්ධිකානං දණ්ඩකානි එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයත්‍ථං භොජනීයත්‍ථං ච එරණකො ඛණ්ඩො යාවකාලිකො. උපපලජාතීනං පණ්ණදණ්ඩකො පදුමජාතීනං සබ්බොපි දණ්ඩකො කරවිකදණ්ඩාදයො ච අවසෙස

1. සී. ඉ. & I. වුත්තං මූලඛාදනියං. 2. සයා. කණ්ඩ. 3. සී. ඉ. ජිණ්ණා. 4. සී. ඉ. කීරවල්ලි. 5. සයා. & සී. ඉ. ජීවිකා. 6. සයා. කරවිකදණ්ඩා.

සබ්බඛඬා යාවජීවිකා. තවඛාදනීයෙ උච්චුත්තවොව එකො යාව කාලිකො. සොපි සරසො. සෙසො සබ්බො යාවජීවිකො. තෙසං පන මජ්ඣන්හිකතිකානං තිණ්ණම්පි පාලියං කසාවහෙසජ්ජෙන සඬහෙ වෙදිතබ්බො. වුත්තං හෙතං "අනුජානාමි භික්ඛවෙ කසාවානි හෙසජ්ජානි නිම්බකසාවං කුවජකසාවං එකශව[1]කසාවං නත්තමාල කසාවං, යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි කසාවානි හෙසජ්ජානි නෙව ඛාදනියෙ ඛාදනියට්ඨං ඵරන්ති, න හොජනියෙ හොජනියට්ඨං ඵරන්ති"ති. එවං එතෙසං සඬහෙ සිජ්ඣති. වුත්තකසාවානි ච සබ්බානි කපිත්ථානීති වෙදිතබ්බානි.

පත්තඛාදනියෙ මූලකං[2] වරකො වුච්චු[3] තම්බකො තණ්ඩුලෙය්‍යකො පපුණ්ණාගො[4] වත්‍රුලෙය්‍යකො වජ්ජ[5]කලි ජඤ්ඣිරී සෙලු[6] සිගඟුකසමද්දකො[7] උම්මා විතමූලඤ්ච මාසො රාජමාසො ඵපෙච්චා මහානිපඤ්ච අවසෙසනිප්පඤ්චො අගහිමත්ථා සුනිසන්නකො සෙතවරණෙ නාළිකා භූමියං ජාතලොණිති එතෙසං පත්තානි අඤ්ඤානි ච එවරූපානි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනියට්ඨං හොජනියට්ඨං ච ඵරණකානි පත්තානි එකංසෙන යාවකාලිකානි. යා පනඤ්ඤා මහානඛපිටඨිමත්තා පණ්ණලොණි රුක්ඛ වා ගවෙත් වා ආරොහති, තස්සා පත්තං යාවජීවිකං. ඛ්‍රහ්මඤ්ඤත්තං ච යාවකාලිකන්ති දීපවාසිනො වදන්ති. අම්බපල්ලවං යාවකාලිකං. අඤ්ඤං පල්ලවං පන යාවජීවිකං. යානි වා පනඤ්ඤානි පාලියං "අනුජානාමි භික්ඛවෙ පණ්ණානි හෙසජ්ජානි නිම්බපණ්ණං කුවජ්ජපණ්ණං පවොල පණ්ණං තුලසි[8]පණ්ණං කපපාසිකපණ්ණං යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි පණ්ණානි හෙසජ්ජානි නෙව ඛාදනියෙ ඛාදනියට්ඨං න හොජනියෙ හොජනියට්ඨං ඵරන්ති"ති[9] වුත්තානි, තානි යාවජීවිකානි. න කෙවලං ච පණ්ණානියෙව[10] තෙසං පුප්ඵඵලාදීනිපි. යාවජීවික[11]පණ්ණානං පන එකවපණ්ණං අජ්ජුකපණ්ණං එණ්ඩිජිකපණ්ණං පවොල පණ්ණං තම්බුල[12]පණ්ණං පදුමිනිපණ්ණන්ති එවං ගණ්හාවෙත අනෙකා නත්ථි.

පුප්ඵඛාදනියෙ මූලකපුප්ඵං වාරක[13]පුප්ඵං වුච්චු[3]පුප්ඵං තම්බක පුප්ඵං වජ්ජ[5]කලිපුප්ඵං ජඤ්ඣිරීපුප්ඵං චූළ[14]නිප්පවපුප්ඵං මහානිප්පව පුප්ඵං කසෙරුකපුප්ඵං නාළිකෙරතාලතෙතකානං තරුණපුප්ඵානි සෙතවරණපුප්ඵං සිගඟුපුප්ඵං උපලපදුමජාතිකානං පුප්ඵානං[15]

1. සී. 1, පඨම. 2. සහ. මූලඛණ්ඩං. 3. සහ. පුච්චු. සී. I. වුත්ත
4. සහ. පුත්තාගො. පපුත්තාවො? 5. සහ. වජ්ජ. 6. සී. මූ. සෙලුං.
7. සී. මූ. කාසමද්දකො. 8. සහ. වෙ. 9. සී. මූ. සූලඝ.
10. සී. 1, & සහ. පණ්ණානි. 11. සී. මූ. යාවජීවිකානි. 12. සහ. තමෙම්බාල.
13. සී. මූ. ඛාරක. 14. සී. I. චූළතෙපුප්ඵං.
15. සහ. පුපඵානි. කණ්ණිකාර පුපඵං.
a. මහාවිභඞ්ගසහ තෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ. (236)

කණ්ණිකාමත්තං අගහි[1]පුප්ඵං කරිරපුප්ඵං[2] ජීවන්තීපුප්ඵන්ති[3] එවමාදි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයභෝජනීයභෝජනීයට්ඨං ව ඵරණකපුප්ඵං යාවකාලිකං. අසොක චකුලකුය්‍යක[4]පුන්නාගවම්පකජාතිසුමනකණ්ණිකාරකුන්ද[5] නව මාලිකමල්ලිකාදීනං පන පුප්ඵං යාවජීවිකං. තස්ස ගණනාය අනොතත්තේ. පාලියං පනස්ස කසාවහෙසජෙනෙව සඞ්ගහො වෙදිතබ්බා.

ඵලඛාදනියෙ පනස ලබුජ තාල නාලිකෙර අම්බ ජම්බු අම්බාටක තින්තිණීක මාතුලුඞ්ග කපිත්ථ ලාබුකුම්හණ්ඩ පුස්සඵල තිම්බරූසක තිපුස වාතිඞ්ගණ වොව මොව මධුකාදීනං ඵලානි යානි ලොකෙ තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයට්ඨං භොජනීයට්ඨං ව ඵරන්ති, සබ්බානි තානි යාවකාලිකානි. නාමගණනාවසෙන තෙසං න සක්කා පරියන්තං දස්සෙතුං. යානි පන පාලියං "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ඵලානි හෙඨජ්ජානි විළඞ්ගං පිප්පලිං මිරිවං හරිතකං විභීතකං ආමලකං ගොඨඵලං යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි ඵලානි හෙඨජ්ජානි නෙව ඛාදනීයෙ ඛාදනීයට්ඨං න භොජනීයෙ භොජනීයට්ඨං ඵරන්ති"නිය වුත්තානි, තානි යාවජීවිකානි. තෙසම්පි අපරිපක්කානි අවීචි ව ඞිම්බවරණකෙතකඛාසමරි[6]ආදීනං ඵලානි ජාතිඵලං කටුකඵලං ඵලා තක්කොලනාදි එවං නාමවසෙන න සක්කා පරියන්තං දස්සෙතුං.

අට්ඨිඛාදනියෙ ලබුජට්ඨි පනසට්ඨි අම්බාටකට්ඨි සාලට්ඨි ඛජ්ජූරි කෙතකඞ්කිම්බරූසඛාණං තරුණඵලට්ඨි තින්තිණීකට්ඨි ඞිම්බඵලට්ඨි[7] උපලපදුමජාතීනං පොක්ඛරට්ඨීති එවමාදීනි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු මනුස්සානං පකතිආහාරවසෙන ඛාදනීයට්ඨං භොජනීයට්ඨං ව ඵරණකානි අට්ඨීනි යාවකාලිකානි. මධුකට්ඨි පුන්නාගට්ඨි හරිටකාදීනං අට්ඨීනි සිද්ධත්ථකට්ඨි රාජඞ්ගණීති එවමාදීනි අට්ඨිකි යාවජීවිකානි. තෙසං පාලියං ඵලහෙඨජ්ජෙනෙව සඞ්ගහො වෙදිතබ්බා.

පිට්ඨඛාදනියෙ සත්තන්නං තාව ඔදාතසුඛ ඔදාතසුඛානුලොමානං අපරණ්ණානං ච පිට්ඨං පනසපිට්ඨං ලබුජපිට්ඨං අම්බාටකපිට්ඨං සාල පිට්ඨං ඩොණකං තාලපිට්ඨං ච ඛීරවල්ලිපිට්ඨං වාති එවමාදීනි තෙසු තෙසු ජනපදෙසු පකතිආහාරවසෙන මනුස්සානං ඛාදනීයට්ඨං භොජනීයට්ඨං ව ඵරණකානි පිට්ඨකානි යාවකාලිකානි. අඩොණකං තාලපිට්ඨං ඛීරවල්ලිපිට්ඨං අසඞ්ගණ්හනාදිපිට්ඨානි ච යාවජීවිකානි. තෙසං පාලියං කසාවමිහි ච මූලඵලෙහි ච සඞ්ගහො වෙදිතබ්බා. නියාසඛාදනියෙ එකො උච්ඡුනියාසොව සත්තාහකාලිකො. සො "අනුජානාමි භික්ඛවෙ ජතූනි හෙඨජ්ජානි භික්ඛු භික්ඛුජතු

1, සී. මූ. & සෘ. අහඞ්ක. 2. සෘ. කණණවිර. 3, සෘ. ජීවපුප්ඵන්ති.
4, සෘ. කුලෙය්‍යක. 5, සෘ. කණණවිරකණණිකාරකන්ද
6, සෘ. කසමිර, සී. I. කාසුමිරි. 7. සෘ. ඞිම්බඵලට්ඨිකො සඞ්ඛිපති.
a මිහාවිහාසුස හෙඨජ්ජකඛණ්ඩකෙ.

භික්ඛුසිපාටිකං තඤං තඤපත්තිං තඤප[1]ණ්ණිං සජ්ජුලසං යානි වා පනඤ්ඤානිපි අත්ථි ජතූනි හෙසජ්ජානී"තිඃ එවං පාලියං වුත්තතිරච්ඡානසා යාවජීවිකා. තත්ථ යෙවාපනකවසෙන ගහිතානං අම්බතිරච්ඡානසා කණිකාරතිරච්ඡානසොති එවං නාමවසෙන න සක්කා පරිච්ඡින්දිතුං දසෙතුං. එවං ඉමෙසු මූලබාදනීයාදීසු යං කිඤ්චි යාවකාලිකං, සබ්බම්පි ඉමසම්ං අත්ථෙ 'අවසෙසං බාදනීයං නාමා'ති සඞ්ගහිතං. **භොජනීයං නාම පඤ්ච භොජනානීති** ආදිමහි යං වත්තබ්බං තං වුත්තමෙව. **බාදිස්සාමි භුඤ්ජිස්සාමීති, පතිගණ්හාතීති** යො භික්ඛු විකාලෙ එතං බාදනීයඤ්ච භොජනීයඤ්ච පතිගණ්හාති, තසස පටිග්ගහණෙ තාව ආපත්ති දුක්කටසස. **සෙසමෙත්ථ** උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං: කායතො ව කායවිත්තතො ව සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං, අචිත්තකං. **පණ්ණත්තිවජ්ජං.** කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

විකාලභොජනසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 4. 8.

අට්ඨමසික්ඛාපදෙ-බෙලට්ඨසීසො නාම ජට්ලසහස්සසස අබ්භන්තරෙ මහාථෙරෝ; **අරඤ්ඤෙ විහරතීති** ජෙතවනසස අවිදූරෙ පධානඝරෙ එකසම්ං ආවාසෙ වසති; **සුඛඛුරන්නි**[2] අසුපබ්බඤ්ඤං ඔදනං; සො කිර අන්තොගාමෙ භුඤ්ජිත්වා පච්ඡා පිණ්ඩාය චරිත්වා තාදිසං ඔදනං ආහරති. **තඤ්ච** ඛො අපටිච්ඡිතාය. න පච්චයගිද්ධතාය. ථෙරො කිර සත්තාහං නිරොධසමාපත්තියා චිත්තාමෙත්වා සමාපත්තිතො වුට්ඨාය තං පිණ්ඩපාතං උදකෙන තෙමෙත්වා භුඤ්ජති. තතො පුන සත්තාහං සමාපත්තියා නිසීදති. එවං ද්වෙපි තීණිපි වත්තාරිපි සත්තාහානි චිත්තාමෙත්වා ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. තෙන වුත්තං- **විසරන ගාමං පිණ්ඩාය පවිසතීති.** කාරෙ කරණං කිරියාති අත්ථතො එකං. සන්නිධිකාරෙ අසසාති සන්නිධිකාරං; **සන්නිධිකාරමෙව සන්නිධිකාරකං**;[3] පරිභුඤ්ජිත්වා එකරත්තිං[4] චිත්තාමිත්තසෙසතං අධිවචනං. තෙනෙවසස පදභාජනෙ වුත්තං: "**සන්නිධිකාරකං නාම අජ්ජ පටිග්ගහිතං අපරජ්ජු**"නි.[5] **පතිගණ්හාති ආපත්ති දුක්කටසසාති** එවං සන්නිධිකතං යං කිඤ්චි යාවකාලිකං වා යාමකාලිකං වා අජ්ඣොහරිතුකාමතාය ගණ්හන්තසස පටිග්ගහණෙ තාව ආපත්ති දුක්කටසස. **අජ්ඣොහරතො පන එකමෙකසම්ං අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං.** සවෙපි පත්තෙ දුග්ගොතො හොති, යං අඞ්ගුලියා සංසන්දතසස ලෙඛා පඤ්ඤායති, ගණ්ඨිකපත්තසස වා ගණ්ඨිකන්තරෙන[6] සෙනාහො පවිට්ඨා හොති, සො උණ්හෙ ඔතාපෙන්තසස පග්ඝරති, උණ්හායාගුයා වා[7]

---

1. සසා. සිපාටිකා තඤඤං තඤක, 2. සී. මූ. බුරන්ති.
3. සසා. 'සන්නිධිකරියන්ති අත්ථෙ' ඉති අධිකං. 4. සසා. එකරත්තං.
5. සසා. අපරජ්ජුන්ති. 6. සස. ගණ්ඨිකන්තරෙ. 7. සී. I. යාගු වා,
a මහාවග්ගසස තෙසජ්ජක්ඛන්ධකෙ. (උභ)

ගහිතාය සහදිස්සති, තාදිසෙ පතෙතපි පුන දිවසං භුඤ්ජන්තස්ස පාචිත්තියං. තස්මා පත්තං ධොවිත්වා පුන තත්ථ අවෙජ්ඣකං වා ආසිඤ්චිත්වා අඞ්ගුලියා වා සංසිත්වා නිසෙනහහාවෝ **ජානිතබ්බා**. සචෙ හි උදකෙ වා සෙනහහාවෝ පතෙත වා අඞ්ගුලිලෙඛා පඤ්ඤායති, දුද්ධොතෝ හොති. තෙලවණණපතෙත පන අඞ්ගුලි ලෙඛා පඤ්ඤායති, සා **අබ්බොහාරිකා**. යං භික්ඛු නිරපෙක්ඛා සාමණෙරානං පරිච්චජ්ජති, තඤ්චෙ සාමණෙරා නිදහිත්වා දෙන්ති, සබ්බං වට්ටති. සයං පටිග්ගහෙත්වා අපරිච්චත්තමෙව හි දුතියදිවසෙ න වට්ටති. තතෝ හි එකසිත්ථම්පි අජ්ඣොහරතෝ පාචිත්තියමෙව. අකප්පියමංසෙසු මනුස්සමංසෙ ථුල්ලච්චයෙන **සද්ධිං** පාචිත්තියං. අච්ඡසෙ[1] දුක්කටෙන සද්ධිං. යාමකාලිකං **සති** පච්චයෙ අජ්ඣොහරතෝ පාචිත්තියං. ආහාරත්ථාය අජ්ඣොහරතෝ දුක්කටෙන සද්ධිං පාචිත්තියං. සචෙ පවාරිතෝ හුත්වා අනතිරිත්තකං[2] අජ්ඣොහරති, පකතිආමිසෙ ද්වෙ පාචිත්තියානි. මනුස්සමංසෙ ථුල්ලච්චයෙන සද්ධිං ද්වෙ. සෙසඅකප්පියමංසෙ දුක්කටෙන **සද්ධිං**. යාමකාලිකං **සති** පච්චයෙ සාමිසෙන මුඛෙන අජ්ඣොහරතෝ ද්වෙ. නිරාමිසෙන එකමෙව. ආහාරත්ථාය අජ්ඣොහරතෝ විකපපඤ්චපෙපි දුක්කටං වඩ්ඪති. සචෙ විකාලෙ අජ්ඣොහරති, පකතිභොජනෙ සන්නිධි පච්චයා ච විකාලභොජනපච්චයා ච ද්වෙ පාචිත්තියානි. අකප්පිය මංසෙසු[4] ථුල්ලච්චයඤ්ච දුක්කටං ච වඩ්ඪති. යාමකාලිකෙපි විකාල පච්චයා අනාපත්ති. අනතිරිත්තපච්චයා පන විකාලෙ සබ්බත්ථකපෙපසු අනාපත්ති.

සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකං ආහාරත්ථාය ආහාරත්ථාය පතිග්ගණ්හතෝ පටිග්ගහණපච්චයා තාව දුක්කටං. අජ්ඣොහරතෝ පන සචෙ නිරාමිසං හොති, අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ දුක්කටං. අථ ආමිසසංසට්ඨං පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතං හොති, යථාවත්ථුකං පාචිත්තියමෙව. **අනාපත්ති යාවකාලිකන්ති** ආදිමහි විකාලභොජනසික්ඛාපදෙ නිද්දිට්ඨං ඛාදනීයභොජනීයං යාව මජ්ඣන්හිකසමයා තෝ කාලෝ, තාව භුඤ්ජිතබ්බතෝ යාවකාලිකං. සද්ධිං අනුලොමපානෙහි අට්ඨවිධං පානං යාව රත්තියා පඨමියාමසමයා තෝ යාමෝ, තාව පරිභුඤ්ජිතබ්බතෝ යාමෝ කාලෝ අස්සාති **යාමකාලිකං**. සපඨාදි පඤ්චවිධං හෙමන්තං සත්තාහං නිබ්බෙත්තබ්බතෝ සත්තාහෝ කාලෝ අස්සාති **සත්තාහ කාලිකං**. ඨපෙත්වා උදකං අවසෙසං සබ්බම්පි යාවජීවං පරිහරිත්වා සති පච්චයෙ පරිභුඤ්ජිතබ්බතෝ **යාවජීවිකන්ති** වුච්චති. තත්ථ අරුණෙ ද්සෙ පටිග්ගහිතං යාවකාලිකං සත[5] කුත්තාපුම්පි නිදහිත්වා නිදහිත්වා යාව කාලෝ නාතික්කමති තාව, යාමකාලිකං එකං අහොරත්තං, සත්තාහ කාලිකං සත්තරත්තං, ඉතරං සති පච්චයෙ, යාවජීවමපි පරිභුඤ්ජන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. අට්ඨකථාසු පන ඉමස්මිං ඨානෙ

1, සඤ, අච්ඡසෙසසු. 2, සඤ, අනතිරිත්තං කතං. 3, සඤ, තසසෙ.
4, සඤ, මංසෙ. 5, සී, පී, සත්තා.

පාතකථා කපටියානුලොමකථා "කපටි නු ඛො යාවකාලිකෙන යාමකාලික"නති ආදිකථා ච කපටියභූමිකථා ච විත්ථාරිතා. තං මයං ආගතට්ඨානෙ යෙව කථයිස්සාම. එළකලොමසමුට්ඨානං: කායතො ච කායචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අච්චිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ගහපතිඛිඩ්ඩාරසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

2. 1. 4. 9.

නවමසික්ඛාපදෙ-**පණීතභොජනානීති** උත්තමභොජනානි; **සඞ්ඝං සමුපනෙන්තං නිමන්තෙතී**ති සමීපතෝයුත්තං කත්වා කපටියං[1] **භාදුනී**[2]ති සුරසං; **යෝ පන භික්ඛු එවරූපානි පණීතභොජනානි අගිලානෝ අත්තනෝ අත්ථාය විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජෙය්‍යා**ති එත්ථ සුද්ධානි සපි ආදීනි විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජනෙනා පාචිත්තියං නාපජ්ජති. සෙඛියෙසු සුපොදනවිඤ්ඤත්තිති දුක්කටං ආපජ්ජති. ඔදනසංඝට්ඨානි පන විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජනෙනා පාචිත්තියං ආපජ්ජතීති වෙදිතබ්බා. අයං තිරෙත්[3] අධිප්පායො. තෙනෙව ච "පණීතානී"ති අවත්වා "පණීතභොජනානී"ති සුත්තෙ වුත්තං. "පාණීතානී"ති ච වුත්තෙ සපිආදීනං යෙව ගහණං හොති. "පණීතභොජනානී"ති වුත්තෙ පන පණීත සංසට්ඨානි සත්තඛඤ්ඤත්තිබ්බතානි භොජනානි පණීතභොජනානීති අයම්පෙත්ථ පඤ්ඤායති. ඉදානි **විඤ්ඤාපෙති පයොගෙ දුක්කට**නති ආදීසු අයං විනිච්ඡයෝ: 'සපිනා හත්ථං දෙහි. සපිං ආහිරිත්වා දෙහි. සපිමිස්සකං කත්වා දෙහි. සසපිං[4] දෙහි. සපිඤ්ච හත්ථං ච දෙහි'ති විඤ්ඤාපෙන්තස්ස විඤ්ඤත්තියා දුක්කටං. පටිග්ගහණෙ දුක්කටං. අජ්ඣොහාරෙ පාචිත්තියං. සපිහත්ථං දෙහීති වුත්තෙ පන යස්මා සාලිහත්ථං විය සපිහත්ථං නාම නත්ථි, තස්මා සුපොදන විඤ්ඤත්තිදුක්කටමෙව වෙදිතබ්බං. සචෙ පන සපිනා හත්ථං දෙහීති වුත්තෙ හත්ථං දත්වා 'සපිං කත්වා භුඤ්ජා'ති[5] නවනීතං වා ඛීරං වා දධිං වා දෙති, මූලං වා පන දෙති 'ඉමිනා සපිං ගහෙත්වා භුඤ්ජා'ති, යථාවුත්තමෙව. ගොසපිනා හත්ථං දෙහීති වුත්තෙ පන ගොසපිනා වා දෙතු, ගොසපිමිහි අසති, පුරිමනයෙනෙව ගොනවනීතාදීනි වා හාපිං යෙව වා දෙතු 'ඉතො සපිනා භුඤ්ජා'ති, යථාවුත්තමෙව. සචෙ පන ගොසපිනා යාවිතො අජ්ජ සපිආදීනි දෙති, විසඬ්ඪනං. එවං නී යති අඤ්ඤං යාවිහෙන අඤ්ඤං දිවසං නාම හොති. තස්මා අනාපත්ති. එස නයො අජ්ජ සපිනා දෙහීති ආදීසුපි. සපටිසසපිනා දෙහීති වුත්තෙ අසපටිසසපිනා දෙති, *විසඬ්ඪෙත්තමෙව. අසපටිස සපිනා දෙහීති වුත්තෙ අසපටිස සපිනා දෙති,*[6] පටිග්ගහණෙපි පරි හොගෙපි දුක්කටමෙව. අසපටිසසපිමහි අසති පුරිමනයෙනෙව

1, ඕ. ඔ. කපටිය. 2 සය. භාදුනී, 3, ඕ, ඔ. පඨනෙ, 4. ඕ, ඔ. සඛ සපිං. 5, ඕ, & I, භුඤ්ජා. 6. සුපඨලක්ඛණත්තාරිත්‍යතා භාවතො ඕ, ඔ. & I, වපාඨවසෙන න දීසෙති,

අකප්පියනවනීතාදීනි දෙති 'සප්පිං කත්වා භුඤ්ජා'ති, අකප්පියසප්පි නාව දිත්තා හොති. අනප්පියසප්පිනාති වුත්තෙ කප්පියෙන දෙති, විසඞ්කතං. සප්පිනාති වුත්තෙ සෙසෙසු නවනීතාදීසු අඤ්ඤතරෙන දෙති, විසඞ්කතමෙව. එස[1] නයො නවනීතෙන දෙතීති ආදිසුපි. යෙන යෙන හි විඤ්ඤත්තං[2] හොති, තස්මිං වා තස්ස මූලෙ වා ලද්ධො තං තං ලද්ධමෙව හොති. සචෙ පන අඤ්ඤං පාලියං ආගතං වා අනාගතං වා දෙනති,[3] විසඞ්කතං. පාලියං ආගතනවනීතාදිනි ඨපෙත්වා අඤ්ඤෙහි නවනීතාදිහි විඤ්ඤත්තෙන්තස්ස දුක්කටං. යථා ච සප්පිභත්තං දෙතීති වුත්තෙ සාලිභත්තස්ස විය සප්පිභත්තස්ස අභාවා සුපොදනවිඤ්ඤත්තිදුක්කටමෙව හොතීති වුත්තං. එවං නවනීතභත්තං දෙතීති ආදිසුපි. පරිපාටියා එකමෙකං විඤ්ඤාරෙත්වා වුච්චමානෙපි අයමෙවත්ථො වත්තබ්බො සියා. සො ච සඞ්ඛෙපෙ නපි සක්කා ඤාතුං, කිං තත්ථ විඤ්ඤාරෙන? තෙන වුත්තං "එස නයො නවනීතෙන දෙතීති ආදිසුපි"ති. සචෙ පන සඞ්ඛිපිපි සප්පිආදිනි එකට්ඨානෙ වා නානාඨානෙ වා විඤ්ඤත්තෙත්වා පටිලද්ධං එකභාජනෙ ආකිරිත්වා එකරසං කත්වා තතො කුසග්ගෙනාපි ජිව්හග්ගෙ එකං බින්දුං[4] ඨපෙත්වා අජ්ඣොහරති, නව පාචිත්තියානි ආපජ්ජති. වුත්තම්පි චෙතං **පරිවාරෙ**:—

"කායිකානි න වාචසිකානි-සඞ්ඛානි නව නානාවත්ථුකානි,
අපුඞ්ගවං අවරිමං ආපජ්ජෙය්‍ය එකතො-පඤ්චාමෙසා
කුසලෙහි චිනණ්ණා"ති.

අගිලානෙ ගිලානසඤ්ඤිනි එත්ථ සචෙ ගිලානසඤ්ඤිපි හුත්වා භෙසජ්ජත්ථාය පඤ්ච භෙසජ්ජානි විඤ්ඤාපෙති, **මහානාමසික්ඛාපදෙන** කාරෙතබ්බා. නව[5] පණීතභොජනානි විඤ්ඤාපෙන්තො පන ඉමිනා සික්ඛාපදෙන කාරෙතබ්බා. භික්ඛුණීනං පන එතානි පාචිත්තියවත්ථූනි හොනති. සුපොදනවිඤ්ඤත්තියං[4] උභයෙසම්පි සෙඛපණ්ණත්තිදුක්කටමෙව. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. වචනත්ථො පන: කායතො කායවාවතො කායවිත්තතතො කායවාවිත්තතනතො ච සමුට්ඨානි. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තතනං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පණීතභොජනසික්ඛාපදං නිට්ඨිතං.

---

2. 1. 4. 10.

දසමසික්ඛාපදෙ- වත්‍ථුස්මිං පඨමයෙසු අත්තනොසං දන්තකට්ඨම්පි සඞ්ඝං පංසුකූලිකමෙව අස්සාති **සඞ්ඝපංසුකූලිකං**; සො කිර සුසානෙ ඡඩ්ඩිතභාජනමෙව පත්තං කත්වා තත්ථ ඡඩ්ඩිතවොළුකෙහෙව විවරං කත්වා තත්ථ ඡඩ්ඩිතමඤ්චපීඨකානි ගෙව ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජති. **අඤ්ඤවාදකානීනි** එත්ථ **අඤ්ඤා** ඛො වුච්චති කාලකතා පිතිපිතාමහා;

1, සය්‍ය. එසෙව. 2, සය්‍ය. විඤ්ඤත්තති. 3, සය්‍ය. දෙති,
4, සී, මූ. බින්දුං. 5, සී, මූ ඉ ව.

වොඝාවිඝතානි වුච්චන්ති තෙසං අත්ථාය සූසානාදීසු **ජඞ්ඝතකානි** ඛාදනීයභොජනීයානි; මනුස්සා කිර කාලඤ්ඤුතඤ්ඤුතයෙ උදිස්ස යං තෙසං සජ්ජිකාලෙ පියං හොති, තං එතෙසු සූසානාදීසු පිණ්ඩපිණ්ඩං කත්වා "ඤාතකා නො පරිභුඤ්ජන්තූ"ති ඨපෙන්ති. සො භික්ඛු තං ගහෙත්වා භුඤ්ජති. අඤ්ඤං පණීතම්පි දීයමානං න ඉච්ඡති. **තෙන වුත්තං සූසානෙපි රුක්ඛමූලෙපි උම්මාරෙපි අඤ්ඤොඝාවිඝතානි සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජන්තීති. එකෙති** පිරෝ ඣානඛෙත්තා; **වඤ්ඣෙති**[1] ථූලෝ; ථූලෙ ච ඣානසරීරෙ වායං භික්ඛුනි වුත්තං හොති. **මනුස්සමංසං මනුස්සඤ්ච ඛාදතීති** මනුස්සමංසං ඛාදතීති නං සල්ලක්ඛෙම; මනුස්සමංසං ඛාදනතා හි ඊදිසා භවනතීති අයං තෙසං අධිප්පායො. **උදඤ්ච දනපොනෙ කුඤ්ඤවොඝාඣනතීති** එත්ථ තෙ භික්ඛූ "අද්ධානං මුඛ්ඣාරං ආහාරං ආහරෙය්‍යා"ති පදස්ස සම්මා අත්ථං අසල්ලක්ඛෙත්වා කුඤ්ඤවොඝාඣිංසු. භගවා පන යථා උපපන්නස්ස වත්ථුස්ස වසෙන පිතා විය දූරතෙ තෙ භික්ඛූ සඤ්ඤපෙතෙතා අනුපපඤ්ඤත්තිං ඨපෙසි. **අදිනනන්ති** භායෙන වා කායපටිබන්ධෙන වා ගණ්හනතස්ස භායකායපටිබන්ධනිස්සග්ගියානං අඤ්ඤතරවසෙන න දින්නං; එතදෙව හි සඤ්ඤාය පදභාජනෙ **"අදිනනං නාම අපරිච්ඡගගිනතං වුච්චති"**ති වුත්තං. දුතියපාරාජිකෙ පන **"අදින්නං නාම පරපරිග්ගහිතං වුච්චති"**ති වුත්තං. **දිනනන්ති** ඉදං පදං[2] තස්සෙව අදින්නස්ස පටිපක්ඛවසෙන **ලක්ඛණ දස්සනත්ථං** උද්ධටං; නිද්දොසෙ වස්ස **"භායෙන වා භායපටිබන්ධෙන වා නිස්සග්ගියෙන වා දෙනති"**ති එවං අඤ්ඤසම්ං දස්සනෙ **"හත්ථපාසෙ සිතො භායෙන වා භායපටිබන්ධෙන වා පරිග්ගණ්හාතී**ති වං එවං දියමානං අත්තනොසෙ රට්ඨෙරුණ්ඩම්පි[3] සචෙ පුබ්බෙ වුත්ත ලක්ඛණෙ හත්ථපාසෙ සිතො භායෙන වා භායපටිබන්ධෙන වා පරිගණ්හාති, එවං එතං පරිග්ගහිතං දින්නං නාම වුච්චති. න" ඉදං[4] ගණ්හ. ඉදං තව හොතූ"ති ආදිවචනෙන නිස්සට්ඨං. **තත්ථ භායෙන වා**ති හත්ථාදීසු යෙන කෙනචි සරීරාවයවෙන; අත්තනොසෙ පාදඞ්ගුලියාපි දීයමානං කායෙන දින්නං නාම හොති. පරිග්ගහණෙපි එසෙව නයො. යෙන කෙනචි හි සරීරාවයවෙන ගහිතං කායෙන ගහිතමෙව හොති. සචෙපි නඤ්ඤකරණීයා දීයමානං නාසාපුටෙන අඤ්ඤල්ලකොච[5] මුඛෙන පතිගණ්හාති, ආහොගමත්තමෙව[6] හි එත්ථ පමාණං. අයං නයො **මහා පච්චරියං** වුත්තො. **භායපටිබන්ධෙනාති** කවවත්ථාදීසු යෙන කෙනචි උපකරණෙන දින්නං කායපටිබන්ධෙන දින්නං නාම හොති. පරිග්ගහණෙපි එසෙව නයො. යෙන කෙනචි හි සරීරසම්බන්ධෙන පත්තථාලකා දිනා ගහිතං කායපටිබන්ධෙන ගහිතමෙව හොති. **නිස්සග්ගියෙනාති** කායතො ච කායපටිබද්ධතො ච මොචෙත්වා හත්ථපාසෙ සිතස්ස කායෙන වා කායපටිබන්ධෙන වා පාතියමානං හි නිස්සග්ගියෙන පයොගෙන දින්නං නාම හොති. අයං තාව පාලිවණ්ණනා.

1, සෲ. වඤ්ඣෙති. 2, සෲ, පත්ත. 3. සී. I. රජරෙණුම්පි.
4, සී. මූ වුච්චති. ඉදං. 5, සී මූ & I. අඤ්ඤල්ලකොච වා.
6, සී. මූ. & I. ආහොගමෙව.

අයං පනෙත්ථ පාලිමුත්තකඤ්ච විනිච්ඡයෝ:-[1] පඤ්චහි අඞ්ගෙහි පරිග්ගහණං රුහති: ඨාමමජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස උක්ඛාරණමත්තං හොති. හත්ථපාසෝ පඤ්ඤායති. අභිහාරෝ පඤ්ඤායති. දෙවෝ වා මනුස්සෝ වා තිරච්ඡානගතෝ වා දෙති. කං වෙ[2] භික්ඛු කායෙන වා කායපටිබද්ධෙන වා පතිගණ්හාති. එවං පඤ්චහඞ්ගෙහි පරිග්ගහණං රුහති. තත්ථ සිත නිසින්නනිපන්නානං පවාරණාසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව හත්ථපාසෝ වෙදිතබ්බෝ. සචෙ පන දූයභාපරිහාහාහකෙසු එකෝ ආකාසෙ හොති, එකෝ භූමියං, භූමට්ඨස්ස ච සීසෙන ආකාසට්ඨස්ස ච ඨපෙත්වා දූතං වා ගහෙතුං වා පහාරිතහත්ථං, යං ආසන්නතරං අඞ්ගං, තස්ස ඔරිමනෙනන හත්ථපාසපමාණං පරිච්ඡිදිතබ්බං. සචෙපි එකෝ කූපෙ හොති, එකෝ කූපතලෙ, එකෝ වා පන රුක්ඛෙ, එකෝ පථවියං, වුත්තනයෙනෙව හත්ථපාසපමාණං පරිච්ඡිදිතබ්බං. එවරූපෙ හත්ථපාසෙ ඨත්වා සචෙපි පකතිමුඛතුණ්ඩකෙන වා හත්ථිඛා සොණ්ඩාය ගහෙත්වා පුප්ඵං වා ඵලං වා දෙති, පටිග්ගහණං රුහති. සචෙ පන අඩ්ඩඨඤ්ඤමරත නස්සාපි හත්ථිනෝ ඛණ්ඩෙ නිසින්නෝ තෙන සොණ්ඩාය දීයමානං ගණ්හාති, වට්ටති යෙව. එකෝ බහූනි හත්තබ්යඤ්ජනභාජනානි සීසෙ කත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස[3] සන්තිකා ආගන්ත්වා සිතකොව ගණ්හථාති වදති, න තාව අභිහාරෝ පඤ්ඤායති. තස්මා න ගහෙතබ්බං. සචෙ පන ඊස කම්පි ඔනමති, භික්ඛුනා හත්ථං පසාරෙත්වා හෙට්ඨිමභාජනං එතදෙසෙ නාපි සම්පටිච්ඡිතබ්බං. එත්තාවතා සබ්බභාජනානි පටිග්ගහිතානි හොන්ති. තතො පට්ඨාය ඔරොපෙත්වා වා උග්ගහාපෙත්වා වා යං ඉච්ඡති, තං ගහෙතුං වට්ටති. සහත්ථා[4] පවිත්ත ආදීහි පන එතාභාජනෙ වත්තබ්බමෙව නත්ථි. කාජෙන භත්තං හරන්තොපි සචෙ කාජං ඔතම්බා දෙති, වට්ටති. තිංස[5] හත්ථෙ වෙණු හොති, එකස්මිං අන්තෙ ගුළකුම්භෝ ඛද්ධෝ, එකස්මිං සප්පිකුම්භෝ, තඤ්ච පතිගණ්හාති, සබ්බං පටිග්ගහිතමෙව. උච්චුග්ගතදෙණ්ඩිතෝ පග්ගණ්හනමෙව රසං ගණ්හථාති වදති, අභිහාරෝ න පඤ්ඤායතීති න ගහෙතබ්බා. සචෙ පන කසටං ඡඩ්ඩෙත්වා හත්ථෙන උස්සිඤ්චිත්වා උස්සිඤ්චිත්වා දෙති, වට්ටති. බහූ පනත්ථ මඤ්ඤෙ වා පිඨෙ වා තටාකරතෙ වා දෙණ්ඩියං වා ඵලතෙ වා ඨපිතා හොන්ති, යත්ථ සිතස්ස දූයභෝ හත්ථපාසෙ හොති, තත්ථ ඨත්වා පටිග්ගහණසඤ්ඤාය මඤ්චාදීනි අඞ්ගුලියාපි ඵුසිත්වා සිතෙන වා නිසිදනෙන වා නිපජ්ජනෙන වා යං තෙසු පතෙතසු දීයති, තං සබ්බං පටිග්ගහිතං හොති. සචෙ පටිග්ගහෙස්සාමීති මඤ්චාදීනි ආරුහිත්වා[6] නිසීදති, වට්ටති යෙව. පඨවියං පන සචෙපි කුවජියා කුවජිං ආහරිත්වා සිතා හොන්ති, යං යං අඞ්ගුලියා වා සූචියා වා ඵුසිත්වා නිසින්නෝ හොති, තත්ථ තත්ථ දීයමානමෙව පටිග්ගහිතං හොති. කත්ථචි කත්ථචි මහාකටසාරහත්ථිපිට්ඨිරූසු ඨපිතපත්තෙන පටිග්ගහණං න රුහතීති වුත්තං. තං හත්ථපාසාභිඤ්ඤකම්මං සන්ධාය වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. හත්ථ

1. සය්‍ය. විනිච්ඡයෝ වෙදිතබ්බෝ. 2. සය්‍ය. පන. 3. සය්‍ය භික්ඛුස්ස.
4. සී, ම්‍ය. සහත්ථා. 5. සය්‍ය, සබෙපි තිංස. 9. සී ම්‍ය. අභිරුහිත්වා.

පාසෙ පන සති යත්ථ කත්ථචි වට්ටති අසඤ්ඤත්ත කත්ථ ජානඤ්ඤා. තත්ථ ජානසෙ පන පදුමිනීපණ්ණෙ වා භිංසුනපණ්ණාදීසු වා න වට්ටති. න හි තං භාජනපටිබද්ධසඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. යථා ච තත්ථජාතකෙ එවං ඛාණුකෙ බන්ධිත්වා ඨිතමඤ්ඤාදීසුපි අසංහාරිමෙ ථලකෙ වා පාසාණෙ වා න රුහති යෙව. තෙපි හි තත්ථජාතත්තා[1] සඞ්ඛ්‍යුපගා හොන්ති. භූමියං අත්ථරිත්වා සුඛුමෙසු තිණපණ්ණකට්ඨකදලිපණ්ණෙසුපි පරිභොගෙන න රුහති. න හි තානි සඞ්ඛාරෙන සම්පජ්ජන්තීති. මිහෙත්තෙසු පන පදුමිනීපණ්ණාදීසු රුහති. සචෙ[2] හත්ථපාසං අනික්ඛාමෙ සීතෙ දීඝදණ්ඩකෙන උළුඞ්කෙන දෙති, ආගන්ත්වා දෙතීති වත්තබ්බා. එවං අසුන්‍ය වා අනාදිඩ්ඪා වා පත්තෙ ආහරති යෙව, පුන පරිභොගෙ තබ්බං. දූරෙ ඨත්වා හත්ථතිණ්ඩං ඛිපන්තෙපි එසෙව නයො. සචෙ පත්තත්ථවිකතො නීහරියමානෙ පත්තෙ රජනවුණ්ණානි හොන්ති, සති උදකෙ ධොවිතබ්බං. අසති රජනවුණ්ණං පුඤ්ඡිත්වා පරිභොගෙන වා පිණ්ඩාය වරිතබ්බං. සචෙ පිණ්ඩාය චරන්තස්ස රජං පතති, පරිභොගෙන හිකඛා ගණිතබ්බා. අපරිභොගෙන ගණ්හතො විනයදුක්කටං. තං පන පුන පරිභොගෙන හුඤ්ජතො අනාපත්ති. සචෙ පන පරිභොගෙන දෙථාති වුත්තෙ වට්ටති අසුත්වා වා අනාදිඩ්ඪත්වා වා හිකඛං දෙන්ති යෙව, විඤ්ඤත්තිදුක්කටං නත්ථි. පුන පරිභොගෙන අඤ්ඤෙ හිකඛා ගහෙතබ්බා. සචෙ මහාවාතො තතො තතො රජං පාතෙති, න සක්කා හොති හිකඛං ගහෙතුං, අනුපසම්පන්නස්ස දස්සාමීති සුද්ධචිත්තෙන ආභොගං කත්වා ගණ්හිතුං වට්ටති. එවං පිණ්ඩාය චරිත්වා විහාරං වා ආසනසාලං වා ගන්ත්වා තං අනුපසම්පන්නස්ස දත්වා පුන තෙන දින්නං වා තස්ස විස්සාසෙන වා පරිභොගෙත්වා හුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ හිකඛාචාරෙ සරජං පතතං හිත්වඤ්ඤස්ස දෙති, සො වත්තබ්බොඃ 'ඉමං පරිභොගෙත්වා හිකඛං වා ගණ්හාහියාඃ'ති. පරිභුඤ්ජියාඃ වා'ති. ඉතො තථා නාතබ්බං. සචෙ රජං උපරි උපලිම්පති, තඤ්ච භාගං පවාහෙත්වා සෙසං හුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ අඤ්ඤො පවිට්ඨඃ[3] හොති, පරිභොගෙතබ්බං. අනුපසම්පන්නෙ අසති හත්ථතො අමොචෙත්වඤ්ඤෙනෙව, යත්ථ අනුපසම්පන්නා අත්ථි, තත්ථ නෙත්වා පරිභොගෙතබ්බං. සුඛභත්තෙ පනීතරජං අපනෙත්වා හුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ අනිසුබ්භං හොති, උපරි භත්තෙන සද්ධිං අපනෙතබ්බං. පරිභොගෙත්වා වා හුඤ්ජිතබ්බං. යාගුං වා සූපං වා පූරතො ඨපෙත්වා ආලුළෙන්තානං භාජනතො[4] ථුසිතානි උග්ගන්ත්වා පඤ්ඤායන්ති, පත්තෙ පරිභොගෙතබ්බෙව. උළුඞ්කෙන ආහරිත්වා දෙන්තානං පඨමතරං උළුඞ්කතො ථෙවා පත්තෙ පතන්ති, සුපනීතා. අනිඝට්ටෙත්වා දෙසෙ නත්ථි. සචෙපි වරුඤෙන ඝට්ටෙත්ව ආහරියමානෙ වරුඤතො මිසි වා ඡාරිකා වා පතති, අඝට්ටෙත්වා නෙවත්ථි දෙසෙ. අනන්තරස්ස හියබ්බතො දියමානං පත්තතො උපපත්තිත්වා ඉතරස්ස

1. සබ්බ. ජාතකෙ. 2. සබ්බ. සචෙ තත්ථ. 3. සී. ඉ. පවිට්ඨං.
4. සී. ඉ. භාජනෙ.

පතෙත පතති, සුපතිතං. පටිග්ගහිතකමෙව හි තං හොති. සචෙ ජග්ඛිරිසාකාදිං[1] ථාලෙචා එකස්ස භික්ඛුනො දෙන්තානං සාකතො[2] ථුසිතානි අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො පතෙත පතන්ති, පතෙතා පටිග්ගහෙතුබ්බා. යස්ස පත්තස්ස උපරි ථාලෙනති, තස්ස පතෙත පතිතෙසු දුතියකාමතාය අභිහටත්තා දුස්සො නත්ථි. පායාසස්ස පූරෙචා පත්තං දෙනති. උණ්හත්තා හෙට්ඨා ගහෙතුං න සක්කොනති, මුඛවට්ටියාපි ගහෙතුං වට්ටතියෙව[3]. සචෙ තථාපි න සක්කොනති, ආධාරකෙන ගණ්හිතබ්බා. ආසනසාලාය පත්තං ගහෙචා නිසින්නො භික්ඛු නිද්දං ඔක්කන්නො හොති,[4] නෙවාහරියමානං න දියමානං ජානාති, අපටිග්ගහිතකං හොති. සචෙ පන ආහොගං කචා නිසින්නො හොති, වට්ටති. සචෙපි සො හත්ථෙන ආධාරකං මුඤ්චිචා පාදෙන පෙලෙත්වා[5] නිද්දායති, වට්ටති යෙව. පාදෙන ආධාරකං අක්කමිචා පතිගණ්හාතස්ස පන ජාගරන්තස්සපි අනාදරපටිග්ගහණං හොති. තස්මා න ඛාතබ්බං. කෙචි එවං ආධාරකෙන පටිග්ගහණං කායපටිබද්ධ පටිබද්ධෙන පටිග්ගහණං නාම හොති, තස්මා න වට්ටතීති වදන්ති. තං වචනමත්තමෙව. අත්ථතො පන සබ්බමෙපතං කායපටිබද්ධමෙව හොති. කායසංසග්ගෙපි වෙස නයො දස්සිතො. යම්පි භික්ඛුස්ස දීයමානං පතති, තම්පි සාමං ගහෙචා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. තන්ත්‍රිදං සුත්තං:- "අනුජානාමි භික්ඛවෙ යං දීයමානං පතති, තං සාමං ගහෙචා පරිභුඤ්ජිතුං. තං කිස්ස හෙතු? පරිවත්තනං තං භික්ඛවෙ දුග්ගහිනී"ති. ඉදං ච පන සුත්තං නෙය්‍යත්ථං. තස්මා එවමෙත්ථ අධිප්පායො වෙදිතබ්බා: යං දීයමානං දුග්ගහස්ස හත්ථතො පරිගලිත්වා සුද්ධාය වා භූමියා පදුම්නීපණ්ණවත්ථකථාරකාදීසු වා පතති, තං සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. යං පන සරජාය භූමියා පතති, තං රජං ප්‍රුඤ්ජිත්වා වා ධොවිත්වා වා පටිග්ගහෙත්වා වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. සචෙ පන පවත්තනං[6] අඤ්ඤස්ස භික්ඛුනො සන්තිකං ගච්ඡති, තෙන ආහරාපෙතුම්පි වට්ටති. සචෙ තං භික්ඛු වදති 'ත්වං යෙව ඛාදා'නි, තස්සාපි ඛාදිතුං වට්ටති. අනාණත්තස්ස පන තෙන න ගහෙතබ්බං. අනාණත්තෙනාපි ඉතරස්ස දස්සාමීති ගහෙතුං වට්ටතීති **කුරුන්දියං** වුත්තං. කස්මා පනෙතං ඉත රස්ස භික්ඛුනො ගහෙතුං න වට්ටතීති? භගවතා අනනුඤ්ඤාතත්තා. භගවතා හි "සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතූ"නි වදන්තෙන යස්සෙව තං දීයමානං පතති, තස්ස අපටිග්ගහිතභාවම්පි තං ගහෙත්වා පරිභොගෙ අනුඤ්ඤාතං. "පරිවත්තනං තං භික්ඛවෙ දුග්ගහිනී"නි වචනෙන පනෙත්ථ පරසන්තකභාවො දීපිතො. තස්මා අඤ්ඤස්ස සාමං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං න වට්ටති. තස්ස පන ආණත්තියා වට්ටති. අයං කිරෙත්ථ අධිප්පායො. යස්මා ච තං අපටිග්ගහිතභාවතා අනුඤ්ඤාතං, තස්මා යථාකිතං යෙව අනාමසිත්වා කෙනචි පිදහිත්වා ඨපිතං දුතිය

---

1. සී. ඉ. & I. සාඛාදිං. 2. සී ඉ. & I. සාඛ්‍යතා.
3. සී ඉ. වට්ටති. 4. සයා. හොති සො. 5. සයා. පීළෙත්වා.
6. සී. ඉ. වට්ටනං.

දිවසෙපි පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සන්නිධිපච්චයා අනාපත්ති. පටිග්ගහෙත්වා පන පරිභුඤ්ජිතබ්බං. නං දිවසං යෙව හි තස්ස සාමං ගහෙත්වා පරිභොගෝ අනුඤ්ඤාතෝ. න තතෝ පරන්ති. අයම්පි කිරෙත්ථ විනිච්ඡයෝ.

ඉදානි අබෙඛාහාරිකතායෝ වුච්චති:-

භූසඤ්ඤාතානං හි දන්තා බීජානි. තඛා බීජානි. පත්තස්ස වණ්ණෝ බීජානි. සබ්බං අබෙඛාහාරිකං. සප්පොතෙන උච්ඡුආදීසු එලිතෙසු මලං පඤ්ඤායති. එතං නවසමුට්ඨිතා නාම. පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. සප්පඨං ඛොවිත්වා එලිතෙසු මලං න පඤ්ඤායති, ලොහගඛ්ඛිමත්තං හොති, තං අබෙඛාහාරිකං. යම්පි සප්පඨං ගහෙත්වා පරිහරන්ති, තෙන එලිතෙපි[1] එසෙව නයෝ. න හි තං පරිභොගත්ථාය පරිහරන්තීති. මූලහෙඤජ්ජාදීනි පිංසන්තානං වා ඝොට්ටෙන්තානං වා නිසදනිසදපොතඤ්චුකබිලමුසලානි බීජානි, පරිහරණභාවාසිං නාපෙත්වා හෙඤජ්ජත්ථාය තෙකෙ වා බිරෙ වා පක්ඛිපන්ති, තත්ථ නීලිකා[2] පඤ්ඤායති, සප්පඨෙ වුත්තසදිසොව විනිච්ඡයෝ. ආමඤතඤකාදීසු පන සයං න පක්ඛිපිතබ්බා. පක්ඛිපති වෙ, සාමපාකතො න මුච්චති.

දෙවෙ වස්සන්තෙ භිණ්ඩාය චරන්තස්ස සරීරතො වා චීවරතො වා කිලිට්ඨඋදකං පත්තෙ පතති, තං පටිග්ගහෙතබ්බං. රුක්ඛමූලාදීසු භූසඤ්ඤාතස්ස පතිතෙපි එසෙව නයෝ. සචෙ පන සන්ත්‍යාහං වස්සන්තෙ දෙවෙ සුද්ධං උදකං හොති, අබෙඛාහාරතො වා පතති, වට්ටති. සාමණෙරස්ස ඔදනං දෙන්තෙන තස්ස පත්තගතං අවිච්ඡින්දිත්වෙව දාතබ්බං.[3] පත්තෙ වාස්ස පටිග්ගහෙතබ්බං. අපටිග්ගහිතෙ ඔදනං ඡුට්ඨං පුන අත්තනො පත්තෙ ඔදනං ගණ්හන්තස්ස උග්ගහිතකං හොති. සචෙ පන දුතුක්කාමො භූත්වා "ආහර සාමණෙර පත්තං. ඔදනං ගණ්හා"ති වදති, ඉතරෙ ව 'අලං මය්හං'ති පටික්ඛිපති, පුන 'නවෙතං මයා පරිච්චත්ත'න්ති ව වුත්තෙපි 'න මය්හං එතෙනත්ථො'ති වදති, සතක්ඛත්තුම්පි පරිච්චජ්ජතු, යාව අත්තනො හත්ථගතං පටිග්ගහිතකමෙව හොති. සචෙ පන ආධාරකෙ ඨිතං නිරපෙක්ඛො ගණ්හාති වදති, පුන පටිග්ගහෙතබ්බං. සාපෙක්ඛො[4] ආධාරකෙ පත්තං ඨපෙත්වා 'එතෙනා[5] පුවං වා හත්තං වා ගණ්හා'ති සාමණෙරං වදති, සාමණෙරෙ හත්ථං ඛොවිත්වා සචෙපි සතක්ඛත්තුං ගහෙත්වා අත්තනො පත්තගතං අඤ්ඤෙන භාජනෙන අත්තනො පත්තෙ පක්ඛිපති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. යදි පන අත්තනො පත්තගතං ඨුසිත්වා තතො ගණ්හාති, සාමණෙර සන්තකෙන සාසඨං හොති, පුන පටිග්ගහෙතබ්බං. කෙචි පන සචෙපි ගච්ඡමානං ජිජ්ජිත්වා තත්ථ පතති, පුන පටිග්ගහෙතබ්බන්ති වදන්ති. තං 'එකං හත්තපිණ්ඩං ගණ්හ, එකං පුවං ගණ්හ. ඉමස්ස ගුළපිණ්ඩස්ස

1. සී., එලිතෙසුපි. 2. සී., නීලකා. 3. සී., දාතබ්බං.
4. සී., සචෙ සාපෙක්ඛො. 5 සී., එතො.

එත්තකං පදෙසං ගණ්හා''ති එවං පරිච්ඡින්දිත්වා වුත්තො වෙදිතබ්බා. ඉධ පන පරිච්ඡෙදෙ නත්ථි. තස්මා යං සාමණෙරස්ස පත්තෙ පතති, තදෙව පටිග්ගහණං විජහති. හත්ථගතං පන යාව සාමණෙරො වා අලත්ථේ න ඔරමති, භික්ඛු වා න වාරෙති, තාව භික්ඛුසෙසව සන්තකං. තස්මා පටිග්ගහණං න විජහති. සචෙ අත්තනො වා භික්ඛූනං වා යාගුපචනක භාජනෙ කෙසඤ්චි අඤ්ඤාය හත්ථං පක්ඛිපති, ''සාමණෙර, භාජනස්ස උපරි හත්ථං කරොහී''ති වත්වා තස්ස හත්ථෙ පක්ඛිපිතබ්බං. තස්ස හත්ථතො භාජනෙ පතිතං ගී[1] දුනියදිවසෙ භාජනස්ස අනපලියනාවං න කරොති, පරිවත්තනත්තා. සචෙ එවං අනත්වා පක්ඛිපති, පත්තම්ව භාජනං නීරාමිසං කත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. දුග්ගතා යාගුකුටං ඨපෙත්වා ගතා. තං දහරසාමණෙරො පතිගණ්හාපෙතුං න සක්කොති. භික්ඛු පත්තං උපනාමෙති. සාමණෙරෝ කුටස්ස ගීවං පත්තස්ස මුඛවට්ටියං ඨපෙත්වා ආවජ්ජෙති. පත්තගතා යාගු පටිග්ගහිතාව හොති. අථ වා භික්ඛු භූමියං ගත්වං ඨපෙති, සාමණෙරෝ පවට්ටෙත්වා තත්ථ ආරොපෙති, වට්ටති. පුබ්බපච්ඡිමත්තභපච්ඡිඋච්ඡුභාරාදිඝුපි එසෙව නයො.

සචෙ පටිග්ගහණඝුපගං භාරං ද්වෙ තයො සාමණෙරා දෙන්ති, එකෙන වා බලවතා උක්කිත්තං ද්වෙ තයො භික්ඛූ ගණ්හන්ති, වට්ටති. මඤ්චස්ස වා පීඨස්ස වා පාදෙ[2] තෙලඝටං ඵාණිතඝටං වා ලග්ගෙන්ති, භික්ඛුස්ස මඤ්චෙපි පීඨෙපි නිසීදිතුං වට්ටති. උග්ගහිතකා නාම න හොති. නාගදන්තකෙ වා අඞ්කුසකෙ වා ද්වෙ තෙලඝටා ලග්ගිතා හොන්ති, උපරි පටිග්ගහිතකො හෙට්ඨා අපටිග්ගහිතකො, උපරිමං ගහෙතුං වට්ටති. හෙට්ඨා පටිග්ගහිතකො උපරි අපටිග්ගහිතකො, උපරිමං ගහෙත්වා ඉතරං ගණ්හතො උපරිමෝ උග්ගහිතකො හොති. හෙට්ඨා මඤ්චෙ අපටිග්ගහිතකං තෙලඵාලකං හොති, තඤ්චෙ සම්මජ්ජනො සම්මුඤ්ජනියා ඝට්ටෙති, උග්ගහිතකං න හොති. පටිග්ගහිතං ගණ්හිස්සාමීති අපටිග්ගහිතකං ගණ්හිත්වා ඤත්වා පුන ඨපෙති,[3] උග්ගහිතකං න හොති, බහි නීහරිත්වා සඤ්ඣාතානි, බහි අධ්‍යපෙත්වා හරිත්වා තත්ථෙව ඨපෙතබ්බං. නත්ථි දොසො. සචෙ පන පුබ්බෙ විවරිත්වා ඨපිතං න විදිතබ්බං. යථා පුබ්බෙ සීතං තථෙව ඨපෙතබ්බං. සචෙ බහි ඨපෙති, පුන නවත්තිතබ්බං. හෙට්ඨා[4] පාසාදං ඔරොහන්තා නිස්සෙණිං මඤ්ඣෙ සඤ්ඣාතානි, අන්තොඝරතො උද්ධං වා අධො වා හරිත්වා ඨපෙතබ්බං. පටිග්ගහිතකෙ තෙලාදීමහි භණ්ඩා[5] උට්ඨෙති, සිඛාවෙරාදීමහි[6] ඝුණවුණ්ණං,[7] තංසම්ඵස්සාහමෙව නාමෙතං. පුන පටිග්ගහණං නිවත්තං නත්ථි.

නාලං වා නාළිකෙරං වා ආරුළ්හො යොහෙත්ථ ඵලපිණ්ඩිං ඔහාරෙත්වා උපරි සීතොව ගණ්හාථාති වදති, න ගහෙතබ්බං. සචෙ අසෙසෙත්වා භූමියං සීතං යොත්තපාසකෙ ගහෙත්වා උක්කිපිත්වා දෙති, වට්ටති.

---

1. සී. ගී, නං ගී, 2. සී. පාදඤ්ච. 3. සී. ගණ්හිතබ්බාහරිත්වා ඨපෙති.
4. සී. අථ මඤ්චා. 5. සී පු. ක. 1. සණ්ඨණ්ඩා.
6. සී. සිඛාවෙරාදීමහි, 7. සී පු. සඝවුණ්ණං.

සඨලං මහාසාඛං භාජනියං භාරෙත්වා පටිගණ්හාති, ඵලානි පටිග්ගහිතා නෙව හොන්ති. යථාසුඛං පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. අඤ්ඤා වත්තියං ඨපෙත්වා වළිං ඡින්දිත්වා උච්ඡුං වා තිම්බරුසාඛං වා දෙන්ති, හත්ථපාසෙ සති වට්ටති. දණ්ඩකෙසු අපපහරිත්වා නිග්ගතං ගණ්හන්තස්ස වට්ටති. පහරිත්වා නිග්ගතෙ අට්ඨකථාසු දුක්කටං න දස්සිතං. මයං පන යං ඨානං පහටං, තතො සයං පතිතමිව හොතීති තක්කයාම. තම්පි අඤ්ඤා[1] ගවජ්ජෙත්ව ගුජ්ජති. සුංකඝාතතො පට්ඨෙත්වා බහි පතිත භණ්ඩං විය. වතිං වා පාකාරං වා ලඞ්ඝාපෙත්වා දෙන්ති, සබෙ පන න පුථුලා පාකාරෙ, අඤ්ඤා පාකාරෙ ච බහි පාකාරෙ ච ඕතාරස්ස හත්ථපාසෙ පහොති, හත්ථසතම්පි උද්ධං ගන්ත්වා සම්පත්තං ගහෙතුං වට්ටති. ගිලන්තං ගිලානෙ සාමණෙරං ඛඤ්ඣන වදති, සො ඵලාඵලං දිස්වා ගහෙත්වා ඛඤ්ඣ නිය්‍යාතෙති දෙති, වට්ටති. අපරෝ භික්ඛු වදතෙතා ඛඤ්ඣ නිය්‍යාතස්ස භික්ඛුනො දෙති, වට්ටති යෙව. ගිලන්තු ඵලිනිං ඝාතං ඡාරත්ථාය ගහෙත්වා ගච්ඡති, ඵලානි ඛාදිතුං විහෙත උපසම්පන්න පටිඤ්ඤාහාපෙත්වා ඛාදිතුං වට්ටති. මච්ඡිභාවාරණ්ඩෙ කපියං භාරෙත්වා පතිගණ්හාති, ඛාදිතුකාමෝ වෙ හොති, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. ඛාදනත්ථස්ස නත්ථි දුක්කටං. භික්ඛු පටිග්ගහණාරහං භණ්ඩං මනුස්සානං යානෙ ඨපෙත්වා මග්ගං ගච්ඡති, යානං කද්දමෙ ලග්ගති, දහරෙ වක්කං ගහෙත්වා උත්තාරෙති, වට්ටති. උග්ගහිතකං භාමි න හොති, නාවාය ඨපෙත්වා නාවං අරිතෙනාපි වා පාජෙති, හත්ථෙන වා ඛණ්ඩති, වට්ටති යෙව. උළුම්පෙපි එසෙව නයො. වාරියං ඛුද්දකෙ වා ඨපෙත්වාපි[2] තං අනුපසම්පන්නෙන ගාහාපෙත්වා අනුපසම්පන්නං බාහාය ගහෙත්වා තරිතුං වට්ටති. තඤ්ඤෙපි අසති අනුපසම්පන්නං ගාහාපෙත්වා තං බාහාය ගහෙත්වා තරිතුං වට්ටති.

උපාසකා ගම්භනිය්‍යත්ථාය පාථෙය්‍යතණ්ඩුලෙ දෙන්ති. සාමණෙරා භික්ඛූනං තණ්ඩුලෙ ගහෙත්වා අත්තනො තණ්ඩුලෙ ගහෙතුං න සක්කොනති. භික්ඛු පෙසං භණ්ඩුලෙ ගණ්හන්ති. සාමණෙරා අත්තනා[3] ගහිත තණ්ඩුලෙසු ඛීණෙසු ඉතරෙහි තණ්ඩුලෙහි යාගුං පචිත්වා සඛෙඛසං පත්තානි පටිපාටියා ඨපෙත්වා යාගුං ආයිරන්ති. පණ්ඩිතො සාමණෙරො අත්තනො පත්තා ගහෙත්වා ථෙරස්ස දෙති, ථෙරස්ස පත්තං දුතියත්ථෙරස්සාති එවං සබ්බානි පරිවත්තෙන්ති. සබ්බගි සාමණෙරස්ස සන්තකමෙව[4] භුත්තං හොති. වට්ටති. සචෙපි සාමණෙරො අපණ්ඩිතො හොති, අත්තනෝ පහොනකං යාගුං සයමෙව පාතුං ආරභති, 'ආවුසො භුඤ්ජා' යාගුං මය්හං දෙතී'ති එවං ථෙරෙහි පටිපාටියා යාචිතොපි පිවිතුං වට්ටති. සබ්බගි සාමණෙරස්ස සන්තකමෙව භුත්තං හොති. නෙව උග්ගහිතපච්චයා න සන්නිධිපච්චයා වජ්ජං ඵුසති. එත්ථ පන මාතා පිතූනං නෙලාදීනි ත්‍යාදීනං අත්‍යාය සාඛාදීනි ච හරන්තානං ඉමෙ

1. සී. ඵු. ඤත්වා. 2. සත්ත. යතෙ වා ඨපෙත්වාපි.
3. සී. ඵු. ක I, අත්තනෝ. 4. සී. ඵු. ක I, සන්තකං.

සඤ්ච්චමෙසෙසා න දියසති. තස්මා භාරණං උපපරිකඛිතබබං. සාමණෙරො භත්තං පච්චුක්කාමො තණ්ඩුලේ ධොවිත්වා නිච්චාලෙතුං න සක්කොති. භික්ඛුනා තණ්ඩුලේ ච භාජනඤ්ච පටිග්ගහෙත්වා තණ්ඩුලේ ධොවිත්වා නිච්චාලෙත්වා භාජනං උද්ධනං ආරොපෙතබබං. අග්ගිං න කාතබබොා. පක්කකාලේ ඔවරිත්වා පක්කභාවො ඤාතිතබබොා. සචේ දූපපක්කං හොති, පාකතිකාය පිදහිතුං න වට්ටති. රජ්ජස්ස වා ඡාරිකාය වා අපත්තත්තාය වට්ටති. පක්කකාලේ ඔරොපෙතුම්පි භුඤ්ජිතුම්පි වට්ටති. පුන[1] පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි සාමණෙරෙ පටිබලො. පච්චුං ඛණෙ පඤ්ඤස්ස නත්ථි. කප්පවි ගණ්හතුකාමො. භික්ඛුනා සතණ්ඩුලොදකං භාජනං පටිග්ගහෙත්වා උද්ධනං ආරොපෙත්වා අග්ගිං ජාලෙත්වා ගවජ්ජනි වත්තබබොා. තතො පරං පුරිමනයෙනෙව සබබං කාතුං වට්ටති. භික්ඛු යාගුඅත්ථාය සුද්ධං භාජනං ආරොපෙත්වා උදකං තාපෙති, වට්ටති. තත්තෙ උදකෙ සාමණෙරෙ තණ්ඩුලේ පක්ඛිපති, තතො පඨමාය භික්ඛුනා අග්ගි න කාතබබොා. පඤ්ඤායාගුං පටිග්ගහෙත්වා පාතුං වට්ටති. සාමණෙරෙ යාගුං පචති, ගන්ධකුක්කුච්චකො භික්ඛු කීළනෙතා භාජනං ආමසති, පිධානං ආමසති, උග්ගතං ථෙණං[2] ඡින්දිත්වා[3] ගරති. තසෙසව පාතුං න වට්ටති. දුරූපවිග්ගණං නාම හොති. සචේ පන දබ්බිං වා උළුඞ්කං වා ගහෙත්වා අනුක්කිපන්තො ආලුළෙති,[4] සබබසං න වට්ටති. සාමංපාකං වෙව හොති දුරූපවිග්ගණං ච. සචේ උක්කිපති, උග්ගහිතකම්පි හොති. භික්ඛුනා පිණ්ඩාය චරිත්වා ආගාරකෙ පත්තෙ ඨපිතෙ හොති, තත්ර වෙ අඤ්ඤෙ ලොල භික්ඛු කීළනෙතා පත්තං ආමසති, පත්තපිධානං ආමසති, තසෙසව තතො ලද්ධභත්තං න වට්ටති. සචේ පන පත්තං උක්කිපිත්වා ඨපෙති, සබබසං න වට්ටති.

තත්ථ ජාතඵලානි සාඛාය වා වල්ලියා වා ගහෙත්වා වාලෙති, තතො ලද්ධඵලං න වට්ටති. දුරූපවිග්ගණදුක්කටං ච ආපජ්ජති. ඵල රුක්ඛං පන අපස්සයිතුං වා තත්ථ කණ්ටකෙ වා බන්ධිතුං වට්ටති.[5] දුරූපවිග්ගණං න හොතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. අරඤ්ඤෙ පතිතං පන අම්බඵලාදිං දිස්වා සාමණෙරස්ස දස්සාමීති ආහරිත්වා දාතුං වට්ටති. සීහව්යග්ඝාදිං දිස්වාපි සාමණෙරස්ස දස්සාමීති පටිග්ගහෙත්වා වා අපටිග්ගහෙත්වා වා ආහරිත්වා දාතුං වට්ටති. සචේ පන සක්කොති විතක්කං සොධෙතුං, තතො ලද්ධං ඛාදිතුම්පි වට්ටති. නෙව ආමකමංස පටිග්ගහණපච්චයා න උග්ගහිතක්කපච්චයා වජ්ජං ඵුසති. මාතාපිතූනං අත්ථාය තෙලාදීනි ගහෙත්වා ගවජ්තො අන්තරාමග්ගෙ ව්‍යාධි උපජ්ජති, තතො යං ඉවජ්ජති, තං පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ පන මූලෙපි පටිග්ගහිතං හොති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි.

1, සය්‍ය. තතො පඨමෙ පුන. 2. සය්‍ය. ථෙණං. 3, සී, ඉ, කං ඡින්දිත්වා.
4, සී, ඉ. ආලොළෙති. 5, සී, ඉ, කා වට්ටති,

මාතාපිතූනං අත්ථාය[1] තණ්ඩුලේ ආහරිත්වා දෙති, තෙ තතොයෙව යාගු ආදීනි සම්පාදෙත්වා තස්ස දෙන්ති, වට්ටති. සන්නිධිපච්චයා වා උච්චාගිත්තාදිපච්චයා වා දෙය්‍යෙ නත්ථි. භික්ඛු පිදහිත්වා උදකං තාපෙති, යාව පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. සචෙ පනෙත්ථ ඡාරිකා පතති, පටිග්ගහෙතබ්බං. දීඝසණ්ඩාසෙන ථාලකං ගහෙත්වා තෙලං පච්චත්තස්ස ඡාරිකා පතති, හත්ථෙන අමුඤ්චන්තෙනෙව පවිත්වා ඔතාරෙත්වා පටිග්ගහෙතබ්බං. සචෙ අඞ්ගාරාපි දූරානි වා පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතානි, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. භික්ඛු උදකං ඛාදති. සාමණෙරො "මය්හම්පි දෙථා"ති වදති. ඉතො ඡින්දිත්වා ගණ්හාති වුත්තෙනා ගණ්හාති. අවසෙසෙ පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. ගුළපිණ්ඩකං ඛාදන්තස්සාපි එසෙව නයො. වුත්තොකාසතො හිත්වා ගහිතාවසෙසං හි අජ්ඣොහරණත්ථාය පටිග්ගහණමෙව හොති. භික්ඛු ගුළං භාජෙත්වා දෙන්තො පටිග්ගහෙත්වා සොළසභාගෙ කරොති. භික්ඛූපි සාමණෙරාපි ආගන්ත්වා එකච්ඡගණෙනෙව එකමෙකං සොළසභාගං ගණ්හන්ති. ගහිතාවසෙසං පටිග්ගහිතමෙව හොති. සචෙ ලොලසාමණෙරො ගණ්හිත්වා ගණ්හිත්වා පුන ඨපෙති, තස්ස ගහිතාවසෙසං අපටිග්ගහිතකං හොති. භික්ඛු ධූමවට්ටිං පටිග්ගාහෙත්වා ධූමං පිවති, මුඛඤ්ච කණ්ණෝ ච මතොසිලාය ලිත්තො විය හොති, යාවජීවං භුඤ්ජිතුං වට්ටති. යාවකාලිකෙන යාවජීවිකසංසග්ග[2]දොසො නත්ථි. පත්තං වා රජනං වා පචන්තස්ස කණ්ණකාසාමුඛවත්තිදොසෙ ධූමෝ පවිසති, ව්‍යඤ්ජනච්චයා පුප්ඵං වා ඵලං වා උප්පජ්ජති, අබෙඛාභාරිකත්තා වට්ටති. භූතගාමභොජනෙ[3] තාලුං ආහච්ච අන්තොකුච්ඡියෙව පවිසති, අවිසයත්තා වට්ටති. මුඛං පවිට්ඨං පුන[4] අජ්ඣොහරතො විකාලෙ ආපත්ති. දන්තන්තරෙ ලග්ගස්ස ආමිසස්ස රසො පවිසති, ආපත්තිදෙව. සචෙ සුබ්බිං ආමිසං ගොනි, රසො න පඤ්ඤායති, අබෙඛාභාරිකපක්ඛං භජති. උපකථෙ භාලෙ නිරුදකට්ඨානෙ භත්තං භුඤ්ජිත්වා තක්කාරෙත්වා දෙ තයො බෙලපිණ්ඩ පාතෙත්වා උදකට්ඨානං ගන්ත්වා මුඛං වික්ඛාලෙතබ්බං. පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතසික්ඛා[5] වෙරුදීනං අංකුර නික්ඛමන්ති, පුන පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. පොණෙ අත්ථි සමුද්දෙදකෙන ලොණකිච්චං කාතුං වට්ටති.

පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතං ලොණොදකං ලොණං හොති, ලොණං වා උදකං හොති, රසො[6] වා ථාණීතං හොති, ථාණීතං වා රසො හොති, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. ගිම්හකාලෙ උදකගණ්ඨිකා එව. පරිහාරිකෙන කතකටසිනා උදකං පසාදෙන්ති, තං අබෙඛාභාරිකං. ආමිසෙන සද්ධිං වට්ටති. ආමිසගතිකොහි කපිත්ථඵලාදීහි පසාදිතං පුරෙභත්තමෙව වට්ටති. පොක්ඛරණිං ආදිසු උදකං බහලං හොති, වට්ටති. සචෙ පන මුඛෙ ච හත්ථෙ ච ලග්ගති, න වට්ටති. පටිග්ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතබ්බං. ඛෙත්තෙපි කසිතට්ඨානෙ බහලං උදකං හොති, පටිග්ගහෙ

1. සී, මූ. මාතාපිතූනං. 2. සී මූ. සංසග්ගෙන. 3. සී. මූ. & 1. භතභූතගාමයා,
4. සී මූ පන 5. සත්ත. පිඛිත 6. සත්ත උච්චුරසො,

තබබං. සචෙ සාදිත්වා භාජනරාදීනි පවිසිත්වා නදිං පූරෙති, වට්ටති. කාකුධ සොබ්හාදයො හොනති, රුක්ඛතො පතිතෙහි පුප්ඵෙහි සඤ්ඡන්නො දකා, සචෙ පුප්ඵරසො න පඤ්ඤායති, පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. පරිත්තං උදකං හොති, රසො පඤ්ඤායති, පටිග්ගහෙතබබං. පබබත භාජනරාදීසු කාලවණ්ණපණ්ණසඤ්ඤත්තාඋදකෙපි එසෙව නයො. පානීයඝටෙ සරෙණුකානි වා සවණ්ටකිරානි වා පුප්ඵානි පක්ඛිත්තානි හොනති, පටිග්ගහෙතබබං. පුප්ඵානි වා පටිග්ගහෙත්වා පක්ඛිපිතබබානි. පාවලීවම්පකමාලුලිකා පක්ඛිත්තා හොනති, වාසමත්තං තිට්ඨති. තං අබෙබාහාරියං. දුතියදිවසෙපි ආමිසෙන සද්ධිං වට්ටති. ගිලානස්ස ඨපිත පුප්ඵවාසිතපානීයතො සාමණෙරෙ පානීයං ගහෙත්වා පිතාවසසං තත්ථෙව ආකිරති, පටිග්ගහෙතබබං. පදුමසරාදීසු උදකං පත්ථරිත්වා සිතං පුප්ඵරෙණුං සබෙන මික්ඛමොහෙත්වා උදකං ගහෙතුං වට්ටති. කපල්ලිකං කාරෙත්වා පටිග්ගහෙත්වා ඨපිතං දන්තකට්ඨං හොති, සචෙ තස්ස රසං විවිතුකාමො, මූලපටිග්ගහණමෙව වට්ටති. අපටිග්ගහෙත්වා ඨපිතං පටිග්ගහෙතබබං. අජානන්තස්ස රසෙ පවිට්ඨෙපි ආපත්තියෙව. අවිත්තකං හි ඉදං සික්ඛාපදං.

මහාභූතෙසු කිං වට්ටති? කිං න වට්ටතීති? ඛීරං තාව වට්ටති. කපල්ලියමංසඛීරං වා අකපල්ලියමංසඛීරං වා හොතු, පිවන්තස්ස අනාපත්ති. අසසු ඛෙලො සිංඝාණිකා මුත්තං කරීසං සෙම්හං දන්තමලං අක්ඛිගූථකො කණ්ණගූථකො සරීරෙ උට්ඨිතලොණන්ති ඉදං සබබං වට්ටති. යං පනෙත්ථ ඛාදනතො වජ්ජිතා පත්තෙ වා හත්ථෙ වා පතති, තං පටිග්ගහෙතබබං. අඞ්ගුලග්ගහං පටිග්ගහිතකමෙව. උණ්හං පායාසං භුඤ්ජන්තස්ස සෙදෙ අඞ්ගුලිඅනුසාරෙන එකාබෙද්ධාව හුත්වා පායාසෙ සන්නිට්ඨති, පිණ්ඩාය වා චරන්තස්ස හත්ථතො පත්තස්ස මුඛවට්ටිං තතො පත්තතලං ඔරොහති, එත්ථ පටිග්ගහණකිච්චං නත්ථි. සඛාම මහාභූතෙසු ඉදං නාම න වට්ටතීති නත්ථි. දුජ්ඣාපිතං පන න වට්ටති. සුජ්ඣාපිතං මද්දිත්වාපිපි චුණ්ණං කත්වා ලෙහෙ උපනෙතුං වට්ටති. චත්තාරි මහාවිකටානි අසනි කපල්ලියකාරසෙ සාමිපි ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටති. එත්ථ ච දුබ්බලොපි අසමත්ථොපි කපල්ලියකාරකො අසන්තපතිබලයෙව තිට්ඨති. ඌරිභාය අසනි සුඛඛදුරං ඛාපෙත්වා ඌරිභා ගහෙතබබා. සුඛඛදුරමෙව අසනි අල්ලදුරං රුක්ඛතො ඡඩ්ඩෙත්වාපි කාතුං වට්ටති. ඉදඤ්ච පන වතුබ්බිධම්පි මහාවිකටං භාලොදිස්සං නාම සප්පදවත්තබ්බමෙව වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඵලභාලොමසමුට්ඨානං: කායතො ච කායවිත්තතො ච සමුට්ඨානි. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කාය කම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දන්තපොණසික්ඛාපදං දසමං.

සමන්තෙනා වණ්ණනාක්කමෙන භොජනවග්ගො වුත්තෙථා.

2. 1. 5. 1.

අවෙලකවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ—**පරිවෙසනන්ති** පරිවිසන්ත්‍යා දානං; **පටිබාහිත්වා සම්පවෙනන්ති** පබ්බජ්ජං සම්පත්තෝ; **දෙති ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති සම්පත්තියා යාගුපත්තං එකපයොගෙන දෙති, එකං පාචිත්තියං. විවිත්තිඤ්ච විවිත්තිඤ්ච[1] දෙති, පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. එසෙව නයො පූවභත්තාදිසු. **තිසිඛෙ අතිරෙකසඤ්ඤිති** මාතා වා පිතා වා තිසිඛෙයෙව පබ්බජති, තෙසං මාතාපිතූසඤ්ඤාය දෙන්තස්සාපි පාචිත්තියමෙව හොති. **දූපෙති**ති අනුපසම්පන්නෙන දූපෙති; **උපනික්ඛිපිත්වා දෙති**ති තථාරූපෙ භාජනෙ ඨපෙත්වා තං භාජනං තෙසං සන්තිකෙ භූමියං නික්ඛිපිත්වා දෙති; තෙසං වා භාජනං[2] නික්ඛිපාපෙත්වා තස්ස දෙති; පත්තං ආධාරකෙ වා භූමියං වා ඨපෙත්වාපි ඉතො වා ගණ්හථාති වත්තුං වට්ටති. සචෙ තිසිඛියො වදති "මය්හං නාම ඉදං සන්තකං. ඉධ නං ආහරථා"ති, ආහරිතබ්බං. තස්ස සන්තකභාවා සහත්‍ථා දූනං නාම න හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ථුල්ලඵලොමසමුට්ඨානං. කිරියා. නොඅකතසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිහතකං පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං, තිවිහතං. තිවෙදනන්ති.

අවෙලකසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 5. 2.

දුතියසික්ඛාපදෙ—**සවිඤ්ඤකමඤ්ඤෙපීති** ආසන්නාලයම්පි; **භත්තභිඤ්ඤගණන්ති** භත්තභිඤ්ඤවං; **න සම්භාවෙසීති** න පාපුණි; **අනාචාරන්ති** වුත්තාචාරෙසං කායවචීද්වාරවීතික්කමං; **දස්සනූපචාරං වා සවණූපචාරං වා විජහනන්තස්සා**ති එත්ථ යදි තිට්ඨෙ වා නිසීදෙන්තා වා උය්‍යොජෙති; යො උය්‍යොජෙතා, සො විජහති. තස්ස ච ආපත්ති නාම නත්ථි. තස්මිං පන විජහන්තෙපි අත්ථෙ ඉතරෙන විජහිතමෙව හොති. තස්මා යො උය්‍යොජෙති, තස්සෙවායං ආපත්ති. තත්ථ සචෙ උපචාරබ්භන්තරෙ එකො පාදෙ හොති, දුක්කටං. සීමාතික්කමෙ පාචිත්තියං. එත්ථ ච දස්සනූපචාරස්ස අජ්ඣාකාසෙ ද්වාදසහත්ථප්පමාණං. තථා සවණූපචාරස්ස. සචෙ පන අන්තරා කුඩ්ඩද්වාර පාකාරාදයො හොන්ති, තෙහි[3] අන්තරිතභාවෙ[4] දස්සනූපචාරං නික්කාමෙතා. **තස්ස** වසෙන ආපත්ති වෙදිතබ්බා. **න අඤ්ඤෙ භොවි පවචනෙ හොතී**ති ඨපෙත්වා වුත්තප්පකාරමනාචාරං අඤ්ඤං කිඤ්චි කාරණං න හොති; **කලිඞ්ගසඝං ආරොපෙතී**ති 'කලිඞ්ගා'ති කොඩෙ; තස්ස සාඛං ආරොපෙති; කොඩස්ස ආණිං ආරොපෙති; කොඩ වසෙන ඣානනිසජ්ජාදිසු දොසං දස්සෙත්වා 'පස්ස ථෙර ඉමස්ස ඣානං, නිසජ්ජං, ආලොකිතං, විලොකිතං. ඛාණු විය තිට්ඨති. සුතඛො

---

1. සී., අවිවිත්තිඤ්ච අවවිත්තිඤ්ච. 2. සී. ඉ. ක්‍යාදිසු.
3, සී. ඉ තෙසං තෙසං. 4, සී., භාවොයෙව.

විය නිසීදති. මඤ්ඤථෝ විය ඉතෝ විතෝ ච විලොකෙති'ති එවං අමන්තාපවචනං වදති 'අපෙථව නාම ඉමිනාපි උබ්බාළ්හා පඤ්ඤා මෙය්‍යා'ති. සෙසං උත්තානමේව. තිසමුට්ඨානං: කායවිත්තතෝ වාචා විත්තතෝ කායවාචාවිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අවිභාවිභං අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

උය්‍යොජනසික්ඛාපදං දුතියං.

2. 1. 5. 3.

තතියසික්ඛාපදෙ—**සඤ්ඤිස්සරෙති** සඤ්ඤියඝරෙ;[1] **සඤ්ඤා අස්සස්ස හික්ඛා දින්නාති** යඤ්ඤා භික්ඛා දින්නා; යං ආගතෙන ලද්ධබ්බං, තං වෙ ලද්ධං, ගච්ඡථාති අධිප්පායො. **පරියුට්ඨිතොති** රාගපරියුට්ඨිතො; මෙථුනාධිප්පායොති අත්ථො. **සහොජනෙති** සහ උභොහි ජනෙහීති සහොජනං, තස්මිං සහොජනෙ; අථවා **සහොජනෙති සහොගෙ**; රාගපරියුට්ඨිතස්ස පුරිසස්ස හි ඉත්ථි හොගො,[2] ඉත්ථියා ච පුරිසො; තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "ඉත්ථි වෙව හොති පුරිසො වා"ති ආදි වුත්තං. **මහල්ලකෙ ඝරෙති** මහල්ලකෙ සඤ්ඤිඝරෙ; **පිට්ඨිසඞ්ඝාටස්ස[3] හත්ථපාසං විජහිත්වාති** තස්ස සඤ්ඤිඝරෙ[4] ගබ්භස්ස යො පිට්ඨිසංඝාටො, තස්ස හත්ථපාසං විජහිත්වා; අඤ්ඤො සඝනස්ස ආසන්නෙ ඨානෙ නිසීදතීති අත්ථො. ඊදිසං ච සඤ්ඤිඝරං මහාවග්ගෙ සාලාදීසු **මහාති. පිට්ඨිවංසං අතික්කමිත්වාති** ඉමිනා මජ්ඣිමතික්කමං දස්සෙති. තස්මා යථා තථා වා කතස්ස බුද්ධකස්ස සඤ්ඤිඝරස්ස මජ්ඣිමතික්කමෙ ආපත්ති වෙදිතබ්බා. සෙසමෙත්ථ උත්තානමේව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං අකුසල චිත්තං. දුවිභාවිදනන්ති.

සහොජනසික්ඛාපදං තතියං.

2. 1. 5. 4. & 5.

චතුත්ථපඤ්චමසික්ඛාපදෙසු යං වත්තබ්බං සියා, තං සබ්බං අනියතවයෙ වුත්තනයමෙව. යථා ච සහොජනසික්ඛාපදං, එවමෙතානිපි පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානානෙවාති.

2. 1. 5. 6.

ඡට්ඨසික්ඛාපදෙ—**දෙථාවුසො භත්තන්ති** එත්ථ තං කිර භත්තං අනිහටං අහොසි. තස්මා එවමාහංසු. අනිහටෙ පන එවං වත්තුං න ලබ්භති. පයුත්තවාචා හොති. **තෙන හි භික්ඛවෙ පවාරෙතෙථා භික්ඛිපථාති** ඉදං පන භගවා කුලස්ස සද්ධාභුරක්ඛණත්ථං ආහ.

1, සී., සඤ්ඤාඝරෙ. 2, සී., අභොගා.
3, සී., පිට්ඨිසඞ්ඝාටස්ස. 4, සී, ඉ. සඤ්ඤිඝර

යදි[1] 'හාජෙත්වා ඛාදථා'ති වදෙය්‍ය, මනුස්සානං පයාදසඳ්දුඨත්තං සියා. **උස්සාදිඝිඨෙත්වා**ති පටිහරිඝිඨ්ඨ; ඝරං යෙව නං ගඟෙත්වා අගමංසූති වුත්තං හොති. **ඝනතං භික්ඛූ**නන්ති එත්ථ කිත්තාවතා ඝනෙතා හොති? කිත්තාවතා අඝනෙතා? අඝනෙතා විහාරෙ යත්ථ ඨිතස්ස කුලානි පඤ්ඤායන්ති, තතො පට්ඨාය යං පස්සෙ වා අනිවුඛෙ වා පස්සති, යස්ස සඤ්ඤා හොති පකතිවවනෙන ආරොචෙතුං, අයං ඝනෙතා නාම. ඉතො විතො ච පරියෙසිත්වා ආරොචනකිච්චං පන නත්ථි. යො හි එවං පරියෙසිතබ්බො, සො අඝනෙතා යෙව. අපිච **අඤ්ඤොපචාරසීමාය භික්ඛිං** දිස්වා ආපුච්ඡිස්සාමීති ගච්ඡතා නත්ථ[2] යං පස්සති, සෙ ආපුච්ඡිතබ්බා. නො චෙ පස්සති, **අඝනතං භික්ඛු**ං අනාපුච්ඡා පවිට්ඨා නාම හොති. **අනනරාරාමතන්**ති අඤ්ඤොගාමෙ විහාරො හොති, තං ගච්ඡති. **ඝතනිඝඝරන්**ති නිමන්තනිඝරං වා සලාඝ ඝතනාදිදඝඝානං වා ඝරං; **ආපදඝ්සු**ති ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායෙසු සති ගන්තුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. සඤ්ඤාසමුට්ඨානං: කාය වාචතො කායවාචාවිඤ්ඤත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤු විමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

චාරිත්තසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 5. 7.

සත්තමසික්ඛාපදෙ—**මහානාමො** නාම භගවතො චූළපිතුපුත්තො මාඝමත්තෙන්න මඟල්ලත්තරෙ දිවිසු ඵලෙසු පතිට්ඨිතො අරියසාවකො. **හෙඝජ්ජං උස්සන්නං හොතී**ති වජ්ජතො ආහරිත්වා ඨපිතං සපි බහු හොති; **සාදිතබ්බා**නි තස්මිං සමයෙ රොගො නත්ථීති න පටික්ඛිපිතබ්බා; රොගෙ සති විඤ්ඤුපෙඤ්ඤාමීති අධිවාසෙතබ්බා; **එත්තකෙහි හෙඝජ්ජෙහි පවාරෙමී**ති නාමවසෙන සපිතෙලාදීසු දිබ්බි වා තීබ්බි වා පමාණවසෙන පඤ්ච නාළියා ආළ්හකොණාහි වා; **අඤ්ඤං හෙඝජ්ජං විඤ්ඤාපෙතී**ති සපිනා පවාරිතො තෙලං[3] ආළ්හකෙන පවාරිතො දෙති, **න හෙඝජ්ජන භරණ්ඩෙ**ති මිඤ්ඣකඝතෙනාපි වෙ යාපෙතුං සකෙක්ඛානි, න හෙඝජ්ජභරණ්ඩියං නාම හොති; **පවාරිතා නත්ථී**ති යෙ අත්තනො පුඟ්ගලිකාය පවාරණාය පවාරිතා; තෙසං පවාරිතානුරූපෙන විඤ්ඤත්තියා අනාපත්ති. සඞ්ඝිකවසෙන පවාරිතෙසු පන පමාණං සල්ලක්ඛෙතබ්බමෙවාති. සෙසං උත්තානමෙව. සඤ්ඤුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤුවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

මහානාමසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

1. සබ්බ, යදි හි භගවා, 2. සී, ඉ, උ. ආපුච්ඡිස්සාමීති නත්ථ,
3. සබ්බ, තෙලං විඤ්ඤුපෙති,

2. 1. 5. 8.

අට්ඨමෙ—**අඛුය්‍යාතෙනා**ති අභිඋය්‍යාතෙ; පරසෙනං අභිවුඩෙ ගමිස්සාමීති නගරතො නිග්ගතොති අත්ථො. **උය්‍යුත්තසෙනා**නි සත උය්‍යොගං;[1] ගාමතො නික්ඛන්තසෙනා නි අත්ථො. **චාදස පුරිසෙ හරතී**ති චත්තාරො ආරොහකා එකෙකපාදරක්ඛණකා දෙ දොනී එවං ද්වාදස පුරිසෙ හොති. **තිපුරිසෙ අස්සොති** එකො ආරොහකො දෙ පාද රක්ඛකානි එවං තිපුරිසෙ හොති. **චතුපුරිසෙ රථෙ**ති එකො සාරථි එකො යොධො දෙ ඇණිරක්ඛකානි එවං චතුපුරිසෙ හොති. **චත්තාරෙ පුරිසා සරහත්ථා**නි ආයුධහත්ථා චත්තාරො පුරිසාති අයං පච්ඡිමඤොටියා චතුරඞ්ගසම්භාගතා සෙනා නාම. ඊදිසිං සෙනං දස්ස නාය ගච්ඡතො පදෙ පදෙ දුක්කටං. **දස්සනූපචාරං විජහිත්වා**ති කෙනචි අනන්තරිතා වා නිත්තා ඔරුළ්හා වා න දිස්සති; ඉඛ ඨත්වා න සක්කා දට්ඨුනි අඤ්ඤං ඨානං ගන්ත්වා පස්සතො පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියනි අත්ථො. **එකමෙකෙනා**නි හත්ථි ආදීසු චතූසු අඤ්ඤතු එක මෙකං; අන්තමසො එකපුරිසාරුළ්හසාහත්ථිම්පි එකමෙව සරහත්ථං පුරිසං; **අනුයුත්තා** නාම රාජා උය්‍යානං වා ගච්ඡති, එවං අනුයුත්තො නොති. **ආපදාසූ**නි ජීවිතබ්‍රහ්මචරියන්තරායෙ සති එවං ගතො මුඤ්චිස්සාමීති ගච්ඡතො අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඵළුභලොමසමූට්ඨානං. කිරියා. නොඅකුසලචිත්තං. අවිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කාය කම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනානි.

උය්‍යුත්තසෙනාසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

2. 1. 5. 9.

නවමෙ—**අට්ඨහනෙ සුතිසෙ සෙනාය වසතී**නි නිවාසතු වා, නිසීදතු වා, සයතු වා, සවෙපි ආනාසෙ ඉද්ධියා නාසුති ඉරියාපථං කපෙපති, පාචිත්තියමෙව. **සෙනාය වා පවිසෙනා**[2] **රුද්ධා හොතී**ති යථා සඤ්චාරෙ ජිජ්ජති, එවං රුද්ධා හොති. **පලිබුද්ධෙතී**ති වෙරිසෙන වා ඉස්සරෙන වා රුද්ධො. සෙසං උත්තානමෙව. ඵළුභලොමසමූට්ඨානං. කිරියා. නොඅකුසලසුපිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කාය කම්මං. නිවිත්තං. තිවෙදනානි.

සෙනාවාසසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 5. 10.

දසමෙ—උග්ගහාවා උග්ගහාවා එත්ථ යුජ්ඣනතීති **උය්‍යොධිකං**; සංපහාරථානසෙසං අධිවචනං. බලඤ්ච අඞ්ගං ජානනති එත්ථාති **බලගං**; බලගණනට්ඨානනති අත්ථො. සෙනාය ව්‍යූහං **සෙනා බ්‍යූහං**; සෙනානිවෙසසෙසං අධිවචනං. **යානෙ හත්ථි පවිජිමං**

1, සී., ඛනඋය්‍යානං. 2, සී., සෙනාය වා පවිජනාය.

හත්ථානිසංසන්ති යො පුබ්බේ වුත්තො ආදසපුරිසො හත්ථිනි තෙන හත්ථිනා තයො ගන්ති. සෙසෙසුපි එසෙව නයො. සෙසං උත්තානත්ථ සෙනාසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදිනීති.

උසෙය්‍යාඩිසික්ඛාපදං දසමං.

සමණෙනා වණ්ණනාක්‍රමය අවෙලක්‍රවගෙහා පඤ්චමා.

---

2. 1. 6. 1.

සුරාපානවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ—**හදදවනිසඛාති** එසො ගාමො; සො හද්දිකාය වනියා සමීපභාගත්තා එතං නාමං ලභි.[1] **පඨවිනො** ති අදධිකා; **තෙජසා තෙජන්ති** අත්තනො තෙජසා ආහුභාවෙන නාගස්ස තෙජං; **සඛාපොහිඛාති** කපොත[2]පාදසමවණ්ණරත්තො හාසා; **පඤ්ඤාති** සුරමණ්ඩසෙසභං අධිවචනං. **අඤ්ඤත්‍රවජ්ජිඤ්ච ගිහිඛත්‍රව සාඛඤ්ඤාති** පඤ්චාභිසඳ්දස්ස සතො මජ්ජපානං නාම න අනුවජ්ජියන්ති වුත්තං හොති. **සුඛාසඛවො** නාම මධුසඳ්දපඨාදීනං රසෙන කතො; **ඵලාසඛවො** නාම මුද්දිකඵලාදීනි මද්දිත්වා තෙසං රසෙන කතො; **ඔඛවාසඛවො** නාම මුද්දිකාදිං ජාතිරසෙන කතො; මධුකඤ්ච මධුනාපි කඤ්ඤතීති වදන්ති. * **ගුලාසඛවො** නාම උච්චුරසාදීහි කරියති. **සුරා** නාම පිට්ඨකිණ්ණපඤ්ඤත්තා; තණ්ඩුලොදකාදිනාපි රසෙන කතා සුරාත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. තඤ්ඤායෙව කිණ්ණපඤ්ඤත්තාය මණ්ඩෙ ගහිතෙ මෙරයොත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡතීති වදන්ති.* **අඤ්ඤතමසෙ කුසගෙඤ්ඤපිවිවනීති** එතං සුරං වා මෙරයං වා ඛිප්පතො පට්ඨාය කුසග්ගෙන පිවනතොපි පාචිත්තියන්ති අත්ථො. එකෙන පන පයොගෙන බහූසුපි පිවන්තෙසු එකාව[3] ආපත්ති. විවිත්තිඛිත්වා විවිත්තිඛිත්වා පිවතො පදභාජ ගණ්ඩාය ආපත්තියො. **අමජ්ජඤ්ච හොති මජ්ජවණ්ණං ඤ්ජගඤං මජ්ජරසන්ති** ලොණසොවිරකං වා සුත්තං[4] වා හොති; **සුපසඛපඤ්ඤති** වාසගාහාපනත්ථං රඤ්ඤා මජ්ජං පඤ්ඤිපිත්වා සූපං පචන්ති. තඤ්ච අනාපත්ති. මංසසම්පාකෙපි එසෙව නයො. හෙලං පන වාතහෙඤ්ඤත්ථමෙව ඔජ්ජන සද්ධිං පචන්ති. තඤ්ඤිපි අනතිඛිත්තං මජ්ජ යෙව අනාපත්ති. යං පන අතිඛිත්තමජ්ජං හොති, යඤ්ච මජ්ජස්ස වණ්ණගන්ධරසා පඤ්ඤායන්ති, තඤ්ච ආපත්තියෙව. **අමජ්ජං අදිට්ඨඤ්ඤ** යො අරිට්ඨෙ මජ්ජං න හොති, තඤ්ච අනාපත්ති. ආමලකාදීනං යෙව කිර රසෙන අරිට්ඨං කරොන්ති. සො මජ්ජවණ්ණ ගන්ධරසො වෙව හොති න ච මජ්ජං, තං සඤ්ඤායෙතං වුත්තං. යො පන සම්භාරපඤ්ඤත්තො, සො මජ්ජං හොති. බිජතො පට්ඨාය න වට්ටති. සෙසමෙඤ්ඤ උත්තානමෙව. ඵලකලොඤ්ඤසමුට්ඨානං. කිරියා, නොසඤ්ඤසඤ්ඤ

1, සඤ්ඤ ලඤ්ඤති. 2 සඤ්ඤ. සාකපොතාභා.,
* සුපඨලක්ඛණඤ්ඤාතරිකා භාසා සිංහලඤ්ඤරපොත්ථකෙසු ච දිස්සති,
3, සඤ්ඤ, එඤ්ඤ, 4, සඤ්ඤ, සුරත්තං,

විමොක්ඛං. අවිතතකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනන්ති. වත්ථුඅජ්ඣත්තතාය වෙත් අවිතතකතා වෙදිතබ්බා. අකුසලෙනෙව පාතබ්බතාය ලොකවජ්ජතාති.

සුරාපානසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 6. 2.

දුතියෙ—**අඞ්ගුලිපතොදකෙති** අඞ්ගුලිහි උපකච්ඡාදිඝට්ටනං වුච්චති; **උත්තසණෙනාති** අතිහාසෙන කිලමනෙනා;[1] **අනස්සාසකෙති** උපච්ඡින්නඅස්සාසපස්සාසසඤ්ඤාරෝ හුත්වා; **අනුපසම්පන්නං භාසෙය්‍ය භාසනති** එත්ථ භික්ඛුණිපි අනුපසම්පන්නාවාසෙ ඨිතා. තම්පි ඛිඩ්ඩාධිපායෙන ථුසහනත්‍ථාය දුක්කටං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. පඨම පාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සවිතතකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුවෙදනන්ති.

අඞ්ගුලිපතොදකසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 6. 3.

තතියෙ— **අප්පඤ්ඤත්තඤ්ඤත්තෙනාති** යං භගවතා පඤ්ඤත්තං යං පඤ්ඤත්තං, තං න ජානන්තීති අත්‍ථො. **උදකෙ හස්සධම්මෙති** උදකකීළිකා වුච්චති. **උපරි ගොපඵකෙති** ගොපඵකානං උපරිභාගපපමාණෙ; **හස්සාධිප්පායොති** කීළාධිප්පායො; **නිමුජ්ජති වාති** ආදීසු නිමුජ්ජනත්‍ථාය ඔරොහනතස්ස පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං; නිමුජ්ජනුම්මුජ්ජනෙසු පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. නිමුජ්ජිත්වා අනෙනා උදකෙයෙව ගච්ඡනතස්ස හත්‍ථවාරපදවාරෙසු සබ්බත්‍ථ පාචිත්තියං. **සිලවනියි**[2] තරති; හත්‍ථෙහි තරනතස්ස හත්‍ථවාරෙ හත්‍ථවාරෙ පාචිත්තියං. පාදෙසුපි එසෙව නයො. යෙන යෙන අඞ්ගෙන තරති, තස්ස තස්ස පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. තීරතො වා රුක්ඛතො වා උදකෙ පතති, පාචිත්තියමෙව. **නාවාය කීළතීති** පියාරිත්තාදීහි නාවං පාජෙනෙතා වා තීරෙ උස්සාදෙනෙතා වා නාවාය කීළති, දුක්කටං. **හත්‍ථෙන වාති** ආදීසුපි පයොගෙ පයොගෙ දුක්කටං. කෙචි හත්‍ථෙන උදකෙ ඛිත්තාය කය්‍යාය පතනුප්පතනවාරෙසු දුක්කටං වදන්ති. තං න ගහෙතබ්බං. තත්‍ථ හි එකපයොගතාය එකමෙව දුක්කටං. අපිච උපරි ගොපඵකෙ වුත්තානි උම්මුජ්ජනාදීනි ඨපෙත්වා අඤ්ඤෙන යෙන කෙනචි ආකාරෙන උදකං ඔතරිත්වා වා අනොතරිත්වා වා යත්‍ථ කත්‍ථචි ඨිතං උදකං අනතමසො බිඳුං ගහෙත්වා ඛිපනාකීළායපි කීළනතස්ස දුක්කටමෙව. අත්‍ථජෙජාතකපාළිය අක්ඛරං ලිඛිතුං වට්ටති.

1, සී, ඉ. කීළනෙනා. 2, සය්‍හ, පලවත්ති,

අයමෙත්ථ විනිච්ඡයෝ. සෙසං උත්තානමේව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවේදනන්ති.

හත්ථඛම්මසික්ඛාපදං නිට්ඨිතං.

---

2. 1. 6. 4.

වත්ථුස්මිං—**කථාසං නත්ථසෙය්‍යාති** කථං අයං ධම්මෝ තනූති පවෙණිං නසෙය්‍ය; **තං වා න සික්ඛිතුකාමෝති** යෙන පඤ්ඤත්තෙන වුච්චති, තං පඤ්ඤත්තං න සික්ඛිතුකාමෝ; **අපඤ්ඤත්තෙනාති** සුත්තෙ වා අභිධම්මෙ වා ආගතෙන; **එවං අම්හාකං ආචරියානං උග්ගහොති** එත්ථ ගාරය්හා[1] වරියුග්ගහා න ගහෙතබ්බා; පවෙණියා ආගතා ආචරියුග්ගහාවෙ ගහෙතබ්බා; **කුරුන්දියං පන 'ලොක වජ්ජෙ ආචරියුග්ගහා න වට්ටති'ති** වුත්තං. **මහාපච්චරියං** 'සුත්තං සුත්තානුලොමඤ්ච උග්ගහිතකානං යෙව ආචරියානං උග්ගහා පමාණං. අජ්ඣාහාරානං කථා අපමාණ'න්ති වුත්තං. තං සබ්බා පවෙණියා ආගතෙ සමොධානං ගච්ඡති. සෙසං උත්තානමේව. තිසමුට්ඨානං: කායවිත්තතො වාවාචිත්තතො කායවාවාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවේදනන්ති.

අනාදරියසික්ඛාපදං වත්ථුස්මිං.

---

2. 1. 6. 5.

පඤ්චමෙ—රූපූපහාරාදයෝ මනුස්සවිග්ගහෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමේව. සමුට්ඨානාදීනි අනාදරිය සදිසානෙවාති.

ඕණාපනසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 6. 6.

ඡට්ඨෙ—**භණතාති** ජනපදස්ස නාමං; **සුංසුමාරගිරන්ති** නගරස්ස; **භෙසකළාවනන්ති** තන්නිස්සිතවනස්ස; තං පන මිගානං අභයත්ථාය දින්නත්තා මිගදායොති[2] වුච්චති. **සමාදහිත්වාති** ඣානලෙඛං; **පරියානෙහීති** අනුබන්ධි; **සඝං සමාදහන්තීති** එත්ථ ජොතිං සමාදහිතු කාමතාය අරණිසහිතං පනතො පට්ඨාය යාව ජාලා න උට්ඨහති, තාව සබ්බපයොගෙසු දුක්කටං. **පදිපෙපීති** පදීපුජ්ජලනෙපි; **ජොතිභෙපීති** පත්තපච්චනසෙදභාමාදිසු ජොතිකරණෙ; **කථාරූපපච්චයාති** පදීපාදි පච්චයා; **පච්චලානං උක්කිපිතුන්ති** ඔඝාමානං අලාතං පතිතං[3]

1, සයා. ගාරය්හා. 2, සයා. මිගදායාති.
3, සයා. පතති සං. ක. සී. I, පතතීති තං.

උකඛිපති, පුන ඨපෙතීති අත්ථෝ. එවං අවිජඛාතං උකඛිපිත්වා පඨඛිපනතෙසෙව දුකඛටං. විජඛාතං පුන[1] ජාලාපෙනතස්ස සංචිනතියමෙව. **කථාරූපසඛඛසාති** ඨපෙතවා පදිපාදීනි අඤඤනපි තථාරූපෙන පවවයෙන සමාදහනතස්ස අනාපතති. **ආපදසූති** දුඨවාළ[2]දිභයමහුසෙති උපදදවෙ හොති, තසථ සමාදහනතසසාපි අන පතති. සෙසං උතතානමෙව. ඡඩඩනඨානං. කිරියා. නොසඤඤුවිමොකඛං. අවිතතකං. පණණතතිවජජං. කායකමමං. වචීකමමං. තිවිතතං. තිවෙදනානති.

ජොතිසිකඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 6. 7.

සතතමෙ- **ඵුණණානි වා** මතතිකාය **වානි** එසථ ඵුණණමතති කානං අතිසඛඛරණකාලතො පඨඨාය සබබපයොගෙසු දුකකටං. **පාරං ගචඡතෙනා නහාෂතීති** එසථ සුකඛාය නදියා වාලිකං උකඛිරිතවා කතඅවාටතොසුපි නහාතුං වට්ටති. **ආපදසූති** හමරාදීහි අනුබදධසස උදකෙ නිමුජජිතුං වට්ටතීති. සෙසමෙතථ උතතානමෙව. ඵුලකලොමසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤඤුවිමොකඛං. අවිතතකං. පණණතතිවජජං. කායකමමං.[3] තිවිතතං. තිවෙදනානති.

නහානසිකඛාපදං සතතමං.

---

2. 1. 6. 8.

අට්ඨමෙ- **නවං පන භිකඛුනා චීවරලාභෙනාති** එසථ **අලභිති** ලභො; ලභොයෙව ලාභො; කිං අලති? චීවරං. කිදිසං? නවං. **ඉති 'නවං චීවරං ලාභෙනා'ති**[4] වතතබබෙ අනුනාසිකලොපං කතවා[5] **'නවං චීවරලාභෙනා'ති** වුතතං. පටිලදධනවචීවරෙනාති අත්ථෝ. මජඣිමපදදවයෙ **පනාති** නිපාතො. **භික්ඛුනාති** යෙන ලදධං, තසස නිදසසනං; පදභාජනෙ පන පදවිභජනං අනාදියිත්වා යං ලදධං තං දසෙතුං **"චීවරං නාම ඡනනං චීවරාන"නති** ආදි වුතතං. **චීවරනති** එසථ යං නිවාසෙතුං වා පාරුපිතුං වා සක්කා හොති, තදෙව වෙදි තබබං. තෙනෙව විභඞගපාළිඤච[6]පෙවිමානති න වුතතං. **කාසකිලනති** වමමකාරනීලං; **මහාපචචරියං** පන 'අයොමලං, ලොහමලං එතං කාසනීලං නාමා'ති වුතතං. **පලාසකිලනති** යො හොති නීලවණණො පණඩරසො; **දුබබණණකරණං ආදුනබබානති** එතං කපපබිනදුං සඤඤාය වුතතං; න නීලාදීහි සඤලවිවරසස දුබබණණකරණං. තසමා පන කපපං ආදියනතෙන **චීවරං** රජිතවා වතුසු වා තොණෙසු තීසු වා දවීසු වා එකසමිං වා තොණෙ මොරසස අක්ඛිමණඩලමතතං වා මඬඩුණ

---

1. සය්‍ය. පඨ. 2. සය්‍ය. ඇපදදඨවොර රුදධබාළ.
3. සී. ඵු. කායකමමං වචීකමමං. 4. සය්‍ය. නවචීවර ලාභෙනාති.
5. සය්‍ය. අසඤඤා. 6. සය්‍ය. විඛඞගපාළිඤ.

පිටසිවිත්තං වා ආදුනබ්බං. **මහාපච්චරියං** පනේත්ථ[1] වා ගණ්හියං වා න වට්ටතීති වුත්තං. **මහාඅට්ඨකථාසු** පන වට්ටති යේවාති වුත්තං. පාලිඤපඤඤණඤඤතපපාදයෝ පන සබ්බත්ථ පටිසිද්ධා. තසමා ඨපෙත්වා එකං වට්ටනිඝරං අඤඤතර තෙනවිපි විකාරෙන කපෙපා න ඛාතබ්බා. **අඤඤලති** ආදිසු එතානි අඤඤලාදීනි ඛපඤඤතත්තිවරෙ පවත්තා ආරොපෙත්වා ඛපඤඤකරණකිච්චං නත්ථි. සෙසං උත්තානමෙව. ඵුසකලොමසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤඤසුත්තිමොක්ඛං. අවිත්තඤඤං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායඤඤමම්ං. නිවිත්තං. නිවේදනන්ති.

දුබ්බණ්ණකරණසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

2. 1. 6. 9.

නවමෙ-**නඤඤ වා අදින්නන්ති** නඤඤ චීවරාමිඤඤස්ස පරිභුඤජාති වා විඤඤජෙජාති වා යථාපච්චයං වා කරොතීති එවං වත්වා අදින්නං; **නඤඤ වා අවිඤඤත්තෙන නාති**[2] යෙන චිත්තඤඤමම්ං කතං, තඤඤ අවිඤඤාසෙන වා; තෙන පන දින්නං[3] වා තඤඤ විඤඤාසෙන වා පරිභුඤජන්තඤඤස්ස අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ පිංසනවණ්ණනායං වුත්තනයත්තා උත්තානමෙවාති. සඤඤිතසමුට්ඨානං: කායවාචතෝ කායවාවිත්තතතෝ ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤඤසුත්තිමොක්ඛං. අවිත්තඤඤං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායඤඤමම්ං. වචීඤඤමම්ං. නිවිත්තං.[4] නිවේදනන්ති.

විඤඤත්තිසික්ඛාපදං නවමං.

2. ". 6. 10.

දසමෙ- **අපනිධෙනීති** අපනෙත්වා නිධෙනති; **හඤඤාභපඤඤත්තීති** හඤඤාධිප්පායෙ; **අඤඤං පරික්ඛාරන්ති** පාලියා අනාගතං පත්තත්ථවිකාදිං; **ධම්මඤඤං ඤඤත්වාති**[5] 'සමණෙන නාම අනිගිතපරික්ඛාරෙන භවිතුං න වට්ටති'ති එවං ධම්මඤඤං ඤඤත්වා දඤඤාමීති නිඤඤත්තතො අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. නිඤඤමුට්ඨානං. කිරියා. සඤඤසුවිමොක්ඛං. සවිත්තඤඤං. ලොකවජ්ජං. කායඤඤමම්ං. වචීඤඤමම්ං. අකුසලචිත්තං. තිවේදනන්ති.

විඤඤත්තිසික්ඛාපදං දසමං.

සමත්තා වණ්ණනාඤඤමෙන සුරාපානවග්ගවණ්ණනා ඡට්ඨා.

2. 1. 7. 1.

සපාණඤඤවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ-**ඉඤඤායසා හොජියති** ගිහිඤඤාලෙ ධඤඤඤඤාහාවරියා හොති; **ජීවිතා වොරොපිතාති** ජීවිතා වියොජිතා; සික්ඛාපදෙපි **වොරොපෙඤඤාති** වියොජෙය්ය; යසමා පන වොහාර

1 සී. පදෙ. 2. ඤ. අවිඤඤාසෙනාති. 3. සඤඤ. දින්නෙනාපි. සී. ඉ දින්නා.
4. සී. I. කායඤඤමම්ං. නිවිත්තං. 5. සඤඤ. ධම්මිං කථං කත්වාති.

මත්තමේවෙතං, නහෙව කිඤ්චි වියොජිතෙ සීසාලඛාරෙ සීසං විය ජීවිතා වොරොපිතෙ පාණෙ ජීවිතං නාම විසුං තිට්ඨති,[1] අඤ්ඤදත්ථු අනන්තරධානමෙව ගච්ඡති, තඤ්ච තත්ථං දස්සෙතුං පදභාජනෙ "ජීවිතින්ද්‍රියං උපච්ඡිජ්ජතී"ති ආදි වුත්තං. ඉමඤ්ච සික්ඛාපදෙ තිරච්ඡානගතො යෙව **පාණෝ**ති වෙදිතබ්බො. තං ඛුද්දකම්පි මහන්තම්පි මාරෙන්තස්ස ආපත්තිනානාකරණං නත්ථි. මහන්තෙ පන උපක්කමමහත්තා[2] අකුසලමහත්තං හොති. **පාණෙ පාණසඤ්ඤී**ති අන්තමසො මඤ්චපීඨං සොධෙන්තො මඬකුණබීජකෙපි පාණසඤ්ඤී නික්කාරුණිකතාය තං භින්දන්තො අපත්තෝ; පාචිත්තියං. තස්මා එව රූපෙසු ඣානෙසු කාරුඤ්ඤං උපට්ඨාපෙත්වා අපසම්පත්තෙන වත්තං කාතබ්බං. සෙසං මනුස්සවිග්ගහෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සඤ්ඨිං සම්මුට්ඨානාදීහීති.

සඤ්චිච්චපාණසික්ඛාපදං පඨමං.

---

2. 1. 7. 2.

දුතියෙ- **සප්පාණකන්ති** යෙ පාණා පරිභොගෙන මරන්ති, තෙහි පාණෙහි සප්පාණකං; නාදිසං හි ජාතං පරිභුඤ්ජතෝ පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. පත්තපූරමපි අවිචාරිත්වා එකපයොගෙන පිවතෝ එකා ආපත්ති. තාදිසෙන උදකෙන සාමිසං පත්තං ආවිඤ්ඡිත්වා ධොවතොපි තාදිසෙ උදකෙ[3] උණ්හයාගුපත්තං නිබ්බා පයතොපි තං උදකං හත්ථෙන වා උළුඞ්කෙන වා ගහෙත්වා නහායතොපි පයොගෙ පයොගෙ පාචිත්තියං. උදකසොණ්ඩිං වා පොක්ඛරණිං වා පවිසිත්වා බහි නික්ඛමන්තස්ස ජීවිං උට්ඨාපයතොපි. සොණ්ඩිං වා පොක්ඛරණිං වා සොධෙන්තෙහි තතො ගහිතඋදකං උදකෙයෙව ආසිඤ්චිතබ්බං. සම්පමහි උදකෙ අසති කපල්ලියඋදකස්ස අට්ඨ වා දස වා ඝටෙ උදකසණ්ඨානපදෙසෙ ආසිඤ්චිත්වා තත්ථ ආසිඤ්චිතබ්බං. පවට්ටිත්වා උදකෙ පතිස්සතීති උණ්හපාසාණෙ උදකං නාසිඤ්චිතබ්බං. කපල්ලියඋදකෙන පන පාසාණං නිබ්බාපෙත්වා ආසිඤ්චිතුං වට්ටති. සෙස මෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති. එත්ථ ච පටඛපාණකානං පත්තං ඤත්වාපි සුද්ධචිත්තතාය දීපජාලනෙ[4] විය සප්පාණකභාවං ඤත්වාපි උදකසඤ්ඤාය පරිභුඤ්ජිතබ්බතො පණ්ණත්තිවජ්ජතා වෙදිතබ්බා.

සප්පාණකසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 7. 3.

තතියෙ- **උපෙක්ඛාවෙන්ති** තස්ස තස්ස භික්ඛුනො සන්තිකං ගන්ත්වා අකතං කම්මන්ති ආදීනි වදන්තා උච්චාලෙන්ති; ඔපත්තිවසිත්ත භාවෙන පතිට්ඨාතුං න දෙන්ති. **ඔපාඛම්මන්ති** යො යස්ස අධිකරණස්ස

---

1. සී. මූ. න තිට්ඨති. 2. සහ., මහන්තතාය
3. සී, මූ. ධොවනෙ තාදිසෙන උදකෙන. 4. සහ. දීපජ්ජලනෙ.

වූපසම්මනාය ධම්මො වුත්තො, නෙනෙව ධම්මෙනාති අත්ථො. **නිහනාධිකරණනති** නිහනං අධිකරණං; සත්ථාරා වුත්තධම්මෙනෙව වූපසම්මං අධිකරණන්ති අත්ථො. **ධම්මකම්මෙ ධම්මකම්මසඤ්ඤීති** යෙන කම්මෙන තං අධිකරණං වූපසම්මං, තඤ්ඤෙව ධම්මකම්මං හොති, තස්මිං ධම්මකම්මෙ අයම්පි ධම්මකම්මසඤ්ඤි හුත්වා යදි උක්කොටෙති, පාචිත්තියං ආපජ්ජතීති අත්ථො. එතෙන නයෙන සෙසපදානිපි වෙදිතබ්බානි. අයමෙත්ථ සංඛෙපො. විත්ථාරෙ පන "**ඉමෙසං චතුන්නං අධිකරණානං කති උක්කොටනා**"ති ආදිනා නයෙන **පරිවාරෙ** වුත්තො. අථ්ඨකථාසු තං සබ්බං ආහරිත්වා තස්සෙව අත්ථො වණ්ණිතො. මයං පන තං තත්ථෙව වණ්ණයිස්සාම. ඉධ ආහරිත්වා වණ්ණීයමානෙ[1] හි සුට්ඨුතරං සම්මොහො භවෙය්‍යාති න වණ්ණයිම්හ. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. **තිසමුට්ඨානං.** කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

උක්කොටනසික්ඛාපදං නිට්ඨිතං.

---

2. 1. 7. 4.

චතුත්ථෙ-**දුට්ඨුල්ලා නාම ආපත්තීනි** එත්ථ චත්තාරි පාරාජිකානි අත්ථුද්ධාරවසෙන දස්සිතානි. සඞ්ඝාදිසෙසාපත්ති පන අධිප්පෙතා. තං ඡාදෙන්තස්ස පාචිත්තියං. **ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙතනි** ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙ; සවෙපි ධුරං නික්ඛිපිත්වා පච්ඡා ආරොචෙති, න රක්ඛති. **නික්ඛිත්තමත්තෙනෙව** පාචිත්තියනති වුත්තං හොති. **සචෙ** පන එවං ධුරං නික්ඛිපිත්වා පටිච්ඡාදනත්ථමෙව අඤ්ඤස්ස ආරොචෙති, සොපි අඤ්ඤස්සාති එතෙනුපායෙන සම්මණ්ඩනමපි සම්මණ්ඩනම්පි ආපත්තිං ආපජ්ජති යෙව තාව,[2] යාව කොටි නවජ්ජති. කදා පන කොටි ජීරති? **මහාසුම්මත්ථෙරො** තාව වදති: 'ආපත්තිං ආපන්නො එකස්ස ආරොචෙති, සො පටිනිවත්තිත්වා තස්සෙව ආරොචෙති. එවං කොටි ජීරති'ති. **මහාපදුමත්ථෙරො** පනාහ:- 'අයං වට්ටුපුග්ගලොයෙව; ආපත්තිං ආපන්නො පන එකස්ස[3] නික්ඛිත්තො ආරොචෙති. අයං අඤ්ඤස්ස ආරොචෙති. සො පටිනිවත්තිත්වා යෙනස්ස ආරොචිතං, තස්සෙව ආරොචෙති. එවං තතියෙන පුග්ගලෙන දුතියස්ස ආරොචිතෙ කොටි ජීරතා හොති'ති. **අදුට්ඨුල්ලං ආපත්තිනති** අවසෙසපඤ්චාපත්තික්ඛෙ; **අනුපසම්පන්නස්ස දුට්ඨුල්ලං වා අදුට්ඨුල්ලං වා අජ්ඣාචාරනති** එත්ථ අනුපසම්පන්නාස්ස සුක්කවිසට්ඨිං ච කායසංසග්ගං වාති අයං දුට්ඨුල්ලඅජ්ඣාචාරො නාම. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අකිරියං[4] සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොභවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදං නිට්ඨිතං.

---

1. ස්. ඉ. වණ්ණීයමානො. 2. සබ්බ. 'තාව' ඉති නාත්ථි. 3. ඕ. ඉ. පන ථේරස්සාරොචෙති. එකස්ස. 4. සබ්බ. ඕ. ?. අකිරියං. 5. ඕ. ඉ. තොසඤ්ඤං.

2. 1. 7. 5.

පඤ්චමෙ-අඞ්ගුලිඅඞ්ගා දුක්ඛා භවිස්සන්තීති අක්ඛරානි ලිඛන්තස්ස අඞ්ගුලියො දුක්ඛා භවිස්සන්තීති විඤ්ඤූසු; **උරස්ස දුක්ඛෝති** ගණ්ඨං සික්ඛන්තෙන්ත බහූ විඤ්ඤාතබ්බං හොති, තෙනස්ස උරො දුක්ඛො භවිස්සතීති මඤ්ඤිංසු; **අක්ඛිනි[1] දුක්ඛා භවිස්සන්තීති** රූපසුත්තං සික්ඛන්තෙන්ත කතිපාහං පරිවත්තෙත්වා පරිවත්තෙත්වා පසීදිතබ්බා හොන්ති, තෙනස්ස අක්ඛිනි දුක්ඛානි භවිස්සන්තීති මඤ්ඤිංසු; ඛංසාදිසු **ඛංසාති** පිඹලමක්ඛිකාදයො; **දුක්ඛාභාතති** දුක්ඛමාතං; **නිබ්බාභාතති** බහලාතං; **බ්‍රහ්මාභාතති** තිබ්බිණාතං; **කම්බුකාභාතති** එරකාතං; අම්බාපතාය වා කම්බුකාරසදිසාතං; **අභාභාභාතති** අම්බුරාතං; **පාණභාරාභාතති** ජීවිතහරාතං; **සිමං සම්මභාතති** තවං සිමං බන්ධති; **කුරුඤ්ඩියං** පන උදකුක්ඛෙපපරිවජ්ජනෙපි දුක්ඛකටං වුත්තං. **පරිපුණ්ණවීසති වස්සොති** පටිසන්ධිගහණතො පට්ඨාය පරිපුණ්ණවීසතිවස්සො; ගබ්භ වීසොපි හි පරිපුණ්ණවීසතිවස්සොතෙව සඞ්ඛං ගච්ඡති. යථාහ- "තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා **කුමාරකස්සපපා** ගබ්භවීසො උපසම්පන්නො හොති. අථඛො ආයස්මතො කුමාරකස්සපස්ස එතදහොසි: 'භගවතා පඤ්ඤත්තං න ඌනවීසතිවස්සො පුග්ගලො උපසම්පාදෙතබ්බොති. අහඤ්චම්හි ගබ්භවීසො උපසම්පන්නො. උපසම්පන්නා නු ඛොම්හි? න නු ඛො උපසම්පන්නොා'ති. භගවතො එතමත්ථං ආරොචෙසුං. යං භික්ඛවෙ මාතුකුච්ඡිස්මිං පඨමං චිත්තා උපපන්නං, පඨමං විඤ්ඤාණං පාතුභූතං, තදුපාදාය 'සාවස්ස ජාති. අනුජානාමි භික්ඛවෙ ගබ්භවීසං උපසම්පාදෙතු"නති. තත්ථ යො ද්වාදස මාසෙ මාතුකුච්ඡිස්මිං වසිත්වා මහාපවාරණාය ජාතො, සො තතො පට්ඨාය යාව එකූන වීසතිමෙ වස්සෙ මහාපවාරණා, නං අනික්ඛාමෙත්වා පාචිපදෙ උපසම්පා දෙතබ්බා. එතෙනුපායෙන හාපනවඩ්ඪනං වෙදිතබ්බං. පෞරාණ කත්තෙරා පන එකූනවීසතිවස්සං සාමණෙරං නික්ඛමනියපුණ්ණමාසිං අතික්කමම්ම පාචිපදදිවසෙ උපසම්පාදෙන්ති. තං කස්මා? වුච්චතෙ: එකයමිං වස්සෙ ඡ වාතුද්දසීඋපොසථා හොන්ති. ඉති වීසතියා වස්සෙසු වත්තාරො මාසා පරිහායන්ති. රාජානො තතියෙ තතියෙ වස්සෙ වස්සං උක්කඩ්ඪන්ති.[2] ඉති අධිකාරසස්ස වස්සෙසු ඡම්මාසා වඩ්ඪන්ති. තතො උපොසථවසෙන පරිගණෙ වත්තාරො මාසෙ **අප** නෙත්වා ද්වෙ මාසා අවසෙසා හොන්ති. තෙ ද්වෙ මාසෙ ගහෙත්වා වීසති වස්සානි පරිපුණ්ණානි හොන්තීති නික්ඛඛා හුත්වා නික්ඛමනියපුණ්ණ මාසිං අතික්කමම්ම පාචිපදෙ උපසම්පාදෙන්ති. **එත්ථ** පන යො පවාරෙත්වා වීසතිවස්සො භවිස්සති, තං සඞ්ඝස "එකූනවීසතිවස්ස"නති වුත්තං. තස්මා යො මාතුකුච්ඡිස්මිං ද්වාදස මාසෙ වසි, සො එකවීසති වස්සො හොති. යො සත්තමාසෙ වසි, සො සත්තමාසාධිකවීසති වස්සො. ඡමාසා[3] ජාතො පන න ජීවති. **අනාපත්ති ඌනවීසතිවස්සං.**[4]

---

1. සය්‍ය. අක්ඛිනිස්ස. 2. සී. මූ උපඩ්ඪඛස්සන්ති.
3. සය්‍ය, ඡම්මාසෙ. 4. සය්‍ය, ඌනවීසතිවස්සං පුග්ගලං.

පරිපුණ්ණසඤ්ඤිති එවඤ්හි කිඤ්චාපි උපසම්පාදෙන්තස්ස අනාපත්ති, පුග්ගලෝ පන අනුපසම්පන්නොව හොති. සචෙ පන සො දසවස්සච්ච යෙන අඤ්ඤං උපසම්පාදෙති, තඤ්චඤ්ච ඤත්තිචතුත්ථෙන කම්මෙන පූරති, සුපසම්පන්නො. යොපි ච යාව න ජානාති, තාවස්ස නෙව සඞ්ඝනවකා රොයා න මොක්ඛනවකාරොයා. ඤත්වා පන පුන උපසම්පජ්ජිතබ්බං. සෙසං උත්තානමෙව. නිස්සග්ගිය්‍යානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඌනවීසතිවස්සඉක්ඛාපදං පඤ්චමං.

2. 1. 7. 6.

ඡට්ඨෙ- **පවිසාලොහන්ති** සූරියාලොකස්ස පටිච්ඡාදං; පච්ඡිම දිසන්ති අත්ථො. **කම්මිකාති** සුඛකට්ඨානෙ කම්මිකා; **රාජානං වා ඨපෙත්වා** රාජානං වා ඨපෙත්වා වඤ්චෙත්වා රඤ්ඤො සන්තකං කිඤ්චි ගහෙත්වා ඉදන්ති තස්ස න දස්සාමාති ගච්ඡන්ති; **විසඞ්ඛතෙනාති** කාලවිසඞ්ඛතෙන දිවසවිසඞ්ඛතෙන වා[1] ගච්ඡතො අනාපත්ති. මහාවිසඞ්ඛතෙන පන අට්ඨවිසඞ්ඛතෙන වා ආපත්තියෙව. සෙසමෙත්ථ භික්ඛුණීවභෙ වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව. ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං: කායවාචතතො ච කායවාචාචිත්තතතො ච සමුට්ඨාති. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ථෙය්‍යසත්ථඉක්ඛාපදං ඡට්ඨං.

2. 1. 7. 7.

සත්තමෙ-**පඤ්ඤපෙතා නිසීදිති** පඤ්ඤායනෙනා අත්ථානං ඔව පරිහාසනෙනා නිසීදි;[2] **න අයෙ සො භික්ඛු මං නිප්පාතෙතීති** අයෙ සා අයං භික්ඛු මං න නික්ඛාමෙති; න මං ගහෙත්වා අගමාසීති අත්ථො. සෙසමෙත්ථ භික්ඛුණියා සද්ධිං සංවිධානඉක්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සමුට්ඨානාදීනි.

සංවිධානඉක්ඛාපදං සත්තමං.

2. 1. 7. 8.

අට්ඨමෙ- ගඩුබාධිංසූති ගද්ධබාධිනො. ගද්ධබාධිනො පුබ්බ පුරිසා අස්සාති ගද්ධබාධිපුබ්බා. තස්ස **ගද්ධබාධිපුබ්බස්ස** ගිජ්ඣිඝාතක ඛුලපසුතස්සාති අත්ථො. සඞ්ඝමොක්ඛානං අනන්තරායං කරොතීති **අනන්තරායිකා**. තෙ කම්මකිලෙසවිපාකඋපවාදඅණ්ඩිච්ඡිකභාවවසෙන පඤ්චවිධා. තත්ථ **පඤ්චානන්තරියකම්මා කම්මනන්තරායිකා නාම**. තථා **භික්ඛුණීදූසකාකම්මං**. තං පන මොක්ඛස්සෙව අනන්තරායං කරොති, න සඞ්ඝස්ස. නියතමිච්ඡාදිට්ඨිධම්මා කිලෙසනන්තරායිකා නාම. පණ්ඩක

1. සී, ඉ, ඕ. විසඞ්ඛතෙනෙව ච. 2. සයා, නිසීදති.

තිරච්ඡානගතඋභතොබ්‍යඤ්ජනකාදීනං පටිසන්ධිමම්ප භාවනන්තරා යිකා නාම. අරියූපවාද උපවාදනන්තරායිකා නාම. තෙ පන යාව අරියෙ න ඛමාපෙන්ති, තාවදෙව, න තතො පරං. සඤ්චිච්ච ආපන්නා පත්තියො ආණාවීතික්කමනන්තරායිකා නාම. තාපි යාව භික්ඛුභාවං වා පටිජානාති, න වුට්ඨාති වා, න දෙසෙති වා, තාවදෙව. න තතො පරං. තත්‍රායං භික්ඛු බහුස්සුතො ධම්මකථිකො සෙසනන්තරායිකෙ ජානාති. විනයෙ පන අකොවිදතාය පණ්ණත්තිවීතික්කමනන්තරායිකෙ න ජානාති. තස්මා රහොගතො එවං විනෙතබ්බි: 'ඉමෙ ආගාරිකා පඤ්ච කාමගුණෙ පරිභුඤ්ජන්තා සොතාපත්තිඵලම්පි සකදාගාමිඵලම්පි අනාගාමිඵලම්පි හොන්ති. භික්ඛූපි මනාපිකානි චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යානි රූපානි-පස්සන්ති -පෙ- කායවිඤ්ඤෙය්‍යෙ ඵොට්ඨබ්බෙ ඵුසන්ති. මුදුකානි අත්ථරණපාවුරණාදීනි පරිභුඤ්ජන්ති. එතං සබ්බං වට්ටති. කස්මා ඉත්ථි රූපා-පෙ-ඉත්ථිඵොට්ඨබ්බා එව න වට්ටන්ති? එතෙපි වට්ටන්ති'ති. එවං රසෙන රසං සංසන්දෙත්වා සච්ඡන්දරාගපරිභොගඤ්ච නිච්ඡන්දරාගපරිභොගඤ්ච එකං කත්වා ථූලවාකෙහි සද්ධිං අතිසුඛුමසුත්තං සවෙතෙතා[1] ව්‍ය සාසපෙන සද්ධිං සිනෙරුං උපසංහරන්තො ව්‍ය පාපකං දිට්ඨිගතං උපපාදෙත්වා 'කිං භගවතා මහාසමුද්දං ඛණ්ඩෙත්වා ව්‍ය මහතා උස්සාහෙන පඨමං පාරාජිකං පඤ්ඤත්තං? නන්ති එව්ඣ දෙසෙ'නි සබ්බඤ්ඤුත්ත ඤ්ඤණෙන සද්ධිං පටිවිරුජ්ඣන්තා හබ්බපුග්ගලානං ආසං ඡින්දන්තා ජිනස්ස ආණාවක්කෙ පහාරමදංසි. තෙනාහ-"**නථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමී**"ති ආදි. **අට්ඨිඛඞ්කලූපමාති** ආදිමාහි අට්ඨිඛඞ්ක ලූපමා අපපඤ්ඤාදථෙය්‍යං; **මංසපෙසූපමා** බහුසාධාරණථෙය්‍යං; **තිණුක්කූපමා** අනුදහනථෙය්‍යං; **අඞ්ගාරකාසූපමා** මහාභිතාපථෙය්‍යං; **සුපිනකූපමා** ඉත්තරපච්චුපට්ඨානථෙය්‍යං; **යාචිතකූපමා** තාවකාලිකථෙය්‍යං; **රුක්ඛඵලූපමා** සබ්බඕඝපච්චඕඝපලිඛඤ්ඤනථෙය්‍යං; **අසිසූනූපමා** අධිකුට්ටනථෙය්‍යං; **සත්තිසූලූපමා** විනිවිජ්ඣනථෙය්‍යං; **සප්පසිරූපමා** සාසංකසප්පටිභයථෙය්‍යානි. * අයමෙත්ථ සංඛෙපො. විත්ථාරෙ පන **පපඤ්චසූදනියා** මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථාය ගහෙතබ්බො.* **එවං ව්‍යා ඛොති** එවං ව්‍ය ඛො; සෙසමෙත්ථ පුබ්බෙ වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව.

සමනුභාසනසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අකිරියං[2]. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සවිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අට්ඨිඛඞ්කාපදං අට්ඨමං.

2. 1. 7. 9.

නවමෙ- **අභූතාරොචමෙමනානි** අභූතමෙව වුච්චති ආපත්තියා අදස්සනෙ වා අප්පටිකම්මෙ වා පාපිකාය දිට්ඨියා අප්පටිනිස්සග්ගෙ වා ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන උක්ඛිත්තකස්ස අනුලොමවත්තං

1. සී. මූ. උපභොතෙතා. 2. සී. I. & ඡ්‍යා. අකිරියං.
* සී. පුප්ඵලක්ඛණාතරිතා භාගො සී. I. පොත්ථකෙ නත්ථි.

දිසවා සභා ඔසාරණා; යො ඔසාරණාසඞ්ඛාතො අනුඛමෙමා යස්ස න සතතො, අයං අසවානුඛමෙමා නාම. තාදිසේන සද්ධිනති අත්ථො. තෙ නෙවස්ස පදභාජනෙ "**අසවානුඛමෙමා නාම උභතොසන්තා අනොසාරිතෙ.**"ති වුත්තං. **දෙති වා පතිගණ්හාති වා** ති එතපයොගෙන ඛහුම්පි දදතො වා ගණ්හතො වා එකං පාචිත්තියං. විවජ්ජෙත්වා විවජ්ජිත්වා දෙන්තස්ස ගණ්හන්තස්ස වා[1] පයොගගණනාය පාචිත්තියානි. සෙස මෙත්ථ උත්තානමෙව. තිකසුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවෙදනන්ති.

උභතොසන්තසමොහාරඅසිඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 7. 10.

දසමෙ-**දිවසිගතං උපසම්පන්නන්ති** අරිට්ඨස්ස ඒය එතස්සාපි අයො නිසො උම්මුජ්ජන්තස්ස උපපන්නං;[2] **නාසෙතුන්ති** එත්ථ තිවිධා නාසනා: සංවාසනාසනා ලිඞ්ගනාසනා දණ්ඩකම්මනාසනාති. තත්ථ ආපත්තියා, අදස්සනාදීසු උක්ඛෙපනා **සංවාසනාසනා** නාම. "දුස්සකා නාසෙතබ්බා," "මෙත්තියං භික්ඛුණිං නාසෙථා"ති අයං **ලිඞ්ගනාසනා** නාම. "අජ්ජතග්ගෙ තෙ ආවුසො සමණුද්දෙසා න වෙව සො භගවා සත්ථා අපදිසිතබ්බො"ති අයං **දණ්ඩකම්මනාසනා** නාම. අයං ඉධ අධිප්පෙතා. තෙනාහ:- "**එවඤ්හි පන භික්ඛවෙ නාසෙතබ්බො-පෙ-විනස්සා**"ති. තත්ථ **චරතී** ගවජ්; **පරෙති** පර, අම්හිකං; **විනස්සාති** නස්ස; යත්ථ තෙ න පස්සාම, තත්ථ ගවජ්ජාති. **උපලාපෙය්යාති** සඞ්ගණ්හෙය්ය; **උපට්ඨාපෙය්යාති** තෙන අත්තනො උපට්ඨානං කාරාපෙය්ය. සෙසං අරිට්ඨ සිකඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං සද්ධිං සඵුට්ඨානාදීහීති.

ඡණ්ඩනසිඛාපදං දසමං.

සම්මෙතා වණ්ණනාඛණෙමන සපපාණඛවගෙහා සහනමො.

---

2. 1. 8. 1.

සඛධම්මිකවගෙහස්ස පඨමසිඛාපදෙ- **එතස්මිං සිඛාපදෙති** එතස්මිං සිඛාපදෙ යං වුත්තං, තං න තාව සිඛිස්සාමි; **ආපත්තිං පාචිත්තියස්සාති** එත්ථ පන වාචාය වාචාය ආපත්තිං වෙදිතබ්බා; **සිඛමානෙන භික්ඛවෙ භික්ඛුනියා** ඔවාදං සිරසා සම්පටිච්ඡිතා සිඛිතුකාමෙනෙව හුත්වා අජානිතබ්බසෙඛව පුච්ඡිතබ්බසඞ්ඛ උප පරික්ඛිතබ්බසඞ්ඛ; සෙසමෙත්ථ දුබ්බචසිඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව පදත්තො වෙදිතබ්බං. තිකිච්ඡයතො උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

සහධම්මිකසිඛාපදං පඨමං.

---

1. ක්‍යා. ච. 2. ක්‍යා. උපපන්නා දිට්ඨිගතං.

2. 1. 8. 2.

දුතියෙ-**විනයකථං කථෙතීති** විනයකථා නාම කපටියාකපටිය ආපත්තානාපත්තිසංවර[1] පහාණපටිසංයුත්තකථා. තං කථෙති. **විනයස්ස වණ්ණං භාසතීති** විනයස්ස වණ්ණා නාම පඤ්චන්නම්පි සත්ථූනම්පි ආපත්තික්ඛන්ධානං වසෙන මාතිකං නික්ඛිපිත්වා පදභාජනෙන වණ්ණනා. තං භාසති. **විනයපරියත්තිසා වණ්ණං භාසතීති** විනයං පරියාපුණන්නානං විනයපරියත්තිමූලකං වණ්ණං ගුණං ආනිසංසං භාසති; විනයධරෙ හි විනයපරියත්තිමූලකෙ පඤ්චානිසංසෙ ඒ ආනිසංසෙ සත්තානිසංසෙ අට්ඨානිසංසෙ නවානිසංසෙ දසානිසංසෙ එතෘ දසානිසංසෙ ච ලභතීති තෙ සබ්බෙ භාසතීති අත්ථෝ. කතමෙ පඤ්චානිසංසෙ ලභතීති? අත්තනෝ සීලක්ඛන්ධසුගුත්තිආදිකෙ. වුත්තං හෙතං: "පඤ්චිමෙ භික්ඛවෙ ආනිසංසා විනයධරෙ පුග්ගලෙ: **අත්තනෝ සීලක්ඛන්ධෝ සුගුත්තෙතා හොති සුරක්ඛිතෝ.** කුක්කුච්චපකතානං පටිසරණං හොති. විසාරදෙ සංඝමජ්ඣෙ වොහරති. පච්චත්ථිකෙ සහධම්මෙන සුනිග්ගහීතං නිග්ගණ්හාති. සද්ධම්මට්ඨිතියා පරිපන්ථෝ හොති"ති.

කථමස්ස **අත්තනෝ සීලක්ඛන්ධෝ සුගුත්තෝ හොති සුරක්ඛිතෝ**? ඉධෙකච්චෝ භික්ඛු ආපත්තිං ආපජ්ජන්නෝ ජ්ඣායෘ රෙහි ආපජ්ජති: අලජ්ජිතා අසඤ්ඤතා කුක්කුච්චපකතතා අනාපත්තියෙ ආපත්තියසඤ්ඤිතා ආපත්තියෙ අනාපත්තියසඤ්ඤිතා සතිසම්මොසා. කථං අලජ්ජිතාය ආපජ්ජති? අනාපත්තියභාවං ජානන්නෝ යෙව මද්දිත්වා චිතික්කමං කරොති. වුත්තම්පි චෙතං-

"සඤ්චිච්ච ආපත්තිං ආපජ්ජති ආපන්නං[2] පරිගූහති,
අගතිගමනඤ්ච ගච්ඡති එදිසං වුච්චති අලජ්ජී පුග්ගලෝ"ති

කථං අසඤ්ඤතාය ආපජ්ජති? අසඤ්ඤපුග්ගලෝ හි මන්දෙ මොමූහෙ ඤත්තබ්බාකත්තබ්බං අජානන්නෝ අකත්තබ්බං කරොති. ඤත්තබ්බං විරාධෙති. එවං අසඤ්ඤතාය ආපජ්ජති. කථං කුක්කුච්චපකතතාය ආපජ්ජති? කප්පියාකප්පියං නිස්සාය කුක්කුච්චෙව උප්පජ්ජති විනයධරං පුච්ඡිත්වා කප්පියං වෙ ඤත්තබ්බං සියා, අකප්පියං වෙ න ඤාතබ්බං. අයං පන වට්ටතීති මද්දිත්වා චිතික්කමතියෙව. එවං කුක්කුච්චපකතතාය ආපජ්ජති. කථං අනාපත්තියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති? අවඝිමංසං සූකරමංසන්ති ඛාදති. දීඝිමංසං මිගමංසන්ති ඛාදති. අකප්පියභොජනං කප්පියභොජනන්ති භුඤ්ජති. විකාලෙ කාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති. අකප්පියපානකං කප්පියපානකන්ති පිවති. එවං අනාපත්තියෙ කප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති. කථං කප්පියෙ අකප්පියසඤ්ඤිතාය ආපජ්ජති? සූකරමංසං අවඝිමංසන්ති ඛාදති. මිගමංසං දීඝිමංසන්ති ඛාදති. කප්පියභොජනං අකප්පියභොජනන්ති භුඤ්ජති. කාලෙ විකාලසඤ්ඤාය භුඤ්ජති කප්පියපානකං අකප්පියපානකන්ති

1. සය්‍ය. සංවරා සංවර. 2. සය්‍ය. ආපත්තිං.

ජිවති. එවං කපටියෙ **අකපටියඝණ්ඩිතාය** ආපජ්ජති. කථං සති සම්මොසා ආපජ්ජති? සහසෙය්‍යවිවරවිප්පවාසඉත්ථිපජ්ජවිවරකාලා නිසජ්ජනපවේසා **ආපත්තිඤ්ච සතිසම්මොසා** ආපජ්ජති. එවම්ධෙ කවෙවා හිඤ්ච ඉමෙහි ජහි ආකාරෙහි ආපත්තිං ආපජ්ජති. විනයධරෝ පන ඉමෙහි ජහි ආකාරෙහි **ආපත්තිං** න ආපජ්ජති. කථං **අලජ්ජිතාය** නාපජ්ජති? සෝ හි "පඤ්ඨ හෝ, අයං කපටියාකපටියං ජානනෙතා යෙව පණ්ණත්තිවීතික්කමං කරොති"ති ඉමං පරූපවාදං රක්ඛනෙතාපි නාපජ්ජති. එවං අලජ්ජිතාය නාපජ්ජති. සඛසා ආපන්නාපි දෙසනා ගාමිනිං දෙසෙත්වා වුට්ඨානගාමිනියා වුට්ඨහිත්වා සුද්ධනෙතා[1] පතිට්ඨාති. තතෝ-

"ඤත්තිවව ආපත්තිං න ආපජ්ජති ආපන්නං න පරිගූහති,
අඟතිගමනඤ්ච න ගච්ඡති එදිසෝ වුච්චති ලජ්ජිපුග්ගලෝ"ති

ඉමස්මිං ලජ්ජිභාවෙ පතිට්ඨිතොව හොති. කථං **අඤ්ඤඛ්‍යණතාය** නාපජ්ජති? සෝ හි කපටියාකපටියං ජානාති. තස්මා කපටියං යෙව කරොති. අකපටියං න කරොති. එවං අඤ්ඤඛ්‍යණතාය නාපජ්ජති. කථං **කුසකුවවපඤ්ඤතතාය** නාපජ්ජති? සෝ හි කපටියාකපටියං නිස්සාය කුසකුවෙව උපපන්නෙ වත්‍ථුං ඔලොකෙත්වා මානිකං පදභාජනං අනනරාපත්තිං ආපත්තිං අනාපත්තිං ච ඔලොකෙත්වා කපටියං වෙ හොති, කරොති, අකපටියඤ්ඤව, න කරොති. එවං කුසකුවවපඤ්ඤතතාය නාපජ්ජති. කථං අකපටියෙ කපටියඝණ්ඩිතාදීහි නාපජ්ජති? සෝ හි කපටියාකපටියං ජානාති. තස්මා අකපටියෙ කපටියඝණ්ඩිං න හොති. කපටියෙ අකපටියඝණ්ඩිං න හොති. **සුපතිට්ඨිතා** වස්ස[2] සති හොති. අධිට්ඨාතබ්බං අධිට්ඨෙති. වික්පෙපතබ්බං වික්පෙපති. ඉති ඉමේහි ජහි ආකාරෙහි ආපත්තිං නාපජ්ජති. අනාපජ්ජනෙතා අඛණ්ඩසීලෝ හොති පරිසුද්ධසීලෝ. එවම්ඝස අනතනෙතා සීලඛණ්ඩෙ සුගුතෙතා හොති සුරක්ඛිතෙතා.

කථං **කුසකුවවපඤ්ඤතානං පටිසරණං** හොති? තිරොරට්ඨෙසු තිරොජනපදෙසු ච උපපන්නකුසකුවවා හිඤ්ච අසුකසම්මං කිර විහාරෙ විනයධරෝ වසතීති දූරතොපි තස්ස සන්තිකං ආගච්ඡන්ති කුසකුවවං පුච්ඡනති. සෝ තෙහි කතස්ස කම්මස්ස වත්‍ථුං ඔලොකෙත්වා ආපත්තිං නාපත්තිං ගරුකලහුකාදිභෙදං සල්ලක්ඛෙත්වා දෙසනාගාමිනිං දෙසා පෙත්වා වුට්ඨානගාමිනියා වුට්ඨාපෙත්වා සුද්ධනෙතා[1] පතිට්ඨාපෙති. එවං කුසකුවවපඤ්ඤතානං පටිසරණං හොති.

විසාරදෙ සඛසමජ්ඣෙ වොහරතීති අවිනයධරස්ස හි සඛසමජ්ඣෙ කථෙතබ්බස්ස භයං සාරජ්ජං ඔක්කමති, විනයධරස්ස තං න හොති. කස්මා? "එවං කථෙතබ්බස්ස දෝසො හොති. එවං න දෝසො"ති ඤත්වා කථනතෝ.

1. සී, ඉ, උ. සුද්ධනෙතා. 2. සුපට්ඨිතා?.

පවත්තිතෙ සඟ ධම්මෙන සුනිගහිතං නිගණ්හාතීති එත්ථ දුවිධා පවත්තිකා නාම: අත්තනපවත්තිකා ච සාසනපවත්තිකා ච. තත්ථ **මෙත්තිසහගතසතිසම්බොජ්ඣඞ්ගා** ච භික්ඛූ **චඬ්ඩා** ච ලිච්ඡවී අමූලකෙන අනාපත්තිමවත්වුනා වොදෙස්සුං. ඉමෙ අත්තනපවත්තිකා නාම, යෙ වා පනඤ්ඤෙපි දුස්සීලා පාපධම්මා, සබ්බෙ තෙ අත්තනපවත්තිකා. විපරීත දස්සනා පන **අභිඤ්ඤාතික්ඛිණාසවඛීණාසවාසම්මණෙර වෙසාලිවජ්ජිපුත්තකා** පරූපහාරඅඤ්ඤඤ්ඤකඛ්ඩාපරමිතරණාදිවාදා, **මහාසඞ්ඝිකා** දයො ච අබුද්ධසාසනං බුද්ධසාසනන්ති වත්වා කතපගණහා සාසනපවත්තිකා නාම. තෙ සබ්බෙපි සඟඩමෙමන සකාරණෙන වචනෙන යථා තං අසද්ධම්මං පතිට්ඨාපෙතුං න සක්කොනන්ති, එවං සුනිගහිතං කත්වා නිග්ගණ්හාති.

සද්ධම්මට්ඨිතියා පටිපන්නො හොතීති එත්ථ තෙපිටකං බුද්ධ වචනං පරියත්තිසද්ධම්මො නාම. තෙරස ධුතඞ්ගගුණා වුද්දස ඛන්ධක වත්තානි දෙ අසීති මහාවත්තානීති අයං පටිපත්තිසද්ධම්මො නාම තත්ථ කෙචි ථෙරා "යො වො **ආනන්ද** මයා ධම්මො ච විනයො ච දෙසිතො පඤ්ඤත්තොත්ා, සො වො මමච්චයෙන සත්ථා"නි ඉමිනා සුත්තෙන සාසනස්ස පරියත්ති මූලන්ති, කෙචි ථෙරා "ඉමෙ ච **සුභද්ද** භික්ඛූ සම්මා විහරෙය්යුං, අසුඤ්ඤා ලොකො අරහන්තෙහි අස්සා"නි ඉමිනා සුත්තෙන සාසනස්ස පටිපත්ති මූලන්ති වත්වා යාව පඤ්ච භික්ඛූ සම්මා පටිපන්නා සංවිජ්ජන්ති, තාව සාසනං ඨිතං හොතීති ආහංසු. ඉතරෙ පන ථෙරා පරියත්තියා අනන්තරභාවඤ්ඤ සුපපටිපන්නාසස්සාපි ධම්මාභිසමයො නත්ථීති ආහංසු. සවෙපි පඤ්ච භික්ඛූ විත්තාරි පාරාජිකානි රක්ඛණකා හොන්ති, තෙ සවෙ කුලපුත්තෙ පබ්බාජෙත්වා පවත්තෙන්තීමෙ ජනපදෙ උපසම්පාදෙත්වා දසවග්ගං ගණං පූරෙත්වා මජ්ඣිමජනපදෙපි උපසම්පදං කරිස්සන්ති, එතෙන උපායෙන ඒසති වග්ගං සඞ්ඝං පූරෙත්වා අත්තනොපි අබ්භානකම්මං කත්වා සාසනං වුද්ධිං විරුළ්හිං වෙපුල්ලං ගමයිස්සන්ති. එවම්යං විනයධරා තිවි ධස්සාපි සද්ධම්මස්ස චිරට්ඨිතියා පටිපන්නා හොන්ති. එවම්යං විනයධරෙ ඉමෙ තාව පඤ්ච ආනිසංසෙ පටිලභතීති වෙදිතබ්බා.

කතමෙ ඡ ආනිසංසෙ ලභතීති? තස්සාධෙය්යා උපොසථෙ පවාරණා සඞ්ඝකම්මං පබ්බජ්ජා උපසම්පදා. නිස්සයං දෙති. සාමණෙරං උපට්ඨාපෙති. යෙ හි ඉමෙ චාතුද්දසිකො පණ්ණරසිකො සාමග්ගි උපොසථෙ සඞ්ඝ උපොසථෙ ගණෙඋපොසථෙ පුග්ගලෙ[1] උපොසථෙ සුත්තුද්දෙසෙ පාරිසුද්ධි අධිට්ඨානඋපොසථෙති නව උපොසථා, සබ්බ තෙ විනයධරායත්තා. යාපි ච ඉමා චාතුද්දසිකා පණ්ණරසිකා සාමග්ගිපවාරණා සඞ්ඝපවාරණා ගණෙ පවාරණා පුග්ගලෙ පවාරණා තෙවාචිකා දෙවාචිකා සමානවස්සිකපවාරණායි නව පවාරණායො, තාපි විනයධරායත්තා එව. තස්ස සන්තකා. සො තාසං සාමී. යානිපි ඉමානි අපලොකනකම්මං ඤත්තිකම්මං ඤත්තිදුතියකම්මං ඤත්ති

1, ගණෙ පුග්ගලෙ-ස්වා.

චතුරඤ්ඤමනුනි වත්තාරි ඝඩඝකම්මානි, තානි විනයධරායත්තානි. යාපි වායං උපජ්ඣායෙන හුත්වා කුලපුත්තානඤ්ච පබ්බජ්ජං ච උපසම්පදඤ්ච කාතබ්බා, අයම්පි විනයධරායත්තාව. න හි අඤ්ඤෙ දස්සිවකධරෙපි එතං කාතුං ලභති. සො එව නිස්සයං දෙති. සාමණෙරං උපට්ඨාපෙති. අඤ්ඤතෙව නිස්සයං දාතුං ලභති. න සාමණෙරං උපට්ඨාපෙතුං. සාමණෙරුපට්ඨාපනං පච්චාසිංසනෙනා පන විනයධරස්ස සන්තිකෙ උපජ්ඣං ගාහාපෙත්වා වත්තපටිවත්තං සාදිතුං ලභති. එත්ථ ච නිස්සයදානං වෙව සාමණෙරුපට්ඨාපනං ච එකාමඞ්ගං. ඉති ඉමෙසු ත්‍රිසු ආනිසංසෙසු එකෙනා සඤ්ඨං පුරිමානි පඤ්ච ත්‍රි හොන්ති. දවීහි සඤ්ඨං සත්ත. තීහි සඤ්ඨං අට්ඨ. චතූහි සඤ්ඨං නව. පඤ්චහි සඤ්ඨං දස. සබ්බෙහි පෙතෙහි සඤ්ඨං එකාදසාති. එවං විනයධරෙ පුග්ගලෙ පඤ්ච ත්‍රි සත්ත අට්ඨ නව දස එකාදස ච ආනිසංසෙ ලභතීති වෙදිතබ්බෝ.

එවං භගවා ඉමෙ ආනිසංසෙ දස්සෙත්වා විනයපරියත්තියා වණ්ණං භාසතීති වෙදිතබ්බෝ.

ආදියස්ස ආදියස්සාති පුනප්පුනං වවට්ඨපෙත්වා විසුං විසුං ඤත්වා; **ආයස්මතො උපාලිස්ස වණ්ණං භාසතීති** විනයපරියත්තිං නිස්සාය උපාලිත්ථෙරස්ස ගුණං භාසති, තොමෙති, පසංසති. කස්මා? අපෙවනාම මම වණ්ණනං සුත්වාපි නිඝණ්ඩු උපාලිස්ස සන්තිකෙ විනයං උග්ගණ්හෙතබ්බං පරියාපුණිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යුං, එවමිදං සාසනං අධිනියං භවිස්සති, පඤ්ච වස්සසහස්සානි වත්තිස්සතීති. **තෙන බහූ භික්ඛූති** තෙ ඉමං භගවතො වණ්ණනං සුත්වා ඉමෙ කිරානිසංසෙ නෙව සුත්තන්තිකා න අභිධම්මිකා ලභන්තීති යථා පරිකිත්තිතානිසංසාධිගමෙ උස්සාහජාතා බහූ භික්ඛූ ථෙරා ච නවා ච මජ්ඣිමා ච ආයස්මතො උපාලිස්ස සන්තිකෙ විනයං පරිපාපුණන්තීති අයමෙත්ථ අත්ථෝ. **ඉඛානි** පදං නිපාතමත්තමෙව.

උද්දිස්සමානෙනාති ආවරියෙන අන්තෙවාසිකස්ස උද්දිස්සමානෙ; සො පන යස්මා ආවරියෙ අත්තනො රුචියා උද්දිස්සන්තෙ වා ආවරියං යාචිත්වා අන්තෙවාසිකෙ උද්දිස්සාපෙන්තෙ වා සොං නං ධාරෙති, තස්මිං සජ්ඣායං කරොන්තෙ වා උද්දිස්සමානො නාම හොති. තස්මා **"උද්දිසමානෙන වා උද්දිසාපෙන්තෙන වා සජ්ඣායං වා කරොන්තෙන"**ති පදභාජනං වුත්තං. **බුද්ධානුබුද්ධසොත්‍රීති** බුද්ධසොති ච අනුබුද්ධසොති ච; **යාවදෙවාති** තෙසං සංවත්තනාකාරදස්සනපරිච්ඡෙදවචනං; ඉදං වුත්තං හොති: එතානි හි යෙ උද්දිසන්ති, උද්දිසාපෙන්ති, සජ්ඣායන්ති වා, තෙසං තාව සංවත්තන්ති, යාව කපති න්‍රු ඛො න කපතී න්‍රු ඛොති කුක්කුච්චායනඛාතො විප්පටිසාරො විගෙත්වා විවිකිච්ඡාඨානභූතා මනො විලෙඛො ච උපජ්ජතියෙව. අථවා **යාවදෙවාති** අනියමවවත්ථාපනං; තස්ස සංවත්තනන්තීති ඉමිනා සම්බන්ධෙ. කුක්කුච්චාය විගෙහාය විලෙඛාය අත්ථි විය සංවත්තනන්ති යෙවානි වුත්තං හොති. **උපසම්පන්නස්ස විනයං විවණ්ණෙන්තීති** උපසම්පන්නස්ස සන්තිකෙ තස්ස තස්මිං විමතිං

උපපාදෙතුකාමෝ චිත්තං විවණ්ණෙති, තිත්තති, ගරහති; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සවිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

විලේඛනසික්ඛාපදං දුතියං.

---

2. 1. 8. 3.

තතියෙ—**අඞ්ගුලිමාසජන්ති** අනු පටිපාටියා අඞ්ගුලිමාසෙ අඞ්ගුලිමාසෙ; යඤ්ච පන සෝ උපොසථදිවසෙ උද්දිසියති, තඤ්ච **"අනුපසම්පන්න"**න්ති පදභාජනෙ වුත්තං. **උද්දිසමානෙ**ති උද්දිසියමානෙ; යඤ්ච පන සෝ පාතිමොක්ඛුද්දෙසකෙ උද්දිසන්තෙ උද්දිසියමානං නාම හොති, තඤ්ච **"උද්දිසනෙන"**ති පදභාජනෙ වුත්තං. **යං ච තත්ථ ආපත්තිං ආපජ්ජනෙනා**ති තඤ්ච අනාචාරෙ විණ්ණෙණ යං ආපත්තිං ආපජ්ජනෙන; **සඨා ධම්මා නාරොචෙබ්බෙ**ති අඤ්ඤෙන ආපන්නා නඤ්ඤා ආපත්තියා මොක්ඛා නත්ථි, යථා පන ධම්මෙ ච විනයෙ ච සිතො, තථා නාරොචෙතබ්බා; දෙසනාගාමිනිං වෙ ආපජ්ජෙ හොති, දෙසාපෙතබ්බා. වුට්ඨානගාමිනිං වෙ, වුට්ඨාපෙතබ්බෙති අත්ථො. **සාධූ**ති සුට්ඨු; **අධිසීලෙ**ති අධිසීලභාවං කත්වා; අජ්ඣාචාරෙ හුත්වාති වුත්තං හොති. **ධම්මඤ්ච මෙ**ති ආදිසු මොහාරොපනකම්මං අධිප්පෙතං; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සවිත්තකං. ලොකවජ්ජං. භායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

මොහනසික්ඛාපදං තතියං.

---

2. 1. 8. 4.

චතුත්ථෙ—**පහාරං දෙතී**ති 'ආවුසො පියකං පඤ්ඤපෙථ. පාදධොවනං ආහරථා'ති ආදීනි වත්වා තථා අකරොන්තානං පහාරං දෙති; **පහාරං දෙති ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති එත්ථ පහරිතුකාමතාය පහාරෙ දින්නෙ සචෙපි මරති පාචිත්තියමෙව; පහාරෙන හත්ථො වා පාදො වා ඡිජ්ජති, සීසං වා ඡිද්දං හොති, පාචිත්තියමෙව. 'යථායං සඤ්ඤං මඤ්ඤි න විරොචති, තථා නං කරොමී'ති එවං විරූපකරණාධිප්පායෙන කණ්ණං වා නාසං වා ඡින්දති, දුක්කටං. **අනුපසම්පන්නස්සා**ති ගහට්ඨස්ස වා පබ්බජිතස්ස වා ඉත්ථියා වා පුරිසස්ස වා අන්තමසො තිරච්ඡානගතස්සාපි පහාරං දෙති, දුක්කටං. සචෙ පන රත්තචිත්තො ඉත්ථිං පහරති, සඤ්ඤාදිසෙසො. **සඤ්ඤාවිවිහෙඨිසමානොවා**ති මනුස්සෙන වා තිරච්ඡානගතෙන වා විහෙඨියමානො; **මොක්ඛාධිප්පායොති** තතො අත්තනො මොක්ඛං පත්ථයමානො; **පහාරං දෙතීති** කායකාය පටිබද්ධනිස්සග්ගියානං අඤ්ඤතරෙන පහාරං දෙති, අනාපත්ති. සචෙපි අඤ්ඤතරමඤ්ඤෙ චොරං වා පච්චත්ථිකං වා විහෙඨෙතුකාමං දිස්වා 'උපාසක, එත්ථෙව තිට්ඨ. මා ආගමී'ති වත්වා වචනං අනාදියිත්වා

ආගච්ඡන්තං 'ගච්ඡ රේ'ති මුඛසෙනෙන වා සඤ්ඤාසෙන වා පහරිත්වා යාති, සෝ වෙ තෙන පහාරෙන මරති, අනාපත්තියෙව. වාලමිගෙසුපි එසෙව නයො. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි පනස්ස පඨම පාරාජිකසදිසානි. ඉදං පන දුක්ඛවෙදනන්ති.

පහාරසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 8. 5.

පඤ්චමෙ—**තලසත්තිකං උග්ගිරන්තීති** පහාරදානාකාරං දස්සෙත්වා කායපි කායපටිබද්ධාපි උච්චාරෙන්ති; **තෙ පහාරසමුච්චිතා**[1] **රුද්ද නතීති** තෙ පහාරපරිච්චිතා පුබ්බෙපි ලද්ධපහාරත්තා ඉදානි ච පහාරං දස්සනත්තීති මඤ්ඤමානා රොදන්තීති අත්ථො. "පහාරස්ස මූචිතා"තිපි සජ්ඣායන්ති. තත්ථ පහාරස්ස භීතාති අත්ථො. **උග්ගිරන්ති ආපත්තිං පාචිත්තියස්සා**ති එත්ථ සචෙ උග්ගිරිත්වා විරද්ධෝ පහාරං දෙති, අවිස්සං ධාරෙතුං අසක්කොන්තස්ස පහාරෙ සහසා පතති, න පහරිතුකාමතාය දින්නත්තා දුක්කටං. තෙන පහාරෙන හත්ථාදීසු යං කිඤ්චි භිජ්ජති, දුක්කටමෙව. **මොඝරාජිපඤ්හෙ තලඝාතික්ඛං** උග්ගිරන්තීති එත්ථ පුබ්බෙ වුත්තෙසුපි වත්ථූසු පුරිමනයෙනෙව තලඝාතික්ඛං උග්ගිරන්තස්ස අනාපත්ති. සචෙපි විරජ්ඣිත්වා පහාරං දෙති, අනාපත්තියෙව. සෙසං පුරිමසදිසමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

තලඝාතික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 8. 6.

ඡට්ඨෙ— **අනුදඛංසෙනතීති** තෙ කිර සයං ආකිණ්ණදොසත්තා 'එවං භික්ඛූ නෙව අම්හෙ වොදෙස්සන්ති, න සාරෙස්සන්ති'ති අත්තන පරිත්තාණං කරොන්තා පටිගච්චෙව භික්ඛූ අමූලකෙන සඞ්ඝාදිසෙසෙන වොදෙන්ති; සෙසමෙත්ථ හෙරසික්ඛාකණ්ඩෙ වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව. නිසමුට්ඨානං. හිරියා. සෘදයඤ්ච මොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අමූලකසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 8. 7.

සත්තමෙ—**උපදහන්තීති** උපපාදෙන්ති; **කුහකත්තං උපදහති ආපත්තිං පාචිත්තියස්සා**ති වායාමං වායාමං ආපත්තිං; **අනුපසම්පන්නස්සා ති සාමණෙරස්ස**; 'මාතුගාමෙන සද්ධිං රහො මෙතබ්බං තයා නිසීදිතබ්බං.

1, සී. ඉ. සමුසඳ්ධා. සයා. සමුච්චිතා & ම. සමුච්චිතා.

නිපජ්ජනං. භුඤ්ජනං. පිවනං. සඞ්ඝමජ්ඣේ ඉදඤ්චිදඤ්ච කත'න්ති ආදිනා නයෙන කුසකුච්චං උපදහති, වාවාය වාවාය දුක්කටං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. සම්මුඛානාදීනිපි අම්බලහසදිසානෙවාති.

සඤ්චරිත්තසික්ඛාපදං සත්තමං.

---

2. 1. 8. 8.

අට්ඨමෙ—**අධිකරණජානනන්ති** එතෙහි භණ්ඩනාදීහි උපජ්ජන්ති විවාදාධිකරණානං; **උපසඤ්ඤත්තිනති** සුතියමිපං; යත්ථ ඨත්වා සක්කා හොති තෙසං වචනං සොතුං, තත්ථාති අත්ථො. **ගච්ඡති ආපත්තී දුක්කටස්සාති** එත්ථ පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං; **මඤ්ඤතන්ති** අඤ්ඤතා සද්ධිං අඤ්ඤසම්මං මන්තයමානෙ; "මඤ්ඤතෙත"න්ති වා පාඨො. අයමෙවත්ථො. **ඛුපසමෙස්සාමීති** වූපසමං ගමෙස්සාමි, කලහං න කරිස්සාමි; **අත්තානං පරිමොචෙස්සාමීති** මම අකාරණභාවං කථෙත්වා අත්තානං මොචෙස්සාමි; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. **ථෙය්‍ය සත්ථසම්මත්ථානං**; කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සම්මත්ථානි. සියා කිරියා, සොතුකාමතාය ගමනවසෙන. සියා අකිරියා, ඨිතට්ඨානං ආගන්ත්වා මන්තයමානභාවං අජානාපනවසෙන. රුච්චියං අඤ්ඤවාදකං උපසඤ්ඤත්තිනි ඉමානි තීණි සික්ඛාපදානි එකපරිච්ඡෙදානි. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

උපසඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

---

2. 1. 8. 9.

නවමෙ—**සචෙ ච මයං ජානෙය්‍යාමාති** සචෙ මයං ජානෙය්‍යාම; වක්කාරො පන නිපාතමත්තමෙව. **ධම්මිකානන්ති** ධම්මෙන විනයෙන සත්ථුසාසනෙන කතත්තා ධම්මා එතෙසු අත්ථීති ධම්මිකානි; **තෙසං ධම්මිකානං වත්තුන්නං සඞ්ඝසම්මානං. කීඤ්ච ආපත්තිං පාචිත්තිය්‍යාති** එත්ථ වාවාය වාවාය පාචිත්තියං. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඤත්තිපච්ඡාභණසික්ඛාපදං නවමං.

---

2. 1. 8. 10.

දසමෙ—**වඤ්චං වා ආරොචෙතීනන්ති** වොදක්ඛෙන ච වුදිතක්ඛෙන ච අත්තනො කථා කථිතා. අනුවිජ්ජකො සම්මතො. එත්තාවතා වඤ්චමෙව ආරොචිතං හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං.

කායවාවාචිත්තතෝ සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවේදනන්ති.

ඡට්ඨං අදින්නා ගමනසික්ඛාපදං දසමං.

---

2. 1. 8. 11.

එකාදසමේ—**යථා මිත්තතායා**ති යථා මිත්තභාවේ; යෝ මයා මිත්තෝ, තස්ස තස්ස දෙනීති වුත්තං හොති. එස නයෝ සබ්බපදේසු. සෙසං උජ්ඣාපනකාදීසු වුත්තනයත්තා උත්තානත්ථමේව. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවේදනන්ති.

දුබ්භසික්ඛාපදං එකාදසමං.

---

2. 1. 8. 12.

ද්වාදසමේ—**යං වත්තබ්බං සියා තං සබ්බං තිංසාභාණවාරේ පරිණාමනසික්ඛාපදේ වුත්තනයමේව. අයමේව හි විසෙසෝ: තත්ථ අත්තනෝ පරිණාමිතත්තා **නිස්සග්ගියං** පාචිත්තියං. ඉධ පුග්ගලස්ස පරිණාමිතත්තා සුද්ධිකපාචිත්තියන්ති. තිසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. තිවේදනන්ති.

පරිණාමනසික්ඛාපදං වාදසමං.

සමන්තා වණ්ණනාක්කමේන සහධම්මිකවග්ගෝ දුතියෝ.

---

2. 1. 9. 1.

රාජවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදේ—**බ්‍රහ්මණා**ති පරිත්තකෝ; **උපරි පාසාදවරගතා**නි පාසාදවරස්ස උපරි ගතෝ; **අඤ්ඤාවං වාහසාර අඤ්ඤානං කාරණං**; තෙහි ජානාපිතත්තා ජානාමීති වුත්තං හොති. **සිතරං පඤ්ඤේතී**ති අන්තරං පඤ්ඤාපෙතුං ඉච්ඡති; **රාජඤ්ඤෙනපුරෙ හත්ථිසම්මද්දනන්**ති ආදීසුපි හත්ථිහි සම්මද්දෙ, එත්ථාති හත්ථිසම්මද්දං; හත්ථි සම්බාධන්ති අත්ථෝ. **අස්සරථසම්මද්දපදෙසු**පි එසෙව නයෝ. "සම්මත්තන්ති කෙවි පඨන්ති. තං න ගහෙතබ්බං. "**රඤ්ඤෙ අඤ්ඤෙනපුරෙ හත්ථිසම්මද්ද**"න්තිපි පාඨෝ. තත්ථ හත්ථිනං සම්මද්දං හත්ථිසම්මද්දන්ති අත්ථෝ. රඤ්ඤෙ අඤ්ඤෙපුරෙ හත්ථිසම්මද්දෙ, අත්ථීති වුත්තං හොති. එස නයෝ සෙසපදෙසුපි. **රජ්ජිකාන්**ති තඤ්ච අඤ්ඤෙපුරෙ එදිසානි රූපාදීනි; **මුද්ධාවසිත්තසාසා**ති මුද්ධනි අවසිත්තස්ස; අනික්ඛන්තා රාජා එත්ථාති අනික්ඛන්තරාජං; තඤ්ච **අනික්ඛන්තරාජඤ්ඤෙ**; සයනීඝරෙති

අත්ථං. **රතනං** වුච්චති මහෙඝී. **නිහතන්ති** නික්කඩ්ඪනං. **අනීහතං රතනං** ඉතොනි අනීහතරතනං, තස්මිං **අනීහතරතනස්මිං**; සයනී සරෙති අත්ථං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කසීතසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. **තිවෙදනන්ති**.

රාජනෙනපුරඝික්ඛාපදං පඨමං.

2. 1. 9. 2.

දුතියෙ—**විඤ්ඤාපෙච්චාති** සම්මුඤ්ඤාපෙත්වා; **පුණ්ණපත්තං** නාම සතතො පඤ්චහි කහාපණෙහි. **කහ්යාහං කරිස්සාමීති** කිං අහං කරිස්සාමි; **ආභරණං** බම්භසුත්තාදීසු මහාලතං නාම නවකොටිඅග්ඝනකං අලඞ්කාරං අපතෙත්වා; **අනෙනවාඞ්ගිනි** පරිවාරෙහෙ; **අපරිකඛිත්තස්ස උපවාරෙති** එත්ථ උපවාරෙ නාම ආරාමස්ස දෙ ලෙඩ්ඩුපාතා. ආවසථස්ස පන සුපපපාතො වා මූසලපාතො වාති **මහාපවෙච්චියං** වුත්තං. **උග්ගණ්හාති ආපත්තිං පාචිත්තියස්සාති** එත්ථ ජාතරූපරජතං අත්තනො අත්ථාය උග්ගණ්හන්තස්ස වා උග්ගණ්හාපෙන්තස්ස වා **නිස්සග්ගියං පාචිත්තියං**. සඞ්ඝගණපුග්ගලවෙතියඤත්තිකම්මානං අත්ථාය දුක්කටං. අවසෙසං මූත්තාදිරතනං අත්තනො වා සඞ්ඝාදීනං වා අත්ථාය උග්ගණ්හන්තස්ස වා උග්ගණ්හාපෙන්තස්ස වා දුක්කටං. කපල්ලියවත්ථු වා අකපල්ලියවත්ථු වා හොතු, අත්තනොසො මාතු ඤණණපිලිඛිතතාලපණ්ණම්පි ගිහිසන්තකං භණ්ඩාගාරිකසිස්සෙන පටිසාමෙන්තස්ස පාචිත්තියමෙව. සචෙ පන මාතාපිතූන්නං සන්තකං අවස්සං පටිසාමෙතබ්බං කප්පියභණ්ඩං හොති, අත්තනො අත්ථාය ගහෙත්වා පටිසාමෙතබ්බං. 'ඉදං පටිසාමෙත්වා දෙහී'ති පන වුත්තෙ 'න වට්ටතී'ති පටික්ඛිපිතබ්බං. සචෙ 'පටිසාමෙහී'ති පාතෙත්වා ගච්ඡන්ති, පලිබොධො නාම හොති. පටිසාමෙතුං වට්ටති. විහාරෙ කම්මං කරොන්තො වඩ්ඪකිආදයො වා රාජවල්ලභා වා අත්තනො උපකරණභණ්ඩං වා සඝනභණ්ඩං වා 'පටිසාමෙත්වා දෙථා'ති වදන්ති, ඡඩ්ඩෙතුම්පි භයෙනවි න ඛාතබ්බමෙව. ගුත්තට්ඨානං පන දස්සෙතුං වට්ටති. බලක්කාරෙන පාතෙත්වා ගතෙසුව පටිසාමෙතුං වට්ටති. **අජ්ඣාරාමෙ වා අජ්ඣාවසථෙ වාති** එත්ථ සචෙ **මහාභිහාර**සදිසො මහාරාමො හොති, තත්ථ පාකාරපරික්ඛිත්තෙ පරිවෙණෙ යත්ථ කත්ථචි හිඤ්ඤිහි වා සාමණෙරෙහි වා ගහිතං හවිස්සතීති ඤත්වා උපපජ්ජති, භාදිසෙ එව ඨානෙ උග්ගණ්හිත්වා වා උග්ගණ්හාපෙත්වා වා ඨපෙතබ්බං. මහාබොධිද්වාරභාණ්ඩාගාරසදිසෙසු පන මහාජන සඤ්චරණට්ඨානෙසු න ගහෙතබ්බං. **කුරුන්දියං** පන වුත්තං "එකො මඝවා ගච්ඡන්නොපි තිම්මනුස්සට්ඨානෙ හිඤ්ඤි භණ්ඩං පස්සති, ආකිණ්ණමනුස්සෙපි ජාතෙ මනුස්සා තමෙව හිඤ්ඤිං ආසඞ්කන්ති. තස්මා මඝවා ඔකාසම්ම නිසීදිතබ්බං. සාමණෙරෙසු ආගතෙසු හං ආවිකත්තබ්බං. සචෙ

සාමිකෙ න පස්සති පතිරූපං කරිස්සති"ති. **රූපෙන වා නිමිත්තෙන වා සඤ්ඤාණං භඤ්ඤතී**ති එත්ථ **රූපං** නාම අත්තනා හණ්ඩිකාය හණ්ඩං; තස්මා හණ්ඩිකං මුඤ්චිත්වා ගණෙන්තා එත්තකා භාණාපණා වා ජාතරූප රජතං වාති සල්ලක්ඛෙතබ්බං. **නිමිත්තනන්**ති ලක්ඛණාදිං; තස්මා ලක්ඛිකාය භණ්ඩිකාය මත්ථකාලක්ඛණන්ති වා ලාබාලක්ඛණන්ති වා නීලපිලොතිකාය භණ්ඩිකා[1] කත්තා වා සෙතපිලොතිකාය භත්තා වා එවමාදි සබ්බං සල්ලක්ඛෙතබ්බං. **භික්ඛු පතිරූපාති** ලජ්ජිනෝ කුක්කුච්චකා; ලොලජාතිකානං හි හත්ථෙ ඨපෙතුං න ලබ්භති. යො පන තෙව නහාං ආවාසා පක්කමති, න සාමිකෙ පස්සති, තෙනාපි අත්තනෝ චීවරාදිමූලං න කාතබ්බං. චීවරං පන සෙනාසනං වා චෙතියං වා පොක්ඛරණිං[2] වා භාරෙතබ්බා. සචෙ දීඝස්ස අද්ධුනෝ අවච්චෙන සාමිකා ආගච්ඡන්ති, 'උපාසක තව සන්තකොත ඉදං නාම භතං. අනුමොදිතී'ති වත්තබ්බා.[3] සචෙ අනුමොදති, ඉච්චෙතං කුසලං. නො චෙ අනුමොදති, 'මම ධනං දෙථා'ති වොදෙති යෙව, අඤ්ඤං සමාදපෙතා ඨතබ්බං. **රතනසම්මතං** නිස්සාය[4] **ගණ්හාතී**ති ආදිසු ආමිසමෙව සඤ්ඤාය වුත්තං. අනාමිසං න වට්ටතියෙව. සෙස මෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡඤ්ඤාභාණං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **අවිත්තඨං**. පණ්ණත්තිවජ්ජං. භාණසමුට්ඨානං. වචීභාමම්ං. නිච්චිත්තං. **තිවේදනන්**ති.

රතනසික්ඛාපදං දුතියං.

2. 1. 9. 3.

තතියෙ—නිරපේක්ඛානඨනන්ති අරියමග්ගස්ස නිරවශ්‍යානහුතං භාවං; **ඡඩ්ඩනඨ**නන්ති රාජපරිසංයුත්තකථං; **වොහාරඨා**දිසුපි එසෙව නයො. **ගණනං හික්ඛූ**නන්ති එත්ථ යං වත්තබ්බං, තං වාරවත්තගික්ඛාපදෙ වුත්තා මෙව. සචෙ සබ්බහුලා කෙනචි කම්මෙන ගාමං පවිසන්ති, 'මිනාලෙ ගාමප්පවෙසනං ආපුච්ඡාම්'ති[5] සබ්බෙහි අඤ්ඤමඤ්ඤං ආපුච්ඡිතබ්බං. තඤ්ච ගාමෙ නං කම්මං න සම්පජ්ජතීති අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡන්ති, ගාම සීමම්පි හොතු, පුන ආපුච්ඡිතබ්බමෙව නත්ථි. සචෙ පන උස්සාහං පටිප්ප ස්සම්භෙත්වා විහාරං ගච්ඡිත්වා අනන්තරා අඤ්ඤං ගාමං පවිසිතුකාමා හොන්ති, පුන ආපුච්ඡිතබ්බමෙව. කුලඝරෙ වා ආසනසාලාය වා භත්තකිච්චං නත්වා භෙලගික්ඛාය වා සපටිභික්ඛාය වා චරිතුකාමා හොන්ති, සචෙ පස්සෙ භික්ඛූ අත්ථි, ආපුච්ඡිත්වා ගන්තබ්බං. අඤ්ඤෙන භතත්ථි ගන්තබ්බං. ඒවිං ඔහරිත්වා භික්ඛූ පස්සන්ති, ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි. අනාපුච්ඡිත්වාපි චරිතබ්බමෙව. ගාමමෙඛලං මඤ්ඤා හොති, තෙන ගච්ඡන්තස්ස තොලාදිගික්ඛාය චරිස්සාමීති විහෙන උපච්චෙන සචෙ පස්සෙ භික්ඛූ අත්ථි, ආපුච්ඡිත්වා චරිතබ්බං. මිගහා අඤ්ඤකම්ම භික්ඛාය[6] චරන්තස්ස පන ආපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි. අපරිභුත්තස්ස

1. සී. ඉ. භණ්ඩිකාය. 2. සී. ?. පොක්ඛරණිං. 3. සී. ඉ. වත්තබ්බං.
4. සී. ඉ. විස්සාසං. 5. සයා. ආපුච්ඡාමීති. 6. සයා. භික්ඛාය ඉති නත්ථි.

ගාමස්ස උපචාරෝ අදින්නාදානෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බෝ. **අනතරාගමනන්ති** ආදිසු න කෙවලං අන්නාපුච්ඡා කායබන්ධනං අබන්ධිත්වා සඞ්ඝාටිං අපාරුපිත්වා ගච්ඡන්නස්සාපි අන්නාපත්ති. **ආපදාසූති** සීහෝ වා ව්‍යග්ඝෝ වා ආගච්ඡති, මෙඝෝ වා උට්ඨෙති, අග්ගිදාහෝ වා ඝොවි උපද්දවෝ උප්පජ්ජති; අන්නාපත්ති. එවරූපාසු ආපදාසු බහිගාමතෝ අන්තොගාමං පවිසිතුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. සමීන සමුට්ඨානං: කායවාචතෝ කායවාචාචිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. කිරියා කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කාය කම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

විකාලෙ ගාමප්පවෙසනසික්ඛාපදං තතියං.

---

2. 1. 9. 4.

චතුත්ථෙ—භෙදනමෙව භෙදනකං; තං අස්ස අත්ථීති **භෙදනක**මෙව; **අරඤ්ඤෙති** අරඤ්ඤභූතෙ; **විජ්ඣන්ති** විජ්ඣෙ; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

භූතගාමසික්ඛාපදං චතුත්ථං.

---

2. 1. 9. 5.

පඤ්චමෙ—**ඡෙදනකං** වුත්තනයමෙව. **ජීවිතා වොරොපෙත්වා පරිභුඤ්ජන්තී**ති එත්ථ සචෙ න ජීවිතුකාමෝ හොති, භූමියං නිඛණිත්වා පමාණං උපරි දස්සෙති, උත්තානං වා කත්වා[1] පරිභුඤ්ජන්ති, උක්කිපිත්වා වා තුලා සඞ්ඝාටෙ ඨපෙත්වා අට්ටං කත්වා පරිභුඤ්ජන්ති, සබ්බං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

ඔඤ්ඤසික්ඛාපදං පඤ්චමං.

---

2. 1. 9. 6.

ඡට්ඨෙ—තුලං ඔනාධමෙත්ථාති **තුලොනාධං**; තුලං පක්ඛිපිත්වා උපරි විලිම්කාය[2] ඔනාධනන්ති වුත්තං හොති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

තුලොනාධසික්ඛාපදං ඡට්ඨං.

---

2. 1. 9. 7.

සත්තමෙ—**නිසීදනං අනුඤ්ඤාතං භොතී**ති කත්ථ අනුඤ්ඤාතං? චීවරක්ඛන්ධකෙ පණීතභොජනවත්ථුස්මිං. වුත්තං හි තත්ථ "අනුජානාමි භික්ඛවෙ කායගුත්තියා චීවරගුත්තියා සෙනාසනගුත්තියා නිසීදන"න්ති.

---

1. සෂා. උත්තානං කත්වා. 2. සෂා. විලිම්කාය.

සෙය්‍යථාපි පුරාණාහි[1] **කථාවෙත්‍යාති** යථා නාම පුරාණවම්මකාරෝති අත්ථෝ. යථා හි වම්මකාරෝ වම්මං විත්ථතං කරිස්සාමීති ඉතෝ විතෝ ච සමඤ්ඤති, ඛණ්ඩති,[2] එවං සොපි තං නිසීදනං. තෙන තං භගවා එවමාහ. **නිසීදනං නාම සදිසං චුච්චතීනි** සඤ්ඤාසදිසං සඤ්ඨපෙත්වා එකසම්. අනෙන සුගතවිදත්ථියා විදත්ථිමත්තෙන පදෙසෙ විජ්ජු යානෙසු ඨාලෙත්වා නිසෙසා දසා කාසිරාජානි, තානි දසානි සදිසං නාම වුච්චති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

නිසීදනසික්ඛාපදං සත්තමං.

2. 1. 9. 8.

අත්ථමෙ—කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදි අනුඤ්ඤාතා හොතීති කත්ථ අනුඤ්ඤාතා? චීවරකක්ඛකෙ ඔළාරිකෙසු වත්ථූසු. වුත්තං හි තත්ථ "අනුජානාමි භික්ඛවෙ යස්ස කණ්ඩු වා පිළකා වා අස්සාවෝ වා දුල්ලභවත්ථු[3] වා ආබාධෝ කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදි"නාති. **යස්ස අබාහානායි උබ්භජාණුමණ්ඩලනති** යස්ස භික්ඛුනෝ කායියා හෙට්ඨා ජාණුමණ්ඩලානං උපරි; **කණ්ඩූති** කච්ඡු; **පිළකාති** ලොහිතතුණ්ඩිකා[4] සුඛුම පිළකා; **අස්සාවොති** අරිසභගන්දරපමෙහාදීනං වා වසෙන අසුචි පග්ඝරණං. **දුල්ලභවත්ථූ**[3] **වා ආබාධොති** මහාපිළකාබාධෝ වුච්චති; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

කණ්ඩුප්පටිච්ඡාදිසික්ඛාපදං අට්ඨමං.

2. 1. 9. 9.

නවමෙ—වස්සිකසාටිකා අනුඤ්ඤාතා හොතීති කත්ථ අනුඤ්ඤාතා? චීවරකක්ඛකෙ විසාඛාවත්ථුස්මිං. වුත්තං හි තත්ථ "අනුජානාමි භික්ඛවෙ වස්සිකසාටිකා"නාති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

වස්සිකසාටිකසික්ඛාපදං නවමං.

2. 1. 9. 10.

දසමෙ— චතුරඞ්ගුලාමත්තාති චතූහි අඞ්ගුලෙහි[5] උන්නාපප මාණෙන; සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං.

නන්දතෙරසික්ඛාපදං දසමං.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය චුල්ලවග්ගවණ්ණනා සමත්තා.

---

1. සී., පුරාණසි 2. සී., නිකඛණ්ඩති, 3. සී., ථූලකවෙජ්ජ,
4. සී., ලොහිත තණ්ඩිකා, 5. සී., ඉ., & සී., 1. අඞ්ගුලීහි,

පාටිදෙසනියා ධම්මා—බුද්ධකානං අනන්තරා,
යපියා යෙ අයසුනි—තෙසං හවති වණ්ණනා.

2. 1-2. 1.

පඨමපාටිදෙසනීයෙ තාව **පටිකකමනඝරලෙනි** පිණ්ඩාය චරිත්වා පටිආගමනකාලෙ; **සඞ්ඝිකව අගඝහෙසීති** සඞ්ඝමෙව අග්ගහෙසි; **පවෙඛනතීයි** සම්පමාණා; **අපෙහීති** අපගච්ඡ;[1] **භාරසහං ආවුසොති** ආදි පටිදෙසෙතබ්බාකාරදස්සනං; **රඤ්ඤාති** රඤ්ඤා; බ්‍රූහනති **අතිඛිජ්ඣිතා සීතා** ගතපච්චාගතවත්ථූ; **සිඛ්‍යාමඤ්ඤනති** වතුකොණං වා තිකොණං වා මඤ්ඤසමොධානඨානං; **භරනති** කුලඝරං; එතෙසු[2] යස්ස කස්සචි ඨත්වා ගණ්හනන්තස්ස ගහණෙ දුක්කටං. අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරගණනාය පාටිදෙසනීයං. හත්ථියාලාදීසු ගණ්හනන්තස්සාපි එසෙව නයො. භික්ඛුණිඋපස්සයකාය ඨත්වා දෙති, භික්ඛු සබෙපි අන්තරාරාමාදීසු ඨත්වා ගණ්හාති, **ආපත්තිදෙසෙව. අන්තරඝරං පවිට්ඨාසාති** හි වචනතො භික්ඛුණියා අන්තරඝරෙ ඨත්වා දදමානාය වසෙනෙව **ආපත්ති** වෙදිතබ්බා. භික්ඛුස්ස සීතඨානං පන අපමාණං. තස්මා සබෙපි විහාරාදීසු සීතො භික්ඛු අන්තරාරාමාදිසු ඨත්වා දදමානාය භික්ඛුණියා ගණ්හාති, අනාපත්තියෙව. යාමකාලිකං සත්තාහකාලිකං යාවජීවිකං ආහාරත්ථාය පටිග්ගණ්හාති, **ආපත්ති දුක්කටස්ස. අජ්ඣොහාරෙ අජ්ඣොහාරෙ ආපත්ති දුක්කටස්සාති** ඉදං ආමිසෙන **අසමසින්නං** සන්ධාය වුත්තං. සමසින්නෙ පන එකරසෙ **පාටිදෙසනීයමෙව. එකනො උපසම්පන්නාසාති භික්ඛුණීනං** සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය. භික්ඛූනං සන්තිකෙ උපසම්පන්නාය පන යථාවුත්තකමෙව. **දුපෙහි න දෙතීති** අඤ්ඤතිත්ථා අඤ්ඤත්‍ර සොතවි දුපෙති; තං **ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. උපනික්ඛිපිත්වා දෙතීති** භූමියා ඨපෙත්වා **'ඉදං අය්‍ය තුම්හාකං දම්මී'ති** දෙති, එවං දින්නං 'සාධු භගිනී'ති සම්පටිච්ඡිත්වා තාය එව වා භික්ඛුණියා අඤ්ඤෙන වා සොතවි පටිග්ගාහාපෙත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ටති.[3] **සික්ඛමානාය සාමණෙරියාති** එතාසං දදමානං ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළකලොම සමුට්ඨානං. කිරියා. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිතථකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. නිච්චතං. තිවෙදනාහති.

පඨමපාටිදෙසනියං.

---

2. 1-2. 2.

දුතියෙ-**අපසක්කෙ නාව භගිනීති** ආදි අපසාදෙතබ්බාකාරදස්සනං; **අන්තනො හත්ථං දුපෙති න දෙතීති** එත්ථ සබෙපි අත්තනො

1. සී. ස්‍යා. 'න ඔකාසං දදමානි අසද්ධා' ඉති අධිකං.
2. සී. ස්‍යා. එතෙසු රතිකාදීසු.
3. 'වට්ටති' ඉච්චස්සාධාතාකාරං "සබෙ හි හත්ථපාස පත්තෙ ආමිසං 'ගණ්හය, පරිවත්තෙහි, ඉත මියා'ති දෙති, භික්ඛු 'භගිනී භගිනී'ති පරිභාණාති ගණ්හන්තස්ස [illegible] ති පාළියා සඤ්ඤිකර පොත්ථකෙ දිස්සති,

භත්තං දෙති, ඉමිනා සික්ඛාපදෙන අනාපත්තියෙව. පුරිමසික්ඛාපදෙන ආපත්ති. **අසඤ්ඤස්ස භත්තං දෙති න දූපෙති**ති එත්ථ පන සචෙ දූපෙය්‍ය, ඉමිනා සික්ඛාපදෙන ආපත්ති භවෙය්‍ය, දෙන්තියා පන නෙව ඉමිනා න පුරිමෙන ආපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨින සමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤුවිමොක්ඛං. අවිත්තඤං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියපාචිත්තියසික්ඛාපදං.

---

2. 1-2. 3.

තතියෙ—**උභතො පඤ්ඤත්තා**නන්ති උභිහි පඤ්ඤත්තං;[1] උපාසකෙනපි උපාසිකායපි. තඤ්හි කිර කුලෙ උභොපි තෙ සොතාපන්නායෙව. **භොගෙන හායතී**ති එදිසං හි කුලං සචෙපි අසීතිකොටිධනං හොති, භොගෙහි හායතියෙව. කස්මා? යස්මා තත්ථ නෙව උපාසිකා න උපාසකො භොගෙ රක්ඛති. **සරතො නීහරිත්වා දෙනතී**ති ආසන සාලං වා විහාරං වා ආනෙත්වා දෙන්ති; සචෙපි අනාගතෙ භික්ඛුමහි පඨමං යෙව නීහරිත්වා ද්වාරෙ ඨපෙත්වා පච්ඡා සම්පත්තස්ස දෙන්ති, වට්ටති. භික්ඛුං පන දිස්වා අනෙකාගෙහතො නීහරිත්වා දීයමානං න වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළක ලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤුවිමොක්ඛං. අවිත්තඤං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

තතියපාචිත්තියසික්ඛාපදං.

---

2. 1-2 4.

චතුත්ථෙ-**අවරුද්ධා හොන්තී**ති පටිවිරුද්ධා හොන්ති; **පඤ්චන්නං පටිසංවිදිතන්ති** පඤ්චසු **සහධම්මිකෙසු** යං කිඤ්චි පෙසෙත්වා ඛාදනීයං හොජනීයං ආහරිස්සාමාති පටිසංවිදිතං කතම්පි අපටිසංවිදිතම්වෙති අත්ථො. **ආරාමං ආරාමූපචාරං ඨපෙත්වා**ති ආරඤ්ඤකඤ්චෙතියඤ්ච රුක්ඛං ච තස්ස උපචාරඤ්ච ඨපෙත්වා; උපචාරතො හි භික්ඛන්තං අන්තරා මග්ගෙ භික්ඛුං දිස්වා වා ගාමං ආගතස්ස වා පටිසංවිදිතං කතම්පි අපටිසංවිදිතමෙව හොතීති වෙදිතබ්බං. **සචෙ සාසඞ්කං හොති සාසඞ්කන්ති ආචික්ඛිතබ්බ**න්ති. කස්මා ආචික්ඛිතබ්බං? ආරාමෙ වොරෙ වසන්තෙ අම්හාකං නාරොචෙන්තීති වචනපරිමොචනත්ථං. **වොරා වත්තබ්බා මනුස්සා ඉත්ථිපුරිසාති**. කස්මා වත්තබ්බා? අත්තනො උපට්ඨාකෙහි අමෙහ ගණ්හාපෙන්තීති වචනපරිමොචනත්ථං. **ආගුඤ්ච පටිසංවිදිතෙ තඤ්ච පරිවාරෙ ආහරිස්සන්තී**ති යාගුයා පටිසංවිදිතං කත්වා 'කිං සුද්ධයාගුයා දින්නාය? පූවභත්තානිපි එතිස්සා යාගුයා පරිවාරං කත්වා දස්සාමා'ති එවං යං කිඤ්චි ආහරන්ති, සබ්බං පටිසංවිදිතමෙව හොති. **භත්තඤ්ච පටිසංවිදිතෙ**ති ආදීසුපි එසෙව නයො. අසුකං නාම කුලං පටිසංවිදිතං කත්වා ඛාදනීයාදීනි ගහෙත්වා

---

1 සී. මූ. & ඤ්‍ය. පඤ්ඤත්ති.

ගච්ඡතීති සුත්වා අසුද්ධතිපි තෙන සද්ධිං **අත්තනෝ දෙය්‍යධම්මං** ආහරන්ති, වට්ටති. යාගුයා පටිසංවිදිතං කත්වා පූවං වා හත්තං වා ආහරන්ති, එතම්පි වට්ටතීති **ඝාරුද්ධිසං** වුත්තං.

ගිලානස්සාති අපපටිසංවිදිතෙපි ගිලානස්ස අනාපත්ති; පටිසංවිදිතෙ වා ගිලානස්ස වා සෙසකානති එතස්සත්ථාය පටිසංවිදිතං කත්වා ආහටං, තස්ස සෙසකං අසුද්ධස්සාපි භුඤ්ජිතුං වට්ටති. චතුන්නං වා පඤ්චන්නං වා පටිසංවිදිතං කත්වා බහුං ආහටං හොති, අසුද්ධ සම්පි දාතුං ඉච්ඡන්ති, එතම්පි පටිසංවිදිතසෙසකමෙව. **සබ්බම්පි** වට්ටති. අථ අධිකමෙව හොති, සන්නිධිං මොචෙත්වා ඨපිතං දුනියදිවසෙපි වට්ටති. ගිලානස්ස ආහටාවසෙසෙපි එසෙව නයො. යං පන අපපටිසංවිදිතමෙව කත්වා ආහටං, තං බහි ආරාමං පෙසෙත්වා පටිසංවිදිතං කාරෙත්වා ආහරාපෙතබ්බං. භික්ඛූහි වා ගන්ත්වා **අන්තරාමග්ගෙ** ගහෙතබ්බං. යම්පි විහාරමජ්ඣෙන ගච්ඡන්තා වා වාහවරකාදයො වා වන්තතො ආහරිත්වා දෙන්ති, පුරිමනයෙනෙව පටිසංවිදිතං කාරෙතබ්බං. **නත්ථි ඡාණෙනාති** ආරාමෙ ඡාතභමෙව; මූලඛාදනීයාදිං අසෙසෙත්වා කප්පියං කත්වා දින්නං පරිභුඤ්ජතො අනාපත්ති. **සචෙ පන** තං ගාමං හරිත්වා පච්චා ආහරන්ති, න වට්ටති. පටිසංවිදිතං කාරෙතබ්බං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. නිවිත්තකං. නිවෙදනාහනි.

චතුසට්ඨිපාමිදෙසනියං සමත්තං වණ්ණනාක්‍රමෙනාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය
පාටිදෙසනියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

යානි සික්ඛිතසික්ඛෙන-සෙඛියානීති තාදිනා,
භාසිතානි අගංදුනි-තෙසම්පි වණ්ණනාක්‍රමෙ.

2. 1-3. 1.

තත්‍රා- **පරිමණ්ඩලනති සමන්තතො මණ්ඩලං; නාභිමණ්ඩලං ජාණුමණ්ඩලනති** උද්ධං නාභිමණ්ඩලං අධො ජාණුමණ්ඩලං පරිවත්ත දෙනතන ජාණුමණ්ඩලස්ස හෙට්ඨා ජඞ්ඝවට්ඨිකතො පට්ඨාය අට්ඨඞ්ගුල මත්තං නිවාසනං බන්ධාරෙත්වා නිවාසෙතබ්බං. තතො පරං ඔසාරෙනතස්ස දූසනකථනති වුත්තං. යථා[2] නිසින්නස්ස ජාණුමණ්ඩලතො හෙට්ඨා චතුරඞ්ගුලමත්තං පරිවත්තනං හොතීති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. එවං නිවාසෙන්තස්ස පන නිවාසනං පමාණිකං වට්ටති. තන්‍රිදං පමාණං: දීඝතො මුට්ඨිපඤ්චකං, තිරියං අඩ්ඪතෙය්‍යහත්ථං. තාදිසස්ස පන අලාභෙ[3] තිරියං දුහත්ථප්පමාණම්පි වට්ටති, **ජාණුමණ්ඩලපරිවත්තද**

1. සී. මූ. තථා. 2. සය්‍යා. අලාභෙන.

නහඩං. නාභිමණ්ඩලං පන චිවරෙනාපි සඤ්ඤා පරිච්ඡින්දිතුනාති. තස්ස එසපටිවිරමං එවං නිවත්තම්පි යානෙ න තිට්ඨති. දුපට්ටං පන තිට්ඨති. **ඔලම්බෙනෙනා නිවාසෙති ආපත්ති දුක්කටස්සාති** එත්ථ න සෙවලං පුරතො වා[1] පච්ඡතො වා[1] ඔලම්බෙත්වා නිවාසෙන්තසෙසව දුක්කටං. යෙ පනඤ්ඤත්‍ථ "තෙන ඛො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා භික්ඛූ ගිහිනිවත්ථං නිවාසෙන්ති ගහට්ඨසොණ්ඩං මච්ඡමණ්ඩලං වතුක්ඛණ්ඩං තාලවණ්ඩං සත්තවල්ලිකං[2] නිවාසෙන්ති"ආදිනා නයෙන ඛන්ධකෙ නිවාසනදෙසා වුත්තා, තථා නිවාසෙන්තසෙසාපි දුක්කටමෙව. තෙ සබ්බෙ වුත්තනයෙන පරිමණ්ඩලං නිවාසෙන්තස්ස න හොනති. අයමෙත්ථ සංඛෙපො. විත්ථාරතො පන තත්‍රෙව ආගමිස්සති.

අසඤ්ඤිවිවාති පුරතො වා පච්ඡතො වා ඔලම්බෙත්වා නිවාසෙස්සාමීති එවං අසඤ්ඤිවිව; අථඛො පරිමණ්ඩලං යෙව නිවාසෙස්සාමීති විරජ්ඣිත්වා අපරිමණ්ඩලං නිවාසෙන්තස්ස අනාපත්ති. **අසතියාති** අසඤ්ඤිවිහිතස්සාපි තථා නිවාසෙන්තස්ස අනාපත්ති; **අජානනතායාති** එත්ථ නිවාසනවත්ථුං අජානන්තස්ස මොක්ඛා නත්ථි. නිවාසනවත්ථුං ගි සාධිනං උග්ගහෙතබ්බං. තස්ස අනුග්ගහණමෙවස්ස අනාදරියං. තං පන සංවිච්ච අනුග්ගණ්හන්තසෙසව යුජ්ජති. තස්මා උග්ගහිතවත්ථෙකොපි යො ආරුළ්හභාවං වා ඔරුළ්හභාවං වා න ජානාති, තස්ස අනාපත්ති. **ඝුරුඝුරිස්ස පන පරිමණ්ඩලං නිවාසෙතුං අජානනතස්ස අනාපත්තීති** වුත්තං. යො පන සුක්ඛජඞ්ඝා වා මහාපිණ්ඩිකමංසො වා හොති, තස්ස සාරුප්පත්ථාය ජාණුමණ්ඩලතො අවඩ්ඪුලාධිකම්පි ඔතාරෙත්වා නිවාසෙතුං වට්ටති. **ගිලානස්සාති** ජඞ්ඝාය වා පාදෙ වා වණො හොති, උක්කිපිත්වා වා ඔතාරෙත්වා වා නිවාසෙතුං වට්ටති. **ආපදාසූති** වාළමිගා වා චොරා වා අනුබන්ධන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියා. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති. **සුඤ්ඤදෙවත්ථෙරෙ 'සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. තිවෙදන'න්ති ආහ. එපනියත්ථෙරෙ පන** අනාදරියං පටිච්චාති වුත්තත්තා 'ලොකවජ්ජං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදන'න්ති ආහ.

පරිමණ්ඩලං පාරුපිතබ්බන්ති "තෙන ඛො පන සමයෙන ඡබ්බග්ගියා භික්ඛූ ගිහිපාරුතං පාරුපන්ති"ආදිං එවං වුත්තං අනෙකපපාරං ගිහිපාරුපනං[3] අපාරුපිත්වා ඉධ වුත්තනයෙනෙව උභොකණ්ණෙ සමං කත්වා පාරුපනවත්ථං පූරෙත්වාන පරිමණ්ඩලං පාරුපිතබ්බං. ඉමානි ච දෙපි සික්ඛාපදානි අවිසෙසෙන වුත්තානි. තස්මා චීවාරෙපි අනතරඝරෙපි පරිමණ්ඩලමෙව නිවාසෙතබ්බඤ්ච පාරුපිතබ්බඤ්චාති. සමුට්ඨානාදීනි පඨමසික්ඛාපදෙ වුත්තනයානෙව[4] සදිසං

---

1. සී, ඉ. වා.
2. සඤ්. සත්තවලිකං.
3. සඤ්. පාරුතං.
4. සඤ්. වුත්තනයංයෙව.

a චුල්ලවග්ගපාළියං.

ථෙරවාදෙන. **කායං විවරිත්වාති** ජත්තුමපි[1] උරමපි විවරිත්වා; **සුපටිච්ඡන්නනාති** න සීසං[2] පාරුතෙන; අථඛෝ ගණ්ඨිකං පටිමුඤ්චිත්වා[3] අනුවාතනෙත්ත ගීවං පටිච්ඡාදෙත්වා උභෝ කණ්ණෙ සමං කත්වා පටිසංහරිත්වා යාවමණ්ඩිබන්ධං පටිච්ඡාදෙත්වා අන්තරඝරෙ ගන්තබ්බං.

දුතියයික්ඛාපදෙ- ගලවාවකතෝ පට්ඨාය සීසං මණ්ඩිබන්ධතෝ පට්ඨාය හත්ථෙ පිණ්ඩිකමංසතෝ පට්ඨාය පාදෙ විවරිත්වා නිසීදිතබ්බං. **වාසූපගතස්සාති** වාසත්ථාය උපගතස්ස රත්තිභාගෙ වා දිවසභාගෙ වා කායං විවරිත්වාපි නිසීදතෝ අන්‍යාපත්ති. **සුසංවුතොති** හත්ථං වා පාදං වා අකීළාපෙන්තෝ; සුවිනීතොති අත්ථෝ. **ඔක්ඛිත්තචක්ඛූති** හෙට්ඨා ඛිත්තචක්ඛු හුත්වා; **යුගමත්තං පෙක්ඛමානොති** යුගයුත්තස්ස හි දන්තෝ ආජානෙය්‍යෝ යුගමත්තං පෙක්ඛති, පුරතෝ චතුහත්ථපමාණං භූමිභාගං; ඉමිනාපි එත්තකං පෙක්ඛන්තෙන ගන්තබ්බං. **සෝ අන්‍යාදිසං පවිට්ඨ තහං තහං ඔලොකෙන්තොති** යෝ තං තං දිසාභාගං පාසාදං කූටාගාරං විපිං ඔලොකෙන්තෝ ගච්ඡති, ආපත්ති දුක්කටස්ස. එකස්මිං පන ඨානෙ ඨත්වා හත්ථිඅස්සාදිපරිස්සයාභාවං ඔලොකෙතුං වට්ටති. නිසීදන්තෙනාපි ඔක්ඛිත්තචක්ඛුනාව නිසීදිතබ්බං. **උක්ඛිත්තකායාති** උක්ඛිපන්තෙ; ඉත්ථම්භූතලක්ඛණෙ කරණවචනං. එකතෝ වා උභතෝ වා උක්ඛිත්තවිවරෙ හුත්වාති අත්ථෝ. අන්තෝ ඉන්ද්‍රඛීලතෝ පට්ඨාය න එවං ගන්තබ්බං. නිස්සීමකාලෙ ධම්මකරණං[4] නීහරන්තෙනාපි චීවරං අනුක්ඛිපිත්වාව නීහරිතබ්බන්ති.

පඨමෝ වග්ගෝ.

---

2. 1-3. 2.

උජ්ජග්ඝිකාය මහාහසිතං හසන්තෙන; වුත්තනයෙනෙවෙත්ථ කරණවචනං. **අපපසද්දෙ, අන්තරඝරෙති** එත්ථ කිත්තාවතා අපපසද්දෙ හොති? ද්වාදසහත්ථෙ ගෙහෙ ආදිම්හි සඞ්ඝත්ථෙරෝ, මජ්ඣෙ දුතියත්ථෙරෝ, අන්තෙ තතියත්ථෙරොති එවං නිසින්නෙසු සංඝත්ථෙරෝ දුතියෙන සද්ධිං මන්තෙති, දුතියත්ථෙරෝ තස්ස සද්දං වෙව සුණාති, කථෙත්වා වව්හපෙති, තතියත්ථෙරෝ පන සද්දමෙව සුණාති, කථං න වව්හපෙති, එත්තාවතා අපපසද්දෙ හොති. සචෙ පන තතියත්ථෙරෝ කථං වව්හපෙති, මහාසද්දෙ නාම හොතීති. **කායං පගණ්හෙත්වාති** නිච්චලං කත්වා; උජුකෙන කායෙන සමෙන ඉරියාපථෙන ගන්තබ්බං වෙව නිසීදිතබ්බන්ත්වේව. **බාහං[5] පගණ්හෙත්වාති** නිච්චලං කත්වා; **සීසං පගණ්හෙත්වාති** නිච්චලං උජුං ඨපෙත්වා.

දුතියෝ වග්ගෝ.

1, සී., & සී. ඉ. ජාණුමණ්ඩලං. 2. සී. ඉ. සසීසං. 3. සී., පටිමුඤ්චිත්වා උභතෝ. 4, සී., ධම්මකරණං. 5. සී, ඉ. බාහුං.

2. 1-3. 3.

බහුභණ්ඩෝ නාම කටියං හත්ථං ඵරෙත්වා කතබහෙහා; **ඔහාරිණි හොති** සබ්බං පාරුහෝ; **උභතෝභාගවාති** එත්ථ උභාතුට්ඨා වුච්චති පණ්ඩිගෝ උභතිපිච්ඡා අග්ගපාදෙහි වා[1] අග්ගපාදෙ වා උභතිපිච්ඡා පණ්ඩිගි යෙව වා **භූමිං**[2] ඵුසනතාය ගමනං; කාරණවවනං පනෙත්ථ වුත්තලක්ඛණමෙව. **දුස්සපලිපත්ථාරාති** එත්ථ ආයොගපලිපත්ථාරාපි දුස්සපලිපත්ථාරයෙව. **ආකිරණෙනාති** පිණ්ඩපාතං දෙන්තෙනපි; **සඤ්ඤාවවනෙති සඤ්ඤං** උපට්ඨපෙත්වා; **පත්තෙඝසඤ්ඤීති** පත්තෙ සඤ්ඤං කත්වා; **සමසූපකෝ** නාම යත්ථ භත්තස්ස වතුත්ථභාගපමාණෝ සූපෝ හොති; **මුගඝසූපෝ මාඝසූපෝති** එත්ථ කුලත්ථාදීහි කතසූපාපි සංගහං ගච්ඡන්තියෙවාති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **රසරසෙති** එත්ථ ඵරෙත්වා දෙව සූපෙ **අවිසෙසානි** ඔලොණි[3]සාකසූපෙය්‍යමච්ඡමංසාදීනි රස රසානි වෙදිතබ්බානි. තං රසරසං බහූසුපි ගණ්හන්තස්ස අනාපත්ති. **සමනිනතිඛනති** සමපුණණං සමහරිතං; **ථූපිකතං පිණ්ඩපාතං පනි ගණ්හාති අපනෙති දුක්කටස්සාති** එත්ථ ථූපිකතෙ නාම පත්තස්ස අන්තෙ මූඛවට්ටිලෙඛං අතික්කමිත්වා කථෙතා; පත්තෙ පක්ඛිත්තෙ රවිතෙ සූරිතොති අත්ථෙ. එවං කතං අග්ගහෙත්වා අන්තෙ මූඛවට්ටි ලෙඛාසම්පජ්ජමාණෙ ගහෙතබ්බා. තත්ථ ථූපිකතං නාම පඤ්චඞ්ගි හොජ නෙති කතනති **අභයත්ථෙරෙ** ආහ. නිපිටන බුලඤ්ඤත්ථෙරෙ පන "පිණ්ඩපාතෙ නාම යාගුපි භත්තම්පි ඛාදනීයම්පි වුඤ්ඤපිණ්ඩාපි දන්තකට්ඨම්පි දසිකසුත්තම්පි" ති ඉදං සුත්තං වත්වා දසිකසුත්තම්පි ථූපිකතං න වට්ටතීති ආහ. තෙසං වාදං සුත්වා භික්ඛූ රෙහණං ගන්ත්වා **බුලඤ්ඤත්ථෙරං** පුච්ඡිංසු: 'භන්තෙ ථූපිකතපිණ්ඩපාතෙ කෙන පරිවිත්තෙනා'ති? තෙසඤ්ච ථෙරස්ස වාදං ආරොචෙසුං. ථෙරෝ සුත්වා ආහ: **'අහො, බුලඤ්ඤාහො සාසනස්ස හවෙය්‍ය.**[4] අහං එතස්ස සත්තක්ඛත්තුං විනයං වාචෙන්තෙනාපි න කඳාචි එවං අවචං. අයං කුතෝ ලභිත්වා එවං වදතී'ති, භික්ඛූ ථෙරං යාචිංසු: 'කථෙථඳනි භන්තෙ, කෙන පරිවත්තිතොං'ති. 'යාවකාලිකෙන ආවුසො'ති ථෙරෝ ආහ. වායමා යං කිඤ්චි යාගු වා භත්තං[5] වා ඵලාඵලං වා ආමිසජාතිකං සමනිනතිකමෙව ගහෙතබ්බං. තඤ්ච ඛො අධිට්ඨානූපගෙන පත්තෙන න. ඉතරෙන පන ථූපිකතම්පි වට්ටති. යාමකාලිකසත්තාහකාලිකායාවජීවිකානි පන අධිට්ඨානූපගෙ පත්තෙපි ථූපිකතානි වට්ටන්ති. දළ්හෙ පත්තෙත්තු භත්තං ගහෙත්වා එකස්මිං පූරෙත්වා විහාරං පෙසෙතුං වට්ටතීති **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං. යං පත්තෙ පක්ඛිප්තමානං පූවඵලඛණ්ඩඵලාඵලාදි හෙට්ඨා ඕරොහති, තං ථූපිකතං නාම න හොති. පූවවංසඝනං ඵරෙත්වා පිණ්ඩ පාතං දෙන්ති, ථූපිකතමෙව හොති. පුප්ඵවංසඝනතාකඤ්ඤාලක කාමූකා[6]

1. සයා. අග්ගපාදෙහෙව. 2. සයා. භූමියං. 3. සී. මූ ලොණි. සී. 1. ඔදලොණි.
4. සයා, 'භවෙය්‍ය' ඉච්චස්සාහාහතරං 'අහො තෙන බහූනං වෙරං දින්නං' ඉච්චධිකෙසං පාඨං.
5. සී. මූ. 1. යාගුභත්තං. 6. සයා, & සී. 1, කට්ටක.

ඵලාදි වටංසතෙ පන ඨපෙත්වා දින්නං ථූපිකතං න හොති. **හත්තස්ස** උපරි ථාලකං වා පත්තං වා ඨපෙත්වා පූරෙත්වා ගණ්හාති, ථූපිකතං නාම න හොති. **කුරුන්දියම්පි** වුත්තං "ථාලකෙ වා පණ්ණෙ වා පක්ඛිපිත්වා තං පත්තමත්තෙ ඨපෙත්වා දෙන්ති, පාටෙක්කභාජනං වට්ටති"ති. ඉධ අනාපත්තියං ගිලානොව ආගතො. තස්මා ගිලානස්සාපි ථූපිකතං න වට්ටති. **සබ්බඨ** පන පටිග්ගහතෙඋමෙව න වට්ටති. පටිග්ගහිතං පන සුපටිග්ගහිතමෙව හොති. පරිභුඤ්ජිතුං වට්ටතීති.

නවියො වග්ගො.

---

2. 1-3. 4.

සකකචචනති එත්තාපි අසනකචචං පටිග්ගහණෙයෙව ආපත්ති. පටිග්ගහිතං පන සුපටිග්ගහිතමෙව. **සඤ්ඤාචචනති** ච **පඤ්ඤසඤ්ඤී**ති චානි උභයං වුත්තනයමෙව. **සපදුන්නති** හත්ථ හත්ථ ඔඩිං අභාවා අනුපරිපාටියා. සම්මුඛතෙ වත්තබ්බං වුත්තමෙව. **ථූපතොති** මත්ථ කතො, වෙමජ්ඣතොති **අත්ථො**. **පවිඨාදෙත්වා දෙන්තී**ති මාඝාත සමයාදිසු පවිඨත්තං ඤත්වා දෙන්ති. විඤ්ඤත්තියා වත්තබ්බං නත්ථි. **උජ්ඣාපනඤ්ඤකඛිත්තකාපදෙපි** ගිලානො න මුච්චති. **නාතිමහතෙනා සබ්බලොති** මයූරණ්ඩං අතිමහන්තං, කුක්කුටණ්ඩං අතිඛුද්දකං, තෙසං වෙමජ්ඣිපමාණෙ; **ඛජ්ජකෙති** එත්ථ මූලඛාද නීයං සබ්බං ගහෙතබ්බං.

චතුත්ථො වග්ගො.

---

2. 1-3. 5.

අනාහරිමෙති අනාහරිතෙ; මූඛද්වාරං අසම්පාපිතෙති අත්ථො. **සබ්බං හත්ථෙති** සඛලහත්ථං; **සඛබ්බලෙනාති** එත්ථ ඛම්මං නථෙනෙනා හරිටකං වා ලට්ඨිමධුකං වා මූඛෙ පක්ඛිපිත්වා නථෙති, යත්තකෙන වචනං අපරිපුණ්ණං න හොති, තත්තකො මූඛමගි **සතෙන** නථෙතුං වට්ටති. **පිණ්ඩුක්ඛිපඤ්ඣපහාති** පිණ්ඩං උක්ඛිපිත්වා උක්ඛිපිත්වා; **සබලා වමෙය්‍යඤ්ඣාති** සබලං අවමිත්වා අවමිත්වා; **අවගණ්ඩකාරඤ්ඣාති** මඤ්චතො විය ගණ්ඩං කත්වා කත්වා; **හත්ථනිද්ධුනඤ්ඣාති** හත්ථං නිද්ධුනිත්වා නිද්ධුනිත්වා; **සීසවාතකාරඤ්ඣාති** සීසානි අවකිරිත්වා අවකිරිත්වා; **ජිව්හානිච්ඡාරඤ්ඣාති** ජිව්හං නිච්ඡාරෙත්වා නිච්ඡාරෙත්වා; **වසුවසුකාරඤ්ඣාති** වසුවසූති එවං සද්දං කත්වා කත්වා.

පඤ්චමො වග්ගො.

---

* සුපඤ්ඤත්තඤ්ඤතරිතො භාගෙ සඤ්ඤිකාරපොත්ථකෙයෙව දිස්සති.

2. 1-3. 6.

සුරුසුරුකාරකන්ති සුරුසුරූති එවං සද්දං කත්වා කත්වා; **දවොති** පරිහාසවචනං; තං යෙන කෙනචි පරියායෙන 'කිං බුද්ධොා? සීලෙන බුද්ධොා? පටිබුද්ධොා? කිං ධම්මොා? ගොධම්මොා? අජධම්මොා? කිං සඞ්ඝොා? මිගසඞ්ඝොා? පසුසඞ්ඝොා'ති ආදිනා නයෙන තිණ්ණං රතනානං ආරබ්භ න කාතබ්බන්ති අත්ථො. **හත්ථනිල්ලෙහකන්ති** හත්ථං නිල්ලෙහිත්වා නිල්ලෙහිත්වා; හුඤ්ඣනෙන්ත හි අඞ්ගුලිමත්තම්පි නිල්ලෙහිතුං න වට්ටති. ඝනයාගුථාණිතපායාසාදිසෙ පන අඞ්ගුලිහි ගහෙත්වා අඞ්ගුලියොා මූලෙ පවෙසෙත්වා පමජ්ජිත්වා හුඤ්ඣිතුං වට්ටති. **පත්තනිල්ලෙහකඛණ්ඩනිල්ලෙහකාදීසුපි** එසෙව නයොා. තස්මා එකඞ්ගුලියාපි පත්තොා න නිල්ලෙහිතබ්බොා. එකඛණ්ඩොාපි ජිව්හාය න නිල්ලෙහිතබ්බොා. ඔට්ඨමංසෙහි එව පන ගහෙත්වා අන්තොා පවෙසෙතුං වට්ටති. **කොඛනදෙති** එවං නාමකෙ; කොඛනදනන්ති පදුමං වුච්චති. සො ව පාසාදෙ පදුමාකාසණ්ඨානොා. තෙනස්ස කොඛනදෙතෙව නාමං අකංසු. **න සාමිසෙන හත්ථෙන පානීයථාලකන්ති** එතං පටික්කූල වසෙන පටික්ඛිත්තං. තස්මා සඞ්ඝිකම්පි පුග්ගලිකම්පි ගිහිසන්තකම්පි අත්තනොා සන්තකම්පි සඞ්ඛම්පි සරාවම්පි ථාලකම්පි න ගහෙතබ්බ මෙව. ගණ්හන්තස්ස දුක්කටං. සචෙ පන හත්ථස්ස එකදෙසොා **ආමිසමක්ඛිතොා** න හොති, තෙන පදෙසෙන ගහෙතුං වට්ටති. **උදකදිත්වා වාති** සීහළානි උදකතොා උද්ධරිත්වා එකස්මිං ඨානෙ රාසිං කත්වා උදකං ඡඩ්ඩෙති. **හිඤ්ඣිත්වා වාති** සීහළානි හිඤ්ඣිත්වා උදකගතිකානි කත්වා ඡඩ්ඩෙති; **පවිඝසෙ වාති** පවිඝසෙන පවිජ්ඣෙන්තා නං[1] පවිඝසෙ ඡඩ්ඩෙති; **නීහරිත්වාති** බහි නීහරිත්වා ඡඩ්ඩෙති; එවං ඡඩ්ඩෙන්තස්ස අනාපත්ති. **සෙනවජ්ජනන්ති** වත්ථ පළිගුණ්ඨිතං පණ්ඩරවජ්ජනං; **කිලාසදුබ්බජ්ජනන්ති** විලිවජ්ජනං; **පණ්ණවජ්ජනන්ති** භාලපණ්ණාදීහි යෙහි කෙහිචි නං; **මණ්ඩලබද්ධං සලාකබද්ධන්ති** ඉදං පන තිණ්ණම්පි ඡත්තානං පඤ්ජරදස්සනත්ථං වුත්තං. තානි හි මණ්ඩලබද්ධානි චෙව හොන්ති සලාකබද්ධානි ච. යම්පි හත්ථිජාතකදණ්ඩකෙන කතං එතපණ්ණවජ්ජනං හොති, තම්පි ඡත්තමෙව. එතෙසු යං කිඤ්චි ඡත්තං පාණිමහි අස්සාති **ඡත්තපාණි**; සො තං ඡත්තං ධාරයමානොා වා අංසෙ වා කත්වා උණ්හරුමහි වා යපෙත්වා යාව හත්ථෙන න මුඤ්චති, තාවස්ස ධම්මොා[2] දෙසෙතුං න වට්ටති. දෙසෙන්තස්ස වුත්තනයෙනෙව දුක්කටං. සචෙ පනස්ස අසෙසෙත්වා ඡත්තං ධාරෙති, ඡත්තං පාදුකාය වා සීසං හොති, හත්ථතො අපගත මත්තෙ ඡත්තපාණි නාම න හොති, තස්ස ධම්මං දෙසෙතුං වට්ටති. ධම්මපරිවෙත්තෙ පනෙස පදසොා ධම්මෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. **දණ්ඩපාණිස්සාති** එත්ථ දණ්ඩො නාම මජ්ඣිමස්ස පුරිසස්ස චතුහත්ථපමාණො දණ්ඩො; දණ්ඩපාණිභාවොා පනස්ස ඡත්තපාණිමහි වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. **සත්ථපාණිමහිපි** එසෙව

1. සී, මූ. 1. පරිවජ්ජනානං. 2. සස්ස. ධම්මං.

නයෝ. අසිං සන්නයනිත්වා සීහොපි හි සප්පාණීසඛඛං න ගවේසති. **ආසුඛපාණීස්සාති** එවං කිඤ්චාපි වුත්තං "ආයුධං නාම වාපෝ කොදණ්ඩෝ"ති, අථ ඛෝ සබ්බාපි ඛනුවිකති සද්ධිං සරවිකතියා ආයුධනාම වෙදිතබ්බං. තස්මා සද්ධිං වා සරෙන ඛනුං ගහෙත්වා සුද්ධඛනුං වා සුද්ධසරං වා සජ්ජියඛනුං වා නිජ්ජියඛනුං වා ගහෙත්වා සීහස්ස වා නිසීදනස්ස වා ඨමෙතුං[1] දෙසෙතුං න වට්ටති. සචේ පනස්ස ඛනු භණ්ඩෙ පටිමුක්කකං හොති, යාව හත්ථෙන න ගණ්හාති, තාව ඨමෙතුං[1] දෙසෙතුං වට්ටතියෙවාති.

ජවෙඩා වණ්ණනා.

---

2. 1-3. 7.

අක්ඛණනනයෝති ජන්තුදණ්ඩකෙ අඩ්ඨුලන්තරං අප්පවෙසෙත්වා කෙවලං පාදුතං අක්කමිත්වා සීතස්ස; **පරිමුක්කනයෝති** පරිමුඤ්චිත්වා සීතස්ස; උපාහනායපි එසෙව නයෝ. **ඔමුක්කනායි** පනෙත්ථ පණ්හිකවට්ටං ඔමුඤ්චිත්වා සීතෝ වුච්චති. **ඝානගතනයෝති** එත්ථ සවෙපි දීඝි ජනෙහි හත්ථසංඝාටෙන ගහිතෝ සාටකෙ වා ඨපෙත්වා වංසෙන වයහති, අසුනෙන වා වයහාදිනෙ යානෙ විසංඛරිත්වා වා ඨපිතෙ වක්කමිත්තෙනපි නිසීදන්තා යානගතොත්වෙව සංඛං ගවේඡති. සචෙ පන ඉතරෙපි එකයානෙ නිසීදන්තා හොන්ති, වට්ටති. විසුං නිසීදන්තෙසුපි උච්චෙව යානෙ නිසින්නෙන නීචෙ නිසීදන්තස්ස දෙසෙතුං වට්ටති. සමපඤ්ඤාණෙපි වට්ටති. පුරිමෙ යානෙ නිසින්නෙන පච්ඡිමෙ නිසීදන්තස්ස වට්ටති. පච්ඡිමෙ පන උච්චතරෙපි නිසින්නෙන දෙසෙතුං න වට්ටති. **සයනගතනයෝති** අන්තමසො තට්ටාරකෙපි පඤ්ඤත්තභූමියම්පි නිපන්නස්ස උදෙවපි මඤ්චෙ වා පීඨෙ වා භූමිප්පදෙසෙ වා සීතෙන නිසින්නෙන වා දෙසෙතුං න වට්ටති. සයනගතෙන පන සයන ගතස්ස උච්චතරෙ වා සමපඤ්ඤාණෙ වා නිපන්නෙන දෙසෙතුං වට්ටති. නිපන්නෙන ච සීතස්ස වා නිසීදන්තස්ස වා දෙසෙතුං වට්ටති. නිසින්නෙන පාපි සීතස්ස වා නිසීදන්තස්ස වා වට්ටති. සීතෙන සීතස්සෙව වට්ටති. **පල්ලත්ථිකායාති** ආයොගපල්ලත්ථිකාය වා හත්ථපල්ලත්ථිකාය වා **දුස්ස** පල්ලත්ථිකාය වා යාය කායචි පල්ලත්ථිකාය නිසීදන්තස්ස අතිලාඝනස්ස දෙසෙතුං න වට්ටති. **වෙඨිතසීසස්සාති** දුස්සවෙඨනෙන වා මොලි ආදීනි[3] වා යථා භෙසජ්ජොතා න දිස්සති, එවං වෙඨිතසීසස්ස; **ඔහාරිත සීසස්සාති** සවිසං පාරුතස්ස; **ඡමාය නිසින්නස්සාති** භූමියං නිසීදෙත්වත; **ආසනෙ නිසින්නස්සාති** අන්තමසො වත්ථම්පි නිණ්ණෙත්වා සබ්බරිත්වා නිසින්නස්ස; **ඡපකස්සාති** චණ්ඩාලස්ස; **ඡපකිනී**[4] චණ්ඩාලී; **ගිලිනොති** පරිවජ්ජනෙ හුත්වා; **සචේ හි නාමාති** යෝ හි නාම; **සබ්බ මිදඤ්චමිඞ්ගණනාති**[5] **නපෙව පරිපතීති** සබ්බෙ අයං ලොකො

---

1. සස්. ඨපිතං. 2. සී. 1. වුත්තානි. 3. සස්. මාලාදීනි.
4 සස්. ඡපකානි. 5. සස්. ච පරිහාපෙති.

සංඛරං ගතෝ නිම්මරියාදෙති ඉමං වචනං වත්වා තත්‍ථෙව නෙසං දිව්‍යන්නම්පි අන්‍යතරං රුක්ඛතෝ පතිතෝ; පතිත්වා ච පන උභින්නම්පි පුරතෝ ඨත්වා ඉමං ගාථං අභාසි:—

"උභෝ අත්‍ථං න ජානන්ති-පෙ-අසමා භූමභම්වාහිදූ"ති.

තත්‍ථ උභෝ අත්‍ථං න ජානන්තීති ද්වෙපි ජනා පාලියා අත්‍ථං න ජානන්ති; **ධම්මං න පස්සන්වරති** පාලිං න පස්සන්ති. කතමෙ තෙ උභොති?

"යෝ වායං මන්තං වාචෙති යෝ ච අධමෙමන අධීයතී"ති.

එවං බ්‍රාහ්මණං ච රාජානං ච උභොපි අධම්මිභාණවෙ ඨපෙසි. තතෝ බ්‍රාහ්මණෝ **සාලීනන්ති** ගාථමාහ. තස්සත්‍ථෝ: ජානාමහමහෝ 'අයං ධම්මෝ'ති. අථිව බොමයා දීඝරත්තං සපුත්තදාරපරිජනෙන රඤ්ඤා සන්තකෝ **සාලීනං** ඔදනෝ භුත්තපුබ්බෝ. **සූවිමංසූපසෙචනොති** නානප්පකාරවිඤ්ඤත්තිසම්පාදිතං සුවිමංසූපසෙචනං මිස්සීකරණ[1] **මස්සාති** සුවිමංසූපසෙචනෝ; **තස්මා ධම්මං න වත්තාමීති** යස්මා එවං මයා රඤ්ඤා ඔදනෝ භුත්තෝ, අඤ්ඤඤ්ච බහූ ලාභා ලද්ධා, තස්මා ධම්මෙ අහං න වත්තාමි; උදරෙ ඛද්ධෝ[2] හුත්වා, න ධම්මං අජානන්තෝ. අයං හි **ධම්මෝ අදියෙති වණ්ණීයතෝ** පඤ්චෝ ථොම්භොති **ජානාමි**. අථ නං ඡපඤ්ඤා **ඛිරඤ්ඤූ**ති ආදිනා ගාථාද්වයෙන අජ්ඣභාසි. තස්ස අත්‍ථෝ: යෝ තයා ධනලාභෝ ච ලද්ධෝ, **ඛිරඤ්ඤූ නං ධනලාභං යස ලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ**. තස්මා? යස්මා අයං තයා ලද්ධලාභෝ ආයතිං අපායෙසු පතිපාතනෙහුත්වා හොති, සම්පති ච අධම්මවරණෙන වුත්තනාම හොති, එවරූපා **සා ඛුත්තී** ආයතිං **පතිපාතනෙ**න ඉධ **අධම්ම චරණෙන වා** නිපජ්ජති, කිං තාය වුත්තියා? තෙන වුත්තං:—

"ඛිරඤ්ඤූ නං ධනලාභං-යසලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ,
යා ඛුත්තී පතිපාතෙන-අධම්මචරණෙන වා"ති.

පරිබ්බජ මහාබ්‍රහ්මෙති මහාබ්‍රාහ්මණ ඉතො දෙසා සීඝං පලායස්සු; **පවනන්තසෙසුසූ පාණිනොති** අසෙසෙසුපි සතානා පවනෙ වෙව භුඤ්ජන්ති ච; න කෙවලං තසෙසුඑව රාජා ච; **මා ත්වං අධම්මෙ ආවරිතොති අසමා භූමභම්වාහිදූ**ති සබෙ හි තං ඉතො අපරිබ්බජිත්වා ඉමං අධම්මං ආවරිස්සති, තතෝ ත්වං සොඅධමෙමා එවං ආවරිතෝ යථා උදඤ්චනුම්භා පාසාණෙ හිපෙදෙය්‍ය, එවං මා හිජ්ජාහි.[3] තෙන මයං තං වදාම:—

"පරිබ්බජ මහාබ්‍රහ්මෙ-පවනන්තසෙසුසූ පාණිනො,
මා ත්වං අධම්මෙ ආවරිතෝ-අසමා භූමභම්වාහිදූ"ති.

---

1. සී. ආමිසකරණ. 2. සී. ඉ. උදරෙඛබද්ධා.
3. සී. එවං හිජ්ජති, සී. 1. එවං හෙජ්ඡති.

උවෙව ආසනෙනි අන්තමසෝ භූමිපදෙසෙපි උභාතවඩ්ඪනෙ නිසීත්‍යාසස දෙසෙතුං න වට්ටති. **න ඨිතෙන නිසින්නසසානි** සවෙපි පෙරූපඩ්ඪානං ගන්ත්වා ඨිතං දහරභික්ඛුං ආසනෙ නිසිහෙනා මහාථෙරො පඤ්ඤං පුච්ඡති, න කථෙතබ්බං. ගාරවෙන පන ථෙරං උට්ඨහිත්වා පුච්ඡාති වත්තුං න සක්කා. පසසෙ ඨිතභික්ඛුසස කථෙමීති කථෙතුං වට්ටති. **න පච්ඡතෝ ගච්ඡතෙනෙනාති** එත්ථ සචෙ පුරතෝ ගච්ඡන්තෙනා පච්ඡතෝ ගච්ඡන්තසස පඤ්ඤං පුච්ඡති, න කථෙතබ්බං. පච්ඡිමසස හික්ඛුනෝ කථෙමීති කථෙතුං වට්ටති. සඛිං උඤ්ඣිතඛමං පන සක්ඛාසිඨුං වට්ටති. සමධුරෙන ගච්ඡන්තසස කථෙතුං වට්ටති. **න උපපථෙනෙනාති** එත්ථාපි සචෙ ද්වෙපි සභාවපථෙන එකෙභාවක්කපථෙන වා උපපථෙනෙව වා සමධුරං ගච්ඡන්ති, වට්ටති. **අසඤ්ඩිච්චාති** පරිච්ඡන්නට්ඨානං ගච්ඡන්තසස සහසා උච්චාරෙ වා පසසාවෙ වා නික්ඛමති, අසඤ්ඩිච්ච නතෙ නාම, අනාපත්ති. **න හරිතෙනි** එත්ථ යම්පි ජීවරුක්ඛසස මූලං පඨවියං දිසසමානං ගච්ඡති, සාඛා වා භූමිලග්ගා ගච්ඡති, සබ්බං හරිතසංඛාතමෙව. ඛණ්ඩෙ නිසීදිත්වා අපහරිතට්ඨානෙ පාතෙතුං වට්ටති. අපහරිතට්ඨානං ඔලොකෙන්තසසෙව සහසා නික්ඛමති, ගිලානට්ඨානෙ සිතෙ හොති, වට්ටති. **අපහරිතෙ ඛණොනි** අපහරිතං අලභන්තෙන නිණ්ණිප්පකං වා පලාලපුඤ්ජකං වා ඨපෙත්වා ඛණොපි පච්ඡා හරිතං ඔත්ථරති, වට්ටතියෙව. ඛෙළෙන වෙත්ථ සිංඝාණිකාපි සංගහිතාති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **න උදකෙනි** එතං පරිභොගුදකමෙව සන්ධාය වුත්තං. වච්චකුටිසමුදාදි උදකෙසු පන අපරිභොගෙපි අනාපත්ති. දෙවෙ වසසන්තෙ සමන්තතො උදකොසෝ හොති, අනුදකං ඨානං ඔලොකෙන්තසෙසව නික්ඛමති, වට්ටති. **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං: "එතාදිසෙ කාලෙ අනුදකට්ඨානං අලභන්තෙන කාතුං වට්ටති" ති. සෙසං **සබ්බසික්ඛා**පදෙසු උත්තානත්ථමෙව.

සත්තමෝ වග්ගෝ.

සමුට්ඨානාදිදීපනත්ථාය පනෙත්ථ ඉදං පකිණ්ණකං: උජුගණිත උච්චාසඳුපට්ඨිඤ්ඤත්තානි වත්තාරි, සභාගෙන මූලෙන ඛ්‍යාහරණං එකං, ත්‍රිමානිවාසනට්ඨානපවත්තොගමනඋපථගමනපටිසංයුත්තානි පඤ්චාති ඉමානි දස සික්ඛාපදානි සමුට්ඨාසනසමුට්ඨානානි: කායවාචා චිත්තතො සමුට්ඨහන්ති. කිරියානි. සඤ්ඤාවිමොක්ඛානි. සචිත්තකානි. ලොකවජ්ජානි. කායකම්මානි. වචීකම්මානි. අකුසලචිත්තානි. දුක්ඛ වෙදනානීති. සුපොදනවිඤ්ඤත්තිසික්ඛාපදං පෙය්‍යසත්තසමුට්ඨානං, කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤා විමොක්ඛං. සචිත්තකං, ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසල චිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති. ඡත්තපාණිදණ්ඩපාණිසත්ථපාණිආයුධපාණි පාදුකුපාහනයානසයනපල්ලඞ්කවෙදිකභූමත්ථරණානි නාමඛානි එකාදස

ති ධම්මදෙසනාසමුට්ඨානානි: වාචාචිත්තතො සමුට්ඨහන්ති,

කිරියාකිරියානි. සසඤ්ඤාවිමොක්ඛානි. සවිත්තකානි. ලොකවජ්ජානි. වචීකම්මානි. අකුසලචිත්තානි. දුක්ඛවේදනානීති. අවසෙසානි තෙ පණ්ණාස සික්ඛාපදානි පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානානීති. සබ්බසෙඛියෙසු ආබාධපච්චයා අනාපත්ති. ථූපිකතපිණ්ඩපාතෙ සූපව්‍යඤ්ජනපටිච්ඡාදනෙ උජ්ඣානසඤ්ඤිමත්ති නීසු සික්ඛාපදෙසු ගිලානො නත්ථීති.

සෙඛියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

2. 1-4. 1.

අධිකරණසමථෙසු—සන්නානීති තෙසං ධම්මානං සංඛා පරිච්ඡෙදෝ; චතුබ්බිධං අධිකරණං සමෙන්ති වූපසමෙන්තීති අධිකරණසමථා; තෙසං විත්ථාරෝ ඛන්ධකෙ ච පරිවාරෙ ච වුත්තොතා. තස්සපථං තත්ථෙව වණ්ණයිස්සාම. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සමණානපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය
සික්ඛුවිභඞ්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

අනන්තරායෙන යථා—නිට්ඨිතා වණ්ණනා අයං,
අනන්තරායෙන තථා—සත්තහිං පපෙපභාතු පණ්ණොති.[1]

1, ගාථා 'යං සී, ඉ. පොත්ථකෙසු නත්ථි.

නිඛණ්ඩිවිභඞ්ගවණ්ණනා.

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

යෝ නිඛණ්ඩිනං විභඞ්ගස්ස-සඞ්ඛතිතෝ අභවතරා,
නිඛණ්ඩිනිං විභඞ්ගස්ස-තස්ස සංවණ්ණනාසාමෝ.

පත්තෝ යතෝ තතෝ තස්ස-අපුබ්බපදවණ්ණනං,
කාතුං පාරිජඤ්ඤෝ තාව-හොති සංවණ්ණනා අයං.

2. 2-1. 1.

එවං සම්මසෙන බුද්ධෝ භගවා සාවත්ථියං විහරති—පෙ—**සාළෙහා නිහාරවතනෝති** එත්ථ **සාළෙහාති** තස්ස නාමං; නිහාරමාත්‍රාය පන භත්තා නොහෝති, තෙන වුත්තං: 'නිහාරභත්තා'ති. **නවකම්මිකානන්ති** නවකම්මඅධිට්ඨායිකානං; **පණ්ඩිතානන්ති** පණ්ඩිච්චෙන සමන්නාගතානං; **ඤාණවතානන්ති** වෙඡ්ජ්‍යකම්මියෙන සමන්නාගතානං; **මෙඛාවිනීති** පාලිගහණෙ සති පුබ්බඛණ්ඩාදීසු පඤ්ඤාය අත්ථගහණෙ පඤ්ඤාපුබ්බඞ්ගමාය සතියා සමන්නාගතා; **දක්ඛාති** තෙකානං; අවිරජ්ඣන්තා සිඝං කාතබ්බකාරිණීති අත්ථෝ. **අනලසාති** ආලසියවිරහිතා; **තන්තුපායාසාති** තෙසු තෙසු කම්මෙසු උපායභූතාය; **විමංසාසාති** කාතබ්බකම්මූපපරික්ඛාය; **සමන්නාගතාති** සම්පයුත්තා; **අලං කාතුන්ති** සමත්ථා තං තං කම්මං කාතුං; **අලං සංවිධාතුන්ති** එවං ව එවං ව ඉදං නොතුති එවං සංවිදහිතුම්පි සමත්ථා; **ඛණාඛණං ජානිතුන්ති** කාතං ව අකාතං ව ජානිතුං; **තෙති** තෙ උභො; සා ව සුන්දරිනන්දු සො ව සාළෙහොති අත්ථෝ. **භත්තඡෙගෙති** භරිවෙසභත්ථායනෙ; **නිකුටෙනි**[1] කොණසදිසං කත්වා දස්සිතෙ ගම්භීරෙ; **විඤ්ඤෙ මෙ භවිස්සතීති** විඤ්ඤූ මෙ සරෙ භවිස්සති; විපඤ්චාරසඥෙ භවිස්සතීති අත්ථෝ. **පතිමානෙනතීති** අපෙඛඛමානා; **ක්‍යාහනන්ති** කිං අහං; **ජරාදුබ්බලාති** ජරාය දුබ්බලා; **චරණගිලානාති** පාදරොගෙන සමන්නාගතා; **අවස්සුතාති** තණ්හාසංඛාරාගෙන අවස්සුතා; නිහතා කිලින්නාති අත්ථෝ. පදභාජනෙ පනස්ස තමෙව රාගං ගහෙත්වා **'සාරත්තා'ති** ආදි වුත්තං. තත්ථ **සාරත්තාති** වත්ථං විය රඞ්ගජාතෙන තණ්හාසංඛාරාගෙන සුට්ඨු රත්තා; **අපෙඛඛවතීති**[2] තස්සෙව රාගස්ස වසෙන තස්මිං පුරිසෙ පවත්තාය අපෙඛඛාය සමන්නාගතා; **පටිබද්ධචිත්තාති** තෙන රාගෙන තස්මිං පුරිසෙ බන්ධිත්වා ඨපිතචිත්තා හොත; එසෙව නයො දුතියපදෙපි ඔතරති. **සුපිසුණගෙලස්සාති** පුරිසසඞ්ඛාතස්ස ගණ්හලස්ස; **අඛණ්ඩඛනෙති** අඛණ්ඩානං අඩෙ; **උභතෝඝුම්මණ්ඩලෙති** ජාණුමණ්ඩලානං උපරි; පදභාජනෙ පන පදපරිපාටියා එව හෙට්ඨතඛණං උපරි **ජාණුමණ්ඩලෙති** වුත්තං. එත්ථ ච උභතඝපපරමෙපි උභතජාණුමණ්ඩලෙනෙව සඞ්ගහිතං. සෙසං මධුරත්ථවිභාවිනියා වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. **පුරිමානං උපාදු**

---

1. සී. ස්‍යා. හඞ්සුංඛඩිගී.
2. සී. ඉ. 1. අපෙඛවතීති.

ඝාති ඝාඩාරණපාරාජිකෙති පාරාජිකායෝ. එතෙසෝ උපාදායාති අත්ථෝ. **උඛඣාණුමණ්ඩලිඛාති** ඉදං පන ඉමිස්සා පාරාජිකාය නාම මත්තං. තස්මා පදභාජනෙ න විවාරිතං. එවං උද්දිට්ඨසික්ඛාපදං පදානුක්කමෙන විභජිත්වා ඉදානි අවස්සුතාදිභෙදෙන ආපත්තිභෙදං දස්සෙතුං **"උභතො අවස්සුතෙ"**ති ආදිමාහ. තත්ථ **උභතො අවස්සුතෙති** උභතො අවස්සවෙ; භික්ඛුණියා චෙව පුරිසස්ස ච කායසංසග්ගරාගෙන අවස්සුතභාවෙ සතීති අත්ථෝ. **කායෙන කායං ආමසතීති** භික්ඛුණී යථාපරිච්ඡින්නෙන කායෙන පුරිසස්ස යං කිඤ්චි කායං පුරිසො වා යෙන කෙනචි කායෙන භික්ඛුණියා යථාපරිච්ඡින්නං කායං ආමසති; උභයථාපි භික්ඛුණියා පාරාජිකා. **කායෙන කායපටිබද්ධනති** වුත්තපපකාරෙනෙව අත්තනො කායෙන පුරිසස්ස කායපටිබද්ධං; **ආමසතීති** එත්ථ සයං වා ආමසතු, තස්ස වා ආමසනං සාදියතු, ථුල්ලච්චයමෙව. **කායපටිබද්ධෙන කායෙනාති** අත්තනො වුත්තපපකාර කායපටිබද්ධෙන පුරිසස්ස කායං; **ආමසතීයි** ඉධාපි සයං වා ආමසතු, තස්ස වා ආමසනං සාදියතු, ථුල්ලච්චයමෙව. අවසෙසපදෙසුපි ඉමිනාව නයෙන විනිච්ඡයො වෙදිතබ්බො. සචෙ පන භික්ඛු වෙව භික්ඛුණී ච හොති, තත්ථ වෙ භික්ඛුණී ආමසති, භික්ඛු නිච්චලො හුත්වා චිත්තෙනෙව සාදියති, භික්ඛු ආපත්තියා න කාරෙතබ්බො. සචෙ භික්ඛු ආමසති, භික්ඛුණී නිච්චලා හුත්වා චිත්තෙනෙව අධිවාසෙති, කායඛඞ්ගං අවොපය මානාපි පාරාජිකාකෙඛත්තෙ පාරාජිකෙන, ථුල්ලච්චයකෙඛත්තෙ ථුල්ලච්චයෙන දුක්කටවකෙඛත්තෙ දුක්කටෙන කාරෙතබ්බා. කස්මා? **"කායසංසග්ගං සාදිස්සසී"**ති වුත්තත්තා. අයං අට්ඨකථාසු විනිච්ඡයෙ. එවං පන සති කිරියාසමුට්ඨානතා න දිස්සති. තස්මා තබ්බහුලතාය සා වුත්තාති වෙදිතබ්බා. **උඛඣාණුමණ්ඩලෙනති** අක්ඛිකූපං උපරි; **අඞ්ගුලිපබ්බාණුමණ්ඩලෙනති** ජාණුමණ්ඩලානං හෙට්ඨා; එත්ථ ච අඞ්ගුලිපබ්බාපරමපි[1] **අඞ්ගුලිජාණුමණ්ඩලෙනෙව** සංගහිතං. **එකතො අවස්සුතෙති** එත්ථ කිඤ්චාපි **එකතොති** අවිසෙසෙන වුත්තං, තථාපි භික්ඛුණියා එව අවස්සවෙ සති අයං ආපත්තිභෙදෙ වුත්තොති වෙදිතබ්බා. තත්‍රායං ආදිතො පට්ඨාය විනිච්ඡයෙ: භික්ඛුණී කායසංසග්ගරාගෙන අවස්සුතා. පුරිසොපි තථෙව. අඞ්කඛඞ්ගෙ උඛඣාණුමණ්ඩලෙ කායපප දෙසෙ කායසංසග්ගසාදියනෙ සති භික්ඛුණියා පාරාජිකං. භික්ඛුණියා කායසංසග්ගරාගෙ පුරිසස්ස මෙථුනරාගෙ වා ගෙහසිතපෙමං වා සුද්ධචිත්තං වා හොතු, ථුල්ලච්චයමෙව. භික්ඛුණියා මෙථුනරාගෙ, පුරිසස්ස කායසංසග්ගරාගෙ වා මෙථුනරාගෙ වා ගෙහසිතපෙමං වා සුද්ධචිත්තං වා හොතු, දුක්කටං. භික්ඛුණියා ගෙහසිතපෙමං, පුරිසස්ස වුත්තොසු එතූසු යං වා තං වා හොතු, දුක්කටමෙව. භික්ඛුණියා සුද්ධචිත්තං, පුරිසස්ස වුත්තෙසු එතූසු යං වා තං වා හොතු, අනාපත්ති. සචෙ පන භික්ඛු වෙව හොති භික්ඛුණී ච, උභින්නං කායසංසග්ගරාගෙ, භික්ඛුස්ස සංඝාදිසෙසො. භික්ඛුණියා පාරාජිකං. භික්ඛුණියා කායසංසග්ගරාගෙ,

1. සී. අඞ්ගුලුපරමපි.

භික්ඛුස්ස මෙථුනරාගෝ වා ගෙහසිතපෙමං වා, භික්ඛුණියා ථුල්ලච්චයං. භික්ඛුස්ස දුක්කටං. උභින්නං මෙථුනරාගෝ වා ගෙහසිතපෙමං වා, උභින්නම්පි දුක්කටමෙව. යස්ස යත්ථ සුද්ධචිත්තං, තස්ස තත්ථ අනාපත්ති. උභින්නම්පි සුද්ධචිත්තං, උභින්නම්පි අනාපත්ති. **අනාපත්ති අසඤ්චිච්චාති** ආදීසු භීරුඣිච්චා වා ආමිසහේතුයා අසඤ්චිච්චිතාය වා 'අයං පුරිසෝ වා ඉත්ථී වා'ති අජානනතියා වා තෙන ථුච්චාදියේ තං එසෝ අසාදියනතියා වා ආමිසනෙපි සති අනාපත්ති. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුච්වෙදනන්ති.

පඨමපාරාජිකසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 2.

දුතියපාරාජිකෙ- **යෝ පන භික්ඛු** ආති තච්චි නු සා; **අවණ්ණෝති** අගුණෝ; **අකිත්තිති** නිසු; **අයසෝති** පරිවාරච්පත්ති; පරම්මුඛගරහා වා; **සා වා ආරොචෙතීති** යා පාරාජිකං ආපන්නා, සා සයං ආරොචෙති; අඨ්ඨන්නං **පාරාජිකානං අඤ්ඤතරං**නති භික්ඛූහි සාධාරණානං වත්ථූනං අසාධාරණානං ච වත්ථූනමෙව අඤ්ඤතරං; ඉදං ච පාරාජිකං පච්ඡා පඤ්ඤත්තත්තා. තස්මා අට්ඨන්නන්නති විභඞ්ගෙ වුත්තං. පුරිමෙන පන සද්ධිං යුගලකත්තා ඉමස්මිං ඔකාසෙ ඨපිතන්ති වෙදිතබ්බං. **ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙනාති** ධුරෙ නික්ඛිත්තමත්තෙන; විස්සාරකථා පනෙත්ථ සපාණකවග්ගමහි දුට්ඨුල්ලසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා. තත්‍ර හි පාවිත්තියං, ඉධ පාරාජිකන්ති අයමෙව හි විසෙසෝ. සෙසං තාදිසමෙව. **වජ්ජපටිච්ඡාදිකාති** ඉදමපි ඉමිස්සා පාරාජිකාය නාම මත්තමෙව; තස්මා පදභාජනෙ න විචාරිතං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියපාරාජිකං.

---

2. 2-1. 3.

තතියෙ- **ඛමෙමනාති** භූතෙන වත්ථුනා; **විනයෙනාති** වොදෙත්වා සාරෙත්වා; පදභාජනං පනස්ස යෙන ඛමෙමන යෙන විනයෙන උක්කුජ්ජනතා සුඋක්කුජ්ජනතා හොතීති ඉමං අධිප්පායමත්තං දස්සෙතුං වුත්තං. **සක්ඛිසාසනෙනාති** ඤත්තිසම්පදාය චෙව අනුසාවනසම්පදාය ච; පදභාජනෙ පනස්ස "ඤත්තිසාසනෙන ච බුද්ධසාසනෙනා"ති වෙවචන මත්තමෙව වුත්තං. **සංඝං වා ගණං වා** ආදීසු යෙන සඞ්ඝෙන කම්මං කතං, තං සඞ්ඝං වා, තත්ථ සම්බහුලපුග්ගලසඞ්ඛාතං ගණං වා, එස

පුග්ගලං වා තං ධම්මං වා, න ආදියති, න අනුවත්තති, න තත්ථ ආදරං ජනෙතීති අත්ථෝ. **සමානසංවාසකා භික්ඛු වුච්චති සභායා, සෝ නෙති සද්ධිං න සික්ඛති** එත්ථ 'එතං ධම්මං එකුද්දෙසෝ සමසික්ඛතා'ති අයං තාව සංවාසෝ; සමානෝ සංවාසෝ එතෙසන්ති සමානසංවාසා. එවරූපා භික්ඛූ භික්ඛුස්ස තස්මිං සංවාසෙ සග අඤ්ඤමඤ්ඤෙන සභායාති වුච්චන්ති. ඉදානි යෙන සංවාසෙන තෙ සමානසංවාසකාති වුත්තා, සෝ සංවාසෝ තස්ස උක්ඛිත්තකස්ස නෙති සද්ධිං න්හි. යෙති ච සද්ධිං තස්ස සෝ සංවාසෝ නත්ථි, න පොන තෙ භික්ඛූ අත්තනො සභායා නභා හොන්ති. තස්මා වුත්තං "සමානසංවාසකා භික්ඛූ වුච්චන්ති සභායා, සෝ නෙති සද්ධිං න්හි, නෙන වුච්චති අසන්තසභායෝ"ති. සෙසං සබ්බත්ථ සික්ඛාපදවිභඞ්ගෙ වුත්තනයත්තා උත්තානත්ථමෙව. සමනුභාසනසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සවිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

නවිය පාරාජිකං.

2. 2-1. 4.

චතුත්ථෙ- **අවස්සුතාති** ලොකස්සාදමිත්තසන්ථවවසෙන කායසංසග්ගරාගෙන අවස්සුතා; දුතියපදෙපි එසෙව නයො. **පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණං වා**නි ආදීසු පන යං පුරිසපුග්ගලෙන හත්ථෙ ගහණං කතං, තං පුරිසපුග්ගලස්ස හත්ථග්ගහණන්ති වුත්තං; එස නයො **සඞ්ඝාටි කණ්ණග්ගහණෙපි. හත්ථග්ගහණන්ති** එත්ථ ච හත්ථග්ගහණඤ්ච අඤ්ඤම්පි අපාරාජිකක්ඛෙත්තෙ ගහණඤ්ච එකජ්ඣං කත්වා හත්ථග්ගහණන්ති[1] වුත්තන්ති වෙදිතබ්බං. තෙනෙවස්ස පදභාජනෙ "හත්ථග්ගහණං වා සාදියෙය්‍යාති- **හත්ථෝ නාම කප්පරං[2] උපාදාය යාව අග්ගනඛා. එතස්ස අසද්ධම්මස්ස පතිසෙවනත්ථාය උබ්භක්ඛකඅධොජාණුමණ්ඩලග්ගහණං[3] සාදියති, ආපත්ති ථුල්ලච්චයස්සා**"ති වුත්තං. එත්ථ ච **අසද්ධම්මන්ති** කායසංසග්ගං වෙදිතබ්බං, න මෙථුනධම්මං. න හි මෙථුනස්ස සාමන්තා ථුල්ලච්චයං හොති. "විඤ්ඤූ පටිබලෝ කායසංසග්ගං සමාපජ්ජිතූ"නි වචනමපි වෙත්ථ සාධකං.

"තියඤ්ඤියෝ මෙථුනං තං න සෙවෙ
තයෝ පුරිසෙ තයෝ ච අනරියපණ්ඩකෙ,
න වාවරෙ මෙථුනං ව්‍යඤ්ජනස්මිං
ඡෙජ්ජා[4] සියා මෙථුනධම්මපච්චයා,
පඤ්චා මෙඝා කුසලෙනි විනයිතා"නි.

ඉමාය **පටිවාරෙ** වුත්තනයෙ සෙදමොචකගාථාය විරුජ්ඣනීති චෙ? න; මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බභාගත්තා. **පටිවාරෙ**යෙව හි "මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බභාගො ජානිතබ්බො"ති "වණෙණා අවණෙණා කායසංසග්ගෙ

1. සී. ස්‍යා. ඨ සී. I. හත්ථග්ගහණං. 2. ස්‍යා. කුප්පරං.
3. ස්‍යා. සී. I. උබ්භක්ඛකං අධොජාණුමණ්ඩලං ගහණං. 4. ස්‍යා. ඡජ්ජා.

දූට්ඨුල්ලවාචා අත්තකාමපාරිචරියා ගම්භූපජ්ඣනා"නාති එවං සුක්ක විසට්ඨිආදීනි පඤ්ච ඔක්කාපදානි මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බභාගොති වුත්තානි. තස්මා කායසංසග්ගෝ මෙථුනධම්මස්ස පුබ්බභාගත්තා පච්චයෝ හොති. ඉති ඡේජ්ජා සියා මෙථුනධම්මපච්චයාති එත්ථ ඉමිනා පරියායෙන අත්ථෝ වෙදිතබ්බෝ. එතෙනුපායෙන සබ්බපදෙසුපි විනිච්ඡයෝ වෙදිතබ්බෝ. අපිච "**සඞ්ඛ්‍යං වා ගච්ඡෙය්‍යා**"නි එතස්ස පදභාජනෙ- **ඉත්ථිං නාම ආගච්ඡෙය්‍යා**ති එවං නාමකං ඨානං ආගච්ඡෙය්‍යාති අත්ථෝ, **අට්ඨඞ්ගං වත්ථුං පරිපූරෙනෙති අස්සමණ්ඩී හොතී**ති අනුලොමතො වා පටිලොමතොවා එකන්තාරිකාය වා යෙන තෙන නයෙන අට්ඨඞ්ගං වත්ථුං පරිපූරෙනෙති යෙව අස්සමණ්ඩී හොති; යා පන එකං වා වත්ථුං සත්ත වා වත්ථූනි සත්තක්ඛත්තුම්පි පූරෙති, නෙව අස්ස මණ්ඩී හොති. ආපන්නා **ආපත්තියෝ** දෙසෙත්වා මුච්චති. අපි චෙස්ථ ගණනූපිකා ආපත්තී වෙදිතබ්බා. වුත්තඤ හෙතං "අත්ථාපත්තී දෙසිතා ගණනූපිකා, අත්ථාපත්තී දෙසිතා න ගණනූපිකා"ති. තත්‍රායං විනිච්ඡයෝ: ඉදානි නාපජ්ජිස්සාමීති ඛුරනිකෙඛපං කත්වා දෙසිතා ගණනූපිකා දෙසිතගණනා උපෙති. පාරාජිකස්ස අඛණ්ඩං න හොති. තස්මා යා එකං ආපන්නා ඛුරනිකෙඛපං කත්වා දෙසෙත්වා පුන කිලෙස වසෙන ආපජ්ජති, පුන දෙසෙති. එවං අට්ඨ වත්ථූනි පූරෙනෙනීපි පාරාජිකා න හොති. යා පන ආපජ්ජිත්වා පුනපි අඤ්ඤං වත්ථුං ආපජ්ජිස්සාමීති සඤ්ඤාභාව දෙසෙති, තස්සා සා ආපත්ති න ගණනූපිකා. දෙසිතාපි අදෙසිතා හොති. දෙසිතගණනං න ගච්ඡති. පාරාජිකඤ්ඤෙව අඛණ්ඩං හොති. අට්ඨමෙ වත්ථුම්හි පරිපුණ්ණමෙතෙ පාරාජිකා හොති. සෙසං උත්තානමෙවාති. ඛුරනිකෙඛපසමුට්ඨානං: කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුව්වෙදනන්ති.

චතුත්ථපාරාජිකසික්ඛාපදං සමත්තං.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මාති හික්ඛූ ආරබ්භ පඤ්ඤත්තා සාධාරණා චත්තාරොපි ඉමෙ ව චත්තාරොති එවං පාති මොක්ඛුද්දෙසමහෙහන උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො අට්ඨ පාරාජිකා ධම්මාති එවමෙත්ථ අත්ථෝ දට්ඨබ්බෝ. සෙසං මහාවිභඞ්ගෙ ප්‍රකාසිතය මෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය හික්ඛුණීවිභඞ්ග පාරාජිකකණ්ඩවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාරාජිකාපත්තාදිඅත්ථං හවිස්සති,
සඞ්ඝාදිසෙසභණ්ඩස්ස-අනුපඤ්ඤත්තත්ථවණ්ණනා.

2. 2.-2. 1.

උද්දෙසිකන්තන්ති හණ්ඩාලා; **මාඅය්‍යා එවං අවචාති** අය්‍යා මා එවං අවච; **අපි නාඅය්‍යාති**[1] අපි නු අය්‍යා; **අවාවදථාති** අනික්කඞ්ඛිතා වදථ; අනෙකාසථාති වුත්තං හොති. **උස්සයවාදිකාති** මානුස්සය වසෙන කොඩ්ඩස්සයවසෙන විවදමානා; යස්මා පන සා **අත්ථතො** අට්ඨ කාරිකා හොති, තස්මා "උස්සයවාදිකා නාම **අට්ඨකාරිකා වුච්චති**"ති පදභාජනෙ වුත්තා. එත්ථ ච **අට්ඨකාරිකාති** වොහාරිකවිනිච්ඡයො වුච්චති, යං පබ්බජිතා අධිකරණකාරකාති වදන්ති. **දුතියං වා පරියෙසන්තීති** සඞ්ඝං වා සඞ්ඝං වා පරියෙසන්ති, දුක්කටං. **කච්චන්ති වාති** උපස්සයො වා හොතු, භික්ඛාචාරමග්ගො වා, යත්ථ ඨිතාය 'අට්ඨං කරිස්සාමී'ති චිත්තං උප්පජ්ජති, තතො වොහාරිකානං සන්තිකං ගච්ඡන්තියා පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං. **එකස්ස ආරොචෙන්තීති** වීසු ජනෙසු යස්ස භාසාව් එකස්ස භාසං යො හොති වොහාරිකානං ආරොචෙති; **දුතියස්ස ආරොචෙන්තීති** එත්තාපි එසෙව නයො.

අයං පනෙත්ථ අඤ්ඤමඤ්ඤවිනිච්ඡයෙ විභාවනථා:- යත්ථ කත්ථචි අත්තනොමයෝ භික්ඛුණුපස්සයං ආගන්තුකා වොහාරිකෙ දිස්වා භික්ඛුණී අත්තනො භාසං ආරොචෙති, භික්ඛුණියා දුක්කටං. උපාසකො අත්තනො භාසං ආරොචෙති, භික්ඛුණියා ථුල්ලච්චයං. පඨමං උපාසකො අත්තනො භාසං ආරොචෙති, භික්ඛුණියා දුක්කටං. අථ සා අත්තනො භාසං ආරොචෙති, ථුල්ලච්චයං. භික්ඛුණී උපාසකං වදති 'මම්පි තව[2] භාසං ඔතාරෙහි' භාසං ඔතාරෙත්වා ආරොචෙති'ති. සො අත්තනො වා භාසං පඨමං ආරොචෙතු භික්ඛුණියා වා, පඨමාරොචනෙ දුක්කටං. දුතියාරොචනෙ ථුල්ලච්චයං. උපාසකො භික්ඛුණිං වදති 'මමං ව තව[3] භාසං ඔතාරෙත්වා ආරොචෙහී'ති, එත්ථාපි එසෙව නයො. **භික්ඛුණී** භාසපිඨකාරෙන භාසාපෙති; තත්ථ භාසපිඨකාරකො වා භික්ඛුණියා භාසං පඨමං ආරොචෙතු, ඉතරො වා අත්තනො භාසං, භාසපිඨකාරකො වා උභින්නම්පි භාසං, ඉතරො වා උභින්නම්පි භාසං ආරොචෙතු, යථා වා තථා වා ආරොචියමානෙ භික්ඛුණියා දුක්කටං. දුතියෙ ථුල්ලච්චයං. **යථා වා තථා වා ආරොචිතං** පන උභින්නම්පි භාසං සුත්වා වොහාරිකෙහි විනිච්ඡයෙ කතෙ අට්ඨපරියොසානං නාම හොති. තස්මිං අට්ඨපරියොසානෙ **භික්ඛුණියා** ජයෙපි පරාජයෙපි **සඞ්ඝාදිසෙසො**. සචෙ පන ගහිතභාසං අධිකරණං හොති සුතපුබ්බං වොහාරිකෙහි, අථ තෙ භික්ඛුණිං ච අට්ඨකාරකඤ්ච දිස්වාව 'භූමිභාසං කථෙතබ්බං නත්ථි, ජානාම මයං එතමත්ථ'නති සයමෙව විනිච්ඡිනිත්වා දෙන්ති, එවරූපෙ අට්ඨපරියොසානෙපි භික්ඛුණියා අනාපත්ති.

1. සී. අපිඝය්‍යාති 2, 3. සී., ම. ම. එ තව ච.

පඨමං ආපත්තිං එතස්සාති පඨමාපත්තිකෝ; විතික්කමක්ඛණෙයෙව ආපජ්ජිතබ්බාති අත්ථෝ. තං **පඨමාපත්තිකං**. පදභාජනෙ පන අධිප්පායමත්තං දස්සෙතුං **සඟවසථ්ජඤ්ඣාචාරං ආපජ්ජති අසම්භුඤ්ඣනාඤ්ඣාති** වුත්තං. අයං හෙත්ථ අත්ථෝ: සඟවසථ්ජඤ්ඣාචාරායං භික්ඛුණී ආපජ්ජති. න තථියාය සම්භුඤ්ඣනාය. අයං පඨමමෙව සඟවසථ්ජඤ්ඣාචාරෙන ආපජ්ජිතබ්බභාවා පඨමාපත්තිකෝති. භික්ඛුණීඝඞ්ගතෝ නිස්සාරෙතීති **නිස්සාරණ්ණියෝ**; තං **නිස්සාරණ්ණියං**. පදභාජනෙ පන අධිප්පායමත්තං දස්සෙතුං **සඞ්ඝමහා නිස්සාරියතීති** වුත්තං. තත්ථ යං ආපත්තිං භික්ඛුණීඝඞ්ගතෝ නිස්සාරියති, සෝ නිස්සාරණ්ණියෝති එවමත්ථෝ දට්ඨබ්බෝ. න හි සෝ එව ධම්මෝ සඞ්ඝමහා නෙතව් නිස්සාරියති, තෙන පන ධම්මෙන භික්ඛුණී නිස්සාරියති, තස්මා සෝ නිස්සාරෙතීති නිස්සාරණ්ණියෝ. **ආකඞ්ඛිතමානා ගච්ඡතීති** අට්ඨකාරක මනුස්සෙහි සඟං වා ආගන්ත්වා දූතං වා පෙසෙත්වා එතිති වුච්චමානා වොහාරිකානං සන්තිකං ගච්ඡති, තතෝ අට්ඨකාරකෝ අත්තනෝ වා කථං පඨමං ආරොචෙතු භික්ඛුණියා වා, නෙව පඨමාරොචනෙ දුක්කටං. න දුතියාරොචනෙ ථුල්ලච්චයං. සචෙ අමච්චෙහි විනිච්ඡිනිත්වා කතෙ අට්ඨපරියොසානෙපි අනාපත්තියෙව. සචෙපි අට්ඨකාරකෝ භික්ඛුණිං වදති, 'මම සන්තිකං ආගන්ත්වා එවමෙව කථෙහී'ති; තං කථෙනතියාපි කථං සුත්වා කතෙ අට්ඨපරියොසානෙපි අනාපත්තියෙව. **රක්ඛං**[1] **ඨපෙතීති** ධම්මිකං රක්ඛං ඨපෙති, අනාපත්ති. ඉදානි යථා ඨාපිතා රක්ඛා ධම්මිකා හොති, තං දස්සෙතුං **අනොදිස්ස ආවික්ඛතීති** ආහ.

තත්ථ අතීතං ආරබ්භ අත්ථි ඔදිස්ස ආවික්ඛනා. අත්ථි අනොදිස්ස ආවික්ඛනා. අනාගතං ආරබ්භාපි අත්ථි ඔදිස්ස ආවික්ඛනා. අත්ථි අනොදිස්ස ආවික්ඛනා. කථං අතීතං ආරබ්භ ඔදිස්ස ආවික්ඛනා හොති? භික්ඛුණිඋපස්සයෙ ගාමද්වාරා ධුත්තාදයෝ වා යෙ කෙචි අනාචාරං වා ආචරන්ති, රුක්ඛෙ වා ඡින්දන්ති, ඵලාඵලං වා හරන්ති පරික්ඛාරෙ වා අවජානන්ති, භික්ඛුණී වොහාරිකෙ උපසඞ්කමිත්වා 'අම්හාකං උපස්සයෙ ඉදං නාම කත'න්ති වදති, 'කෙනා'ති වුත්තෙ 'අසුකෙන ච අසුකෙන වා'ති ආවික්ඛති. එවං අතීතං ආරබ්භ ඔදිස්ස[2] ආවික්ඛනා හොති. සා න වට්ටති. තඤ්ඤෙව සුත්වා තෙ වොහාරිකා තෙසං දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බං භික්ඛුණියා ගීවා හොති. දණ්ඩං ගණ්හිස්ස න්තීති අධිප්පායෙපි සති ගීවායෙව හොති. සචෙ පන්නස්ස දණ්ඩං ගණ්හ ථාති වදති, පඤ්චමාසඅන්තමෙතෙ ගහිතෙ පාරාජිකං හොති. කෙනා'ති වුත්තෙ පන 'අසුකෙනාති වත්තුං අම්හාකං න වට්ටති. තුම්හෙයෙව ජානිස්සථ. කෙවලං හි මයං රක්ඛං යාචාම. තං නො දෙථ. අවහට භණ්ඩං ච ආහරාපෙථා'ති වත්තබ්බං. එවං අනොදිස්සාවික්ඛනා හොති. සා වට්ටති. එවං වුත්තෙ සචෙපි තෙ වොහාරිකා කාරකෙ ගවෙසෙත්වා තෙසං දණ්ඩං කරොන්ති, සබ්බසාපතෙය්‍යෙපි ගහිතෙ[3] භික්ඛුණියා,

---

1. සී., ආරක්ඛං. 2. සී., උද්දිස්ස. 3. සී., සබ්බං සාපතෙය්‍යම්පි ගහිතං

නෙව ගීවා. න ආපත්ති. පරික්ඛාරං හරනෙන දිය්‍යා නෙසං අන්තරා කාමඤ්ඤාය වොරා වොරාති වත්තුම්පි න වට්ටති. එවං වුත්තෙපි යං නෙසං දණ්ඩං කරොන්ති, සඞ්ඝම්පි භික්ඛුණියා ගීවා හොති. අත්තනො වචනකරං පන 'ඉමිනා මෙ පරික්ඛාරො ගහිතො. තං ආහරාපෙහි. මා වස්ස දණ්ඩං කරොහී'ති වත්තුං වට්ටති. දූසදූසීවාපිආදීනං අත්‍ථාය අට්ඨං කරොන්ති, අයං අනාපත්තියඅට්ඨවා නාම, න වට්ටති. සථං අනාගතං ආරබ්භ ඔදිස්සාවිකඛනා හොති? වුත්තනයෙනෙව පරෙහි අනාචාරාදීසු කතෙසු භික්ඛුණී වොහාරෙන එවං වදති: 'අම්හාකං උපස්සයෙ ඉදං ච ඉදං ච කාරෙන්ති. රක්ඛං නො දෙථ, ආයතිං අකරණත්‍ථාය'ති. 'ඝෙන එවං කත'න්ති වුත්තෙ ච, 'අසුඝෙන ච අසුඝෙන ච'ති ආවික්ඛති, එවං අනාගතං ආරබ්භ ඔදිස්ස ආවික්ඛනා හොති. සාපි න වට්ටති. තෙසං හි දණ්ඩ කතෙ පුරිමනයෙනෙව සඞ්ඝං භික්ඛුණියා ගීවා. සෙසං පුරිමසදිසමෙව. සචෙ පන වොහාරිකා භික්ඛුණිඋපස්සයෙ එවරූපං අනාචාරං කරොන්තානං ඉමං නාම දණ්ඩං කරොමාති හෙරිං වරාපෙත්වා ආණාය අතිට්ඨමානෙ පරියෙසිත්වා දණ්ඩෙන්ති, භික්ඛුණියා නෙව ගීවා. න ආපත්ති. යො වාඝං භික්ඛුණීනං වුත්තො, භික්ඛූනම්පි එසෙව නයො. භික්ඛුනොපි හි ඔදිස්සාවිකඛනා න වට්ටති. යං තථා ආවික්ඛිතෙ දණ්ඩං කරොන්ති, සඞ්ඝං ගීවා හොති. වුත්තනයෙනෙව දණ්ඩං ගණභොජනස්ස පාරාජිකං. යො පන දණ්ඩං කරිස්සන්තීති ජානන්තොපි අනොදිස්ස කථෙති, තෙ ච පරියෙසිත්වා දණ්ඩං කරොන්තියෙව, න දුස්සො. විහාරසීමාය රුක්ඛාදීනි ඡින්දන්තානං වාසිඵරසුආදීනි ගහෙත්වා පාසාණෙහි කොට්ටෙතබ්බානි,[1] න වට්ටති. සචෙ ධාරා භිජ්ජති, කාරාපෙතබ්බා දූතබ්බා. උපධාරිත්වා තෙසං පරික්ඛාරෙ ගණ්හන්ති, තම්පි න කාතබ්බං. ලහුපරිවත්තං හි චිත්තං. ථෙය්‍යචෙතනාය උපපන්නාය මූලච්ඡෙජ්ජම්පි ගච්ඡෙය්‍ය. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සත්තරසකෙ පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 2.

දුතියෙ—**වරහණ්ඩන්ති** මුත්තාමණිවෙළුරියාදි මහග්ඝං භණ්ඩං; **අනාපත්තිලාභෙබවාති** අනාපුච්ඡිත්වා; **ගණං වාති** මල්ලගණභට්ඨපුත්තගණාදිකං; **ඝුඝන්ති** ධම්මගණං;. **ඝෙණ්ඩින්ති** ගණ්ඩිකායෙණ්ඩුසික්කායෙණ්ඩි ආදිකං; **යථ යථ හි රාජානො ගණාදීනං ගාමනිගමෙ තිය්‍යාතෙන්ති** 'තුම්හෙව එත්ථ අනුයඤ්ඤථා'ති, තත්ථ තත්ථ තෙ එව ඉස්සරා හොන්ති. තස්මා තෙ සඤ්ඤාය ඉදං වුත්තං. එත්ථ ච රාජානං වා ගණාදිකෙ වා ආපුච්ඡිත්වාපි භික්ඛුණීඝඞ්කා ආපුච්ඡිතබ්බෙව. **ඨපෙත්වා**

1, ස්‍යා. කොට්ටෙතුං. 2, ස්‍යා., කඳි.

කප්පතෙති තිත්ථියෙසු වා අඤ්ඤතිත්ථියෙසු වා පබ්බජිතපුබ්බං කප්පගතියා ඵපෙත්වාති. සෙසං උත්තානමෙව. චොරිවුට්ඨාපනසඤ්ඤිස්සාති. කෙනචි කරණීයෙන පඤ්ඤත්තාසු භික්ඛුණීසු ආගන්ත්වා ඛණ්ඩසීමං යථානිසින්නත්ථානෙ යෙව අත්තනො නිස්සිතකපරිභාය සද්ධිං උට්ඨාපෙතුකාමා වාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. ඛණ්ඩසීමං වා නදිං වා ගන්ත්වා වුට්ඨාපෙතුකාමා කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. අනාපුච්ඡා වුට්ඨාපනවසෙන කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති

දුතියසික්ඛාපදං.

2. 2-2. 3.

තතියෙ--**පරික්ඛිත්තං අනික්කාමෙතහියෙති** එත්ථ එවං පදං අතික්කාමෙනහියෙ ථුල්ලච්චයං. දුතියෙ අතික්කන්තාමතෙත සඞ්ඝාදිසෙසො. **අපරික්ඛිත්තස්ස ගාමස්ස උපචාරන්ති** එත්ථ පරික්ඛිපාරහට්ඨානං එසෙන පාදෙන අතික්කමති, ථුල්ලච්චයං. දුතියෙන අතික්කන්තමත්තෙන සඞ්ඝාදිසෙසො. අපි චෙත්ථ එකගාමතො නිකඛමනියා ගාමන්තරපච්චයා අනාපත්ති. නිකඛමිත්වා පන ගාමන්තරං ගච්ඡන්තියා පදවාරෙ පදවාරෙ දුක්කටං. එකෙන පාදෙන ඉතරස්ස ගාමස්ස පරික්ඛිපෙ වා උපචාරෙ වා අනික්කන්තමත්තෙ ථුල්ලච්චයං. දුතියෙන අතික්කන්තමත්තෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. තතො නිකඛමිත්වා පුන සකං ගාමං පවිසන්තියාපි එසෙව නයො. සචෙ පන ඛණ්ඩපාකාරෙන වා වතිච්ඡිද්දෙන වා භික්ඛුණීවිහාරභූමිං යෙව සක්කා හොති පවිසිතුං, එවං පවිසමානා කප්පියභූමිං කාම පවිට්ඨා හොති. තසමා වට්ටති. සචෙපි හත්ථිපිට්ඨිආදීහි වා ඉද්ධියා වා පවිසති, වට්ටති යෙව. පදසා ගමනමෙව හි ඉධාධිප්පෙතං. තෙනෙව **පඤ්චමං පාදං අනික්කාමෙතහියාති** ආදිමාහ. ඉමෙ ගාමා භික්ඛුණීවිහාරෙන සම්බඤ්ඨනිකා හොන්ති. යඤ්චං ගාමෙ භික්ඛුණීවිහාරෝ, තත්ථ පිණ්ඩාය චරිත්වා පුන විහාරං පවිසිත්වා සචෙ විහාරමජ්ඣෙන ඉතරස්ස ගාමස්ස මග්ගො අත්ථි, ගන්තුං වට්ටති. තතො පන ගාමතො හෙතෙව මග්ගෙන පච්චාගන්තබ්බං. සචෙ පන ගාමද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා **ආගච්ඡති**, පුරිමනයෙනෙව ආපත්තිභෙදෙ, වෙදිතබ්බා. සභාගමතො නෙනවි කරණීයෙන භික්ඛුණියා සද්ධිං නික්ඛන්තාය පුන පවිසනකාලෙ හත්ථි වා මුච්චති, උස්සාරණා වා හොති, ඉතරා භික්ඛුණියො සඟස්ස ගාමං පවිසන්ති, යාව අඤ්ඤා භික්ඛුණී, ආගච්ඡති, තාව බහිද්වාරෙ[1] ඨාතබ්බං. සචෙ න ආගච්ඡති, දූතියිකා භික්ඛුණී පක්කන්තා නාම හොති, පවිසිතුං වට්ටති. ප්‍රබෙ මහාගාමෙ හොති, මජ්ඣෙ භික්ඛුණීවිහාරෝ, පවත්තා තං ගාමං වත්තාරෝ ජනා ලභිත්වා විසුං විසුං වතිපරික්ඛිපං කත්වා විභජිත්වා ඤත්ත්‍රානි, විහාරතො එවං ගාමං ගන්තුං වට්ටති. තතො අපරං ගාමං ද්වාරෙන වා වතිච්ඡිද්දෙන වා පවිසිතුං න වට්ටති. පුන විහාරමෙව

1. ම්. බහිගාමවිහාරෙ.

පවිසිතුං වට්ටති. කස්මා? විහාරස්ස චතුගාමිඝාඩාරණත්තා. **අනන්තරවාසකා නෙමිසන්තීති** යස්ස යථා තිමණ්ඩලපරිවත්තනං හොති, එවං නිවත්තාය භික්ඛුණියා වස්සකාලේ තිත්ථෙන වා අතිත්ථෙන වා ඔතරිත්වා යස්ස කස්සචි උත්තරන්තියා එකඞ්ගුලමත්තම්පි අන්තර වාසකා නෙමියන්ති; සෙසං නදීලක්ඛණං නදීනිමිත්තකථාය ආවි භවිස්සති. එවරූපං නදිං තිත්ථෙන වා අතිත්ථෙන වා ඔතරිත්වා උත්තරණකාලේ පඨමං පාදං උද්ධරිත්වා තීරේ ඨපෙනකියා ථුල්ලච්චයං. දුතියපාදුද්ධාරේ සඞ්ඝාදිසෙසො. සෙතුනා ගච්ඡති, අනාපත්ති. පදසා ඔතරිත්වා උත්තරණකාලෙ සෙතුං ආරොහිත්වා උත්තරන්තියාපි අනාපත්ති. සෙතුනා පන ගන්ත්වා උත්තරණකාලෙ පදසා ගච්ඡන්තියා ආපත්තියෙව. යානනාවාඅඞ්ඝාසගමනාදීසුපි එසෙව නයො. ඔරිමතීරතො පන පරතීරමෙව අඤ්ඤවාහනියා අනාපත්ති. රජ්ජන කම්මත්ථං ගන්ත්වා කුරුසංඛිත්තාදිකිච්චවෙන ද්වේ තිස්සෝ උභයතීරෙසු විචරන්ති, වට්ටති. සබ්බෙ පනෙත්ථ කාවි කාලඤ්ච කාවි ඉතරං තීරං ගච්ඡන්ති, ආපත්ති. ද්වේ එකතො උත්තරන්ති, එකා මජ්ඣෙ නදියං කාලඤ්ච කාවි නිවත්තිත්වා ඔරිමතීරමෙව ආගච්ඡති. ආපත්ති. ඉතරිස්සා පන අයං පඤ්ඤත්තිඨානෙ ඨිතා හොති. තස්මා පරතීරං ගච්ඡන්තියාපි අනාපත්ති. නහාසිතුං වා පාතුං වා ඔතිණ්ණා තමෙව තීරං පච්චුත්තරති, අනාපත්ති. **සඞ්ඝ අරඤ්ඤගමනානි** එත්ථ සබ්බෙ සඞ්ඝිකායං වා අඤ්ඤං වා කිඤ්චි කම්මං කුරුමානා පුරෙ අරඤ්ඤෙ යෙව දුතියිකාය සන්තිකං ආගමිස්සාමීති ආභොගං කරොන්ති, අජානන්තියා යෙව වස්සා අරඤ්ඤෙ උග්ගච්ඡති, අනාපත්ති. අථ පන යාව අරඤ්ඤගමනා ඉධෙව භවිස්සාමීති වා අන්තොගෙන වා විහාරස්ස එසදෙසෙ අවඡ්ඡති, දුතියිකාය හත්ථපාසං න ඔතරති, අරඤ්ඤගමනෙ සඞ්ඝාදිසෙසො. හත්ථපාසෙ එව හි ඉධ පමාණං. හත්ථපාසාතික්කමෙ එකඞ්ගුබෙහාපි න **රක්ඛති. අන්තොසෙ අරඤ්ඤන්ති** එත්ථ 'නික්කමිත්වා බහි ඉඤ්ජිත්වා සබ්බමෙතං අරඤ්ඤ'න්ති එවං වුත්තලක්ඛණමෙව අරඤ්ඤං. තං පනෙතං කෙවලං ගාමාභාවෙන අගාමකන්ති වුත්තං. න විඤ්ඣාටවිං සඳිසනාය. තාදිසෙ අරඤ්ඤෙ ඔකප්පනෙ දසඞ්ගුපචාරෙ විජ්ජිතෙ සවෙපි සවණ්ඨූපචාරෙ අත්ථි, ආපත්ති. තෙනෙව වුත්තං අට්ඨකථායං "සචෙ නිසින්නභික්ඛූසු මිගාබොධිඅඞ්ගණං පවිසන්තියා එකා බහි නිට්ඨති, තස්සාපි ආපත්ති. ලොහපාසාදං පවිසන්තීසුපි පරිවෙණං පවිසන්තීසුපි එසෙව නයො. මහාවෙලියං වඩ්ඪමානසුපි[1] එකා උත්තරද්වාරෙන නික්කමිත්වා ගච්ඡති තස්සාපි ආපත්ති. ථූපාරුම්බං පවිසන්තීසු එකා බහි නිට්ඨති, තස්සාපි ආපත්ති"ති. එත්ථ ච දසඞ්ගුපචාරෝ නාම යත්ථ ඨිතා දුතියිකා පස්සති. සබෙ පන සාණිපාකාරන්තරිතාපි හොති, දසඞ්ගුපචාරං ඔජ්ඣති නාම. සවණ්ඨූපචාරෝ නාම යත්ථ ඨිතා මඤ්ඤුස්සරෙන වා කථෙන්තියා ධම්මක්ඛරණාරොචනසද්දෙන වා ය අයෙය්‍යති සඤ්ඤාජනියා සද්දං සුණාති. අඤ්ඤත්ථාපි දූරෙපි දසඞ්ගුපචාරෝ නාම හොති.

[1] [illegible]

සෝ එවරූපෙ සවණූපචාරෙ විජහිතෙ න රක්ඛති. **විජහිත** මෙතෙතව ආපත්ති සඞ්ඝාදිසෙසස්ස. එසා මඤ්ඤං ගච්ඡන්තී. ඔතියති, සඤ්ඤාහා වෙ හුත්වා ඉදානි පාපුණිස්සාමීති අනුබන්ධති, අනාපත්ති. සවෙ පුරිමායො අසෙසෙත්වා මඤ්ඤෙන ගච්ඡන්ති, පච්ඡිමා නාම හොන්ති. අනාපත්තියෙව. දවිත්තං ගච්ඡන්තීනං එසා අනුබන්ධිතුං අසක්කොන්තී 'ගච්ඡතු අය'න්ති ඔතියති, ඉතරාපි 'ඔතියතු අය'න්ති, ගච්ඡන්ති, දවිත්තමපි ආපත්ති; සවෙ පන ගච්ඡන්තීසු පුරිමාපි **අසෙසෙත්වා** මඤ්ඤං ගණ්හාති,[1] පච්ඡිමාපි අසෙසෙත්වා, එසා එතිස්සා පච්ඡිමත්තභාවං ජානිත්වා ඔතියති. දවිත්තමපි අනාපත්ති. **පඤ්ඤත්තනයෙනෙව** නිට්ඨානං සඞ්කන්තා. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියං, සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

නිසීදනසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 4.

චතුත්ථෙ-**පාදපීඨං** නාම ධොතපාදවිට්ඨපනකං; **පාදකඨලිකා** නාම අධොතපාදවිට්ඨපනකං; **අනාසඤ්ඤස්ස ගණ්හිස්ස ඡඳෙන** නිසීදන්ති තස්සෙව කාරකගණ්හිස්ස ඡන්දං අජානිත්වා; **වත්තෙ වත්තන්තීති** තෙවත්තකා ත්‍රිසපත්තෙදෙ තෙත්තාරවත්තෙ වත්තමානං; සෙසං උත්තානමෙව. ධුර නික්ඛෙපසමුට්ඨානං: කායවාචාවිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකා. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 5.

පඤ්චමෙ-**එකතෙ** අවස්සුතෙති එත්ථ "භික්ඛුණියා අවස්සුතභාවෙ දට්ඨබ්බො"ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **මහාඅට්ඨකථාසං** පනෙතං න වුත්තං. තං පාළියා සමෙති. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං.[2] අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 6.

ඡට්ඨෙ-**ඝනෙ** සන්තෙති ඝනමා භවං; **උජ්ඣායෙය්‍යුන්ති ආපත්තිං දුක්ඛ වය්‍යාති** ආදිනා සඞ්ඝාදිසෙසපරියොසානා ආපත්තියා භයසා හොන්තීති? උජ්ඣායෙය්‍යුකාය. වුත්තං වෙතං **පරිවාරෙපි**:-

---

1. සය්‍හ. ගච්ඡති. 2. සය්‍හ, 'වීසඤ්ඤිම්හි' ඉති භාවි.

"න දෙති න පතිගණ්හාති පටික්ඛෙපෝ තෙන න විජ්ජති,
ආපජ්ජති ගරුකං න ලහුකං නඤ්ච පරිභොගපච්චයා,
පඤ්ඤා මෙසා කුසලෙහි විනෙතීතා"හි.

අයං හි ගාථා ඉමං උග්ඝාටිතං සඤ්ඤාය වුත්තා. ඉතරිස්සා පන **ආපත්තිහෙතුදී**, පඨමසික්ඛාපදෙ විභතෙත්තාති. සෙසං උත්තානමෙව. **තිසමුට්ඨානං**. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

ජට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 7.

සත්තමෙ- **ගාවතනිරුත්තපදෙපෝ** මහාවිභඞ්ගෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බෝ. **සෙසං** උත්තානමෙවාති. සමනුභාසනසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 8.

අට්ඨමෙ-**කිඤ්චාපි** අධිකරණානි වහුන්නං අඤ්ඤතරයම්පි; පදභාජනෙ පන කෙවලං අධිකරණවිභාගං දස්සෙතුං **අධිකරණං නාම චතූහි අධිකරණෙහි**ති ආදි වුත්තං. සෙසං උත්තානමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 9.

නවමෙ- **සංසට්ඨාති** මිස්සීභූතා; **අනනුලොමිකෙනාති** පබ්බජිතානං අනනුලොමිකෙන; **කායිකවාචසිකෙන සංසට්ඨාති** හීනං කොටුවපවත්තගඤ්ජිපිංඡනමාලාගන්ථනාදිනා කායිකෙන **සාසනපටිසාසනාහරණසංවරිත්තාදිනා** වාචසිකෙනෙව ච සංසට්ඨා; පාපෙ කිත්තෙ සද්දෙ, එතාසනන්ති **පාපසද්දා**; පාපෙ ආජීවසංඛාතෙ සිලොකෙ එතා සනන්ති **පාපසිලොකා**. සෙසං උත්තානමෙව සද්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-2. 10.

දසමෙ- **එවාවාතිති** එවංආවාර; යාදිසෝ තුම්හාකං ආචාරෝ, තාදිසාචාරාති[1] **අත්ථෝ**. එස නයෝ සබ්බත්ථ. **උණ්ඩෙතීති** අවඤ්ඤාය; නීචං කත්වා ජානනාය. **පරිභවෙනාති** කිං ඉමා කරිස්සන්තීති එවං

---

1. සී., තාදිසෝ ආචාරෝති.

පරිහරිත්වා ජානනෙන; අඤ්ඤානියාති අඤ්ඤානත්‍ථාය; කොපෙනාති අත්ථො. වෙහත්‍ථායාති බලවහත්‍ථභාවෙන; අත්තනො[1] බලප්පකාසනෙන[2] සමුත්‍රාසනෙනාති අත්ථො. දුබ්බල්‍යාති තුම්හාකං දුබ්බලභාවෙන; සබ්බත්‍ථ උකුඤ්ඤය ව පරිහවෙන වාති එවං සම්භවයත්‍ථො දට්ඨබ්බො. විච්ඡවඨාති විනා හොථ; සෙසං උත්තානමෙව සද්ධිං සම්භවානාදීහීති.

දසමසික්ඛාපදං.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො සත්තරස සඞ්ඝාදිසෙසාති එත්‍ථ ජ්‍ඣත්තං පඨමාපත්තිභාවං අනන්තරා සඤ්චරිත්තං දෙව දුට්ඨදොසාති ඉමානි තීණි සික්ඛාපදානි මහාවිභඞ්ගතො පකිත්තිත්වා තව පඨමාපත්තිභා, චතුන්නං යාවතතියභාවං අනන්තරා මහාවිභඞ්ගතොපි චත්තාරෝ යාවතතියභෙ පකිත්තිත්වා අට්ඨ යාවතතියභා වෙදිතබ්බා. එවං සබ්බෙපි පාතිමොක්ඛුද්දෙසමග්ගෙන උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො සත්ත රස සඞ්ඝාදිසෙසා ධම්මාති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බො. සෙසං උත්තානමෙව අඤ්ඤත්‍ර පකිණ්ණකානත්තා. තං පන ඛන්ධකෙ විත්ථාරෙන වණ්ණයිස්සාමාති.

සමණානුපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය පාචිත්තිවිභඞ්ගස්ස සත්තරසකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

2. 2-3. 1.

තිංස නිස්සග්ගියා ධම්මා–නිට්ඨිතං පඨමසිතා,
යෙ තෙසංදානි භවති–අයං සංවණ්ණනාක්කමො.

ආමත්තිකාපණෙනාති අමත්තානි[3] වුච්චන්ති භාජනානි; තානි යෙ වික්කිණ්ණන්ති, තෙ වුච්චන්ති ආමත්තිකා; තෙසං ආපණෙ=ආමත්තිකාපණෙ; තං වා පසාරෙස්සන්තීති අත්ථො. **පත්තසන්නිචයං කරෙය්‍යාති** පත්තසන්නිධිං කරෙය්‍ය; එකාහං අනධිට්ඨහිත්වා වා අවිකප්පෙත්වා වා පත්තං ඨපෙය්‍යාති අත්ථො. සෙසං මහාවිභඞ්ග වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයමෙව හි විසෙසො: තත්‍ථ දසාහං පරිහාරෙ, ඉධ එකාහම්පි නත්‍ථි. සෙසං තාදිසමෙව. ඉදමපි භික්ඛාසම්භවත්‍ථානං: කාය වාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සම්භවත්‍ථාති. අකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායතනවමං. වේදනාමං. නිවිත්තං. නිවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 2.

දුතියෙ– දුබ්බණ්ණානි විරූපවණ්ණා; ජිණ්ණවණ්ණානි අත්ථො. **අපස්සාගිති** අපි අය්‍යාගි; **ආදිස්ස දිනත්තානි** සම්පත්තා භාජෙතුන්ති වත්‍වාපි ඉදං ගණ්හ ඉදං තුම්හාකං දම්මීති වත්‍වා වා දත්තුකම්‍යතාය

1. සත්‍ථ. අත්තනොයා අත්තනොත්‍ථා. 2. සත්‍ථා. බලප්පකාසනෙන 3. සත්‍ථ. ආමත්තානා.

පාදමූලේ ඨපෙන්තා වා දිය්‍යන්තාපි ආදිස්ස දිය්‍යන්තා නාම හොති. එතං සබ්බම්පි අයාලවිවරං. **අයාචාය දම්මීති** එවං පටිලද්ධං පන ඨපාදීනෙ යෙව උපනෙතබ්බං. සෙසං උත්තානමෙව. නිසග්ගිය්‍යං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. ති්වෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 5.

තතියෙ- **හරතූති** ගණ්හ; **සයං අවහිඤ්ඡතීති** එකං දත්වා එකං අවහිඤ්ඡනතියා එකං නිස්සග්ගියං. බහූසු බහූනි. **සබෙ සංහරිත්වා** ඨපිතානි එකතෝ අවහිඤ්ඡති, වත්‍ථුගණනාය ආපත්තියෝ. බහිත්වා ඨපිතෙසු පන එකාව ආපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. නිසග්ගිය්‍යං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 4.

චතුත්ථෙ- **ඝරසෙනාති** මූලෙන; **න මෙ ආවුසො සපතිනා අත්ථෝ තෙලෙන මෙ අත්ථෝති** ඉදං කිර සා ආගච්ඡන්තිං දත්වා තෙලම්පි ආහරිස්සතීති මඤ්ඤමානා ආහ. **විඤ්ඤාපෙත්වාති** ජානාපෙත්වා; ඉදං නාම ආහරාති යාචිත්වා වා; **තඤ්ඤෙව විඤ්ඤාපෙතීති** යං පඨමං විඤ්ඤත්තං තං ථොකං නපපහොති, තස්මා පුන තඤ්ඤෙව විඤ්ඤාපෙතීති අත්ථෝ. **අඤ්ඤඤ්ච විඤ්ඤාපෙතීති** සබෙ පඨමං සපි විඤ්ඤත්තං, යම්කඤ්ච පච්චබ්බනත්ථි ච වෙජ්ජෙන වුත්තත්තා තෙලෙන අත්ථෝ හොති, තතො තෙලෙනාපි මෙ අත්ථෝති එවං අඤ්ඤඤ්ඤව විඤ්ඤාපෙති; **ආභිසංසං දස්සෙත්වාති** සබෙ භාජනස්ස සපි ආහටං හොති, ඉමිනා මූලෙන දිගුණං තෙලං ලබ්භති. තෙනාපි ච ඉදං ඝ්වචං නිපජ්ජිති, තස්මා තෙලං ආහරාති එවං ආභිසංසං දස්සෙත්වා **විඤ්ඤාපෙතීති**. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසම්මුට්ඨානං. කිරියං.[1] නොඤඤ්ඤවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. ති්චිත්තං. ති්වෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 5.

පඤ්චමෙ- **න මම සික්ඛමානායාති** ඉදං කිර සා 'කුලධීතා අයං අඩ්ඪා එවං වුත්තා ඉදං තෙලං ඨපෙත්වා සපිම්පි මෙ අත්තනො කුල

1. සඤ්. නිස්සග්ගියං.

සරා ආහරිස්සති'ති මඤ්ඤමානා ආහ. **වෙතාපෙන්ඩාති** ජානාපෙහි[1] ඉවෙව අත්ථො. සෙසං සබ්බත්ථ[2] වුත්තසදිසමෙවාති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 6.

ඡට්ඨේ-**ඡඳභණනාති** 'ඉදං නාම ධම්මකිච්චං කරිස්සාම. යං සකෙකාඨ, තං දෙථා'ති එවං පරෙසං ඡන්දඤ්ච රුචිඤ්ච උප්පාදෙත්වා ගහිතපරිකථා රසෙසතං අධිවචනං; **අඤ්ඤදත්ථිකභණනාති අඤ්ඤස්සත්ථාය** දින්නෙන; **අඤ්ඤුද්දිසිකභණනාති** අඤ්ඤං උද්දිසිත්වා දින්නෙන; **සඞ්ඝිකභණනාති** සඞ්ඝස්ස පරිවත්තෙන්න; **යෙඝනං උපනෙතීති** යදත්ථාය දින්නා, තං වෙතාපෙත්වා අවසෙසං අඤ්ඤස්සත්ථාය උපනෙති; **සාමිකෙ අපලොකෙත්වාති** 'තුමෙහි චීවරත්ථාය දින්නා, අම්හාකඤ්ච චීවරං අත්ථි. තෙලාදීහි පන අත්ථො'ති එවං ආපුච්ඡිත්වා උපනෙති. **ආපදාසූති** තථාරූපෙසු උප්පජ්ජෙසු; භික්ඛුණියො විහාරං ඡඩ්ඩෙත්වා පක්කමන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු, යං වා තං වා වෙතාපෙතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 7.

සත්තමෙ- **සඤ්ඤාචිකභණනාති** සයං යාචිතභෙන; එතදෙවෙත්ථ නානාකරණං. සෙසං ඡට්ඨසදිසමෙවාති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 8.

අට්ඨමෙ- **මහාජනිකභණනාති** ගණස්ස පරිවත්තෙන්න; එතදෙවෙත්ථ නානාකරණං.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 9.

නවමසික්ඛාපදෙ- **සඤ්ඤාචිකභණනාති** ඉදං පදං ඉතො අධිකතරං.

නවමසික්ඛාපදං.

2. 2-3. 10.

දසමෙ- **පරිවෙණං එළියන්ති** පරිවෙණං විනාසෙන්ති; පරිපන්ථන්ති අත්ථො. ඉදඤ්ච පදං **පුග්ගලිකභෙ සඤ්ඤාචිකභණනාති** ඉදඤ්ච එත්තකෙ මෙව නානාකරණං. සෙසං පුබ්බසදිසමෙවාති.

දසමසික්ඛාපදං.

1, සී, ඉ. විඤ්ඤාපෙහි ජානාපෙහි, 2, සබ්බ. සබ්බ.

2. 2-3. 11.

එකාදසමෙ- ගරුපාපුරණානි ඝිනභාලෙ පාපුරණං; **චතුකංසං පරමානි** එවං භාසෙ භාම චතුකභාපණිකො හොති; තස්මා පදභාජනෙ **සොළසභාපණග්ඝනානි** වුත්තා.

ඒකාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2.-3. 12.

ද්වාදසමෙ- ලහුපාපුරණානි උණ්හභාලෙ පාපුරණං; සෙසං සික්ඛාපදද්වයෙපි උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤා විමොක්ඛං. අවිත්තභං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. භායභම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ද්වාදසමසික්ඛාපදං.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා ධම්මාති එත්ථ මහාවිභඞ්ගෙ විවරවග්ගතො ඛොමසුඛ පටිග්ගහණං වාති දෙසිකාපදානි අපනෙත්වා අකාලචීවරං කාලචීවරන්ති අධිට්ඨහිත්වා විභජිතසික්ඛාපදෙන ව පරිවත්තෙත්වා අවසිත්තචීවරෙන ව පඨම වග්ගභා පූරෙතබ්බා. පුන එළකලෝමවග්ගස්ස ආදිතො සත්ත සික්ඛාපදානි අපනෙත්වා සත්ත අඤ්ඤදත්ථිකානි පකිඛිපිත්වා දුතිය වග්ගභා පූරෙතබ්බා. තතියවග්ගතො පඨමපත්තං වස්සිකසාටිකං ආරඤ්ඤකසික්ඛාපදානි ඉමානි තීණි අපනෙත්වා පත්තසන්නිචයගරු පාපුරණලහුපාපුරණසික්ඛාපදෙහි තතියවග්ගභා පූරෙතබ්බා. ඉති භික්ඛුණීනං ද්වාදස සික්ඛාපදානි එකතො පඤ්ඤත්තානි, අට්ඨාරස උභතො පඤ්ඤත්තානීති එවං සබ්බෙපි පාතිමොක්ඛුද්දෙසම්හොන "උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො තිංස නිස්සග්ගියා පාචිත්තියා ධම්මා"ති එව මෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බා. සෙසං වුත්තනයමෙවාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුණීවිභඞ්ග නිංසභවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

තිංසකානන්තරං ධම්මා—ඡසට්ඨිසතභසඞ්ගහා,
සංගීතා යෙ අයංදනි—හොති තෙසම්පි වණ්ණනා.

2. 2.-4. 1-1.

තත්ථ **ලසුණවග්ගස්ස** තාව පඨමසික්ඛාපදෙ- **මෙ තයො භණ්ඩිකෙති** දෙ වා තයො වා පොට්ඨලිකෙ; සම්පුණ්ණමිදානමෙතං අධිවචනං. **න මතතං ජානිඩාති** පමාණං අජානිත්වා; ඛෙත්තපාලස්ස වාරෙත්තස්ස වාරෙත්තස්ස ඛහුං ලසුණං හරාපෙසි. **අඤ්ඤතරං**

හංසයොනිනති සුවණ්ණහංසයොනිං; **සෝ තාසං එකෙකනති** සෝ හංසෝ ජාතිස්සරෝ අහොසි. අථ පුබ්බසිනෙහෙන ආගන්ත්වා තාසං එකෙකං පත්තං දෙති. තං තාපත්තාලනවෙජ්ජනකම්මං සුවණ්ණමෙව හොති. **මාගධකනති** මගධෙසු ජාතං; මගධරට්ඨෙ ජාතලසුණමෙව හි ඉධ ලසුණන්ති අධිප්පෙතං. තම්පි හණ්ඩිකාලසුණ මෙව, න එකදිවසිකම්සුඛකං. **කුරුඤ්ඤිසං** පන ජාතදෙසං අවත්වා "මාගධකං නාම හණ්ඩිකලසුණ"න්ති වුත්තං. **අජ්ජෙකාහාරෙ අජ්ජෙකාහාරෙති එත්ථ** සචෙ දෙ තයෝ හණ්ඩිකෙ එකතොව සංඛාදිත්වා[1] අජ්ජෙකාහරති, එකං පාචිත්තියං. හිඤ්ඩිත්වා එකෙනාමිස්සං ඛාදනත්ථාය පන පයොගගණනාය පාචිත්තියානීති. **පලණ්ඩුකාදීනං** වණ්ණනා වා මිස්සාය වා නානත්තං වෙදිතබ්බං. වණ්ණනා තාව **පලණ්ඩුකො** නාම පණ්ඩුවණ්ණා හොති. **භඤ්ඣතණ්ඩුලො** ලොහිතවණ්ණා. **හරිතණ්ඩුලා** හරිතපණ්ණවණ්ණා. මිස්සාය පන පලණ්ඩුකස්ස එකා මිස්සා හොති. භඤ්ඣතණ්ඩුලස්ස දෙ. හරිතණ්ඩුලස්ස තිස්සො. **වාවිලුසුණා** අමිස්සකා. අඞ්කුරමත්තමෙව හි තස්ස හොති. **මහාපච්චරිආදිසු** පන "පලණ්ඩුකස්ස තීණි මිස්සානි. භඤ්ඣතණ්ඩුලස්ස දෙ. හරිතණ්ඩුලස්ස එක"න්ති වුත්තං. එතෙ පලණ්ඩුකාදයො සභාවෙ තෙව[2] වට්ටන්ති. **සූපසම්පාකාදිසු** පන මාගධකමපි වට්ටති. තං හි පච්චමානෙසු මූගසූපාදීසු වා මච්ඡමංසෙසුතියා වා තෙලාදීසු වා බදරඅම්බිලාදීසු වා අම්බිලඅම්බාදීසු වා **උත්තරිභඞ්ගෙසු** වා යත්ථ කත්ථචි අත්තමසොයාගුහත්ථෙපි පක්ඛිත්තං[3] වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. එළක ලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ලසුණසික්ඛාපදං පඨමං.

2. 2.-4. 1-2.

දුතියෙ- **ඝම්බාබෙති** පටිච්ඡන්නොකාසෙ; තස්ස විභාගදස්ස නත්ථං පන **ඵලා උපඛඩ්ඩා** මුනක්ඛරණන්ති වුත්තං. **එකම්පි ලොමන්ති** කත්තරියා වා සණ්ඩාසෙන වා ඛුරෙණ වා යෙන කෙනචි පයොගෙන එකං වා බහූනි වා සංහරාපෙන්තියා පයොගගණනාය පාචිත්තියානි. න ලොමගණනාය. **ආබාධපච්චයාති** කණ්ඩුකච්ඡුආදි ආබාධපච්චයා සංහරාපෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. වත්ථුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචාතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

1. සී, මූ, & සයා, වඃ. 2. සී. මූ. සකභාවෙනෙව. 3 සයා., පක්ඛිපිතුං.

2. 2-4. 1-3.

තතියෙ- **තලඝාතකන්ති** මුත්තකරණතලඝාතකං; **අනාමසෝ උපලපනාදීසූ**ති එත්ථ පහතං තාව මහන්තං, කෙසරෙනාපි පහාරං දෙන්තියා ආපත්තියෙව. **ආබාධපච්චයා** ගණ්ඩං වා වණං වා පහරිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං.[1] අකුසලචිත්තං. ද්විවෙදනන්ති.[2]

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1-4.

චතුත්ථෙ- **සුරාමේරයපානාදීනී**[3] පුරාණෙ නිසීහාවෙ රඤ්ඤෝ ඔරොධෝ;[4] **විනිවිරං ගච්ඡන්තී**ති විරෙන විරෙන ගච්ඡති; **ඛාරට්ඨානි සකෙකාපී**; **කඝසිදං කම්මන්ති** වුත්තෙ අනාරොචිතෙපි එතා මයි ආඝඩ්ඨං කරිස්සන්තීති මඤ්ඤමානා එවමාහ: 'මඝසිදං කම්ම'න්ති. **ජතුමවථෙනන්ති** ජතුනා කතෙ මවථෙ දණ්ඩෙකෙ; වත්ථුවසෙනෙවෙතං වුත්තං. යං කිඤ්චි පන දණ්ඩභාං පවෙසෙනතියා ආපත්තියෙව. හෙනාහ **"අනාමසෝ උපලපනාදීසූ** මුත්තකරණං පවෙසෙනී"ති. එතමපි ච අනිමිහනතං. කෙසරමත්තම්පි පන පවෙසෙනතියා ආපත්තියෙව. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි තලඝාතකෙ වුත්තසදිසානෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1-5.

පඤ්චමෙ- **අනිමිත්තගිරං උදකසුද්ධිකං ආදිසන්තී**ති අනිමිත්තෙන පවෙසෙත්වා උදකෙන ධොවනං කුරුමානා; **කෙසඤ්ඤමත්තම්පි අතික්කාමෙන්තී**ති විහාරතො තතියං වා වතුත්ථං වා අඞ්ගුලිං[5] ගමෙත්වා තතො මිත්තං පබ්බාතං උපරි කෙසඤ්ඤමත්තම්පි පවෙසෙනතියා පාචිත්තියතන්ති අත්ථො. වුත්තං හෙතං **මහාපච්චරියං**: "එතිස්සා අඞ්ගුලියා තීණි පබ්බානි ආදුතුං න ලභති. තිණ්ණං වා වතුන්නං වා එකෙකම්පි පබ්බං ආදුතුං න ලභතී"ති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි තලඝාතකෙ වුත්තසදිසානෙවාති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1-6.

ඡට්ඨෙ- **හත්තකවිඤ්ඤත්තිං** හත්තකිච්චං; **පානීයෙන ච විඤ්ඤපෙත්වා ච උපනික්ඛිත්තන්ති** එකෙන හත්ථෙන පානීයථාලකං එකෙන විජ්ජිතං

---

1. සී. ඵු. කායකම්මං වචීකම්මං.
2. සී. ඵු. තිවෙදනං.
3. සී. ඵු. & I. සුරාමෙරයපානාදීනි.
4. සී. ඵු. & I. ඔරෝධානි.
5. සී. ඵු. අඞ්ගුලං.

ගහෙත්වා විජමානා[1] සමීපෙ ඨත්වා**ති** අත්ථො. **අවධාවදතී**ති "පුබ්බකිච්චමෙව එවං භුඤ්ජථ, අහං එවං උපට්ඨානං කරොමී"ති පබ්බජිතචාරිත්තං අතික්කමිත්වා ගෙහයිතභාවං කථෙතීති අත්ථො. **සචෙ කිඤ්චි පානීයන්ති** සුද්ධුදකං වා හොතු, තක්කදධිමත්ථු[2]රසඛිරාදීනං වා අඤ්ඤතරං; **යා කාචි විජ්ජතී**ති අත්තනොසෙ චිවරකණ්ණාපි; **හත්ථපාසෙ තිට්ඨති ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති ඉධ යානපවත්තාව පාචිත්තියා වුත්තා. පහාරපපවත්තා පන ඛණ්ඩිකෙ දුක්කටං පඤ්ඤත්තං. **දෙති දාපෙතී**ති පානීයං වා සූපාදිං වා "ඉමං පිවථ ඉමිනා භුඤ්ජථා"ති දෙති; තාලවණ්ටං ඉමිනා විජනථා භුඤ්ජථාති[3] දෙති; අඤ්ඤෙන වා උභයම්පි දාපෙති; අනාපත්ති. **අනුපසම්පන්නං ආනාපෙතී**ති උපට්ඨාකත්ථං සාමණෙරං[4] ආණාපෙති; අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. ඵලූපජීවිලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ජටාඛිඤ්ඤාපදං.

---

2. 2-4. 1. 7.

සත්තමෙ-භූඤ්ජිස්සාමිති පතිඤ්ඤාති ආපත්ති දුක්කටස්සාති ඉදං පයොගදුක්කටං නාම. තඤ්ච න කෙවලං පටිඤ්ඤාණෙයෙව හොති, පතිඤ්ඤාතෙ පන[5] අඤ්ඤතො[6] ආහරණෙපි සුක්ඛාපනෙපි වඤ්චලිදිවසෙ භජ්ජනත්ථාය උදඛනසජ්ජනෙපි කපල්ලසජ්ජනෙපි දබ්බිසජ්ජනෙපි දාරූනි ආදිය අග්ගිකරණෙපි නපල්ලමහි ඛඤ්ඤපක්ඛිපනෙපි දබ්බියා සඞ්ඝට්ටනෙසුපි කොට්ටනත්ථං උදුක්ඛලමුසලාදිසජ්ජනෙසුපි කොට්ටනපපෙථනධොවනාදීසුපි, යාව මුඛෙ යපෙත්වා අජ්ඣොහරණත්ථං දන්තෙහි සංඛාදති, තාව සබ්බපයොගෙසු දුක්කටානි. අජ්ඣොහාරකාලෙ පන අජ්ඣොහාරගණනාය පාචිත්තියානි. **එත්ථ ච විඤ්ඤත්තී**ති වෙව හොජ්ජනඤ්ච පමාණං. තඤ්ච සයං විඤ්ඤාපෙත්වා අඤ්ඤස්ස භජ්ජනකොට්ටනපචනාදීනි කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියාපි ආපත්ති. අඤ්ඤස්ස විඤ්ඤාපෙත්වා සයං භජ්ජනාදීනි කත්වා භුඤ්ජන්තියාපි ආපත්ති. **මහාපච්චරියං** පන වුත්තං "ඉදං ආමකධඤ්ඤං නාම මාතරම්පි විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියා පාචිත්තියමෙව. අවිඤ්ඤත්තියා ලද්ධං සයං[7] වා භජ්ජනාදීනි කත්වා වා කාරාපෙත්වා වා භුඤ්ජන්තියා දුක්කටං. අඤ්ඤස්ස විඤ්ඤාපිතියා ලද්ධං සයං වා භජ්ජනාදීනි කත්වා තාය වා කාරාපෙත්වා අඤ්ඤස්ස වා කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියාපි දුක්කටමෙවා"ති. පුනපි වුත්තං "අඤ්ඤස්ස විඤ්ඤාපිතියා ලද්ධං, තං වෙ සයං භජ්ජනාදීනි කත්වා භුඤ්ජන්තියා පාචිත්තියමෙව. භජ්ජනාදීනි කාරාපෙත්වා භුඤ්ජන්තියා පන දුක්කට"න්ති. තං පුබ්බාපර

---

1. සී. මූ විජමානා. 2. සය. මධූ. 3. සය. විජනථා භුඤ්ජාති.
4. සී. මූ. සාමණෙරාදිං. 5 සය. පුන. 6. සය. අරඤ්ඤතො.
7. සී, මූ. තඤ්ච සයං

විරුද්ධං හොති. න හි ගහජ්ඣාදීනං භාරමේ වා භාරූපනෙ වා විසෙසො අත්ථි. **මහාඅට්ඨකථායං** පන "අඤ්ඤය විඤ්ඤත්තිං භුඤ්ජනියා දුක්කට"න්ති අවිසෙසෙන වුත්තං. තං යුත්තං.[1] **ආබාධපච්චයාති** සෙදභම්මාදීනං අත්ථාය ඛඤ්ඤවිඤ්ඤත්තියා අනාපත්ති. "අවිඤ්ඤත්තියා ලබ්භමානම්පන නවභම්මත්ථාය සම්පටිච්ඡිතුං වට්ටති"ති **මහාපච්චරියං** වුත්තං. **අපරභාගං ඛිඤ්ඤුපසේචනිති** යපෙච්චා සත්ත ඛඤ්ඤුනි මුඛමාසාදිං වා අලාබුකුම්භණ්ඩාදිං වා අඤ්ඤං වා යං කිඤ්චි ඤත්තන පච්චාරිතට්ඨානෙ විඤ්ඤුපෙනියා අනාපත්ති. ආමිසඛඤ්ඤං පන ඤත්තන පච්චාරිතට්ඨානෙපි න වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. වත්ථුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචතො[2] කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨානි. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. විඤ්ඤත්තිං. තිවිත්තකං. තිවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1. 8.

අට්ඨමෙ- **නිබ්බිට්ඨරාජභතොති** නිබ්බිට්ඨා රඤ්ඤෙ[3] භති කෙණී එතෙනාති නිබ්බිට්ඨරාජභතො; එතං ඛාදනත්ථං භොණියා ගහෙත්වා තතො ලද්ධඋදයොති අත්ථො. **තංයෙව භටපථං යාචිස්සාමීති** රඤ්ඤෙ භොණිං දත්වා පුන තංයෙව ඛාදනත්ථං යාචිස්සාමීති විඤ්ඤාතෙනෙව; **පරිභාසීති** තා නිස්සඞ්ගියො 'මාඅම්හ පුන එවං හරිත්වා'ති සඤ්ඤාජෙත්ති; **සඤ්ඤං ජඤ්ඣාපෙසීති** වත්තාරිපි වත්ථූනි එකපයොගෙන ඣාපෙතුං නියා එකාව ආපත්ති. පාටෙක්කං ඣාපෙතුං නියා වත්ථුගණනාය ආපත්තියො. ආණත්තියම්පි එසෙව නයො. දහනභාවත්ථඤ්ඣාපෙතුපි නිස්සඞ්ගියා පාචිත්තියමෙව. නිස්සඞ්ගස්ස සබ්බත්ථ දුක්කටං. සෙසං උත්තානමෙව. ඤත්තාදිකම්මවාචාපරියොසානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. විඤ්ඤත්තිං. තිවිත්තකං. තිවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 1. 9.

නවමෙ- **යං මනුස්සානං උපභොගපරිභොගං රොචිමනති** ඛෙත්තං වා භොතු නාළිකෙරාදි ආරාමො වා, යත්ථ කත්ථචි රොපිමහරිත ට්ඨානෙ එතානි වත්ථූනි ඣාපෙතුං නියා පුරිමනයෙනෙව ආපත්ති හෙදෙ වෙදිතබ්බා. ඛෙත්තෙ වා ආරාමෙ වා නිසීදිත්වා භුඤ්ජමානා උච්චුආදීනි වා ඛාදන්ති; ගච්ඡමානා උච්චිට්ඨොදකභාවලාභාදීනි වා හරිත ට්ඨානෙ ඣාපෙතුං නි, අනාමසො උදකං පිවිත්වා මත්ථකවජ්ජනාදීනි

---

1. සී. ස්‍යා. 'නං යුත්තං' ඉති නත්ථි. 2. සී. ස්‍යා. කායතො වාචතො.
3. සී. ස්‍යා. නිබ්බිට්ඨෙහි රාජභටෙහි රඤ්ඤෙ.

කෙරෙමි ඡඩ්ඩෙති, පාචිත්තියමෙව. භික්ඛුනෝ දුක්කටං. භික්ඛවේ නෙ පන නිස්සිත්තෙ ඡේදෙයාව අධිකුරා හ උවාචා, තාව සබ්බෙසං දුක්කටං. අනිස්සිත්තෙ ඡේදෙසු බෙහත්තෙ ගොණෙ දීඝු[1] වා අසඤ්ඤාතරෙ පිමෙසු බෙහත්තරියං දීඝු වා ඡඩ්ඩෙතුං වට්ටති. මනුස්සානං කච්චරඡඩ්ඩන වත්තෙපි වට්ටති. ඡඩ්ඩිතබ්බොකාසෙ මනුස්සෙසු සන්තං උදකරිච්චා ගතෙසු ඡඩ්ඩිතබ්බත්තං නාම හොති. තත්ථෙව වට්ටති. යඤ්ච පන ලාභි තම්පි පුබ්බණ්ණාදි පුන වුට්ඨිතිසන්තියා රක්ඛන්ති, තඤ්ච යථාවුත්තමෙව. සෙසං උත්තානත්තමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං-පෙ-තිවෙදනන්ති.

ගාමම්ඛිත්තාදිවත්ථු.

2. 2-4. 1. 10.

දසමෙ- යං කිඤ්චි නට්ඨන්ති නවාදයෝ වා නවවන්තු[2] සොණ්ඩා වා, අන්තමසෝ මොරසුවම්භකවාදයොපි, සබ්බමෙපතං නවචමෙව; යං කිඤ්චි ගීතන්ති යං කිඤ්චි නවාදිතං වා ගීතං හොතු, අරියානං පරිනිබ්බාණකාලෙ රහදාත්තයගුණූපසංහිතං සාධුකීළිතගීතං වා අසඤ්ඤතගීතසුත්තගෙය්‍යාදිගීතං වා, සබ්බමෙපතං ගීතමෙව; යං කිඤ්චි වාදිතන්ති තන්තිබද්ධාදිවාදනියභණ්ඩවාදිතං වා[3] හොතු, කුට හෙරිවාදිතං වා, අන්තමසෝ උදකහෙරිවාදිතම්පි, සබ්බමෙපතං වාදිත මෙව; දස්සනාය ගච්ඡති ආපත්තිං දුක්කටස්සාති පදවාරගණනාය ආපත්තිං දුක්කටස්ස; යඤ්ච ඛිත්තං පස්සති වා සුණාති වාති එකපයොගෙන ඔලොකෙන්තී පස්සති, නෙසංයෙව ගීතවාදිතං සුණාති, එකමෙව පාචිත්තියං. සචෙ පන එකං දිසං ඔලොකෙන්ති නවචං පස්සති, පුන අසඤ්ඤතො ඔලොකෙන්ති ගායන්තෙ පස්සති, අසඤ්ඤතො වාදෙන්තෙ, පාටෙක්කා ආපත්තියෝ. භික්ඛුණී සයම්පි නවිතුං වා ගායිතුං වා වාදිතුං වා න ලභති. අසඤ්ඤං 'නවව, ගාය, වාදෙහී'ති වත්තුම්පි[4] න ලභති. 'වෙතියස්ස උපහාරං දෙථ, උපාසකා'ති වත්තුම්පි 'භුම්හාකං වෙතියස්ස උපට්ඨානං කරොමා'ති වුත්තෙ 'සාධූ'ති සම්පටිච්ඡිතුම්පි න ලභති. සබ්බත්ථ පාළිආගතියාව සබ්බඅට්ඨකථාසු වුත්තනං. භික්ඛුනෝ දුක්කටං. 'භුම්හාකං වෙතියස්ස උපට්ඨානං කරොමා'ති වුත්තෙ පන 'උපට්ඨානකරණං පන සුකතං'ති වත්තුං වට්ටති. ආරාමෙ සිනාති ආරාමෙ යත්ථා අන්තරාරාමෙ වා බහි ආරාමෙ වා නවචාදිනි පස්සති වා, සුණාති වා, අනාපත්ති. යෙ හි කරණ්ඩෙයෙ සලාකභත්තා දීනං වා අත්ථාය අසෙඛසුත්ත වා හොතෝ කරණ්ඩෙන ගහෙත්වා ගතවත්ථෙ පස්සති වා, සුණාති වා, අනාපත්ති. ආපදාසු තාදිසෙන උපද්දවෙන උපද්දුතා සම්පජානමුසා පස්සති, එවං පස්සිතුං පස්ස

1, සී. ඉ. බෙහත්තාසු සොණ්ඩාදීසු. 2, සී, ඉ, නවචන්ති.
3, සයා. භණ්ඩිං වා, 4 සයා. වුත්තම්පි.

නයියා සුණනයියා වා අහාපනති. සෙසං උත්තානමෙව. එත්තකෙනෙව සමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායතොවමං. අකුසලචිත්තං. ත්‍රිවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

ලසුණවග්ගෙ පඨමෙ.

---

2. 2-1. 2. 1.

අඤ්ඤාරවඝාසස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- අසද්දිසෙයි පදීපවඤ්ඣරිය අගහීසු එකෙනාපි අනොහාසියෙහ; නෙනෙවස්ස පදහාජනෙ "අහා ලොභෙ"ති වුත්තං. **සල්ලපෙය්‍ය** වාති ගෙහසිතකථං කථෙය්‍ය; **අරහොපෙක්ඛා අඤ්ඤදත්ථිහාරී** න රහො අස්සාදුපෙක්ඛා,[1] රහො අස්සාදතො අඤ්ඤදත්ථිහාරිනාව හුත්වා සඤ්ඤං වා පුච්ඡති; දූතෙ වා පහිණය වා මනෙතබ්බි. සෙසං උත්තානමෙව. ථෙය්‍යසත්ථසමුට්ඨානං: කායවිත්තතො කායවාවිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායතොවමං. වචීතොවමං. අකුසලචිත්තං. ද්විවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 2. 2.

දුතියෙ- **පටිච්ඡාදෙන්ත** ඔකාසෙති ඉදමෙව නානං. සෙසං සබ්බං පුරිමසදිසමෙවාති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 2. 3.

තතියෙ- **අජ්ඣාකාසෙති** නානං. සෙසං සබ්බං හාදිසමෙවාති.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 2. 4.

චතුත්ථෙ- **නිඛණිත්වාති** තණ්ඩුලං විවෙචෙත්වා; තණ්ඩුලෙ පපෙපයන්ති වුත්තං හොති. **යාහි ගරුත්තෙයි** සලාකහත්‍යාදීනං ආහරණත්ථාය විහාරෙ වා දූපෙ යාහි ත්‍රිත්තපටිසාමනත්ථාය. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි පුරිමසදිසානෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

[1] සී., ඉ. රහොඅස්සාදුපෙක්ඛා.

2. 2-4. 2. 5.

පඤ්චමෙ-**ඝරං සොධෙන්තාති** තෙසං කිර එතදහොසි:- "ථෙරියා කොවි කාසිඝවාවසිතො විහිංසකමෝ න දිස්සති. ඝරමපි තාව සොධෙමා"ති. තතො ඝරං සොධෙන්තා තං අද්දසංසු. **අතොවස්සකං අතික්කාමෙන්තියා**ති පඨමං පාදං අතික්කාමෙන්තියා දුක්කටං. දුතියං අතික්කාමෙන්තියා පාචිත්තියං. උපචාරාතික්කමෙපි එසෙව නයො. **ගිලානායා**ති තාදිසෙන ගෙලඤ්ඤෙන ආපුච්ඡිතුං න සක්කොති; **ආපදාසූ**ති ඝරෙ අග්ගි වා උට්ඨිතො හොති, චොරා වා; එවරූපෙ උපද්දවෙ අනාපුච්ඡා පක්කමන්ති, අනාපත්ති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තක්කං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 2. 6.

ඡට්ඨෙ- **අභිනිසීදෙය්‍යා**ති නිසීදෙය්‍ය; නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තියා එකා ආපත්ති. අනිසීදිත්වා නිපජ්ජිත්වා ගච්ඡන්තියා එකා. නිසීදිත්වා නිපජ්ජන්තියා දෙ.[1] **ඛුවපඤ්ඤත්තෙ**නාති භික්ඛුණිං අත්ථාය නිවාපඤ්ඤ තෙන; සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං-පෙ-නිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 2. 7.

සත්තමෙපි-**සබ්බං** ඡට්ඨෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 2. 8.

අට්ඨමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤා විමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසල චිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 2. 9.

නවමෙ- **අභිසපෙය්‍යා**ති සපථං කරෙය්‍ය; **නිරයෙන අභිසපති** නාම: "නිරයෙ නිබ්බත්තාමි. අවීචිම්හි නිබ්බත්තාමි. නිරයෙ නිබ්බත්තතු. අවීචිම්හි නිබ්බත්තතූ"ති එවමාදිනා නයෙන අක්කොසති;[2] **බ්‍රහ්මචරියෙන අභිසපති** නාම "ගිහිනී හොමි. ඔදාතවත්ථා හොමි.

1. සී, ඉ, උ. නිපජ්ජිත්වා ගච්ඡන්තියා දෙව. 2. ස්‍යා. අක්කොසති පරිභාසති,

පරිබ්බාජිකා හොමි. ඉතරා වා මාදිසා[1] හොතූ"ති, එවමාදිනා නයෙන අක්කොසති; වාවාය වාවාය පාචිත්තියං. ඛරෙපි පන තිරච්ඡානවිජ්ඣාවරියඤ්ච "සුනඛි සූකරී කාණා කුණී"ති ආදිනා නයෙන අක්කොසනතියා වාවාය වාවාය දුක්කටං. **අඤ්ඤතරෙ භික්ඛාචාරගාමෙති** අඤ්ඤතරං කථෙතුකාමතියා; **ඛම්මපුරෙක්ඛාරගාමෙති** පාලිං වාචෙතුකාමතියා; **අනුගාමගි පුරෙක්ඛාරගාමෙති** "ඉදානිපි ත්වං එදිසා, සාධු විරමස්සු. නො වෙ විරමසි, අථා පුන එවරූපානි කම්මානි කත්වා නිරයෙ උපපජ්ජිස්සසි. තිරච්ඡානයොනියා උපපජ්ජිස්සසී"ති. එවං අනුසාසනියං ඛණෙ වදනතියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 2. 10.

දසමෙ- සඛඛං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසඤ්ඤිත්ථානං: කායවාචාචිත්තතො සමුට්ඨාති. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

අඛ්ඛාරවග්ගො දුතියො.

2. 2-14 ?. 1.

නගරවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **බ්‍රහ්මචරියං විඤ්ඤාපෙති** බ්‍රහ්මචරියෙන විඤ්ඤාපෙති; අථවා බ්‍රහ්මචරියස්ස චරණෙනාති; එවං කරණත්ථෙ වා සාමිඅත්ථෙ වා උපයොගවචනං වෙදිතබ්බං. **අවජානාති විවජ්ඣාසාති** ඉදං උදකසාටිකං සඤ්ඤාය වුත්තං, න අඤ්ඤං චීවරං. තස්මා උදකසාටිකාය අවජ්ඣත්තාය වා භවිස්සාය වා නගරාය නහායනතියා අනාපත්ති. සචෙපි උදකසාටිකචීවරං මහග්ඝං හොති, න සක්කා නිවාසෙත්වා බහි ගන්තුං, එවමපි නහායාය[2] නහාසිතුං වට්ටති. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඵලූපජීවිලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

2. 2.-4. 3. 2.

දුතියෙ- සඛඛං උත්තානමෙව. ඡසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

1. සසා එදිසා. 2. සසා, නහානා.

2. 2.-4. 3. 5.

තතියෙ-**අනනතරායිකානි** දසසු අනන්තරායෙසු එකෙනපි අනන්තරායෙන අනන්තරායා; ධුරං නික්ඛිත්තමත්තෙනාති ධුරං නික්ඛිපිත්වා සවෙපි පච්ඡා සිඛමානි, ආපත්තියෙවාති අත්ථො. සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං.[1] සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චිත්තකං. ලොකවජ්ජං. භායභාමම්. විවිභමම්. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනානති.

නාගිසඞ්ඝාදිසේසසික්ඛාපදං.

2. 2.-4. 3. 4.

චතුත්ථෙ-'පඤ්ච අහානි පඤ්චාහං, පඤ්චාහමෙව **පඤ්චාහිකං**; සඞ්ඝාටිනං වාරෙ[2] **සඞ්ඝාටිවාරෙ**;[2] පරිභොගවසෙන වා ඔතාපන වසෙන වා සඞ්ඝරිතබ්බෙන සඞ්ඝාටීති ලද්ධනාමානං පඤ්චන්නං චීවරානං පරිවත්තනානති අත්ථො. තස්මාගෙව පදභාජනෙ **පඤ්චමං දිවසං පඤ්ච චීවරානීති** ආදිමාහ. **ආපත්තී පාචිත්තියස්සාති** එත්ථ ච එකස්මිං චීවරෙ එකා ආපත්ති; පඤ්චසු පඤ්ච. **ආපදාසූති** මහග්ඝං චීවරං න සක්කා හොති චොරභයාදිසුපි පරිහරිතුං, එවරූපෙ උපජ්ජවෙ අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. අකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනානති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 3. 5.

පඤ්චමෙ- **චීවරඅධිට්ඨානං** නාම සඞ්ඝමෙතබ්බං චීවරං; අඤ්ඤිස්සා සන්තකං අනාපුච්ඡා ගණිතං පුන පටිදානබ්බචීවරන්ති අත්ථො. **ආපදාසූති** සවෙ අපාරුතං වා අනිවත්ථං වා චොරා හරන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු ධාරෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. කඨිනසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනානති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 3. 6.

ඡට්ඨෙ- **අඤ්ඤං පරිභාරන්ති** යං කිඤ්චි ථාලකාදීනං වා සපි තෙලාදීනං වා අඤ්ඤතරං; **ආනිසංසන්ති** 'කිත්තකං අග්ඝනකං දුතුභාමත්ථා'ති පුච්ඡති. 'එත්තකං නාමා'ති වදන්ති. 'ආගමෙථ තාව. ඉදානි වත්ථං මහග්ඝං. තෙනුපායෙන කපණාසෙ ආගතෙ සමග්ඝං භවිස්සතී'ති එවං චින්තා නිවාරෙතුයියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. **නිස්සමුට්ඨානං.** කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චිත්තකං. ලොකවජ්ජං. භායභාම්මං. වචීභමම. අකුසලචිත්තං. තිවෙදනානති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

1. සී. ස්යා. කිරියා. 2 සී. ස්යා. වාරෙ.

2. 2-4. 3. 7.

සත්තමෙ- පඤ්ඤත්තිංසූති[1] අනුඤ්ඤාසුඤ්[2] ආගමනං ආගමෙත්වා "අද්ධා අම්හාකම්පි ආගමෙය්‍යාහී"ති තත්ථ තත්ථ අගමංසු; **පවිඛාසෙය්‍යාති** පටිසෙධෙය්‍ය; **ආනිසංසෙනති** "එකිස්සා එකං සාටකං නපජ්ජොති. ආගමෙථ භාව. කතිපාහෙන උපජ්ජිස්සති. තතො භාජෙස්සාමා"නි එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා පටිබාහෙනත්‍ථාය අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. නිස්සග්ගිය්‍යාභාවං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චකම්මං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. භාණකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 3. 8.

අට්ඨමෙ- **නටා** නාම යෙ භාටකං භාටෙන්ති; **භටිකා**[3] නාම යෙ භට්ටන්ති; **ලඞ්ඝකා** නාම යෙ වංසවරත්තාදීසු ලඞ්ඝනකම්මං කරොන්ති; **සොණ්ඩසාඛිකා**[4] නාම මායාභාරා; **කුම්භට්ඨිනියා** නාම සටකෙන කිළන්නා; බිම්බිසකා[5]වාදකාතිපි වදන්ති. **දෙති ආපන්නි පාචිත්තියස්සාති එත්ථ විවරගණ්ඨනාය** ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමෙව. **ඡසමුට්ඨානං.** කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකා. පණ්ණත්ති වජ්ජං. භාණකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 3. 9.

නවමෙ- **දුබ්බලචීවරපච්චාසාති** දුබ්බලාය චීවරපච්චාසාය; **ආනිසංසෙනති** කිඤ්චාපි 'න මයං අය්‍යෙ සඞ්ඝකාමා'නි වදන්ති, 'ඉදානි තෙසං කප්පාසො ආගමිස්සති. සඞ්ඝො පහෙණා පුරිසො ආගමිස්සති. අද්ධා දස්සති'නි එවං ආනිසංසං දස්සෙත්වා නිවාරෙනත්‍ථාය අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. නිස්සග්ගිය්‍යාභාවං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චකම්මං. ලොකවජ්ජං. භාණකම්මං. වචීකම්මං. අභූසලවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 3. 10.

දසමෙ- **සාසිත්තුද්ධාරං න දස්සනත්‍ථි** එත්ථ කිඤ්චාපි භාසිත්තුද්ධාරෙ දුතබෙබා? කිඤ්චාපි න දුතබෙබාති? යස්ස අත්ථාරමූලකා මහානිසංසා, උභාරමූලකා අප්පා, එවරූපා න දුතබෙබා. යස්ස පන

---

1. සයා. විපඤ්ඤාමිංසූති. 2. සී. මූ අනුඤ්ඤාසුඤ්ති.
3. සී. මූ. භාටකා, පාචිත්තිය පාලි- නවටිකා. 4. සයා, සොකජඞ්ඝිකාසිකා.
5. සයා, බිබිබිසංකා

අප්පාරම්භකතා ආනිසංසතා අපෙක්ඛා,[1] උභතාරම්භකතා මහානිසංසතා,[2] එවරූපෝ දූතබ්බෝ. සමානිසංසතාපි සඞ්ඝපරිපාලනත්ථං දූතබ්බෝව. **ආනිසංසතානි** හිඤ්ඤිස්සඞ්ඝා ජීණ්ණච්චීවරෝ, භණ්ඩනානිසංසමූලකෝ මහාලාභෝහි එවරූපං ආනිසංසං දස්සෙත්වා පටිබාහෙතබ්බා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමේව. නිසම්මවඩ්ඪනං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. නිවේදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

නගරවඩ්ඪනා නත්ථියෝ.

2. 2-4. 4. 1.

තුවට්ටවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදේ- **තුවට්ටෙය්‍යුන්ති** නිපජ්ජෙය්‍යුං; සෙසං උත්තානමේව. එළකලෝමසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤා[3] විමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. නිචිත්තං. නිවේදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 4. 2.

දුතියේ- එකං අප්පරිණං වෙව පාපුරණං ච එතාසන්ති **එකප්පරිණපාපුරණා**; සංහාරිමානානං[4] පාවාරත්ථරණකවාසරකාදීනං එකං අනතං අත්ථරිත්වා එකං පාරුපිත්වා තුවට්ටෙන්තීනමෙතං අධිවචනං. **වත්ථානං දස්සෙත්වා**නි මඤ්ඤේ කාසාවං වා කත්තරයට්ඨිං වා අනතමසෝ කායබන්ධනම්පි ඨපෙත්වා නිපජ්ජන්තීනං අනාපත්තීති අත්ථෝ. සෙසං උත්තානමේව. එළකලෝමසමුට්ඨානං. කිරියං. නෝ සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. නිචිත්තං. නිවේදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 4. 3.

තතියේ- **උළාරසමාචාරානි** උළාරකුලා පබ්බජිතත්තා ගුණේහි ච උළාරත්තා උළාරානි සම්භාවිතා; **ඉස්සාපඛානානි** ඉස්සාය අපඛතා; **අභිභූතානි** අත්ථෝ. සඤ්ඤත්තීති බහුලා එතාසන්ති **සඤ්ඤත්තිබහුලා**; දිවසං මහාජනා සඤ්ඤපයමානානි අත්ථෝ. විඤ්ඤත්තීති බහුලා එතාසන්ති **විඤ්ඤත්තිබහුලා**; විඤ්ඤත්තීති හෙතුදාහරණාදීහි විවිධෙහි නයෙහි ඤාපනා[5] වෙදිතබ්බා. න යාවත්තා. වඩ්ඪමානෙ නිවත්තනගණ

1, සී., අප්පානිසංසතා. 2, සී. මිතා. 3 සී. මූ. තොසඤ්ඤ.
4, සී., සංහාරියමානං. 5, සී. විඤ්ඤපනා.

නාය ආපත්තියෝ වෙදිතබ්බා. **තිට්ඨති වාති** ආදීසු පයොගගණනාය; **උද්දිසති වාති** ආදීසු පදදිගණනාය; සෙසං උත්තානමෙව. **තිසමුට්ඨානං.** කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

තතියසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 4. 4.

චතුත්ථේ- **යති අනන්තරායෙති** දසසු අන්තරායෙ සති; **පරියෙසිත්වා න ලභතීති** අඤ්ඤං උපට්ඨායිකං න ලභති; **ගිලානායාති** සයං ගිලානාය; **ආපදාසූති** තථාරූපෙ උපද්දවෙ සති අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරිය. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 4. 5.

පඤ්චමේ- **අඤ්ඤං ආණාපෙතීති** එවං සවේ නිහතඩ්ඨානි **ආණත්තා** එනපයොගෙන ඛනූනිපි ද්වාරානි අනික්කාමෙති, එකා ආපත්ති. අථ ඉමස්සිම්හදව ද්වාරං අනික්කාමෙතීති එවං ආණත්තා අනික්කාමෙති, ද්වාරගණනාය ආපත්තියෝ. සෙසං උත්තානමෙව. තිසමුට්ඨානං. කිරිය. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 4. 6.

ඡට්ඨේ- සබ්බං උත්තානමෙව. සමනුභාසනසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 4. 7. 8 & 9.

සත්තම්-අට්ඨම-නවමේසු සබ්බං උත්තානමෙව. සබ්බානි එළක ලොමසමුට්ඨානානි. කිරියානි. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛානි. අචිත්තකානි. පණ්ණත්තිවජ්ජානි. කායකම්මානි. චිත්තකානි. තිවෙදනානීති.

සත්තමඅට්ඨනවමසික්ඛාපදානි.

2. 2-4. 4. 10.

දසමෙ- ආහුනදරිකානි සම්බාධා; ඛුරං නිකඛිත්තමෙතෙනති සවෙපි ඛුරං නිකඛිපිත්වා පච්ඡා පකකමති, ආපත්තියෙවාති අත්ථො. පවාරෙත්වා පඤච යොජනානි ගච්ඡතියාපි අනාපත්ති. ඡසු වත්තබබමෙව නත්ථි. සවෙ පන තීණි ගන්ත්වා තතොව මඤඤන පවාරාගච්ඡති, න වට්ටති. අඤඤත්ර මඤඤන ආගන්තුං වට්ටති. **අඤඤත්‍රාසෙති** දසච්ඡෙ අන්තරායෙ; පාරං ගච්ඡිස්සාමීති නිකඛන්තා, නදී පූරෙ පන ආගතො,[1] වොරා වා මඤඤ හොන්ති, මෙසෙ වා උට්ඨාති, නිවත්තති,[2] වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤඤවිමොකඛං. සවිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුකඛවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

තුවට්ටවඤඤා චතුත්ථො.

---

2. 2-4. 5. 1.

චිත්තාගාරවිඤඤත්තස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ-**රාජාගාරන්ති** රඤඤො සිලිත ඝරං; **චිත්තාගාරන්ති** සිලිතචිත්තසාලං; **ආරාමන්ති** සිලිතඋපවනං; **උය්‍යානන්ති** සිලිතුය්‍යානං; **පොකඛරණින්ති** සිලිතපොකඛරණිං; තස්මායෙව පදභාජනෙ **"යත්ථ කත්ථචි රඤඤො, සිලිතු"**න්ති ආදි වුත්තං. **දඤඤතාය ගච්ඡති ආපත්ති දුකඛතඤඤාති** එත්ථ පදවාරගණනාය දුකකටං. **යත්ථ සිතා පඤඤතීති** එත්ථ පන සවෙ එකඤඤිං යෙව ඨානෙ සිතා පදං අනුද්ධරමානා පඤඤාපි පඤඤති, එකමෙව පාචිත්තියං. තං තං දිසාභාගං ඔලොකෙත්වා පඤඤතියා පන පාටෙකකා ආපත්ති යො. භික්ඛුස්ස පන **සබබත්ථ** දුකකටං. **ආරාමෙ සිතාති** අජ්ඣාරාමෙ රාජාගාරාදීනි කරොන්ති, තානි පඤඤතියා **අනාපත්ති. ගච්ඡන්තෙ වා ආගච්ඡන්තෙ වාති** පිණ්ඩපාතාදීනං අත්ථාය ගච්ඡන්තියා මඤඤො ගොහි, තානි පඤඤති, අනාපත්ති. **සති කරණීයෙ ගණ්හාතීති** රඤඤො සන්තිකං කෙනචි කරණීයෙන ගන්ත්වා පඤඤති, අනාපත්ති. **ආපදාසූති** කෙනචි උපද්දුතා පවිසිත්වා පඤඤති, අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤඤාවිමොකඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. නිවිත්තං. නිවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

1, සී, ඉ. පූරා පුනා ආගතා 2. සයා, නිවත්තන්තු.

2. 2-4. 5. 3.

තතියෙ- **උජ්ජවුජ්ජවෙති** යත්තකං හත්ථෙන අඤ්ජිතං හොති, තත්තකමඞ්[1] වෙඩිහෙ එකා ආපත්ති. කත්තනතො පන පුබ්බ භාපාසවිච්ඡනං ආදිං කත්වා සබ්බපයොගෙසු හත්ථවාරගණ්ණාය දුක්කටං. **කණ්ඨිනසුත්තන්ති** දසිකසුත්තාදිං සඞ්ඝාවෙත්වා කත්තති, දුක්කටානිහං වා පටිකත්තති. සෙසං උත්තානමෙව. ඵළකලොම සමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

කත්තියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 5. 4.

චතුත්ථෙ- **ගාහූ වාති** ආදිසු තණ්ඩුලකොට්ටනං ආදිං කත්වා සබ්බසු පුබ්බපයොගෙසු[2] පයොගගණ්ණාය දුක්කටං. ගාහූහ තන්තසු භාජනගණ්ණාය, ඛාදනියාදිසු රූපගණ්ණාය පාචිත්තියානි. **ගාහූ පාතෙති** මනුස්සෙහි සඞ්ඝස්සත්ථාය කසිරමානෙ ගාහූපාතෙ වා සඞ්ඝ හත්තෙ වා තෙසං සහාගභාවෙන යං කිඤ්චි පවත්තියා අනාපත්ති. වෙත්තියපූජාය යහාසිකා හුත්වා ගඞ්ගාදීහි පූජෙති, වට්ටති. **අත්තනො වෙය්‍යාවච්චකරස්සාති** සචෙපි මාතාපිතරෝ ආගච්ඡන්ති, යං කිඤ්චි විජනිං වා සම්මුඤ්ජනිදණ්ඩකං වා කාරාපෙත්වා වෙය්‍යාවච්චකරවත්තං ඨපෙත්වා යං කිඤ්චි පචිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානා දිනි තතියසදිසානෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 5. 5.

පඤ්චමෙ- **අඤ්ඤි අනාරාමෙති** දූසවිධෙ අනාරාමෙ අසති; ධුරං නික්ඛිපිත්වා පවත්ත විනිච්ඡනන්ති ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වාව විනිවත්තති. **පරිසෙසිත්වා න ලභතීති** සහාසිකා භික්ඛුණියා න ලභති, සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 5. 6.

ඡට්ඨෙ- සබ්බං භාගාවහොහ අගාරිකසික්ඛාපදෙ වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයං පන විසෙසෝ: තං ඡසමුට්ඨානං. ඉදං සහත්ථා වුත්තත්තා ඵළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනන්ති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

1, ඕ, ඔ. තඤ්ච. තඤ්ඤඤ්ඤේ. 2. සබ්බ, සබ්බපයොගෙසු.

2. 2-4. 5. 7.

සත්තමෙ- පුන **පරියාසෙනාති**[1] පුන වාරෙ; **ආපදාසූති** මහග්ඝං විවරං සරීරතො මොචෙත්වා සුපපටිසාමිතම්පි වොරා හරන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු අනිස්සජ්ජිත්වා නිවාසෙන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙවාති. සාධිනසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **අචිත්තකං.** පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. **තිචිත්තං.** තිවේදනන්ති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 5. 8.

අට්ඨමෙ-අනිස්සජ්ජිත්වාති රක්ඛණත්ථාය අදත්වා; 'ඉමං ජහෙය්‍යාසී'ති එවං අනාපුච්ඡිත්වාති අත්ථො. **පරිසෙසිත්වා න ලභන්ති** පරිජ්ඣිකං න ලභන්ති; **ගිලානාසූති** වචිහෙදං කාතුං අසමත්ථාය; **ආපදාසූති** රට්ඨේ නිජ්ජනෙත්ථ ආවාසෙ ජඤ්ඣත්වා ගවජ්ඣන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 5. 9.

නවමෙ- **බාහිරකං අනත්ථසංහිතන්ති** ගන්ථිඅස්සරථබන්ධුථරුඝිප්පඅට්ඨබන්ධනඛිලනවසිකරණසොසාපනමන්තාගදපයොගාදිභෙදං පරූපඝාතකරං; **පරිභුඤ්ජන්ති** යකඛපරිත්තනාගමණ්ඩලාදිභෙදං සබ්බම්පි වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. පදසොධම්මසමුට්ඨානං: වාචතො වාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **අචිත්තකං.** පණ්ණත්තිවජ්ජං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවේදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 5. 10.

දසමෙ- **වාවෙය්‍යාති** පදං විසෙසො. සෙසං නවමෙ වුත්තනයමෙව නෙව වෙදිතබ්බං සඳ්ධිං සමුට්ඨානාදීහීති.

ඡඳං අදත්වා ගමනසික්ඛාපදං දසමං.
චිත්තාගාරවග්ගො පඤ්චමො.

---

2. 2-4. 6. 1.

ආරාමවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **පරිභොගං** අනික්ඛාමෙන්තියා, **උපචාරං** ඔක්කමන්තියාති එත්ථ පඨමපාදෙ දුක්කටං. දුතියපාදෙ පාචිත්තියං. **ඉමාහුලොකිච්ඡාති** පඨමං පවිසන්තීනං භික්ඛුණීනං සීසං

1, සී., පරියාසෙන්ති,

අනුලොමෙනාති පවිසති; අනාපත්ති. **යත්ථ භික්ඛුණියොති** යත්ථ භික්ඛුණියො පඨමතරං පවිසිත්වා සඞ්ඝායවෙත්තියවන්දනාදීනි කරොන්ති, තත්ථ තාසං සන්තිකං ගච්ඡාමීති ගන්තුං වට්ටති. **ආපදාසූති** කෙනචි උපද්දුතා හොන්ති, එවරූපාසු ආපදාසු පවිසිතුං වට්ටති. සෙසං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛෙපසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං.** කායකම්මං. වචීකම්මං. **තිචිත්තං, තිවෙදනන්ති.**

පඨමසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 6. 2.

දුතියෙ- ආයස්මා කප්පිතකොති අයං ජටිලඝටසස්ස අබ්භන්තරෙ ථෙරෝ; **සංහරීති** සංහාරමෙසි; **සංහරොති** සංහාරිතො; **කාකාවරොති** තඤ්ඤෙව[1] කාසාවං නිවාසෙත්වා කම්මං කරොන්ති, තං සඤ්ඤායහංසු. සෙසං උත්තානමෙව. **නිස්සග්ගියං.** කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. **සචිත්තකං.** ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දුතියසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 6. 3.

තතියෙ- අනුඤාසනිපුරෙක්ඛාරඤාති 'ඉදම්පි තුය්හං බාලා අව්‍යත්තා'ති ආදිනා නයෙන අනුසාසනිපච්චෙක්ඛණං කත්වා වදන්තියා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසික්ඛාපදසදිසානෙවාති.

තතියසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 6. 4.

චතුත්ථෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. චතුසමුට්ඨානං: කායතො කායවාචතො කායචිත්තතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. නිමන්තිත අනාපුච්ඡා භුඤ්ජන්තියා ආපත්තිසමාචරතො සියා කිරියාකිරියං. පවාරිතාය කප්පියං කාරෙත්වාපි අකාරෙත්වාපි භුඤ්ජන්තියා ආපත්ති සමාචරතො සියා කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං.[2] පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

2. 2-4. 6. 5.

පඤ්චමෙ- කුලෙ මච්ඡරෝ කුලමච්ඡරෝ, කුලමච්ඡරෝ එතිස්සා අත්ථීති **කුලමච්ඡරිනී**; කුලං වා මච්ඡරායතීති **කුලමච්ඡරිනී**; **කුලස්ස අවණ්ණන්ති** තං කුලං අසඤ්ඤං අපසන්නාහත්ථි; **භික්ඛුණීනං**

---

1. තඤ්ඤෙවරොති තඤ්ඤාපිතෙනං. 2. සසා, අවිත්තකං.

අවණ්ණහාති භික්ඛූ්නියො දුස්සීලා පාපධම්මාති; ඝණ්ඨංගෙව ආදින්නනති කුලඝස වා භික්ඛූ්නීනං වා සන්තකං අගුණං; සෙසං උත්තානමෙව. භික්ඛූවිඝානං, කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනානති.

සඤ්ඩමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 6. 6.

ඡට්ඨෙ- ඔවාදඝාති ගරුධම්මස්සාය; සංඝාඝායාති උපොසථපවාරණාපුච්ඡනත්ථාය; අයමේත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරෙ පන භික්ඛූණොවාද සික්ඛාපදවණ්ණනාය වුත්තනයෙව. එළකලොමිසඞ්ඝවිඝානං. කිරියං. සොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිවිත්තනං. තිවෙදනානති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2 1. 6. 7.

සත්තමෙ- පතිගණ්හිස්සා න ලභතීති භික්ඛූණිං න ලභති; සෙසං උත්තානමෙව. ඉමස්සාපි විත්ථාරෙ භික්ඛූණොවාදකෙ වුත්තනයෙව. ඛුරනිභෙඛපඝඞ්ඝවිඝානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනානති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 6. 8.

අට්ඨමෙ- එකතොඋපසම්පන්නාති ආදීහි උපොසථපවාරණායෙව වුත්තා. සෙසං උත්තානමෙව. ඉමස්සාපි විත්ථාරෙ භික්ඛූණොවාදකෙ වුත්තනයෙව. පඨමපාරාජිකසඞ්ඝවිඝානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනානති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 6. 9.

නවමෙ- සඞ්ඝිං උත්තානමෙව. ඉමස්සාපි විත්ථාරෙ භික්ඛූණොවාදකෙ වුත්තනයෙව. ඛුරනිභෙඛපඝඞ්ඝවිඝානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනානති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 6. 10.

දසමෙ-පසාඛෙනි අඩ්ඨකාරයෙ; අඩ්ඨකාරයො හි යස්මා තතො රූකඛස්ස සාඛා විය උභො උරූ පහිජ්ජිත්වා ගතා, තස්මා පසාඛොති[1] වුච්චති. **නිසජ්ජාති** ආදීසු සචෙ "නිසද, එතලිහි'ති සබ්බානි ආණාපෙති, සො ච තථෙව කරොති, ඡ ආණත්තිදුක්කටානි ඡ ච පාචිත්තියානි ආපජ්ජති. අථාපි එවං ආණාපෙති: 'උපාසක, යං කිඤ්චි එත්ථ කාතබ්බං, තං සබ්බං කරොහී'ති, සො ච සබ්බානිපි භෙදනාදීනි කරොති; එකාය වාචාය ඡ දුක්කටානි ඡ පාචිත්තියානීති ද්වාදස ආපත්තියො. සචෙ පන භෙදනාදීසු එකං යෙව වත්වා 'ඉදං කරොහී'ති ආණාපෙති, සො ච සබ්බානි කරොති, අං ආණත්තං, තස්සෙව කරණෙ පාචිත්තියං. සෙසෙසු අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. සඤ්ඤාසමුට්ඨානං. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිධං. තිවෙදනාති.

දසමසික්ඛාපදං.

ආරාමවග්ගො ඡට්ඨො.

---

2. 2-1. 7. 1.

ගබ්භිණීවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **ආපන්නසත්තාති** කුච්ඡිං පවිට්ඨසත්තා.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 7. 2.

දුතියෙ- **පායන්තිනති** එකදෙසං පායමානා; **මාතා වා හොතීති** යං දූරතො පායෙති, තස්ස මාතා වා හොති, **ධාති වා**; සෙසං උත්තානමෙව. උභයම්පි සික්ඛාවුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවෙදනාති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-1. 7. 3.

තතියෙ-සික්ඛාසමාදානං[2] දූහනති කස්මා දූපෙසි?[3] 'මාතුගාමො නාම ලොලො හොති. දෙව වස්සානි ඡ්‍ර්‍ය බ්‍රහ්මචරියං අධිට්ඨාය සීලානි පූරයමානො කිලමති. සික්ඛිත්වා පන පච්ඡා න කිලමිස්සති. නිත්ථරිස්සතී"ති දූපෙසි.[4] **පාණාතිපාතා වෙරමණිං වෙ වස්සානි අවීතික්කම්ම සමාදානං සමාදියාමීති** යං තං පාණාතිපාතා වෙරමණීසික්ඛාපදං, තං පාණාතිපාතාවෙරමණීසික්ඛාපදං දෙව වස්සානි

1. සසා. පසාඛානි. 2. සසා සම්මසිං. 3. සසා. දූපෙති. 4. සී. ඉ. දූපෙති.

අවීතික්කමිතබ්බභාවදීපනං කත්වා සමාදියාමීති අත්ථො. එස නයො සබ්බත්ථ. ඉමා ච සික්ඛාපදා සට්ඨිවස්සායපි පබ්බජිතාය දාතබ්බායෙව. න එතාසු අසික්ඛිතා උපසම්පාදෙතබ්බා.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 4.

චතුත්ථේ- සබ්බං උත්තානමෙව. සචෙ පන පඨමං සික්ඛාසම්මුතිං න දින්නා හොති, උපසම්පදම්පි ලභතියෙව. ඉමා ද්වෙපි මහාසික්ඛමානා නාම.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 5.

පඤ්චමෙ- කිඤ්චාපි **ඌනවාදසවස්සං** පරිපුණ්ණවීසතිය වුට්ඨා පෙනතියා අනාපත්ති, සා පන අනුපසම්පන්නාව හොති. සෙසං උත්තානමෙව.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 6.

ඡට්ඨෙ- දසවස්සාය **ගිහිගතාය** සික්ඛාසම්මුතිං දත්වා පරිපුණ්ණ ද්වාදසවස්සං උපසම්පාදෙතුං වට්ටති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 7.

සත්තමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි සබ්බත්ථ දුතියෙ වුත්තසදිසානෙව. අයං පන විසෙසො: යත්ථ සම්මුති අත්ථි, තත්ථ කිරියාකිරියං හොතීති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 8.

අට්ඨමෙ- **න අනුග්ගණ්හාපෙස්සාති** 'ඉමිස්සා අත්‍යෙ උද්දෙසාදිනි දෙහී'ති එවං උද්දෙසාදිහි න අනුග්ගණ්හාපෙය්‍ය; **පරියෙසිච්චාති** අඤ්ඤං පරියෙසිත්වා න ලභති, සයං ගිලානා හොති, න සක්කොති උද්දෙසාදිනි දාතුං, තස්සා අනාපත්ති. සෙසං උත්තානමෙව. ධුර නික්ඛෙපසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චතඃ ලොභ වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනාති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 9.

නවමෙ- **න උපට්ඨෙස්සාමී**ති වුත්තේ මත්තිකාය දන්ත කාටෙන්ත මුඛොදකෙනාති එවං නෙන නෙන කරණීයෙන න උපට්ඨෙය්‍ය; සෙසං උත්තානමෙව. පඨමපාරාජිකසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 7. 10.

දසමෙ- **නෙව ඵුපක්කාමෙස්සාමී**ති න ගහෙත්වා ගවෙජ්ඝ්‍ය; **න ඵුපක්කාමාපෙස්සාමී**ති ඉමං අඤ්ඤෙ ගහෙත්වා ගවජ්ඣාති අඤ්ඤං න ආණාපෙය්‍ය; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. ඛුරනිකෙඛපසමුට්ඨානං. අකිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

ඡබ්යිඤ්ඤත්තිවග්ගෙ සත්තමෝ.

---

2. 2-4. 8. 1, 2, 3.

කුමාරිභූතවග්ගස්ස පඨම- දුතිය- තතියසික්ඛාපදානි හේට්ඨා වුත්තනයානෙව[1]. යා පන තා **සඞ්ඝපඨමා** දෙ මහාසික්ඛමානා, තා අතික්කන්තවීසතිවස්සා වෙදිතබ්බා. තා ගිහිගතා වා හොන්තු අගිහිගතා වා, සික්ඛමානා ඉවෙව වත්තබ්බා. ගිහිගතානි වා **කුමාරිභූතා**නි වා න වත්තබ්බා. ගිහිගතාය දසවස්සකාලෙ සික්ඛා සම්මුතිං දත්වා ඒකාදසවස්සකාලෙ උපසම්පදා කාතබ්බා. එකාදසවස්ස කාලෙ දත්වා තෙරසවස්සකාලෙ කාතබ්බා. ඒකාදසතෙරසවුද්ධසඋණ්ණ රසඔළසඅට්ඨාරසඅට්ඨාරසවස්සකාලෙ සම්මුතිං දත්වා වීසතිවස්ස කාලෙ උපසම්පදා කාතබ්බා. අට්ඨාරසවස්සකාලතො පට්ඨාය පන්නාසං ගිහිගතානිපි කුමාරිභූතානිපි වත්තුං වට්ටති. කුමාරිභූතා පන ගිහිගතානි න වත්තබ්බා. කුමාරිභූතා ඉවෙව වත්තබ්බා. මහාසික්ඛමානා පන ගිහිගතානිපි වත්තුං න වට්ටති. කුමාරිභූතානිපි වත්තුං න වට්ටති. සික්ඛාසම්මුතිදානවසෙන පන තිස්සොපි සික්ඛමානානි වත්තුං වට්ටති.

පඨම-දුතිය-තතියසික්ඛාපදානි.

---

2. 2-4. 8. 4, 5, 6.

චතුත්ථ- පඤ්චම- ඡට්ඨෙසු **සඞ්ඝං** උත්තානමෙව. **සඞ්ඝානි** නිසමුට්ඨානානීති. චතුත්ථං කිරියං. **සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං.**

---

1. ඡන්දමක්ඛරපොත්ථකෙ 'තීහි' ඉති දිස්සති.

පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. චිත්තං චිත්තෙදනතා. පඤ්ඤා චිරියාරම්භෝ. සඤ්ඤාවිමොක්ඛෝ. සච්චානුලෝමං. පණ්ණත්ති වජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. චිත්තං. චිත්තෙදනතා. යඤ්ච තත්ථ **සඞ්ඝෙන පටිවිජ්ඣිතබ්බාති** වුත්තං, තස්ස උපරිකථිතබ්බාති අත්ථෝ. ඡන්දෝ චිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛෝ. සච්චානුලෝමං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනතා. යං පනෙත්ථ **පටිවිජ්ඣිතබ්බාති** වුත්තං, තස්ස උපරිකථිතබ්බාති අත්ථෝ.

චතුත්ථ-සඤ්ඨම-ඡට්ඨසික්ඛාපදානි.

---

2. 2-4. 8. 7.

සත්තමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. ධුරනික්ඛිපසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චානුලොමං. ලොකවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. අකුසලචිත්තං. දුක්ඛවෙදනතා.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 8.

අට්ඨමෙ- සබ්බං උත්තානමෙව. සමුට්ඨානාදීනිපි **අනන්තරසදිසා** නෙවාති.

අට්ඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 9.

නවමෙ-**සොඣටයසනාති**[1] සඞ්ඛතං සබ්බෙ ආගච්ඡමානානං[2] පුරිසානං අහෙතාසොකං පවෙසෙතීති සොඣවස්සා,[3] නං **සොඣ වස්සං**;[4] තෙනෙවාහ "**සොඣවස්සා නාම පරෙසං දුක්ඛං උප්පා දෙති**"ති. අථවා ඣරං වීය ඣරාමීතා, අයම්පි පුරිසසමාගමං අලභමානා **සොඣං ආවිසති**, ඉති යං ආවිසති, සඣාසා ආවාසො හොතීති සොඣාවාසා; හෙනාහ: **සොඣං ආවිසතීති. අජානනතීති** එදිසා අයනති **අජානමානා**; සෙසං උත්තානමෙව. නිසජ්ජට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සච්චානුලොමං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. චිත්තං. **චිත්තෙදනතා**.

නවමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 10.

දසමෙ- **අනාපුච්ඡාති** අනාපුච්ඡිත්වා; **භික්ඛුණීති** දීක්ඛකතුං ආපුච්ඡිතබ්බං: පබ්බජ්ජාකාලෙ ච උපසම්පදාකාලෙ ච. **භික්ඛූනං පන සන්තිං** ආපුච්ඡිතෙපි වට්ටති. **අජානනතීති** මාතාදීනං අභිභාවං අජා

---

1. සී॰, ඉසාඣවසනති.
2. සී॰, ආගච්ඡමානා.
3. සී॰, ඉසාඣවසා.
4. සී॰, ඉසාඣවසං.

හොති; සෙසං උත්තානමේව. ඉදං අපුබ්බසමුට්ඨානසීසං. චතුසමුට්ඨානං: වාචතෝ කායවාචතෝ වාචාචිත්තතෝ කායවාචාචිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. කථං? අභොජනසික්ඛාපදේපි භෙසජ්ජේයෙව ඛණ්ඩසීමායං නිසිඤ්ඣා "පඨමකාලං සිඤ්චිමාහං. ඉදඤ්ච නං උපසම්පාදෙස්සාමා"ති උපසම්පාදෙති, එවං වාචතෝ සමුට්ඨාති. උපස්සයතෝ පඨමං උපසම්පාදෙස්සාමීති මඤ්ඤමානා ඛණ්ඩසීමං ගච්ඡන්තියා කායවාචතෝ සමුට්ඨාති. විසුම් යානෙපි පරම්පරභාවං ජානිත්වා සීනිභෙසජ්ජං කරොන්තියා කායවාචාචිත්තතෝ ච සමුට්ඨාති. අනාපත්තිජානාපෙක්ඛා උපසම්පාදනතෝ කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. නිවේදනන්ති.

දසමසික්ඛාපදං.

2. 2–4. 8. 11.

එකාදසමෙ- **පාරිවාසිකඡන්දදානෙනා**නි පාරිවාසියෙන ඡන්දදානෙන; තඤ්ච චතුබ්බිධං පාරිවාසියං: පරිසපාරිවාසියං, රත්තිපාරිවාසියං. ඡන්දපාරිවාසියං, අප්පඨිවසපරිවාසියන්ති. තඤ්ච **පරිසපාරිවාසියං** නාම භික්ඛු භෙසජ්ජෙයෙව භාරණියෙ සන්නිපතිතා හොන්ති. අථ මෙසො වා උට්ඨාති. උස්සාරණා වා භාරියති. මුහුත්තං වා අපෙක්ඛිත්වා ආගමිස්සන්ති. භික්ඛූ 'අහොභාසෙ[1]. මයං අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡාම'න්ති ඡන්දං අවිස්සජ්ජෙත්වා උට්ඨහන්ති. ඉදං පරිසපාරිවාසියං. භික්ඛූහි පරිසපාරිවාසියං, ඡන්දස්ස පන අවිස්සට්ඨත්තා කම්මං භාහුං වට්ටති. පුන භික්ඛූ 'උපොසථාදීනි භාරියාමි'ති රත්තිං සන්නිපතිත්වා 'යාව සබ්බෙ සන්නිපතන්ති, තාව ධම්මං සුණිස්සාමා'ති එකං අපෙක්ඛන්ති. සඞ්ඝං ධම්මකථං කථෙතෙහෙව අරුණෙ උග්ගච්ඡති. සචෙ 'චාතුද්දසිකං උපොසථං කරිස්සාමා'ති නිසින්නා 'පණ්ණරසො'ති භාහුං වට්ටති. සචෙ පණ්ණරසිකං භාහුං නිසින්නා පාටිපදෙ අනුපොසථෙ[2] උපොසථං කාහුං න වට්ටති. අසඤ්ඤං පන සඞ්ඝනිවෙසං භාහුං වට්ටති. ඉදං **රත්තිපාරිවාසිකං** නාම. පුන භික්ඛූ 'කිඤ්චිදෙව අත්ථජාතං සඞ්ඝසාමග්ගිං කරිස්සාමා'ති නිසින්නා හොන්ති. තත්‍රෙකො නක්ඛත්තපාඨකො භික්ඛු එවං වදති: 'අජ්ජ නක්ඛත්තං දුරුණං. මා ඉමං සම්මං කරොථා'ති. තෙ තස්ස වචනෙන ඡන්දං විස්සජ්ජෙත්වා තත්ථෙව නිසින්නා හොන්ති. **අථ අඤ්ඤෙ** ආගන්ත්වා "නක්ඛත්තං පතිමානෙන්තං අඤ්ඤෙ බාලං උපච්චගා"ති වත්වා[3] "කිං නක්ඛත්තෙන කරොථා"ති වදති. ඉදං **ඡන්දපාරිවාසිකං** සෙසෙව **අප්පඨිවසපාරිවාසිකසදිසං**. එතඤ්ච පාරිවාසියෙ පුන ඡන්දපාරිසුද්ධිං අනානෙත්වා කම්මං භාහුං න වට්ටති. **චුට්ඨිතාය පරිසාය**ති ඡන්දං විස්සජ්ජෙත්වා කායෙන වා වාචාය වා[4] ඡන්දවිස්සජ්ජනමත්තෙන

1. සී. පී. අහොභාසා.
2. සයා. අනුපොසථං.
3. සී, ඉ. 'වත්වා' නුත්‍ථි නත්ථි.
4. සයා. 'වාචාය වා' නුත්‍ථි නත්ථි.

නෙව මා උට්ඨිකාය පරිසාය; **අනාපත්ති අවුට්ඨිකාය පරිසාය**ති ඡන්දං අවිස්සජ්ජේත්වා අවුට්ඨිකාය අනාපත්ති; සෙසං උත්තානමේව. තිසමුට්ඨානං. කිරියං. සඤ්ඤාවිමොක්ඛං. සචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිවිත්තං. තිවේදනන්ති.

එකාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 12.

ද්වාදසමේ- **උපස්සයෝ න සම්මතීති** වසනොකාසෝ නප්පහොති; සෙසං උත්තානමේව. සමුට්ඨානාදීනි අනන්තරසදිසානෙවාති.

මාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 8. 13.

තෙරසමේ- එකං චස්සං වෙති එකන්තරිකෙ එකස්මිං සංවච්ඡරෙ ද්වෙ වුට්ඨාපෙති; සෙසං උත්තානමේව. සමුට්ඨානාදීනි වුත්තසදිසානෙවාති.

තෙරසමසික්ඛාපදං.

කුමාරිභූතවග්ගෙ අට්ඨමෝ.

---

2. 2-4. 9. 1.

ඡත්තවග්ගස්ස පඨමසික්ඛාපදෙ- **සකිම්පි ධාරෙති ආපත්ති පාචිත්තියස්සා**ති මඟ්ගඤ්ඤතරෙ එකපයොගෙනෙව දිවසම්පි ධාරෙති, එකාව ආපත්ති. සචෙ ඡත්තූපාහනාදීනි පඤ්ච උපාඟනා ඔමුඤ්චිත්වා ඡත්තමෙව ධාරෙන්තී ගච්ඡති, දුක්කටං. අථාපි ගච්ඡාදීනි දිස්වා ඡත්තං අපනාමෙත්වා උපාඟනාරුළ්හාව ගච්ඡති, දුක්කටමෙව. සචෙ ඡත්තම්පි අපනාමෙත්වා උපාඟනාපි ඔමුඤ්චිත්වා පුන ධාරෙති, පුන පාචිත්තියං. එවං පයොගගණනාය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං උත්තානමේව. එළකලොමසම්භූට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. භාණකම්මං. තිවිත්තං. තිවේදනන්ති.

පඨමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 2.

දුතියෙ- **යානෙන යානගතිකී**[1] එත්ථාපි ඔරොහිත්වා පුනාපුනං අභිරුහනතියා පයොගගණනාය ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං පඨමෙ වුත්තනයමෙවාති.

දුතියසික්ඛාපදං.

---

1. සී. යා. යානගතිනී.

2. 2-4. 9. 3.

තතියෙ- විපකිරිසිංසූති මණයෝ[1] විපකිණණා; ඉධාපි ඔමුඤ්චිත්වා ධාරෙතබ්බයා පයොගගණනාය ආපත්තියො. සම්මුඛාතාදීනි වුත්තනයානෙව. කෙවලං ඉදං[2] අකුසලචිත්තං හොතීති.

තතියසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 4.

චතුත්ථෙ- සිඤ්ඤපාදීසු යං යං ධාරෙති, තස්ස තස්ස වසෙන **චඤ්චුගණනාය** ආපත්තියො වෙදිතබ්බා. සෙසං තතියෙ වුත්තනයමෙවාති.

චතුත්ථසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 5.

පඤ්චමෙ- ගණ්ඨිවණ්ණාදෙනාති ගණ්ඨෙන ච වණ්ණකෙන ච; සෙසං උත්තානමෙව. සම්මුඛාතාදීනි තතියාදිසානෙවාති.

පඤ්චමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 6.

ඡට්ඨෙ- සබ්බං පඤ්චමෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

ඡට්ඨසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 7.

සත්තමෙ- උබ්බට්ටාපෙති[3] ආපත්තිං පාචිත්තියස්සාති එත්ථ හත්ථං අමොචෙත්වා උබ්බට්ටනෙ[4] එකාව ආපත්ති. මොචෙත්වා මොචෙත්වා උබ්බට්ටනෙ පයොගගණනාය ආපත්තියො. සම්බාහනෙපි එසෙව නයො. **ගිලානාණත්තියා** අනත්තමෙසං මඤ්ඤමානපරිස්සමෙනාපි ඝාබාධාය;[5] **ආපදාසූති** වොරභයාදීසු සරීරඛම්භනාදීසු; සෙසං උත්තානමෙව. සම්මුඛාතාදීනි තතියසදිසානෙවාති.

සත්තමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 8, 9, 10.

අට්ඨමාදීසු නීසූ- **සිඤ්ඤමාහාස, සාමණෙරියා,**[6] **ගිහිනියාති** ඉදමෙව නානාකරණං. සෙසං සත්තමෙ වුත්තසදිසමෙවාති.

අට්ඨම-නවම-දසමසික්ඛාපදානි.

---

1. සී. ගිලායො. 2. සී. ඉධ. 3. සී. උම්මද්දාපෙති,
4. සී. උම්මජ්ජනෙ, 5. සී. ඒ. ආබාධාය,
6. සී ඒ. & පාචිත්තියපාළි. සාමණෙරාය.

2. 2-4. 9. 11.

එකාදසමෙ- **භික්ඛුස්ස සුරතොති** අභිඤ්ඤමෙවාති අත්ථො. ඉදං පන උපචාරං සඤ්ඤාය ඤාතන්ති වෙදිතබ්බං. සෙසං උත්තානමෙව. සඤ්ඤාසමුට්ඨානං: කායවාචතො කායවාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

එකාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 12.

බාදසමෙ- **අනොකාසඤ්ඤතන්ති** අසුඤසම්මං නාම ඨානෙ පුච්ඡාමීති එවං අඤතඔකාසං; තෙනෙවාහ: **අනොකාසඤ්ඤතන්ති ඤාපුච්ඡාති. අනොදිස්සාති**[1] අසුඤසම්මං නාම ඨානෙ පුච්ඡාමීති එවං [අනියමෙත්වා කෙවලං 'පුච්ඡිතබ්බං අත්ථි, පුච්ඡාමි අය්‍යා'ති එවං ඒව; සෙසං උත්තානමෙව. පදසොධම්මසමුට්ඨානං: වාචතො වාචාචිත්තතො ච සමුට්ඨාති. කිරියාකිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. වචීකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

බාදසමසික්ඛාපදං.

---

2. 2-4. 9. 13.

තෙරසමෙ- **පරිකෙඛපං අතික්කාමෙතීති** එතෙන පාදෙන අතික්කන්තෙන දුක්කටං. දුතියෙන පාචිත්තියං. උපචාරෙපි එසෙව නයො. **අචජ්ඣනවිවරිකාය්‍යාති** ආදිසු සංකච්චිකවිවරමෙව චීවරන්ති වෙදිතබ්බං. **ආපදසූති** මහග්ඝං හොති, සංකච්චිකං පාරුපිත්වා ගච්ඡන්තියාව උපද්දවො උපජ්ජති, එවරූපාසු ආපදාසු; සෙසං උත්තානමෙව. එළකලොමසමුට්ඨානං. කිරියං. නොසඤ්ඤාවිමොක්ඛං. අචිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. කායකම්මං. තිචිත්තං. තිවෙදනන්ති.

තෙරසමසික්ඛාපදං.

ඡන්නවග්ගො තතියො.

උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යාහෙ ඡසට්ඨිසත[2]පාචිත්තියා ධම්මා එත්ථ සබ්බානෙව භික්ඛුණීනං බුද්ධසෙ ජ්ඣාවුති, භික්ඛූනං ඛෙත්තවුතීති ඨිතාසීතිසතසික්ඛාපදානි. තතො සෙසලං භික්ඛුණීවග්ගං, පරම්පරභොජනං, අනතිරිත්තභොජනං, අනතිරිත්තෙන අභිහට්ඨුං පවාරණං, පණීතභොජනවිඤ්ඤත්තිං, අචෙලකසික්ඛාපදං, දුට්ඨුල්ලපටිච්ඡාදනං, ඌනවීසතිවස්සූපසම්පාදනං, මාතුගාමෙන සද්ධිං සංවිධාය අධ්වාන ගමනං, රාජන්තෙපුරප්පවෙසනං, සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා විකාලෙ

1. සය්‍ය. අනුද්දිස්සාති. 2 පාළිගතියපාලි-ඡසට්ඨිසතං.

ගාමප්පවෙසනං, නිසීදනං, වසිසඞ්ඝාටිඅත්ථතාති ඉමානි ද්වාවීසති සික්ඛා පදානි අපඤ්ඤත්තා සෙසානි සත්තසත්තති ඡසට්ඨි ච සික්ඛාපදානි පාති මොක්ඛුද්දෙසමග්ගෙන උද්දිට්ඨානි ගොත්තතීති වෙදිතබ්බානි. තෙනාහ: **උද්දිට්ඨා ඛො අය්‍යායො ඡසට්ඨිසතපාචිත්තියා ධම්මා=ඒත්ථ මෙතං බාරං ආමීති**. තත්‍රායං සඞ්ඛිපතො සම්බන්ධානුපච්ඡින්නියෝ: ගිරග්ඝසම්මජ්ජා,[1] විත්තාගාරසික්ඛාපදං,[2] සඞ්ඝාණි, ඉත්ථාලඞ්කාරෝ, ගන්ථිවණ්ණකො, වාසිතාභාජනසික්ඛාපදානං, භික්ඛුණ්‍යාදීහි උබ්බට්ටන[3] පරිමද්දනානීති ඉමානි දස සික්ඛාපදානි අවිත්තකානි. ලොකවජ්ජානි. අයම්පි නෙසං අධිප්පායෝ: විනාපි චිත්තෙන ආපජ්ජිතබ්බතඤ්ඤා අවිත්තකානි. චිත්තෙ පන සති අඤ්ඤලෙනෙව ආපජ්ජිතබ්බතඤ්ඤා ලොකවජ්ජානි අවෙසෙසානි අවිත්තකානි. පණ්ණත්තිවජ්ජානෙව. වොරීඋට්ඨාපනං, ගාමන්තරං, ආරාමසික්ඛාපදං, ගබ්භිණීඒ්වඤ්ඤ ආදිතො පට්ඨාය සත්ත, කුමාරීභූතවඤ්ඤ ආදිතො පට්ඨාය පඤ්ච, පුරිසසංසට්ඨං, පාරිවාසිය ඡන්දදානං, අනුවස්සවුට්ඨාපනං, එකන්තරිතවුට්ඨාපනන්ති ඉමානි **එකූනවීසති** සික්ඛාපදානි සවිත්තකානි. පණ්ණත්තිවජ්ජානි. අව සෙසානි සවිත්තකානි. ලොකවජ්ජානෙවානි.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය ගිරග්ඝසම්මජ්ජාදිභෙද
ඛුද්දකවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

පාටිදෙසනියා නාම-ඛුද්දකානං අනන්තරා,
යෙ ධම්මා අට්ඨ ආරුළ්හා-සඞ්ඝිකපෙනෙව සඞ්ඝතං,
තෙසං පවත්තතෙ එසා-සඞ්ඝිකපෙනෙව වණ්ණනා.

2. 2-5. 1. 8.

යානි හි එව්ව පාලියං සපදතෙලාදීනි නිද්දිට්ඨානි, තානියෙව විසුඤ්ඤපෙත්වා භුඤ්ජන්තියා පාටිදෙසනියං. පාළිවිනිමුත්තතොසු පන සබ්බෙසු දුක්කටං. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. අට්ඨවිධම්පි පනෙතං පාටිදෙසනියං වත්ථුසම්භට්ඨානං: භායතො භායමානතො භායවිත්තතො[4] භායමානාවිත්තතො ච සම්භට්ඨාති. කිරියං. නොඅඤ්ඤත්‍රවිමොක්ඛං. අවිත්තකං. පණ්ණත්තිවජ්ජං. භායනම්මං. වේදනම්මං. නිවිඤ්ඤං. නිවෙදනතෝති.

පාටිදෙසනියවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

---

1. සබා. සම්මජ්ජං. 2. සබා. චිත්තාගාරං. 3. උම්මිද්දන. 4. සබා. භායන්තා භායනතා භායවිත්තතා

සෙඛියා පන උද්දිට්ඨා-යෙ ධම්මා පඤ්චසත්තති,
තෙසං අනන්තරායෙව-සත්තාධිකරණවිභයා.

මහාවිහඞ්ගෙ යො වුත්තො-තෙසං අට්ඨනිවජ්ජයො,
භික්ඛුණීනං විභඞ්ගපි-තාදිසං යෙව තං විදූ.

යසමා තසමා විසුං තෙසං-ධම්මානමට්ඨවණ්ණනා,
න වුත්තා තත්ථ යා වුත්තා-වුත්තා යෙව හි සා ඉධාති.

සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය භික්ඛුණී විභඞ්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

(උභතොපාතිමොක්ඛානං විභඞ්ගං ආහ යං ජිනො,
අනන්තරායෙන අයං නිට්ඨිතා තස්ස වණ්ණනා.

යථා තථෙව සබ්බෙපි සත්තා සබ්බාසවූපධං,
මහන්තං අනන්තරායෙන පත්වා පස්සන්තු නිබ්බුතිනති.)*

* ඉමා මෙ ගාථා සිංහලක්ඛරපොත්ථකෙසු න දිස්සන්ති. තථාපි ඉමිස්සං පදනි විමතිවිනොදනියං උද්ධටාති දිස්සන්ති.

TRIPITAKA PUBLICATIONS

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
1.	Petavatthu Aṭṭhakathā	Siri Dhammaramatissa Nayaka Thero & Acarya Pandit Mapalagama Candajoti Thero
	Second Edition	Welivitiye Pandit Sorata Thero
2.	Thera-Gāthaṭṭhakathā, 1st Part	Suriyagoda Sumangala Thero & Weboda Sangharatana Thero
3.	Theri-Gāthaṭṭhakathā	Bihalpola Siri Dewarakkhita Nayaka Thero
4.	Digha Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Heyyantuduwe Dhammakitti Siri Dewamitta Nayaka Maha Thero
5.	Dhammapadaṭṭhakathā, 1st Part	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
6.	Udānaṭṭhakathā Second Edition	Bihalpola Siri Dewarakhita Nayaka Thero. Welivitiye Pandit Sorata Thero & Pandit Palannoruwe Vimaladhamma Thero
7.	Suttanipātaṭṭhakathā	Suriyagoda Sumangala Thero & Pandit Mapalagama Candajoti Thero
	Second Edition	Acharya Baddegama Siri Piyaratana Maha Thero
8.	Visuddhimaggaṭṭhakathā	Pamunuwe Buddhadatta Maha Thero
9.	Nettippakaraṇaṭṭhakathā	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
10.	Mahāniddesaṭṭhakathā	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
11.	Khuddakapāṭhaṭṭhakathā	Acarya Pandit Welipitiye Dewananda Nayaka Thero
12.	Buddhawamsaṭṭhakathā	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka Maha Thero
13.	Dhammapadaṭṭhakathā, 2nd Part	K. Siri Sumangala Ratanasara Nayaka Maha Thero
14.	Cūlaniddesaṭṭhakathā	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
15.	Anguttara Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
16.	Samyuttanikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
17.	Vimānavatthu Aṭṭhakathā	M. Siri Siddhattha Nayaka Maha Thero & Acarya Morontuduwe Siri Dhammananda Nayaka Thero

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
18.	Thera-Gāthaṭṭhakathā, 2nd Part	Rerukane Ariyañana Thero
19.	Dīgha Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Boruggamuwe Siri Rewata Maha Thero
20.	Jātakaṭṭhakathā, 1st Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
21.	Paṭisambhidā Maggaṭṭhakathā	M. Dhammakitti Siri Jinaratana Nayaka Maha Thero, M. Siri Anomadassi Nayak Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
22.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
23.	Itivuttakaṭṭhakathā	Acarya Morontuduwe Siri Dhammananda Nayaka Thero
24.	Jātakaṭṭhakathā, 2nd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
25.	Sutta Sangahaṭṭhakathā	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Maha Thero
26.	Cariyāpiṭakaṭṭhakathā	Acarya Kukulnape Siri Dewarakkhita Thero
27.	Catubhānawāraṭṭhakathā	Pandit Doranegoda Nanasena Thero
28	Samantapāsādikā Vinayaṭṭhakathā, 1st Part	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Thero & Welivitiye Pandit Sorata Thero
29.	Apadānaṭṭhakathā	Welivitiye Pandit Sorata Thero
30.	Mātikaṭṭhakathā	Siri Saddhammakitti Karandana Jinaratana Maha Thero
31.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 3rd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
32.	Jātakaṭṭhakathā, 3rd Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
33.	Anguttara Nikāyaṭṭhakathā, 2nd Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
34.	Vibhangaṭṭhakathā	Pandit Yagirala Siri Paññananda Nayaka Maha Thero
35.	Majjhima Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
36.	Jātakaṭṭhakathā 4th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
37.	Jātakaṭṭhakathā 5th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
38.	Pancappakaranaṭṭhakathā, 1st Part	Rerukane Ariyañana Thero

(TRIPITAKA PUBLICATIONS)

Vol. No.	NAME OF BOOK	EDITED BY
39.	Jatakaṭṭhakathá, 6th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
40.	Pancappakaranaṭṭha-kathá, 2nd Part	Acarya Rerukane Candavimala Thero
41.	Jatakaṭṭhakathá, 7th Part	Pandit Widurupola Piyatissa Nayaka Maha Thero
42.	Dhammasanganippa-karanaṭṭhakathá	Pandit Yagirala Paññananda Nayaka Maha Thero
43.	Apadánaṭṭhakathá, 2nd Part	Paṇḍit Walagedara Somaloka Tissa Thero
44.	Majjhima Nikáyaṭṭha-kathá, 2nd Part	Dhammakitti Siri Dhammananda Nayaka Maha Thero
45.	Samantapāsādikā Vinayaṭṭhakathá, 2nd Part	Wellwitiye Pemaratana Thero